

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	XXV
KISALTMALAR.....	XXVII

0. GİRİŞ

0.1. AĞIT HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	1
0.1.1. AĞIT KAVRAMI YAS TÖRENİ VE AĞITLAR.....	1
0.1.2. TARİH İÇERİSİNDE ÇEŞİTLİ DİN-KÜLTÜR VE BÖLGELERDE YAS TÖRENİ VE AĞITLAR.....	3
0.1.2.1. Dünyada.....	3
0.1.2.2. Yahudilikte Yas Töreni ve Ağıtlar.....	3
0.1.2.3. Hıristiyanlıkta Yas Töreni ve Ağıtlar.....	4
0.1.2.4. İslamiyet'te Yas Töreni ve Ağıtlar.....	5
0.1.2.5. Eski Mısırda Yas Töreni ve Ağıtlar.....	6
0.1.3. Türkiye'de Yas Töreni ve Ağıtlar.....	7
0.1. 4. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR	17
0.1. 5. GÜNÜMÜZ TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR.....	26
0.1.5.1. Azerbaycan Türkleri.....	26
0.1.5.2. Ahıska Türkleri.....	26
0.1.5.3. Avarlar.....	28
0.1.5.4. Batı Trakya Türkleri.....	28
0.1.5. 5. Başkurtlar.....	28
0.1.5.6. Beltirler.....	28
0.1.5.7. Bulgar Türkleri.....	29
0.1.5.8. Gagauz Türkleri.....	29
0.1.5.9. Hazara Türkleri.....	30
0.1.5.10. Karakalpağ Türkleri.....	30
0.1.5.11. Karay (Karaim) Türkleri.....	31
0.1.5.12. Kaşkaylar.....	31
0.1.5.13. Kazak Türkleri.....	31
0.1.5.14. Kerkük Türkleri.....	32
0.1.5.15. Kıbrıs Türkleri.....	34

1.1.5.16. Kırgız Türkleri.....	34
0.1.5.17. Kırım Türkleri.....	36
0.1.5.18. Kumuk Türkleri.....	36
0.1.5.19 Nogaylar.....	37
0.1.5.20. Özbek Türkleri.....	37
0.1.5.21. Sagay Türkleri.....	38
0.1.5.22. Türkmenler.....	38
0.1.5.23. Uygurlar.....	39
0.1.6. AĞITLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	40
0.1.7. AĞIDIN DİĞER TÜRLERLE İLİŞKİSİ.....	42
0.1.7.1. Ağıt- Şiir ilişkisi.....	42
0.1.7.1.2. Ağıt-Türkü.....	42
0.1.7.1.3. Ağıt- Destan.....	43
0.1.7.1.4. Ağıt-Mani.....	45
0.1.7.1.5. Ağıt- Ninni.....	46
0.1.7.1.6. Ağıt- Mersiye.....	47
0.1.8. AĞIT- NESİR MÜNASEBETİ.....	48
0.1.8.1. Ağıt- Halk Hikâyesi.....	48
0.1.8.2. Ağıt- Masal.....	49
0.1.8.3. Ağıt-Efsane.....	50
0.1.8.4. Ağıt-Fıkra.....	51
0.1.8.5. Ağıt-Beddua.....	54
0.1.8.6. Ağıt-Köy-Seyirlik Ortaoyunu ve Karagöz.....	54

I. BÖLÜM

1. AĞITLAR ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	55
1.1. Anadolu Türk Ağıtları Üzerine Yapılan Çalışmalar.....	55
1.1.1. Kitaplar.....	55
1.1.2. Tezler	59
1.1.3. Makale ve Ansiklopedi Maddeleri:.....	60
1.1.3.1. Makaleler.....	60
1.1.3.2. Ansiklopedi Maddeleri.....	64

1.1.4. Tebliğler.....	64
1.1.5. Arşivler.....	65
1.2. Andırın Ağıtları Üzerine Yapılan Çalışmalar.....	65
1.2.1. Kitaplar.....	65
1.2.2. Tezler.....	66
1.2.3. Makaleler.....	66
1.2.4. Tebliğler.....	67
1.2.5. Metin Derlemeleri.....	67

II. BÖLÜM

2. ARAŞTIRMA ALANI VE ANDIRIN AĞITLARININ HUSUSİYETLERİ.....	68
2.1. Bölgenin Coğrafi Konumu ve Tarihi.....	68
2.1.1. Coğrafi Konumu.....	68
2.1.2. Tarihi.....	69
2.1.2.1. Bizans Dönemi.....	70
2.1.2.2. Emeviler Dönemi.....	71
2.1.2.3. Abbasiler Dönemi.....	71
2.1.2.4. Andırın'ın İdari Dönemi.....	72
2.1.2.5. Türk Dönemi.....	73
2.1.2.6. Millî Mücadele Yıllarında Andırın.....	77
2.2. AĞITLARIN DERLENMESİ VE YAZIYA GEÇİRİLMESİ.....	79
2.3. ANDIRIN'DA AĞIT YAKMA GELENEĞİ.....	80
2.3.1. Ağıtların Yakılma Sebebi.....	81
2.3.2. Ağıtların Yakılma Zamanı.....	81
2.3.3. Ağıtların Söylendiği Yerler.....	81
2.3.4. Ağıtların Kimler İçin Yakıldığı.....	81
2.3.5. Ağıt Yakma Törenleri.....	81
2.3.6. Ağıt Yakma Şekilleri.....	81
2.3.7. Andırın'da Yetişen Ağıtçılar.....	82
2.4. ANDIRIN'DA AĞIT YAKMA NEDENLERİ VE ŞEKİLLERİ.....	83
2.4.1. Kazalar Sonucu.Ölenler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	83

2.4.2. Sipariş Üzerine Söylenen Ağıtlar:.....	83
2.4.3. Kına Gecelerinde Söylenen Ağıtlar:.....	83
2.4.4. Gelin Övmeleri Üzerine Söylenen Ağıtlar:.....	84
2.4.5. Karşılıklı Söylenen Ağıtlar:.....	84
2.4.6. Başkasının Ağzıyla Söylenen Ağıtlar:.....	84
2.5. ANDIRIN AĞITLARININ ŞEKİL YAPISI.....	90
2.6. ANDIRIN AĞITLARININ MUHTEVASI.....	93
2.6.1. Müzik.....	93
2.6.2. Kalıp İfadeler.....	93
2.6.3. Ağıt Yakmaya Sebep Olan Olaylar.....	94
2.6.3.1. Eşkîyalıktan Ölenler İçin Söylenen Ağıt.....	94
2.6.3.2. Kaza Sonucu Ölenler İçin Söylenen Ağıt.....	94
2.6.3.3. Sosyal Olaylar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	95
2.6.3.4. Savaşlar ve Baskınlar Sonucu Söylenen Ağıtlar.....	95
2.6.3.5. Yanlış İnançlar Sonucu Ölenler İçin Söylenen Ağıt.....	95
2.6.4. Ağıtlarda Yer Alan Örf ve Âdetler.....	96
2.6.4.1. Düğün adetleri;.....	96
2.6.4.2. Ölüm Adetleri.....	96
2.6.4.3. Askerlik adetleri.....	97
2.6.4.4. Müjdelik.....	98
2.6.5. Ağıtlarda Yer Alan Dualar.....	98
2.6.6. Ağıtlarda Yer Alan Beddualar.....	98
2.6.7. Ağıtlarda Yer Alan Atasözleri Ve Vecizeler.....	99
2.6.8. Ağıtlarda Yer Alan deyimler.....	99
SONUÇ.....	101

III. BÖLÜM

3. METİNLER.....	105
3.1. ŞAHISLAR ÜZERİNE SÖYLENEN METİNLER.....	105
3.1.1. ÖLÜM ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR.....	105
3.1.1.1. HASTALIKTAN ÖLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR.....	105

3.1.1.1.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar	105
1. Küçük Kemal'in Ağıdı.....	105
2. Kanserden Ölen Gencin Ağıdı.....	107
3. Kanserden Ölen Ömer ÇOBAN'ın Ağıdı.....	108
4. Saplıcandan Ölen Vaysal Ağa'nın Ağıdı.....	109
5. Hastalıktan Ölen Abdil Ağa'nın Ağıdı.....	110
6. Kalp Krizinden Ölen Fatih'in Ağıdı.....	111
7. Zatüreden Ölen Keleş Adem'in Ağıdı.....	112
8. Genç Yaşta Hastalıktan Ölen Murtaza'nın Ağıdı.....	113
9. Ağabey Ali'nin Ağıdı (Babam Oğlu).....	114
10. Hamza TEMİZ'in Ağıdı.....	115
11. Kanserden Ölen Küçük Mehmet'in Ağıdı.....	116
12. Apandistten Ölen Kadir DEMİR'in Ağıdı.....	117
13. Osman'ın Ağıdı.....	118
14. Zilfâroğlu İsmail Ağa'nın Ağıdı.....	119
15. Veremden Ölen Kocaya Ağıt.....	121
16. Dursun GÖK'ün Ağıdı.....	122
17. Kalpten Ölen Kenan KURTBEYOĞLU'nun Ağıdı.....	123
18. Hasan Ağa'nın Ağıdı.....	124
19. Hastalıktan Ölen İbrahim'in Ağıdı.....	125
20. Beyin Kanamasından Ölen İsmail'in Ağıdı.....	126
21. Hatice SALAN'ın Ölen Eşinin Ağıdı.....	127
22. Kalp Krizinden Ölen Çontar Ali'nin Ağıdı.....	128
23. Veremden Ölen Hüseyin'in Ağıdı.....	129
24. Muhtar Ali'nin Ağıdı.....	132
25. Hastalıktan Ölen Mahmut (Havıs) Efendi'nin Ağıdı.....	133
26. Kara Süleyman Ağa'nın Ağıdı	134
27. Hastalanıp Ölen Bostan'ın Ağıdı.....	135
28. Koca Durmuş'un Ağıdı.....	136
29. İbrahim KIVRAK'ın Ağıdı.....	138
30. Hastalıktan Ölen Ali TAHTA'nın Ağıdı.....	139
31. Arif BİLİCİ'nin Ağıdı.....	140
32. Hasan BENLİ'nin Ağıdı.....	141

3.1.1.1.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	142
33. Miyase'nin Ağıdı.....	142
34. Zatiüreden Ölen Zeliha'nın Ağıdı.....	143
35. Fatma TEMİZ'in Ağıdı.....	144
36. Hastalanıp Ölen Abo Mehmet'in Kızının Ağıdı.....	145
37. Gebenli Fatma'nın Ağıdı.....	146
38. Doğumda Ölen Sultan TEMİZ'in Ağıdı.....	148
39. Emine GÖK'ün Ağıdı.....	149
40. Anış'ın Ağıdı.....	150
41. Doğumda Ölen Kadının Ağıdı.....	151
42. Keşkahlı Hüsne ÇINAR'ın Ağıdı - 1.....	152
43. Keşkahlı Hüsne ÇINAR'ın Ağıdı - 2.....	153
44. Hastalıktan Ölen Ağ Elif'in Ağıdı.....	154
45. Hastalıktan Ölen Elif Kadının Ağıdı.....	155
3.1.1.2. DOĞAL NEDENLERLE ÖLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR	156
3.1.1.2.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	156
46. Öğrenci'nin Ağıdı.....	156
47. Mustuk'un Ağıdı.....	157
48. Özgür Bebeğin Ağıdı.....	158
49. İsmail SALAN'ın Ağıdı.....	159
50. Düğün Günü Ölen Mehmed'in Ağıdı.....	160
51. İsmail ÇAVUŞ'un Ağıdı.....	161
52. Gül Mehmet'in Ağıdı.....	162
53. Topuz'un Ağıdı.....	163
54. Nişanlısının Evinde Ölen Gencin Ağıdı.....	164
55. Süleyman ÇİFTÇİ'nin Ağıdı.....	165
56. Halil AVCI'nın Ağıdı	166
57. Ağpınarlı Mehmet'in Ağıdı.....	167
58. Nişanlı Gencin Ağıdı.....	168
59. Üç Kardeşin Ağıdı - 1.....	169
60. Üç Kardeşin Ağıdı - 2.....	171
61. İmam Tahir'in Ağıdı (Babaya Ağıt).....	172

62. İmirze'nin Ağdı.....	173
63. Kara Mehmet Ağa'nın Ağdı	174
64. Yayıoğlu Hacı Durdu Ağa'nın Ağdı.....	175
65. Yayıoğlu Ali Ağa'nın Ağdı	177
66. Dağda Ölen Tüccar Mehmet KAYRAN'ın Ağdı	178
67. Hacı Osman'ın Ağdı	179
68. Keş Mehmet'in Ağdı	180
69. Gebenli Ahmet HÖBEK'in Ağdı	181
3.1.1.2.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar	182
70. Hatice Annenin Ağdı - 1.....	182
71. Hatice Annenin Ağdı - 2.....	183
72. İclâl'in Ağdı	184
73. Sultan Ve Zeynep Kardeşlerin Ağdı.....	185
74. Fadıma'nın Ağdı.....	188
75. Ömer Ağanın Kızı Hayriye Hanım'ın Ağdı.....	187
76. Kına Gecesi Ölen Hacca Kız'ın Ağdı.....	188
77. Emine DOĞAN (Öksüz Garı)'ın Ağdı.....	190
78. Döndü TEMİZ'in Ağdı.....	192
79. Şerif ÇINAR'ın Ağdı.....	193
80. Almaz'ın Kızı Ayşe'nin Ağdı.....	194
81. Melek GÖK'ün Ağdı.....	195
82. Şerif GÖK'ün Ağdı.....	196
83. Yayıoğlu Hatice'nin Ağdı.....	197
84. Hüseyin Ke Memmet'in Hanımının Ağdı.....	198
85. Şerif TEMİZ'in Ağdı.....	199
86. Ölen Ağ Gelinin Ağdı.....	200
87. Hüsne GÜRBÜZ'ün Ağdı.....	201
88. Ölen Hanımın Ağdı.....	202
89. Çavuş Elif'in Ağdı.....	203
90. Fatma TEMİZ'in Ağdı.....	204
3.1.1.3. KAZALAR SONUCU ÖLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR.....	205
3.1.1.3.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	205

91. Kaz'a İle Ölen Hacı'nın Ağıdı.....	205
92. Trafik Kazasında Ölen Ruhi'nin Ağıdı.....	206
93. İnc'oğlu Mehmet'in Ağıdı - 1.....	207
94. İnc'oğlu Mehmet'in Ağıdı - 2.....	209
95. İnc'oğlu Mehmet'in Ağıdı - 3.....	210
96. Ahmet Çeribaşı'nın Ağıdı.....	211
97. Selde Giden Çocuğun Ağıdı.....	212
98. Üzerine Taş Düşüp Ölen Mustafa'nın Ağıdı.....	213
99. Kaza İle Tüfekle Vurulan Nejdet'in Ağıdı.....	214
100. Trafik Kazasında Ölen Zübeyir TEMİZ'in Ağıdı.....	215
101. İş Kazasında Ölen Oğula Ağıt.....	216
102. Isparta'da Kazada Ölen Gencin Ağıdı.....	217
103. Sadık Durur'un Ağıdı.....	218
104. Kazayla Düğünde Vurulan Ömer'in Ağıdı.....	219
105. Trafik Kazasında Ölen Hasan'ın Ağıdı.....	220
106. Nusret'in Ağıdı.....	221
107. Usta Mehmet'in Ağıdı.....	222
108. Kahraman Maraş Mebuslarının Ağıdı.....	223
109. Almanya'da Ölen Kişiye Ağıt.....	224
110. Gır Ali'nin Ağıdı.....	225
111. Yıldırım Düşmesiyle Ölen Nusret'in Ağıdı.....	226
112. Elektrik Direğinden Düşen Hüseyin TOPAL'ın Ağıdı.....	227
113. Üzeyir Ahmet'in Ağıdı.....	228
114. Mahmut KÜTKÜT'ün Ağıdı	229
115. Uçak Kazasında Ölenlerin Ağıdı.....	230
116. Kamyon Kazasında Ölen Ali'nin Ağıdı.....	231
117. Avcı İbrahim'in Ağıdı - 1.....	323
118. Avcı İbrahim'in Ağıdı - 2.....	233
3.1.1.3.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	234
119. Yeğen Hatice'nin Ağıdı.....	234
120. Kuyuya Düşüp Ölen Zekiye'nin Ağıdı	236
121. Kızılırmak'ta Ölen Gelinin Ağıdı.....	237
122. Hatice ÇALIŞKAN (Anaya Ağıt)'ın Ağıdı	238

123. Trafik Kazasında Ölen Durdiye'nin Ağıdı	239
124. Kaza İle Vurulan Kadının Ağıdı	240
3.1.1.3.3. Hem Erkek Hem Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	241
125. Vurulan Damadın Ağıdı (Halbur Ağıdı).....	241
126. Tavısı Yusuf Ailesinin Ağıdı.....	243
127. Bektaşlı'da Devrilen Kamyonada Ölenlerin Ağıdı - 1.....	244
128. Bektaşlı'da Devrilen Kamyonada Ölenlerin Ağıdı - 2.....	245
129. Trafik Kazası Geçirenlerin Ağıdı.....	246
3.1.1.4.ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE ÖLEN KİŞİLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR.....	247
3.1.1.4.1. Savaşa Gidenler Üzerine Söylenen Ağıtlar	247
130. 93'te Şehit Olan Askerlerin Ağıdı.....	247
131. Avşar Hüseyin'in Ağıdı.....	248
3.1.1.4.2. Görevde İken Ölen Asker Ve Polisler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	249
132. Şehit Askerlerin Ağıdı (A.Öcalan'a İntizar).....	249
133. Antalya'da Ölen Polis Memiş'in Ağıdı.....	250
134. Askerde Ölen Ömer TAŞ'ın Ağıdı.....	251
135. Askerde Ölen Halil HÖBEK'in Ağıdı.....	252
136. Silifke'de Ölen Asker Ahmet'in Ağıdı.....	253
137. Asker Halil'in Ağıdı.....	254
138. Kadirli (Kars)'de Vurulan Mehmet'in Ağıdı.....	256
139. Askerlikte Şehit Olan Fadiş Battal'ın Ağıdı.....	258
140. Askerde Şehit Olan İbrahim'in Ağıdı.....	259
141. Şehit Polisin Ağıdı.....	260
142. Askerde Ölen Gencin Ağıdı.....	261
143. İntihar Eden Ali Uzman'ın Ağıdı.....	262
144. Şehit Askerlerin Ağıdı.....	263
145. Tunceli'de Şehit Olan Uzman Çavuşun Ağıdı.....	264
146. Askerde Vurulan Uzman Çavuşun Ağıdı.....	265
147. Teröristlerce Şehit Edilen Askerlerin Ağıdı.....	266
148. Askerde Ölen Kâmil'in Ağıdı.....	267
149. Çanakkale'de Şehit Olan Askerin Ağıdı.....	268
150. Asker Kaçağı Ahmet'in Ağıdı.....	269

3.1.1.4.3. İzin Esnasında Evinde Ölen Askerler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	270
151. Talihsiz Askerin (Abdullah TOPAL) Ağıdı.....	270
152. Yasin'in Ağıdı.....	274
3.1.1.5. ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE ÖLDÜRÜLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR	275
3.1.1.5.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	275
153. Çokaklı Ahmet Paşa'nın Oğlu Duran'ın Ağıdı -1.....	275
154. Çokaklı Ahmet Paşa'nın Oğlu Kemal'in Ağıdı -2.....	278
155. Boş Beşik Ağıdı (Bebeğin Ağıdı).....	279
156. Yoncalı Ömer'in Ağıdı - 1.....	281
157. Yoncalı Omar'ın Ağıdı - 2.....	284
158. Demircioğlu'nun Ağıdı.....	285
159. Vurulan Tütüncülerin Ağıdı.....	286
160. Ölen Eşkîya'nın Ağıdı	287
161. Kaçakçı Hacı'nın Ağıdı.....	288
162. İnce (Safiye) Memmed'in Ağıdı.....	289
163. Sarı Mulla (Mullacık)'nın Ağıdı - 1.....	291
164. Sarı Mulla (Mullacık)'nın Ağıdı - 2.....	295
165. Eşkîyaların Ağıdı.....	296
166. Kine Veli'nin Ağıdı.....	297
167. Eşkîya İken Askerlerce Vurulan Battal'ın Ağıdı.....	298
168. Kız Kaçırırken Vurulan Hoca'nın Ağıdı.....	299
169. Gebenli Gır Mustuk'un Ağıdı.....	300
170. Kız Kaçırma Olayında Vurulan Sülü Memmed'in Ağıdı.....	301
171. Kız Kaçırıldığı İçin Öldürülen İnce Hacı'nın Ağıdı.....	302
172. Gebenli Karcı İsmail (KAHVECİ)'in Ağıdı.....	303
173. Düşmanlarca Vurulan Üç Yoldaşın Ağıdı.....	308
174. Halıd'ın Ağıdı.....	309
175. Saimbeylilerin Ağıdı.....	310
176. Canavarın Öldürdüğü Ali'nin Ağıdı.....	311
177. Kız Yüzünden Öldürülen Hüseyin'in Ağıdı.....	312
178. Ölen Iraklıların Ağıdı.....	313
179. Sarı Ahmet'in Ağıdı.....	314

180. Aynalı Ahmet'in Ağıdı.....	315
181. Eşkiyalarca Öldürülen Ali KIRIK'ın Ağıdı.....	316
182. Vurularak Öldürülen İnce Hacı'nın Ağıdı.....	317
183. Tüfek İçin Vurulan Ömer'in Ağıdı.....	319
184. Kavgada Öldürülen Kara Ahmet'in Ağıdı.....	321
185. Vurularak Öldürülen Üç Kardeşin Ağıdı.....	323
186. Hacı Be Ahmet'in Ağıdı.....	324
187. Şoför Mehmet'in Ağıdı - 1.....	325
188. Şoför Mehmet'in Ağıdı - 2.....	326
189. Kız İçin Öldürülen Ahmet Öğretmenin Ağıdı.....	327
190. Kavgada Ölen Halil Ve Kadir Kardeşlerin Ağıdı.....	328
191. Kalaboynulu İsmail'in Ağıdı.....	329
192. Kurşuna Dizilen Eşkîya Hacıveli'nin Ağıdı.....	331
193. Hüseyin Ağa'nın Ağıdı (Halbur Ağıdı).....	333
194. Avcı Memiş'in Ağıdı.....	337
195. Gındıra Fakı'nın Ağıdı.....	338
196. Nalbant Hasan'ın Ağıdı.....	339
197. Öldürülen Kocanın Ağıdı.....	340
198. Zilfaroğlu Hacı Bey'in Ağıdı - 1.....	341
199. Zilfaroğlu Hacı Be'nin Ağıdı - 2.....	343
200. Çuhadaroğlu Mehmet Bey'in Ağıdı	344
201. Hüseyin (Uyduran) Ağa'nın Ağıdı.....	345
202. Ahmet ÇAKIL'ın Ağıdı - 1	347
203. Ahmet ÇAKIL'ın Ağıdı - 2	348
204. Abazaoğlu Durdu Be'nin Ağıdı - 1.....	349
205. Abazaoğlu Durdu Be'nin Ağıdı - 2.....	351
3.1.1.5.2. Hanımlar üzerine Söylenen Ağıtlar.....	352
206. Öldürülen Elif Kızın Ağıdı.....	352
207. Vurulan Elif'in Ağıdı.....	353
208. İftira Yüzünden Asılan Fatma'nın Ağıdı - 1.....	354
209. Asılan Fatma'nın Ağıdı - 2.....	355
210. Ayşegül'ün Ağıdı.....	356
211. Kurtlar Tarafından Parçalanan Kızın Ağıdı.....	357

212. İftiraya Uğrayan Kızın Ağıdı.....	358
213. Vurulan Döndü'nün Ağıdı.....	360
214. Servet ÇİNGİL'in Ağıdı.....	362
215. Zehirlenen Fatma Hatın'ın Ağıdı.....	363
216. Dudu Kız'ın Ağıdı.....	364
217. Hüsne Gelin (KURU)'in Ağıdı.....	365
218. Gebenli Yedi Gelin'in Ağıdı.....	368
219. Güllü'nün Ağıdı.....	369
220. Hamileyken Öldürülen Şadiye'nin Ağıdı.....	373
3.1.1.6. ÖLDÜRÜLEN VEYA ÖLDÜRÜLDÜĞÜ DÜŞÜNÜLEN DİN BÜYÜKLERİ ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR.....	374
221. Ateşe Atılan Hz. İbrahim'in Ağıdı.....	374
222. Hz. Yusuf'un Ağıdı	375
223. Kerbela'da Şehit Edilen Hz. Hüseyin'in Ağıdı.....	376
3.1.1.7. İNTİHAR EDEREK ÖLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR.....	377
224. Gelin Ayşe'nin Ağıdı.....	377
225. İntihar Eden Ayşe'nin Ağıdı.....	378
3.1.1.8. SOĞUK HAVA NETİCESİNDE ÖLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR.....	379
3.1.1.8.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar	379
226. Garip Çobanın Ağıdı.....	379
3.1.1.8.2. Hanımlar üzerine Söylenen Ağıtlar.....	380
227. Ümmülü'nün Ağıdı.....	380
3.1.1.9. NAZARDAN ÖLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR...381	381
228. Nazardan Ölen Rahma'nın Ağıdı.....	381
3.1.1.10. ÖLÜM SEBEBİ BELLİ OLMAYANLAR ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR.....	382
229. Dağda Ölen Tüccar Mehmet KAYRAN'ın Ağıdı.....	382
230. Döldül Dağı'nda Kalan Avcı Mahmut'un Ağıdı	383
3.1.1.1.1. ŞAHISLAR HAYATTA İKEN SÖYLENEN AĞITLAR.....	387
3.1.1.1.1.1. HASTALIK ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR	387
3.1.1.1.1.1.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar	387

231. Kanserli Adamın Ağıdı	387
232. Felç Olan Âşık Ali'nin Ağıdı.....	389
233. Askerde Sakatlanan Mehmet'in Ağıdı - 1	390
234. Askerde Sakatlanan Mehmet'in Ağıdı - 2	391
235. Göz Hastalığı (Nuri ÇİNGİL)nın Ağıdı	392
236. Mehmet ÇİNGİL'in Ağıdı.....	392
237. Veremli Gencin Ağıdı	394
238. Apandistten Ameliyat Olan Mehmet DOĞAN'ın Ağıdı.....	395
239. Belfitığı Olan Durdu'nun Ağıdı.....	396
240. Mehmet DOĞAN'ın Ağıdı	397
241. İsmail KESME'nin Ağıdı.....	398
3.1.1.1.1.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	399
242. Yaralı Gelinin Ağıdı	399
243. Halime DOĞAN'ın Ağıdı.....	401
244. Hacer Garı'nın Ağıdı.....	403
245. Hatice SALAN'ın Ağıdı.....	404
246. Fatma Nur'un Ağıdı.....	405
247. Nevin'in Ağıdı.....	406
248. Rukiye SERT'in Ağıdı.....	407
249. Hamide ASLANTAŞ'ın Ağıdı.....	408
250. Nimet'in Ağıdı.....	409
3.1.1.1.1.2. AYRILIK ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR.....	410
3.1.1.1.1.2.1. Çeşitli Sebeplerle Gurbete Gidenler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	410
3.1.1.1.1.2.1.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	410
251. Kore Harbi'ne Giden Kamalı (Mehmet)'nın Ağıdı.....	410
252. Kıbrıs'a Askere Giden Mehmet DOĞAN'ın Ağıdı.....	411
253. Ciğerci Mehmet'in Ağıdı	412
254. Şih Mehmet'in Ağıdı	413
255. Asker Abdullah'ın Ağıdı.....	414
256. Asker Hakkı'nın Ağıdı - 1.....	415
257. Asker Hakkı'nın Ağıdı - 2.....	416
258. Selim AVCI'nın Ağıdı.....	417
259. Askere Giden Musa'nın Ağıdı.....	418

260. Ali GÜRBÜZ'ün Ağıdı.....	419
261. Nuru GÜRBÜZ'ün Ağıdı.....	420
262. Alper KESME'nin Ağıdı.....	421
263. Askere Giden Muhsin GÖK'ün Ağıdı.....	422
264. Asker Ağıdı.....	423
265. Askerlik Ağıdı.....	424
266. Yunus KESME'nin Ağıdı.....	425
267. Mustafa KESME'nin Ağıdı.....	426
268. Ahmet Ağa'nın Ağıdı.....	427
269. Ali PEKŞEN'in Ağıdı.....	428
270. Sıhıyeci Ahmet ARICI'nın Ağıdı.....	429
271. Gurbetteki Çocukların Ağıdı.....	430
3.1.1.1.2.1.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	432
272. Yunanlılara Esir Düşen Müftü Kızının Ağıdı	432
273. Leyla KOYUNCU'nun Ağıdı.....	433
274. Süreyya KOYUNCU'nun Ağıdı.....	434
275. Şanlı Urfa'ya Gelin Giden Emine'nin Ağıdı.....	435
3.1.1.1.2.2. Gurbete Gidenlerin Geride Kalanlar Üzerine Söylediği Ağıtlar.....	436
276. Gebenli Gemalmaz'ın Ayrılık Ağıdı.....	436
277. Sıla Ağıdı - 1.....	437
278. Sıla Ağıdı - 2.....	438
279. Sıla Ağıdı - 3.....	439
280. Sıla Ağıdı - 4.....	440
281. Sıla Ağıdı - 5.....	441
282. Sıla Ağıdı - 6.....	442
283. Sıla Ağıdı - 7.....	443
284. Ayrılık Üzerine Ağıt	444
3.1.1.1.2.3. Sevgililerin Veya Eşlerin Birbirlerinden Ayrılması Üzerine Söylenen Ağıtlar	445
3.1.1.1.2.3.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	445
285. Asker Kaçağı Olan Kozanoğlu'nun Ağıdı.....	445
286. Gurbete Giden Eşin Ağıdı.....	446

287. Yaşar'ın Ağıdı.....	447
288. Ekrem KOYUNCU'nun Ağıdı.....	448
289. Çobanın Ağıdı.....	449
3.1.1.1.2.3.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	450
290 Mine HATUN'un Ağıdı.....	450
291. Sevgiliye Ağıt (Kahır).....	451
292. Yalnızlığın Ağıdı.....	452
293. Elif Kızın Ağıdı.....	453
294. Emine'nin Ağıdı.....	455
295. Karşılık Vermeyen Güzelin Ağıdı	456
296. İstemediği Yere Verilmek İstenen Kızın Ağıdı.....	457
297. Senem'in Ağıdı.....	459
298. Bekâr Fadıma'nın Ağıdı.....	460
299. Fatma DENİZ'in Ağıdı.....	461
300. Fadıma DEMİR'in Ağıdı.....	462
301. Yaylaya Giden Güzelin Ağıdı.....	463
302. Aşka Karşılık Vermeyen Kızın Ağıdı.....	464
303. Esmen'in Ağıdı	465
304. Kral Kızının Ağıdı.....	466
305. Gelinin Ağıdı	467
306. Ayşe'nin Ağıdı.....	468
307. Telli Ayşe'nin Ağıdı.....	469
308. Hasan Kee'nin Kızı Fadıma'nın Ağıdı.....	470
309. Yedi Benli (Benli Hürü)'nin Ağıdı.....	471
310. Yörük Kızının Ağıdı.....	472
311. Nazlı Hüsne'nin Ağıdı.....	473
312. Behiye'nin Ağıdı.....	474
313. Sevgiliye Ağıt.....	475
314. Gebenli Hüsne'nin Ağıdı.....	476
315. İsmikan'ın Ağıdı.....	477
316. Telli Zeynep'in Ağıdı.....	478
317. Azo Gelin'in Ağıdı.....	479
318. Eşini Terk Eden Hacer'in Ağıdı.....	480

319. Hatice'nin Ağdı.....	481
320. Elbeyoğlu'nun Hanımına Söylediği Ağıt.....	482
321. Döne'nin Ağdı.....	483
322. Gebenli Gelin'in Ağdı.....	484
323. Hanımı Babası Tarafından Alınan Askerin Ağdı.....	486
324. Mencikili Elif'in Ağdı.....	488
325. Nesibe'nin Ağdı.....	490
326. Hacı Bey'in Ağdı.....	491
327. İhanet Eden Eşin Ağdı.....	493
328. Arap'ın Ağdı.....	494
329. Kaçan Kızın Ağdı.....	495
330. Kaçırılan Döne'nin Ağdı.....	496
331. Boşanan Ali Ve Hürü KODAL'ın Ağdı.....	497
332. Ağ Elif'in Ağdı.....	498
333. Kaçırılan Keklik'in Ağdı.....	499
334. Kaybolan Mitelli Çocuğun Ağdı.....	500
3.1.1.1.3. ÇEŞİTLİ KONULAR ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR.....	501
3.1.1.1.3.1. Vefasızlık Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	501
3.1.1.1.3.1.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	501
335. Avlamaz Durdu'nun Ağdı.....	501
336. Âşık Hüseyin'in Kaderine Söylediği Ağıt - 1.....	503
337. Âşık Hüseyin'in Kaderine Söylediği Ağıt - 2.....	504
338. Gebenli Mehmet ÇAVUŞ'un Ağdı.....	505
339. İbrahim ŞENSOY'un Ağdı.....	506
340. Vefasızlığa Uğrayan İbrahim KORKMAZ'ın Ağdı.....	507
341. Vefasızlığa Uğrayan Kınacı Âşık Hasan'ın Ağdı	508
342. Vefasız Emmilerin Ağdı.....	509
3.1.1.1.3.1.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	510
343. Hacer Garı'nın Ağdı.....	510
344. Safinur'un Ağdı.....	512
345. Vefasız Evladın Ağdı.....	514
346. Ailesince Sahip Çıkılmayan Bedriye'nin Ağdı.....	515

347. Hırsız Teyzenin Ağıdı.....	516
3.1.1.1.3.2. Üzerine Kuma Gelen Kadınlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	517
348. Üzerine Kuma Gelen Zülfü KABALCI'nın Ağıdı.....	517
349. Kuma Giden Akifiyeli Ayşegül'ün Ağıdı.....	519
3.1.1.1.3.3. Eşkîyalar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	520
350. Eşkîyalık Yapan Çeribaşı'nın Ağıdı.....	520
351. Eşkîya Olan Remzi Efendi'nin Ağıdı.....	521
352. Hasibe Hatun'un Nazmi Paşa'ya Söylediği Ağıt.....	522
353. Sürgün Ağıdı.....	524
3.1.1.1.3.4. Evlatsızlık Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	526
354. Çocuğu Olmayan Adamın Söylediği Ağıt.....	526
355. Evlatsız Ağanın Ağıdı.....	527
356. Değirmenin (Sefilliğin) Ağıdı.....	528
357. Fakirliğin Ağıdı.....	529
358. Fakirleşen Gündeşlioğlu'nun Ağıdı.....	530
359. Osman AKILLI'nın Ağıdı.....	531
360. Gariban Hatice'nin Ağıdı.....	532
3.1.1.1.3.5. Haksızlığa Uğrayanların Dertlerini Dile Getiren Ağıtlar.....	533
3.1.1.1.3.5.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	533
361. Haksızlığa Uğrayan Durdu'nun Ağıdı.....	533
362. Duran Ve Omar'ın Ağıdı.....	534
363. Çaresiz Ekrem'in Ağıdı.....	535
364. Mafya'dan Kurtulan Mehmet'in Ağıdı.....	536
3.1.1.1.3.5.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	538
365. Yaşı Küçük Gence Zorla Verilen Gelinin Ağıdı.....	538
366. Çirkinlik İftirası Atan Nurdan'ın Ağıdı.....	539
367. Evde Kalan Kızın Ağıdı.....	540
3.1.1.1.3.6. Hapis Yatanların Dertlerini Dile Getiren Ağıtlar.....	541
368. Mahkûmların Ağıdı.....	541
369. Rauf Denктаş'ın Ağıdı.....	542
1.1.1.1.3.7. Diğerleri.....	543
3.1.1.1.3.7.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	543
370. Veli BAKACAK'ın Ağıdı.....	543

371. İdam İpindeki Gencin Ağıdı.....	544
372. Otuz Yıllık Esirin Eşine Söylediği Ağıt.....	545
373. Ömer YILDIZ'ın Yaşlılık Ağıdı.....	546
374. Selver Veli'nin Ağıdı.....	547
375. Âşık Hüseyin'in Ağıdı.....	548
376. Öksüz Çocukların Ağıdı.....	549
377. Çoban Sülo'nun Ağıdı.....	550
378. Muhtarlık Ağıdı - 1.....	552
379. Muhtarlık Ağıdı - 2.....	553
380. Çalınan Eşyaların Ağıdı.....	554
381. Perişanlığın (Kız İsteme) Ağıdı.....	555
382. Korkak Yeğenin ve Ceren'in Ağıdı.....	556
383. Hacı Veli'nin Ağıdı.....	557
384. Kaza İle Elini Vuran Paşa ÇOMULU'nun Ağıdı.....	558
385. Harun ÇINGİL'in Ağıdı.....	559
386. Güçük'ün Ağıdı (Tatlı Ağıdı).....	560
387. Gındal Süleyman'ın Ağıdı.....	561
388. Çaresiz İnsanların Ağıdı.....	562
389. Zamane Hocalarına Ağıt.....	563
390. Öğretmenler Günü Şiirinin Ağıdı.....	564
391. Âşık Ali Demir'in Ağıdı.....	565
392. Küçük Mustafa'nın Ağıdı.....	566
393. Mahmut ASLANTAŞ'ın Ağıdı (Şoför Ağıdı).....	567
394. Nuri ÇINGİL'in Ağıdı (Göç).....	568
3.1.1.1.3.7.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	569
395. Âşılak Hacca'nın Ağıdı.....	569
396. Söz Tutmayan Kadının Ağıdı.....	570
397. Kolancı Kadının Ağıdı.....	571
398. Dul Kadının Ağıdı.....	572
399. Annelerin Ağıdı.....	573
400. Sele Giden Fatma'nın Ağıdı.....	575
401. Gelinlik Hatice'nin Tatlı Ağıdı.....	576
402. Gelin Hatice'nin Ağıdı.....	577

403. Hatice Anneye Sitem Ağdı.....	578
404. Telli Hatın'ın Ağdı.....	579
3.1.1.1.4. KINA TÜRKÜLERİ VE GELİN ÖVMELERİ.....	580
3.1.1.1.4.1. Kına Türküleri.....	580
405. Kına Türküsü - 1.....	580
406. Kına Türküsü - 2.....	584
407. Kına Türküsü - 3.....	585
408. Kına Türküsü - 4.....	586
409. Kına Türküsü - 5.....	587
410. Kına Türküsü - 6.....	588
411. Kına Türküsü - 7.....	589
412. Kına Türküsü - 8.....	592
413. Kına Türküsü - 9.....	593
414. Kına Türküsü- 10.....	595
3.1.1.1.4.2. Gelin Övme Türküleri.....	597
415. Gelin Övmeleri.....	597
3.1.1.1.4.3. Gelin İnerken Söylenen Karşılama Türküleri.....	599
416. Gelin İnerken Söylenen Ağıt Türküsü.....	599
3.2. HAYVANLAR ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR.....	600
3.2.1. Kaybolan Hayvanlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	600
417. Ceren'in Ağdı (Kaybolan Buzağı).....	600
3.2.2 Satılan Hayvanlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	601
418. Gır Beygirin Ağdı.....	601
3.2.3. Bakımsız Bırakılan Hayvanlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	602
419. Nalsız Katırların Ağdı.....	602
3.2.4. Çeşitli Sebeplerle Ölen Veya Öldürülen Hayvanlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	603
420. Kedilerin Ağdı.....	603
421. Tavukların Ağdı.....	604
422. Tavuğun Ağdı.....	605
423. Cücüğün Ağdı.....	606
424. Oğlakların Ağdı.....	607
425. Göğ Keçi'nin Ağdı.....	608

426. April Kışında Ölen Koyunların Ağıdı.....	609
427. Komprösörü Çekerken Ölen Camuzun Ağıdı.....	610
428. Beygirin Ağıdı.....	611
429. Ala İt'in Ağıdı.....	612
430. Kafese Konan Yavru Kekliğin Ağıdı.....	613
3.3. MİZAHÎ AĞITLAR.....	614
3.3.1. İnsanlar Üzerine Söylenen Mizahî Ağıtlar.....	614
431. İftira Atılan Selver Abla'nın Ağıdı.....	614
432. Arkadaşına Hile Yapan Duman Mehmet'in Ağıdı.....	615
433. Vefasızlığa Uğrayan Hıdır Ağanın Ağıdı.....	617
434. Kör Hasan'ın Ağıdı.....	618
435. Palavracı Eniştenin Ağıdı.....	619
436. Kargaçayrı Köyüne Yeni Seçilen Heyetin Ağıdı.....	620
437. Baytar Obasındaki Vefasız Komşuların Ağıdı.....	621
438. Kuma Ağıdı.....	622
439. Gelin Hacca'nın Ağıdı.....	623
440. Hacı İsmail ÖZDEMİR'in Ağıdı.....	625
441. Sahtekârlık Yapan Ormancının Ağıdı.....	626
442. Dayak Yiyen Bedriye'nin Ağıdı.....	627
443. Cimrilik Yapan Kir Ali'nin Kızı Eşe'nin Ağıdı.....	628
444. Kız Emine'nin Ağıdı.....	629
3.3.2. Hayvanlar Üzerine Söylenen Mizahî Ağıtlar.....	631
445. Kara Tavuk'un Ağıdı.....	631
446. Tavuğun Ağıdı	632
447. Kaybolan Horozun Ağıdı.....	634
448. Degülüş'ün Ağıdı.....	636
449. Çift Sürmeyen Öküzlerin Ağıdı.....	637
450. Sarı Çekirgenin Ağıdı.....	638
451. Cins Horozun Ağıdı.....	639
3.3.3. Diğer Varlıklar Üzerine Söylenen Mizahî Ağıtlar.....	640
452. Kanada Kavağı'nın Ağıdı.....	640
453. Tarhananın Ağıdı.....	642
454. Kayıp Tüfeğin Ağıdı.....	643

455. Grip Hastalığının Ağıdı.....	645
3.4. DİĞERLER VARLIKLAR ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR.....	646
3.4.1. Doğal Âfetler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	646
456. Erzincan Depremi'nin Ağıdı.....	646
457. Adapazarı Depremi'nin Ağıdı.....	647
458. 17 Ağustos Depremi'nin Ağıdı.....	648
459. Afyon Depremi'nin Ağıdı.....	649
460. Kar Felaketinin Ağıdı.....	650
3.4.2. Ağaçlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	651
461. Orman Ağıdı.....	651
462. Baklalar Kabilesinin Yok Ettiği Ormanın Ağıdı.....	652
463. Satılamayan Odunun Ağıdı.....	653
464. Dut Ağacının Ağıdı.....	654
465. Kavak Ve Söğütlerin Ağıdı.....	655
3.4.3. Sular Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	657
466. Karasu'nun Ağıdı - 1.....	657
467. Karasu'nun Ağıdı -2.....	659
468. Karasu'nun Ağıdı -3.....	660
469. Kızıloluk Köyünün Suyunun Ağıdı.....	661
470. Ark Yüzünden Yakılan Ağıt.....	662
3.4.4. Çeşitli Yiyecekler Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	663
471. Atatürk'e Hediye İçin Yapılan Tarhananın Ağıdı.....	663
472. Şekerin Ağıdı.....	664
473. Soğanın Ağıdı.....	665
474. Fıstığın Ağıdı.....	666
475. Kabağın Ağıdı.....	667
476. Tırşığın Ağıdı.....	668
3.4.5. Alacak Para Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	669
477. Verilmeyen Kavak Parasının Ağıdı.....	669
3.4.6. Mekânlar Üzerine Söylenen Ağıtlar.....	670
478. Andırın Ağıdı - 1.....	670
479. Andırın Ağıdı - 2.....	672
480. Andırın Ağıdı - 3.....	673

481. Andırın Ağıdı - 4.....	674
482. Andırın Ağıdı - 5.....	675
483. Andırın Ağıdı - 6.....	676
484. Andırın Ağıdı - 7.....	677
485. Andırın Ağıdı - 8.....	678
486. Andırın Ağıdı - 9.....	679
487. Andırın Ağıdı - 10.....	680
488. Kahraman Maraş'ın Ağıdı.....	681
489. Türkiye'nin Ağıdı.....	682
490. Çukurkoz'un Ağıdı.....	683
491. Başdoğan Köyünün Ağıdı.....	684
492. Efrağzılı Köyünün Ağıdı.....	685
493. Kutsal Yerlerin Ağıdı.....	686
494. Armutlu Yaylası'nın Ağıdı.....	687
495. Kayapınar Yaylası (Sarız)'nın Ağıdı.....	688
496. Yaylaların Ağıdı.....	689
497. Say Yolunun Ağıdı.....	690
498. Kıyıkçı Köyü (Aslantaş Barajı)nün Ağıdı - 1.....	691
499. Kıyıkçı Köyü (Aslantaş Barajı)nün Ağıdı - 2.....	693
500. Gökahmetli Köyü (Aslantaş Barajı)nün Ağıdı.....	694
SÖZLÜK.....	696
KAYNAK ŞAHISLAR HAKKINDA BİLGİ.....	712
KAYNAKÇA.....	731
HARİTA.....	738
ÖZGEÇMİŞ.....	739

ÖN SÖZ

Binlerce yürek nadiren sevgi ve sevinçle yeşerirken, çoğunlukla kahır ve ağıtla solmakta, gözlerimiz hangi iklimlerden geldiği bilinmez yağmurlarla dolarken, ömrümüz boşalan arzularımızın peşinde çırpınarak, titreyerek tükenmekte... Bu şekilde beşik-mezar trajedisi içine sıkışan ve bocalayan aklımız ile ruhumuzun sığındığı limanlardan biri de sevincini gizleme ve kendine saklama eğilimine inat acısını haykırma ve paylaşma, bu yolla azaltma içgüdüsüne yenilmesidir. Yenik ve ezik duygularımızın dile geldiği en öncelikli edebi türün genel adı şiir; özel adı Eski Türk şiirinde sagu, Klasik Türk edebiyatında mersiye, Halk edebiyatında ağıttır.

İnsanlığın ortak ve onulmaz acılarının canlı ve etkileyici ifade kalıpları olan ağıtlar, binlerce yıllık ezgilerin birikimi olarak, öncelikle acıyı kayda geçirmişler sonra milletin kültür dokusunu besleyerek, hafızalarımızda derin boşlukların oluşmasının ve acıya yenilmemizin önüne geçmişler, bizleri acı çekmenin normalliğine ikna etmişlerdir.

Kollektif belleğimizin en dolgun ve gönül telimizi şiddetli darbelerle titreten bu saygın ve olgun konukları, bütün dinleyicilerini huzurlarında minnet ve şükran duyguları ve bir bilinmezin korkuları ile baş başa bırakıp yoluna devam ederken tarihselleşmiş, bir kült haline gelmiş, bir milletin, özellikle Türk milletinin duyuş, düşünüş ve yaşayış tarzının kaynaştığı, harmanlandığı bir edebi tür olma ayrıcalığı kazanmıştır.

Ağıtlar karşısında duyduğum ürperti ve ağıtlara duyduğum özel ilgi Andırınlı olmam gerçeği ile buluşunca tezimin konusu zaten ortaya çıkmıştı bile... Çukurova, Adana ve Kahraman Maraş'a yaslanan Andırın ilçesi ağıt kültürünün çeşitli örneklerle yaşatıldığı ve derlenmeye değer ağıtların yaşadığı güzel ülkemizin, güzel beldelerinden birisidir.

Başlangıçta pek çok incelemede 100- 200 ile sınırlandırılan ağıt sayısına ulaşım ulaşamayacağım tereddüdünü yaşarken, derlemem sonucunda bu rakam 700'lere ulaştı. Biz bunu edisyon kritik yaparak 500'e indirebildik. Kültür elçilerimiz olarak gördüğüm ve beni cömertçe onurlandıran ağıtçılarımız; geleneği sadece devam ettirmiyor, aynı zamanda zenginleştiriyorlar da...

Yalnız üzülecek ifade etmek durumundayım ki klasik kültür değerlerimizin popüler kültür değerlerinin bombardımanı altında olması gerçeğinin ağıtlarımızın ve

ağıtçılarımızın sayısını ve varlığını tehdit etmesi de artık üzerinde düşünülmesi ve tedbir alınması gereken sorunlarımızın başında geliyor. Bu çalışmamız bu yok oluşun ve çözülüşün önünün alınmasına bir nebze yardım ediyorsa bu bizim en büyük kazancımız ve tesellimiz olacaktır.

Tezimizin hazırlık aşamasında kayıt cihazı ve fotoğraf makinesi ile Andırın'ın elli dört civarındaki köyleri, tek tek dolaşarak malzemeler toplandı. Daha sonra bu malzemeler, yerel söyleyiş özelliklerine dokunulmadan yazıya aktarıldı ve ağıt metinleri üzerinde; alanın önde gelen isimleri ve eserleri okunarak edinilen tecrübelerle; çeşitli saptama (tesbit), sınıflandırma (tasnif) ve çözümleme (tahlil) denemelerine girişildi. Yerellik arz eden ve bugün İstanbul Türkçesinde çoktan kullanımdan düşmüş olan sözcüklerin anlamlandırılabilmesi için, metinlerin sonuna küçük bir sözlükçe eklendi.

Bu alanda çalışanların ortak kaygısı olduğuna inandığım, yapabildiklerimizin yapamadıklarımızın yanında çok sönük ve değersiz kalması gerçeği bu tez için de geçerlidir.

Eksikliklerimizin hoş görüleceği beklentisi ile; evimde huzurlu bir çalışma ortamı sağlayan ve benden desteğini esirgemeyen eşim Meryem Temiz'e, adını sayamayacağım nice dost ve arkadaş adına Salim Durukoğlu'na, derleme çalışmalarım esnasında bana rehberlik eden ağabeylerim Ali Temiz ve İdris Temiz'e, öğrencisi olmayı şans bilip gurur duyduğum, çalışmamın başından sonuna kadar bana her türlü desteği veren, sonsuz anlayış gösteren, öncelikle ve hep Hocam olarak saydığım ve sevdiğim Sayın Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK'e teşekkürü her vakit bir borç bileceğim.

KISALTMALAR

- BK.** : Bebek Kee
bkz. : Bakınız
C. : Cilt
DDY. : Devlet Demir Yolları
dört. : Dörtlükler
K.T. : Koca Tahir
kayd. : Kaydedilmiştir
n. : Nolu
s. : Sayfa
S. : Sayı
vs. : Vesaire
yy. : yüzyıl

0. GİRİŞ

0.1. AĞIT HAKKINDA GENEL BİLGİ

0.1.1 AĞIT KAVRAMI YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

Eski Türk şiirindeki saganun, Klasik Türk şiirindeki mersiye'nin, Halk şiirindeki ve Halk söyleyişindeki karşılığı olan ağıt kavramı ve ağlamak kelimeleri hiç şüphe yok ki bizlere; ölüm, acı, ayrılık, yalvarmak gibi insanı derinden sarsıp, yüreğini parçalayan, gönlünü dağlayan, acı olayları ve bir o kadar eski ama eskimeyen görkemli üslubu ve dokunaklı ifadeleriyle Alper Tunga Sagusunu hatırlatır:

Alper Tunga öldi mü	(Alper Tunga öldü mü?)
İsiz ajun kaldı mu	(Kötü dünya kaldı mı?)
Ödlek oçin aldı mu	(Zaman ondan öcünü aldı mı?)
Emdi yürek yırtılır	(Şimdi yürek parçalanır.) (ŞİMŞEK 1993: 4)

Ağıt söyleme, dünya yaratıldıktan sonra Hz. Adem'in oğlu Kabil'in kardeşi Habil'i öldürmesi ve arkasından pişman olarak ağlayıp inlemesi ile başlamış, günümüze kadar devam edip gelmiştir. Ağıt söylemenin temelinde ölüm gerçeği yatmaktadır. Ancak öyle acı olaylar yaşarız ki; "ölümlerden ölüm beğen" sözünün anlamsız kaldığını görürüz. Ölüm olmaz, ama ölmeden önce ölüm acısını tattıracak nice olaylar meydana gelir. Dolayısıyla ağıtlar, sadece ölüm olayından sonra değil, insanın evinden, köyünden, şehrinden, yurdundan uzaklara gitmesi, canından çok sevdiği insanların yanında olmaması, onulmaz dertlere yakalanıp acıların katmerlisini yaşaması ve buna benzer yüzlerce acı olaydan sonra da söylenmektedir.

Kadirli ve Osmaniye Ağıtları hakkında önemli araştırmalar yapan Esmâ ŞİMŞEK, ağıtlar konusunda şöyle der: "Ağıtlar; sızlayan kalplerin, dayanılmaz acıların, akan göz yaşlarının, yanık yüreklerin çare arayan feryadıdır. Yavrusunu yitiren ana, sevgilisine kavuşamayan âşık, yatağında inleyen hasta, sıla hasretiyle yanıp tutuşan garip, duygularını, ıstıraplarını ağıtlarla dile getirir." (ŞİMŞEK 1993: 1)

Bazı araştırmacılarımız ise ağıdı şu şekilde tarif etmişlerdir: Mustafa Nihat ÖZÖN: "Divan edebiyatında mersiye denilen konuda yazılan manzumelerin halk edebiyatındaki adıdır." (ÖZÖN 1954: 162)

Halk Edebiyatına Giriş adlı eserinde Şükrü ELÇİN ise ağıt için; “İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı-cansız bir varlığını kaybetme, korku, telaş ve heyecan anındaki üzüntülerini, feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini, düzenli-düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türküler. ” (ELÇİN 1986: 290) der.

Ağıt, **Türkçe Sözlük’te**; “Ölen bir kimsenin gençliğini, güzelliğini, iyiliklerini, değerlerini, arkada bıraktıklarının acılarını veya büyük felaketlerin acılı etkilerini dile getiren söz veya okunan ezgi, yazılan, yazı, sağı, mersiye.” (TÜRKÇE SÖZLÜK 1988: 23) şeklinde tarif edilir.

Arslan TEKİN, **Edebiyatımızda İsimler ve Terimler** adlı eserinde ağıt için; “Bir kimsenin ölümünden dolayı duyulan acıları anlatmak için söylenen şiir. Bu özellikteki şiirlere Divan Edebiyatı’nda mersiye, İslamiyet’ten önceki Türk Edebiyatı’nda da “sagu” adları verilirdi ”der. (TEKİN 1995: 15)

Anonim Halk Şiiri adlı eserin yazarı olan Doğan KAYA ise ağıt hakkında şunları söylemektedir: “Ağıtların ortaya çıkışının temel sebebi ayrılıktır. Bu bakımdan biz de ağıtları; başta ölüm olmak üzere ayrılığın yahut üzüntünün doğurduğu ıstırap sebebiyle ortaya konulan lirik ürünler olarak düşünmekteyiz.

Ağıtlar, tıpkı dua, beddua, dilek ve öğütler gibi insanların bir arada yaşamaya başladığı ilk devirlerden itibaren var olan sözlü ürünlerdir ve insanlığın ortak özelliklerinden biridir. Çünkü insanlar, hangi inanç, hangi ırk ve hangi dilden olursa olsunlar ilk çağlardan beri ağıt söylemiş, böylelikle ıstıbabını teskin etmek yoluna gitmiştir. Bazen de şahsi duyguların dile getirilmesinin yanında fanilik, toplumun dertleri, birtakım istenmeyen olaylar, düşmanlıklar ve bunları gereksizliği gibi konulara da yer verildiği olmuştur. ” (KAYA 1999: 24)

Ağıtlar, insanları veya milletleri derinden sarsan büyük acılardan veya felaketlerden sonra söylenir. Önce insanların kulaklarında yaşayan bu dokunaklı deyişler, söyleyişler zamanla yazıya geçirilerek kayıt altına alınır ve sözlü/yazılı gelenek ve edebiyatın bel kemiğini oluşturur. Acılarını içlerine gömen ve susarak zehirlenen insanlar; içlerini ve dertlerini dökmek, yazıklanmak, ağıt söylemek yoluyla yaralanmaktan ve zehirlenmekten kurtulur. Aristo’nun “Katarsis” dediği büyük ve büyüdü “Arınma”yı yaşarlar. Ağıtlar insanların acılara karşı kuşandıkları bir çeşit zırh gibidir. Ağıtlar, gizli ve hızlı bir biçimde nesilden nesile aktarıldığı için birleşerek ve sürekli dinlenerek, gitgide insanı acı çekmenin normalliğine inandırır; insanlar her çağda büyük acılarla tutuştu, sizler de bu acılardan payınıza düşeni yaşıyorsunuz işte

diyerek, insanlığa acıları ile baş etmeyi ve yaşamayı öğretir. İsteriz ki acılar da yaşanmasın, ağıtlar da söylenmesin. Ancak, acılar paylaşıldıkça hafifler. İnsanların acılarını ağıt söyleyerek paylaşan ve yaşatan ağıtçılarımız, böylece sosyal dayanışmayı pekiştirmiş ve dostlarının üzüntüsünü biraz olsun hafifletmiş olmaktadır. Dolayısıyla acıların paylaşılarak hafifletilmesine katkıda bulunan ağıtların ve ağıtçılarımızın bütün canlılığıyla yaşaması en büyük beklentimizdir. Esasen geleneğin bir direnci vardır. Hep varolmak, ayakta durmak ister. Kaldı ki beşik-mezar trajedisine kesin ve kaçınılmaz olarak mahkum olmuş insanlığın hayatından acıyı ve bunun ürünü olan ağıtları çekip çıkarmak olası değildir.

0.1.2. TARİH İÇERİSİNDE ÇEŞİTLİ DİN-KÜLTÜR ve BÖLGELERDE YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

0.1.2.1. Dünyada

Mezopotamyalılar ölenin ardından yas tutarlarmış. Bu konuda Gılgamış Destanı'ndan bilgi edinmekteyiz. "Arkadaşının tümüne çok üzülen Gılgamış gözünü yokladı (Endiku'nun); fakat Endiku artık gözünü açmadı. Kalbini yokladı; kalbi atmadı... Duyduğu acıdan arslan gibi bir sayha kopardı. Tıpkı yavruları aşırılan dişi bir arslan gibi. O, Endiku'nun yüzüne kapanıp saçlarını yoldu ve ortalığı dağıttı. Güzel elbiselerini parçalayıp yerlere fırlattı." (DURU 1998: 61)

Gılgamış Destanı'nın başka yerinde ise yasla ilgili şöyle deniyor: "... Senin için Uruk halkına ah ve figan ettireceğim, mesut kimselere etrafında matem tutturacağım ve ben senden sonra etrafımı mundar bir hâle getirip, senin için kendimden vazgeçeceğim. Sırtıma bir aslan postu atıp çöllere düşeceğim." (DURU 1998: 61)

Eski Mezopotamya'da ağıtçı kadınların bulunduğunu ise Gılgamış'ın şu sözlerinden anlıyoruz: "Beni dinleyin! Siz ihtiyarlar, beni dinleyin! Ben Enkidu için ağlıyorum. Arkadaşım için. Ağıtçı kadınlar gibi acı sızı döküyorum." (DURU 1998: 61)

0.1.2.2 Yahudilik'te Yas Töreni ve Ağıtlar

Yahudilikte, ölen kişi "şeol" denen başka bir dünyaya gider. Ruhu ise mezarda kalır. Tevrat'a göre ölüm, ruh anlamına gelen soluğun alınmasıyla meydana gelir: Yüzünü gizlersin onlar, şaşırırlar; soluklarını alırsın onlar ölürler ve topraklarına

dönerler. Yahudilikte cenaze gömüldükten sonra matemli kimse yedi gün evde kalıp taziyeleri kabul eder. (DURU 1998: 64)

Yahudiler, Kudüs'teki Hz. Süleyman'ın mabedinin yıkılışını anmak için her cumartesi günü bu mâbedin "ağlama duvarı"nın önünde toplanarak ağlarlar. Yahudilerde, ölüm sebebiyle düzenlenen yas törenlerinde ağlayıcı kadınlar, elbiselerini yırtıp saçlarını keserek hazır bulunmaktadırlar. Bunlar, yedi günlük yas müddetince ölen şahsın durumuna uygun olarak uzun veya kısa şiirler söyler ve koro halinde haykırarak ağlarlar. Tevrat'ta Hz. Dâvud'un Saul (Tâlût) ve Yonathan için yaktığı rivayet edilen ağıtlar, bu tarz şiirlere örnek olarak gösterilebilir. (GÖRKEM 2001: 12)

Mezopotamya'nın ünlü destanı Gılgamış'tan ve Yahudi inanişinin esaslarını belirleyen Tevrat'tan seçtiğimiz metinlerde ve örneklerde görüldüğü gibi ağıtlar ve ağıtçılık büyük bir yer tutmakta önem arz etmektedir. Adeta ağıtlar bu eserlerin özüne ruh vermekte, kurgusuna iskelet olmaktadır.

0.1.2.3 Hristiyanlık'ta Yas Töreni ve Ağıtlar

Hristiyanlığa göre bir kişi öldüğünde önce papaz ve ardından vaftiz ailesi çağrılır ve sonra üzüntülerini belirtmek, yardımcı olmak amacıyla komşular ölü evini ziyaret ederler... Ölenin vücudu kefenlendikten sonra bir tabuta konur ve tabut dört kişi tarafından, papazlar ve diyakonların söyleyecekleri ilahilerin eşliğinde kiliseye kadar taşınır.

Mezar hazırlandıktan sonra onun başında ayin ve cenaze töreni yapılır. Sonra da herkes ölü evine gidip orada bir şeyler yedikten, üzüntülerini tekrar belirttikten sonra evlerine dönerler. İkinci gün, ölü için yeniden tören yapılır ve ölünün akrabaları kilisenin kapısında fakirlere yiyecek dağıtırlar. İkinci gün, ölü için yeniden tören yapılır ve ölünün akrabaları kilisenin kapısında fakirlere yiyecek dağıtır. Üç gün boyunca komşular yas evine üzüntülerini bildirmeye sürekli olarak gelirler. (DURU 1998: 64-65)

Budizm'de ve Hindu inanişlarına göre Hindistan'da yaşayan akrabalar, ölülerin hayrı için bir sürü hayvan kurban edebilirler, dini ayinler yapabilirler, sadaka verebilirler. (DURU 1998: 76)

Hindistan'da yaşayan Omaholar, söyledikleri ağıtların tılsımlı olduğuna inanırlar. Söyledikleri ağıtlar, dünyayı tekrar görme imkânı olmayacak olan şahsı övücü

mahiyettedir. Kalamath Hintlileri ise, “ Can alıcı ruh’un üç gün boyunca ölen şahsın yanından ayrılmadığına inandıkları için, bu süre zarfında hem figan eder, hem de ölüyü can alıcı ruhtan korumak maksadıyla yaktıkları ateşi söndürmezler. (GÖRKEM 2000: 3)

Eski Çin’de; “ölüyü defnetmek için mezara gidilirken, ağıtçılar kendilerini yerden yere atarak ağıt söylerler. Bunlara, rahiplerle müzisyenler de iştirak ederler. (ULUDAĞ 1988: 470)

İslamiyet’ten önceki dönemde yaşayan Arapların nihayet-nevha, nedb-nüdbe, resâ-mersiye, matem, bükâ, na’y gibi isimler verilen ağıt yakma ve yas tutma törenleri düzenledikleri bilinmektedir. Bu törenlerde “nâiha-nâihat” denilen ve mesleği ölülerin arkasından saçını yolup elbiselerini yırtarak ağlayıp ağıt söylemek olan, ücretle tutulmuş kadınlar görev yapmaktaydılar. Bunlar “menâha” denilen ağıt mahallinde toplanır ve ölenin fazilet ve kahramanlıklarını anlatan ağıtlar okurlar. Böylece orada hazır bulunanları elem ve ıstıraba boğarlardı. (ULUDAĞ 1998: 471)

Bu bilgi ve örnekler göstermektedir ki ağıt yakmak yalnız Türklerin değil, tüm dünya insanların ve kültürlerinin acı karşısındaki benzer tavrı, refleksidir.

0.1.2.4 İslamiyet’te Yas Töreni ve Ağıtlar

İslamiyet’e göre ölünün arkasından ağlamak, yas tutmak, doğru değildir; çünkü ardından ağlanan ölü kabirde rahat edemez, kabir azabı görür. Hz Muhammed ölünün ardından yas tutmakla ilgili şu hadisi söylemiştir; “Başına yüzüne vuran, üstünü başını yırtan, cahiliyetteki gibi ağıtlarla yas tutan bizden değildir. (DURU 1998: 76-77) Ancak kadınların ölen eşlerinden sonra yeniden evlenmeleri için geçecek olan 4 ay 10 gün olan süre bir anlamda yas kabul edilmektedir. Hz. Muhammed bu durumla ilgili şöyle bir hadis söylemiştir: “Allah’a ve ahirete inanan bir kadına üç günden çok yas tutması (süslenmesi anlamında) helal olmaz, meğer ki ölen kocası ola. Ölen kocasıyla henüz gerdeğe girmemiş de olsa 4 ay 10 gün, hamileyse doğurup lohusalığı geçinceye kadar süslenmez, evlenmez”. yasaklanan; yas, haykırarak ağlamak, dövünmek, üstünü başını yırtmaktır. (DURU 1998: 77)

Hız. Hüseyin’in şehit edilmesi İslâm dünyasında büyük bir üzüntüye sebep olmuş, bu masum peygamber torununa yapılan haksızlık, asırlar boyunca ağıtlar yakılmasına sebep olmuştur. (KÖKSAL 2003: 219- 220)

H. Hüseyin'in şehadetini duyan herkes acıyı yüreklerinin en derin noktasında hissederler. “Medine kadınları da, her taraftan feryada başladılar. Koparılan feryatlardan, Medine yerinden oynadı. O güne kadar, bunun bir benzeri görülmemiştir. İbn’i Şirin: “Kadınlar, Yahya Aleyhisselam’dan sonra, H. Hüseyin’e ağladıkları kadar hiç kimseye ağlamamıştır. ” der... (KÖKSAL 2003: 243

H. Hüseyin için birçok yanık mersiyeler söylenmiş, ağıtlar yakılmıştır. (KÖKSAL 2003: 245)

H. Hüseyin veya diğer deyişle Kerbela vakası, bu vakadan sonra yakılan ağıtlar ve vakanın tören niteliği kazanıp her yıl yeniden yaşatılması bize yüce veya yüksek şahsiyetlerin ölümünün (süblimasyon/yüceltme) ululama geleneğine uygun olarak tarihsellik kazandığını çok iyi örneklemektedir. Bu vaka aynı zamanda ölen ve ağıt yakılan insanın ölme biçiminin de önemli olduğunu düşündürmektedir. Zira H. Hüseyin öldürülme, eceli ile ölse, haksızlığa ve zulme uğramasa bu denli büyük ve sürekli bir ilgiye (belki) mazhar olmayacaktı.

0.1.2.5 Eski Mısır’da Yas Töreni ve Ağıtlar

Eski Mısırlılar’ın ölümlere büyük önem vermiş olduklarını, ölümlerin özel yerlerde mumyalanarak muhafaza edilmelerinden anlıyoruz. Eski Mısırlılardaki yas törenini en iyi şekilde “Herodot tarihi”nden öğreniyoruz. Bir evde hatırı sayılır biri öldü mü evin bütün kadınları başlarına yüzlerine çamur sürerler; sonra ölüyü evde bırakıp sokaklara dökülürler, eteklerini bellerine kadar kaldırır, memelerini açarlar ve dövüne dövüne sokak sokak gezerler; bütün akrabaları da onlarla beraber giderler; öbür yandan erkekler, onlar da sıvanmış olarak dövünürler. Bu törenden sonradır ki cenaze, tahnit¹ edilmek üzere, ölçüye götürülür. (DURU 1988: 57- 58)

Eski Mısır’da ağıt metni özelliğine sahip olan ve “maneros” adı verilen şiirlerin varlığı bilinmektedir. İnsanlar için söylenmiş olan bu ağıtlara ilaveten, Amen’in kutsal koçu için söylenmiş bir başka ağıt metni daha günümüze kadar gelebilmiştir. (GÖRKEM 2001: 11- 12)

Eski Yunanlılarda ibadetlerin mezarlar etrafında yoğunlaşması Yunan dininin en önemli belirleyici özelliğidir. Birer anıt halinde mezarlar, hazineler ve her çeşit ev

¹ Eski Yunanlılarda ağıt söyleyen kadınlara “korainai” adı verilmektedir ve bu kadınlar cemiyet içinde itibarlı bir mumyalama mevkiine sahiptirler... Yunanlılar ölüm törenlerinde söyledikleri ağıtlara “threnos” adını vermişlerdir. (GÖRKEM 2001: 12)

eşyasını içermektedir. Mezarlara kurbanlar sunulur, ölülerin mezarlarında ikamet ettiklerine, gölgelerin de Hades ülkesine gittiğine inanılırdı...

İlk çağda, Yunanistan'da cenaze başında veya gömülme törenlerinde ağlamayı meslek edinmiş kadınlar vardı. Sözde derin acı duyuyormuş gibi yaparak, elleriyle üstlerini başlarını yırtarak bu ağlayıcılar bir ağızdan yas ilahileri söylerlerdi. (DURU 1998: 55)

Eski Yunan'da ağıt söyleyen kadınlara 'karainai' adı verilmektedir ve bu kadınlar, cemiyet içinde itibarlı bir mumyalama mevkie sahiptirler... Yunanlılar, ölüm törenlerinde söyledikleri ağıtlara 'threnos' adını vermişlerdir. (GÖRKEM 2001: 12)

Bu örneklerden çıkardığımız sonuçlardan biri de ağıt yakmanın ustalık ve uzmanlık gerektiren bir uğraş olmasıdır çünkü örneklerimizde bu işi meslek edinen insanların varlığına dair atıflar vardır ki bu göndermeler hem ağıt yakmanın hem de yakılan ağıtın içeriğinin ve niteliğinin önem kazandığının, önemli görüldüğünün somut delilleridir. Ayrıca ağıt yakabilme becerisine sahip insanlara toplumda ayrıcalıklı bir mevki de verilmesi ilginçtir.

0.1.3. TÜRKİYE'DE YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

Acıyı kayda geçiren, önemseyen, kutsayan edebi tür ve şiir türü nedir diye bir soru sorulsa , bunun ilk akla gelen tek cevabı vardır o da ağıttır. .Türk edebiyatı ağıt türündeki zengin örnekleriyle Dünya edebiyatına önderlik ve rehberlik edecek bir çeşitliliğe, deyim yerindeyse geniş bir repertuara sahiptir. Türk ağıt geleneği, Anadolu'da anonim ve âşık tarzı olmak üzere iki yönden gelişmiştir. Çevrede sevilen toplumun ölümünden etkilendiği insanlar için âşıkların söylediği deyişler içinde ağıtlar önemli yer tutmaktadır. Birçok âşık, istek üzerine, ölenler için ısmarlama ağıt söylemişlerdir. (BALI 1997: 249-250)

Türklerde yaygın olarak yapılan yuğ veya yas merasimi ve bu merasimlerde söylenen ağıt yakma geleneği geçmişten günümüze bazı değişikliklere uğrayarak günümüze kadar gelmiş ve bugün de yaşatılmaktadır.

Anadolu'nun hemen hemen her yerinde ölünün arkasından ağıt söylemek gelenektir. Bölgelerimize kısaca bir göz atacak olursak bunları çok net bir şekilde anlarız.

Genelde Ege ve Marmara Bölgesi'nde özelde Afyon Karahisar'da ağıt geleneği değişik şekillerde devam etmektedir. "Emirdağ'ın Bağlıca köyünde ağıtlar, cenaze

kaldırılmadan onun baş ucunda ve definden sonra, kadınlar tarafından ölü evinde söylenmektedir. Yas törenlerinde eğer ağıt söylenmezse, ölü sahibi yöre insanı tarafından kınanır. ” (GÖRKEM 2001: 21)

Afyon’un Sincan ilçesine bağlı Akçoşar köyünde ölünün başında nefes söylenir, ağıt yakılır. Ölü gömülene kadar ev süpürülmez, eve su getirilmez. (DURU 1999: 78) Afyon’un İscehisar ilçesinin Alanyurt köyünde ölünün gömüleceği gün düğün varsa, ölü gömülene kadar çalgı çalınmaz. (GÖRKEM 2001: 86)

Afyon’da ölünün ardından 3, 7, 40, 52 ve bir yıl sonrası yemek verilir. Bazı Alevi köylerde de yedi yıl süresince ya da yedisi birden bir yılda olmak üzere kurban kesilir. Yemekle birlikte bazı günlerde mevlit okutulur. (GÖRKEM 2001: 87)

Yas tutma süresi, ölen kişinin yaşına, cinsiyetine ve yas tutan kişiye göre değişmektedir. Yas tutulan yerlerde eğlenceden uzak durulur, kadınlar yeni elbise giymezler. Karacalar köyünde siyah giyilir. Erkekler beş altı gün tıraş olmazlar. Yastan çıkmak için ölü yakını kadınlara komşularınca kına yakılır. (GÖRKEM 2001: 90)

Muğla’nın Ortaca ilçesinin Kemaliye köyünde cenaze olduğunda müsahipli ailelerde saz çalan varsa meyit (nefes) söylenir. Cenaze gömüldükten sonra cenazeden dönenlere yemek verilir. Ayrıca 3. , 7. , 40. günlerde ve yıldönümlerinde kurban kesilir, komşular çağrılır ve yemek verilir.

Kemaliye köyünde 40 gün yas tutulur; ancak bu süre ölenin genç ya da yaşlı oluşuna göre değişir. Ölenin kadın ya da erkek olması bu süreyi değiştirmez. Ancak en çok çocuk ve gençler için yas tutulur.

Yas tutanlar, eski şeyler giyinmeye, süslenmeye ve eğlenceden uzak durmaya çaba gösterirler. Yas tutanlar, renkli ve süslü giyinmez, makyaj yapmaz (kadınsa), eğlenceye gitmeye gitmez, tıraş olmaz (erkekse), cinsel yaşamdan uzak dururlar.

Ölü sahiplerinden ağıt yakmasını bilenler ağıt yakar, bazen öleceğini bilen kişi sevdiği insanlar için de ağıt yakabilmektedir. Ölenin akrabaları düğün, nişan, sünnet gibi olayları 40 gün ertelerler. (DURU 1998: 80-83)

Bursa’nın İnegöl ilçesinde inanç gereği ölünün gömüldüğü gün un helvası yapılır ve komşulara dağıtılır. Ölünün yıkandığı yerde yedi gece boyunca mum yakılır ve evde tebareke okunur. Ölünün yedinci kırkıncı ve elli ikinci gecelerinde mevlit okunur.

Çerkezlerde ve Abazalarda ölü gömülmeden önce ölüyle ilgili ağlayıcılar ağlayarak ölümü çevreye duyurur. Toplanan kişiler ölüyle ilgili ağıtlar yakarlar. (KARTAL 1985: 40)

Denizli'nin Acıpayam ilçesinde ise yas tutma şöyledir: “Ağıtçı kadın yahut “âşık baci” adı verilen ağıtçı kadınlar ölü evine siyah yün ip, başörtüsü veya peştamel göndererek davet edilir. Kadın, sesinin ulaşabileceği bir yerden ipi ve başörtüsünü sallayarak ağıt söyler. Bu ağıtlar, 7 heceli dörtlüklerdir.” (KAYA 1999: 253)

Bu bilgilerde ölünün ardından yakılan ağıtlara İslami motiflerin eşlik ettiğini, İslami öğelerin ağıt yakma, yas tutma geleneğimize tebareke, mevlit okuma, hatim indirme gibi kabullerle girdiğini görmekteyiz.

İç Anadolu Bölgesi'nde ağıt yakma geleneği sürdürülmektedir. Ankara'nın Kalecik ilçesindeki gelenek şu şekildedir: “Kalecik ilçesinin Hançılı köyünde ‘ağıt/ağıt türkü’leri ölü kaldırıldıktan sonra kadınlar gibi erkekler de yakabilir. Ölüm olayının dışında ‘hasretlik, gurbet, felâketler, ayrılıklar, umut kesikliği, yalnızlık, çaresizlik’ gibi sebeplerle de ağıtlar yakılabilmektedir.” (GÖRKEM 2001: 19)

Ağıt denince akla Avşarlar geldiği için Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesindeki Avşarlardan bahsetmeden geçmek olmaz. “Avşarlar da ölünün başında ağıt yakar. Ne var ki ağıtçılar bu işi para karşılığında yapmaz. Ağıtçı kadın başına siyah bir kefiye (ipekli kara bez) örter. Eline sıra ile ölenin eşyalarını alır, dörtlükler halinde ağıt söyler. Orada bulunanlar, her mısraın sonunda ‘oooy...ha ha!... ’ diyerek ağıtçıya eşlik ederler.” (KAYA 1999: 254)

Karadeniz Bölgesi'nde yapılan yas törenlerinde de ağıt söyleme geleneği devam etmektedir. “Akçaabat'ta cenaze orta yere konur, kadınlar etrafında halka şeklinde ve ayakta dizilirler. Şalın bir ucundan tutar, bir ucunu da omuzlarına atarlar. Önce baştaki ağıt söyler ve onu, sırayla diğerleri takip eder. Hepsi ağıt söyledikten sonra tekrar baştakine gelir. Bu arada bir yandan da ölünün etrafında dönerler. Bu yörede ölü için erkeklerin de ağıt söylediği bilinmektedir.” (KAYA 1999: 253)

Tokat'ta ağıt töreni daha çok genç yaşta ölenler için düzenlenir. Cenaze defninden sonra mesleği ağıtçı olan kadınlar, ölü evine çağrılır. Ölenin elbiseleri ortaya getirilir; ağıtçı kadın “ölenin şanına uygun beyitleri” ezgi ile yavaş yavaş söyler. Ağıt söyleyen kadınlar ile törende hazır bulunan diğerleri bu sırada elleriyle yüzlerini, saç ve başlarını yolarlar. (GÖRKEM 2001: 23)

Bayburt'ta sürdürülen yas töreni geleneği tüm canlılığıyla devam etmektedir: Bayburt'ta ölü mezara konduktan sonra mezarın iki başına birer tahta dikilir. Eğer ölenler gençse mezarın baş tarafındaki tahtaya mavi kırmızı veya yeşil bir bez asılır. Bundaki amaç mezardaki kişinin genç yaşta öldüğünü anlatmaktır.

Ölümden sonra “gaziler helvası” denilen un helvası yapılır, Kur’ân-ı Kerim okunduktan sonra oradakilere dağıtılır.

Bayburt'ta normal yas süresi, üç gündür. Ancak bu süre yaşlıların ölümünde geçerlidir. Ölenler genç erkek veya kızsaa, bu süre bir iki seneye kadar çıkabilir.

Yas süresince eğlence yapılmaz, radyo veya televizyon açılmaz, müzik dinlenmez. Ölenin erkek yakınları yas süresince sakal tıraşı olmazlar.

Ölenin ölümünden sonra kırkı ve elli ikisi hesaplanır ve ona göre Kuran okutulur. Kırkıncı günde komşulara ölenin yakınları tarafından “kırk ekmeği” denilen bir ekmek verilir. Kurban kesilir. Elli ikinci akşamı da bu gelenek devam eder. (SANTUR 1991: 109-110)

Buraya kadar olan örneklerden çıkan, yas tutma geleneği içindeki dikkat çeken hususlardan birisi insanımızın neşe ile acıyı kesin olarak birbirinden ayırması, düğününü, eğlencesini acısından en az kırk gün sonraya ertelemesi ise diğeri ölülerin hatırlanmasının bütün bölgelerimizde ve kültürümüzde ortak olarak üç, yedi, kırk ve elli iki gibi sayılarla ifade edilen günlere denk getirilmesidir. Bu durum Türk Halk edebiyatında sayılara yüklenen özel anlamlarla ilgili bir tutumdur ki bunun nedenleri ayrı bir araştırma konusu olacak kadar geniştir.

Doğu Anadolu'daki şehirlerimizden biri olan Malatya'da ölünün elbiseleri üzerine ağlama geleneği yaygındır. “Ağıtları ‘keyneni başı’ adı verilen ağıtçı kadınlar söylerler.” (KAYA 199: 254)

Doğu Anadolu'daki yas tutma ve ağıtlarla ilgili geniş bir çalışması bulunan Yaşar KALAFAT'ın izlenimlerini fazla yorum katmadan vermeyi uygun gördük:

Eski Türk kültüründe, ölenin sağlığında nice iyi insan olduğu, nice kahramanlıklar, iyilikler yaptığı terennüm olunarak ifade edilirdi. Bu tür yakınmaları ifade etmeye ağıt yakma denirdi. Muş çevresinde bu yakılan ağıtlara sabu denilmektedir. Söz konusu kelime Sagu'dan bozulmadır. Ölü için yakılan ağıtlara eskiden verilen addır. Amaç, yine bu ağıt yolu ile ölenin ruhuna üzüntülerin derinliğini anlatmak ve buna, onu inandırmaktır. Bu inançlar Doğu Anadolu Yöresinde de, muhtelif şekillerde izlerini sürdürmektedir. Kars ilinde, Azeri ve Karakalpaklar,

Ağrı'nın Tutak, Taşlıçay, kasabalarında, Muş'un Bulanık, Van'ın Bahçesaray çevrelerinde olduğu kadar, Bitlis, Hakkâri, Malatya, Adıyaman, Tunceli, Ş. Urfa, Gazi Antep, Elazığ, Sivas ve K. Maraş illerinde de, aynı inancın izlerini taşıyan, ağıt yakma mevcuttur.

Kimi yörelerde ölenin ardından aile fertleri arasında ağıt yakma kabiliyetine sahip kimse çıkmazsa, bunu, onlar adına yapacak kimseler bulunur. Para ile tutulan bu ağlayıcı ve ağıt yakıcılar, geride kalanların adına duyulan acıyı, ayrılıktan çekilen üzüntüyü, ağıt yakarak terennüm ederler ve aralarında “oy oy, vay vay, ah ah” gibi çığlıklar atarak ortalığı gözyaşına boğarlar.

Fırat/Elazığ çevresinde ölenin ardından kırk gün yas tutarlar. Ölenin ardından daha çok kadınlar ağlar. Kızlar ve kadınlar, acılarını ifade etmek için saçlarını/başlarını yolar, başlarını taşa vururlar. Ölen kimse, çok sevilen biri ise, ardından ağıt da yakılır. (KALAFAT 1995: 128- 129)

Kars çevresinde, ölenin yakınları, ardından ağlarken, dövünürler, üstlerini başlarını yırtarlar. Göğüslerini döverler ve elbiselerinin bu kısmını yırtmaya çalışırlar. Ağlayanlar arasında yüzünü tırmalayan, başını duvara vuran da olur...

Van'da yas süresi, üç ile yedi gündür. Van'ın Karahan köyünde, bir ölen varsa ölü çıkan evin kızları elbiselerini ters giyinirler. Kadınlar yas boyunca elbiselerini ters giyer, başlarına kara yazma bağlarlar. Kadın ve kızlar yüzlerini tırmalayıp kanatır. Bu, ölenin ruhunun, geride kalanları beraberinde alıp götürmemesi için alınan bir tedbirdir. Türk inancına göre, ölen kimi zaman çok sevdiği veya kötülük etmek istediği kişileri de beraberinde alıp götürür. Söz konusu inancın bir neticesi olarak, ölenin ruhunu soğutmak amacıyla, elbise ters çevrilir. Yas aylarca sürer. Erkekler sakallarını yas bitinceye kadar kesmez ve Ters giyinme çeşitli dini törenlerde, Altay ve Oğuz Türklerinde de görülmektedir. (KALAFAT 1995: 129- 130)

KALAFAT, devamında yas tutma bitince yas evindekilerin köyden bir kişi tarafından yemeğe çağrıldığını, yemeğe başlamadan önce elbiselerini ters giyen kadın ve kızların bunları düzelttiğini başlarından kara yazmaları çıkarıp al ve ak renkli yazmaları bağladıklarını, o ana kadar tıraş olmayan yaşlıların tıraş olduğunu, verilen yemeğin ölenin ruhunu memnun etmek için verildiğini ve bunun “yas kaldırma” olarak anılabileceğini belirtmektedir.

Siverek kasabasında, ölü çıkan evin mensupları ve akrabaları ile yakın komşuları da, yas alameti olarak kara giyinirler. Üç gün süren yas sonunda kara elbiseleri çıkarıp renkli giyinirler Böylece “yas kaldırma” yapılmış olur. (KALAFAT 1995: 130)

Erzincan civarında, yas evinin kadını kızları, yasin yedinci günü hamama çağrılır. Komsular, burada onlara aş döker. Yemek yenir. Birlikte yıkanılır. Böylece yas bitmiş olur. Aynı işlem Erzurum’da üçüncü ve yedinci gününde yapılır. Ancak, burada hamama, komşu kadınları, ölenin sahipleri tarafından davet edilir ve aş verilir.

Doğu Anadolu’da cenaze töreninin üçüncü günü “semimi” adı verilen özel bir ekmek pişirilir ve ikram edilir.

Urfa ve yöresinde hamama ölü evi mensupları gider... Sivas’ta, ölünün on beşinci günü, ölü evi mensupları hamama götürülür.

Doğu Anadolu’nun hemen her tarafında karalar giyilmesi yas tutulduğunu gösterir, “yastan çıkmak” karaları çıkarmak demektir. (KALAFAT 1995: 130-131)

Muş ilinde, ölenin evinde yas tutma haftalarca sürer. Bu zaman içinde, ağlayıcılar, ağıtçılar, ölenin ardından acılarını dile getirir, terennüm eder. Yas sırasında ölü evi badana edilmez. Hamama gidilmez, kına yakılmaz, takı takılmaz, baş sağlığına gidenlerde buna uyarlar... Yastan çıkma, ancak bayram geçince olur.

Türk inançlarında ıduk aynı zamanda ölenin ardından dökülen yaşı, onun adına dağıtılan yiyecekleri ifade eder. Yani, ölenin ruhu için adanmış, onu ruhunu memnun etmek için verilen yiyeceklerdir. Bu inanç Doğu Anadolu’da yaşamaktadır. Urfa yöresinde, ölü çıkan evin mensupları, onun adına komşu ve akrabalara helva dağıtırlar. Tuz ve ekmek / tatlı da un olması / hakkı inancı, Türklerde çok eski bir inançtır ve buna büyük saygı duyulur. Ayrıca Doğu Anadolu’nun hemen her yerinde, aynı inançtan kaynaklanan bir adet vardır. Her Cuma akşamı helva kavurmak, helva kavurma sırasında çıkan tatlı koku ile ruhların memnun olacağına, kokuyu duyanların yemesi halinde sevaba gireceğine inanılır. (KALAFAT 1995: 131)

Radloff Altay ve Türk boylarında ölüm münasebetiyle yakılan ağıtları anlatırken, genç ölümlerin ellerine kına yakıldığını belirtmektedir. Orhun Abideleri’nde; yastaki milletin saçını kulağını kestiği belirtilmektedir.

Diyarbakır'da ölenin ardından kırk gün yas tutulur. Ölenin, öldüğü günün yıl dönümünde, ruhunun, evini ziyarete geldiğine inanılır.

Hakkâri'de baş sağlığına gidenler, ölü evine değil, yakın komşularına gider ve yedi kapı dolaşırlar. Bunun altında, kötü ruhu şaşırtmak, insanların ruhunu alıp götürün iyei atlatmak, aynı durumla karşılaşmamak inancı yatar. Orta Asya Türk inançlarında yer alan bu hareket de, mahiyeti unutulmuş olmakla beraber devam etmektedir...

Ağrı köylerinde, yasta olan kadın, kara renkli elbise giyer. Zülüflerini toplayıp kimseye göstermez. Yüzünü yırtar kanatır. Elbiselerini ters giyer. Kırk gün yas tutulur. Bunu yapmayanlar hem ayıplanır hem de o kişinin başına felaketlerin geleceğine inanılır...

Bitlis'te, ağıtçı kadınlar ağlayıp acınır ve ölen için methiye niteliğinde sözler söylerken yaşlı ailenin kadınları da saçlarını keserler. Bu şekilde, ölene saygı gösterildiğine, duyulan acıyı ifade ettiklerine inanılır. (KALAFAT 1995: 132)

Malatya'nın Darende kasabasında, ölenin ardından tutulan yas kırk gün sürer. Bununla beraber, aile ilk bayrama kadar da yaşlı sayılır. İlk kırk gün içinde, erkekler tıraş olmaz. Ölü aşı, ölenin evinde yenir. Komşular bu eve yedi gün yemek taşır. Yedi gün sonra ocak yakılır ve ölü evinin ocağında helva pişer. Helva kokusunun etrafı sarması sağlanır. Helva konu / komşuya dağıtılır. Yasın kırkinci günü, yine aş verilir, mevlüt okunur ve fakirlere para dağıtılır. İlk bayram ile yastan tamamen çıkmış olur. Başlangıçtaki inançlarımızın kalıntısı olan bu işlemler, Darende'de hâlâ yaşamaktadır.

Malatya'nın Kuluncak ilçesinde ise ağıt yakma geleneğinin devam ettiği, ancak, ağıt yakmanın, ölünün başında değil de ölümden birkaç gün sonra yapıldığı belirtilmektedir.²

Elazığ, Kars, Ağrı, Hakkâri, Malatya ve Sivas'ta, ölen kardeşin eşini alma veya ölen gelinin kız kardeşiyle evlenme ile ölenin ruhunun rahat edeceğine, huzur bulacağına inanılır. Bu eski bir Türk inancıdır. (KALAFAT 1995: 132-133)

Bugün Kars ve Erzurum yörelerinde ağıt söyleme geleneği devam etmektedir. Ağıt söylemeye "bayatı söylemek" denilmektedir. Kadın ağıtçıların yanında Âşık Şeref TAŞLIOVA, Âşık Reyhanî ve Âşık Murat ÇOBANOĞLU, Âşık Maksudî gibi ozanlarımız da bu geleneğin yaşatılmasına katkıda bulunmaktadır.

² Nazım ŞEKERCİ ile 12. 06. 2 005'te yapılan görüşmeden.

Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde ve özellikle Gazi Antep ve Şanlı Urfa'da yaşayan Türkmenler bu geleneği sürdürmektedir. "Antep'te yaşayan Türkmenler, "Genç ölmüş bir adam gömüldükten sonra, onun atını süslerler ve ölünün üstünden çıkarılan elbiseyi bir ağaca giydirirler. Köyün kadınları donatılmış bu atın ve giydirilmiş ağacın karşısına geçerek ağıtlar okur ve ağlarlar." (YALMAN /YALGIN 2000: 61)

"Şanlı Urfa'nın Siverek ilçesinde tâziye üç gün sürmektedir: Kadınlar ağkar yas tutarlar. Ağlayıcı bir kadın, ölünün elbiselerini alarak herkese gösterir; çektiklerini hastalığını anlatır, iyiliğini metheder. ağlayıcı kadın evde üç gün kalır vekendisine her gün için bir gümüşmecidiye verilir." (Türk Dünyası Edebiyat Tarihi c. 3: 2003)

Akdeniz Bölgesi, ağıt yakma geleneğinin diğer bölgelere göre daha yoğun olduğu ve folklorun daha canlı tutulduğu bir yerdir. Bu nedenle Akdeniz Bölgesi'ni en son işleyerek daha geniş bir şekilde ele almayı uygun gördük. Özellikle Toroslar, Çukurova, Adana, Osmaniye, Kahraman Maraş civarında yaşayan Türk ve Yörük olan halkımız arasında ağıt söyleme geleneği yaygındır.

Kadirli ve Osmaniye Ağıtları üzerine araştırma yapan Esmâ ŞİMŞEK "**Kadirli'de Yetişen Ağıtçı Hanımlar**" adlı makalesinde, yöredeki ağıt geleneği hakkında şöyle der: "Çalışmaya başlamadan önce, bu kadar ağıtçının olabileceğini biz de tahmin etmemiştik, ancak Kadirli'nin birçok köyüne ulaşamamamıza rağmen, çok sayıda ağıtçı hanımın varlığını tespit etmemiz, teknolojinin hızla geliştiği günümüzde "ağıt söyleme geleneği"nin yerini muhafaza ettiğini göstermiştir. (ŞİMŞEK 1994: 202)

İsmail GÖRKEM'in **Çukurova Ağıtları** adlı çalışmasında, Çukurova'daki ağıt geleneği hakkında bilgi aldığı kaynak şahıslardan Hama Yeşilyurt, yöredeki ağıt geleneği hakkında şu bilgileri vermektedir:

"Ben de ağıt düzerim. İçimden geliyor. Genç bir ölü olurdu; ben de cenazeye giderdim. Kadınlar beni ite ite ölü sahibinin yanına kadar çıkarırlardı. Beni görüp ağlayıp söylerlerdi; ben de söyledim. Cenaze kalkmadan ağıda başlanırdı. Pırtılarını elimize alıp ağlardık. Birbirimize sarılıp ağlardık. Mezarın başına gidip orada da ağlardık. (...) Ağıt söylediğim için para almam; vermezler. Eğer cenazeye gidip de ağlamazsanız sizinle konuşmazlar; 'filanın ölüsüne ağlamadın' derler. Daha çok, genç ve acıklı olan ölümlerde ağıt yakılır." (GÖRKEM 2001: 95)

Aynı eserden edindiğimiz bilgilere göre bir başka kaynak şahıs da ağıt yakma geleneği hakkında şunları söylemektedir: "Eskiden ölüye esvabıyla ağlardı. Esvabını silke silke ağlardı. Biri esvabı eline alır, bir beyit söylerdi; hep beraber ağlardı. O,

esvabı diğeri birisine atardı; o da ağlardı. Mezarın başında ağlamazlar; orada Kur'ân-ı Kerim okurlar. Cenaze ânında gelenler olursa, onları da ağıda katarsın. Dışarıdan gelen tanıdıklarına sarılıp ağlarsın. ” (GÖRKEM 2001: 95)

Çukurova yöresinde ağıt üzerine araştırma yapan yazarlarımızdan Yaşar KEMAL, 1940-1941 yıllarında Kadirli ve yöresinde ağıt yakma geleneğini araştırır ve bu konuda şunları söyler: “Bir köyde ölüm olduğu vakit, bunu duyanların hepsi ölü evinde toplanır. Bu sırada, halka olmuş kadınların içinden biri kalkarak, ölünün elbise ve çamaşırları bulunan bohçayı kadınların birinin önüne atar. Önüne bohça atılan kadın, bohçayı açar, içindeki eşyalardan birini eline alarak ağıdı söylemeye başlar. Ağıtın bir beyti söylenince, söyleyen ve öteki kadınlar hep birden ağlamaya başlarlar. Bu ağlamak, bazen da kıt'a sonunda olur. O, kadının uydurduğu besteye bakar.

Artık her beyit söylendikçe arkasından ağlanır. Birinci kadın yorulunca, diğeri bir kadın bohçadan bir eşya alarak söylemeye başlar. Böylece söylemek isteyen kadınlar söyler ve ağlarlar. Bu, yorgunluk duyunca, içlerinden biri bohçayı dürer ve sükûnet içinde yerlerinden ayrılırlar. Ölü de yıkanmak için kaldırılır. ” (GÖĞÇELİ 1997: 54)

Bölgemizdeki ağıt yakma geleneğinde Avşarların önemi ve katkısı çok büyüktür. **Adana Yöresi Avşar Ağıtları ve Bu Ağıtların Adana Âşıklık Geleneğine Etkisi** adlı doktora tezini hazırlayan Zekiye ÇAĞIMLAR; Adana ve çevresinde 1000'den fazla ağıt derlediğini ve bunun 333'ünün Avşar Ağıdı olduğunu söylemektedir: “Dili canlı tutmada en büyük etken Avşarların türküleri, ağıtları, hikâyeleri ve menkıbeleri olmuştur. Ağıtlar, bunlar içinde ayrı bir yeri oluşturur. İskan ve isyan, aşiret kavgaları, Avşarların hayatıyla acı ve yokluk içinde özdeşleşen “ağıt” kavramını zenginleştirmiş, geleneğin bir parçası haline getirmiştir. Adı belli ya da belirsiz âşık kendilerinin parçası oldukları boyun acılarını ağıtlarla dile getirmişlerdir. Acının makamı olan “bozlak” onların müzik yaşamlarına öyle hakim olmuştur ki, kahramanlık maceralarını anlatan türküler bile “bozlak makamı”nda söylenmektedir. Bu bozlaşa da kendi adları verilerek “Avşar bozlaşığı” denmektedir. (...) Tarihlerinde yaşadıkları acılar nedeniyle de yukarıda belirtildiği gibi “ağıt” Avşarların önemle korudukları geleneksel kültürel değerlerindedir. Bu nedenle Çukurova'da ağıt söyleme geleneği son derece yaygındır ve geleneksel özellik göstermektedir. ” (ÇAĞIMLAR 1999: 24)

Bütün bu anlatılanlarda da görüldüğü gibi Türk dünyası geleneksel inanç biçimi içinde önemli bir yeri olan defin, ağıt ve yas törenleri yüzlerce yıl korunmuş ve

uygulanmıştır. Bazı farklılıklar olmasına rağmen ağıt yakma geleneğinin günümüze kadar sürmesi çok önemlidir. Beklentimiz, bu geleneğin teknolojinin zararlı etkilerine rağmen yaşatılmasıdır. Özellikle yöredeki ağıtları söyleyerek canlı kalmasını sağlayan Hacer TEMİZ, Fatma TEMİZ, Belkise TAŞ-GÖK, Saliha GÖK, Safiye TEMİZ, Ayşe TEMİZ, Sıdika GÖK, Mahmut TAŞKAYA, Âşık Feymanî, Âşık İmamî, Âşık Hacı KARAKILÇIK, Âşık Gül Ahmet YİĞİT, Âşık Ayşe ÇAĞLAYAN, Âşık Hüseyin TOPAL, Âşık Mustafa KELEŞ ve adını sayamadığımız sanatçılarımızın sayılarının artarak devam etmesini, ağıt söyleme geleneğini unutulmaktan kurtarmasını umuyoruz.

0.1.4. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

Tarihte ölümü bile ölümsüzlüğe terfi olarak gören Türk milleti, bu yüzden ölümlerin yiğitliklerinin, göze çarpan özelliklerinin unutulmayıp sonsuza dek sürdürülmesini sağlamak için yas törenleri yapmış ve ağıtlar söylemiştir.

Edebiyat tarihçisi ve araştırmacısı Nihat Sami BANARLI, bu konuda şunları söylemektedir: “Eski Türklerin ağıtlarla yakın münasebeti bulunan üç önemli merasimi vardır. Bunlar; “sığır”, “şölen” ve “yuğ”dur. “Yuğ” bir başka ifadeyle “yas” veya “matem” töreninde; “... Ölen vücut bir çadıra konur, önce yakın akrabası türlü kurbanlar keserek bir çadırın önüne dizerlerdi. Sonra ağlayıcılar matemcilerle birlikte atlara biner ve çadırın çevresinde yedi defa dönerlerdi. Beğler, atlarını yorarlar, kaygı onları zayıflatır, yüzleri safran sürülmüş gibi sararırdı. Kurtlar gibi ağlaşır, yakalarını yırtar, ağlamaktan sesleri kısılır, gözleri yaşlarla örtülürdü.” (BANARLI 1971: C. 1, s. 45)

Yas törenleri ve ağıt söyleme bütün Türklerin tarih sahnesine adım atmalarından bu yana devam etmiştir. Eskiden yas tutma ve yas olarak bilinen “yuğ” ve “sagu” kelimeleriyle bütün olup bitenler anlatılırdı. “Sagu” kelimesi artık giderek yerini “mersiye” ve “ağıt” kelimelerine bırakmıştır. Ağıt törenlerini kısaca ele alırsak şu şekilde sıralandırabiliriz:

“Türlere ait bulunabilen en eski ağıt örneği M. Ö. 119 yılında Hunların Ordos’un kuzeyindeki topraklarını Çinlilere kaptırınca büyük çölün kuzeyine, çekilmeleri üzerine söylenmiştir. Çin kaynaklarında, bu ağıdın bir dördlüğü şöyle kaydedilmiştir:

“Yen-çi şan dağımı yitirdik

Kadınlarımızın güzelliğini aldılar

Sı-lan-şan yaylalarını yitirdik

Hayvanlarımızı üretecek yeri aldılar” . (ŞİMŞEK 1993: 2)

Ağıtlar üzerine önemli çalışma yapan İsmail GÖRKEM; **Türk Edebiyatında Ağıtlar** adlı eserinde eski Türklerdeki “mâtem âyini” ve yas ayinleri hakkında şu bilgilere yer vermektedir:

“Türkler, yazın ve ilkbaharda ölen bir şahsı, “yaprak dökümü”, güzün veya kışın ölenleri ise “yaprak açımı” mevsiminde defnederlerdi. Ölümler için “yuğ” adı verilen mâtem ayini yaparlardı. Cenaze büyük çadıra konulur, çadırın etrafında “sür”atli olarak

atlarla dolaşırlar; saçlarını yüzlerini ve kulaklarını bıçaklarla keserler; ölenin atının kuyruğunu da kesip ölen şahıs için ziyafet verirlerdi. ” (GÖRKEM 2001: 36)

Muhan BALI'nin **Ağıtlar** adlı eserinde eski Türklerin yas töreni hakkında şu bilgilere yer verilmektedir: “Hun İmparatoru Atilla'nın “yuğ töreni”nde hazır bulunan bir müşahit şunları anlatmaktadır: Kampın ortasında bir tepenin üstüne ölünün cesedini yatırdılar. Halkın arasından en iyi at binicilerini seçtiler. Atlılar, Atilla'yı metheden ağıtlar okuyarak tepenin etrafını dolaştılar. ” (BALI 1997: 18)

Göktürklerin ağıt geleneğine dair bilgileri Çin kaynakları ile Yenisey ve Orhun Âbidelerinde görmekteyiz:

Göktürklerdeki defin törenleri hakkında, VI. yy'ın hâdiselerinden bahseden **Tan Sulâlesi Tarihi** (Hyasinth, I, s. 269-270)'inde şu bilgiler mevcuttur:

“Ölüyü çadıra korlar. Oğulları, torunları, erkek-kadın başka akrabası atları ve koyunları keserler ve çadırın önüne sererler. Ölü bulunan çadırın etrafında at üzerinde yedi defa dolaşırlar. Kapının önünde, bıçakla yüzlerini kesip ağlarlar. Yüzlerinden kan ve yaş karışık olarak akar. Bu töreni yedi defa tekrar ederler. Sonra muayyen bir günde, ölünün bindiği atı, kullandığı bütün eşyayı ölü ile beraber ateşte yakarlar; külünü, yılın muayyen bir gününde mezara gömerler. Defin gününde ölünün akrabası, tıpkı öldüğü günde yaptıkları gibi, at üzerinde gezer ve yüzlerini keser, ağlarlar. ” (GÖRKEM 2001: 37)

Göktürkler devrindeki “yuğ merâsimi”nin nasıl yapıldığını Yenisey ve Orhun Abidelerindeki ifadelerden çıkarmamız mümkündür.

Yenisey Abidelerinde; VI.y.y.'a ait iki Yenisey bölgesinde yer alan, aşağıda verilecek ifadeler, “ölüye rahat ve şerefli bir hayat sağlama” fikrini ve “ağıt yakma” geleneğinin gerekçesini anlatmaktadır.

“Eşim, anam, ayrıldım. Kavmim, indim. Er erdemini tegannî ediniz. Ymeden, içmeden, er erdemini tegannî ediniz. ”

“Ey sizler! Ağıt yakınız; yakınız ki semavî ölemde diri ve tanınmış olayım ve yemek bulayım. ” (GÖRKEM 2001: 38)

Orhun Âbidelerindeki Kül-Tigin âbidesinde yer alan aşağıdaki ifadeler “yuğ merasimini” anlatmaktadır.

“Kendisi öylece vefat etmiş. Yaşçı, ağlayıcı, doğuda gün doğusundan Bökli Çöllü halk, Çin, Tibet, Avar, Bizans, Üç Kurıkan, Otuz Tatar, Kıtay, Tatabı, bunca

millet gelip ağlamış, yas tutmuş” (Doğu Cephesi 3. , 4. satırlar) (ERGİN 2002: 8-9 / 129).

Bilge Kağan âbidesinde bulunan aşağıdaki ifadelerde de “yuğ merasimi”ne ait bilgiler verilmektedir: Abidelerde “yuğ merasimi” için kullanılan kelimeler ile karşılıkları şu şekildedir:

“Sıgıt: Ağlama, hıçkırık, feryât, figan, matem;

Sıgıtçı: Ağlayıcı;

Sıgıtmak: Ağlamak, sızlamak, feryât figan etmek. ” (ERGİN 2002: 110)

“Yoğ/yuğ: Mâtem, yas, ölü yemeği, yas töreni;

yağçı/yuğçı: yaşçı, mâtemci, ağlayıcı;

yoğlamak / yuğlamak: yas töreni yapmak, ölü yemeği vermek;

yoğlatmak /yuğlatmak: yas töreni yaptırmak, ölü yemeği verdirmek” (ERGİN 2002: 123)

Abidelerdeki ölüm ile ilgili tespit edilen kavramlar ise şunlardır: “Öl-öl-ı/ol-öl- /yit; yok bol-, yok er-, yok kış-, yokadu bayok al-; adır-, adırıl-, adırın, adırılı bar-; az-; uç-(a bar-), kergek bolmak-”. (GÖRKEM 2001: 40)

Uygur Türkçesinde ise “ölüm” ve “mâtem” ile ilgili şu kelimeler yer almaktadır:

“ Sıgıt: Ağlama, hıçkırık, mâtem, feryât;

Sıgdamak: Ağlamak

Sıgıtmak: Ağlamak, sızlamak;

Sıgtaşmak: Ağlaşmak”

“Yoğ: yuğ, ölü yemeği, mâtem, yas”. (GÖRKEM 2001: 40-42)

M. S. VI. yy'a ait Çinli Seyyah Hu Yi Sing ve Sun Yung'a ait **Lo Yarg İbadethânelerinden Hatıra** adlı eserin beşinci bölümünde, Hoten'deki bir “mâtem âyini” anlatılmaktadır. **Revze Tusepe** (c. I, s. 23) adlı eserde de bu törene ait bilgiler mevcuttur:

Önceleri Uygurlar, cesedi ortaya koyar; saz çalarak türküler söylerler, daha sonra da cesedi yakarlarmış. Sonra, Şaman ve Budist olan Uygurlar ölülerini torağın altına gömmeye başlamışlardır. Ölü mezara konmadan, yeni elbiseleri giydirilir ve mezarın içine onun için mükellef bir sofraya hazırlanır. Sofranın üzerine bir hasır serilir, bunun üstüne de ceset konulur. Mezarın etrafına, ölenin sağlığında yurdu ve teb'a için yaptıklarını anlatan “şiiir” ve “nesirler” nakşedilir. Uygurlar yas müddetince, at ve

sığırları “nezir” olarak verirler. Ölenin çadırı etrafında yedi kere dolaşırlar; bıçakla alınlarını yaralayıp kan akıtır ve göz yaşı dökerler. (GÖRKEM 2001: 41)

Karahanlılar dönemindeki “Yas törenleri” ve “ağıtları” hakkındaki bilgileri o dönemde yazılan **Kutadgu Bilig, Dîvân u Lugati’t-Türk** ve Reşidüddin’in **Oğuznâmesi (İslami Oğuz Kağan Destanı)**’nden alacağız. **Kutadgu Bilig** adlı eserde, “yoğ âdeti”nin nasıl işlendiği aşağıda verilen iki beyitte açıkça görülmektedir:

“Yoğ aşı bolur bu, ölüm adına

Ya biri ad bulur, aş verir oda.” (SİLAHDAROĞLU 1996: 370 / 4577. beyit)

“Ay –Toldı’nın oğlu, yemek dağıttı,

Fakirlere gümüş, ipek pay etti.” (SİLAHDAROĞLU 1996: 370 / 1564. beyit)

Bu beyitlerden hareketle “yoğ âdeti”nin Karahanlılar devrinde devam ettiğini söyleyebiliriz.

Dîvânu Lugati’t-Türk’de ise “defin töreni”ne ait şöyle bir olaya rastlamaktayız:

“Yenkend’in bir adı da Dizrûyîn’dir. -Sarılığ dolayısıyla –Bakır kale denilmektedir. Burası Buhara’ya yakındır. Afrasyâb’ın kızı olan Kaz’ın kocası Siyavuş burada öldürülmüştür. Ateşe tapanlar her sene bir gün buraya gelirler, Siyavuş’un öldüğü yerin yöresinde ağlarlar, kurban keserler, kurban kanını mezarın üzerine dökerler. Göreneklere budur. Bu görüşün tanığı bütün Maverâünnehr’den, Yenkend’den doğuya kadar Türk ülkesidir.” (GÖRKEM 2001: 42)

Dîvânu Lugati’t-Türk’de ölüm ile ilgili şu kelimeler geçmektedir:

“*basan*: Ölüne cesedi gömüldükten sonra onun adına verilen yemek. Buradan hareketle ‘yôg basan’ denir” (ERDİ; YURTSEVER 2005: 174)

“yôg: Ölü gömüldükten sonra üç ya da yedi gün içinde onun adına verilen yemek. (ERDİ- YURTSEVER 2005: 699)

yoglâdı: Ol ölüğke yoglâdı: O ölünün ardından [ölü için] yemek verdi. Bu Türklerin bir geleneğidir. (ERDİ; YURTSEVER 2005: 699)

Şu ana kadar yapılan çalışmalarda araştırmacılar **Dîvânu Lugati’t-Türk** adlı eserde iki adet ağıt metninin varlığını ortaya çıkarmış bulunmaktadır:

“Bunlardan ilki Alp Er Tunga’ya ait olan dokuz dörtlükten oluşan ağıttır. Kapka Kağan’ın 714’te pusuya düşürülerek öldürülen oğlu Tanga Tegin için yazılmıştır. Ağıt hece vezninin 4+3=7’li kalıbı ile söylenmiştir. Her dörtlüğün ilk üç mısrası kendi

arasında, son mısra'ı ise, diğer dörtlüklerin son mısra'ı ile kafiyelidir. Kafiyeleler, tek ünsüz benzerliğine dayanan yarım kafiyelelerdir. Bunlar rediflerle zenginleştirilmiştir.

(İslamî) Oğuz Destanı'nda ise; şöyle anlatılmaktadır:“Reşidüddin **Oğuznâmesi'**nde IX. yy.'da yaşamış olan Kara Aslan Han'ın kendini ölmüş göstererek bir tabutun içine yattığı, Han'ın eşlerinin de göstermelik olarak bir gün yas tuttıkları anlatılmaktadır. Kara Aslan Han'ın ölümü sebebiyle Suvar, ikinci gün oraya gelerek büyük bir “yuğ” ve “yas töreni” tertip eder, onun için şiir tarzında ağıtlar okur. ” (GÖRKEM 2001: 43)

Selçuklular zamanında yas törenleri ile ağıtlar tüm canlılığıyla devam etmektedir. Aşağıdaki örnekler bunun en önemli kanıtıdır:

“Sultan Melikşah'ın oğlu Dâvud'un ölümü sebebiyle (1081) mâtem için İsfahan'a gelen Türkler, saçlarını kesip alınlarını çizerler. Atlarının eyerlerini ters çevirip, eyerlerin üzerine kara örtü örterler. Yas, yedi gün sürer. Melikşah ölüm haberini İsfahan'da alınca, Türkmenler atlarının kuyruklarını keserek karalar giyerler; kadınlar da saçlarını yolarak ağlarlar. Ayrıca Bağdat halkı, bir hafta dükkânlarını kapatır. ”(GÖRKEM 2001: 44)

Anadolu Selçukluları zamanında ise biraz farklıdır. İslamî inançlar biraz daha ön plâna çıkmaktadır. “Konya'da Baha Veled'in vefatında Alââddin Keykubâd, yedi gün saraydan çıkmaz ve kırk gün ata binmez. Tahtını bırakarak hasıra oturur. Kırk gün kalenin Cuma mescidinde hafızlara hatim indirtir; halka sofralar verir, fakirleri doyurur. (GÖRKEM 2001: 44)

Beylikler döneminde hem beyaz örtü hem de siyah örtü mâtem elbisesi olarak giyilmiş, kimi ölü yakınları saçlarını kesmişler, kırk gün boyunca sofralar kurularak yemekler verilmiştir.

Osmanlılar zamanında da Selçuklular zamanında olduğu gibi matem elbiseleri giyilip, atların kuyruklarının kesilmesi âdeti devam etmiştir. Ancak matem elbisesi olarak “Gök” rengini kullanmaları dikkat çekicidir.

“1488 yılında Akkoyunlu Cihangir'in oğlu İbrahim Bey'in vefatında, hükümdar olan Yâkub Bey, hânedan mensupları ile diğer devlet erkâmı yakalarını yırtar, sarıklarını yere vururlar. ‘Gök’ renkli mâtem elbiselerini giyerek ağlarlar. ” (SÜMER 1959: 447)

Osmanlılar döneminde yas törenleri ve ağıtlarla ilgili kelimelerin en çok geçtiği eser Dede Korkut Kitabı'dır. En çok geçen kelimeler ise şunlardır:

“ağlaşmak: Hikayede dört yerde geçmektedir.

- aş: Hikâyede ölümler için aş verildiğinden bahsedilir.
- böğürme: Bağırarak ağlama anlamındadır.
- buzlamak: Bağıra bağıra ağlamak, feryâd etmek anlamında hikâyede sekiz yerde geçmektedir: Uruz'un anası, böğürür, buzlar ve ağlar. Anası oğlu için ağıt söyleyip buzlar...
- buzlaşmak: Bağırıp ağlamak, feryâd etmek anlamındadır. İki yerde geçer.
- buzlatmak: Ağlatmak, feryat ettirmek, bağirtmek anlamındadır, eserde sekiz yerde geçmektedir.
- eş şiş: Sesle ağlamak, ağlayarak tegannî etmek, içini çekerek ağlamak anlamındadır. Akça yüzlü kız ve gelinler enşişirler.
- feryâd: Bağırma, çırpınma, ağlama anlamındadır.
- şîven: Feyâd, figân, ağlaşma, ağlama-sızlama anlamlarından kullanılmıştır ve yedi yerde geçmektedir.
- yas: Matem anlamındadır. İki yerde geçmektedir.
- zârı: sesle ağlayış, inleyiş, feryâd anlamındadır.
- zârlık kılmak: Farsça 'zâri' kelimesinden gelmiştir ve 'ağlayıp sızlama' anlamındadır. Hikâyede dört yerde kullanılmıştır. ” (GÖRKEM 2001: 46-47)

Ağıt sözcüğünü; Azeriler, **ağı**, Başkurtlar; **mörsiyä, äytiv**, Özbekler; **märsiyä, matemname**, Kazaklar; **Jaktov, bazlau, bozlaw**, Tatarlar; **toqmaq, märsiä**, Türkmenler; **âğı, tavş, tavşa, tovim, ses etmek**, Uygurlar; **jığa, haza**” (Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I, Ankara 1991, s. 8-9) olarak kullanırlar. Kerkük'te ise sızlamak (KETENE 1973: 14) (ağıtçıya da sızlayan) sözcüğüyle karşılanan ağıt, günümüzde artık ülkemizin genelinde kullanılmaktadır.

Anadolu sahasında genelde ağıt olarak kullanılan kelime bazı yörelere göre değişiklikler göstermektedir. Örneğin: “Kars'ta; **bayatı**, Sivas'ta; **deme**, Adana'da; **deşet**, Malatya'da; **deyiş**, Samsun'da; **deyişet**, Kırşehir'de; **lâvik**, Burdur'da; **Ölgülü** (Ölüm), Muş'ta; **sabu**, Doğu Anadolu'da; **sızlama**, Elazığ'da; **şin**, Diyarbakır'da; **şivan**, İçel ve Isparta'da; **yakum**, Antalya, Balıkesir, Burdur, Karaman ve Muğla'da; **yas**, Anadolu'da; çeşitli ağızlarda **ağat, ağıt, avut**, söylenişleri varsa da bu, yaygın olan kullanıma zarar getirmez. (KAYA 1999: 24)

Anadolu ağıtları hakkında doçentlik tezi hazırlayan Muhan BALİ, Dede Korkut Hikâyelerinde üç ağıt metninin varlığını tespit etmiştir. BALİ'nin tespit ettiği bu üç

metne, hikâyelerde yer almış olan “beş” metin daha ilave edilmesinin uygun olacağını düşünmekteyiz. (GÖRKEM 2001: 48)

Özetle, eski Türklerde yas törenlerinin çok canlı bir şekilde yapıldığını törenlerde ziyafet verildiğini, yas törenlerine çok önem verildiğini ve yas törenlerine verilen bu önemin, günümüze kadar bazı değişikliklerle devam ettiğini söyleyebiliriz. Türk milleti tarih sahnesinde at oynattığı sürece bu gelenek sonsuza dek sürecektir.

Ağıt kelimesi farklı dönemlerde çeşitli Türk toplulukları tarafından değişik biçimlerde kullanılmıştır.

Türklerdeki ağıt yakma geleneğine kısaca bir göz atacak olursak, bu geleneğin nasıl devam ettiğini de görmüş oluruz.

Tarihin her döneminde ölenlerin arkasından yas tutarak ve ezgili ve ezgisiz şiirler söylemek hemen hemen bütün toplumlarda vardır.

Türklerde ağıt yakma geleneği, Türklerin tarih sahnesine çıkmalarından bu yana çeşitli Türk boyları tarafından günümüze kadar yaşatılan bir gelenek olmuştur.

Eski Türklerde “sığır” denilen av törenlerinde, “şölen” adı verilen ziyafetlerde, “yuğ” adı ile anılan yas ve cenaze törenlerinde ozan denilen kişiler ellerinde kopuz adlı çalgı aletiyle saz çalarak toplumun istek ve özlemlerini dile getirmişlerdir. Özellikle ölümlerin başında yapılan ağıt söyleme geleneği günümüze kadar gelmiştir ve biz bunu genelde “ozanlık geleneği”ne özelde ağıtçılara borçluyuz. O zamanki “Ozanlık geleneği” bugün “Âşıklık geleneği” adı altında sürdürülmektedir. Kopuz’un yerini ise saz denen çalgı aleti almıştır. Bu gün âşıklarımız eski ozanlar gibi yine halkımızın dertlerini dile getirmektedir. Özellikle acı olaylardan sonra ağıt yakma âşıklarımızın önemli özelliklerindedir.

Vasfi Mahir KOCATÜRK, konuyla ilgili olarak “Ozan ve kopuz şiiri (saz şiiri) geleneğinin İsa’dan sonra bütün Türk toplulukları arasında devam ettiği birçok tarih kaynaklarında görülür. Atilla’nın ölümünü anlatan Bizans tarihçileri bu hâdise üzerine bir yas töreni yapılarak, Hun ordusunda bulunan ozanların ağıtlar söylediklerini belirtmektedir” demektedir. (KOCATÜRK 1970: 6)

Eski Türklerdeki herkesin katılmak zorunda olduğu yuğ törenlerinde, ölü bir çadır içine konulup kurban kesilir. Yemek verilir, halkın çadırın çevresinden dolanarak kanlı gözyaşları ile tavafta bulunması sağlanır. Törenin etkili geçmesi ise ozanın maharetine bağlıdır. (YARDIMCI 1998: 98).

Yine ozanlar konusunda Mahir ÜNLÜ; “Oğuz ozanları raks ve müzik ustaları oldukları gibi, büyü ve hekimlik görevlerini de üstlenmişlerdi. Törenlerde Tanrılara kurbanlar sunulurken ya da ölümlerin ruhları için törenler yapılırken, sazlarıyla koşuk, sağı ve destan parçaları okurlar; kötü ruhları büyüleriyle engellemeye çalışırlar, hastaları sağaltma görevleri yaparlardı.” (ÜNLÜ 1982: 22)

Görüldüğü gibi Eski Türklerde ağıt yakma geleneği canlı bir şekilde yaşatılmaktadır. Ölünün arkasından kurbanlar kesilmekte. Gerek tören, gerekse defin sırasında şairler sağı denilen ölüm şiirleri söylemektedirler. Ölüye ağlayıp ağıt söyleyenlere ise Çağatay Türkçesinde “yığlayur” (ağlayıcı, ağıtçı) denirdi. (KAYA 1999: 248)

Türklerdeki ağıt geleneğinin bir parçası, uzantısı olarak Hunlar zamanında M. S. 453 yılında ölen Atilla'nın ölüm töreninde, ağıt yakma geleneğine örnek olarak bir uygulama tespit edilmiştir. Törene katılan şairler Hun lisanıyla ağıt söylemiş ve Atilla'nın üstün vasıflarını dile getirmişlerdir.

Göktürkler arasında yuğ törenleri yaygındır ve ağıtlar söylenmiştir. Bu ağıtlara en güzel örnek, Bilge Kağan ve Kültigin âbidelerindeki “yas merasimine” ait metinlerdir.

Orhun Abidelerindeki şu sözler önemlidir: “İnim Kül Tigin kergek boldı. Özüm şakındım. Körür közüm körmez teg, bilir biligim bilmez teg boldı. Özüm şakındım. Öd tengri yaşar. Kişi oğlu kop ölgeli törümüş. Ança sakındım. Közde yaş kelsel tıda köngülte sıgıt kelser yanduru sakındım. İki şad ulayu ini yigünüm oğlanım beglerim budunum közi kaşı yablak boldaçı tip sakındım.” (Küçük kardeşim Kül Tigin vefat etti. Kendim düşünceye daldım, mateme gark oldum. Görür gözüm görmez gibi, bilir aklım bilmez gibi oldu. Kendim düşünceye daldım. Zamanı Tanrı yaşar. İnsan oğlu hep ölmek için türemiş. Öyle düşünceye daldım. Gözden yaş gelse mani olarak, gönülden ağlamak gelse geri çevirerek düşünceye daldım. Müthiş düşünceye daldım. İki şadın ve küçük kardeş yeğenimin, oğlumun, beylerimin, milletimin gözü kaşı kötü olacak deyip mateme gark oldum.). (ERGİN 2002: 26-29)

Uygur Türklerinde ağıt söyleme geleneği daha belirgindir. “Cenaze defnedilirken cenaze etrafında dinî şarkılar söylenmiş, matem âyinleri yapılmıştır. Özellikle **Aç Pars Hikayesi**'nde X. Yy. başlarında Beşbalıklı Sungu Seli Tutung isimli bir bilginin Çince'den tercüme ettiği **Altun Yaruk**'da bulunan **Aç Pars Hikayesi**'ndeki “manzum parçalar” ağıt karakterindedir. Mahalsatvi, kendisini aç parsa yedirince, onun

ağabeyi ile kardeşi, “cesedin artan parçaları ve kemikleri başında” ağıt söylerler. Mahasatvi'nin hükümdar olan babası ile annesi de, “feryat ve fiğan edip, saçını başını yolarak ağıt söylerler.” (GÖRKEM 2001: 41)

Eski Türklerde ağıt yakma geleneğinin çok önemli olduğunu görmekteyiz.

Bunların dışında diğer Türk memleketlerinde de az-çok farklılıklarla bu geleneğin yaşatıldığını görüyoruz:

“Afganistan’da yaşayan Özbek Türklerinde cenaze evine gelen kadınlar sırayla iki dakika kadar ağıt söylerler.

Kazaklarda cenaze sahibi kadınlar ağlar, yüzünü tırmalar. Ölünün bulunduğu evin önüne siyah çelenk konurdu. Kırgızlarda ağıt söyleme geleneği en canlı bir şekilde yaşanmıştır. Bunu en canlı örneğini “**Manas Destanı**”nda görmekteyiz. Kahramanın ölümünden hemen sonra kurbanlar kesilir, çevreden insanlar davet edilir ve ayrıca özel “sığıtçı”lar da çağrılarak ölen kişinin başında ağıt söylemesi istenir. (İNAN 1992: 129-140)

Dobruca’da yaşayan Noğaylarda ağıtları ölenin yakınları söyler. Bazı köylerde de bu işi bozlavcı denilen ağlama işini meslek edinmiş kişiler yapar.

“Azerbaycan’da ölünün eşyaları bir odaya konur, kadınlardan biri elbise, kemer tüfek, hançer gibi eşyalara bakarak” ağıt “ağıt”lar söyler. Azeriler, ölüye mutlaka ağıt okuma gereğini de şu sözlerle ifade ederler: ‘Ölünün yaraşığı ağıdır.’” (KAYA 1999: 250)

Irak Türkmenleri de ağıt söylemeye önem vermektedir: Kerkük Türkmenleri ağıta “sızlamak” ağıtçıya “sızlayan” derler... Türkmen kadınları arasında ağıtların söyleniş tarzı gelenek tarafından tayin edilmiştir... Ağıt ölüm hadisesi ile ilgili olarak göğsünü döğme ve çocuklara hitap şeklinde başlar: Vay balam vay!... Sonra başka bir kadın ölenin meziyetlerini saymaya ve hazır kadınlar da bu sırada kendi ölüleri için dövünüp çırpınmaya başlarlar. Hisleri galeyena gelir. Böylece ölüye ağlamaya ve onun meziyetlerini saymaya nöbetleşe devam ederler. ” (BALI 1997: 59)

“Kırım Tatarlarında ölüye yakınları ağlar. Bazı yörelerde bunu ağlayıcı kadınları yerine getirir. Selçuklarda da ölüm törenlerine önem verilmektedir. Bu törenlerde eski âdetlerin izlerini sürdürmüşlerdir. Birisi öldüğünde saç kesilir, atların eyerleri ters çevrilip üzerine kara örtülür ve alınları çizilir. ” (KAYA 1999: 249-251)

Türklerde ölenin yakınlarının üzüntülerinden dolayı saç kesmeleri âdeti çok eski Türk geleneğindedir. Bu gelenekler son dönemlere kadar yaşatılmıştır. Bu gelenek Beylikler döneminde de devam etmiştir. ” (İNAN 1972: 197)

Eski Türklerdeki ağıt yakma geleneği Osmanlılarda da bazı değişiklikler de olsa devam etmiştir.

Bütün Türk boylarında görülen ağıt yakma geleneği, kültürümüzün bütün canlılığıyla ayakta kalarak günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır. Ancak günümüzde ağıt yakma geleneğinin sebepleri eskiye oranla çok çeşitli hale gelmiştir. Eskiden daha çok ölüm üzerine yakılan ağıtlar bugün, ayrılık, doğal afet, hastalık, kaza vb. gibi konular olarak değişmiştir. Eski Türklerde görülen yemek ziyafeti bugün de ölünün arkasından yapılan Mevlid törenlerinde devam etmektedir. Eski ozanların görevini bugün âşıklar üstlenmiştir.

0.1.5. GÜNÜMÜZ TÜRK DÜNYASINDA YAS TÖRENİ VE AĞITLAR

Günümüz Türk dünyasındaki yas ve ağıt törenlerini incelerken haritamızı oldukça geniş tutmaya çalıştık ve ele aldığımız Türk topluluk ya da devletlerini belirlerken, Muhan BALI'nın “Ağıtlar”, İsmail GÖRKEM'in “**Türk Edebiyatında Ağıtlar**”, Doğan KAYA'nın “**Anonim Halk Şiiri**” ve Yaşar KALAFAT'ın “**Balkanlar'dan Uluğ Türkistan'a Türk Halk İnançları-I**” adlı eserlerini esas aldık. Türk topluluklarını büyüklüklerine göre değil alfabetik sırayla verdik.

0.1.5.1. Azerbaycan Türkleri

Azerî Türkleri, halk edebiyatı ürünlerini en zengin bir şekilde yaşatan ve folklor ürünlerine sahip çıkan konumuyla dış Türkler arasında önemli bir yere sahiptir. Azerbaycan'daki bu hassasiyet Kuzey Doğu Anadolu'da bulunan ve Azerbaycan'a sınır olan illerimize de yansımış durumdadır.

Azerî Türkleri ağıda “ağı” demektedirler. Ağıtlar, ölüm meydana geldiğinde güzel sesli olanlar tarafından genç kızlar ve genç erkekler için ayrı okunmaktadır. Azerbaycan'da ölüm olduğunda kadınlar, ölümün yedinci gününden kırkıncı gününe kadar, Perşembe günleri ölünün evinde toplanarak ağıcıların söyledikleri ağıtlarla birlikte ağlarlar. Ölü gençse ağıtlar sesli okunur...Ölünün kimsesi yoksa onun ağısını hayır sahibi biri okutur. (BALI 1997: 50- 51)

Azeri kadınları ölüye ağlamaya çok önem vermektedirler. Ölünün sahipleri ağı adı verilen merasim yaparlar. Bu merasime birçok kadın katılır. Ölünün bazı eşyaları kadın topluluğunun ortasına konur. Kadınlardan biri genellikle ölünün yaşlı bir akrabası hazin bir sesle şiir okur, veya çeşitli “bayatı”lar söyleyerek ölüye ağlamaya başlar. Yeni söylenen bu şiirler genellikle asıl ağlama şarkılarına hazırlık veya giriş mahiyetindedir. Konu itibariyle de ölünün mevkiine, yaşına ve durumuna göre özellikleri tarif eder. Ağı meclisinde ilk ağlayan veya ağı meclisini idare eden kadını diğeri takip eder. Meclisteki diğerkadınlar da açıcı kadına tempo tutar.

Bu merasimlerde yakın akrabalar genellikle saçlarını dağıtarak yüzlerini yırtarlar. Saç yolmak, göğüs ve yüzleri yırtmakla kişi, ölenin haline çok üzüldüğünü, ölen kişinin uğrunda ömrünü azaltmak istediğini anlatmaktadır. (GÖRKEM 2001: 57)

Azerbaycan ve Türkiye’deki ağılarda da ortaklıklar görülür. “Çoğu zaman özel ağıtçılar tarafından, ölen kimsenin sosyo-ekonomik durumu ve kişisel karakter özelliklerini yansıtan ağıtlar yakılır. Bu tür ağıtların içeriği de yine bir çeşit övgüdür. (YAVUZ 1995: 518)

Azeri ağıtları; yedi heceli, üçüncü mısraı serbest, üç mısraı kendi arasında kafiyeli, mani tarzında müstakil dörtlüklerden oluşmaktadır. (BALI 1997: 53) “Azerî ağıt geleneği içerisinde, kafiye ve vezni olmayan mensur ‘şîven’(yas)ler ile, dörtlük tarzında 7’li hece ölçüsü ve (aaba) kafiye şemasında söylenmiş ‘bayatıları’ bir bütün olarak mütalaâ etmek gerekecektir. (GÖRKEM 2001: 57)

0.1.5.2. Ahıska Türkleri

Asıl memleketleri Gürcistan’ın Ahıska eyaletidir. Ancak günümüzde Türkiye, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Rusya Federasyonu ve Ukrayna’da yaşamaktadırlar.

Bişkek’ te yaşayan Ahıska Türkleri’nde yas elbisesi diye özel bir elbise yoktur. Cenazelerde ağlatıcı yoktur. Amasya Uzunoba’da yaşayanların cenaze evinde 3 gün bazen de 9 gün ocağa yemek konmaz. Komşuların getirdiği yemekler yenir. Cenazelerde mevtaya büyük ağıtlar yakarlar.

Ahıska Türkleri’nde ölünün 3, 9, 40 ve 52. günlerinde hatim okunur. Bazı ailelerse bu günlerde yemek verir ve mevlit okutur. Kurban bayramında ilkin ölünün

kurbanı kesilir. Ölünün adına namaz kılındığı, oruç tutulduğu da görülür. (KALAFAT 2002: 188, 189, 190, 203)

0.1.5.3. Avarlar

Dağıstan'da yaşayan Avarlar'da ölümden önce üç gün içinde yemek verilir. Bu yemekler bazen mezarlıkta verilir. Bazen de poşetlerde hazırlanarak verilir. Buna "sadaka" denilmektedir. Avarlar'da erkekler kadınların cenazede yüz yırtmalarına mani olurlar. "sabır-sabır-sabır" denilir. Avarlar'da erkekler ağlamazlar. Bilhassa sesli kesinlikle ağlamazlar. Dağlarda Mavgihan(maihan) göz yaşihanı, ağlatan kadınlar vardır. Bunların okudukları Dağıstan Edebiyatında bir edebi tür oluşturmuştur. (KALAFAT 1998: 81-82)

0.1.5.4. Batı Trakya Türkleri

Batı Trakya Türkleri Osmanlı'nın son dönemlerinde ve bir hayli sıkıntı çekmiş, bir kısmı Lozan Antlaşmasıyla mübâdele yoluyla Türkiye'ye gelmişlerdir.

Anonim halk şiirleri içinde ağıtlar da başlı başına önemi haizdir. Bilhassa geçmişte, ağıt yakma yaygın bir gelenek olarak yaşatılmıştır. (KAYA 1999: 326)

Bunların ağıt törenleri hakkında bilgi temin edilmemiştir. Bu ağıtlar, ölen şahısların adı ile ve "şarkı" adı verilerek tarif edilmiştir. Ağıt metinleri "lirik" karakterli ve "destan" türüne yakındırlar. Bunların 7, 8 ve 11 heceli olanları bir hayli fazladır. (GÖRKEM 2001: 61)

0.1.5.5. Başkurtlar

Başkurtlar çoğunlukla Başkurdistan'da yaşamaktadırlar. Başkurtlar Ural dağlarının güneyinde hayatlarını sürdürmektedir. (AKAR-DENİZ-BİLECİK 1994: 209)

A. İnan, bir yağmur duası sırasında, imam ile orada hazır bulunan yaşlıların "matemli oldukları için" elbiselerini ters giydiklerine şahit olduğunu söylemektedir. (GÖRKEM 2001: 60)

0.1.5.6. Beltirler

Yenisey Türklerinden Sağaylara dahil olan bir oymak olup, günümüzde muhtar Hakas eyâleti içinde Yenisey Irmağının en verimli ve en güzel yaylalarında

oturmaktadır. Bunlarda mâtem alameti olarak şunlar görülmektedir: “Beltirler ölüyü defnedip eve dönünce, onun dul karısının saçlarını çözerler ve saçlarının yarısından aşağısını keserler. Ölenin dul eşi, ancak yedi günden sonra saçlarını örebilir. (GÖRKEM 2001: 49)

0.1.5.7. Bulgar Türkleri

Bulgaristan’daki Türkler uzun bir zamandan beri Bulgaristan’da yaşamaktadır. Ancak zaman zaman Bulgaristan yönetiminin asimile etme politikası yüzünden çoğunun ismi Bulgarca’ya dönüştürülmüş, bir kısmı Türkiye’ye göç etmek zorunda kalmış bir kısmı da televizyon dizilerine konu olan “Belene” kamplarına gönderilmiştir. Türkçe eserler yasaklanmış, Türkçe gazete ve dergiler kapatılmıştır.

“Ağıtlar, bir türkü olduğu içindir ki, Bulgaristan Türkleri arasında yaygın olan ve sayıları pek fazla olmayan türkü, ağıt olarak nitelendirilmekte ve incelenmektedir. Yaşlı insanların rivayetlerine göre çok eski zamanlarda, para karşılığı ölümlerin ardından ağlayacak, sızlayacak, acıklı türkü söyleyecek kişiler tutulmuş... Bu durum Bulgaristan Türkleri geleneklerinde klasik anlamda ağıt yakmanın var olduğunu işaret etmektedir.

Bugün Bulgaristan Türklerinin ağıt diye kabul ettiği ve söylediği halk edebiyatı ürünleri, söyleme kaideleri ve kafiye düzeni bakımından değil de içerik olarak ağıt unsuru taşımaktadır. “Arda boylarında” ağıt kabul ettiğimiz türküdür. (ERDİ 2002: 329-333)

Bulgaristan’ın Kızanıklık merkezinde bağlı olan Selvi ve Yenişar köylüleri, ölünün eşyaları ile elbiselerini ortaya koyarlar ve bu şekilde ağlarlar; ağıt söylerler. (GÖRKEM 2001: 62)

Bulgaristan’ın Şumnu Türklerindeki cenazelerde yüz yırmak, yüze toprak atmak yoktur. Ayrıca yasta özel ağlatıcı bulunmaz. Cenazeden dönülünce cemaata yemek verilir. (KALAFAT 2002: 229- 239, 241)

0.1.5.8. Gagauz Türkleri

Gagauzlar daha çok Ukrayna, Moldavya ve Romanya’da yaşamaktadırlar. Gagauzlarda ölüm olunca ölünün yanında mum yakılır. Ölüm olur olmaz yas başlar. Bu yüzden aynalar kapatılır. Gagauzlarda ölü üç gün yıkanmaz, ağıtçı çağrılır. Ölü gün

döndükten sonra defnedilir. Bu esnada ölü evindeki taziyede kalıva ve Kolaç(ekmek) ile bir mum verilir. Bu ikram ölünün 3'ünde ve 40'ında da devam eder. (KALAFAT 2002: 271-273)

Gagauz Türklerinde ölü olduğunda birer hediye verilen özel ağlayıcı kadınlar toplanırlar. İki mum yakılır. Kadınlardan biri ölenin baş ucunda diğeri ayak ucunda oturur, acıklı türküler söylerler... Bu tür türküler acıklı olaylardan sonra yakılan lirik-epik türkülerdir. Gagauzlarda ölüm türküsü iki çeşittir:

a. Yaslar ve cenaze törenleriyle ilgili olanlar,

b. vasiyetnâme türküleri. İkinci türüne Gagauzlar “aalamak türküleri” demektedirler. Gagauzların “lirik-epik” karakterli bu türküleri, günümüzde, cenaze ve ölümlle ilgili hadiselerden bağımsız sadece “lirik karakterleriyle sürmektedir. ” (GÖRKEM 2001: 61)

0.1.5.9. Hazara Türkleri

Hazara Türkleri Afganistan'ın kuzeyinde yaşamaktadırlar. Hazara Türklerinde ölümden sonra duyuru, defin ve yas dönemi başlar. Ölümden sonra ölü evinin kapısının başına kara bir bez asarlar. Ölü sahipleri de kara elbise giyerler. Kara giysi yerine göre 3,7 bazı yerlerde de 40 güne kadar giyilir. Kara, halk inançlarımızda yasın, kederin ve matem rengidir.

Ağıtlar, ölenin yakınlığına göre farklıdır. Ata, ana, koca, oğul, kız, her biri için ayrı ağıtlar vardır. Akrabalar ilk gün ağlayıp ağıtlar söylerler. Şehitin mezarı ölülerden farklıdır. Şehitin mezarının başına yeşil, kırmızı veya her ikisi birden asılır. Ölünün üçüncü, yedinci ve 40. günlerinde yemekler yapılır, dağıtılır, çeşitli hayratlar yapılır. Kur'an-ı Kerim okunur. (KALAFAT 2002: 38- 40)

0.1.5.10. Karakalpağ Türkleri

Karakalpağ Türkleri Azerbaycan, Anadolu ve Gürcistan'da yaşamaktadır. Gürcistan'ın Borçalı bölgesinde ölen kişiye duyulan acıyı anlatmak için ölünün yakınları yüzlerini yırtar. Üzüntülerinin çok olduğunu anlatmak için yüzlerine toprak atarlar. Yaşlı ailenin yakınları özel olarak küllüğe gider başlarına kül atar.

Cenaze evlerinde özel ağıtçı olmaz. Yaşlı aile şık ve şuh giyinmez. Yaşlı aile 40 gün tıraş olmaz. Dul kadınlar tekrar evlenmezler. Dul kadının çocuğu yok ise evlenebilir. Anadolu'daki ölen bir kimseye ait eşyaların, zaman zaman sandıktan veya

bohçadan çıkarılıp, onların başında ağıtla ağlama geleneği Borçalı Türkleri'nde de vardır. (KALAFAT 2002: 86, 87, 89)

0.1.5.11. Karay (Karaim) Türkleri

Kırım'da yaşayan Karay Türklerine Ruslar Karaim adını vermişlerdir. Karaylar'da ölümün olduğu gün, o evdeki saat durdurulur. Sobanın veya ocağın küllüğü açılır. Karaylar'da yas evinde yakın akrabadan erkekler, öncelikli yaş sırasına göre alçak sandalyelerde başları kapalı olarak otururlar. Akraba ve ziyaretçi sayısı kadar mum yakarlar.

Karay Türkleri'nde eskiden belirli sıyıtçılar (ağıtçılar) bulunmaktadır. Bunlar ağıtlarını tabutlama sırasında söyler. Cenazeden sonra yaslı evin halkı yedi gün evden çıkmaz. Bu aile 7 gün yemek pişirmez. Yemek ihtiyacını komşuları karşılar. Ölümünün birinci günü sıyıt(ağıt) ve ilahi okunur. Yastan, yedi günde çıkılır. 7. gün kadını kadın ve erkeği erkek dışarı çıkarır. Çıkarılanların sandalyeleri ters çevrilir. (Kalafat 2002: 148,171,172)

0.1.5.12. Kaşkaylar

Kaşkaylar İran'da yaşamaktadırlar. "Kaşkaylarda yas töreninin müzikli kısmına devrik" adı verilmektedir. Bu kelime ile "dügün gibi mutlu bir olayın karşıtı belirtilmiş" olmaktadır. Şâyet ölen yaşlı ise, "devrik yerine,bu törenlerde atlı ve silahlı gösteriler yaparak", "rahatlama ve sevinç" duyguları anlatılmış olmaktadır. (GÖRKEM 2001: 58)

0.1.5.13. Kazak Türkleri

Kazak Türklerinin çoğu Kazakistan'da yaşamaktadır. Kazakların bir kısmı da Özbekistan, Türkmenistan, Çin ve Moğolistan'da yaşarlar. (AKAR-DENİZ-BİLECİK 1994: 55)

Kazak Türkleri'nde ölümün olduğu gün ölü evindeki bütün yemekler kımızlar dökülür, dışarı atılır. Çadırda hiçbir yiyecek kalmaz. Bunlara "kan dolmuştur" inancı vardır. Ölüm evine ölenin yakın akrabaları at veya yiyecek getirirler.

Kazak Türkleri'nde ölünün yakınları 40 gün yas tutarlar. 1 yıl sonra yastan çıkılır. İnanca göre ölünün ruhu 40 gün gitmez. Bunun için 40 gün cırag(mum) yakılır ve öldüğü yere bırakılır. (KALAFAT 2002: 322-323)

Kazaklarda ağıtlar ölen “insanı duyurmak (estirtüv)” ve “geride kalanları ferahlatmak (cubat uv)” içindir. Ölen kişi yıldönümlerinde sadece ezgi ile(sözsüz olarak) de anılabilmektedir. Ezginin acı ve hüznü yansıtıcı olmasına dikkat edilir. Ferahlandırma (başsağlığı) ağıtlarında bir tür başsağlığı dilenir. Ağıtlar ezgili veya ezgisiz söylenebilir.

Ölen için söylenen ağıtlarda; ölenin yiğitliği, dürüstlüğü, başarısı, duygu ve düşünceleri dile getirilir. Sıbızgı, kopuz veya dombra eşliğinde söylenen ağıtlar da bulunmaktadır. Sovyetler Birliği bu gelenek büyük ölçüde kaybolmaya başlamıştır. (ÇINAR 1996: 61)

İslamiyetin kabulünden önce Kazaklarda ölü çıkan evin hanımı, cenazenin defninden sonra yüksek sesle ağlayarak yüzünü tırmalar. Komşu kadınlar da bu törene iştirak ederler. Cenaze evi olduğunu belirtmek için matem işareti olarak evin önünde “siyah sancak” asılır ve bu eve “cüzi caralı, uyi garalı” (yüzü yaralı, evi karalı) denilir. Eskiden Kazaklarda yas işareti beyaz olmasına rağmen daha sonra bunun yerine siyah renk mâtem işareti olmuştur. Kazaklar İslamiyeti kabul ettikten sonra da bu gelenekleri sürdürmüşlerdir. (GÖRKEM 2001: 50)

Kazaklar ağıda joktav, koşuk, ırı köri³, coktav⁴, cır(ağıt), coktagon cır(ağıt şarkısı, ölüm ve yas töreni şarkıları adlarını vermektedir⁵

Kazaklar arasında ağıt söyleme şu sıra içinde yapılır: Koca ölmüş ise ağıt söyleyen karısıdır. Kadın ölmüşse büyük kızı, yoksa yakın kadın akrabalarından biri bu vazifeyi üzerine alır. Erkeklerden ancak, meşhur şarkıcılarla,hocalar, halk arasında tanınmış olan şahsiyetler için ağıt söylerler. Erkek çocuk veya kız ölmüşse bu işi anası yapar. (BALİ 1997: 55-56)

0.1.5.14. Kerkük Türkleri

Kerkük Türkleri Irak’ın kuzeyinde daha çok Kerkük, Erbil, Telafer ve Musul’da yaşamaktadırlar. Çoğunluğu Kerkük’tedir.

Kerkük Türkmenleri ağıda “sızlamak” ağıtçıya “sızlayan” derler. Türkmen kadını cenazede, hastalık hallerinde dar ve sıkıntılı zamanlarında, bayramın birinci gününün fecrinde, kabirlerin başında, duygularıyla başbaşa kaldığı sırada ve çocuğunu uyuturken çeşitli ağıtlar söylerler. (BALİ 1997: 59)

³ Doğan KAYA, Anonim Halk Şiiri, Ankara 1999: 331

⁴ Ali Abbas ÇINAR, Türk Dünyası Halk Kültürü üzerine Araştırma ve İncelemeler, Muğla 1996, s. 61

⁵ İsmail GÖRKEM, Türk edebiyatında Ağıtlar- Çukurova Ağıtları- , Ankara 2001, s. 52

Kerkük Türkleri ağıtlarına “sazlamağ” sazlamağ işini yapan kadınlara da sazlıyan adını verirler. Sazlıyanlar belirli bir ücret karşılığında bu işi yaparlar. Yas töreninde ölünün arkasından üç gün boyunca sabahtan öğle vaktine kadar hayrat makamında ağıt söylerler. (TERZİBAŞI 1980: 6168)

Ölen kimseler gençse kazayla ya da zulme uğrayarak ölmüşse “şivan” adı verilen bir tören yapılır. Bu yas merasiminde Sazlıyan küçük sandalyenin başına çıkar ve sazlamağa başlar. Etrafındaki kadınlar da toplu halde bir daire teşkil ederler ve nakarat sayılan “hay vaş şere” diye birlikte yüksek sesle tempo tutarlar.

Kerkük Türklerinin yas törenlerinde kadınlar ağıt söyleyenin etrafında toplanır çifter çifter, her defasında bir çift kadın Sazlıyan’ın karşısına çıkıp göğüslerini döverler. Saçlarını yolup bileklerine sararlar. Kırmızı topraktan çamur(balçık) yoğurup başlarına sürerler. Bu çamur saçın fazla koparılmasını önler. Sazlıyan’ın karşısına çıkan kadınların kendilerini ağırca dövdükten sonra sırayı diğer çifte bırakırlar. Bu tören saatlerce sürüp gider.

Ağıt söyleyen kadın özel hayrat dörtlükleriyle ve bu dörtlüklere yaptığı özel ilavelerle ölüye karşı üzüntüsünü belirterek onun çeşitli meziyetlerini sayar. Yasa gelen kadınlardan aldığı bahşiş miktarına göre onların da ölülerinin meziyetlerini sayar. Ayrıca sazlıyanların dışında sesi güzel hanımlar da ağıt söylerler.

Kerkük Türkmenlerinde erkekler arasında ağıt söyleme geleneği Hasan-Hüseyin Şîvanı adlı anma töreni hariç pek görülmez.

Dinî Sazlamağ törenlerinden olan “Hasan-Hüseyin Şîvanı” geleneği Şîî Türkmenler arasında her yıl Muharrem ayının birinci günü başlar ve on gün devamla akşamları toplu halde mescitlerde toplanırlar, yürüyüşler düzenleyip Türkçe mersiyeler okurlar. Mersiyenin onuncu günü Hz. Hüseyin’in şehit edilmesi olayı temsilî olarak yapılır.

Sazlamağ geleneğini Kerkük’te yaşayan Hristiyan Türkmenler de devam ettirmektedirler. Onlar söylediklerine “sadlamağ” demektedirler. Yas törenlerinde Müslüman Sazlıyanları çağırdıkları da görülür. (TERZİBAŞI 1980: 61-68)

İslam Tarihinde Hz. Hüseyin’in şehit edilmesi olayı halen önemini korumaktadır. Öyle ki Hz. Hüseyin’in şehit edilmesine sebep olan Yezid bin Muaviye; Ebu Süfyan hanedanı kadınlarının Hz. Hüseyin için üç gün ağlamalarını, mâtem tutmalarını emretti. Onlar da Hz. Hüseyin için üç gün matem tuttular. Feryat ettiler ve ağladılar. Yezid’in karısı da ağladı. (KÖKSAL 2003 : 219, 220, 234, 235) Hz.

Hüseyin'in şehit edildiği Medine'de duyulduğunda bütün Medine kadınları her taraftan feryada başladılar. Koparılan feryatlardan, Medine yerinden oynadı. O güne kadar bunun bir benzeri görülmemiştir. Ünlü tarihçi Asım KÖKSAL İbn Şîrîn'den şu bilgileri nakleder: “Kadınlar Yahya Aleyhisselamdan sonra, Hz. Hüseyin'e ağladıkları kadar hiç kimseye ağlamamıştır. ”

Hz. Hüseyin için bir çok yanık mersiyeler söylenmiş, ağıtlar yakılmıştır. (KÖKSAL 2003: 242, 243, 245)

0.1.5.15. Kıbrıs Türkleri

Kıbrıs Türklerine ait ağıt metinlerine bakıldığında bu ağıtların Batı Anadolu Zeybek türküleri ile Çukurova'nın İnce Memed'ine söylenen ağıtlar gibi “Eşkıya Türküleri” karakterinde oldukları görülür. Bu ağıtlar 7, 8 ve 11'li heceli; mani ve koşma tarzındadırlar. (BALI 1997: 64-68) Kıbrıs'ta da Türkiye olduğu gibi “ağıt” ve “ağıt yakma” sözleri kullanılır. (KAYA 1999: 332)

0.1.5.16. Kırgız Türkleri

Kırgızlar, Tanrı dağları ve Pamir Dağları ve Pamir Dağları'nın karlı ve buzlu eteklerinde kurulmuş bir alanda yaşamaktadırlar. Ancak bazı Kırgızlar Türkiye'de bazıları ise komşu Türk Cumhuriyetlerinde yaşamaktadırlar. (AKAR-DENİZ-BİLECİK 1994: 115)

Kırgızlardaki ağıt törenini o bölgeye gezi düzenleyen yas ve ağıt törenlerini gözlemleyen İngiliz gezgin Thomas William ATKINSON'dan şu şekilde öğreniyoruz.

Sultan Darma Sırım son nefesini verir vermez, bütün Kırgızlar civardaki avullara dağılarak ölüm haberini yaydılar. Karıları, kızları ve diğer kadınlar yüzleri ölüye dönük ve diz çökmüş vaziyette mâtem ağıtını söylüyorlardı. Vücutlarını bir öne bir arkaya eğerek söyledikleri bu ağıt cenaze ve dinî merasimle ilgili bir karakter arz etmekteydi. (BALI 1997: 55; DİYARBEKİRLİ 1972: 72)

Yine Manas Destanı'ndaki Almambet ölünce karısı Aruke “Aslanım, beni de beraber alıp götür; ben zavallıyı koynuna al” diye ağıt söyleyerek ağlar. Manas'ın önüne üç kız gelerek, yüzlerini yırtıp ağıt söylemeye devam ederler. Ağıtlar ve ağlamalar devam ederken, Manas şehit arkadaşlarını hatırlayarak yine ağıt söylemeye başlar. (İNAN 1992: 122)

Manas ölüm döşeğindeyken karısı eşi Kanıkey dostlarına haber gönderir. Haberci Acıbay'e haber ver: Manas'ın cenaze törenine açlar gelsin doyunsun, çıplak gezen öksüzler bu törene gelsin, dul kadınlar gelsin 'manas öldü!' diye ağlasınlar (İNAN 1992: 126).

Manas'ın öleceği haberini duyan Saykal kız karalar giyip, kam yutup atlı adamlarıyla hazin davul ve zurna sesiyle hareket eder. Saykal kızın kafilesindeki dokuz kız ile dokuz gelin ağıtlar söyleyerek Manas'ın obasına gelirler...

Manas'ın ölüm haberini duyan kırk yiğidi bağıra bağıra ağlarlar. Her yanı çığılıklar kaplar, Kanıkey yüzüne tırnaklarını batırır, saçlarını dağıtır, kanlı gözyaşı dökerek ağlar. Manas'ın bütün dostları toplanır. Kanıkey ağlaya ağlaya ağıt söyler. Sonra Manas'ın aşını verip yog törenini yaparlar. (İNAN 1992: 129)

Kırgız-Kazakların bazı boylarında kadınlar ağıt söyleyip ağlarken "coktav" söylerken ters oturur, yüzleri duvara bakar ve elbiselerini ters giyerler. (BALI 1997: 55)

Kırgızistan'da yaşayan Karakalpak Türkleri'nde ölüm acısında günümüzde "yüz yırtmak" ve "başa toprak atmak" uygulamaları yapılmamaktadır.

Cenazede de ağıt yakılır. "Yırcı (ağıtçı)" gelir, yas evinin ağlayıp deşarj olmasına yardımcı olur. Karakalpak Türkleri'nde yas evinde "kara" ve "gökmavi" giyilir. Yas süresi iki yıl kadar sürer. Yas döneminde saçlar kesilmez, ancak örüklü saçlar açılır, dağıtılır. Ölenlerin eşyaları saklanır, yakınları bu özel eşyaya bakıp ağlaşırlar. (KALAFAT 2002 : 74-75)

Kırgızlar ağıtlara cır, cokatav koşuk demektedir. Ayrıca ağıtlarla ilgili şu kelimeler kullanılmaktadır:

Cır: Ağıt, kendi kendine söylenen şiir şarkı

Cok/çok: Yog, yas töreni

Coklama: Yoğlama, yas töreni yapma

Coktamak: Sağu sağmak, ölü için ağlamak

Koş-ma: Şiir söylerken sagu sağmak, ölüler için ağlarken onun iyiliklerini şiir ve melodi ile söylemek

Koşak: Ölü veya gelinler için şiirle ağlama. (GÖRKEM 200: 53-54)

0.1.5.17. Kırım Türkleri

Halk Edebiyatı geleneğinin canlı bir şekilde yaşatıldığı Türk topluluklarından biri de Kırım Türkleridir. Çünkü yazılı edebiyat 1917'den sonra meydana gelmeye başlamıştır. (AKAR-DENİZ-BİLECİK 1994: 128).

Kırım Türkleri ölüm haberini duyunca yasa uygun bir giysiyle ve başlarına geleneksel bir başlık takarak veya bağlayarak (erkekler börk, şapka, takke v. b ;kadınlar ise başörtüsü) ölen kişinin evine gelirler... Cenazenin 3, 7, 40 ve 52 sini ve yılını yaparlar. Ölümden 40. güne kadar gün ve gece akrabaları müzik dinlemiyor, televizyon seyretmiyor, bayram günleri geçirmiyor, düğün yapılmıyor. Bazıları bunu bir yıl devam ettiriyor. Cenaze sonrasında cenazeye katılanlara yemek verilir. Un helvası yaparak evde olanlara ikram edenler de vardır. (AYDINGÜN 2004: 124-125)

Kırım Türkleri'nde cenaze namazı muhakkak başörtülü olarak kılınır. Başını örtmeden cenaze namazı kılınmaz, kılmak isteyen cemaattan atılır. Başını açık namaza yeltenen kimseye "Rus gibi oldun" denir. (KALAFAT 2002: 331, 334, 337)

Kırım Tatarları, ağıt karşılığı olarak "tagmag" kelimesini kullanmaktadırlar. Ağıtları ölünün yakın akrabaları olan kadınlar söylemektedir. Bazı köylerde ise, mesleği ağlayıcılık olan kadınlar bu işi yapmaktadırlar. Ölenin yaşına ve cinsine göre ağlama formüllerinde farklılıklar olmaktadır. Kırım Türkleri'nin ağıtlarında kısmen "destan" tarzının ağır bastığı söylenebilir.

Dobruca Tatarlarında ağıtları genellikle kadınlar söylerler. Cenaze avluda bulunduğu sırada, kadınlar evin içinde ağıt söylerler ve ağlarlar.

Bu ağıtlar genellikle 7, 8 ve 11'li hece ölçüsüyle söylenmişlerdir. Kıt'alarda belirli mısra sayıları ve kafiye şeması olmadığı gibi, bu ağıtlardaki mısraların arasında "nakarat" sayılabilecek unsurlar görülmektedir. (GÖRKEM 200: 60)

0.1.5.18. Kumuk Türkleri

Kumuklar Dağıstan'da yaşamaktadırlar. Kumuklar' da yas evindeki ağlatıcı deyişler söyleyen kadına "Laylatıcı" veya "Zikra (Zikirci)" denir. Kumuklar'da ölü evinin sahipleri aş dökmezler. Aşı yas evinin yakınları pişirirler. Kumuk Türkleri'nde yas 40 gündür. Kırk günden fazla yas olmaz. Yasın 40'ıncı gününde yaslı tıraş olur veya ettirilir. Ölünün yakını olan kadınlar bir yıl boyunca siyah giyerler. Yas evinde neşeli bayram olmaz. Yaslı aile düğün derneğe gitmez. Siyah giyinmek, karalara bürünmek

yaşlılık alametidir. Kara renk ile kederlilik mesajı verilir. Ölünün ardından “un helvası” yapılır.

Kumuklarda ölü evinde cemaati ağlatana “sernap yılay” denir. (KALAFAT 2002: 123-124)

0.1.5.19. Nogaylar

Kuzey kafkasya’da ve Dobruca’da yaşayan Nogaylar ağıtlara “bozlau/bozlaw” adını vermektedirler. Bu kelimenin “bozulmak” fiili ile münasebeti ortadadır. (KAYA 1997: 334)

“Dobruca Noğaylarında ağıtları ölenin yakın akrabaları olan kadınlar söylerler. Bazı Nogay köylerinde ağlayıcılığı meslek edinmiş “bozlavcı”lar da görülmektedir.

Bozlaw/mit/beyit/destan isimleriyle tanınmış olan ağıt, sagu, mersiye eleji türlerine denk olup, bu dörtlükler âdetâ bir gencin öldükten sonra iyiliklerini, ölümünden duyulan acıları dile getirmektedir. Bozlawlar ölü çıkan evlerde, mâtem toplantılarında söylenilip ağlanılan şiirlerdir. Bozlawlar âdetâ ölenin ağzından söylenmektedir.

Bu tür ağıtlar ölen şahsın adıyla anılırlar. Hece vezninin 7’li ve 8’li kalıplarıyla söylenirler. (GÖRKEM 200: 56)

0.1.5.20. Özbek Türkleri

Özbekler üç Türk kavminin birleşmesinden meydana gelmişlerdir. Karluklar, Oğuzlar, Kıpçaklar. Bu üç kavmin izleri dillerinde de görülmektedir.

Modern Özbek edebiyatının kökleri Çağatay edebiyatına, diğer bir deyişle Ali Şir Nevâî, Babür Şah, Şîbânî Han ve Büyük Sûfi Ahmet Yesevî gibi sanatçılarla temsil edilen eski Türkistan Türk edebiyatına dayanır. (AKAR-DENİZ-BİLECİK 1994: 143)

Özbek Türklerinin sözlü edebiyatının manzum yolla yaratılan türlerinden biri yığı-yoglevlerdir. Yığı-yoglevler, belirli bir ezgide matem törenlerinde söylenirler. Yığı-yoglavı söyleyen kişiye yığıçı, matem tutulan evde matem töreni bitene kadar oturur ve bu eve gelenlere, yığı-yoglav söyler. Yığı-yoglavın ana, baba, çocuk, ağabey, kardeş, abla ve kızkardeşin ölümü için söylenen türleri vardır.

Yığı-yoglavın bir başka türü matem yar-yaridir. Bu, ergenlik çağına gelen ama evlenmeyen kız veya erkek vefat ettiğinde ağıtçı tarafından söylenir. Özbek

Türkçesinde ağıta yığı-yoglav, ağıtçıya: yığıçı, matem türküsüne: matem yar-yarı denmektedir. (KUÇKARTAY 2002: 511)

Afganistan'da yaşayan Özbekler ağıda “matemnâme” adını vermektedirler. Afganistan'da yaşayan Özbeklerde ise yas töreni şöyledir:

“Bir ailede birisi vefât ettiği zaman, cenâze günü o ailenin evinin her tarafı süpürölüp temizlenir. Aile kadınları ve tâziye törenine katılacak kadınların hepsi temiz, beyaz elbise giyerler. Törene katılanlar tek tek kederli ailenin fertlerinin önünde oturup birer ikişer dakikalık ağıt söylerler. Bir de ağıtçılar var. Yas törenleri bu ağıtçıların okuduğu ağıtlarla başlar ve sona erer. İki üç saat süren törende, zaman zaman ağıtlar toplu şekilde de söylenmektedir.” (GÖRKEM 200: 51)

0.1.5.21. Sagay Türkleri

Sagaylar Orta-Asya'da Altay dağlarından çıkan Abakan ırmağının sahilleri ile Sagay Bozkırlarında yaşamaktadırlar. Eskiden Sagaylara Abakan Türkleri/Abakan Tatarları adı verilmekteydi. Sagaylar günümüzde Rusya'da muhtar Hakas eyaleti sınırları içinde yaşamaktadırlar. (GÖRKEM 2001: 49)

Sagaylarda da bazı diğer Türk topluluklarının yas alametleri görülmektedir. Özellikle Şamanist Sagaylar yas alameti olarak saçlarını kesmektedirler. (İNAN 1986: 197)

0.1.5.22. Türkmenler

Türkmenler daha çok Türkmenistan'da yaşamaktadırlar. Coğrafi olarak batıda Hazar Denizi ve doğuda Amuderya Vadisi arasında bulunmaktadırlar. (GÖRKEM 2001: 55)

Türkmenistan'ın her yerleşim yerinde ağıt söyleme geleneği vardır. Ağıtlarda genellikle yası tutulan insanın kişiliği ve meşguliyetleri, dış görünüşü, giyim kuşamı, kahramanlığı yetenekleri, şiirsel bir dil üslupla dile getirilir. “Yas aydını” da denilen ağıtlar 7 ve 8 hecelidir. (ÇINAR 1996: 95-96)⁶

Türkmen ağıtlarını kadınlar, ölen şahsın arkasından irticalen söylerler. Bunların kafiye ve dörtlükleri sağlam olmamakla birlikte (aaba) şemasındadır. Türkmen

⁶ Ali Abbas ÇINAR, Türkmen Türkleri Halk Edebiyatı Türleri, Türk Dünyası Halk Kültürü Üzerine Araştırma ve İncelemeler Muğla 1996, s. 95-96

ağıtlarında ağıt söyleyen kişi kendi hâlet-i rûhiyyesini bu şiirlerle anlatır; bu onları Anadolu ağıtlarından ayıran en önemli özellikleridir. (GÖRKEM 2001: 56)

0.1.5.23. Uygurlar

Uygur Türkleri, çoğu Çin Halk Cumhuriyeti'ni Sincan, Uygur zerk Bölgesi'nde yani Doğu Türkistan'da olmak üzere Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan topraklarında yaşarlar.

Uygurlar ağıt türü şiirlere "mersiye koşukları" adını verirler. Bunlar yas törenleri sırasında ölenin yakınları veya "mahalle cemaati" oluşturmaktadır. Bu tür şiirlerde ölünün çeşitli meziyetleri ve özellikleri dile getirilir. Bu şiirler, "destan" karakterinde 7 heceli ve dörtlükler şeklindedir.

Uygurların yas törenlerinde yaşlılar (erler ve kızlar) bellerine beyaz kumaş bağlarlar; kadınlar bellerine beyaz kumaş ve başlarına beyaz örtü takarlar. Yaşlılar kırk gün kırmızı elbise giymezler. Ölünün 7, 40 ve sene-i devriyesinde yemekli törenler yapılır. Sene-i devriyesinde yapılan yemekli törene, töreni duyan herkes gelir. Verilen bu yemeğe "ak-aş" denilir. Yaşlıların hepsi de bu yemeği yiyerek, "mersiye koşuklarını okur ve ağlarlar. (GÖRKEM 2000: 50)

Meşhur söylemle Adriyatikten Çin Seddine değin uzanan geniş coğrafyada yaşayan Türklerin kullandığı sözcükler, deyimler, terimler, örf, adet, yaşayış, ölüleri uğurlayış, ağıt yakma vb. pek çok unsurlar ve ortaklıklar bir millet ama bir çok devlet oluşumuzun şaşmaz delilleridir.

0.1.6. AĞITLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

Türk dünyasında ve Anadolu'nun her yerinde ölümlerden ve acı olaylardan sonra ağıtlar söylenmiştir. Ölülerin arkasından ölenin yakın akrabaları ve tanıdıkları ağıt söylediği gibi yörenin âşıkları da ağıtlar yakmaktadır. Eski Türklerde ölenin yakınlarının yanında her zaman halkın sorunlarını dile getiren, onların acılarını ve sevinçlerini paylaşan ozanlar vardır.

Günümüzde Anadolu'da söylenen ağıtların eskiye nazaran söyleniş şekilleri değişmiş de olsa eski gelenek bir kısım değişikliklere uğrasa da günümüze kadar özünü koruyarak gelmiştir. Bu konuyu, ağıtlar üzerine önemli çalışmalarda ve saptamalarda bulunan Esmâ ŞİMŞEK, şu şekilde açıklamaktadır:

“Ağıtların söyleyicileri de farklılık gösterir. Bazı ağıtları ölen kişinin yakınları (eşi, çocukları, anne ve babası, kardeşleri, halası, teyzesi, v s.) söylediği gibi bazılarını da bu işi (ağıt söylemeyi) meslek edinmiş kişiler, para karşılığında yaparlar. Bu arada bazı ağıtların da ölen kişi tarafından söylendiği görülmektedir. O halde ağıt söyleyen kişileri şu şekilde sınıflandırabiliriz:

- a. Ölen kişinin yakın akrabaları tarafından söylenen ağıtlar,
- b. Özel ağıtçılar (sığıtçılar) tarafından para karşılığında söylenen ağıtlar,
- c. Ölen kişi tarafından söylenen ağıtlar,
- d. Çevrede yaşayan âşıklar tarafından söylenen ağıtlar,
- e. Kim tarafından söylendiği belli olmayan (anonim) ağıtlar. ” (ŞİMŞEK 1993: 13-14)

Çukurova yöresinde yaygın ve canlı olarak devam eden kına ağıtları ise biraz farklılık göstermektedir. Kına ağıtlarının söyleniş şekilleri biraz farklıdır. Burada gelinin düğününe gelen ve bu işi bilen herkes kına türküsü söyleyebilir. Diğer ağıtlar gibi bir kişi üzerine söylenmiş değildir ve bu yüzden kına ağıtları anonimdir. Kına türkülerinin söyleniş şeklini “Çukurova Kına Geleneğinde Ağıt Türküleri” adlı çalışmasında Şükriye Turan şöyle açıklamaktadır: “Yakımcı, ağıdında, kızın evde bırakacağı boşluğu, belirli bir zaman-mekan çerçevesinde monolog ve dialoglarla dile getirir. Bazen anayı, bazen kızı, bazen de her ikisini aynı dürtükte konuşturur.

Kına ağıtları hiçbir zaman para karşılığı söylenmez. Yakımcı, zaten kınaya davetlidir. Kına yakma zamanı gelince kendisine usulen tekrar bir ricada bulunulur. Yakımcı da gelen ricayı geri çeviremez.”. (TURAN 1993: 537)

Çukurova yöresinde söylenen ağıt şekilleri ve kına ağıtları bu özelliklerini hâlâ canlı bir şekilde sürdürmektedir. Yörede genelde ağıt söyleyecek olan belli değilse o anda orada bulunanların içinden bu işi yapabileceğine kanaat getirilen kişinin üzerine atılır ve söylemesi istenir. Eskiden ağıt söyleyenler daha rahat bir şekilde söyler iken günümüzde çevrenin ve dinî inanışların etkisiyle çekingenlik ve tedirginlik ön plana çıkmaktadır. Ancak ağıt söyleme geleneği bütün bu olumsuzluklara rağmen devam etmektedir. Devam eden bu gelenekle, bu durumun iki de avantajı ortaya çıkar:

1. Ağıt geleneğini yeni yetişenlerin de sürdürmesini sağlamak,
2. Yeni ağıtçıların yetişmesine zemin hazırlamak.

0.1.7. AĞIDIN DİĞER TÜRLERLE İLİŞKİSİ

Sözle veya yazıyla yapılan anlatım tarih boyunca iki ana koldan gelişme göstermiştir. Nesir ve şiir. Ağıt şüphesiz şiir ile çok daha yakın akrabadır ve bütün ilişkilerini şiir türleri ile kurar: Ağıt, “İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı-cansız bir varlığını kaybetme, korku, telâş ve heyecan anındaki üzüntülerini, feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini düzenli- düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türküler şeklinde tanımlanmaktadır. (ELÇİN 1986: 209) Nitekim bu tanımın içindeki ezgi ve türkü terimleri de ağıdın şiirle olan yakınlığının diğer açılımlarıdır. Halk edebiyatımızdaki pek çok metin gibi bu tür metinleri de “anonim” ve “ferdî” ağıtlar şeklinde görmekteyiz.

0.1.7.1. Ağıt- Şiir İlişkisi

Türk edebiyatının başlangıcından bu yana görülen ağıt metinleri, özellikle sözlü edebiyat döneminde, “manzum” şeklindedir. “Mensur” ağıt metinlerine de göz attığımızda bunlarda da “manzum” özelliklerin ağırlıkta olduğunu görmekteyiz.

0.1.7.2. Ağıt- Türkü

Türküler, ağıtlar, yaratıcıları çoğu kez bilinmeyen, bilirse dahi, sözleri çok geçmeden “halkın ortak malı” niteliğini kazanan metinlerdir. Onların çeşitlenmelerinde rastlanan aykırılıkları, “yanlışlar” olarak değil de, sözlü gelenekteki gelişim aşamaları olarak nitelendirmek yerinde olur, şeklinde tarif eden Pertev Naili BORATAV (ESEN 1999: 5) başka bir yazısında şunları söylemektedir: “Konuları bakımından, “lirik” nitelikteki “ayrılık ve askerlik türküleri”, “ölümler” ve “yıkımlar” üzerine söylenmiş olanları ile; fonksiyonları bakımından “tören türküleri” içerisinde kabul edilen “düğün” ve “ölüm” türkülerinde, ağıt karakterini görmek mümkündür. (BORATAV 1968 a: 299)

65 adet halk türküsünün menşe’lerini inceleyen Mehmet TUĞRUL, bunların 35’inin “Çeşitli ölümler üzerine” söylendiklerini tespit etmiştir. (GÖRKEM 2001: 29) Bütün bunlar gösteriyor ki türküler, ağıt yönüyle incelendiğinde bazılarının menşe’lerinin ağıtlar olabileceğini düşündürüyor.

Söz ve ezgi yönünden güzel ve etkili olan ağıtlar, zamanla “türkü” haline gelmektedirler; Çukurova yöresinde çok bilinen ve sevilen “Gelin Ayşe” , “Bebek” ve

“Develioğlu” türküleri ile “Kızılırmak” ve “Celâloğlan”⁷ türküleri bu şekilde söylenen türdendir. Ahmet Şükrü ESEN’in **Anadolu Türküleri** adlı kitabındaki Fırat ve Merik türküsü de aslında birer ağıt-türküdür. (ESEN 1999)

Eski zamanlarda kızın biri gelin olur ve 360 atıyla Kızılırmak köprüsünden geçerken köprü yıkılır. Gelin ve 360 atlı sele gider. Ölenlerin arkasından aşağıdaki ağıt yakılır:

Analı babalı bindirdik ata,
Yedi gardaşınan yolladık öte,
Köprüye varınca çıktı bir hata,
N’etdin Gızılırmak allı gelini?

Gızılırmak parça parça olasın,
Her parçan da bir hendeğe dolasın,
Sen de benim gimi öksüz galasın,
N’etdin Gızılırmak allı gelini?

Gelini gelini allı gelini,
Balıklar mı yutdu nazlı gelini? (**Ağıt no: 121**)

Ağıt kökenli türkülere verilecek örnekleri çoğaltmak hiç de zor değildir, aksine türkülerin hikâyeleri araştırılırsa çoğunun ağıt konulu olduğunu görmemiz mümkündür.

0.1.7.3. Ağıt- Destan

Destanlar dört dizeli bentlerden oluşmaktadır. Halk şiirinin en uzun manzum şekillerinden olan destanlar hece vezninin 8’li ve 11’li kalıplarıyla söylenirler. Bunların konu bakımından savaş, deprem, sağlam hastalık, kıtlık, ölüm ve benzer olaylarla eşkıya hikâyelerinin anlatıldığı çeşitlerinde “ağıt” karakteri hâkimdir. (DİLÇİN 2000: 315) Halk şairleri tarafından bu gibi hadiseler sebebiyle söylenen ve “çarşı-pazarda” makamı ile söylenerek satılan “birer sayfalık” şiirler de bu çeşittendir. (GÖRKEM 2001: 30)

Ana konusu ölüm olan ağıtlarda halk şairleri destan, koşma, türkü, semai, varsağı ve hoyrat gibi başlıklar altında konuyu, genişletip zenginleştirmişlerdir. Ağıtlarda epik ve dramatik unsurlar iç içe yaşamaktadır. Âşık zaman ve mekan

⁷ “Celâloğlan” türküsü için bkz. Ali Berat ALPTEKİN “Celâloğlan Ağıtı” **Türk Folkloru** (16 Kasım 1980), s. 20-22

çerçevesinde ölenle, onunla ilgili vakaları göze çarpıcı bilgi ile destan havası içinde dile getirir.

Âşıkların söylediği ağıt türü destanların, anonim ağıtlarla farklılıkları olmakla birlikte, bu türü genel olarak değerlendirdiğimizde, ortak yönleri görülmektedir. (KAYA 2000: 445-446)

Asker Abdullah'ın, Gebenli İsmail'in, Güllü'nün, Hüseyin'in (Halbur) ağıtları gibi ağıtları, uzunluğu yönüyle destana benzemesine rağmen konuları ve "ezgileri" yönüyle ağıt olarak düşünmekteyiz.⁸

Geçmişten günümüze, *Türk destanlarını incelediğimizde, insanları derinden sarsan olaylar sonucu birçok ağıdın yakılmışı olduğunu görüyoruz. Bu ağıtların çok uzun yazılanlarına destan denmiştir. Alp Er Tunga'ya ve manas'a söylenen ve destan diye nitelendirilen şiirler aslında bire ağıttan başka bir şey değildir. İnsanoğlu yaşadığı sürece ağıtlar ve destanlar yazılmaya ve söylenmeye devam edecektir.*

Andırın'ın Torun köyünden Abdullah TOPAL, askerlik çağı gelince vatanî görevini yapmak için askere gider. Askerden evine izinli geldiği gece yatağında uyurken, annesi Ayşe TOPAL, iki kızının yardımıyla bir dostu yüzünden oğlunu odun kazmasıyla başına vurup öldürülür. Talihsiz Abdullah'ın acı olayını duyan Rayhanlı Âşık Mehmet SÖNMEZ Abdullah'a çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

Babam öldü, öksüz kaldım yuvada,
Demedim kötülük gelir anadan,
Kurtulamadım ben böyle beladan,
İnsan öz oğluna kıyar mı anne?

Âşık Mehmet der ki bitiyor sözüm,
Duydum bu acıya dayanmaz özüm,
Yazarken destanı yaş doldu gözüm,
Ben de bu acıya üzüldüm anne. (Ağıt no: 151)

⁸ "Celâloğlan" türküsü için bkz. Ali Berat ALPTEKİN "Celâloğlan Ağıtı" **Türk Folkloru** (16 Kasım 1980), s. 20-22

0.1.7.4. Ağıt- Mani

Mâniler; anonim halk edebiyatı'nın en tanınmış folklorik ürünlerinden birisidir. Kafiye sırasına göre dağılımı (aaxa) bakımından halk şiirleri içinde benzeri görülmeyen tek türdür.

Mâniler, her türlü hayati olayları aşk, sevgi gurbet, hasret, kıskançlık, kırgınlık, dargınlık ve tabiat v. b) işleyen bir türdür. Mâni, halk edebiyatının bilinmeyen şairleri tarafından söylenmiş, halka mâl olmuş gönül eğleyen halk kültürümüzün ürünüdür.

Mâniler; düğünlerde, kadın topluluklarında, el değirmeni çekerken, iş yerlerinde, tarlalarda v. b yerlerde genellikle hecenin 7'li, 8'li vezinleriyle söylenen dört mısralık şiirlerdir.

Kavak senden uzun yok,
Gollarımda üzüm yok,
Yarım küsmüş gediıyor,
Döndermeye yüzüm yok.⁹

Galeden inmiş m'olur?
Ham demir gümüş m'olur?
Akşamdan söz verip de.
Sabaha dönmüş m'olur?

Bunların dışında 11'li hece vezniyle söylenen maniler de bulunmaktadır. "Eğin'de, gurbete giden kocasının ardından en içten duygularını dile getiren kadınların söylediği maniler on bir heceli olan manilerdendir. (GÖZAYDIN 1989: 21)

Mânilerin konuları, her türlü hayat hâdiseleridir. Köy, kasaba veya şehirlerimizde okumuş okumamış, kimselerin ve hususiyle kadınların irticalen yarattıkları eserlerdir...

Mânilerde gurbete gidilen eşe duyulan hasret, bu hasrete bağlı kıskançlık, verilen sözün tutulmayışı, vefasızlık, kadere isyan, ana-baba şefkatini arama ihtiyacı, güzellik-çirkinlik, ölüm, evlenme düşüncesi, nesil farkı ile hayat görüşünün değişmesine bağlanabilecek gelin-kaynana çatışması v. b gibi âdet ve anânelerimizle iç-içe, bizden ayrılmayan meseleler, davranışlar karşımıza çıkar. (ELÇİN 1990: 7)

Bunlarda "tören karakteri"nin varlığı her zaman görülmektedir. Bu özellikleri sebebiyle onlar, "düğün" ve "ölüm" gibi törenlerde söylenirler. Âzeri Türkçesinin

⁹ Kaynak şahıs Esmâ PALALI ile 11. 09. 2003'te yapılan görüşmeden

konuşulduğu Azerbaycan sahası ile Kerkük ve Doğu Anadolu'nun bazı yerlerinde söylenen ağıtlar “mâni” şeklindedirler. (GÖRKEM 2001: 30)

0.1.7.5. Ağıt- Ninni

Ûsullü türküler bölümünde halkımızın en yaygın bir şekilde kullandığı ve yaşattığı tür olan ninni; genç annenin veya büyükannenin bebeği uyutabilmek amacıyla beşiğini veya salıncağını veya otururken ayaklarının üzerine yatırdığı bebeğini belirli bir ritimle sallanırken söylediği türküdür. Bazı ninnilerin ölen bebeklerin arkasından yakılan ağıtlar şeklinde olduğu, annenin çektiği acıların yaşatıldığı da görülmektedir. (GÖZÜAYDIN 1983: 29)

Örneğin “Bebek” ağıdı ağıt-ninni özelliği gösteren bir ağıttır.

Kadirli ile Andırın arasındaki Elmacık Yaylası civarında yaşandığı sanılan ağıdın haikayesiyle ilgili iki rivayet vardır. 1. Rivayet: Eskiden Yörükler bahar gelince kışları ılık olan Çukurova'dan yazları serin ve verimli olan Toroslara yaylalara çıkarlarmış. Yine bu göçlerden birinde Yörük kızı develeri birbirine çatar, bebeğini beşiğe koyar, devenin sırtına sarar ve develerin önüne düşer, develeri çeker gider. Bu arada ormanlık bir yerden geçerken alıcı bir karakuş bebeği beşiğinden alır ve gider. Eskiden gelinler iki üç yıl kayınbabalarıyla konuşmazmış. Gelin utandığından kayınbabasına söyleyemez. Konak yerine varınca bakarlar ki bebek yok. O yürek acısıyla Yörük gelini aşağıdaki ağıdı söyler:

Eskiden aşiret halinde yaşayan Yörükler yaylaya göçerlermiş. Yine Çukurova'dan yola çıkan göçebeler yaylalara gitmek için Andırın'a doğru yola çıkarlar. Yolda giderken bebeğin beşiğini deveye yükledirler. Yolda bebeğin beşiği çam ağacına takılır ve orada asılı kalır. Gelin de yeni gelinmiş.– Eskiden yeni gelinler iki üç yıl kayınbabalarından hicab ederek onunla konuşmazlarmış. – Gelin “Konalğa yeri nasıl olsa yaklaştı. Bebeği geri gelir alırım” der ve utandığından kayınbabasına söyleyemez. Konalğa yerine varıp konarlar. Gelin bebeği almak için geri beşiğin yanına gelir ki karauuşlar (kara kuşlar) bebeğin gözünü oymuş. Yüreği yanık ana orada o acıyla şu ağıdı söyler: [Ali TEMİZ (Bebek Kee Ali)]

Andırın'dan kaddık yayan,
 Dayan hey dizlerim dayan,
 Şimdik emmilerin gelir,
 Kimi atlı kimi yayayan,
 Nenni bebeyim nenni.

Armitçık'da tütün tüter,
 Başı çanlı kuşlar öter,
 Mevlam bir dee verir amma,
 A bebeğim yerin mi dutar,
 Nenni bebeyim nenni. (Ağıt no: 155)

Ninniler; çeşitli türkü ağıt; ilahî ve destan ezgilerinin yardımıyla doğaçlama olarak meydana getirilirler. (ELÇİN 1986: 271)

Âmil ÇELEBİOĞLU **Türk Ninniler Hazinesi** adlı kitabında, “ninni” biçiminde söylenmelerini esas alarak Efsane ve Ağıt Türünde Ninniler başlığı altında bazı ağıtları neşretmiştir. (ÇELEBİOĞLU 1982: 53- 95)

Erman ARTUN, **Türk Halk Kültüründen Derlemeler** adlı kitabındaki Tekirdağ'da Ninni Söyleme Geleneği adlı yazısında Tekirdağ'dan derlemiş olduğu 99 ninniye dokuz başlık altında tasnif etmiştir. Bu başlıklardan biri de efsane, ağıt türünden ninnilerdir. Ayrıca ağıt türünden ninnilere de örnekler verilmiştir. (ARTUN 2000: 47-50)

Yüreğinden kopan acıklı nağmeleri dile getiren annelerin söyledikleri bu ninniler aslında birer ağıttır.

0.1.7.6. Ağıt- Mersiye

Divan şairlerinin; daha çok terkîb-i bend ve tercî-i bend biçimiyle yazdıkları mersiyeleri, Alevî ve Bektâşilerin Muharrem âyinlerinde söyledikleri şiirleri ve halk şairlerinin hece ölçüsü ile söyledikleri Hz. Hüseyin'in şehit edilmesini dile getiren Kerbela ağıtlarını mersiye başlığı altında düşünebiliriz.

Bu şiirler, ölenin ardından onun hatırasını canlı tutmak ve yaşatmak amacıyla yazılırlar. Bektâşi ve Alevilerin Muharrem, Aşure ve mâtemlerde söyledikleri mersiyeler gibi, Sünnî tarikat mensupları da tekkelerde bu çeşit mersiyeler söylemişlerdir... Sünnî Müslümanların pek itibar ettikleri Süleyman ÇELEBİ'nin

Mevlid'i ağıt geleneğinin, en geniş yaygın edebî şekli olarak kabul edilmektedir. (GÖRKEM 2001: 31)

0.1.8. AĞIT- NESİR MÜNASEBETİ

0.1.8.1. Ağıt- Halk Hikâyesi

Anlatım türleri içinde yer alan halk hikâyeleri, genellikle nazım-nesir karışık olarak anlatılmaktadır. Bazı halk hikâyelerinde “ağıt” özellikli şiirlere rastlanılmaktadır. Halk hikâyelerinde hayatın tüm yönleri işlenirken özellikle ayrılık ve acı çekme ortak özellik olarak kendini gösterir. Dolayısıyla halk hikâyelerinde duygularını nesir olarak anlatamayanlar, yüreklerinden kopan ağıtla ilgili konuları şiirlerle dile getirirler. Hikâye kahramanları söyledikleri ağıtla içini ferahlatırken, bir yandan da dinleyicinin / okuyucunun da gönlüne su serper. (KAYA 1999: 320)

Ağıtlar üzerine doçentlik tezi hazırlayan Muhan BALI'nin eserine aldığı ve içinde ağıtlar bulunan hikayeler şunlardır: Zülâl Şah, Kerem ile Aslı, Kurbâni, Arzu ile Kamber, Erzurumlu Cihan Kahraman, Salman Bey. (BALI 1997: 273- 279)

Kerem İle Aslı hikâyesinde, Kerem'in ölümü nedeniyle söylenen bir ağıt, A. R. YALGIN tarafından kendisine hediye edilen bir cönkten neşredilmiştir. Elbeylioğlu Hikâyesi'nde hanımından ayrılırken, Elbeylioğlu'nun söylediği ağıt da Bu başlığımıza uyan bir örnektir:

Elbeyoğlu yeni evlenir ve evliliğinin 12. günü İstanbul'dan padişah'tan ferman gelir. Giderken 12 günlük eşinden ayrılması çok zor gelir, eşine ve gidişine çok üzümlere ağıt yakar:

Aah kömür gözlüm nedir bu müşğül hallar?

Ben gedersem aslan olur çakallar,

Gorkarım ki yağlı ipe çekeller,

Aah nazlım senden ayrılmamız güc oldu.

Melul melul aah ne bakarsın yüzüme, yüzüme?

Ateş goydun ciyerime özüme,

Çok ağlama boz düşürün gözüne gözüne,

Aah senin sevdan şu başımda tac oldu.

(Aah gelin sevdan şu başımda tac oldu). (Ağıt no: 320)

Köroğlu hikâyelerinde geçen Köroğlu ağıdını da Köroğlu, Kaynı Huloflu(Höllü)'nun ölümü üzerine söyler. (KAYA 1999: 321)

Tezimizde yer alan Elbeylioğlu'nun ailesinden ve yurdundan ayrılması sebebiyle söylediği şiir de ağıt özelliğindedir.

Kazak Nebi hikâyelerinde, Nebi'nin annesinin öldürülen eşi ve aynı hikâyedeki Hacer'in kocası Nebi'nin ölümü üzerine söylediği şiir... Arzu ile Kamber hikâyesindeki Arzu'nun Kamber'in ölümü üzerine söylediği şiirler birer ağıttır. (ŞİMŞEK 1993: 32-34)

Yukarıdaki hikâyelerdeki kahramanların ölümleri üzerine söylenen ağıtlarda da görüldüğü gibi ağıtlarla halk hikâyeleri arasında ortak noktalar bulunduğunu, hikayenin kurgusunu ağıtların beslediğini ve süslediğini söyleyebiliriz

0.1.8.2. Ağıt- Masal

Masallar olağan üstü konuları ve ilgi çekici olaylarıyla, çocukları hayata hazırlayan, onların düşünce ufkunu zenginleştiren ve hayal dünyasını geliştiren, genişleten önemli edebi ürünlerimizden biridir. Masalların içinde pek fazla manzum bölümler bulunmasa da bazı türkülerin masallara kaynak teşkil ettiğini söyleyebiliriz.

Ali adlı bir gencin babası, her rüyasında oğlu Ali'yi canavarların (kurtların) yediğini görür. Bu yüzden oğlunu hiç dışarı çıkarmaz, evlenme vakti gelince Ali'yi teyzesinin kızıyla evlendirmiş. Ne var ki gelin gece canavar olur ve Ali'yi yer. Yedikten sonra tekrar eski haline dönüşür. Kız bakar ki teyzesinin oğlu ve eşi olan Ali paramparça. Kız orada dayanamayıp çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

Bir alm'attım tekerlendi,
Dan yerler sakarlandı,
Uyan Ali dezzemoğlu,
Şimdi gelir babam bize.

Dört kitaptan yemin verdirir. (Ağıt no: 176)

Anadolu ve Rumeli sahasında yaygın olarak bilinen “Alim Türküsü” , bir masal anası tarafından, masal şeklinde anlatılmıştır. Türkünün masal motifleri ile süslenerek ve bazı masal epizotları eklenerek, masal haline getirildiği görülmektedir. (GÖRKEM 2001: 32)

Masalların içinde kimi zaman insanı derinden sarsan acıklı olaylar ve anlatımlar da bulunmaktadır. Hiç şüphesiz bunlardan biri de ağıttır. Anonim Halk Şiiri adlı

eserinde konuyla ilgili bilgi veren Doğan KAYA Şunları belirtmektedir: “Usta anlatıcılar tarafından anlatılan masalarda her ne kadar manzum kısımlar pek bulunmazsa da bazen metin manzum kısımlarla daha da zenginleŐtirilir... SözceliŐi, Hüsn-i Yusuf Şehzade adlı masalda, bebeğe ninni Şeklinde söylenmiş bir ağıt bulunmaktadır. (KAYA 1999: 323)¹⁰

0.1.8.3. Ağıt-Efsane

Ağıtlardan bazılarının halkın hafızasında uzun bir süre yaŐadıktan sonra efsane haline gelebildiği görölmektedir. Özellikle tezimizde de yer alan Bebek (Boş Beşik), Avcı Mahmut’un Ağıdı (Ala Geyik), vb. ağıtlar gibi...

Ben getdim bir geyiğin izine,
Geyik çekdi beni sarpın yüzüne,
Ben selem söylen elin gızına,
Sakın olun öldü demen avcılar.

Çıkdım da Şah Düldül’ün başına,
Ganım galdı gayasının daşında,
Bir nişannım galdı on beş yaşında,
Güccük gardaşıma verin avcılar.

Benden selem söylen Hamza Dayıma,
Ayar vursun binsin doru tayına,
Bir daha getmesin geyik avına,
Gedin gardaş gedin galdım gayada.
(Emmim gızı vesek getdi ellere.)

Avcı Mahmut’un niŐanlıŐı da Şöyle söyler:

İki geyik geldi gulacı’ımı yaladı,
Yerde yeten de gökde melek aaladı.

¹⁰ Yukarı Çukurova Masallarında Motif ve Tip araştırması adlı Doçentlik tezinde Ema ŞİMŞEK’in Çukurova yöresinden derlemiş olduğu “Vezirin Kızı ile Hoca adlı masal metninin içerisinde yer alan iki Şiir metni de ağıt karakterlidir (ŞİMŞEK : 2001: 259-264)

Azerbaycan edebiyatında bilinen Maralın Göz Yaşları adlı efsanesinin içinde geçen şiirler (SAKAOĞLU 2003: 99-100) ile Anadolu’da yaygın olarak bilinen Taşbebek efsanesinin içinde geçen şiir de ağıt karakterlidir. (SAKAOĞLU 2003: 138-139)

Bunların dışında “Bağda Hatun Ağdı”, “Ceren Türküsü”, (ŞİMŞEK 1993: 36) vb. efsaneler önce yaşanmış bir olay neticesinde hafızalara yerleşmiş aradan geçen zamanla birlikte önce türkü ardından efsane şekline dönüşmüştür.

0.1.8.4. Ağıt-Fıkra

Fıkralar, öncelikle güldüren ve güldürürken düşündüren, mizahı ve hicvi de bünyesinde barındıran edebi ürünlerimizden biridir. Aslında bu iki tür arasında herhangi bir ilginin olduğunu söylememiz pek de mümkün değildir ancak Andırın Gökahmetli köyünden olan ve Çukurova’nın ve Toroslar’ın en büyük kadın ağıtçısı olan Hasibe Hatun’a ait olan bir ağıt metni vardır ki tam bir ağıt fıkra özelliği taşımaktadır: Andırın’ın Çerkez Beylerinden birisi ölür ve herkes tarafından tanınan Hasibe Hatun çağırılır ve beyimizin adı ebediyen unutulmadan yaşasın diye bir ağıt yakması (söylemesi) istenir. Hasibe Hatun aynı zamanda edebi yönünün yanında mizahi yönü ve hazır cevaplılığı ile tanınan birisidir. Bu yüzden ölünün başına geldiğinde sevdiği insanların yüreğini serinletmek için şöyle bir ağıt söyler:

Ne deyim de ne söyliyem
Ölü bizden olmayınca,
Bir Çerkez’e ağıt m’olur,
Gırkı birden ölmeyince.

Diğer bir varyantta ise şöyledir: 1800’lü yıllarda Kafkaslardan gelerek Andırın’ın en güzel yerlerinden olan Akifiye, Altınboğa ve Yeşiltepe (Kümbetir) köylerine yerleşen Çerkezler, o yörede yaşayan yerli halkı ister istemez tedirgin eder. O köylerde yaşayan bazı kişiler başka köylere kaçarlar. Türklerden biri öldüğünde, Kızıloluk köyü civarında yaşayan Sultan Garı adındaki bir kadın cenaze yerine davet edilir ve ağıt yaktırılmış. Günün birinde Çerkezlerden önemli biri ölür ve bu önemli kişinin adı şanı sonsuza dek yaşasın diye Sultan Garı’yı çağırırlar ve bir ağıt yakmasını söylerler. Sultan Garı da şöyle der:

Ne deyim de ne ağlayım,
 Ölü bizden olmıyacak,
 Bir Çerkez'e ağıt m'olur,
 Gırkı birden ölmıyencek.

Sürü sürü gelirsiniz
 Birem birem ölürsünüz.¹¹

Bu sözleri duyan Çerkezler hemen Sultan Garı'yı sustururlar "yeter" derler.

Andırın'ın İnekçiler obasındaki Duguluş (Deguluş) adlı öküz ile konuştuğu

Döndü Bacı arasında geçen karşılıklı şiirler de aslında ağıt-fıkra karakterlidir.

Deguluş:

Döndü Bacı Döndü Bacı
 Geliyor zopanın ucu,
 Göğ otlar can ilacı,
 Goyur beni Döndü Bacı

Veli Dayı:

Deguluşüm Deguluşüm,
 Dayıcık seni satıcı,
 Ken ediyor Gara Selim,
 Öldürüb hapis yaticı.

Deguluş:

Tüyüm sarı tüyüm sarı,
 Ağrıyor mesesin yeri,
 Ah Orçan'a varam ıdı,
 Ölsem de deenemem geri.

Döndü Bacı'ya seslenir:

Öküze gasıl veriyom diye,
 Boşuna masal okuma,
 Çıkdım gırlar'ın yasına,
 Dünya yıkılsa s...(Ağıt no: 448)¹²

¹¹ Yalçın TOK ile 29. 08. 2003'te Andırın'ın Akifiye köyünde yapılan görüşmeden

Andırın'ın Boztopraklı köyünde 1930'lu yıllarda sarı karınca denen çekirgeler istilâ eder. Çekirgeler köyde, buldukları her şeyi yemeye başlar, köylüye hiçbir şey bırakmaz. Köylü, çaresizlik içinde kıvrılmakta ve kara kara düşünmektedir. Köyde çekirgelerden canı çok yanan bir köylü daha fazla dayanamayarak şöyle bir ağıt yakar:

Garınca geldi de kondu yazıya,
Ot gumadı goyun ile guzuya,
Arpa buğday senin, değme mazıya,
Dinimin düşmanı sarı garınca.

Garınca geldi de bilmez amanı,
Aman garılar da vermen tumanı,
(Gaçın avradlar da vermen tumanı),
Yedi başsağı da galdı samanı,
Dinimin düşmanı sarı garınca. (Ağıt no: 450)

Andırın'ın Parmaksızlar köyünde yaşayan İsmail Efendi, iki evlidir. İki hanımın üzerine Kadirli'nin Bozkıy köyünden bir kız daha alıp getirir. Bu duruma hem kızan hem de üzülen Hasibe Hatun şöyle bir ağıt söyler:

“Bozguyu'dan gelin geldi,
Gadirli zarkadak durdu,
İki avrad yedi çocuk,
Aman bu herif gudurdu.

Bozguyu'dan gelen güzel,
Maşallah değmenin nazar,
İki avrad yedi çocuk,
Aman bu herif gudurgun gezer”

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi ağıt ile fıkra arasında bir etkileşim vardır. Diğer türlerde metin örneği vermeyip bu türde metin örneği vermemizin sebebi bu türe verilen örneklerin yaptığımız araştırmalarda pek görülmemesidir.

---

¹² Sıddık DOĞAN ile 4. 02. 2003'te Andırın'ın Alınoluk köyünde yapılan görüşmeden.

0.1.8.5. Ağıt-Beddua

Ağıtlarımızda bazen insanları ileden çıkaran ve zor durumda bırakan onları beklenmedik derin üzıntülere ve acılara boğan durumlara düşüren kişilere karşı söylenen ağıtlar da vardır. Örneğin Şehitlerin Ağıdı (Öcalan'a İntizar) adlı ağıt metnimizde binlerce askerin Şehit olmasına sebep olan Abdullah Öcalan'a beddua edilmektedir.

Sen de geçtin Türkiye'nin eline,
Emniyet kemerini vurdular beline,
Sen de ileyik oldun ölüme,
Can çeke çeke de sen de ölürsün.
Nasıl gıydın nice bir cana,
Bebekleri boyattın al kanlara,
Ölüm ileyik oldu bu sana,
Can çeke çeke de sen de ölürsün. (Ağıt no: 132)

0.1.8.6. Ağıt-Köy-Seyirlik Orta Oyunu ve Karagöz

Bazı ağıtlar türkü Şeklinde söylenmektedir. Bunlar zamanla özellikle köy düğünlerinde sergilenen seyirlik oyunlarda kendini göstermektedir. Ayrıca seyirlik oyunlarda ölenler için ağıt söyleme durumu da söz konusu olabilmektedir.

Kahraman Maraş'ın Varyanlı köyünde oynanan Göçebe oyununda önceleri zenginken sonradan fakir düşen Gündeşlioğlu bu duruma dayanamayarak Allah'a kendini bu durumdan kurtarmasını isteyerek dua eder ve bir türkü / ağıt söyler. Aslında bu türkü bir ağıttır. (ELÇİN 1986: 693- 694)

Tahir ile Zühre oyununda söylenen bazı Şiirler de ağıt karakterlidir.. (SEVİLEN 1990: 142- 178).

Anadolu'da düğünlerde oynanan "Arap Oyunu" ya da "Ölü Oyunu"nda Arap Koca ve Gelin üç önemli oyuncudur. Arap Gelin'i almak için Koca'yı öldürür. Gelin yaşlı adamın üstüne kapanır, ağıtlar söyler, genel acıklı bir hava seyircileri de etkiler. (AND 1962: 49)

Sonuç olarak ağıtın diğer edebi türlerle etkileşim ve alışveriş içinde olduğu; bazen diğer türleri ağıtın besleyip zenginleştirdiği bazen de diğer türlerin ağıtın ortaya çıkmasına zemin hazırlayıp yardımcı olduğu söylenebilir.

1. BÖLÜM

1. AĞITLAR ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

1.1. ANADOLU TÜRK AĞITLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Anadolu Türk ağıtları hakkında yapılan çalışmalardan önemli görülenleri “Kitaplar”, “Tezler”, “Makaleler ve Ansiklopedi Maddeleri”, “Tebliğler” ile “Arşivler” başlıkları altında değerlendirilecektir. Ağıtlar üzerine yapılan kaynak tarama ve tanıtımında İsmail GÖRKEM’in **Türk Edebiyatında Ağıtlar** adlı kitabındaki ilgili bölümden yararlanılmıştır. (GÖRKEM 2001: 63-73)

1.1.1. Kitaplar

Ağıtlar üzerine yapılan çalışmaları verirken, 1999’a kadar olan kaynaklar İsmail GÖRKEM tarafında verildiği için biz kısaca belirtmek istiyoruz

KÖPRÜLÜZÂDE Mehmet Fuad, ilk baskısı 1926 yılında yapılan **Türk Edebiyat Tarihi** isimli eserinde, “Sağı: Mersiye” başlığı altında bu türün ilk örneklerinden hareketle karakteristik özellikleri ile muhtevâsını incelemiştir. (KÖPRÜLÜ 1981: 75-76)

Ömer ÖZBAŞ, 1939’da neşrettiği; **Folklor Derlemeleri: İlbeyli Türkmenleri Arasında** isimli eserinde, Gazi Antep’teki ağıt geleneği ile ağıtların doğuşu meselelerini incelemiş; daha sonra da hikâyeleriyle birlikte yedi ağıt metnine yer vermiştir. (ÖZBAŞ 1939)

Vehbi. Cem. AŞKUN, **Sivas Folkloru I-II** adlı eserindeki “Türküler ve Türkü Yakma” (C. I, s. 210-214) bahsinde üç ağıt metnini hikâyeleriyle birlikte neşretmiştir. Eserin “Ölüm Âdetleri” bölümünde ise (CII, s. 15-23), Sivas’taki ölümle ilgili âdet ve inanmalar incelenmiştir. (AŞKUN 1940, 1943)

Ali ŞAHİN, **Güney Anadolu’da Beydilli Türkmenleri ve Baraklar** adlı “derleme” niteliğindeki eserinde, hikâyeleriyle birlikte Gazi Antep iline ait beş ağıt metnini (s. 65-68) neşretmiştir.

Vasfi Mahir KOCATÜRK, **Saz Şiiri Antolojisi**’nde yüzyıllara göre bir sıra takip ederek saz şairlerinin şiirlerini yayımlamıştır. Bu şiirler içinde “ağıtlar” da bulunmaktadır. Ayrıca kitapta “Anonim Ağıtlar” başlığı altında (s. 520-527) bazı ağıt metinlerine yer vermiştir. (KOCATÜRK 1963)

İlhan BAŞGÖZ, hazırladığı **İzahlı Türk Halk Edebiyatı Antolojisi**'nde ağıtların özelliklerini gözden geçirdikten sonra (s. 17-18), halk şairlerine ait dokuz ağıt menini vermiştir.(s. 150-159) (BAŞGÖZ 1968)

Pertev Naili BORATAV, **Türk Halkbilimi: 100 Soruda Türk Folkloru** adlı kitabında Türkiye'de ölüm olayının halk geleneğinde töre ve törenlerini, ağıt töreninin mahiyeti ile bu törenin nerelerde ve nasıl düzenlendiğini; ayrıca "gömme" sonrası uygulanan belli başlı töre ve törenleri incelemiştir. (BORATAV 1973: 237-248)

Ali ÖZTÜRK **Türk Anonim Edebiyatı**'nda, ağıtın terennüm edilme şartları, ağıt türünün tarihî gelişimi, bunlarda işlenen konularla, ağıtların kuruluşları ve kaynaklandıkları olaylara göre tasnifini yapmıştır. (ÖZTÜRK 1985: 373-386)

Ahmet Talat [ONAY]'ın **Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i** adlı eserini yayına hazırlayan Prof. Dr. Cemal Kurnaz eserde "Halk Şiirlerinin Enva'ı" bölümünde Mersiye, Ağıt başlığı altında mersiye ve ağıt hakkında çeşitli açıklamalarda bulunmuş, mersiye ve ağıt ile altı ağıt metnini almıştır. Kitapta ağıdın tanımı ve ağıda isim verme konusunda (s. 306) kısa bilgiler bulunmaktadır. (ONAY 1996)

Ahmet SEZGİN, Cengiz YALÇIN'ın **Türk Edebiyatında Ölüm Şiirleri Antolojisi** adlı eseri ilk sayfalarında Türk Edebiyatında Ölüm konusunda bir inceleme yazısı ve ölüm konusunda yazılmış en güzel şiirler Tasavvuf Şiiri, Âşık (saz) Şiiri, Tanzimat ve Servet-i Fünûn (Edebiyat-ı Cedide) Şiiri, XX. Yüzyıl olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Toplam 312 sayfadan oluşan kitap ölüm ve ölüm ile ilgili yazılan şiirler (ağıtlar)'in güzel örneklerini vermesi ve ölümle ilgili inceleme yazısı ve konusunda yazılan ilk eser olması bakımından önemlidir. (SEZGİN-YALÇIN 1993)

Pertev Naili BORATAV ve Fuat ÖZDEMİR tarafından yayına hazırlanan **Anadolu Türkleri** adlı kitap, Ahmet Şükrü ESEN'in 1925- 1944, yılları arasındaki derlemelerinden oluşmaktadır. Eserde "Gesi Bağları, Sarı Kız, Uyan Alim gibi türkölü ağıtlarla birlikte toplam 190 metin bulunmaktadır. Her ne kadar türkölü olarak adlandırılrsa da bu kitabın bir çoğunun türkölü ağıtlardan oluşması ve Ahmet Şükrü ESEN'in derlemelerinin Prof. Dr. Pertev Naili BORATAV gibi ünlü bir bilim adamı tarafından ve konunun uzmanı olan Yrd. Doç. Dr. Fuat ÖZDEMİR'in tasnifi ile yayına hazırlanarak edebiyat dünyamıza kazandırılması çok önemlidir. (BORATAV-ÖZDEMİR 1999)

Yusuf SAĞLAM tarafından yayına hazırlanan **Halk Edebiyatı Yazıları**, Fuat ÖZDEMİR'e ait olan Halk Edebiyatı makalelerini, Halk Edebiyatı yazıları, başlığı

altında toplayarak neşretmiştir. Kitapta “Anadolu Türkülerinin Biçimleri ve Çeşitli Temleri” başlığı altında bazı ağıtlar incelenmiştir (s. 21- 48). Yine kitapta, Ermeni Kızı Türküsü (s. 55- 63) ve Ahmet Şükrü ESEN’in Derlemelerinde Ermeni Olayları’na ilişkin Metinler başlığını taşıyan bölümlerden birinde Ermeni kızına vurulan Türk gencini, diğerinde ise 1895’te Kahraman Maraş’ın Zeytun köyündeki Ermeni’lerin isyan çıkarması sonucu katledilen insanların yanı sıra esir edilen Müftü kızının esaret altındayken söylemiş olduğu ağıt metni ve konuyla ilgili bilgiler bulunmaktadır. (SAĞLAM 1999)

Veli ASLAN’ın 1997’de Kültür Bakanlığı Yayınları arasında neşredilen **Tahtacı Türkmen Ozanları** adlı kitabında yazar Tahtacı Türkmen Ozanları hakkında kısa bilgiler verir. Tahtacı Türkmen Ozanları çalgı olarak en çok bağlamayı kullanırlar. Genellikle 11 heceli koşma tarzında deyişler söylerler. Bu tarza tahtacı oğlunda ‘YAKMA’ denildiğini Yakma’nın melodisine göre Hava Yakma, Ağıt Yakma ve Nefa Yakma olarak üçe ayrıldığını ve bunları izah etikten sonra Yakmaların son dizeminde ozanların isimlerini belli ettiklerini buna da halk dilinde “Ağırlamak” denildiğini belirttikten sonra Antalya, Burdur, Isparta, Elmalı’da ozanlardan yapılan derlemelere yer verilmiştir. Derlemelerin çoğunluğunu ağıtlar oluşturmaktadır. Özellikle Ispartalı Avcı Ali’nin İsmet İnönü’ye ağıt ve 1968’de Ankara’da Trafik kazası geçiren kızı Ersin’e yaktığı 15 adet ağıt metni önemlidir. Tahtacı Türkmen Ozanlarının hayatları ve yaşam tarzlarını yansıtan şiirlerinin edebiyat dünyasına kazandırılması önemlidir. (ASLAN 1997)

Doç. Dr Ali Osman ÖZTÜRK’ün yayına hazırladığı Macar asıllı Ignáez KÚNOS’un **Türk Halk Türküleri** adlı kitabı Türk Halk Türküleri Araştırmacısı Macar Ignáez KÚNOS hakkında bilgiden sonra, Ön söz, Türkülerin Çeviri Yazımında ve Varyant Tespitinde Uygulanan Yöntem, Aşk Türküleri, Eşkîya ve Asker Türküleri, Bekçi (Ramazan) Türküleri, Çeşitli Türküler, Türkülerin Orijinal ve alfabetik sırası, dipnotlar, orijinal sıra, Alfabetik Sıra ve Son söz başlıkları altında neşredilmiştir. Kitabın Eşkîya ve Asker Türkülerini konularına göre sınıflandırması ve Türk Halk Türküleri ile ilgili ilk değerlendirmeleri önemini artırmaktadır. (ÖZTÜRK 1998)

Ahmet ŞENTÜRK, Mehmet GÜLSEREN, Hilmi KEYHIDIR adlı araştırmacılar 1996’da **Malatya Ağıtları** adlı bir kitabı yayımlamışlardır. Değişik konularda söylenmiş 48 ağıda eserde yer vermişlerdir.

Malatya Ağıtları, Sunuş, Ağıt Hakkında Birkaç Söz, Yayımlayanların Sözlere, Ağıt Metinleri ve Kaynaklar bölümlerinden oluşmaktadır. (ŞENTÜRK-GÜLSEREN-KEYHİDİR 1996)

Ahmet Z. ÖZDEMİR. **Öyküleriyle Ağıtlar I. II.** adlı kitabında Sarız, Pınarbaşı, Tomarza, Göksun, Tufanbeyli, Gürün ilçe ve köyleriyle Kayseri, Orta Toroslar ve Çukurova yörelerinden derlenen 150 ağıda yer vermiştir. Ahmet Z ÖZDEMİR'in, kitabının Ön söz, Giriş, Metinler bölümlerinden sonraki sınıflandırması şöyledir.

- A) Askerde ve seferberlikte ölenlerin ağıtları (29 ağıt metni).
- B) Çocuksuz ölenlerin ağıtları (11 ağıt metni).
- C) Namus için ölenlerin ağıtları (13 ağıt metni).
- D) Eşkivalıkta ölenlerin ağıtları (12 ağıt metni)
- E) Tarla, sınır ve köy kavgasında ölenlerin ağıtları (15 ağıt metni).
- F) Hastalıktan ölenlerin ağıtları (52 ağıt metni).
- G) Çeşitli konularda söylenmiş ağıtlar (18 ağıt metni) ve ağıtlar II'de ise farklı

olarak kavgada ve kaçakçılıkta ölenler ile yanlışlıkla (kazara) ölenlerle, doğa olaylarında ve trafik kazalarında ölenlerin ağıtları olmak üzere toplam 127 ağıt metnine toplamda ise 370 ağıt metnine yer vermiştir.

ÖZDEMİR, ayrıca **Öyküleriyle Ağıtlar I.** cildde önsöz ve girişten sonra insan ve yönetim, insan, doğa ve tarih, uzun ve acı bir yolculuk, ağıt toplumu, öyküleriyle ağıtlar, ağıtlarda bir gezinti, ağıtların biçim yönünden incelenmesi; **Öyküleriyle Ağıtlar II**'de ise önsöz, girişten sonra ağıtlar toplumların geçmişi, ağıtlarda çocuksuzluk, ağıtlarda kimi görenek ve gelenekler, ağıtlarda sitem ve özlem, ağıtlarda yeni bir konu trafik, başlıkları altında bilgiler vermektedir.

Ağıtların öyküleriyle ve farklı başlıklar altında sınıflandırılarak verilmesi önemlidir. (ÖZDEMİR 2001- 2002)

Ahmet Şükrü ESEN otuz yıl süre ile derlemeler yapmış ancak yayına hazırlayamamıştır. Ölümünden sonra kütüphanesindeki belgeler, Prof. Dr. Pertev Naili BORATAV tarafından yayına hazırlanarak **Anadolu Ağıtları** adıyla Türkiye İş Bankası tarafından 1982'de basılmıştır 1997'de ise iletişim yayıncılık tarafından basılmıştır. Eserde Ahmet Şükrü ESEN'in Kişiliği ve Derlemeleri, Türk Ağıtlarının İşlevleri, Konuları ve Biçimleri 91 ağıttan oluşan ağıt metinleri ile Sözlük, Dizin ve Kaynakçadan oluşmaktadır. Ahmet Şükrü ESEN, 1913 ile 1943 yılları arasındaki görevi icabı Anadolu'nun çeşitli bölgelerindeki şehir ve kasabalarda; özellikle, Besni,

Malatya, Adana, Kahramanmaraş, Kayseri, Yozgat, Artvin, Konya, Ankara- adliye görevlerinde bulunması nedeniyle bu derlemeleri yapmıştır. Eser bu yönüyle de çok önemlidir.

Ağıtlar Üzerine adlı kitapta yazar önce ağıt hakkında bilgi verdikten sonra sanat seviyesine ulaşmamış ağıtlarla halk şairliğinin ağıtları başlığıyla açıklamalarda bulunmakta, ağıt söyleme geleneği ile devam edip metinlere yer vermektedir. Metinleri “ Sanat Seviyesine Ulaşmamış Ağıtlar” başlığıyla vermekte ve bibliyografya ile kitabı tamamlamaktadır. Kitap, Anadolu’nun çeşitli illerinde ve yurt dışında yaşayan Türklerden ağıt örnekleri verilmesi açısından önemlidir.

Yaşar Kemal’in **Sarı Defterdekiler** (folklor derlemeleri) adlı derlemelerini Alpay KABACALI, Yaşar Kemal’inde katkılarıyla yayına hazırlamıştır. Kitap: Koşma, semai, varsağı, destan, türkü, mani, masal, ağıtlar ile türkölü halk hikâyelerinden oluşan dokuz bölümden meydana gelmektedir. Eserde 27 ağıt, ağıt metni, bulunmaktadır ve bu ağıtların 16 tanesi Andırın’da söylenmiş ağıtlardır. Eser Türkiye İş Bankası tarafından Nisan 2002’de basılmıştır. Bazı metinlerin ilk defa yayınlanıyor olması önemlidir.

Ruhi KARA, **Erzincan’ın Gözyaşları** adlı kitabında Erzincan depremiyle ilgili yazılan destan ve ağıtları toplayarak 1993’de Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU’nun yönlendirmesiyle Erzincan İl Kültür Müdürü olarak yayına hazırlamıştır. Kitabın doğal âfet olan depremle ilgili ağıtlardan oluşması önemlidir.

Eserde 1939 depremi için 35, 1983 depremi için yazılan 3, 1992 depremi için yazılan 132 şiirin tesbit edildiği belirtilmektedir.

Alpay KABACALI, Gül Yaprığın’ Döktü Bugün (Ağıtlar) adlı kitabını 1997’de Yapı Kredi Yayınları arasında yayınlamıştır. Kitapta Yaşar Kemal’e ait Önsöz ve Ağıtlar Üstüne adlı iki yazı da bulunmaktadır. KABACALI kitabın başıda kitabı yazma sebebini açıklamaktadır. Yazar ağıt metinlerini Alp E Tunga Sağı’su ile başlatarak 217 ağıda yer vermektedir... Kitap; Ön söz (Yaşar Kemal), Ağıtlar Üstüne (Yaşar Kemal), Bu Kitabın Öyküsü; Ağıtlar, Sözlük, Dizin:Ağıtlar İlk Dizelerine Göre ve Ağıtlar Kaynakçası bölümlerinden oluşmaktadır. (KABACALI 1997)

1.1.2. Tezler

Ağıtlarla ilgili ilk talebe tezi Prof. Dr. Ahmet CAFEROĞLU tarafından Huriye KORKUT’a **Halk Edebiyatında Ağıtlar** ismiyle yaptırılmıştır. (KORKUT 1947)

Tezdeki ağıt metinleri “yazma” ve “matbu” eserlerden alınmıştır. Tezdeki 51 sayfalık “inceleme” kısmında metinler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Muhan BALI'nin 1947 yılında hazırladığı **Ağıtlar Üzerine Bir Araştırma**, hâlen Türkiye’de “akademik hüviyette”ki (Doçentlik tezi) ilk çalışma unvanını korumaktadır. (BALI 1997) Eserde Anadolu ağıtlarının şiir değeri üzerinde Halk edebiyatı bakımından bir araştırma hedeflenmiş (s. 6); bunun gerçekleştirilmesi için, “yazılı” ve “sözlü” kaynaklar taranarak “sağlam, güvenilir ve tam” anonim ağıtlar tespit edilerek yazıya geçirilmiştir. Tezde bu çeşitten 111 ağıt metni bulunmaktadır. (s. 95-196). Eser, ağıtlar hakkında ülkemizde yapılmış ilk akademik çalışma (Doçentlik tezi) olması nedeniyle önemlidir.

Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU'nun yaptırdığı, Fikret KUMRU'ya ait **Kayseri ili Pınarbaşı ilçesi Afşar Yörelere Ağıtlarından Ağıt Derlemeleri** isimli mezuniyet tezi yöredeki ağıt töreninin tafsilatlı olarak verilmesi ve kaynak şahıslara ait bilgilerin bulunması açısından önemli bir çalışmadır. (KUMRU 1977)

Yine Erdoğan ALTINKAYNAK tarafından hazırlanan **Pınarbaşı-Sarız-Tomarza-Avşar Ağıtları** isimli doktora çalışması bu bağlamda anılması gereken yayınlardandır. (ALTINKAYNAK:1997)

Zekiye ÇAĞIMLAR'ın **Adana Yöresi Avşar Ağıtları ve Bu Ağıtların Adana Âşıklık Geleneğine Etkisi** adlı doktora çalışmasında bine yakın Avşar ağıtı derlenmiş, bunun 333 tanesinin Avşar ağıdı olduğu belirtilmiştir. Bu çalışma ile Halk edebiyatına önemli bir kazanım sağlamıştır. (ÇAĞIMLAR: 1999) (Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi.)

F. Gülay MİRZAOĞLU, “Adana Ceyhan Yöresinde Ağıtlar”:1989 (Basılmamış Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi) adlı bir çalışması bulunmaktadır

1.1.3. Makale ve Ansiklopedi Maddeleri:

1.1.3.1. Makaleler:

Ağıtlar ile ilgili görülebilen en eski tarihli makale M. F. KÖPRÜLÜ'nün “Türk Edebiyatının Menşei” isimli makalesidir. (KÖPRÜLÜ 1986: 49-125)

Hamit Zübeyr [Koşay]'ın “Avşar Ağıtlarına Dair” isimli makalesi tespit edebildiğimiz “anonim ağıtlar”ın derlendiği ilk yazıdır. (KOŞAY 1928) Bu makalede

Avşarlar'daki "ağıt merasimi" anlatıldıktan sonra Kayseri yöresine ait 9 ağıt, hikâyesiyle birlikte verilmiştir.

İlhan BAŞGÖZ, "Ağıtlar Üzerine" isimli makalesinde, Sivas-Gemerek'ten tespit edilen "ağıt hadisesi"nden hareketle ağıtların mahiyeti ile doğuşu ve yayılışları üzerinde durmuştur. (BAŞGÖZ. 1986: 245-248).

Mehmet TUĞRUL, "Halk Türkülerinin Doğuşu Üzerine Bazı Notlar (TUĞRUL 1946: 487-494).

A. Adnan SAYGUN, "Ağıtlar ve Sembol: Ölüyü Yaşatan Sanat. (SAYGUN 1949)

Erkan KÂMİL'in "Türk Halk Edebiyatı ve Geleneğinde Ağıt. (KÂMİL 1980a).

Pertev Naili BORATAV, "Anadolu Ağıtlarının Türü Nakışları ve Yakılışları Üzerine" adlı makalesinde, "ecelsiz ölenler"ın ve "ölmeden mezara konanlar"ın acılarını, ağıtlarda rastgele seçilmiş metinler yardımıyla incelemiştir. (BORATAV 1983: 454-471)

Ayhan BIÇAK: "Kutadgu Bilig" adlı derginin 6. sayısında Türklerde Evren Tasavvuru ve Ölüm Anlayışı adlı makalesinde Türklerde yapılan ölüm törenleri ve özellikleri hakkında bilgi vermekte ve tören boyunca kam adı verilen sanatçının, ölünün ruhunu göğün katlarını aşarak, göğün en üst katında oturan Tanrı'ya ulaştırması hakkında kısa bilgiler bulunmaktadır (BIÇAK 2004: 166).

R. Bahar AKARPINAR; "Erzincan Ağıt, Efsane ve Manileri", 3 (22), Kış 1994), 63-64.

Ruhi KARA'nın efsane, ağıt ve manilerle ilgili yaptığı çalışmaları teknik yönden değerlendirilmiştir.

Sevinç AKDUR: " Genç Folklorcular Bir Çanakkale Şehidine Karısının Ağıtı", 3 (18), Yaz 1993, 58.

Ayşe ASLAN adında bir kadına ait olan ağıt verilmiştir.

Ali ÇELİK; "Trabzon Yöresi Ağıtları", 3 (13), Güz, 1994, 18-23).

Yöredeki ağıtlar ölüm ve kına ağıtları olmak üzere ikiye ayrıldıktan sonra ölüm ağıtlarına örnekler verilmiştir.

Ali DUYMAZ; "Gelibolu Ağıtı", 1 (8), Kış 1990, 40-42.

Gelibolu Ağıtı'nın içeriğinden bahsedildikten sonra ağıttan örnek metinler verilerek ağıtın şekil özellikleri üzerinde durulmuştur.

Lavri HANKO: (Çev. İsmail Görkem); “Ağıtlar; Yeniden Yaratma Yapı ve Tür Problemleri”, 4 (29/30), Bahar/Yaz 1996, 73-80.

Muhtarkan ORAZBAYOĞLU: “Kazak Türklerinde Ağıt”, 1 (6), Yaz 1990, 26-27.

Orta Asya’da yaşayan Kazak Türklerinin ağıtlarından örnekler verilmiştir.

Esmâ ŞİMŞEK; “Ağıtların Halk Edebiyatının Anlatmaya Dayanan Türleri ile Olan Münasebetleri”, 2 (812), Kış 1991, 55-58.

Ağıtların halk edebiyatının anlatmaya dayanan Türklerinden masal, efsane ve fıkra ile olan münasebeti örnek metinlerle gözler önüne serilmiştir.

Hatice AKAR: “Koyunabdal Köyünden Derlenen Ağıtlar”, 23 (273), Eylül 2000, 29 – 30

S. AKBAŞ. Burhaneddin: “Bünyan Ağıtları”, 9 (106), Ekim 1986, 28 – 30

.....: “Bünyan Ağıtları: 2”, 10 (117), Eylül 1987, 24 – 26.

.....: “Kayseri ve Yöresel Ağıtları Üzerine Düşünceler”, 16 (181), Ocak 1993, 23 – 25.

Ülkü AKSOY: “Gürc’oğlu Ağıdı”, 16 (187), Temmuz 1993, 20.

Ali Berat ALPTEKİN: “Osmaniyeli Ağıtçı: Meryem Berk”, 14 (158), Şubat 1991, 22 – 23.

.....: “Masal, Halk Hikâyesi ve Efsanelerin Ağıtlarda İşlenişi”, 15 (178), Ekim 1992, 13 – 15.

.....: “Avşar Ağıtlarının Bazı Özellikleri Üzerine”i 21 (246), Haziran 1998, 23 – 27. 28.

İbrahim ALTUNEL: “Edebiyatımızda Ağıt Kavramı ve Ağıt Yakma Geleneği”, 17 (201), Eylül 1994, 20 – 23.

Nesli ARIK: “Sarız Çevresinde Ağıtlar”, 10 (117), Eylül 1987, 27 – 28.

İbrahim ASLANOĞLU,: “İki Ağıt”, 3 (36), Mart 1981, 16 -17.

Hayri ATAŞ: “Ağıtlar Üzerine Bir Ağıt”, 18 (213), Eylül 1995, 23.

Dursun BERKOK: “Gizik Duran Tartışması ve Ağıdı”, 4 (45), Kasım 1981, 9. 12.

.....: “Ağıt Edebiyatı ve Müziği Derlemeleri”, 4 (48), Ocak 1982, 16. 17.

.....: “Düğünde Vurulan Damadın Ağıdı”, 5 (56), Ağustos 1982, 27.

Ali Esat BOZYİĞİT: “Ankara Yazıcıoğlu ve Karaşar Zeybekleri İle Hikâyeli Ağıtları” 19 (220) Misan 1996, 23 – 27.

İbrahim ÇAPAN: “Kars Merjez’den Derlenen Ağıt”, 13 (155), Kasım 1990, 30 – 32.

Ali ÇELİK: “Trabzon Yöresi Ağıtları” 19 (209), Mayıs 1995, 27 – 31.

İbrahim DAVUTOĞLU (KARALI): “Kadirli Hasibe Hatunun Ağıtları ve Hayatı”, 5 (51), Nisan 1982, 27 – 29. 30.

.....: “Kalburun Ağıdı”, 11 (130), Ekim 1988, 14 – 15.

Yaşar ELDEN: “Gizik Duran Ağıdı”, 4 (42), Ağustos 1981, 19 – 20.

Ahme GÜRLEK t: “Develi Ağıtlarından Bir Demet”, 12 (138), Haziran 1989, 29 – 32.

, Erkan (Emir Kalkan) KÂMİL: Türk Halk Edebiyatı ve Geleneğinde Ağıt”, 2 (21 – 22), Mart 1980, 12 – 16.

.....: “Seferberlik Ağıt ve Destanları”, 4 (37), Mayıs 1981, 6 – 12.

Bahti Şen KAYA: “Mucur İlçesinden Derlenen Ağıtlar”, 15 (172), Nisan 1982, 27 – 28.

.....: “Mucur İlçesinden Derlenen Ağıtlar”, 18 (205), Ocak 1995, 20 – 21.

Mustafa KÖMÜRCÜ: “Bir Şehit Babasının Değişleri”, 17 (194), Ocak 1994, 12.

M. Öcal OĞUZ: “Pehlivanzade Nuri Bey ve Ağıdı”, 9 (107), Kasım 1986, 26 – 27.

Erdoğan ÖNDER: “Yaşanmış Bir Hazin Olay ve Bir Ağıt”, 20 (238), Ekim 1997, 31 – 32.

Kadir ÖZDAMARLAR: “Sarız’dan Türkmen Âli’nin Oğullarını Ağıdı”, 3 (27), (t. y.), 5 – 6.

Nevzat ÖZKAN: “Şehzade Mustafa’nın Katli ve Edebiyatımızdaki Yankıları”, 9 (106), Ekim 1986, 10 – 15.

Erdoğan PALA: “Sarız – Tufanbeyli Yörelerinde Derlenen Sosyal Nitelikli Ağıtlar”, 22 (263), Kasım 1999, 21 – 22.

.....: “Göksun Yöresinden Derlenen Hikâyeli Ağıtlar”, 24 (279), Mart 2001 31 – 32. 33.

Şaban SÖZBİLİCİ: “Kına Gecesinde Kına Yakma Anında Söylenen Ağıtlar”, 11 (130), Ekim 1988, 21 – 22.

Esmâ ŞİMŞEK: “Kadirli’den Derlenen Ağıtlar”, 7 (81), Eylül 1984, 11 – 12.

.....: “Kadirli’den Derlenen Ağıtlar ve Ağıtlar Üzerinde Bazı Düşünceler”, 13 (152), Ağustos 1990, 24 – 26.

.....: “Kadirli’de Yetişen Ağıtçı Hanımlar”, 17 (202), Ekim 1994, 28 – 31.

Hasan ULUSOY: “Keskin ve Emirdağ Yöresi Ağıtları”, 20 (229), Ocak 1997, 22.

Mustafa USLU: “Yozgat Ağıtlarının Ağıt Geleneğimizdeki Yeri”, 15 (172), Nisan 1992, 24 – 26.

Mehmet Ali YABGU: “Esef’in Ağıtı”, 16 (187), Temmuz 1993, 24 – 25.

Ömer Faruk YALDIZKAYA: “Emirdağ Yöresi Ağıtlarında Dil, Tema ve Motifler” 17 (200), Ağustos 1994, 61 – 64.

.....: “Karaçay Ağıtları”, 19 (219), Mart 1996, 15 – 20.

.....: “Bir Kore Ağıtı”, 19 (221), Mayıs 1996, 6.

.....: “Emirdağ’dan İki Ağıt”, 19 (228), Aralık 1996, 28.

.....: “Anadolu Türkmen Ağıtları ve Batı Trakya Türk Ağıtları Üzerine Bir Mukayese”, 22 (259), Temmuz 1990, 23 – 24.

1.1.3.2. Ansiklopedi Maddeleri

Ağıtlarla ilgili ilk ansiklopedi maddesi **Türk Ansiklopedisi**’nde neşredilmiştir (TA, C. I, 1968: 227-228)

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. (C. I, İst. , 1972, s. 46-47)

Türk Diyânet Vakfı İslam Ansiklopedisi (C. I, İst. 1988, s. 470-473)ndeki S. Uludağ’ın kaleme aldığı ağıt maddesi önemlidir.

1.1.4. Tebliğler:

K. REINHARD, “Types of Turkmenian Song in Turkey” isimli tebliğinde 1951 ve 1956 yıllarında Güney Anadolu’dan derlediği müzik metinleri üzerine çalışmıştır. (REINHARD 1956: 49-54)

Pertev N. BORATAV, 1971 yılında sunduğu “Türk Ağıtlarının İşlevleri Konuları ve Biçimleri” adlı Fransızca Tebliğ (BORATAV 1983: 444-445)

Tahir Kutsi MAKAL’ın “Avşar Ağıtları” isimli tebliğinde, Sosyal Olaylar ve İskân” başlığı altında XVI. yy.’dan Avşarların iskânına kadar olan dönem incelenmiştir. (MAKAL 1982: 283-295)

Tahir Kutsi MAKAL, “Anadolu’da Ağıtçı Kadınlar” adlı tebliğinde, ağıtçı kadınlar ve ağıt töreni meselelerini inceledikten sonra, Kars ve Denizli-Acıpayam’daki ağıt söyleme geleneği ile ağıtçı kadınlar hakkında bilgiler verilmiştir (MAKAL 1986: 245-251)

1.1.5. Arşivler

Millî Kütüphane Arşivi’ndeki cönklerde “anonim” ve “ferdî” nitelikte ağıt metinleri bulunmaktadır.

İstanbul Konservatuarı, 1926, 1927, 1928 ve 1929 yıllarında Anadolu’nun değişik bölgelerine dört araştırma gezisi tertip etmiştir. Bu derleme gezilerinde tespit edilen metinler, notalarıyla birlikte **Anadolu Halk Şarkıları ve Halk Türküleri** serisi içinde neşredilmiştir.

Türk Dil Kurumu Derleme Kolu tarafından Anadolu’nun değişik yörelerinde folklor malzemeleri derlenmiştir. Bunların dışında Ankara Devlet Konservatuarı derleme yapmıştır.

Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Halk Edebiyatı ve Folklor Arşivinde bazı ağıt metinleri yer almaktadır.

1.2. ANDIRIN AĞITLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Çukurova bölgesiyle Andırın hem coğrafi hem kültürel bağlamda iç içe olduklarından ikisini birlikte vermeyi uygun bulduk. Yapılan çalışmalardan önemli görülenleri kronolojik bir sıra takip edilerek “Kitaplar”, “Tezler”, “Makaleler”, “Tebliğler” ve “Metin Derlemeleri” başlıkları altında değerlendirilecektir.

1.2.1. Kitaplar

Çukurova ve Andırın ağıtlarıyla -dolaylı olarak- ilgili iki kitap, 1931-1939 yılları arasında beş cilt olarak neşredilen A. R. YALMAN’ın **Cenupta Türkmen Oymakları** adlı eseridir. Eserde Andırınlı ünlü ağıtçı Hasibe Hatun’dan ve ağıt söylemesinden bahsedilmektedir. Üçüncü baskısı, 2000 yılında iki cilt halinde yapılan bu eserin I. Cildinde 4, II. cildinde ise 23 ağıt metni bulunmaktadır. (YALMAN/YALGIN 2000)

Çukurova ağıtları hakkında Türkiye’de yayınlanan ilk kitap K. S. GÖĞÇELİ (Yaşar KEMAL)’ye ait **Ağıtlar** isimli eserdir. Eserde 100 ağıt metni yer almaktadır. Bunların 24 tanesi Andırın’a ait ağıtlardır. Kitapta ağıt söyleme merasimi ve geleneği hakkında bilgi vermektedir. Yine eserde Andırın’ın ünlü ağıtçısı Hasibe Hatun ve Telli Hatun’dan bilgiler aktarılmaktadır. (GÖĞÇELİ 1997: 53-249)

Esmâ ŞİMŞEK, **Kadirli ve Osmaniye Ağıtları** adlı kitabını yayınlayarak yöredeki ağıt söyleme geleneği hakkında geniş bilgi vermiştir. Eserde 150 tane ağıt metni bulunmaktadır. Eserdeki ağıt metinlerinden iki tanesi Andırın’da yaşanmış bir olay üzerine söylenmiştir. (ŞİMŞEK 1993)

1.2.2. Tezler

Andırın ağıtları üzerine bir tane doktora tezi iki mezuniyet tezi vardır.

Çukurova Ağıtları adlı doktora tezini hazırlamış olan İsmail GÖRKEM, eserde geçmişten günümüze “ağıt töreni” ve ağıtlar hakkında bilgi vermektedir. eserde ayrıca 150 tipe ait 155 orijinal metin bulunmaktadır. (GÖRKEM 2001)

Fatma GÜMÜŞ hazırladığı **“Kızık Köyünden Derlenen Halk Edebiyatı Örnekleri”** adlı tezde Andırın’ın Kızık köyünden derlemiş olduğu 5 masal metni ve 25 ağıt metni bulunmaktadır. (GÜMÜŞ 2001)

M. TEMİZ’in yapmış olduğu **“Andırın Yöresinde Anlatılan Halk Hikayeleri,** adlı tezde 43 Halk Hikayesi ile üç ağıt metni bulunmaktadır. (TEMİZ 1995)

1.2.3. Makaleler

Ferruh ARSUNAR’nın Kadirli Hasibe Hatun’dan derlediği “Türkmen Ağıdı” adlı metni, aynı isimle ve notaya alınmış şekliyle neşrettiği görülmektedir. (ARSUNAR 1947: 34-35)

İhsan ŞİMŞEK, Çukurova ağıtlarına ait üç makale yayınlamıştır: Bunlardan “Ağıtlar Hakkında ve Bir Ağıt (ŞİMŞEK 1964: 3317-3319) adlı yazıda, ağıtlarla ilgili genel mahiyette bilgiler verilmiştir. “Hasibe Hatun’un Ağıtları” (ŞİMŞEK 1965: 4667-4668) makalesinde ise, Kadirli olan bu kaynak şahsa ait üç ağıt neşredilmiştir.

İbrahim DAVUDOĞLU’nun “Kadirli Hasibe Hatun’un Hayatı” adlı makalesinde Hasibe Hatun’un hayatına dair bilgiler verildikten sonra, ona ait ağıtlar, hikâyeleriyle birlikte neşredilmiştir. (DAVUDOĞLU, Andırın’dan derlediği bir metni hikâyesiyle birlikte vermiştir. (DAVUDOĞLU 1988: 14-15)

1.2.4. Tebliğler

Çukurova ağıtlarına ait ilk tebliğ, K. REINHARD'ın "Güney Türk Ağıtlarının Biçimleri" isimli çalışmasıdır. Tebliğde, "söz" ve "ezgi" bakımlarından ağıtların kuruluşları incelenmektedir. (GÖRKEM 2001)

)

1.2.5. Metin Derlemeleri

Ankara Devlet Konservatuarı, 1938 yılında II. Araştırma Gezisi 2. Tetkik Grubu olarak N. TAŞKIRAN, M. SARIÖZEN ve teknisyen A. ETİKAN'dan müteşekkil bir heyeti Maraş ve Adana illerine göndermiştir. Bu heyetin yöreden epeyce ağıt metni derlediği anlaşılmaktadır. (AKSOY 1991)

1956 – 1963 ve 1972 yıllarında K. REINHARD Çukurova yöresinde üç "araştırma ve derleme" gezisi yapmıştır. Bu gezide derlenen metinler neşredilmemiş olup, Berlin Etnoloji Müzesi Bölümü Arşivi'nde muhafaza edilmektedir. (GÖRKEM 2001)

Andırın Kaymakamlığının 2004'te "Bir Türküdür Andırın'ı Yaşamak" adıyla hazırlattığı CD'de Andırın folkloru içerisinde ağıtlara da yer verilmiş olup toplam, 125 adet ağıt metni bulunmaktadır. Bu çalışma Andırın ağıtlarının derlenip yazıya geçirilerek gelecek kuşaklara aktarılması açısından önemli bir çalışmadır.

Bu arşiv niteliğinde olan çalışmada altı tane de sesli ağıda yer verilmiştir. Derlemeyi Duran DOĞAN ve Barış KABALCI Kaymakamlık görevlendirmesiyle yapmışlardır.

2. BÖLÜM

2.ARAŞTIRMA ALANI VE ANDIRIN AĞITLARININ HUSUSİYETLERİ

2.1. BÖLGENİN COĞRAFI KONUMU VE TARİHİ

2.1.1. Coğrafi Konumu

Akdeniz bölgesinin kuzeydoğusunda bulunan ve 11780 kilometre karelik bir alan üzerine kurulmuş bulunan Andırın'ın, kuzeyinde Göksun ve Saimbeyli; batısında Feke, güneybatısında Kadirli, güneyinde Bahçe ve Osmaniye, güneydoğusunda Türkoğlu ilçeleri ve doğusunda Kahraman Maraş ili yer almaktadır. 2000 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre 41. 051 kişinin yaşadığı (8. 311 İlçe merkezinde) Andırın'ın Yeni Mahalle, Pınarbaşı ve Tufanpaşa Mahallesi olmak üzere üç mahallesi, bir bucak merkezi (Çokak), iki beldesi (Yeşilova ve Geben) ve elli dört köyü vardır.

Andırın, Akdeniz bölgesinde yer alan ve Kahraman Maraş iline bağlı (idarî yönden) oldukça arızalı bir arazi parçası üzerinde olup 220 m'den, 2500 m'ye kadar belirli yüksekliğe ulaşan 1178 km² genişlikte bir adaya sahip olan bir ilçedir. İlçe merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği 1050 m'dir. İlçe yüzölçümünün 208 m²'lik bir bölümü dağlık ve arızalı relieflerden meydana gelmektedir.

Andırın ilçesinin dünya üzerindeki yeri; 37 19 00 37 51 00 Kuzey Enlemleri ve 36 12 00 36 36 00 Doğu Boylamları arasındadır.

İlçenin sınırlarında sıradağ biçimine uzanan, yer yer yükseliş gösteren dağlar bulunsa da bu dağlar arasında az da olsa platolar ve tek dağlar yer almaktadır. İlçenin güneydoğusunda Işık ve Balk Dağları; doğusunda Sarımsak dağı; Kuzeyinde Elmadağı ve Kayıranlı Dağı; Batısında Tırlı Dağı bulunmaktadır.¹³

Andırın, Kahraman Maraş ilinin batısında, kuzeyden Göksun ve Saimbeyli, batıdan Feke ve Kadirli, güneyden Düziçi ve Bahçe, doğudan Kahraman Maraş merkez ilçe ve Türkoğlu ilçeleriyle çevrilidir.

¹³ Andırın 2004, "Bir Türküdür Andırın'ı Yaşamak" Andırın Kaymakamlığı 2004.

Andırın, nehirleriyle, akarsularıyla, bereketli topraklarıyla ve Akdeniz ikliminde yetişen bütün tarım ürünleriyle verimli, bereketli bir ilçedir.

Ilıman kıştan sonra, kurak yazın Çukurova'yı kavurduğu zamanlar Andırın, en çok aranan ve beğenilen yer olarak seçilmektedir.

Rengarenk bir tabiat güzelliği arasında yükselen tarihî kaleleriyle görülmeğe değer olan Andırın, tarihî yönden de ilgi çekmektedir. Andırın'daki kaleler, Roma ve Bizanslılar döneminden kalmadır. İlçe sınırları içerisinde irili ufaklı 17 kale ve kalıntı mevcuttur.

Gelenek, görenek, örf ve âdetler bakımından Adana ve Kahraman Maraş özelliklerine sahiptir. Andırın, gayet misafirperver, cana yakın, mütevazî, kendi benliğine sahip çıkan, Kurtuluş Savaşı'nda büyük fedâkârlık gösteren kahraman insanların harman olduğu yerdir.

Andırın, ulaşım şartlarının yetersizliği sebebiyle fazlaca tanınmayan bir ilçedir. Hâlbuki zengin bir tarihe, şahâne bir tabiat güzelliğine, hoşgörülü, barışçı, misafirperver insanlara sahiptir. On iki bin dolaylarında olan ilçe merkezinin nüfusu; yazları 35 bine, 90 bin dolaylarında olan genel nüfus 125-130 bine ulaşır.

Andırın'ın ormanının tür bakımından Türkiye'nin en zengin ormanlarından biri olduğu söylenir.¹⁴

Kuruluşundan bu yana çeşitli tarihî olayların yaşanmasına sahne olan Andırın, bugün bu tarihî dokunun, günümüze kadar dimdik ayakta kalan kaleleriyle yaşadığına şahit oluyoruz ve bunun yanında doğal güzelliklerinin hâlâ Andırın'ı –özellikle yaz aylarında- bir cazibe merkezi haline getirdiğini görmekteyiz.

2.1.2. Tarihi

Türkiye'nin her yerinde olduğu gibi Andırın'da da, Anadolu'nun Türkleştirilmesinden önceki devirlere ait kalıntılar bulunmaktadır. Bizans Dönemi'nden kalma çok sayıda kale mevcuttur. Türkiye'nin en sık kalelik alanının burada olduğunu söylemek, durumu abartmak değil; bir durum tesbitidir. Bugün Adana Kahramanmaraş sınırının bir bölümünü oluşturan, Ceyhan ırmağı Keşiş Suyu kavşağından başlamak üzere güney-kuzey yönünde sırasıyla; Kumkale, Anacık Kalesi, Haştırın Kalesi, Akkale, Azgıt Kalesi, Kaleboynu Kalesi, Kayıranlı Kaleleri, Geben Kalesi ve güzergah dışındaki yerlerde kalan onlarca kale Bizanslılardan kalma, bir

¹⁴ Türkiye'de Turizm Beldeler Dergisi Andırın Sayısı, İstanbul 1986.

kısmı yer yer Selçuklular tarafından onarılmış tarihî kalelerdir. Bu kalelerin karakol görevi yaptığı tarihçilerce değerlendirilmektedir.

Andırın-Göksun sınırında Fındıklı Kavak denilen mevkiide Kızıl Manastır adıyla bilinen bir kilise harâbesi, Andırın'ın güneyinde Andırın-Kahraman Maraş-Kadirli kara yolu kavşağından bir gözetleme kulesi, Geben, Keleşli, Karasu ve Merkez Andırın'da kesteller; Beş Bucak'ta Roma Hamamı, Sarımsak Dağı eteklerindeki Fenk'te kilise kalıntısı vardır. Bunun dışında son zamanlarda yapılan kazı çalışmalarında yeni tarihî yerler ortaya çıkarılmaktadır.

2.1.2.1. Bizans Dönemi

Andırın'da Bizans dönemi öncesine ait mağara kalıntılarında milattan önceki dönemlerde de yerleşim yeri olduğu anlaşılmaktadır. Keleşli köyündeki Kestel mağarası, ile Geben'deki mağaralarda bulunduğu söylenen göz yaşı şişeleri ile Fenikeliler'e ait kalıntılar bunlara delildir. Doğu Çukurova'daki altın işçiliğinin en iyi yapıldığı yer Andırın olarak söylenir. Kadırlılı tarihçi Sefa VEİSOĞLU, Andırın'da yazıdan önceki dönemlerde de bir hayat olduğunu söylemektedir.

Andırın Güney Doğu Anadolu'daki Roma yolları üzerine kurulmuş tarihi bir yerleşim yeridir. Bu bakımdan Çukurova'yı, İç Anadolu'ya bağlayan en kısa yol haritası Andırın'dan geçer. Ancak Andırın'la ilgili düzenli bir tarih yazımı oluşturulmadığından Andırın'ı lokal olarak düşünmek yanlış olur. Andırın ve çevresini birlikte değerlendirmek en doğrusudur.

Büyük Roma İmparatorluğu MS 395'te Doğu Roma ve Batı Roma diye ikiye ayrıldı. Bu tarihte Andırın, Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde kaldı. Doğu Roma'ya aynı zamanda Bizans İmparatorluğu da denmektedir.

Doğu Çukurova Bizanslılar döneminde imar edilmiş bir ticaret merkezi haline getirilmiştir. Roma İmparatorluğu döneminde Güney Doğu Anadolu Roma yolları canlandırılmış ve Andırın da tarihindeki ilk ciddi inkişafını, bu dönemlerde gerçekleştirmiştir.

Kafkaslar'dan İç Anadolu ve Çukurova bağlantısını sağlayan yol, Kayseri – Göksun- Andırın- Anavarza istikametine uzanırken yol boyunca yapılan kaleler bu yolların emniyetini sağlamada önemli roller üstlenmişlerdir.

Yol boyunca çevrede yerleşim imkânı doğmuş ve bir çok yerde yapılan kiliseler ve evlere, yer altı kanalizasyonu ile sular götürülmüştür. Sarımsak dağı eteklerinde

Fenk'teki Kilisede bu su taşımacılığını görebiliriz. Beşbucak'ta yer alan hamam, bu yol çevresi inkişafının ciddi bir göstegesidir.

Kalelerde yapılan araştırmalarda bulunan seramik parçaları üzerindeki işlemlerin çoğu, Roma dönemi mimarisinin özelliklerini yansıtmaktadır. Bu kalelerde Selçuklu dönemi mimarisinin özelliklerini yansıtan seramik parçalarını da bulmak mümkündür. Ancak bunlar kalelerdeki onarım esnasında ortaya çıkan Selçuklu mimarisinin üslûbunun göstergeleridir.

MS 638'de Doğu Roma'nın Çukurova'daki egemenliğinin son bulması ile buralar el değiştirmiş, ancak III. Leon'un oğlu Bizans İmparatoru III. Konstantin, Emevi-Abbasi mücadelesinden yararlanarak, buralara tekrar hakim olmuştur. Bu dönemde yöredeki Müslüman ahalinin bir kısmı Bizanslılar tarafından kılıçtan geçirilmiş, bir kısmı da Kuzey Suriye'ye göç etmek zorunda bırakılmışlardır. (Andırın 2004)

2.1.2.2. Emeviler Dönemi

Emeviler'in Andırın'da ağırlıklı olarak etkilerini bilemiyoruz, buna rağmen MS 638'de, Çukurova ve Doğu Çukurova'ya ilk İslâm akınları başlar. Özellikle Halit Bin Velit ile başlayan akınlar 644'ten sonra, Muaviye yönetimi ile devam eder. Bu yıllarda Emeviler Antakya ile Tarsus arasına karakol kaleleri kurarlar. Halife Abdulmelik oğlu Abdullah ise 704 yılında Çukurova'yı tamamen egemenliğine almış ve böylece Çukurova'da Emevi dönemi başlamış. Andırın'ı da tarih boyunca, Çukurova'da özellikle Doğu Çukurova ile birlikte değerlendirdiğimizde burdaki Emevilerin varlığı kaçınılmazdır. (Andırın 2004)

2.1.2.3. Abbasiler Dönemi

Bu dönem, Türklerin Çukurova'ya hakim oldukları bir dönemdir. Her ne kadar Çukurova'daki egemenlik sonraki dönemlerde Bizanslılara geçmiş olsa da Abbasiler ile birlikte Çukurova'ya ve dolayısıyla Andırın'a müslüman Türk aşiretleri yerleşmeye başlamışlardır. Halife Ebu Cafer El Mansur tarafından 758'de gönderilen 100 bin kişilik ordu Çukurova'yı tamamen zapt etmiş, savaşıldan sonra bölgenin yönetimi Horasanlı Yahyaoğlu Cebrail'e bırakılmıştır. Bu yıllarda Çukurova yöresinde ve Andırın'da birtakım yer isimleri değiştirilmiş ve Türkçeleştirilmiştir. Harun Reşit'in adına izafeten Haruniye şehri bu dönemde kurulmuş ve askerî karargâh haline

gelmiştir. Anavarza, Misis, Adana ve Tarsus bu dönemin belli başlı idare merkezleridir. Tarihi ismi Kilikya olan bölgeye Çukurova, Toros dağlarına da Binboğa ismi bu dönemde verilmiştir. Yine Seros ismi Seyhan'a, Pramos ismi de Ceyhan'a bu dönemlerde verilmiştir. Horasanlı Yahyaoğlu Cebrail, bir Türk komutanıdır. Abbasiler'in buralardaki egemenliği 200 yıl sürmüştür. Onların zamanında buralara Orta Asya'dan Türkler getirilerek iskân edilmiştir. Sonraları Roma, Bizans, Abbasiler ve Emeviler zamanında da Türkler buralarda yaşamayı sürdürürler. İlerleyen zamanlarda Türk-Ermeni-Rum mücadeleleri başlar ve zaman zaman birbirlerine hâkim olurlar. Anadolu'ya uç beyleri akıncılar olarak Türklerin girmesi, Horasan ve Türk elinden getirilen Türklerin Çukurova'ya yerleşmeye başlaması bu dönemlerde olmuştur. Yani Anadolu'ya gelişimiz 1200 yıllık bir geçmişe dayanmaktadır.

Abbasiler'in zayıflamasıyla Çukurova yöresi tekrar Bizanslıların eline geçer, ancak buralarda Bizans egemenliği fazla uzun sürmez. Özellikle 1064- 1071 yılları arasında Selçuklular'ın akıncı beyleri Anadolu'ya gelir ve buralarda keşifler yaparlar. Yapılan bu akınlarda İç Anadolu'dan Çukurova'ya geçiş, sürekli Göksun Andırın istikametinden olmuştur. Aşağı Andırın'daki Tokmaklı adının bu geçişler sırasında askerleri yöneten komutanlardan birine ait olduğu sanılmaktadır. Yine bunlardan Bekçioğlu Afşin Bey, Meryemçil yolundan Kadirli ve Çukurova'ya gelip buraları darmadağın eden bir Türk beyidir. (Andırın 2004)

2.1.2.4. Andırın'ın İdarî Tarihçesi

Anadolu Selçuklu Devletinin Moğol istilasına dayanamayıp çöküşü sırasında Anadolu'da birtakım beylikler kurulmuştur. Bu beyliklerden biri de Maraş ve çevresinde kurulan Dulkadiroğlu beyliğidir. 200 yıl kadar Dulkadir beyliği sınırları içerisinde kalan Andırın, 1515'te Yavuz Sultan Selim zamanında Dulkadir Beyliği'nin Osmanlı İmparatorluğu'na bağlanması ile birlikte Osmanlı ülkesine katılmış, Zulkadiriye eyaletinin merkezi olan Maraş' a bağlı olarak kalmıştır. 1866'da Padişah Sultan Abdulaziz döneminde Maraş, Halep vilayetine bağlanınca Andırın da Halep'e bağlanmıştır

1855 yılına kadar şimdiki ilçe kaymakamlığına denk olan Müsellim tarafından idare edilmiştir. 1855 yılında ilçe merkezi Aşağı Andırın diye bilinen Kesim Köyü'ne nakledilmiştir. Ancak 1863 yılında ilçe merkezi yeniden Andırın'a nakledilmiştir. 1908'de İkinci Meşrutiyetin ilanı ile birlikte yapılan vilayet teşkilatı ile Maraş,

Halep'ten ayrılmıştır. Bununla ilgili olarak hükümetçe görülen lüzum üzerine 1908 yılı mart ayı içerisinde, Andırın ilçe teşkilatı Göksun'a kaldırılmış ve Göksun'daki nahiye teşkilatı Andırın'a nakledilmek suretiyle Andırın, Maraş ili, Göksun ilçesinin bir nahiyesi haline getirilmiştir.

1925 yılında Millî Mücadeledeki hizmetine karşılık ilçe merkezi yeniden Andırın'a taşınmıştır. Bu tarihten sonra idarî bir değişikliğe uğramamıştır. (Andırın 2004)

2.1.2.5. Türk Dönemi

1064'de Alparslan, Ani Ermeni Krallığını ortadan kaldırınca; Ani Ermeni Kralı Bizans İmparatoruna başvurarak, bizi İç Anadolu'da münasip bir yere iskân edin, der. Bunun üzerine Seyhan Nehrinin gözü Şerifiye Köyü merkez üzere Ermeni Prensiği kurulur. Buralardaki Farsak Türkleri de Ermenilere bağlı olarak Göksu ile Ceyhan Nehri, Güneyde de Kızıl Buruna kadar Farsak Aşiretlerine tâbidir.

1071'de Malazgirt zaferinden sonra, Farsak Türkleri ve Ani Ermenileri gerek Selçuklular'ın baskısı, gerekse kıtlık yüzünden, Orta Toros dağlarına ve Çukurova'ya sarkmışlardır. Ermeniler zamanla Geben kalesinde, Senyorlük kurarken, Farsak Türkleri de Çukurova'da Kozan, Kadirli, Andırın, Feke dolaylarını iskân etmek suretiyle buralara yerleşmişlerdir. 1074'te de bütün Çukurova'yı fetheden Süleyman Şah'a tâbi olmuşlardır. 1097'de gelen Haçlı orduları, Kudüs yolunun güvenliği için Feke'deki Ermeni Baronluğunu Anavarza'ya getirerek burada Ermeni Prensiğini kurarlar.

1129'da Danişmentoğlu Melik Gazi, Göksun -Meryemçil Belinden Kadirli üzerine gelerek, Anavarza Ermeni Prensiğini mağlup edip itaat altına alır.

1133'te meydana gelen büyük depremde Anavarza hasara uğramış, buradaki Ermeni Prensiği Sis'e (Kozan) taşınmıştır. 1147'de II. Haçlı ordusu Çukurova'yı tekrar istila eder. 1170'de Prenslük mirasından mahrum edilmek istenen Sis Ermeni Prensi Meleh'in başvurusu üzerine Musul Atabeyi Zengioğlu Nurettin Mahmut bir ordu ile Sis'e gelerek, Meleh'i Prenslük yapmış ve tâbi kılmıştır. Daha sonra II. Leon'a Tarsus'ta, Sis Ermeni Krallık tacı giydirilir ve Çukurova'da, Klihya Ermeni Krallığı kurulur.

1210'da Anadolu Selçuklu Sultanı İzzettin Keykavus, Meryemçil ve Andırın'dan geçerek Ermeni Krallığı'nı itaati altına alır.

Sonraları Yavuz sultan Selim, Erzurum'dan getirdiği Düldüllü aşiretini Düldüllü dağına iskân etmiş ve burası Düldül dağı adını almıştır. Kaburgalı aşiretini Belen beline kadar olan bölüme iskân etmiş buraya Kaburgalı'dan dolayı Gavur dağı (Nurdağ) adı verilmiştir. Belen beli mevkiindeki dağlara da Kızıllı aşiretini iskân etmiş, buraya da Kızıl dağ adı verilmiş. Bu dağların isimleri hep ilk Türk aşiretlerinin gelişi ile o aşiretin adıyla anılmaktadır. Aşiretlerin her biri 10 bin çadırdan oluşmaktadır. Bunlar taifelere bölünmüş, taifeler cemaatlara bölünmüştür. Bir avşar aşiretinin 185 tane cemaati vardır. Dolayısıyla Andırın da, Maraş havalisi ile birlikte Bayat aşiretinden, Bayat aşiretinin yarısı da Avşar ve Beydilli aşiretlerindedir.

1691'e kadar Karszülkadriye Sancağı'na bağlı Avşarlar, doğu Çukurova'ya gelip yerleşirler ve buralarda birbirleri ile al, vur, kaç, göç kavgasına girerler. 1865'te yapılan ıslahatla, bu aşiret kavgaları sona erer. 1691'de, Rakka'dan firar edip Doğu Çukurova'yı yağma ve tahrip eden avşarlardan sonra Karszülkadriye Sancağı'nın hükmettiği yerler ve Özerli Sancağı'nın hükmettiği yerlerde büyük eşkıyalık olayları olmuş, yol güvenliği ciddi şekilde zaafa uğramıştır. Çünkü özellikle Andırın bölgesi ticaret yolu olarak önemli bir noktadadır. Şöyle ki; haritalarda görüleceği üzere Türkiye'nin en sık kalelik mıntıkası GÖKSUN-ANDIRIN-KADİRLİ-SAİMBEYLİ-FEKE-KOZAN dolaylarındadır. Bilhassa Göksun- Andırın ve Kozan bu konuda bir yoğunluk gösteriyor. Bir yerin inkişafında en önemli eserler kaleler olduğundan, bu kaleler Andırın'ın ne denli inkişaf ettiğini göstermektedir. Çünkü burası Çukurova'yı İç Anadolu'ya ve Kafkaslar'a bağlayan yol üzerindedir. İşte bu yollar zamanla eşkiyalar yüzünden gidilip gelinmez hale gelmiş ve geri kalmıştır. Geri kalış sebeplerinden biri de Celali isyanlarının buralarda daha çok hüküm sürmesindedir

Dulkadirli Beyliği'nin konumu gereği Osmanlı, Memlûk ve İran İmparatorlukları'nın oluşturduğu üçgende bulunması, stratejik önemini artırmış, tampon bir bölge olarak bu durumdan faydalanmak amacıyla bir yandan nüfuz sağlamak için çalışırlarken diğer taraftan çeşitli akrabalıklar kurmak suretiyle, yakınlık oluşturmaya gayret etmişlerdir. Meselâ Alauddevle Bozkurt Bey'in kızlarından Ayşe Hatun, 1469'da II. Beyazıt ile Benli Hatun, Akkayunluların son hükümdarı Sultan Murat ile diğer kızı, Memlûk kumandanı Emir Özbek ile 4. kızıda Memlûklüler'in tanınmış emirlerinden Emir Kaytmerk ile evlidir. Andırın, diğer Çukurova ve Maraş ilçeleri ile beraber Dulkadiroğulları'nın idaresi altında yaşamıştır. Onun için buranın cemaatleri de genellikle Bayat, Avşar ve Beydilli aşiretlerindedir ama zamanla başka

aşiretler de gelmiş. Bunun yanında buralardaki aşiretler de buralardan gitmişlerdir. Dolayısıyla sabit kalan aşiret sayısı oldukça azdır. Dulkadiroğulları'nın buraya ilişkin herhangi bir tahrir defteri olmadığından o dönemdeki aşiretlerin adlarını söylemek mümkün değil.

Dulkadiroğulları, Memlüklüler'e bağlı kurulmuş ama zamanla başkaldırarak bağımsızlık peşinde koşmuş. Halep'e kadar akınlar yapmış ve sonunda Beylik olmayı başarmıştır. Dulkadirli Beylerinden Karaca Bey, 1345 yılında Çukurova Ermenilerinin üzerine saldırmış ve aynı tarihte Geben Kalesini almıştır. Ermeni Kralı III. Konstantin Geben'i geri almak için sefere girişti ise de Dulkadirli kuvvetlerine mağlup olmaktan kurtulamamıştır.

Dulkadiroğlu Beyliği'nin kritik pozisyonu ve etkisi, Alauddevle Bozkurt Bey dönemine kadar devam etti. Onun döneminde de Dulkadiroğulları, Memlüklüler'le uğraşmıştır. Özellikle Osmanlı Padişahı olan damadı II. Beyazıt ile iyi geçinmeye çalışmıştır. Ancak bazen Osmanlılar'dan bazen de Memlüklüler'den yana tavır alarak izlediği dengesiz siyasî anlayışı, onu gittikçe yalnız bırakıyordu. Osmanlıya kayıtsız kalıyor, Memlüklüler'le barışmak istiyor; ya da Memlüklüler'le savaşıp Osmanlı'lardan yardım istiyor, gerektiğinde de vefa borcunu ödememesi, onu iki tarafın da karşısına itiyordu.

Nihayet Yavuz Sultan Selim'in, Çaldıran seferi sırasında, Osmanlı ordusunu arkadan vurmaya kalkışması hem Beyliğin hem de kendisinin sonu olmuştur. Sefer dönüşü, Yavuz Sultan Selim; Hadım Sinan Paşa emrindeki kuvvetleriyle bölgeyi zapt etmiş ve Dulkadiroğlu Beyliği Osmanlılar'a bağlanmıştır. Bu bölge, Maraş Beylerbeyliği olarak yeniden kurulmuştur. Bu Beylerbeyliği'ne bağlı Karsı Maraş veya Karszülkadriye adıyla bir sancak kurulur. 1517'de Ramazanoğulları'nın Osmanlı Devletine tâbi olmasıyla, üç Kars Sancağı teşekkül etmiş oldu. Bunları birbirinden ayırt etmek için bugünkü Kars ilindeki Sancağa; Dudman Karsı, Silifke havalisindeki Kars Sancağına; Karataşlık Karsı, Kadirli'deki sancağa; Karszülkadriye Sancağı ismi verildi. Bu döneme ait en sağlam bilgiler 1562 - 1563 tarihli, Kanuni dönemine ait Karsı Maraş Sancağı tapu defterindedir. Osmanlı idare sisteminde her 25-30 sene arasında bu defterler yenilenirdi. Ancak bu defterlerden sadece 1563 Kanuni zamanında tutulan defter var elimizde. Bunun dışında vilayet, sancak ve devlet sal-nameleri bu konu ile ilgili yüzeysel bilgiler veriyor. (Andırın 2004)

Bugünkü Andırın, Osmaniye, Bahçe, Düziçi, Göksun, Tufanbeyli, Saimbeyli, Hasanbeyli, Toprakkale ve Sumbas ilçeleri, o günkü Karszülkadriye Sancağı'nın sınırları içerisinde bulunan yerlerdir. Bu deftere göre Karszülkadriye Sancağı 1515'ten 1865'e kadar Maraş Beylerbeyliği'ne bağlı 5 Sancaktan biridir. Diğer sancaklar ise Antep, Elbistan Merkez Maraş ve Samsat'tır.

1527'de İç Anadolu'da başlayan isyanlar, Doğu Çukurova'ya da bulaştı ve bunun üzerine Veziri Azam Damat İbrahim Paşa, Karsa gelerek Türkmen Beylerinin tumarlarını geri verdi

Türkmenlerin Anadolu'ya ve dolayısıyla Andırın'a gelişleri, bundan yaklaşık 1200 yıl öncesine dayanmaktadır. Bunlar bazen akıncı beyler olarak, bazen de yörenin Türkleşmesi için buralara getirilerek iskân edilen Türkmen gruplarıdır. Bu aşiretler buralarda zaman zaman birbirleri ile zaman zaman da Ermenilerle mücadelelere girişmişlerdir. Bu aşiretler Farsak, Avşar ve Bayat aşiretleridir. Farsak aşiretleri 4 büyük gruptur. Bulgar-Bayındır Farsakları Göksu ile Pozantıdan geçen Çakırsuyu arasına iskân edilir, onun için oraya Bolgar Dağı adı verilir. Çağıt suyu ile Zamantı Suyu koluna kadar dağlık bölüme Alacalı Farsakları yerleştirilir, onun için de oraya Aladağ deniyor. Zamantı suyundan Ceyhan Nehrine kadar dağlık bölüme de Kozan Farsak Türkleri yerleştirilir, buraya da Kozan Dağı deniliyor. Ceyhan Nehri'nden Kızıl Burun'a kadar Gavur dağı denilen (Yukarısı Düldül Dağı aşağıda Kızıl dağ) yerlere de Karacalı Farsakları yerleştirilir, onun içinde bu dağın adı Selçuklular devrinde Karadağ olarak geçiyor. Sonraları Yavuz sultan Selim, Erzurum'dan getirdiği Düldüllü aşiretini Düldüllü dağına iskân etmiş ve burası Düldül dağı adını almıştır. Kaburgalı aşiretini Belen beline kadar olan bölüme iskân etmiş buraya Kaburgalı'dan dolayı Gavur dağı (Nurdağ) adı verilmiştir. Belen beli mevkiindeki dağlara da Kızıllı aşiretini iskân etmiş, buraya da Kızıl dağ adı verilmiş. Bu dağların isimleri hep ilk Türk aşiretlerinin gelişleri ile o aşiretin adıyla anılmaktadır. Aşiretlerin her biri 10 bin çadırdan oluşmaktadır. Bunlar taifelere bölünmüş, taifeler cemaatlara bölünmüştür. Bir avşar aşiretinin 185 tane cemaati vardır. Dolayısıyla Andırın da, Maraş havalisi ile birlikte Bayat aşiretinden, Bayat aşiretinin yarısı da Avşar ve Beydilli aşiretlerindedir.

1865'te yapılan ıslahatla Karszülkadriye Kazası, Kozan Sancağı'na bağlanmış, Andırın ise Nahiye olarak Göksun Kazası'na bağlanmıştır. Dolayısıyla Maraş'a ve Maraş da Halep vilayetine bağlanınca Halep'e bağlanmıştır. Bu tarihten sonra Andırın ile ilgili bilgileri Halep Salnamelerinden (yıllıktan) öğrenmekteyiz. Hülasa 1865'te

Osmaniye, Hacı Osmanlı mal pazarı yeri; Ceyhan da bir hayvan otlatma yeri iken, Andırın Nahiye merkezi olarak kullanılmaktadır. Ancak 1912’de bu iki yerden tren yolu geçmesi, 1950’de de Nato yolunun buralardan geçmeye başlaması buraları süratle geliştirmiştir. Andırın-Kadirli yolundan Bakü-Ceyhan boru hattının geçmesiyle buralar da yeniden inkişaf edecektir. (Andırın 2004)

2.1.2.6. Millî Mücadele Yıllarında Andırın

Kurtuluş Savaşı’nda Kilikya (Çukurova) Doğu bölgesi savaşının merkezini teşkil eden Andırın’ın hizmetleri büyüktür. 4-12 Eylül 1919 tarihleri arasında yapılan bugünkü tam bağımsız yeni Türk Devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’nin nüvesini teşkil eden heyeti Temsiliye’nin seçildiği Sivas Kongresi’nden sonra Çukurova doğu bölgesi Kuvayi Milliye Teşkilatını kurması için bizzat Musafa Kemal Paşa tarafından görevlendirilen Osman Tufan Paşa 1920 Ocak ayı başında Sivas’tan, Develi’ye, Göksun’a; Göksun’dan da Meryemçil belini aşarak Andırın nahiyesine gelmiştir.¹⁵ Osman Tufan Paşa, Andırın’da yörenin kurtarılması için tüm bölge insanını tek çatı altında teşkilatlandırmış ve kurtuluş mücadelesini başlatmıştır.

Andırın’ın yerleşim merkezi ile ilgili kayıtlar açık değildir. Daha önceleri Andırın ovasında ve Haştırın köyünde yerleşik olarak yaşayıp ziraat yapılmıştır. Haştırın, yönetim merkezi olarak görev yapmıştır. Andırın’da yaşayan Anomalı ve Kavurgalı gibi Yörük cemaatlarının yörenin Türkleşmesine katkıları oldukça fazladır.

Andırın ve çevresinin tarihî devrelerindeki iskânı hakkında tam kesin belgeler mevcut değildir. Tarihî bakımdan çok eski devirlerin kalıntılarına sahip olan Andırın ve çevresi zaman zaman beyliklere ve hatta devletlere sahne olmuştur. Etiler tarafından işgal edilmiş; sonraları Frigya, Roma ve Bizanslıların sınırları içinde kalmıştı. İlçe sınırları içinde bulunan kaleler de bu devre aittir. Tarihî eser ve bölgeden çıkartılan bir takım eşyalar Andırın’ın önemli bir yerleşim yeri olduğunu göstermektedir. Kahraman Maraş ve çevresinde kurulan Dulkadiroğulları Beyliği’nin sınırları içinde 200 yıl kadar kalan Andırın, 1515’te Yavuz Sultan Selim zamanında Dulkadiroğulları Beyliği’nin Osmanlı İmparatorluğu’na bağlanmasıyla Osmanlı ülkesine katılmıştır.

1866’da Abdülaziz devrinde Maraş ile birlikte Halep vilayetine bağlanmıştı. 1855’te ilçe merkezi “Aşağı Andırın” denilen “Kesim” köyüne nakledilmişti. Ancak 1863’te ilçe merkezi yeniden Andırın’a nakledilmiştir. 1905’te II. Meşrutiyetin ilanımla K. Maraş Halep’ten ayrılmıştır. Görülen lüzum üzerine 1908 yılı Mart ayında ilçe

¹⁵ Andırın 2004, “Bir Türküdür Andırın’ı Yaşamak” Andırın Kaymakamlığı 2004.

teşkilatı lağv edilerek içlek Göksun'a bağlı bir nahiye şekline getirilmiştir. 30 kim 1918 tarihli Mondros mütarekesiyle; Fransızlarla birlikte Maraş'a kadar gelen Ermeniler, Fransızların giremediği Andırın'a girmişlerdir. İnsanlık dışı imha hareketlerine başlayan Ermeniler, birçok köyleri yakıp yıkmış, önlerine gelenleri akıl almaz bir şekilde öldürmüşlerdir. Özellikle Zeytin Ermenileri büyük katliamlar yapmıştır.

Kurtuluş Savaşı yıllarına rastlayan bu dönemde bütün Çukurova aynı durumdaydı. 4-12 Eylül tarihleri arasında yapılan "Heyet-i Temsiliye'nin seçildiği Sivas Kongresi'nden sonra, Atatürk Çukurova Doğu Bölgesi Kuvay-ı Milliye Teşkilatı'nı kurması için Osman Tufan Paşa'yı görevlendirerek Andırın'a gönderir. Osman Tufan Paşa, 1920 yılı Ocak ayı başında Sivas'tan Develi'ye, Develi'den Göksun'a, Göksun'dan da Meryemçil belini aşarak Andırın'a gelmiş ve Andırın'da teşkilatını hemen oluşturmuştur. Böylelikle Andırın, Kadirli, Haruniye (Düziçi) Osmaniye ve Kozan'ın da kurtuluş hareketlerinin öncüsü ve merkezi olmuştur. Millî Mücadeledeki bu hizmetlerinden dolayı Andırın 1925'te ikinci kez ilçe teşkilatına kavuşmuştur.¹⁶

---

¹⁶ Türkiye'de Turizm Beldeler Dergisi Andırın Sayısı, İstanbul 1986.

2.2. AĞITLARIN DERLENMESİ VE YAZIYA GEÇİRİLMESİ

Andırın ağıtlarının derlenmesi sırasında daha fazla verim elde edebilmek için Saim SAKAOĞLU'nun **Sahada Derleme Metodları** adlı eser (SAKAOĞLU 1983), İsmail GÖRKEM'in **Türk Edebiyatında Ağıtlar** (GÖRKEM 2001) ve yine Esmâ ŞİMŞEK'in **Yukarı Çukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması I-II** (ŞİMŞEK 2001) adlı çalışması dikkatlice okundu. Araştırma sahasında doğup büyümemiz yöreyi daha iyi tanımamıza fırsat vermiştir.

Ağıtları “derleme metod”larına uygun bir şekilde derleyebilmek için kaynak şahıslarla birebir temasa geçtik ve mülakat metodunu kullanarak anlatılan her şeyi ses kayıt cihazlarına kaydettik ve kaynak şahısların fotoğraflarını çektik. Ayrıca bölgede araştırma yaparken bölgeyi ve bölge insanını çok iyi tanıyan Ali Beyi yanımıza almamız çok isabetli olmuştur. Araştırma yapmaya gittiğimiz yerlerde bize her türlü kolaylık gösterilmiştir. Ağıt söylemekten çekinen bazı kaynak şahıslara öğrenci olduğumuzu ve amacımızın derlenen ağıtların ve ağıt yakma geleneğinin unutulmasını önleyebilmek olduğunu söyleyince daha rahat davrandılar ve gereken yardımı gösterdiler.

Araştırmalarımız sırasında, ağıtçıların ağıt söylemeyi “meyit söylemek” diye adlandırmaları çok dikkatimizi çekti. Ölenlerin cesedine yöremizde meyit denilmektedir. “Meyit söylemek” tabirinin de meyit sözünden uydurulduğunu düşünüyoruz. Bayram TÛTEN adlı kaynak şahsımız meyit kelimesini bir ağıtta şöyle söylemekteydi:

“Gayın geldi Ömer yokdur,
Ölüm cümlemize hakdır,
Meyit yunağa çıkınca,”
Maşallah çekiyor dokdur.”¹⁷

¹⁷ Kaynak şahıs Bayram TÛTEN ile 28. 5. 2003'te yapılan görüşmeden. (Geben'de Tüfek için vurulan Ömer'e Yakılan Ağıt)

Dörtlükte de anlaşıldığı gibi “meyit” ölüye denilmektedir. Dolayısıyla “ağıt söylemek” yerine ölüye “meyit söylemek” anlamında kullanmaktadırlar.

Araştırma yapmak için köy çayhanelerine, evlere, camilere, tarlalara ve bahçe avlularına gittik. Bazı köylerin ulaşımının zor olması araştırmamıza engel teşkil etmedi. Andırın’da böyle bir çalışma yapmamıza sevinen kaynak şahıslar, araştırma sonucunu çok merak ettiklerini söylediler ve tüm birikimlerini bizimle paylaştılar. Yörede yetişmiş olmamız kaynak şahısların daha rahat olmalarını sağladı ve bu da bize daha fazla kolaylıklar getirdi. Daha sonra derlediğimiz ve kayıt cihazına aldığımız metinleri özenle yazıya aktardık ve asıl çalışmamıza, ağıt incelemelerine başladık.

2.3. ANDIRIN’DA AĞIT YAKMA GELENEĞİ

Ağıt kelimesi, Andırın yöresinde ölen bir kimsenin ardından onun iyi hallerini, ölümüne duyulan acıyı, ölünün ölüm sebeplerini dile getiren ezgili türküler olarak bilinmektedir. Ağıt yakan ve söyleyen ölü sahiplerini ağlatan kimselere de ağıtçı denmektedir. Ayrıca ağıt yerine “meyit”, “türkü” ve “destan” kelimesini kullananlar da var. Yaptığımız araştırmada ağıt yakma geleneğinin bazı değişikliklere uğrasa da geleneğin canlı bir şekilde devam ettiğini gördük. Eskiden bir ölü olduğunda, başında oturup ağıt söylenirmiş. Şayet cenazenin başında ağıt söyleyen bir kişi yoksa yörede ağıt söyleyen birinin gelmesi sağlanır ve gelen kişi, cenazenin başında ağıt söyleyerek cenaze başındakilerin ağlamalarını sağlamış. Andırın’ın Çiçekli köyünde yaşayan Elif DALKIRAN ile yaptığımız görüşmede halasının birgün Andırın merkezinden çıkarken bir evde bir ölü olduğunu gördüğünü ve kadınların ölünün başında durduklarını ancak ağlamadıklarını görünce, ağıt söyleyerek onların ağlamalarını sağladığını söylemektedir.¹⁸ Araştırmada Andırın’da ağıt söyleme geleneğinin altı şekilde yapıldığını gördük. Bunlar;

- a. Ağıtçının kendisi için söylediği ağıtlar.
- b. Ağıtçının başkası için söylediği ağıtlar.
- c. Ağıtçının başkasının isteği ile söylediği ağıtlar.
- ç. Ağıtçının hem kendi isteğiyle hem de başkalarının isteğiyle söylediği kına türküleri (ağıtları).
- d. Ağıtçıların karşılıklı söyledikleri ağıtlar.
- e. Kim tarafından söylendiği belli olmayan ağıtlar.

¹⁸ Kaynak şahıs Elif DALKIRAN ile 4 Ocak 2004’te Andırın’ın Çiçekli köyünde yapılan görüşmeden.

f. Ağıtçının başkasının (yerine) ağzıyla söylediği ağıtlar.

Andırın Ağıt Yakma Geleneği'ni şu başlıklar altında inceleyebiliriz:

2.3.1. Ağıtların Yakılma Sebebi

Andırın'daki ağıt yakma geleneğinde; önce acıklı bir olayın yaşanması gerekmektedir. Ölüm veya acıklı olaydan sonra ağıtçı kişi ağdını yakar. Ayrılık, sevgi, kıskançlık, doğal afet gibi durumlarda da ağıtlar yakılır.

2.3.2. Ağıtların Yakılma Zamanı

Ağıtlar genellikle acı olaylardan sonra söylenir. Bu durum köylere göre bazı değişiklikler gösterir. Bazı köylerde ölünün başında, bazılarında ise daha sonraları yakılır.

2.3.3. Ağıtların Söylendiği Yerler

Andırın yöresinde ağıtlar daha çok tarlada mısır otu vururken (çapalarken), evlerde el değirmeni çekerken, düğünlerde halay çekerken ve kına yakılırken, cenaze ve ölümden sonraki günlerde ağıtlar yakılır.

2.3.4. Ağıtların Kimler İçin Yakıldığı

Andırın yöresindeki ağıtlar daha çok şehit olan veya gurbete giden asker, trafik kazasında ölenler, hastalıktan ölenler, öldürülen eşkıyalar, doğal afetler, kız kaçırılmaları; kavuşamayan sevgililer ve ayrıca hayvanlar ile cansız varlıklar için de ağıtlar yakılmıştır.

2.3.5. Ağıt Yakma Törenleri

Andırın'da Gökahmetli köyü ve civarları hariç şu an ağıt yakma geleneği pek yaşamamaktadır. Gökahmetli köyünde ise ölünün etrafına toplanarak sırayla ağıt yakılmaktadır. Bu köyde de ölünün başındaki ağıt yakma töreni eskiye oranla azalmış durumdadır.

2.3.6. Ağıt Yakma Şekilleri

Andırın'da ağıt yakma geleneğinde ağıtçılar, ağıtları; kendileri için, başkaları için, başkalarının isteği ile, başkalarının ağzı ile, karşılıklı olarak, ve Kına gecelerinde kadınlar beraberce yakarlar. Bunun dışında bir de yakarı belli olmayan ağıtlar vardır.

2.3.7. Andırın'da Yetişen Ağıtçılar

Andırın'da ağıt yakma geleneğini kadınların yanı sıra erkeklerin de canlı bir şekilde devam ettirdiğini görüyoruz. Mahire YAYCIOĞLU, Latife YAYCIOĞLU, Celil DALKIRAN, Torlar köyünden Fatma TEMİZ, Hacer TEMİZ, Yeşiltepe köyünden Gülten KOYUNCU, Çokak köyünden Meryem YILMAZ, Camızlık köyünden Halime DOĞAN, Kaşkahlı köyünden Ayşe ZORLU, Çiçekli köyünden Hatice SALAN, Gökahmetli köyünden Döne Hatun (EKİCİ), Ballı Hatun (Belkise TAŞ), Sariye GÖK, Fatma Hatun (Fatma Gök), Karamanlı köyünden Ayşe KESME, yörenin önemli kadın ağıtçılarındır. Ancak bunların dışında da ünlü ağıtçılarının olduğu unutulmamalıdır. Aslen Andırınlı olup da Kadirli'de yaşayan ünlü kadın ağıtçımız **Hasibe Hatun** ve **Telli Hatun** eskiden yaşamış olan ve geleneği canlı bir şekilde yaşatan ağıtçılarımızdır.

Bölgemizdeki en ünlü erkek ağıtçılar; Alameşe köyünden Mehmet DOĞAN, Cambaz köyünden, Mustafa DUMAN, Süleyman DUMAN, Geben kasabasından İbrahim GÖK, Halil GÖK, Torlar köyünden Durdu TEMİZ, Darı ovası köyünden Duran AVAN, Geben'den Mehmet BAKACAK, Alanlı (Orçan) köyünden Mehmet ÖZDEMİR, Torlar köyünden Koca Tahir, Mustafa TEMİZ, Rıfatiye köyünden Hacı Veli DUMAN, Annoluk köyünden Kara Müftü (Sıdık DOĞAN), Gökahmetli Köyünden Adil GÖK, Selahattin AVAN, Kıyıkçı köyünden Osman ATEŞ, Süleyman ÜZÜCEK, Kuzgun köyünden Bekir KARALI, Ancak bundan başkaları da vardır elbet.

Yukarıda kısaca giriş yaptığımız Andırın'da Ağıt Yakma Geleneği'ni ayrıntılı bir şekilde inceleyelim:

Andırın'daki ağıt yakma geleneğinde, önce acıklı bir olayın yaşanması gerekmektedir. Ölüm veya acıklı olaydan sonra ağıtçı kişi ağdını yakar. Gidip de ölüünün başında söylemez. Ağıtçılarımızın bazıları geçmiş hayatlarında çok üzücü olaylar yaşadıkları için kendilerine ağıt yaktıkları görölmektedir. Andırın'ın Camuzluk köyünde yaşayan Hacer TEMİZ Kahraman Maraş Huzurevinden atılınca çok perişanlık

çeker ve kendi haline ağıt yakar. Hacer TEMİZ'in ağıdı söylemesinin sebebi, yetkililere sesini duyurup acılarının hafifletilmesi düşüncesidir. "Huzur evi" adlı ağıdını bu amaçla yakmıştır.

2.4. AĞIT YAKMA NEDENLERİ VE ŞEKİLLERİ

Ağıtların yakılma sebeplerini şu şekilde sıralayabiliriz:

2.4.1. Kazalar sonucu:

Andırın'ın Torlar köyünde yaşayan Zekiye Gelin su almak için gittiği kuyudan su çekerken kuyuya düşer ve ölür. Herkesi derinden etkileyen bu olaydan sonra, Zekiye Gelin'in komşusu olan Fatma TEMİZ olaydan iki üç gün sonra Zekiye Gelin'e ağıt yakar. Fatma TEMİZ'e yörede kimse Zekiye için ağıt söyle dememiştir. O, olaydan etkilenerek ve içinden geldiği gibi söylemiştir. Zekiye Gelin'in ağıdı bu duruma örnek olan bir ağıttır.

2.4.2. Sipariş Üzerine Söylenen Ağıtlar:

Andırın ağıt geleneğinde pek rastlanmayan ısmarlama ağıt örneğine sadece birkaç örnekte rastlamış bulunuyoruz. Gebenli Döne HÖBEK ile yapılan görüşmede Döne HÖBEK Andırın'da İbrahim adlı bir gencin, bir kıza âşık olduğunu ve İbrahim'in kızı alamayınca, ona sevgisini dile getiren bir acıklı türkü söylemesi için Âşık Hasan denilen bir şaire gittiğini ve kıza ağıt yaktırdığını söylemektedir.¹⁹ Bu olayda İbrahim'in Âşık Hasan'a para verip vermediği bilinmemektedir. Yine Gökahmetli köyünden Âşık Turâbî 1998'li yıllarda oğlu ölen bir kadının, oğluna ağıt yakması için bir Broadway marka taksiyi vermek istediğini söylemektedir. Aynı kaynakşahıs; eskiden kadınlar ölünün başında ağlarken her elini başına götürmesinde yumak yumak saçın ellerinde kaldığını görürdük ama şimdi nerde diyerek eski törelerin yok olmakta olduğunu dile getiriyordu.²⁰ Fakat yaptığımız bütün görüşmelerde genelde parayla ağıt yaktırma geleneğinin olmadığını gördük.

¹⁹ Kaynak şahıs Döne HÖBEK ile 29. 09. 2003'te yapılan görüşmeden

²⁰ Kaynak şahıs Selahattin AVAN ile 7. 5. 2004'te Gökahmetli köyünde yapılan görüşmeden.

2.4.3. Kına Gecelerinde Söylenen Ağıtlar:

Andırın'da tüm canlılığıyla devam eden bir gelenek de kına gecelerinde kına ağıtları söylemektir. Düğünlerde genelde kına yakılırken kına ağıdı bilen biri kına türküsü söyler. Şayet kına ağıdı yakacak biri yoksa, eskiden söylenen kına ağıtlarından bilinen varsa onlardan söylenir. Eğer bu da yoksa erkeklerden kına ağıdı söyleyen biri çağrılır ve ağıdı o kişi söyler. Erkeğin de söylediği anonim kına ağıtlarıdır. Çiçekli köyünden Elif DALKIRAN ile yaptığımız görüşmede kaynak kişi, eskiden geline kına yakılırken, babasının evinden çıkarken, ve damadın evine yaklaşırken, kına türkülerinin söylendiğini belirtmektedir.²¹

2.4.4. Gelin Övmeleri Üzerine Söylenen Ağıtlar:

Kına ağıtları genelde dörtlülle yazılırken yine kına türküleri içinde değerlendirdiğimiz gelin övmeleri de dörtlülükler şeklinde ve hece ölçüsüyle yazılmıştır. Parmaksızlar köyünden aldığımız bu türküyü²² Kına ağıtlarının içinde değerlendiriyoruz. Parmaksızlar köyünden aldığımız bu gelin övme türküsü de geline öğüt verirken aslında gelinin kötü durumlarla karşı karşıya kalabileceği ve denilenlerin yapılmaması halinde zorlukların yaşanacağı belirtilerek bu yüzden üzülmemesi için dolaylı yönden telkinde bulunmaktadır. Kına ağıtlarının genelde kadınlar tarafından söylendiği bilinmektedir. Oysa Andırın'da erkeklerin de kına türküsü söylediği görülmektedir.

2.4.5. Karşılıklı Söylenen Ağıtlar:

Yöremizdeki bir başka ağıt söyleme şekli de ağıtçıların olaydan sonra oturup karşılıklı ağıt söylemeleridir. Acıklı olay yaşandıktan sonra ölü yakınları ölü için karşılıklı ağıt söylerler. Ölünün çeşitli özelliklerini ve iyi hallerini dile getirirler. Andırın'da kaçakçılık yaparken 1960'lı yıllarda vurulan Kalabonulu İsmail'in Ağıdı buna bir örnektir. (Ağıt no: 191) İsmail'in ölümünden sonra, İsmail'in anası Hatice ve hanımı Sultan OCAK, İsmail için oturup karşılıklı ağıt yakarlar.²³ Yine askerde şehit olan asker için karşılıklı ağıt söylenmiştir. (Ağıt no: 142)

2.4.6. Başkasının Ağzıyla Söylenen Ağıtlar:

²¹ Kaynak şahıs Elif DALKIRAN ile 4 Ocak 2004'te Çiçekli köyünde yapılan görüşmeden.

²² Kaynak şahıs Fatma PARMAKSIZ ile 28 Eylül 2003'te Parmaksızlar köyünde yapılan görüşmeden.

²³ Kaynak şahıs Melek KARAKAŞ ile 2003'te Kalaboyun köyünde yapılan görüşmeden.

Yine ağıt yakma geleneğimiz içinde ilginç bir yere sahip olan başkasının ağzıyla onun yerine ağıt yakma örneğidir. İlçemizin Yeniköy (Azgıt) köyünde kanserden ölen Ömer ÇOBAN için çok sevdiği arkadaşı Osman KUŞCU, Ömer'in ağzıyla nişanlısına ağıt söyler.²⁴ (Ağıt no: 3) Bu altı başlık altında, ağıt söyleme geleneğinin farklı şekilleri görülmektedir.

Torlar köyünde Fatma TEMİZ ile Andırın'da "ağıt yakma" geleneğiyle ilgili görüşmemizde "bir kimse öldüğünde kimse gelip de birine ağıt yak demez, herkesin kendi kendine etkilenerek ağıt yaktığını, içinden geldiği gibi söylediğini, sözleri aklına Allah'ın getirdiğini söylemekte ve parayla ağıt yakmadığını ve hiç kimsenin de parayla ağıt yakmayacağını" belirtmektedir.²⁵

Andırın'daki ağıt yakma geleneği hakkında Çambaz köyünde görüştüğüm Hacı Mustafa DUMAN'a soru sorduğumuzda şöyle cevap verdi: "Hocam dedemizden geliyor, (ağıt yakma geleneği) dedemiz söylemiş. Biz de dört kardeşiz. Hangimiz olursa olsun söylüyoruz." Yok içimden geliyor. (birisi istemiyor). Sevdiğim arkadaş, (olduğu için) olayları canlandırmak için, kendiliğinden biliyon mu. Bu yeni ölen arkadaş da komşumuz, sevdiğimiz, çok iyi tanıdığımız biri. Böyle olunca da bu ağıdı söyledim". Hacı Bey'e şu ana kadar Andırın yöresinde ağıdını duyduğun kim var, ya da söylenen ünlü ağıtçılar var mı? Size ağıt derlemek için daha önce, buraya gelen araştırmacı oldu mu? diye sorduğumuzda şöyle cevap verdi: "Vallahi hiç kimseyi hatırlamıyorum. Dedemiz bunu (ağıdı) söylemiş, öteden beri sülalede bu söyleme geleneği var. Bizim biraderlerin hangisi olsa söylüyor. Şu ana kadar sizden başka gelen olmadı hocam."²⁶

Andırın'da ağıtların söylendiği yerleri ise şöyle sıralayabiliriz:

1. Tarlada mısır otu çapalanırken, 2. Evlerde el değirmeni çekerken kızlar ve kadınlar sırayla türkü ve ağıt söylemektedir, 3. Düğünlerde halay çekerken sesi güzel olanlar söylerler. 4. Cenazeden sonraki günlerde söylenmektedir. Bazı âşıklar toplumu derinden etkileyen olayları destanlaştırırlar. Âşık Gökşani gibi.

Yöremizdeki ağıtlar daha çok şehit olan veya gurbete giden askerler, trafik kazasında ölenler, hastalıktan ölenler, kavuşamayan sevgililer, öldürülen eşkıyalar, doğal afetler, kız kaçırmalar ve buna benzer konular için söylenmiştir. Ağıtlar irticalen söylendiği için ağıtçı bazen söylediği ağıdı unutmaktadır. Ancak onu dinleyenler ağıtları öğrenerek, akılda tutmaktadırlar. Camuzluk köyünde yaşayan Hacer TEMİZ

²⁴ Kaynak şahıs Osman KUŞCU ile 31. 8. 2004'te Yeniköy köyünde yapılan görüşmeden.

²⁵ Kaynak şahıs Fatma TEMİZ ile 04. 1. 2004'te Torlar köyünde yapılan görüşmeden.

²⁶ Kaynak şahıs Mustafa DUMAN ile 4. 01. 2004'te Canbaz (Kızıoluk) köyünde yapılan görüşmeden.

babasının ölümü üzerine ağıt yakar, ancak bir kısmını unuttur. Biz yaptığımız araştırmada unutilan kısımların Çukurova'da yaşayan Ayşe TEMİZ tarafından bulunduğunu gördük ve eksik kısımları Ayşe TEMİZ'den tamamladık.

Ağıt denince ilk akla gelen yöremiz, hiç şüphesiz Çukurova ve Toroslar'dır. Çukurova ve Toroslar'daki ilk akla gelen ünlü ağıtçılarımız da hiç şüphesiz Andırın'ın Gökahmetli köyünde yetişmiş olan Hasibe Hatun ve Telli Hatundur. Şu an yine Gökahmetli köyünde ağıt yakma kültürünün canlı bir şekilde yaşadığını bizzat gidip gezerek gördük. Hasibe Hatun'un köyünde şu anda Döne Hatun, (Döne EKİCİ), Fatma Hatun, Ballı Hatun [Belkise TAŞ (GÖK)], H. Adil GÖK, Sariye GÖK, Selahattin AVAN gibi ağıtçılarımız yaşamaktadır.

Ağıt yakma geleneğinin en canlı yaşatıldığı Gökahmetli köyüne gittik ve Döne EKİCİ'yi bularak ona yörede ağıt yakma geleneğinin eskiden bu yana nasıl yapıldığını, ölünün eşyasını alıp ağıt söylenip söylenmediğini, ölü olduğunda ağıtçıların çağrılıp mı yoksa kendi gönlüyle mi gittiğini, özel olarak bir ölüye ağıt yaktırılıp yaktırılmadığını ve yörede bilinen ünlü ağıtçıların kimler olduğunu sorduk. Döne Hanım şöyle cevap verdi: *“Şimdi meselâ ileri gelen (ağıtçılardan) bir ben varım belli kadın. Bir şo var, bir şo var, şo garı var. Bizler, ölü ölüşün şöyle oturruk. Ölü şurda yatar. Buradan ben söylerim, ordan şo alır, ordan şo alır, ordan şo alır. Böyle söyleriz. Yani her birimiz ikişer meyt, üçer meyt, dörder meyt. Ne yakabilirsek.*

Ölüye ağıt söylerken ölünün eşyasını elimize almak. Oturduğumuz yerden ağlarık. Meselâ Allah göstermiye babamız öldü ağladık, anamız öldü ağladık. Gardaşın ölü ağlan (ağlarsın).

Ölü, öldüğünde kimse bizi çağırmaz. Şorda cami var. Camıdan çağrılar. Selee verirler. İşde filen adam ölmüş derler. Biz orıya âle'emiz toplanırık. Gönüllü gederek ale'emiz oraya varrık. Akrabamızsa ağlarık, akrabamız değilse oturruk. Herkesin akrabası ağlar.

Hocam, kimse bize gelip de parayla ağıt yak demez. Biz kendi keyfimizden gederik. Yazdırılmaz da yazmadım da. Herkes içinden geldiği gibi söyler.

Yöremizdeki ünlü ağıtçılara gelince. Burada heç ağıt bilen de olmaz, türkü çağıran da olmaz, benden başka. Ancak ben ça'arrım. Burada eskiden bir Şerife

*Hatun, bir Telli Hatun bir de Hasibe Hatun'ı bilirim. Başka yok. Onlar, şu an yaşamıyor, hepsi öldü. ”*²⁷

Gök Ahmetli köyünün yetiştirdiği bir diğer ağıtçımız olan Ballı Hanım'a (Belkise TAŞ /GÖK) da Döne Hanım'a sorduğumuz soruları yönelttik. Ballı Hatun da sorularımıza şöyle cevap verdi: “Ağıt yakma geleneği kökten gelme. Şimdi bir ata sözü var: “Hatınlık kökten gelme, hanımlık daldan eğme” der ya onun gibi, bize bu kökten, süleleden, atadan, dededen. Bu Gökahmetli (bilir). Başka çevre köyler bu kadar bilmez ağıt yakmayı. Mesela, bizimkiler bir nişana gider, bir düğüne gider, yemek az gelse, yemeği beğenmese, ona bile söyleyenlerimiz var bizim. Biz ölünün başında toplanırdık, karşılıklı söyledik. Eskiden ölünün pırtısını alırlarmış. Mesela, bir ölü kömüldü. Yarın akrabası geldiği zaman çamaşırtıyan ağlarlarmış. Ebem rahmetli ölmüş, epey ara soğuduktan sonra emmim ölmüş. Bir çocuğu kalmış. Onun da bacısı varmış Ceyhan'da. Şimdiki gimi telefon yok, at yok, araba yok. Ne zaman gelik ne zaman gelmiyeyse, o bacısını katarak ağıt yakıyormuş, ağlıyormuş gelin bacım diye. Gelin, genç ölmüş, ebem rahmetlik de. İşte bibim alıvermiş:

*Yıradıkca yırarara,
Anan da geymezdi gara,
Dezzem bacısını arar,
Gela babamoğlu gela.*

Hocam bu gelenek hemen hemen devam eder. Ölünün başına toplanırık. Genelde söylerler. Söyliyen de olur, söylemiyen de. Şimdi bir de hocalar var. Eskiden Hoca yok gibi. Benim dedem de âlim hocaydı Bak dedemin ağıdı var:

*On uşağı var ağa'nın,
İkisi gayfe gavırır,
Yed'at var havlıda,
Küheylan guyrük savırır.*

Bu, babamın dedesi Hacı Veli Ağa'ya yakılmış. O da Hac'a gitmiş bir adam bak. O zaman da hoca varmış, amma hüst diyeni yo'umuş. Şimdi o kadar da ağlatmıyor hocalar.

İşte ondan sonra dedem Mehmet Efendi'ye yakılmış:

*Bir uzunca cübbe geyer,
Ezen verirdi camiya,*

²⁷ Kaynak şahıs Döne EKİCİ ile 7.02. 2004'te Gökahmetli köyünde yapılan görüşmeden.

*Bedeni müzden efendi,
Bu bize niye ki niye.*

*Gurban oldum müderrisim,
Yavrum desem yakışma mı?
Sabah da Cuma günü,
Arkadan adam akışma mı?*

*Şimdi burada ölünün başında ağıt söyleniyor da, tekrar ölünün yanına gelenler
oldu zaman da söyleniyor. Bak kırk gün oldu diyor; kırkıncı gün ağıt ağlıyor:*

*Tamam kırk gün oldu bugün,
İçerime gurdun düğün,
Gızlar ardıma düzülin,
Size belledirim oyun.*

*Ağıt yakdırma olayına gelince; yok, ona gelmek biz. Bir Çerkez ölmüş. Hasibe
Hatun'a: "Ağla" demişler: Hasibe Hatun da şöyle demiş:*

*Ne diyem de ne söyliyem,
Ölü benim olmıyanca,
Bir Çerkez'e ağıt olmaz,
Bini birden ölmeiyence.*

*Elin ölüsüne ağlıyamazsın zaten sen ki. O, içinden geliyor. Herkeş gönlünden
gopduğu gibi söyler. Bir nişana, bir düğüne gittiğinde hoşuna gitmeyene ağıt da
yakarlar Birbiriyle tartışıverirler, bir şey vermediğinde.*

*Eskiden bir gıtlık olmuş. Aç galmuş millet. Eşe Hatun ve Telli Hatun varmış.
Neyse adamın birinde buğday varmış. Ona buğday diye gitmiş. Ödünç alacak, ekini
çıkınca verecekmiş. O da vermiyence, şöyle demiş:*

*Nere'e gediyon emmim gızı,
Ben de geliyom o yoldan,
Bir gırat buyda vermedi,
Sakacı'ı boklu halden.*

*Ezel ben de hatunıdım,
Altun başım heel heel,
Bir gırat buyda vermedi,*

Omzumda galdı çuval.

O hesab, işde bak. Böyle ödünç vermiyene de söylenir. Bizde bu bir gelenek yani. Bu da, bir Gökahmetli’de bir de herhalda Yaycılarda var. Bu a’at başgasında yok.

Yöremizdeki önemli ağıtçılar ise; Hasibe Hatun, Telli Hatun, Şerife Hatun, Döne Hatun, Fatma Hatun, Elif Hatun (Cınak), Hacı Veli BIÇAKÇI’dır.”²⁸

Andırın ağıt yakma geleneğinin başkenti diyebileceğimiz Gökahmetli köyünde yaptığımızdiğer bir görüşme ise şöyleydi: “Eskiden yaylaya göçüldüğünde evlerde kadınlar toplanıp şehriyel dökerlerdi. On kadın, yirmi kadın, kimi hamır yoğurur, kimi höllük eder, şehriyel dökülürken avratlar buturan (avare), iş yok, güç yok, geçim gaygısı yok, sıkıntı yok. Birbirlerine türkiyle (kastettiği ağıttır), taşlama yapa yapa zaman geçirirlerdi. Onun için herkes hazır cevaptı. Hatta Hasibe Hatun şehriyel çekme işinden birinde küçük kız kardeşi Telli Hatına şöyle diyerek taş vurmıştu:

*Kele gelin kele gelin,
Sölemeye yok ha halım,
Ben sufruya alamıyom,
Gelin de elinden alın.*

*Bir gazan bişirdim aşı,
Bacım şaapaz dutar işi,
Bir sufra ekmek yemiş,
Yülemiş de gelmiş dişi.²⁹*

Yine Andırın’ın önemli ağıtçılarından biri olan ve Annoluk köyünde yaşayan Kara Müftü Lakaplı Sıddık DOĞAN’a ağıt yakma geleneğinin nasıl olduğunu sorduğumuzda şöyle cevap verdi: “Yöremizde ağıt yakma iki şekilde olur. Ölü öldüğünde de söylenir, ölü gömüldükten sonra da. Bazisi, -daha yangılı olan- o anda da söyleyebilir, fakat bilahare söyleyen de. Her ikisi de olabilir. Önceden belki ölünün başında söylenmiştir, ama şu anda yok. Ölü gömüldükten sonra bir şeyler belki olur. u dinimizce de doğru değildir (Ölünün başında ağlayarak,dövünerek ağlamak ve ağıt söylemek). Anında ölünün başında ağıt yakmayı dinimizce sakıncalı görürük. Öyle bir gelenek yok.

²⁸ Kaynak şahıs Belkise GÖK (TAŞ) ile 7.02. 2004’te Gökahmetli köyünde yapılan görüşmeden.

²⁹ Kaynak şahıs Sariye GÖK ile 7.02. 2004’te Gökahmetli köyünde yapılan görüşmeden.

*Hocam bizde Avşar ırğı da var. Avşarlar ağıda düşgün olur. Bir ölüsü olsun, bilmem böyle bir kazası olsun, Avşarlar hemen ona bir şeyler yakıştırırlar. Benim ekseri ağıt söylemem Avşarlıktan geliyor. Avşarlık, sülalede var. Bizim sülalede kafa yorduktan sonra yakıştırmayan olmaz. Kolaylıkla ağıt söyleyebilirler. Yöremizde parayla da ağıt yaktıran olmaz. Ben duymadım. Ancak dezzemin oğlu olan ve Andırın'ın Tufan Paşa mahallesinde yaşayan Mehmet KÜRTÜL'ün çocuğu olmadı. Kardeşinin oğlunu evlatlık aldı. O da genç yaşta kanserden ölünce bana gelip ağıt yakmam için ricada bulundu. Ben de çok üzüldüğüm için yazmak istemedim, fakat Mehmet Bey ısrar edince dayanamadım ve bir ağıt yaktım. Bu olay, 1980 yıllarında oldu. Yöremizdeki ünlü ağıtçılardan Gökahmetli köyündeki Hasibe Hatun ve Telli Hatun'u duyardım.*³⁰ Andırın yöresindeki ağıt yakma geleneğinin hâlâ canlı bir şekilde yaşatılmasında en büyük etkenin radyo ve televizyon kültürünün yöreye hakim olamamasıdır. Çukurova yöresinde ve ilçemizde yaşayan Sıdika GÖK, Belkise GÖK, Sariye GÖK, Döne EKİNCİ, Fatma TEZMİZ, Hacer TEMİZ, Döne HÖBEK, Hatice SALAN, Ayşe ÇAĞLAYAN, Hasibe HATUN, Telli HATUN gibi kadın âşıkların yanı sıra erkek âşıkların, ağıtlar söyleyerek bu geleneğin canlı bir şekilde yaşamasına ve devam etmesine büyük katkıda bulunmaktadırlar. Yöre halkı Âşık Feymani, Âşık Gül Ahmet, Mahmut TAŞKAYA, Âşık Hacı KARAKILÇIK, Âşık İmamî, Âşık Gökşânî gibi ozanlarımızın kasetlerindeki ağıtları dinleyerek “ağıt yakma” geleneğinin sürdürülmesi için çaba harcamaktadırlar.

2.5. ANDIRIN AĞITLARININ ŞEKİL YAPISI

Ağıtlar genellikle mâni, koşma şeklinde kafiyelenmiştir. Ağıtları kısaca şu şekilde sınıflandırabiliriz:

a. 8'li ve mâni şeklinde kafiyeli olanlar:

a a x a... b b x b. .

a a a b ... c c c b...

a b c b ... d d x d, e e x e. .

a a b c. , d d x d. , e e x e...

b. Koşma şeklinde kafiyeli olanlar:

x a x a... a b a b – c c c b... d d d b...

c. Koşmanın ilk dörtlüğü şeklinde kafiyeli olanlar.

³⁰ Kaynak şahıs Sıddık DOĞAN (Kara Müftü) ile 2.02. 2004'te Alınoluk köyünde yapılan görüşmeden.

x a x a veya a b a b ....

ç. Koşmanın ikinci dörtlüğündekiler gibi kafiyeli olanlar

b b b a ... c c c a ... d d d a....

d. Bentleri üçlük, bağlantıları iki mısralık olanlar

a a a b b ... c c c d d . . e e e f f...

e. Bentleri dörtlük bağlantıları üç mısralık olanlar

a a a a b b b...c c c c d d d...e e e e f f f...

f. Üçleme şeklinde olanlar

g. Serbest olanlar

MISRA SAYISINA GÖRE AĞITLARIN KITALARININ TASNİFİ											
MISRA SAYILARI	AĞIT ADE Dİ	KITA SAYI SI	MISRA SAYISI	ÖLÇÜSÜ / VEZNI							
				7'Li HEC E	8'Li	9'LU	11'Li	11+8 8+11	12	14+2	SERBEST
İKİ MISRADAN OLUŞAN KITALAR	3	4	8		2		1				
ÜÇ MISRADAN OLUŞAN KITALAR	3	7	21				3				
DÖRT MISRADAN OLUŞAN KITALAR	470	2983	11.932	1	320	1	126	13	1		8
BEŞ MISRADAN OLUŞAN KITALAR	18	13	78		4		11	1			1
ALTI MISRADAN OLUŞAN KITALAR	5				2		3			1	
YEDİ MISRADAN OLUŞAN KITALAR	1	10	70								1
GENEL TOPLAM	500	3079	12.318	1	328	1	144	14	1	1	10
NAKARAT				YOK	108	YOK	129	5	YOK	1	8

İncelediğimiz metinlerin kafiye şeması:

1. a b c b ç ç b ç:

Dörtlük sayısı: 115

8'li: 15

11'li: 2

2. a b c b ç ç c b..:

Dörtlük sayısı. 99

8'li: 10

11'li: 9

3. a b a b c c c b...

Dörtlük sayısı. 54

8'li: 3

11'lü: 8

4. a b a b c c c b..

Dörtlük sayısı: 29

8'li: 3

11'li: 1

5. a a a b c c c b...

Dörtlük sayısı

8'li

11'li

6. a a a b c c b c...

Dörtlük sayısı: 16

8'li: 2

7. a a b a c c c...

Dörtlük sayısı: 33

8'li: 4

11'li: 2

8. a a a a b b b b.....

Dörtlük sayısı: 11

8'li: 1

9. a a a b b b b

Dörtlük sayısı: 7

Hece: 11 + 8: 1

10. a a b a c c b c ...

Dörtlük sayısı: 1258

a b x a

11. a a a b c c c b

Dörtlük sayısı: 698

a.a a x

12. a a a b b c c c b b b

Dörtlük sayısı: 48

a a a x x

13. a a a x x : 4 kıta

14. a a a x b b b: 10

15. a a a b c: 8

a b a b: 22

16. a a b c: 8

a b a b: 22

a a a a: 9

2.6. ANDIRIN AĞITLARININ MUHTEVASI

2.6.1. Müzik

Yöremizde söylenen ağıtların değişik özellikleri vardır. Bunların başında ağıtları etkili yapan en önemli özelliklerinden biri ağdın ezgisidir. Yöremiz ağıtlarının ezgisi genellikle uzun hava niteliğinde olup ağıtlarda bulunan “yaslı, hüznü, içli ve yanık” makamlardır. Ağıtların ezgili olması hem akılda tutulmasını kolaylaştırmakta hem de daha etkili olmasını sağlamaktadır.

2.6.2. Kalp İfadeler

Türk halk şiirinde kalıp ifadeler çok önemlidir ve bu yüzden bazı dörtlükler küçük değişikliklere uğrasa da şekil yapısı değişmez.

“Ablak İrbehemim ablak,
Gıyıp da vurmam şablak,
Yenil dedim yenilmedi,
Yendi m’ola gara toprak. ”³¹(İbrahim’in Ağdı,

“Ablak sarı Mullam ablak,
Gıyık da vurmam şablak,
Yenil olğlum yenil dedim,
Yeniyor mu gara toprak.”³² (Ağıt no: 163)
Görüldüğü gibi kelimeler farklı olsa da anlatım ve şekil değişmiyor.

2.6.3. Ağıt Yakmaya Sebep Olan Olaylar

Ağıtların muhtevası mutlaka bir ölüm olayı teşkil eder. Ancak günümüzde değişik acıların yaşanması sonucu söylenen şiirlere de ağıt denilmektedir.

Bu olaylar daha çok, ölüm, ayrılık, kaza sonucu ölüm, ecele ölüm, doğal afetler, savaşlar, siyaset gibi olaylardır. Bunları kısaca şu başlıklar altında ele alabiliriz:

2.6.3.1. Eşkivalıktan Ölenler İçin Yakılan Ağıt

Örneğin eşkıyalıktan ölen biri için yakılan ağıt.

“Gözledim de göremedim,
Aradım da bulamadım,
Kellesini de kesmişler,
Ben Mullam’ı bilemedim.”³³ (Ağıt no: 163)

2.6.3.2. Kaza Sonucu Ölenler İçin Yakılan Ağıt

Kaza sonucu ölümler de önemli bir etkendir.

“Adıyaman’ın önu dere,
Gaderim yazılmış gara,

³¹ Kaynak şahıs Bayram TÜTEN ile Ağustos 2003’te Bunduk köyünde yapılan görüşmeden.

³² Kaynak şahıs Celil DALKIRAN ile 4. 1. 2004’te Andırın’da yapılan görüşmeden.

³³ Kaynak şahıs Celil DALKIRAN ile 4. 1. 2004’te Andırın’da yapılan görüşmeden.

Daha böyle görüldü mü?

Altısını goyduk yere”³⁴ (**Ağıt no: 126**) Adıyaman’da trafik kazasında ölen altı kişinin ağıdır.

2.6.3.3. Sosyal Olaylar Üzerine Söylenen Ağıtlar

Geleneğimize çok ters gelen bir olay vardır. Oğlan askere gider ve uzun bir süre gelmez. Oğlanın babası gelinle evlenir. Bunun üzerine oğlan ağıt yakar:

“Bir emir geldi de asger yürüdü,
Ufacık dağları duman bürüdü,
Dört kitabın hangisinde varıdı,
Gavır baba nasıl aldın gelini.”³⁵ (**Ağıt no: 323**)

2.6.3.4. Savaşlar ve Baskınlar Sonucu Söylenen Ağıtlar

Savaşlar ve baskınlar olunca ölümler meydana gelmektedir. 1920’de Ermeniler Geben köyünü basar ve yedi gelini keserler.

“Akşamınan bir yel esdi,
Yatsıyınan gavur bası,
Gavurumuş gara gavur,
Yedi gelin birden kesdi.”³⁶ (**Ağıt no: 218**)

2.6.3.5. Yanlış İnançlar Sonucu Ölenler İçin Yakılan Ağıt

Doğum esnasında baygın yatan kadın uzun süre kalkmayınca öldü diye gömülür Daha sonra geri gelen kadın hortlak diye tüfekle vurulup öldürülür. Gelinin kaynanası ağıt yakar. Halkımız hortlaktan her nedense çok korkmaktadır.

“Yanar ocak tütmez pece,
Elim goydum gızgın saca,
N’ola ben de öleyidim,
Gelinin öldüğü gece.”³⁷ (**Ağıt no: 217**)

³⁴ Kaynak şahıs Süleyman DUMAN ile Ağustos 2003 tarihinde Canbaz köyünde yapılan görüşmeden)

³⁵ Kaynak şahıs Döne HÖBEK ile 29. 3. 2003’te Andırın’ın Geben kasabasında yapılan görüşmeden.

³⁶ Kaynak şahıs Celil DALKIRAN ile 4. 1. 2004’te Andırın’da yapılan görüşmeden

³⁷ Kaynak şahıs Murtaza Yılmaz ile Ağustos 2003’te Andırın’ın Çığışar köyünde yapılan görüşmeden).

Ağıtlarımızın tamamına yakını sosyal olaylarla örülu olduğu için buraya sadece birkaç örnek aldık.

2.6.4. Ağıtlarda Yer Alan Örf ve Âdetler

Ağıtlar söylenirken hiç farkında olmadan bazı örf ve âdetlerden bahsedilir. Örf ve âdetlerle ilgili metinlerden örnekleri sıralayacak olursak şu şekilde sıralayabiliriz:

2.6.4.1. Düğün adetleri;

“Atladım geçdim Tuna’yı,
Ağ ele vurun gınayı,
Ağlatman sefil anayı,
Gız zabattan gediyou mu?”³⁸ (Ağıt no: 410)

Dörtlükte görüldüğü gibi düğünlerde gelinlerin eline kına vurma âdetini dile getiriyor. Başka bir örnek de şöyle:

“Cehez sandıkta basılı,
Al yeşili solmadı,
Nice gıydın Gadir Mevlam,
Gızım da gelin olmadı.”³⁹ (Ağıt no: 410)

Bu dörtlükte ise gelinlerin baba evinden çıkmadan önce el emeği, göz nuru ile hazırladıkları çeyiz sandığını dile getirmiştir. Buna benzer örnekler çoktur.

2.6.4.2. Ölüm Adetleri

İnsanımız sonra ağıtlar yakılır, yemekler yedirilir, mevlit okutulur, kurbanlar kesilir. Aşağıdaki dörtlükte buna bir örnek verilmektedir.

“Babamın adı Hüseyin,
Ben bu feleğe küseyim,
Eğer Nusret gurtulursa,

Çifte gurbannar keseyim.⁴⁰ (Ağıt no: 126) Türklerde birinin işleri kötü gidiyorsa, o işin düzelmesi için dilekler tutar ve kurbanlar adar. Burada da kurban

³⁸ Kaynak şahıs Elif DALKIRAN ile Ocak 2004’te Çiçekli köyünde yapılan görüşmeden.

³⁹ Kaynak şahıs Döne HÖBEK ile 29. 3. 2003’te Andırın’ın Geben kasabasında yapılan görüşmeden.

⁴⁰ Kaynak kişi Süleyman DUMAN ile Ağustos 2003’te Canbaz köyünde yapılan görüşmeden.

adandığını görüyoruz. Nusret kurtulduğu takdirde çifte kurbanlar keserim diyerek örf ve adetimizde olan kurban kesme adetini vurguluyor.

“Gel hele Melek gel hele,
Bak oğlumun yarasına,
Bir gara bayrak galdırmış,
İki köyün arasına.”⁴¹ (Aniş Hanım’ın Kardeşine Söylediği Ağıt)

Eski Türklerde ölü olan evin önüne kara bayrak çekilirdi. Günümüzde de ölüm olduğu zaman ölü yakınları karalar giyerek yas tuttıklarını belirtmiş olurlar 10 Kasım günü birçok kişi Ata’nın ölüm günü olduğu için kara renkli elbiseler giymektedir.

Örf ve adetlerimizde ölüm olayından sonra ağlamak iyi karşılanmasa da sessizce ağlamak, ölü için üzüntülü olunduğunu ve onun çok sevildiğini belirtir.

“Ne yatıyon hecin gimi,
Gara belik sicim gibi,
Başucunda ben ağlarım,
Anan gızı bacın gimi.”⁴² (Ağıt no: 217)

Yine kadınların bağırarak ve erkeklerin yanında ağlaması günümüzde iyi karşılanmaz, yabancı insanların olduğu yerde ağlama ayıp karşılanır. Bu aşağıdaki dörtlük çok güzel bir şekilde dile getirilmektedir.

“Hemite’nin önü ılık,
Gulunşdan gulunca belik,
Kimsecik yok kele bacım,
Ağlaşalım soluk soluk.” (Ağıt no: 80)

Örneklerden ve ağıtların karakteristiğinden çıkan sonuçlar göstermektedir ki ağıtları başlatan, sürdüren, çoğaltan olayların başında insanlığın yenemediği ve çözemediği ölüm gerçeği gelmektedir.

2.6.4.3. Askerlik Adetleri

Askerlik, bizde kutsal olarak algılanmaktadır. Asker şehit olduğunda onun tabutu Türk bayrağına sarılır. Asker Türk bayrağının, dolayısıyla vatanımızın ve namusumuzun sembolüdür. Aşağıdaki dörtlük de şehit askerlerin bayraklara sarılıp defnedildiğini imâ etmektedir.

⁴¹ Kaynak şahıs Mehmet ÇIĞŞAR ile Ağustos 2004’te Çığşar köyünde yapılan görüşmede alınan kasetten.

⁴² Kaynak şahıs Murtaza YILMAZ ile Ağustos 2003’te Andırın’ın Çığşar köyünde yapılan görüşmeden.

Asger vuruldu Şırnağ'an deresinde,
Gurşun galmış çıkmıyor yarasında,
Öcalan da iki bayrak arasında,
Can çeke çeke de sen de ölürsün.⁴³ (Ağıt no: 132)

2.6.4.4. Müjdelik

Sevinçli haberlerden sonra haberi getiren kişiye müjdelik (hediye ya da para vs.) verilir. Bu adet ağıtlarımızda da işlenmiştir.

“Veli'nin evine vardım,
Çift gurşunu birden vurdu,
Ayan (müjde) olsun kele Döndü'm,
Şükür hayıfını aldım.”⁴⁴(Ağıt no: 213)

2.6.5. Ağıtlarda Yer Alan Dualar

İnsanlar dileklerinin kabul olması için Allah'a dua eder ve ondan istek isterler, bu inanç ağıtların içinde de verilmiştir.

“Allah'ım beni kavuştur” (309) “Gadir mevlam bana acı” (342) “Gomşular duaya geliyor” (376) “Şu mevlem yardım eylesin” (384) “Her dileğim kabul olsa” (208-3) “Cennet ala olsun yerin” (219-1) “Mekanı olsun senet” (245-6) “Allah muhafaza eylesin” (259-9) “Yüce mevlam senden razı olsun” (270-2) “Avuçladığın toprak altın olsun” (270) “Allah ömür versin” (281-1) “Mübarek olsun” (282-3) “Mevla kavuştursun oğlum” (6-3), “Cennet mekanın olsun (9-2) “Kabrın de nurla dolsun “(9-2) “Kıyma kadir mevlam kıyma” (19-3) “Kabrın de nurla dolsun” (0-2) “Kıyma kadir mevlam kıyma” (19-3) “Allah yardım etsin bize” (25-1) “Allah ona rahmet etsin” (716) Makamını cennet etsin” (71-6) “Mezarında güller bitsin” (71-6) “Cennet ala yeri ola” (77-1) “Gıyma kadir mevlam gıyma” (89-1) (89-2), “Ruhi'm yerin cennet olsun” (92-4) “Yüce hak rahmet eylesin” (93-22), (93-24)

2.6.6. Ağıtlarda Yer Alan Beddualar

⁴³ Kaynak şahıs Fatma TEMİZ ile 4. 1. 2004'2 te Andırın'ın Torlar köyünde yapılan görüşmeden.

⁴⁴ Kaynak şahıs Celil DALKIRAN ile 4. 1. 2004'te Andırın'da yapılan görüşmeden.).

İnsanoğlu bir şeyin olmasını istemiyorsa veya daha kötü olmasını istiyorsa, Allah'tan dilek dileyerek onun çok kötü olması için yalvarır. Bu inanç ağıtların içinde verilmiştir.:

Buğday tarlaları sular basıyor,
Su işleri bize gulak yasıyor,
Dayrasına varsak hemen süsüyor,
İlehe gözlerin kör ola Halet. (Ağıt no: 499)

Asger vuruldu Şırnağ'an deresinde,
Gurşun galmış çıkmıyor yarasında,
Öcalan da iki bayrak arasında,
Can çeke çeke de sen de ölürsün.⁴⁵ (Ağıt no: 132)

“Kör olsun anayın gözü” (330), “Haram olsun bir tas suyunu” (378-2) “Kendisi konsun mezara” (207-4) “Bunu diyen cehennemde yana” (208-7) “Kör olası” (219-3) (219-5), (227-5), “Bu hasretlik soyka kala” (271-3) “Soyka kalsın bek işlemiş “271-8) “Ya mevlam beni ya senin canı alsa” (293-15) “Alo öküzü gru har yerin” (296-11) Ağ bideri serçe deşsin” (296-11) “Halal ekmek zehir olsun” (236-11), Bebek senin anan ölsün” (36-7) “Soyla galsın araları” (94-2)

2.6.7. Ağıtlarda Yer Alan Atasözleri ve Vecizeler

İnsanoğlunun asırlık tecrübelerden sonra söylediği atasözleri insanlara doğru yolu gösterir ve onlara nasihat eder.

“Gış gününde av avlanmaz,
Yaz gününde at bağlanmaz.” (Ağıt no: 182-6)
“Yanık yerde ot bitmez,
Biterse fidanı dutmaz.” (Ağıt no: 189-2)
“Ölüm inkâr olunmaz”
“Gara haber tez ulaştı”
“Ölüm cümlemize kaldı”

2.6.8. Ağıtlarda Yer Alan Deyimler

“Mehmet Beyi uğratmışlar nazara.” (Ağıt no: 200-1)

⁴⁵ Kaynak şahıs Fatma TEMİZ ile 4. 1. 2004’2 te Andırın’ın Torlar köyünde yapılan görüşmeden.

“Gada nı alayım (245-7), “Kurban olmak” (250), (256-), “Gadan alayım” (260-1) “Kurban olmak” (262-6), (284-2), (288-8), 1-7), (1-8), (12-9), (18-5), 20-1), (23-14), (25-5), (42-11), (49-9), (56-2), (56-3), (56-4), (59-2), (59-2), (59-14) “Allah’tan korkmaz, kuldan utanmaz” (315-2) “Ataş atdın da özüme” (319) “katlayıp ölmek” (202-6) “Ocağı batmak” (203-2) “Kurban olmak” (204-2) “Yüreği bulanmak” (207-2) “Gurban olsun” (365-1) “ah çekmek” (211-4) “gadanı alayım” (217-13) “Dizlerinde yoktur derman” (372-2) “gurban olayım,” (372-7), (376-9), (387-2) “başta derd açmak” (399-9) “aklını başına devşir” (203-1) “tebdili şaşmak” (204-5) “mezarına dut dikmek (213-2) “gurban olmak” (208-4), (214-12) (118-3), “ar etmek” (219-17) “buhtan etmek” (222-2) “gadan alayım” (13-1), (13-2), (13-4), (13-5), (21-1), (23-5), (37-7), (42-11), “gara bağlamak” (161-1)

Netice olarak; Andırın, örf ve âdetleriyle, gelenek ve görenekleriyle, ekonomik, siyasî ve kültürel yapısıyla, tarihiyle coğrafyasıyla ağıt yakma geleneğine ve ağıtlarına tüm yönleriyle yansımaktadır. Üzülerek belirtmeliyiz ki kitle iletişim araçlarının ve dinî inançların ağıt yakma geleneğinin zayıflamasına sebep olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Andırın yöresi coğrafya olarak Çukurova'nın ve Torosların bağıında büyüyen dağ ve tepelerin ova ve düzlüklerin hemen yanı başında rengarenk tabiat güzelliğinin içinde yükselir ve bu yükselen güzelliklerin arasında insanların gözlerini büyüleyen tarihî kaleleriyle ve ılıman kıştan sonra kurak yazın Çukurova'yı kavurduğu zamanlarda şefkatli ve serin bir ana gibi, en çok aranan ve beğenilen bir yer olarak karşımıza çıkar, bir cazibe merkezi olarak herkesi büyüler ve kendine çeker.

Andırın ağıtlarında, diğer ağıtlarda olduğu gibi daha çok yörede yaşanan çaresizlikler ve önü alınamayan olumsuzluklar sonucu, yaşanan sorunlar dile getirilerek sorunların hafifletilmesine, dolayısıyla paylaşılmasına, diğer taraftan öğüt ve nasihatlarla bulunularak yol gösterilmesine, eleştirilerde ise taşlamaya başvurularak rahatlama ya da karşındakine ders verme yoluna gidilmiştir.

Göçerlerin, eşkıyaların ve aşiret kavgalarının hüküm sürdüğü kimi tarihi zamanlarda Andırın'da zaman zaman tabiat ve zaman zaman siyaset, zaman zaman da ekonomik zorluklar insanların kaderlerini değiştirmiştir.

Andırın yöresi yerleşik hayata geçmede coğrafi koşulların uygun olmaması nedeniyle hâlâ taze bir gelin gibi nazlanmaktadır.

Yerleşik hayata tam geçilmemesi ve radyo ve televizyon kültürün yavaş ilerlemesi Andırın'ın örf ve âdetlerinin, gelenek ve göreneklerinin canlı ve dinamik olarak ayakta kalmasını sağlamıştır. Dolayısıyla kültürün yaşatılarak gelecek kuşaklara aktarılmasında Andırın yöresi önemli bir kültür merkezidir.

Yörenin ekonomik, siyasi, coğrafi, kültürel yapısı Andırın'ın ağıt geleneğine de yansımıştır. İncelediğimiz ağıtlardan yola çıkarak Andırın ağıt yakma geleneğine zemin hazırlayan ve onun yaşamasını sağlayan özellikleri şöyle sıralayabiliriz.

Eski Türklerde hakim olan yas töreni ve ağıtlar değişime uğramakla birlikte canlılığını korumaktadır.

Andırın'ın coğrafî yapısı ve ikliminin etkisi istenmeyen olayların yaşanmasına sebep olmuştur. Kızıloluk'taki April Kışı'nda binlerce hayvanın soğuktan ölmesi gibi. (Ağıt no: 426)

Andırın yöresinde fakirlik yüzünden etkisiyle istenmeyen olaylar meydana gelmiş ve bu durum acıların yaşanmasına sebep olmuştur. Kuyuya düşen Zekiye gelinin ölüm olayı gibi. (Ağıt no: 120)

Andırın yöresinde yaşanan siyasi olaylar, Ermeni zulmü ve eşkıyalık acılı olayların yaşanmasına neden olmuştur. Ermeni baskısıyla Geben'de öldürülen yedi gelin (Ağıt no: 218), gözleri oyularak öldürülen Durdu Bee (Ağıt no: 204, 205) ve vurularak öldürülen Sarı Mulla olayı gibi ağıtları bunlara örnek gösterebiliriz. (Ağıt no: 163)

Andırın'da yaşanan fikrî tartışmalar ve olaylar yüzünden Andırın kaderine terkedilmiş ve yörenin ekonomik açıdan gelişmesi engellenmiştir. Hacı Veli DUMAN adlı şahsın kaza yaptığında Mersin Devlet Hastanesi'ne gönderilmesi gibi. (Ağıt no: 383)

Yöre halkının güncel olaylara uzak durmaması ve ayrıca teröre çok şehit verilmesi, ağıtların yakılmasına zemin hazırlamıştır. Abdullah Öcalan'a İntizar (Ağıt no: 132) şeklinde yazılan ağıt gibi.

Yöredeki yanlış inançların ve eğitimsizliğin de acılı olayların yaşanmasına sebep olduğunu görürüz. Halbur yaylasında damadın seken kurşunla ölmesinin nedeninin gelinin uğursuzluğuna bağlanması (Ağıt no: 125) Çığışar köyündeki Hüsne gelinin "hortlak" diye öldürülmesi gibi. (Ağıt no: 217)

Andırın yöresinde hem kadınlar hem de erkek ağıtçıları ağıt geleneğinin yaşamasını sağlamaktadır.

Andırın yöresinde eski Türklerde yaşanan, ölünün arkasından ziyafet verme ve tören hazırlama, bugün de vardır. Yemekler yedirilip, mevlitler okutulur, helvalar dağıtılır.

Andırın ağıtlarında ölen kişinin dış görünüşü ve yapmak istedikleri dile getirilirken ağıtları daha çok ölenin yakınlarının yaktığı görülmektedir.

Andırın ağıtlarında daha çok 11’li hece ölçüsüyle yazılan koşma tarzı ile kafiye örgüsü 8’li hece ölçüsüyle yazılan mani türü kafiye örgüsü kullanılmaktadır.

Ağıtlarda ağıtçılar genellikle mahlas kullanmazlar. Ancak arada az da olsa kullanan çıkmaktadır.

Ağıtlar daha çok ölünün arkasından birkaç gün sonra ve çoğunlukla anne-babaya-kardeşe, evlada ve eşe yakılmakta ve parayla yazdırılmamaktadır.

Andırın ağıtları yörede yaşayan insanların psikolojik,sosyal-toplumsal koşullarını ağıt aracılığıyla doğrudan yansıtmakta, insanı ele alamadığı zamanlarda da doğayı, ve kişileştirdiği varlıkları muhatap olarak kendini ifade etme çabasını göstermektedir. Asılan Fatmanın Ağıdı (Ağıt no: 209), İntihar eden Ali Uzmanın Ağıdı (Ağıt no: 143) gibi.

Andırın ağıtları işledikleri konu itibariyle, taşlama, eleştiri, öğüt, dua, beddua, yakma, ağıt, öyküleme, tasvir güzelleme, destan, gibi türlere uyan yapıtlardır.

Çalışmamıza konu olan ağıtların kesin olmamakla birlikte 1890-2005 yılları arasını kapsadığını söyleyebilir.

İşlenen konuları ise şöyle sıralayabiliriz:

1) Gurbet: çeşitli nedenlerle gurbete gidenler için söylenir. Askerlik, işçilik, yurtdışı gibi. 2) Ayrılık, çeşitli nedenlerle sevdiklerinden ayrılan insanlar için söylenen ağıtlar 3) Hastalık: çeşitli nedenlerle hastalananlar ve hastalıktan ölenler için söylenir. 4) Ölüm: Ölümle ilgili olarak, eceliyle ölenler, çeşitli sebeplerle öldürülenler ve çeşitli kazalar sonucu ölenler için söylenir. 5) Hayvanlar için söylenir 6) Bitkiler ve mekanlar için söylenir 7) Sosyal olaylar için söylenirler. Andırın ağıtlarında konu olarak kısaca ölüm, hastalık, şehitlik, gurbete gitme, ayrılık, çeşitli nedenler, sevda ayrılığı gibi konular ele alınmaktadır.

Andırın ağıtlarında namus şeref ve haysiyetine düşkün olan yöre halkının bu ulvi kavramlar uğruna nice can aldığını ve nice canlar verdiğini görüyoruz. Dudu'nun Ağıdı (Ağıt no: 216), Kalaboynulu İsmail'in Ağıdı (Ağıt no: 191), İnce Hacı'nın Ağıdı (Ağıt no: 171), Öğretmenin Ağıdı (Ağıt no: 168) gibi.

Günümüzde ağıtları daha çok yüreği yanan ve 25 yaşın üstündeki insanlar söylemektedir. Yörede ağıt yakma geleneği eskiye oranla azalmış gibi görünse de kitle iletişim araçlarının yörede yaygın olarak kullanılmaması ve Türk sözlü şiir geleneğinin hakim olması sonucu ağıtların ve ağıtçıların bu geleneği canlı bir şekilde yaşatması devam etmektedir.

Basit bir ayrıntı ve üzerinden atlanabilir bir gerçeklik gibi gözükse de, önemli olan hususlardan biri de ağıt yakmanın bir bilgi, beceri, yetenek, ustalık ve uzmanlık işi olması, her önüne gelenin ağıt yakamamasıdır.

İncelememiz esnasında dikkatimizi çeken ve tarihi bir kırılma çizgisini işaret eden en önemli noktalardan birisi ve belki de en önemlisi İslamiyetle gelen zihniyet değişiminin ağıt söyleme geleneğinin aleyhine çalışmasıdır.

“Ölümden ne korkarsın

Korkma ebedî varsın”, diyen Yunus Emre'nin; ölümü düğün

gecesi (şeb-i arus) olarak niteleyen Mevlana'nın;

“Ölüm güzel şey, budur perde ardından haber,

Hiç güzel olmasaydı, ölür müydü peygamber”, dizelerini kaleme

alan Necip Fazıl KISAKÜREK'in buluştukları ölümü yüceltme ve sevimli kılma zihniyeti, ağıtı ve ağıtçıları zor durumda bırakmış, ölünün ardından ağlamayı ayıp ve günah sayan insanlarımız, ağıt söylemekten çekinir ve sakınır hale gelmişlerdir.

3. BÖLÜM

3. METİNLER

3.1 ŞAHISLAR ÜZERİNE SÖYLENEN METİNLER

3.1.1. ÖLÜM ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

3.1.1.1. HASTALIKTAN ÖLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

3.1.1.1.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar

1. KÜÇÜK KEMAL'İN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Küçük Kemal, kış aylarının çok çetin geçtiği 1977'nin şubatında hastalanır. Kar o kadar çok yağar ki yollar kapanır. Yollar kapalı olduğu için doktora götürülemez. Küçük Kemal'i doktora götürecek bir binek hayvanı da bulunamaz. Kemal'in hastalığı iyice şiddetlenir ve sonunda Küçük Kemal, 11 yaşındayken genç yaşta ahirete göç eder. Kaynak şahıs oğlunun ölümüne çaresizlik içinde kalarak bir şey yapamaz ve çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Havada da guş gaçıyor, Ganadını bana açıyor, Gurban olam ciğerim, Anan gözünden gan saçıyor.	Allah'ından bulasıcılar, Kemal'ima söylemişler.
2. Havada da guş görmüşler, Ganadını da gırmışlar,	3. Evimizin önü dere, Akan sular eder tere, Ciğerimden çıkmaz yara, Aslan oğlum yekinsene.

4. Evimizin önü kiraz,
Dünyadan almıyom mırız,
Ya n'edeyim Hatça Bacım,
Felek etdi bize garaz.
5. Evimizin önü maldan,
Gayri dutar eller saldan,
Ben de düşdüm gayri haldan,
Aslan oğlum yekinsene.
6. Evimizin önü maldan,
Abduraman'ım bilmez haldan,
Gırlsın varsın o maldan,
Aslan oğlum yekinsene.
7. Ekin ekdim bitiremedim,
Mor menevşe yetiremedim,
Gurban olayım ciyerim,
Ben seni hiç yitirmedim.
8. Ekin ekdim bitirmedim,
Mor menevşe sokunmadım,
Gurban olam ergenime,
Ergenimi yetirmedim.
9. Evimizin önü yazı,
Yeelir goyununan guzu,
Gelemedi anan gızı,
Ciyerim göçer gider şimdi.
- Safiye TEMİZ

2. KANSERDEN ÖLEN GENCİN AĞIDI

1980’li yıllarda Andırın’ın Tufan Paşa Mahallesi’nde yaşayan Mehmet KÜRTÜL’ün çocuğu olmaz. Kardeşinin oğlunu küçük yaşta evlatlık alır ve büyütür. Fakat kader yine Mehmet’e gülmez, evlatlık aldığı kardeşinin oğlu kansere yakalanır ve ölür. Mehmet KÜRTÜL, Alınoluklu Kara Müftü’ye gelir ve: “Dostum şu benim çocuğa bir ağıt yak” der. Kara Müftü de çok üzüldüğü için önce söylemek istemez. Ancak ısrar edince dayanamaz ve babayla oğlunun ağzıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Çocuk:

1. Mevlam gara yazmış benim yazımı,
Gara gış eyledi bahar yazımı,
Çaresiz dert açdırmadı gözümü,
Baba hakkınızı siz helâl eylen.
2. Gıl galmadı bedenimde döküldü,
Duvarımız temelinden söküldü,
Anamın, babamın beli büküldü,
Baba hakkınızı siz helâl eylen.
3. Çaresiz derdime derman bulmadım,
Hep ağladım bir defa da gülmedim,
Hizmetiniz görüp evlad olmadım,
Baba hakkınızı siz helâl eylen.
4. Bu derde dutulan derman bulmuyor,
Hep ağlıyor asla biri gülmüyor,
Mâlûm, baba geden geri gelmiyor,
Baba hakkınızı siz helâl eylen.

5. Bana yedirirdin gendin yemezdin,
Galbimi gıracak bir şey demezdin,
Çâre olsa ezirale vermezdin,
Baba hakkınızı siz helâl eylen.
6. Sizler anam babam bense bir uşak,
Gara yerler oldu bana bir döşek,
Hayır dua edin orda gavuşak,
Baba hakkınızı siz helâl eylen.

Baba:

7. Anamdan doğmuşam meyvasız çiçek,
Dünya fâni oğlum ahiret gerçek,
Hepimiz bu yoldan elbet geçecek,
Yavrum haklarımız hep helâl olsun.

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

3. KANSERDEN ÖLEN ÖMER ÇOBAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Yeniköy (Azgıt) köyünde yaşayan Ömer ÇOBAN adlı geç genç yaşta nişanlanır ve nişanlıyken 18 yaşında kansere yakalanır. Dört kez ameliyat olmasına rağmen kurtulamaz. Nişanlıyken 1982'de hayata gözlerini yumar ölür. Aynı köyden arkadaşı Osman KUŞÇU Ömer'in genç yaşta ölmesine dayanamayıp Ömer'in ağzıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Felek sillesini vurdu boynuma,
Bunca gam yükünü yığdı goynuma,
Benden selam olsun selvi boyluma,
İşde gidiyorum gel gara gözlüm.
2. Ankara'ya vardım, bakmadı dokdur,
Dediler derdiyin çaresi yokdur,
Dünyaya gelmek de gitmek de hakdır,
İşde gidiyorum gel benim sunam.
3. Açılmışdı gapanmadı yarası,
Baka baka usandı mı anası,
Yok mu tabib bu derdimin çâresi,
İşde gidiyorum gel suna boylum.

Osman KUŞÇU

4. SAPLICANDAN ÖLEN VAYSAL AĞA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Vaysal Ağa, yağmurluk bir günde iyice ıslanır. O ıslak haliyle Keşiş Suyu'nu geçerek dört km. yolu yürüyerek evine gelir. Yolda üşüttüğü için saplıcana yakalanır ve kurtulamayarak ölür. Akrabaları başına toplanır hem ağlaşırlar, hem ağıt söylerler. Telli hatın, Şerif Hatın ve Döne Hatın da cenazenin başına gelir oturur. Önce Şerif Hatın başlar söylemeye:

1. Angara'da Yayı Müfdü,
Heç galmıyor bunun ahdi,
Ener duyar sevinirse,
Başına yıkılsın tahdı.

Bu dörtlükten sonra Telli Hatın, Şerif Hatını uyararak: "Ağıdını doğru yak" diye uyarır. Çünkü Yayıoğlu teyzesinin oğludur.

2. Memmed'in ölü diyollar,
Bu ne zaman olmuş hasda,
Ben bir oğlan yitirdim,
Burma bıyık kekil desde.
3. Çavuş Bekir düğün gürmuş,
Bohça okuntu salmamış,
Semen beriden varırken,
Gırat selemlige durmuş.
4. Goca damda altı direk,
Bende de goymadı yürek,
Gınaman beni emmiler,
Ocakdan eylesin yırak.
5. Gırata vurdurum keçe,
Emeciyim getdi heçe,
Mevlem hepisini aldı,
Eysisini seçe seçe.

Döne EKİCİ

5. HASTALIKTAN ÖLEN ABDİL AĞA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli Köyünde yaşayan Hacı Sarı Beyin oğlu Abdi Ağa hastalanır ve kurtulamayarak dünyaya veda eder. Kardeşi Bekir Ağa abisinin ölümüne çok üzümlere ona aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yanarım gardaş yanarım, Geder de geri dönerim, Tez gel babamoğlu tez gel, Sensiz yurda mı gonarım.	6. Cenned'i oğlan eder de, Abdalınan övdürürüm, Sen gardaşa ağlamıyon, Eşe seni döğdürürüm.
2. Altında atın dorusu, Gardaş ellerin yarısı, Bana dayan dur diyorlar, İki gözümün birisi.	7. Varır evini yoklarım, İssiz odanı beklerim, Tavsu'yu bana verirsen, Alır goyumda saklarım.
3. Doru atı gapıya çekin, Başına vurun başlığı, Ben okumaya gideceğim, Gardaşım versin harçlığı.	8. Elin Tavsu'su var ımış, Onun inen eğlenici, Benim gimi onmamışlar, Ataşlara dağlanıcı.
4. Yaşa babamoğlu yaşa, Maraş'dan istemiş Paşa, Gardaş Maraş'a gedici, Yamçısını getir Eşe.	9. Uzun Salak'da ekici, Bulamam ağamın yekini, Çatal kilimi gerer de, Yığarım gumaş yükünü.
5. Yıldızlı fincan içinde, Eşelere getdi tabak, Mevle'm bir evled vermedi, Sekioğluca başı gabak.	10. Bir yanı çeltik salağı, Bir yanı Temus süreği, Camızı gurban adamış, Gabül olmamış dileği.

Adil GÖK

6. KALP KRİZİNDEN ÖLEN FATİH'İN AĞIDI

Andırın'ın Alınoluk köyünde yaşayan Kara Müftü (Sıddık DOĞAN)'nin oğlu Fatih 2001'de 23 yaşında kalp krizinden ölür. Genç yaştaki oğlunu kaybeden kaynak şahıs oğlunun ölümüne çok üzülür o acıyla oğlu Fatih'e aşağıdaki ağdı yakar:

1. Hüsne bacın hemen öldü, Kardeşim gecikdi diye, Anan türlü yemek yaptı, Fatih'im acıkdı diye.	6. Evimizi onarıyorum, Fatih oğlum gelir diye, Her gün fatiha okuyom, Ruhunu bulur diye.
2. Büyük evde karı koca, Bunlara bir gelin gerek, Ne zaman geliyon oğlum, Haber ver düğün gurak.	7. Alın kalemi kehadı, Söyleyim yazın ağdı, Nasıl ağlamayım doslar, Fatih hepinin yiğidi.
3. Kayıp etdik koncamızı, Biçer iken yoncamızı, Mevlâ kavuşdursun oğlum, Mahşer günü cümlemizi.	8. Çok sağolsun emmi dayı, Gelen gitdi gelen gitdi, Ancak sen gelmedin oğlum, On iki ay sene bitdi.
4. Hatice bacın yol deenemiş, Cümadan geçer diye, Sana özel çay demlemiş, Ayıcıkla içer diye.	
5. Kardeşların toplanıyor, Senin yerin boş oluyor, Mevla'm verdi Mevla'm aldı, Onun için hoş oluyor.	

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

7. ZATÜREDEN ÖLEN KELEŞ ADEM'İN AĞIDI

Andrın'ın Torlar köyü Baytarlı obasında yaşayan Keleş Musa'nın oğlu Keleş Adem, yağmurlu bir günde çok ıslanır ve üşütür. Daha sonra üşüme Zatiüreye çevirir ve kurtulamayarak ölür. Keleş Adem herkes tarafından sevilen biridir. Onu çok seven akrabası Fatma TEMİZ onun ölümüne çok üzülür ve arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Arabaları geliyor, Ciğerimi deliyor, Sevdiğin kızlar gelin oluyor, Senin düğün ne zaman.	4. Adem'imi getirdiler, Salonuna yatırdılar, Bizim toprak yok muymuş, Gabakesme'ye götürdüler.
2. Belirsiz semenin sayısı, Adem gençlerin eyisi, Sana deyim Mevlid dayısı, Netdin Adem'imi n'etdin.	5. Adem'imın usul boyu, Güzel Adem'imın huyu, Angara'nın serin suyu, Sen neyledin Adem'imi.
3. Evlerinin önü eksik, Üstünü kölgeler basık, Gonuşmuyor bizim Adem, Bilmemkine kime küsük.	6. Babası yüzüme baktı, Duttuğu dalları söktü, Ergen giden Adem'ine, Yakışmaz bayraklar dikti.
	7. Adem'im dairede gezer, Ağ elleri kağıt yazar, Sana nasib olsun guzum, Cenneti alâ daha güzel.

Fatma TEMİZ

8. GENÇ YAŞTA HASTALIKTAN ÖLEN MURTAZA'NIN AĞIDI

Andırının Gökahmetli köyünde yaşayan Kara Mehmed Ağa'nın torunu Murtaza, çok genç yaşta ölür. Yeğenin ölümüne çok üzülen Halaları Hasibe Hatun ve Telli Hatun onun arkasından şu ağıdı yakar:

1. Murtaza'nın bibisiyim, Ciğerimi doğradırım, Ne vericin üzengilin, Seni eve uğradırım.	6. Hacca ve yüzünden guşu, Ayaklıya uladırım, Yekin tel kekilim yekin, Seni özne donatırım.
2. Ölen gardaşın guzusu, Yandı ciğerim harladı, Fatiş seemeni hazırla, Sabah oldu gün parladı.	7. Akşamdan beri ağlıyom, Yoruldum yola oturdum, Gadanı alıyım bibim, Dilinen gelin getirdim.
3. Kele ne'tdiniz Arif'i, Alıcıyız biz Şerif'i, Başım bozuk yenge binmem, Gögşen'e etdim tarifi.	8. Adağnan bö'ütdüğüm, Aralıkda sefil guzum, Ömrüne bereket bibim, Bu kadarlık verdim izin.
4. Emmisi perçem goydurmuş, Üsdünde kefiye kablı, Ölen gardaşın guzusu, Acısı canımdan dağlı.	
5. Emmisi gurban adamış, Gızlarımın birisini, Alır gınacı giderim, Samenin yarısını.	

Adil GÖK

9. AĞABEY ALİ'NİN AĞIDI (BABAM OĞLU)

Andırın'da merkezde yaşayan Ali ÇİNGİL kansere yakalanır. Kanserden kurtulamayarak 1998'de ölür. Ağabeyim gibi kıymetli ve sevdiğim bir kişiydi diyerek üzüntülerini dile getiren kaynak şahıs çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yaşın da yetmişe yetti,
Sayılı nefesin yetti,
Herkes hizmetini etti,
Gitti babam oğlu gitti.
2. Kur'anı Kerim okunsun,
Cennette mekanın olsun,
Kabrinde de nurlar dolsun,
Gitti babam oğlu gitti.
3. Babamızın eseriydi,
Karacaoğlan çoşarıydı,
Camilerin koşarıydı,
Gitti babam oğlu gitti.
4. N'oldu Nuri ÇİNGİL n'oldu,
Beş kardeşten dördü kaldı.
Allah diye diye öldü,
Gitti babam oğlu gitti.

Nuri ÇİNGİL

10. HAMZA TEMİZ'İN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Hamza TEMİZ, 28. 03. 2005'te Alanya'da çalışan ağabeyi Mehmet'in yanına çalışmaya gider. Alanya'ya varduktan on gün sonra aniden rahatsızlanır. Vücuttaki mikropların kana karışması nedeniyle yüksek ateş meydana gelir. Yüksek ateş bir türlü düşmez ve acilen hastaneye kaldırılır. Hastahannede yoğun bakıma alınan Hamza'ya sepsis hastalığı teşhisi konur. Hamza, girdiği komadan çıkamayarak, 15 gün sonra 14 Nisan 2005'te hayata gözlerini yumar. 24 yaşında, gencecik çağında ölen yeğenine çok üzülen dayısı Mehmet TEMİZ onun arkasından aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Hileli de yalan dünya hileli,
Hamza'nın hayatı geçti çileli,
Sana dua ediyor herkesin dili,
Ecel şerbetini er içtin Hamza.
2. Hamza'yı sorarsan yirmi dört yaşı,
İsyan edilmez, bu, Allah'ın işi,
Bulunmaz dünyada bulunmaz eşi,
Aramızdan neden er uçtun Hamza.
3. Arkandan ağlıyor dostun akraban,
Gara yasa büründü Çukurgoz oban,
Sen gideli çöktü Gar'ali baban,
Sana doyamadan er uçtun Hamza.
4. Çukurgoz köyünde baykuşlar öttü,
Akan gözyaşları sel oldu getti,
Antalya Alanya'da va'den yetti,
Ecel şerbetini er içtin Hamza.

5. Taksin de kapıda bağlı duruyor,
Herkes de durmadan seni soruyor,
Dünyanın düzeni böyle yürüyor,
Ecel şerbetini er içtin Hamza.
6. Mehmet dayın seni candan çok sever,
Senin ardından da ağıtlar söyler,
Anan da ağlayıp bağrını döver,
Ecel şerbetini er içtin Hamza.

Mehmet TEMİZ

11. KANSERDEN ÖLEN KÜÇÜK MEHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünün Vaysallı (Melekli) obasında yaşayan Mehmet TEMİZ, 16 yaşındayken 2000'de bağırsak kanserinden ölüir. Oğlunun ölümüne çok üzülen kaynak şahıs, o acıyla şu ağıdı söyler:

1. Adana'ya vardı m'ola?
Yemeğimi yedi m'ola?
Cahil oğlum bir Mehmed'im,
Vâdesiyle öldü m'ola?
2. Eline kına yakmadım,
Gözüne sürme çekmedim,
Şehit giden guzularım,
Arkana gelin katmadım.
3. Geri durun ben varıyım,
Kuzumdan habar alayım,
Kuzum gitmiş gelmez yola,
Ben de nasıl dayanıyım?
4. Uçtu kuzularım uçtu,
Kara günler bana düştü,
Acı haberin gelince
Kuzum tedbirlerim şaştı.
5. Ciğerlerim belik belik,
Kuzum yaralarım ezik,
Acı haber kanlı gömlek,
Anana haberin gelik.

Kara Sultan TEMİZ

12. APANDİSTTEN ÖLEN KADİR DEMİR'İN AĞIDI

Andırın'ın Sisne köyünde yaşayan Kadir DEMİR, 30 yaşındayken 1984'te Apandist'ten rahatsızlanır traktörle Andırın'a götürülür. Traktör salladığından rahatsızlığı iyice artar. Kadir'i Kozan'a götürürler. Kozan'da ameliyat olur. Ancak bağırsakları dolaştığından kan zehirlenmesi olur ve bu acı durum Sisne köyünde duyulur. Kadir'in arkadaşı ve can dostu Deli Duran ve arkadaşları Kozan'a giderler oradan Kadir'i alıp ambulansa bindirerek Andırın'a doğru yola çıkarlar. Yolda hastalık iyice şiddetlenir çok sevdiği arkadaşının gözünün önünde ölüme doğru gittiğini gören Deli Duran ve arkadaşları ağlaşmaya başlar. O acıyla kaynak şahıs hem ağlar hem de aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Gozan hasdaneye vardım, Doktor da hortum atıyor, Şöyle döndüm bakdım kine, Gadir sedada yatıyor.	6. Sular gelir aka aka, Amanet eyledim Hakk'a, Gadir gardaş can veriyor, Gözlerime baka baka.
2. Hasdanenin yeri dölek, Gannar akar gölek gölek, Gurban olam Gadir sana, Şu derdi ikiye bölek.	7. Gene güz ayları geldi, Yeşil yapraklar dökülür, İncitme dokdur incitme, Amaliyeti sökülür.
3. Gadir'in de boyu gısa, Ben gelirim pusa pusa, Etme bunu bibimoğlu, Güççük senin güzel Musa.	8. Can veriyor bibimoğlu, Ben de başında oturdum, Gınaman komşular beni, Şafaanan cenaze getirdim.
4. Güz ayına girdik gardaş, Tevek atar yeşil yaprak, Bibim oğluna gıymadın, Aldı seni gara toprak.	9. Gurban olam bakışına, Gözlerinin nakışına, Uyan galan bibimoğlu, Geldik Camız Yokuşu'na.
5. Getirme yemeği bana, Ben de hele zehir yiyem, Varınca anan sorunca, Ben de anana neler diyem.	10. Duran da derdini yazar, Sana da değmesin nazar, Bir sözünü iki etmem, Bibim oğlu bana gızar.

Duran HACİMEHMETOĞLU

13. OSMAN'IN AĞIDI

Andırın'da Ayni adlı evli bir kadın Osman adlı genci sever. Osman'ın pusulası çıkmıştır ve on beş gün sonra askere gidecektir. Ancak Osman, aniden bir hastalığa yakalanır ve ölür. Sevdiği gencin ölümüne çok üzülen Ayni, Osman'ın anasının ağzıyla Osman'a aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gara perçem guruluyor,
Ciyerlerim bölünüyor,
Gadanızı alıyım eller,
(Gadanı alıyım Osman)
Gafalı eli görünüyor.
2. Gelininin adı Durdu,
Elleheme düğün gurdu,
Gadanızı alıyım eller,
Navrız gızı gelin verdi.
3. Ağla Ayni gelin ağla,
Ağla da gönünü eyle,
(Çık da gediklerde değne)
Yarin Osman asger olur,
Harşlığını bolca eyle oyyy oyyy.
4. Öteden Eyvaz gelmez mi?
Al bayrağını görmez mi?
Gadanı alıyım kele Aynim,
Osman'ım ora varmaz mı?
5. Evlerinin önü dut ağacı,
Ağlaşıyor çifde bacı,
Gadanı alıyım Elif bibim,
Yok muyudu can ilacı?

Celil DALKIRAN

14. ZİLFAROĞLU İSMAİL AĞA'NIN AĞIDI

Andırın'da Zilfaroğulları kabilesinden olan İsmail Ağa, Andırın'ın çok ünlü ve ileri gelenlerinden biridir. 1940'lı yıllarda İsmail Ağa ile YAYCIOĞLU milletvekili seçimine girerler. Biri Cumhuriyet Halk Partisi'nden, biri de Adalet Partisi'nden aday olur. Sonunda YAYCIOĞLU milletvekili seçilir. ZİLFAROĞLU İsmail Ağa üç oy farkla seçimi kaybeder. Seçilemediği için çok üzülen ZİLFAROĞLU aniden hastalanır ve kısa sürede ölüür. Tek çocuğuyla dul kalan Güllü Hatun ve ZİLFAROĞLU'nun bacısı çok üzülürler ve aşığıdaki ağıdı söyler:

1. Ezelden Zilfaroğlu,
Kılıç sayı adına bağlı,
Mevla'm buna nasıl gıydın,
Şehit babanın bir oğlu.

2. Vekâlete verir teli,
Fukaraya açık eli,
Gaynıyor çifte mutfak,
Sanarım dedemin seli.

3. Evine de vali iner,
Odada löküsü yanar,
Şimden sonra yaksan dezzem,
Seni de âlemler gınar.

4. Mezarını derin eylen
Su serpin de serin eylen,
Ağan evden küsgün getmiş,
Bir oğlundan selam edin.⁴⁶

5. Gapısında patos bağlı,
Çifte moturları yağlı,
Mebusluğu az görüyor,
Siması başvekil tuğlu.

6. Gapısının önü havlı,
Havlıda gır atı bağlı,
Aşiretler hep birikmiş,
Hanı bunun bir tek oğlu.

*Küçük Ağa o zaman beş yaşında
çocuktur ve cenazenin kalabalığından
kaybolur. Herkes onu aramaya başlar.*

7. Gonak dutdurur Keli'ye,
Benzer Hazireti Ali'ye,
Halbır'a hayma dutdurur,
Davet verirdi valiye.

8. Gadanı alıyım Leman,
Yonsa habar mı getirdin,
Köleli'ye varmadı mı?
Sürmel'eşimi gördü mü?

⁴⁶ 1, 2, 3 ve 4 nolu dörtlükler K. T. Mustafa TEMİZ'den kaydedilmiştir.

9. Hep memur buura birikmiŒ,
ElleHEME devet verici,
DeŒirin Œu odaları,
EŒim masayı gurucu.
10. Aman çatladım çatladım,
Gayrı odayı kitledim,
Sen de görŒen Leman gızım,
Dört bohca asbab gatladım.
11. Ağ gonağı issiz galmıŒ,
Ben de geldim bulamadım,
Sen gaç günnük yoldayydın,
Souk yüzün göremedin.

Bacısı alır:

12. Alma Dağı'na gondurram,
Cemalönü'ne indirrim,
Yalınız ağlama hatın,
Seni ağada gandırrım.

Sariye GÖK

15. VEREMDEN ÖLEN KOCAYA AĞIT

Eski zamanlarda adamın biri çok sevdiği amcasının kızıyla evlenir. Her şey çok güzel giderken birgün adam amcasının kızına şaka yapmak ister ve: “Ben almasam kime varırdın bre hatın” der. Hanımı da: “Bre zahar birine varırdım” der. Hanımının başka birine varırdım sözüne çok sinirlenen, kahurlanan, kıskanan ve gurur meselesi yapan adam hanımını boşar. Ayrılır ama çok sevdiği için hanımını bir türlü unutamaz sonunda bin pişman olur fakat giden geri gelmemektedir. Hanımının ayrılığına dayanamayan adam bu üzüntüyle vereme yakalanır. Etrafındaki dost ve arkadaşları: “Sana ne oldu da böyle sararıp soldun niçin bu hâle geldin, istediğin nedir de böyle çekiyorsun?” derler. Adam “Emmimin kızı şuraya gözümün önüne gelmedikten sonra benim canım çıkmaz” der. Bu sözü duyar duymaz hemen eski eşine haberi ulaştırırlar. Kadının kocasına: “Emmisinin oğlu ölüm döşeğinde ve emmisinin kızını görmeyi çok arzuluyor” derler. O da “Hay hay istediği kadar kalabilir” der. Altı çocuğunu evde bırakan kadın, üzgün bir şekilde hem amcasının oğlu hem eşi olan adamın yanına gelir. Adam hasta yatağından çok sevdiği eski eşine alttan yukarı iyice bakar ve ruhunu teslim eder. Amcasının oğlu da olan eski eşinin gözünün önünde ölmesine çok üzülen kadın göz yaşı içinde aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Kele Sultan Kele Sultan,
Gara kekil ver bir tutam,
İşde geldim emmim oğlu,
Var sen dediğinden utan.

2. Kele Gülce kele Gülce,
Gelinin de beli ince,
Anar m’ola emmim oğlu,
Et kemikten ayrılınca.

3. Keklik kekliğe dakılar,
Ezen veriyor fakılar,
Berk severdin emmim oğlu,
İk’öpr de bir kokulardın.

4. Gır atı ahar içinde,
Parlak gundura gıçında,
Elin atlısı geliyor,
Emmimoğlu yok içinde.

Döne EKİCİ (GÖK)

16. DURSUN GÖK'ÜN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Dursun GÖK, 2001'de Parmaksızlar köyüne yayla ya çıkar ve yayladayken rahatsızlanır. Çocukları hemen hastaneye kaldırır, ancak kurtaramazlar. Babasının ölümüne çok üzülen oğlu Behzat GÖK babasına aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Barmaksız'da hasda oldun,
Ne olduunu bilemedin,
Apar topar yola çıktın,
Gene geri dönemedin.

6. Yetdi Gadir Mevlam yetdi,
Verdiceyin ömür bitdi,
Şükür olsun Mevlam sana,
Salından çok adam dutdu.

Behzat GÖK

2. Yoğun bakım yoğun bakım,
Ben de seni bir şey sandım,
Biz babamı gayıb etdik,
Acısını derin gömdüm,

3. Hey Balcalı hey Balcalı,
Sen heç hasda görmedin mi?
Şimdiye dek adam yedin,
Yiye yiye doymadın mı?

4. Beş gün Balcalı'da yatdık,
Dört gardaşla nöbet dutduk,
Dokdorların sözü ile,
Döner diye ümid etdik.

5. Yoğun bakım bekler iken,
Çok adamla sohbet etdik,
En sonunda Adana'da,
Babamızı gayıb etdik.

17. KALPTEN ÖLEN KENAN KURTBEYOĞLU'NUN AĞIDI

Andırın'ın Köleli köyünde yaşayan Kenan KURTBEYOĞLU kalbinden rahatsızlanır ve Ankara'ya götürülür. Ankara'da kalbinden anjiyo olur ve kurtulamayarak hayata gözlerini yumar. Kardeşinin ölümüne çok üzülen abla Sıdıka Hanım, o acıyla kardeşine şu ağıdı yakar:

1. Geç mi geldim guzularım?
Ben duyunca çıktım yola,
Geldim amma bulamadım,
Babamoğlu nerde kele.
2. Gardaşım binmiş atına,
Başkente getmiş gezmiye,
Goska gezer babamoğlu,
Giyer körüklü cizmiye.
3. Hoş geldin emmim avradı,
Kenan Beyi görmedin mi?
Altınbuva yaylasına,
Babamoğlu varmadı mı?
4. Gölbaşı'nın gaymakamı,
Duydu m'ola bizim Tasın?
Ben bu gece uyumadım.
Düş gördüm okudum yasin.
5. Şöyle döndüm bakdımıdı,
Bahçe masa sandaliye,
İçeri dışarı dolu,
Davet mi verdin valiye?
6. Dedelerimin yaylası,
Başgonuş Gangal Alağı,
Temiz gezer babamoğlu,
Gızlar ütülen yeleği.
7. Dezzem gızı Cennet Hatın,
Hepimizden yaş ileri,
Guran okunurkan kakmış,
Zahar bozuluk morali.

Sariye GÖK

18. HASAN AĞA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan ve Hasan Ağa adıyla bilinen Hasan GÖK, 1941'de saplıcan hastalığına yakalanır ve aniden ölür. Onun bu zamansız ölümüne çok üzülen hanımı Emine Hatın, bacısı Fadıma ve Şerif Hatın ile baldızı Döne Hatın cenazenin başında sırayla, karşılıklı olarak aşağıdaki ağıdı yakarlar:

Şerif Hatın:

1. Nerde Memmed'inen Ali?
Küsgün m'ola Hasan size?
Ölürken çokca yalvarmış,
Mor belikli gelin gıza.

Fadıma Hatın:

2. Emmis'oğlu Hacı Ağa,
Adil'i amanat etmiş,
Hasan edem öldü diye,
İçerde baarmış Aniş.

Emine Hatın:

3. Yapdığım yuva yıkıldı,
Ben guşlara garışayım,
Ağlarım la küsgün idim,
Dil dökerek barışayım.

Fadıma Hatın:

4. Hanı nerde Hasan Yusuf,
Gardaşını yitirdi mi?
Adil'i yanına alıp,
Boynu bükük oturdu mu?

Şerif Hatın:

5. Nerede galdın Fadıma?
Gurban olurum adına,
Hasan gardaş tatlı idi,
Yusuf benzemez tadına.

Döne Hatın :

6. Annında desde kekili,
Bende goymadı akılı,
Ne ağlıyom anam gızı,
Yusuf eviyin vekili.
7. Yoruldum yola oturdum,
Mevla'm vurdu ben götürdüm,
Ne ağlıyom anam gızı,
Eşini emmiler götürdü.

Adil GÖK

19. HASTALIKTAN ÖLEN İBRAHİM'İN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyü Tarihli obasında yaşayan İmam Hoca'nun oğlu İbrahim TEMİZ, genç yaşta hastalanır ve ölüir. Altı çocuğu da yetim kalır. Bu yürekler acısı duruma çok üzülen amcası Havis Veysel (Vaysal), yeğenine aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Atı da gapıda bağılı,
Havlıda kireci yığılı,
Büyük evin tek bir oğlu,
Gıyma Gadir Mevle'm gıyma.
2. İki atım var biri yedek,
Gelin emmilerim gedek,
İki oğlanı verdim ödek,
Gıyma Gadir Mevle'm gıyma.
3. Damda sokulu yabası,
Daharlı bunun obası,
Alt'oğlanın bir babası,
Gıyma Gadir Mevle'm gıyma.
4. Gala dibi ufak daşlı,
Gul Iraz'ın gözü yaşlı,
Hacı Ehmed büyük oğlu
Arkası güccük gardaşlı.
5. Gul Vaysal'ın yanır özü,
Gan ağlıyor iki gözü,
Başucunda güccük gızı,
Yekin Hocam oğlu yekin.

Ummahanı Ali TEMİZ

20. BEYİN KANAMASINDAN ÖLEN İSMAİL'İN AĞIDI

Andırın merkezde yaşayan İsmail SALAN beyin kanaması geçirir ve kurtulamayarak hayata gözlerini yumar. İsmail'in kayınvalidesi olan kaynak şahıs eniştesinin (damadının) acısına dayanamayarak şu ağıdı söyler:

1. Seher yeli acı eser,
O da ciyerimi keser,
Gurban olam babayiğidim,
Evini karanlık basar.
2. Gene gelde bahar yazlar,
Gardaşın goyunu guzlar,
Bu yatan da neniz olur,
Gıran dıkılası gızlar.

Elif DALKIRAN (Foter Elif)

21. HATİCE SALAN'IN ÖLEN EŞİNİN AĞIDI

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşan Hatice SALAN'ın eşi tarlada tırpanla ot biçerken aniden rahatsızlanır ve ölür. Ölüm sebebini öğrenmek için hastaneye kaldırılırlar. Fakat hastanede Hatice içeri alınmaz. Zaten çok üzgün olan Hatice dışarıda bırakılır. Zaten çok üzgün olan Hatice Hanım o acıyla başlar söylenmeye:

1. Polis gadanı alayım, Aç gapıyı girdir beni, Eşimi de göstermezsen, Vur burada öldür beni.	6. Şu da Guşluğ'un deresi, Hayli çekiyor arası, Ne desek de hepi boşa, Gelmiş eşimin sırası.
2. Ezelden yürek yaralı, Benim içirim gereli, Size diyom doktor beyler, Haber ver aslın nereli.	7. Pazar günü ardı sıra, Biz de geldik sora sora, Gadanı alıyım eşim, Nasıl yatdın guru yere.
3. Andırın'dan döndük beri, Cenazeyi aldık geri, Gelin hele guzularım, Souk yüzün görün gari.	8. Mezerimin daşlarına, Guş gonmuyor başlarına, Eşim mektub salar mola? Andırın'ın işlerine.
4. Aa gonakda çatal pece, Sabah olmaz uzun gece, Eşim orda ne söyledi, Din talgını veren hoca.	9. Varın bakın mezarına, Uğradın mezarına, Çekin de satın atını, Andırın'ın bazarına.
5. Dutmaz da olmuş elleri, Söylemez olmuş dilleri, Cenezeyi aldık döndük, Garşı gel çiçekli elleri,	10. Atını çekin dışarı, Bindirmiyor ne haşeri, Gözümün yaşı gurumaz, Eşimden ayrı düşeli.

Hatice SALAN

22. KALP KRİZİNDEN ÖLEN ÇONTAR ALI'NİN AĞIDI

Andırın'ın Başdoğan köyünün Kızılgöl obasında Çontar Ali adında bir güldürü ustası yaşar. Konuştuğu zaman büyükler, sustuğu zaman küçükler güler. 2001'in mart ayı herkese dert ayı olur. Çontar Ali, kalp krizi bahanesiyle komediyle dolu hayatının son espirisini yapar. Lâkin bu son espiri hiç kimseyi güldürmez. Çontar Ali'yi çok seven ve onun ölümüne çok üzülen komşusunun oğlu İsmail, SEDEFOĞLU onun arkasından aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Bir çınar devrildi seksen yaşında,
Bağrıma döktüler köz Çontar Emmi,
Sen kavak mıydın ki suyun başında?
Ne yazsam da sana az Çontar Emmi.
2. Gidenleri saymak sığar mı dile?
Tanırlı orda da düşkün mü mala?
Kelleci'nin kavı durur mu hâlâ,
Arada bir mektup yaz Çontar Emmi.
3. Ölüm üsdümüzde gezer yük olur,
Yoldaş yoktur son yolculuk tek olur,
Çok insana yirmi beş yaş çok olur,
Sana seksen bile tez Çontar Emmi.
4. Dilerim ki ecel seni üzmemiş,
Peygamber de bu düzeni bozmamış,
Biletimin tarihini yazmamış,
Geleceğim birgün, söz Çontar Emmi.

İsmail SEDEFOĞLU

23. VEREMDEN ÖLEN HÜSEYİN'İN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Hacı Mehmet Ağanın oğlu Hüseyin GÖK 'ün hikâyesiyle ilgili iki rivayet vardır: 1. Rivayet: Hüseyin GÖK, askerlik çağı gelir ve askere gider. Askerde vereme yakalanır, fakat bu durumu ailesine söylemez. Askerliği bitince ailesi Hüseyin'i akrabaları Tembel Ağa'nın kızı olan Hasibe Hatın ile 1952'de evlendirir. Hüseyin çok yaşamaz ve evlendikten üç ay sonra 22 yaşında ölür. Hüseyin'in genç yaştaki bu ani ölümü herkesi derinden sarsar ve Hüseyin'in ölümüne çok üzülen anası Fatma Hatın ile hanımı Hasibe Hatın karşılıklı ağıt yakarlar.

2. Rivayet Gökahmetli köyünden Tembel Ağa'nın kızı Hasibe Hatın'ı, Hüseyin GÖK adlı gençle nişanlarlar. Hasibe'nin halasının oğlu olan Hüseyin, veremlidir ve evlenirse öleceğini söylerler. Hüseyin: "Dayımın kızını bir günlük de yaşasam yine de alacağım" der ve dayısının kızı ile evlenir, fakat üç ay sonra hayata gözlerini yumar. Dul kalan eşi çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı söyler: [Hodul Emine (GÖK-ASLAN)]

Hanımı:

1. Gene gediıyor teyyara, Sardım da verdim cuvara, Keskin miydi emmimoğlu? Ciyerinde çıkan yara.	3. Ben de düyüne gederken, Bibim de çekiyor halay, Kele bana vermen öyüt, Ööle demek dile golay.⁴⁷
2. Bibim de bana darıldı, Eşim boynuma sarıldı, Ben de gelin geliyordum, Dediler bayrak dürüldü.	4. Batdal Aa Batdal Aa, Daha babam oğlu saa, Doktoru da götürücü, Zilfaroğlu Ali Bee.⁴⁸

⁴⁷ 1, 2 ve 3 nolu dörtlükler Hodul Emine (GÖK ASLAN)'den kaydedilmiştir.

⁴⁸ 4 olu dörtlük Ballı Hatın kayd.

Anası

5. Adana'dan gelen filim,
Olmaz olsun böyle ölüm,
Küsgün gitme aslan oğlum
Yıldız'ı getirrim gelin.

6. Tohumunu tutu m'ola,
Yaz gününe açan yemşen,
Hellehem uğur gelmemiş,
Sağmene çıkan davşan.

Hanımı:

7. Ana ben ataşa düşdüm,
Meğer ne zor olurmuş acı,
Südünü isdemiş vermemiş,
Olmaz olsun böyle bacı.

Anası:

8. Ekiz Ağa ekiz Ağa,
Ölmemiş gardaşın sağa,⁴⁹
Maraş'dan telifon etmiş,⁵⁰
Zilfaroğlu Ali Beğe.

Anası:

13. Gadanı alıyım telli,
Gelinimi iyi telle,
Sen gidiyon aslan oğlum,
Mahmud'umu bana yolla.

14. Gurban olam emmioğlu,
Gokular dökdüm saçına,
Kıyamaz emmisi kızına,
Çorap giydiririm gıçına.

15. Kadanı alayım yelek,
Kanadımı kırdı felek,
Gadanı alam emmioğlu
Eksik mi diledin dilek.

16. Git hocanın kızın getir,
Hizmeti bile görek,
Birimiz ardına durak,
Birimiz südünü verrek.

17. Hüseyin'in ala gözü,
Yandı Andırın'ın düzü,
İntizar eyled m'ola,
Şu hocanın yıldız gızı.

18. Dursun Ağa Dursun Ağa,
Daha atlamadım eşik,
Üç aylıcak gelin galdım,
Sallamadım altın beşik

19. Salım salım gelinnik asbabı,
Birken dakmadım dalıma,
Üç aylıcak gelin galdım,
Bibim baksana halıma.

⁴⁹ Olmedim de galdım saa, Hodul Emine

⁵⁰ Başıyınan başım taa, Hodul Emine

⁵¹ Getmem emmimoğlu getmem, Ballı Hatın

⁵² El öğrenik keklik gimi, Ballı Hatın

Anası:

20. Tahir Ağam Tahir Ağam,
Hüseyin'im senin teen,
Hep toplandı emmileri,
Kalkmıyor Hüseyin Beem .

21. Gadanı alıyım Hoca,
Bu gün sabah olmaz gece,
Gurban olam sürmel'eşim,
Seni yatırdılar uca.

22. Gadanı alıyım Ali,
Vallaha olurum deli,
Babamoğlu yolcu olmuş,
Nerden gider bunun yolu.

23. Gel hele gel Batdal oğlum,
Bugün ağdın sırası,
Geri durun da bakıyım,
Nerde yavrumun yarası.

Adil GÖK

24. MUHTAR ALI'NİN AĞIDI

Andırın'ın Akıfıye köyünün muhtarı olan Ali TOK, 2000'de çaresiz bir hastalığa yakalanır. Gitmedik doktor bırakılmaz, ancak hepsi de evine gönderir. Ali TOK, aynı zamanda yeni evlidir ve eşi de hamiledir. Muhtar Ali hayata gözlerini yummadan iki gün önce hanımı doğum yapar. Ali TOK'un çok samimi dostu ve arkadaşı olan kaynak şahıs arkadaşının bu hazin sonuna çok üzülür ve göz yaşlarıyla birlikte şu ağıdı söyler:

1. Ali'min acer gelini,
Genç yaşda bükdü belini,
Mevla'm ona sabır versin,
Daha çok gözler yolunu.
2. Ali'm getdi geri gelmez,
Benim de yüzlerim gülmez,
Gınaman beni gomşular,
Bebek babasını bilmez.
3. Aydın ağlar Şamil ağlar,
Bacıların gara bağlar,
Ben Ali'imi goydum yere,
Gönlüm bu dünyayı neyler.

Süleyman DUMAN (Çoban Sülo)

25. HASTALIKTAN ÖLEN MAHMUT (HAVIS) EFENDİ'NİN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Hacıveli Ağanın oğlu Mahmut Efendi hastalanır ve yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak ölür. Mahmut Efendi'nin ölümü üzerine amcasının kızları Fatiş Hatın, Telli Hatın ve Hasibe Hatın çok üzümlere amcasının oğluna aşağıdaki ağıdı yakarlar:

1. Öldü müderris hocamız, Allah yardım etsin bize, Gelin hocam ne ded'ola? Şu beliği uzun gıza.	6. Camiden gelirdi sesi, Bozulmuş ağamın fesi, Dört bacıyla babam gızı, Yerli yerin çekek yası.
2. Sivas Adana yoluna, Gider Gayseri goluna, Acem şalı guşanırdı, Yakışır ince beline.	7. Emmim ölüğ babam da ölüğ, Canı yangın acılıyım, Salkım söüt sallanışlı, Cüsür tesbih bacılıyım.
3. Bir uzunca cübbe giyer, Ezen verirdi camiye, Bedenimizden efendi, Bu bize iyi ki miye.	8. Sıra vardı hoş geldiniz, Ağa mı geldi sandınız? Bura bizim oda değil, Buraya devre indiniz.
4. Bak gardaşı Müslüm Ağa, Geldi üstüne atıldı, Nerde galdın Deli Gürcü, Adil aklını yitirdi.	
5. Gurban olam müderrisim, Oğlum desem yakışma mı? Sabahdan Cuma günü, Ardına adam akışma mı?	

Adil GÖK

26. KARA SÜLEYMAN AĞAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Kara Süleyman Ağa, Kuş Pençesi hastalığına yakalanır ve bu yaradan kurtulamayarak ölür. Bacısı ünlü ağıtçı Hasibe Hatun kardeşinin ölümü üzerine çok ağlar ve arkasından şu ağıdı yakar:

1. Gelinin bir bebeği olsa,
Vursam gardaşın adını,
Alsam guca' amda sevsem,
Verir mi ola dadını?
2. Aydınlı gondu çölüne,
Bir gılıç vurdu beline,
Ben içimden yanıyorum,
Öğüt veririm geline.
3. Yaz gelir yeşerir otlar,
Zalım ımuş zalım dertler,
Yarin at getirir Kürtler,
Gaçını seçen gardaşım.
4. Babamoğlu Süleymen'i,
Göresim geldi göresim,
Çadırımı hayma gördüm,
Ölesim geldi ölesim.
5. Gardaş bacının durnası,
Solmamış gemin sırması,
Ciğerime ker ediyor,
Ahmed'in sonra gelmesi.

Adil GÖK

27. HASTALANIP ÖLEN BOSTAN'IN AĞIDI

*Andırın'ın Çığsar köyünde yaşayan Bostan ERKEK 2002 yılında vefat eder.
Kocasının ölümüne çok üzülen kaynak şahıs Bostan'a aşağıdaki ağıdı söyler:*

1. Çığsar'ın da dağları yüce,
Ağlıyorum da gündüz gece,
Ulu Tanrım'dan habar geldi,
Hük'moldu vardığım gece.
2. Eşim Çığsar'ı severdi,
Bu da Allah'ın işi,
Bosdan'ım elimden uşdu,
İnşallah cennet guşu.
3. İssiz yerlerde öldü,
Başında bulunamadım,
Bosdan'ım elimden uşdu,
Yitirdim de bulamadım.

Nadire ERKEK

28. KOCA DURMUŞ'UN AĞIDI

Adırın'ın Çığsar köyünde 1920'li yıllarda Durmuş KURU ile Elif KURU evlenir. Dokuz yıl birlikte yaşarlar çok istemelerine rağmen çocukları olmaz. Dokuz yıl sonra Koca Durmuş hastalanır ve eşi Elif'i yalnız bırakarak ahirete hicret eder. Eşinin ölümüne çok üzülen Elif KURU kocasına aşağıdaki ağıdı söylerler:

1. Hasta eşceezim hasta, Su veririm galeyli tasda, Ötüşürdük eşiminen, İkimiz bir kafesde.	6. Çıkar Aapınar'a yaylarım, Annıma gara bağlarım, Alemlenme sürmel'eşim, Ayşe'ye durmuş eylerim.
2. Neler dutdum neler dutdum, Bal yaladım ağlar yutdum, Benim de oğlum var diye, Guru yerde mine dutdum.	7. Böök evin ören gibi, Güççük evin veren gibi, İniliyor sürmeleşim, Avcı vuruk ceren gibi.
3. Evimizin sağ böğrüne, Çatdılar ocak daşını, İncitmesin Hacı Efendim, Eşimin ince düşünü.	8. Dün gimi de böön gimi, Yıılıyok düün gimi, İniliyor sürmeleşim, Avcı vuruk şahan gimi.
4. Elime aldım küree, Yıkıldı damımın diree, Yanı sıra verin bardak, Yangın eşimin yüree.	9. Şurda da bir çiçek bitmiş, Altı mavi üstü yeşil, Hanımlar geldi oturdu, Gak durmuş gahviye bişir.
5. Yıkıldı mı goca çardak? Bizim iş de geldi gardak, Yangın eşimin yüree, Yanı sıra verin bardak.	10. Su gıraanda olur susam Su vursam donunu yusam Gadanı alıyım hatınlar, Gelin galdım gaygım tasam.

11. Nere getdi Memmed Aa,
Durmuş'suz gitmesin ava,
Dokuz yıl oldu ben geleli,
Daha yapamadım bir yuva.
12. Dööme döödüren sokular,
Ezen okuyor fakılar,
Böön öleceeni bilmiş,
El yanında beni kokular.
13. Geldi mi Döndü bacısı?
Alemi sallar acısı,
Gara bıyık gara sakal,
Zor olur eşin acısı,
14. Gapımızda çatal hayma,
Yel esdikçe boynun eyme,
Oolun beni beker guydu,
Aman babam bana değme.
15. Sırtına da geymiş atma,
Çıkar da sallanır dama,
Ben eşimi yolcu etdim,
Bilmem Halep bilmem Şam'a.
(Anan baban yanına.)
16. Sabahanan tan yüzüne,
Elimi goydum dizime,
Müfdü efendi asger etmiş,
Gurbanım Sıdika gızına.

Nadire ERKEK

29. İBRAHİM KIVRAK'IN AĞIDI

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan İbrahim KIVRAK zatüreye yakalanır. Tüm çabalara rağmen kurtarılamaz. İbrahim'in hanımı Döndü üç aylık hamileyken tek başına kalır ve kocasının ölümüne çok üzümlere eşine aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yanar ocak tütmez pece,
Ciğer düşük gızgın saca,
Nola ben de ölem idi,
Eşimin öldüğü gece.
2. Odamızda yanar ışık
Gollarım sallamaz beşik,
El gızına yanmaz deller,
Ben de oldum Hakk'dan aşık.
3. Evlerinin önü engin,
Adamlarının bütün zengin,
Ağlasana kele gelin,
İrbaham da senin dengin.
4. Ağlarım gardaş ağlarım,
Varır da göönün eğlerim,
İrbaham'ım yolcu olmuş,
Ağar yükünü teğlerim.
5. Ben süpürdüm havlınızı,
Mevle'm bozdu gavlimizi,
Bana gademsiz diyonuz,
Ben m'öldürdüm oğlunuzu?

Meryem TEKATLI

30. HASTALIKTAN ÖLEN ALİ TAHTA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyünde yaşayan Döndü TAHTA, amcasının oğlu olan Ali TAHTA ile evlenir. Ali TAHTA altı ay sonra aniden hastalanarak ölür. Hem eşi hem de amcasının oğlu olan Ali TAHTA'yı kaybeden Döndü TAHTA çok üzülür ve o üzüntüyle eşine şöyle bir ağıt yakar:

1. Yol üstünde ulu mezer,
Yel esdikçe gumu tozar,
Ya n`edeyim emmim oğlu,
Yeni açılmış gülden güzel.
2. Bir perde bürün yüzüne,
Uyku da dolmuş gözüne,
Ya n`edeyim emmim oğlu,
Söylesene emmin gızına.
3. Anam ölsün, babam ölsün,
Sevgili malım olmaz olsun,
Ya n`edeyim emmim oğlu
Emmin gızı gadan alsın.
4. Çıkamam dağlar başına,
Geri inemem enişine,
Ya n`edeyim hatın anam,
Kim garışır Mevle'nin işine.
5. Havayı da bulut aldı,
Benim akıllarım daldı,
Ya n`edeyim komşularım,
Eşim dağda emmim oğlu.
6. Accak bakamadım yüzüne,
Yanın yönün çamır olmuş,
Ya n`edeyim emmim oğlu,
Geri dönüyom izine.

Safiye TEMİZ

31. ARİF BİLİCİ'NİN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Arif BİLİCİ hayvancılık yapan yük getirip götürerek geçgimini sağlayan biridir. Birgün akşam üzeri Kahraman Maraş'tan geldikten sonra aniden sancılanarak ölüir. Sisne köyünden olan Arif 'in eşi Elif BİLİCİ, kocasının bu ani ölümüne çok üzölür ve şu ağıdı yakar:

1. Boz yere de ekdik ekin,
Yekin sarı Elif'im yekin,
El geyiğe gediior,
Al çifteni dala dakın.
2. Evi sekizine göşdük,
Gapiya beygiri çeşdik,
Arif'in inkarı mı olur,
Yalan dünya senden geçdik.
3. Gızının da adı Hüsne,
Evi sekizine göşdük,
Gapiya beygiri çeşdik,
Arif'in inkarı mı olur,
Yalan dünya senden geçdik.
3. Gızının da adı Hüsne,
Biz de galdık gara yaşda,
Sabah bir gün gelir baban,
Gır atını aharda besle.
4. Evimizin yeri yüksek ,
Yorulduim da çıkamıyom,
Selam söylen Sar'Elif'e,
Yetimine bakamıyom.
5. Evimizin yeri yüce,
Sabah olmaz uzun gece,
Gözlerime uyku gelmez,
Sar'Elif'im olmayınca.
6. Gelin bacılar gelin,
Mezerliğe doğru varın,
Arif Maraş'dan geliyor,
Gapıdını elinden alın.

Mehmet BAKACAK

32. HASAN BENLİ'NİN AĞIDI

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Hasan BENLİ, hastalanır ve hastalıktan kurtulamayarak ölür. Eşinin ölümüne çok üzülen Telli Hatça (Avşar Kızı) eşine aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ne yatıyon abayınan?
Üsdün ördüm libayınan,
Ben de sana düyün gurdum,
Bir belicek obayınan.
2. Hasan'ımı dersek uşak,
Silahına aldım guşak,
Varıyor eşim varıyor,
Tülü dağı maya köşşek. (köşek)
3. Ala taya bakılmayı[bakınmayı(k)],
Altın seli(selik) dikilmeyi(k),
Ördek vurmuş çil gayınım,
Eğricesi sokunmayım(k).

4. Ördek de sürünü vurdu,
Yazıya gonamaz oldu,
Ayan olsun Aşır Ali,
Yapılı'ya ördek gundu.
5. Eşim beker ben de beker,
Gulunca pürçüğü döker,
Yekin eşceezim yekin,
Urum'un kekliği söker.
6. Garlı dağlar garyınan,
Otu biter goruyunan,
Eşim Çokak'da oturur,
Bileinin zoruyunan.
7. Ala tüfek dal istiyor,
Telli gubur bel istiyor,
Utanmayım deyim gayrı,
Benim gönüm yar istiyor

Rabia DUMAN

3.1.1.1.2. Hanımlar Üzerine Söylenen ağıtlar

33. MİYASE’NİN AĞIDI

Andırın’ın Kızıloluk köyünde yaşayan Süleyman DUMAN’ın 27 . 01. 1974’te bir kızı dünyaya gelir. Adını Miyase koyarlar. Köyde yine kar yağmaktadır. Miyase’nin annesi hastalanır. Miyase ise ağır şekilde bronşite yakalanır. Anne hasta olduğu için bebeğin başını baba beklemektedir. Günlerce uykusuz kalan baba birgün uyuyakalır. Sabah olduğunda bebeğin yüzüne bakar, bebeğin durumu kötüdür. Miyase o sabah ölür. Yavrusunun ölümüne çok üzülen baba, o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yirmi yedi Ocak sabaha karşı, Zalım ecel bebeğime erişdi, Çok geçmedi alıverdi götürdü, Dost ağlayıp düşmanlarım gülüşdü.	5. Dezzeleri gurbet elde, Ben mekduba yazamıyom, Bebek aklıma düşdükce, Ben dağlarda gezemiyom.
2. Getdim dokduru getirdim getirdim, Yorulдум ben de oturdum, Öğlen namazından sonra, Elim üsdünde götürdüm.	6. Açın pırtısın bakayım, Gözüm yaşını dökeyim, Miyase’yi çok severdim, Bir ken gömleğin öpeyim. (Bir ken yüzünden öpeyim)
3. Beşikde de çifte emzik, Bakar bakar ben ağlarım, Safinur’umu sever de, Ben de gönlümü eğlerim.	7. Son beleani ben bedim, Kimsiye zahmet etmedim, Bu da beni çok yakıyor, Çıkarıp bir ken bakmadım,
4. Bana bir galem getirin, Ben bir desdan yazıcıyım, Elime bir keser verin, Ben beşiği bozucuyum.	8. Sabahanan seherinen, Açtım bebeğin yüzünü, Çağırdım da ümit eyledim, Bakıdamadım gözümü.

Süleyman DUMAN (Çoban Sülo)

34. ZATÜREDEN ÖLEN ZELİHA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan İbrahim GÖK'ün küçük kızı Zeliha 1992'de zatüre olur. İbrahim GÖK Zeliha'yı sağlık ocağına götürür. Zeliha sağlık ocağında kurtarılamayarak ruhunu teslim eder. Kızının gözünün önünde ölmesine çok üzülen çaresiz baba o acıyla kızına aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gınalı saçın dararım, Bebek yitirdim ararım, Halini kimden sorarım? Anasız durmuyan guzum,	5. Bebek daldan dala uşdu, Yollarımız sarpa düşdü, Anadan ayrılmaz guzu, Ezrayil garşı düşdü.
2. Dudak barmaklar garardı, Saçlarını kim daradı? Gelin giden bebeğim, Samenini kim eğledi.	6. Yol üsdünde yatan mezer, Kimsesizler bunu sezer, Ağlamayın bacılarım, Bebeyim bu yolu özler.
3. Gucakda bebek gezdirdim, Evim barkımı yitirdim, Sağ giden bebeyin, Cenazesini getirdim.	7. Zeliha da kızım gelsin. Ela göze uyku girsin. Bebek senin anan ölsün. Ağlamayıp da gülsene .
4. Bebek durmaz ağlıyor, Baba halini sormuyor. Anasız durmaz guzum, Baba halini sormuyor.	8. Dayısı Derviş gelsin . Bebeğin halini görsün. Sağ getirdim ben bebeği. Yani artık senin olsun.

İbrahim GÖK

35. FATMA TEMİZ'İN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Muzaffer TEMİZ'in kızı Fatma, 20. 04. 1990'da ateşli bir hastalık geçirerek iki buçuk aylıkken Allah'ın rahmetine kavuşur. Yavrusunun ölmesine çok üzülen kaynak şahıs tarafından şu ağıt söylenir:

1. Göç eyledik köyümüzden,
Kıskanırdık gözümüzden,
Hak gücenmesin sözümüzden,
Uyansana yavrucuğum.
2. Yavrum nere çekdin göçün?
Ben ağlarım için için,
Söyle bıraktın niçin,
Uyansana yavrucuğum.
3. Biliyorum gelemezsin,
Halim nedir bilemezsin,
Yerim dardır diyemezsin,
Uyansana yavrucuğum.
4. Doğsan diye bekliyorduk,
Güne güne ekliyorduk,
Seni candan seviyorduk,
Uyansana yavrucuğum.
5. Rabbim verdi seni bize,
Ben ağlarım geze geze,
Şefaatçi olsan bize,
Uyansana yavrucuğum.

Muzaffer TEMİZ

36. HASTALANIP ÖLEN ABO MEHMET'İN KIZININ AĞIDI

Andırın'ın Bunduk köyünün See Yaylası'na Abo Mehmet denilen kişi, yaylaya göçer. Yaylada kızı hastalanır ve ölür. Acılı baba See Yaylası'nda Dolmacı'nın Dağı denilen yerde kızına şu ağıdı söyler:

1. Dolmacı'nın dağları oldu vatanın,
Silada yokdur da mektub atanım,
Kimselerim yok ki derdim dökeyim ,
Tükenmez ömrümü tüketdin gader.
2. Gara gader ata binmiş goşuyor,
İçerimde yaralarım düşüyor,
Aşık Mehmet her zahmete goşuyor,
Tükenmez ömrümü tükeddin gader.
3. Hep çekdiyim Kürt Yusuf'un yüzünden,
Heç din iman yoğumuş gavır gızında,
Hep düşürdü dünya alemin yüzünden,
Tükenmez ömrümü tüketdin gader.

Bayram TÜTEN

37. GEBENLİ FATMA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Fatma HÖBEK adında çok güzel bir kızı vardır. Çok isteyen olur, ancak o kimseye vermez. En sonunda bir gence verecek olur. Bu arada kız bir hastalığa yakalanır. Birgün kalp rahatsızlığı geçirir ve evin içinde yere yığılır kalır. Bir daha aylanmaz. Kızına ölümüne çok üzülen kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yüksek yaylaların başı, Garı erir dura dura, Sene geçse gün dolansa, Unutmam sürmeli gızı.	6. Ben yaylaya vardım mı, Erimiş otların garı, Çok aradım bulamadım, Farı deli gönül farı.
2. Gardaşların gelmiş ağlar, Emmilerin salın bağlar, Ağşam ikindin arası, Gazmışlar gara mezar.	7. Yurdumuzun ardı gaya, Gel oturak doya doya, Gadanızı alıyım eller, (Nasıl ağlamayım eller), Gızım benzer dovan aya.
3. Soldu mu gızımın gülü? Cennet de açıldı yolu, Şu cennetin gapısında, Dolanıyor selvi boyu.	8. Hezeli gönüm hezeli, Yapraklar döker gazeli, Deenesem görünür mü? Gızım gimi bir güzeli.
4. Gene geldi güz ayları, Ağaçları guruduyor, Suna boyla sürmeli gızım, Beni duz gimi eridiyor.	9. Evimizin önü depe Ben de geldim gopa gopa, Teneşire çıkartmışlar, Gulağında altın küpe.
5. Bulandı havanın yüzü, Geldi güz gününün güzü, Suna boylu sürmeli gızı, Verdim gara topraklara.	10. Cehez sandıkda basılı, Alı yeşili solmadı, Nice gıydın Gadir Mevlam, Gızım da gelin olmadı.

11. Bahçasının sekileri,
Irahannar gurudu mu?
Sürmeli gızım gelin olmuş,
Gabırlara yollandı mı?
12. Yekin boyuna bakıyım,
Dalına allar dakıyım,
Böyün Ulu bayram günü,
Eline gına yakıyım.
13. Yılannı'nın gündən yüzü,
Lale sünbül bitdi'mola?
Suna boylu sürmeli ızım,
Murazına yetdi mola?
14. Fatma'm gelmiş gayad görür,
Seni anan gelin verir,
O Mevla'ya gereğimiş,
Galanınızı gelik alır.

Döne HÖBEK

38. DOĞUMDA ÖLEN SULTAN TEMİZ'İN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Hasan Kara Mehmet'in eşi Sultan, doğum yaparken hem kendi hem bebek hayata gözlerini yumarak ahirete göç eder. Akrabalarından biri Sultan Geline aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Üsdüne geymiş garalı,
Benim yüreğim yaralı,
Memmed kaç gün olduyudu?
Sen eşinden ayrılalı.
2. Babıyan bahcası otlı,
Ben ağlarım dertli dertli,
Daha bir yanım umutlu,
Bacım gızı gelir deyi.
3. Gara kekil düzüm düzüm,
Ben ağlarım yorgun yorgun,
Ener de uzun danışsa,
Baban da eylerdi sürgün.

Ayşe TEMİZ (Patlakkızı)

39. EMİNE GÖK'ÜN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Emine GÖK, Torlar (Tatarlı) köyüne yaylaya gider. Orada doğum esnasında hayata gözlerini yumar. Annesi acı haberi duyunca şok geçirir. Elinde kızı Emine'nin elbiseleri vardır ve evin etrafında dönüp durmaktadır. Irmağın karşısında duran ve bir aylık evli olan Emine'nin bacısı Döne Hatın karşıdan annesini elinde tarabulus kuşakla halay çekiyor zanneder. Hemen annesinin yanına koşar. İyice yaklaşınca annesinin elindeki elbiselerin ablası Emine Hatına ait olduğunu görür. Ablasının ölümüne çok üzülen kaynak şahıs ona aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bu kız anasını dağlar,
Fısdaninan gönün eğler,
Olmaz olasıca guşak,
Daha seni kimler bağlar?
2. Aynayı takmış daireye,
Ataş koyuyor yüreğe,
Gözledim gelmedi bacım,
Gelin vermişler yırağa.
3. Golunda görmüş bilezik,
Gollarına dar geliyor,
Ben cahalım anam gızı,
Ağlaması zor geliyor.
4. Yüklüğe de germiş kilim,
Söylemiye dutmaz dilim,
Sen şaapazsın anam gızı,
Dolanıver salım salım.

Döne EKİCİ (GÖK)

40. ANIŞ'IN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Hacı İsmail Ağa'nın hanımı Aniş Hatun, 1920'li yıllarda doğum sırasında ölür. Aniş Hatna, amcasının kızı Paşalı Hatun, aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Nere gedik bizim Aniş?
Çıkmadı atın başına,
Bacı bir yadigârın ver,
Ölürken gorum döşüme.
2. Bacı sen ne'tdin Arif'i?
On yerde gatdım Şerif'i,
Başım bozuk yenge binmem,
Göğşen'e ederim tarifi.
3. Bacı sen netdin Aniş'i?
Gardaş getirir yemişi,
Bu bacım yenge binecek,
Ne isden gına gümüşi?
4. Mor beliği gamış gimi,
Sedef dişi gümüş gimi,
Kim alırsan al Fadıma'm
Kimse olamaz Aniş gimi.
5. Gardaşım gızı Aniş,
O da bilmez düzen dolap,
Ölümüz soğuk olmasın,
Bacı nice oldu kelep.

Adil GÖK

41. DOĞUMDA ÖLEN KADININ AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan bir kadın Halil BAKACAK adında birisiyle evlenir. Daha sonra kadın hamile kalır kocasının tarlaya çift sürmeye gittiği bir günde doğum sancısı tutar, çocuğu dünyaya getirir ama kendisi şehit olur. Kadının eşi eve geldiğinde durumu öğrenince çok üzülür ve oturur eşinin başına ve şu ağıdı yakar:

1. Evimizin önü depe,
Bende geldim gopa gopa,
Teneşire çıkarmışlar,
Gulaanda altın küpe.
2. Altınını bozduyım,
Ağ gerdana düzdüreyim,
Benim eşim hasda olmuş,
Tokdur tokdur gezdireyim.
3. Al fistanı soldurmamış,
Heç yüzünü güldürmemiş,
Benim eşim hasda olmuş,
Kimselere bildirmemiş.
4. Beşiğini getireyim,
Ben bebeğini yatırayım,
Bebek ana der ağlarsa,
Ben nereye götüreyim?

Mehmet BAKACAK

42. KEŞKAHLI HÜSNE ÇINAR'IN AĞIDI - 1

Andırın'ın Keşkanlı köyünde yaşayan Mustafa ÇINAR'ın hanımı Hüsne ÇINAR, 1970'te hastalanır. Adam doktor doktor gezer. Ankara, İstanbul koymaz. Mustafa Bey, Ankara'da bir doktor bulur, doktorun verdiği ilaç iyi gelir. Ankara'daki doktor: "Bundan sonra bana gelmeyin, adını vereceğim Adana'daki doktor benim gibi bunu bilir" der. Mustafa Bey, Adana'ya gelir adı verilen doktoru bulamaz. Ankara'ya geri gittiğinde doktorun tayininin çıktığını söylerler. Mustafa Bey, hanımını Adana Numune Hastanesi'ne yatırır. Hanımı orada 3,5 ay kalır ve sonunda kurtulamaz ve ölüür. Cenaze köye getirilir ve evin balkonuna konur. Kaynak şahıs o acıyla eşinin cesedinin karşısına geçer hem ağlar hem söyler:

1. Yüce dağ başına çıkam oturam, Yolunu bilmem ki gedem getirem, Var mı benim gimi yarin yitiren? İki eli koyununda durup oturan.	7. Kadan alam nazlı eşim, Ahrete de galdı işim. Kurban olam tatlı eşim, Ahrete de galdı işim.
2. Kadani alam nazlı eşim, Ahirete de galdı işim. Kurban olam tatlı eşim, Ahrete de galdı işim.	8. Doktor doktor gezdirdin, İlaç gumadın yedirdin, Ben yareme çare bulamadım, Ben eşime çare bulamadım.
4. Gazma kürek vuruluyor, Gara toprak deriliyor, Hatirini soran gomşular, Tabıdımı getiriyorlar.	9. Kurban olam datlı eşim Ahrete de galdı işim, Kurban olam datlı eşim Ahrete de galdı işim.
5. Kadan alam nazlı eşim, Ahrete de galdı işim, Kurban olam tatlı eşim, Ahrete de galdı işim.	10. Felek beni del'eyledin, Yaktın yaktın kül eyledin, Rasgelene kul eyledin, Kadan alam nazlı eşim
6. Oturmuş da yorkan yüzler, Gönül sevdiğini nazlar, Top top olmuş gelin kızlar, Yoktur benim yarım içinde.	11. Kadan alam nazlı eşim, Ahrete de galdı işim, Kurban olam tatlı eşim, Ahrete de galdı işim.

Mustafa ÇINAR

43. KEŞKAHLI HÜSNE ÇINAR'IN AĞIDI - 2

Andırın'ın Keşkahlı köyünde yaşayan Hüsne ÇINAR, Hasta olur ve hastalıktan kurtulamayarak ölür. Hüsne ÇINAR'ın yengesi çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Evlerinin önü okul, Gafamda galmamış akıl, Feride'yi dutmuş vekil, Dört yavriya guzularım.	5. Angara'dan beriye götürdü, Bir ay hastanada eşin yatırdı, Bir haftalık misarfir yetirdi, Sorun bakiim gomşulara varmış mı?
2. Gardaşının adı Ali, Maraş'da oturur vali, Gınaman gomşular beni, Ben de oldum çıkla deli.	6. Evlerin şimdi yıkıldı, Guzuların boynu büküldü, Millet gabıra döküldü, Ağlan gomşularım ağlan,
3. En güccüğü Anşa gızı, Gan ağlıyor iki gözü, Hürüm'ola top nergizi? Söyle babam gızı söyle Ben deyim de destan eyle.	7. Yüksek galdırım salını, Getsin görünü görünü, Serin eylerin yerini, Serin olsun emmim gızı.
4. Evlerinin önü kesme, Kesmeye uzatdık asma, Topak kızın gelini Esmе, Ortaan getmiş varmadı mı.	8. Oğlanın da adı Fevzi, Bütün gelmişler de terzi Söylemeyin bana eller, Ben de oldum çıkla deli.
- Ayşe ZORLU

44. HASTALIKTAN ÖLEN AĞ ELİF'İN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Ağ Elif adında bir kız Gındıralar'a gelin gider. Ağ Elif oraya vardktan sonra bir hastalığa yakalanır ve ölür. Hanımının ölümüne çok üzülen kocası eşine şu ağıdı yakar:

1. Ne ağıyon kele dezze,
Gözlerinden döke döke,
Benzeme mi Ağ Eilf'im?
Tülüden ayrılmış löke.

2. Tarabulus guşak aldım,
Bağlan diyom bağlanmıyor,
Ağ Elif'im yolcu olmuş,
Eğlen diyom eğlenmiyor.

Döne EKİCİ (GÖK)

45. HASTALIKTAN ÖLEN ELİF KADININ AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Elif TEMİZ hastalanır ve hastalıktan kurtulamayarak geride beş çocuk bırakarak hayata gözlerini yumar. Eşinin ölümüne dayanamayan Karayiğit Durdu çok üzülür ve ona aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Evlerinin önü yazı,

Yayılıyor goyun guzu,

Ne yatıyon dayım gızı,

Arkandaki küçük kuzu.

2. Evimizin önü arpa,

Atlar gelir çarpa çarpa,

Ne yatıyon dayım gızı?

Arkandaki güççük görpe.

Ümmü Gülsüm TEMİZ

3.1.1.2. DOĞAL NEDENLERLE ÖLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

3.1.1.2.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar

46. ÖĞRENCİ'NİN AĞIDI

Köleli köyünden Mulla Ali'nin oğlu Maraş'ta okurken ölür. Şoğracıoğlu lakablı Ermeni ağası da ailesini alır Maraş'a cenazeye gider. Cenaze yerine varınca Şoğracıoğlu'nun hanımı cenazenin başında ağıt söylemeye başlar:

1. “Şu yavru kimin yavrısı,
Düzgün atının sarısı,
Göl yerinde cirit oynar,
Fatma'nın efe serisi. ”

Oğlanın annesi Fatma Hanım, etraftakilere ağıt söyleyinin kim olduğunu sorunca, Şooracıoğlu'nun hanımına olduğunu söylerler. Oğlunun ölümüne çok üzülen Fatma Hatın da şu ağıdı söyler:

2. Gördüm mağlum alimleri,
Okudun mu ilimleri?
Hep toplanıb geldiniz mi?
Şooracı'nın gelinneri.
3. Boon Cuma gecesi,
Geldi ders veren hocası,
Yavrım dersin bilememiş,
Çıtırık gelmiş hecası,
4. Oğlum Maraş'dan alır da,
Haleb'd' okudurum seni,
Ener müderris olursan,
Bir davet et yeter, beni.

Sariye GÖK

47. MUSTUK'UN AĞIDI

Aslen Andırınlı olan Mustuk adlı kişi, bir komutandır. Komutan Mustuk 1970'te Kahraman Maraş'ta bilinmeyen bir sebepten ölür. Komutan Mustuk 'un çok samimi arkadaşı olan kaynak şahıs, arkadaşının ölüm haberini duyunca çok üzülür ve ona aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Sefil Musduk der de bu dünya yalan,
Yoğumuş yiğidin de halından bilen,
Müjde olsun düşmannar ölüyom galan,
Sizin dediğiniz de oldu neyleyim.
2. Ağlarım bacılar yanıyor özden,
Anam ganlı yaş döker hem iki gözden,
Olur olmazların da anam yüzünden,
Musduk bu dertleri buldu neyleyim.
3. Gorkmadım düşmandan almadım mevzi,
Gözüm yaşı dolduruyor havızı,
Öldüğüm duyarsa Maraşal Fevzi,
O da gabırdan çıksın da nesine fayda.
4. Hacı Duran der de söylemem yeter,
Viranı hanemde bayguşlar öter,
Daha bir derdim var ölümden beter,
Nişannın ellere galdı neyleyim.

Duran AVAN

48. ÖZGÜR BEBEĞİN AĞIDI

Andırın merkezde 1975'te dünyaya gözlerini açan Özgür PEKŞEN, doğumundan iki gün sonra sebepsiz bir şekilde hayata gözlerini yumar Yeğenin ölümüne çok üzülen kaynak şahıs o üzüntüyle aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bir ufuktan doğan güneş,
Karşılandı Özgür ile.
Paslı kalpler kalaylandı,
Küçük yiğen Özgür ile.
2. Bir nur topu gibi duran,
Sevgi bağlarını kuran,
Annesin babasın yoran,
Hoş görüldü Özgür ile.
3. Özgürlük Türklerin soyu,
Yeni doğmuş ufak boyu,
Sabı iken güzel huyu,
Ağırlandı Özgür ile.
4. Gök yüzündeki melekler,
İki gün misafir edikler,
Azrail gömleğin ilikler,
Uğurlandı Özgür ile.

Nuri ÇİNGİL

49. İSMAİL SALAN' IN AĞIDI

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan İsmail SALAN, Ölünce İsmail'in annesi olan kaynak şahıs o acıyla oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Avıdup böötmedim mi?
Nen çalıp uyutmadım mı?
Üsdünüze kölge oldum,
(Gurban olam koç yiyidim,)
Çoban olup gütmedim mi?

2. Sizin uçu guzularım,
İssiz evleri bekledim mi?
Avıdub böötmemişsin,
Boşa getdi emeklerim.

3. Gelin gardaşımım gızı,
İçerime düşdü sızı,
Neriye gediyorsun oğlum?
Nerdiyesen gel evine,
Ağlaşıyor çifte guzu.

4. Ağ gonakda çatal peçe,
Yatamıyom uzun gece,
Ben orıya heç getmiyon,
Goç yiyidim olmayınca.

5. Yüce dağların kölgesi,
Ağşam olunca dönüyor,
Şu yavrımın kokuları,
Yel eser buraya geliyor.

6. Yüce dağların suları,
Akar da iner deriye,
İsmalimin kokuları,
Yel eser gelir buraya.

7. Oğlum iki gızım iki,
Niniem yığılı yükü,
Galanı da şöyle böyle,
İsmal'im gumaşın topu.

8. Ağşam oldu kölge döndü,
İçimde ciyerim yandı,
Gurban olam İsmahel'im,
Mustafa'm nerde galdı.

9. Sabahanan bir yel esdi,
O da ciyerimi kesdi,
Gurban olam goç yiyidim
Evini garannık basdı.

Hürü SALAN

50. DÜĞÜN GÜNÜ ÖLEN MEHMED'İN AĞIDI

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Çinçikler ailesi, oğulları Mehmet ile teyzesinin kızını evlendirirler. Düğün yapılır gelin ve damadı içeri gönderirler, kapıyı çekerler. Gelin içerde bekler damat gelecek, aileler kapıda bekler damat çıkacak diye. Herkes bekler damat çıkmaz, bunun üzerine kapıyı açıp içeri girerler ki damat ölmüş. Sabahleyin oğlanın bacıları gelip kardeşlerinin başında ağlaşırlar ve geline de kademsiz (uğursuz) gelin derler. Gelin bu haksız hakarete ve kocasının ani ölümüne dayanamaz, o acıyla aşığıdaki ağıdı yakar:

1. Yanar ocak tütmez pece,
Ciyer düşdü gızgın saca,
Keşke ben de ölem idi,
Yarimin öldüğü gece.⁵³
2. Gapımızın önü gavak,
Işgın sürer uvak uvak,
Elin gına yüzün duvak,
Uyan Mehmed dezzem oğlu.
3. Düğüncüler köye geldi,
Davulcular eve doldu,
Uyan Memmed sabah oldu,
Uyan Memmed dezzem oğlu.
4. Memmed şimdi dayın gelir,
Bu işi de benden bilir,
Dört kitabdan yemin verir,
Uyan memmed dezzem oğlu.
5. Süpürmedim havlınızı,
Böyle m'etdik gavlimizi?⁵⁴
Bana gademsiz diyorlar,⁵⁵
Ben m'öldürdüm oğlunuzu?

Hatice ÖKSÜZ

⁵³ 1 nolu dörtlük Foter Elif (DALKIRAN)'ten kaydedilmiştir.

⁵⁴ Allah bozdu gavlimizi, Foter Elif (DALKIRAN)

⁵⁵ Gelin gademsiz diyonuz, Foter Elif (DALKIRAN)

51. İSMAİL ÇAVUŞ'UN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan İsmail Çavuş ölünce teyzesinin kızı Zeynep KAHVECİ (KAYIRAN), İsmail Çavu'un ölümüne çok üzülür ve bu ağıdı yakar:

1. Başında moda fesi, Gulaamda galdı sesi, Sen gidiyon dezzem oğlu, Endi mi bebeen hersi?	5. Her gün iner çıkarım, Divanlar iner odasına, Mevlam gabil eylememiş, Döne aazın (kızın) atasına.
2. Bağlı zubun tene tene, Gutlu yelek serdik güne, Yudular dezzem oğlunu, Teneşirde döne döne.	6. Sarımsak'da eker tarla, Sürer dolanı dolanı, Ekin ekmiş göcek olmuş, Biçer dolanı dolanı.
3. Odasında yanar ışık, Sufrasında döner gaşık, Sağ köşede ala beşik, Gelin sallar yaşlı yaşlı.	7. Evlerinin önü asma, Asmanın dalına basma, Sen gediyon dezzemoğlu, Giyerim garalar basma.
4. Dezzem oğlunun görümü, Ağlar sürünü sürünü, Eller ağlamasın gelin, Yitirmiş gonca gülünü.	8. Amanın böyle olur mu? Köyün kehyesi ölür mü? Gadanızı allım eller, Köy kehyesiz galır mı?

Döne BAKACAK

52. GÜL MEHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında ustalık yaparak yaşamını sürdüren Gül Mehmet, ölünce bacısı Fatma BOYRAZ çok üzülür ve ağabeyine aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Getme Gül Memmed'im getme,
Yalanın yolları uzak,
Bizi de ataşa atma,
Bizi burda dertli etme,
2. Yeşil babam oğlu yeşil,
Köyde gezer ışıl ışıl,
Amanın usta ölür mü?
Aklını başına deşir.
3. Evinin de önü yollar,
Yollardan da geçer eller,
Bir tek oğlumu görüşün,
Musti İrbehem nerde deller.
4. Gezer babam oğlu gezer,
Derdini deftere yazar,
Gözel güzel evler dutdun,
Söylediler deydi nazar.
5. Yaylalarda olur yonca,
Uzar gider yolmayınca,
Dayanılmaz çit gardaşa,
Yanına da varmayınca.
6. Anamın da adı Hatca,
Yaylalar da olur dutça,
Çok ağlarık da gardaşım,
İkimizi bağlar matça.

Fatma BOYRAZ

53. TOPUZ'UN AĞIDI

Bir evin adında oğlu ile bir de kız kardeşi varmış. Başka kardeşleri yoktur. Topuz ölünce tek başına kalan kız kardeşi, çok üzülıür ve bu acıyla şu ağıdı söyler:

1. Tobuz tobuz narlı başım,
Saraltını ağ guruşum,
Gıyma Gadir Mevlam gıyma,
Bundan artı yok gardaşım.
2. Tobuz tobuz dedikleri,
Gül şevteli yedikleri,
Tobuz'un göcü geliyor,
Sıçıraşır bodukları.
3. İkicik gardaşım olsa,
Biri ölse biri galsa,
Sarılacak dalım olsa,
Heç ağlamam gardaş sana.
4. Tükünün dibi döşşekli,
Evinin ardı başşaklı,
Gezmedin mi Been gızı,
Sultanı navrız guşaklı.
5. Evi görünmüyor atlıdan,
Gayfesi görünmüyor datlıdan,
Yazmadın mı Been gızı,
Atlas yüzlü beş döşekli.

Fatma BAKACAK

54. NİŞANLISININ EVİNDE ÖLEN GENCİN AĞIDI

Gencin biri bir kızla nişanlanır. Kızın köyü çok uzaktır. Birgün genç, kızın köyüne gizlice gider. Gece olur herkes yatar. Kız sabaha yakın nişanlısını uyandırmak ister, fakat nişanlısı ölmüştür. Kız o acıyla aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Erken doğar dan yıldızı ,
Belli olur gıratın izi,
Nazlım utandırma bizi,
Kak get galan sabah oldu.
2. Evimizin önü asma,
Asmanın dalına basma,
Kak get dediğime küsme,
Uyan eşim sabah oldu.
3. Bizim yaylanın oluşu,
Ağ örerim beliği,
Sen yari görmeye geldin,
Ne tez veriyon soluğu.
4. Galem getirin yazıyım,
Aşık getirin bozuyum,
Bana dulluk yakışır mı?
Ben Memmed Been gızıyım.

Fatma BAKACAK

55. SÜLEYMAN ÇİFTÇİ'NİN AĞIDI

Andırın'ın Bostanlı köyünde yaşayan Süleyman ÇİFTÇİ, 2001'de ölür. Süleyman'ın ablası olan kaynak şahıs onun arkasından çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Başucuma dutlar dikdim,
Gurban olam dallarına,
Ener gardaşım olursan,
Yüzüm gatıranla gara.
2. Bizim elden uşak geldi
Yaylamız da otluyumuş,
Asılıp da ölemedim,
Can gardaşdan datlıyımış.
3. Alıcılar alıcılar,
Alıp suyun guyucular,
Gara toprak hatir bilmez,
Sen' altına guyucular
4. Suyumu gullar ocaa,
Asbabın atallar bucaa,
Gafayı alıllar gucaa,
Bir gün ağlar anan atan.
5. Künde birini alır geder,
N'etdin dersin inkâr eder,
Gara yerde galmaz yeler,
Gardaşım almaz yeter.

Hurşide KARPUZ

56. HALİL AVCI'NIN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Döne BAKACAK aynı köyde yaşayan kardeşi Halil Avcı ölünce, kardeşine aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Abdasını alamamış,
Namazını gılamamış,
Gul oluyum anamoğlu,
Evineta varamamış.
2. Üç hafta barabar durduk
Biz gardaşa heş doymadık
Gurban olam babamoğlu,
Evine de varamadık.
3. Gadanızı alam kızlar,
Gene geldi gara güzler,
Gurban olam anam oğlu,
Durdu da evin de gözler.
4. Çanlı'dan da biz de geldik,
Biz de anam ağlayarak,
Gurban olam babam oğlu,
.....

Döne BAKACAK

57. AĞPINARLI MEHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Ağpınar köyünde yaşayan Mehmet adlı bir kişi öliir ve arkasından kimliğı belirlenemeyen biri aşığıdaki ağıdı yakar:

1. Burma bıyık kekil desde,
Ne alsam guyardım hısdı,
Memmed'im ölmüş diyorlar,
Bu na zaman olmuş hasda.
2. Ortadan da goca direk,
Buna dayanır mı yürek,
Memmed'im ölmüş diyorlar,
Dosda düşmannara gerek.
3. Gır ata da vurdum keçe,
Heçe emeklerim heçe,
Ocakda kötüsü galdı,
Eysisini seçe seçe.

Ayşe TEMİZ (Patlakkızı)

58. NİŞANLI GENCİN AĞIDI

Çokak yöresinde bir kız nişanlıyken nişanlısı ölür. Nişanlısının ölümüne çok üzülen kız nişanlısına aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Süpürümü havlınızı,
Böyle mi ettik gavlimizi?
Bana gademsiz demen,
Size verdim oğlunuzu.
2. Zindağı'nın da oluğu,
Akar horlayı horlayı,
Dün öteen dü'ünden geldi,
Deynek oynayı oynayı.
3. Yakamdan innemi çekmen,
Pesenmiş yaramı sökmen,
El gızıyım bana bakman,
Varın ağlan ölünüze.

Bedriye PARMAKSIZ

59. ÜÇ KARDEŞİN AĞIDI - 1

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Yusuf Ağa ölür. Ardından art arda iki kardeşi daha ölür. Bir çocuğu ile dul kalan Yusuf Ağa'nın hanımı Haccalı Hatın, eşi öldüğünde ağlayamamıştır. Kayınbabasının ölümüyle iyice sarsılır ve çok üzülür. Dedikoducu komşuları: "Demek ki kayınında gözü varmış, kocasının ölümünde ağlamamıştı" derler. Bu ağır söz Haccalı Hatının çok zoruna gider, dayanamayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Bebek durmaz dinelirim,
Aklım ermez yanarım,
Gücücükden acı gördüm,
Ağlamıya bunalırım

2. Gurban ollum düğününe,
Ben duruyum oyununa,
Ağ sakallı vezir ağam,
Gurt dadanmış goyununa.

3. Çepçemrek olmuşsun Hacı,
Bu ne çeşit böyle biçim,
Çatal çatal gardaş ölen,
Böyle densiz etmez saçın.

4. Teneşiri yuya yuya,
Sel eyledi gadaları,
Böön Hacı'nın canına,
Hep gırıldı edeleri.

5. Yaza ağam oğlu yaza,
Boynu benzer öten gaza,
Biz de düğür gediciyik,
Bibimgilden Şerif Gız'a.

6. Taman kırk gün oldu bugün,
İçerime gurdum düğün,
Gızlar ardıma düzülün,
Size belledirim oyun.

7. Ezen okur da Fakılar,
Eli gendine bakıdır,
Sen gadersen Ağam oğlu,
Ürüdem'i kim okudur.

8. Uşda efendim gabırı,
Okuyollar ilk sabırı,
Şu yatanın hepi bizden,
Sandım bir alay tabırı.

9. Ben edeme böyl' ağlarım,
Gınıyannar bana dönsün,
Azıcacık şor etmişler,
Evleri ataşa yansın.
10. Süzün ağam oğlu süzün,
Hacı Efendi' mden uzun,
Heç gam çekme hatın anam,
Memmed oğlun gelir güzün.
11. Ben emmimden oğrun gaşdım,
Gelirken çalıya düşdüm,
Ben Memmed'e ağlarkana,
Hacı'm sen de mi uşdun?
12. Ağam beğenmez yerini,
Mevlam goymadı ferini,
Keşke beni öldürseler,
Gönül istedi yarini.
13. Ürüdem'im arkasına,
Ağam varırdı düvene,
Efendim arar bulurum,
Sabah varırsam divana.
14. Gurban ollum Vezir Aam,
Ardından yıkıldı daam,
Salkım sööt sallanışlı,
Varıdı Efendi Beem.

Oğlanın babası:

15. Yavrımın öldüğü gece,
Yağmır yağdı sular taştı,
Bir tor şahanım varıdı,
Gafesi gırdı da gaşdı.
16. Hasan Hoca Hasan Hoca,
Yavrım da yatmadı gece,
Deve gimi bozuladık,
Biri garı bri goca.
Belkise GÖK (Ballı Hatın)

60. ÜÇ KARDEŞİN AĞIDI - 2

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Yusuf Ağa ölür ve arkasından kısa aralıklarla iki kardeşi daha ölür. Bu acıklı olayın ardından yakınları tarafından aşağıdaki ağıt yakılır:

1. Kele Hacı Kele Hacı, Bu ne tevir böyle biçim, Çifte çifte gardaş ölen, Böyle densiz etmez saçın.⁵⁶	6. Şu aradan gele gele, Üç arşın indirdim yolu, Çok yalvardım şu Mevli'ye, Birini vermiyor geri.
2. Martin dakılı direkde, Cepken çıkmıyor bilekde, Nola esger olaydın, Gelin alırdım yırakdan.	7. Sabınnı suyla doldu, Ulu suyun adakları, Dögüm Hacı'nın canına, Hep gırılmış edeleri.
3. Mescidin selbi söğüdü, Verseler almam öğüdü, Hatın gızım heç bulaman, Emmim oğlumu yiğidi .	8. Yavrımın öldüğü günner, Yağmır yağdı sular çoşdu, Bir tor şahanım varıdı, Gafesi de gırdı gaşdı.
4. Memmed Murtazı'ya uyma, Bir don getiriller geyme, İkisi de emmimoğlu, Gıyma gadir Mevlem gıyma.	
5. Hacı çepçemrek olmuşsun, Yuva bu ne tevir biçim, Çatal dagardaşın öle, Böyle densiz etmez saçın .	

Döne EKİCİ

⁵⁶ 1 nolu dörtlük Sariye GÖK'ten kayd.

61. İMAM TAHİR'İN AĞIDI (BABAYA AĞIT)

Andırın'ın Torlar köyünün Tahirli obasında yaşayan Hacer TEMİZ'in anası ölür bir ay sonra da babası İmam Tahir 50 yaşına değmeden Hakk'ın rahmetine kavuşur. Kaynak şahıs, babasının ölümüne çok üzülür ve o acıyla şu ağıdı yakar:

1. Gelin oturak ağlıyak, Biz de garalar bağılyak, Yekin uykudan pederim, Senen ilâhi söyliyek. 2. Hemi anam hemi babam Buna canım dayanmıyor, Babam uykulara düşmüş Çarıyom uyanmıyor. 3. Damda sokulu yabalar, Heç unudulmaz babalar, Babam seni götürücü, Hep toplamıyor obalar. 4. Gır beygiri kimler besler, Guran okur tatlı sesler, Çok yanarım ben babama, Çekinirim gara yaslar. 5. Yağar yâmir dolar gölek, Devre dilemissim dilek, Ben anama gayıl oldum, Almasan babamı felek. 6. Hemi anam hemi babam, Dayanıb da duramıyom, Boşa birikmen emmiler, Ben babamı veremiyom.	7. Gara sakal parıl parıl, Guran okur gürül gürül, Babamı yanığa saldım, Sarıl hatun anam sarıl. 8. Bakın Allah'ın işine, Hep toplanmışlar başına, Ben babama gayıl olmam, Deemedi elli yaşına. 9. Bakdum ki babam uçuyor, Uyan yaylaya göçüyor, Uyan uykudan pederim, Yatsı namazın geçiyor. 10. Kele Iraz kele Iraz, Biz de almadık miraz, Ben anama gayıldım, Felek etti bize garaz. 57 11. Uçtu benim babam uçtu, Gara günner bize düştü. ....

Hacer TEMİZ

⁵⁷ 9 ve 10 nolu dörtlükler Ayşe TEMİZ (Patlakkızı)'den kayd.

62. İMİRZE'NİN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünden İmirze, genç ölünce; arkasından hanımı Anış, bacısı Hasibe (II), akrabası Telli Hatun ve Şerif Hatun tarafından ağıt yakılır:

1. Yekin emmimoğlu yekin,
Gurumuş elleri bakın,
On senedir dert çekiyor,
Zalim imiş derdi çetin.

Telli Hatun:

2. Ağlasana kele bibi,
Unutdun mu sen Kenan'ı?
Bilirim bibim bilirim,
Canı yürekten yanarı

3. Sabahınan er yürüdüm,
Üstümü bürüdü duman,
Yavrum böyle ölüm m'olur?
Elin göçeceği zaman.

Anış Hatun:

4. Yekinsene İmirz'oğlum,
Eller yaylıya göçücü,
Hocalar da hep toplandı,
Ahiret kefinin biçici

5. Cahal emmimoğlu cahal,
Gomşuların zaten pahal,
Yaylıya göçürürüm seni,
Goyman buralarda sehel.

6. Sefil emmimoğlu sefil,
Usul usul gonusurum,
Nazik gıza düğür gelse,
Ben kimlere danışırım.

7. Üç gün evvel vurdum gına,
Emmimoğlu zatı suna,
Bir senedir hizmet etdim,
Başucunda döne döne.

8. Yapdırırım al gonağı,
Döşşerim senin odanı,
Gutlu yataklar sererek,
Beklerim senin yolunu.

9. Başucunda dut ağacı,
Kimi aşı kimi pici,
Gelip başına otursana,
Gız böyle istemem bacı.

Şerif Hatun:

10. Çekilsem yanına gelsem,
Yanıdan gösterir yeri,
Ali'ye düğün mü gurdun?
Okuntumu ayrı isterim.

Adil GÖK

63. KARA MEHMET AĞA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan ve Torosların en ünlü kadın ağıtçısı olan Hasibe Hatun'un babası Kara Mehmed Ağa 1865'li yıllarda yaşlılıktan dolayı ölür. Babasının ölümüne çok üzülen Hasibe Hatun şöyle bir ağıt yakar:

1. Dul oldum delim dul oldum,
Esen yeller bana değer,
Heyleylerim gar'aslanım,
Süleyman Ahmed'i düver.
2. Heyleleyim Gar'aslanım,
Yağmur yağarsa ıslanın,
Süleyman Ahmed'i düver,
Hangi odadan seslenin.
3. Şu da gızı şu da gızı,
Şu gız artık çaldı sazı,
Ben yalınız ağlıyorum,
Şunlar hep emmisinin gızı.
4. Ağa Mehmed'in bana datlı,
Ben de ağlarım fırgatlı,
Yavrum emmini bilmen mi?
Gara yağaz göğ gıratlı.
5. Odaya sererler hasır,
Mencilisde sözü cesur,
Ne edeyim Hatun anam,
Gara tobrak aldı esir.

Adil GÖK

64. YAYCIOĞLU HACI DURDU AĞA'NIN AĞIDI

Andırın merkezde yaşayan Hacı Durdu Ağa beş tane kadınla evlenir beşinci hanımı da ölür ve kendisi o zaman 75 yaşındadır. Hacı Durdu Ağa Kumarlı köyündekileri çok sever. Hacı Durdu Ağa yine bir gün Kumarlı köyüne gider. Orada Meryem adında bir kızı görür ve çok beğenir. Meryem 14 yaşındadır. Eve gelir ve ailesini, kızı istemeye düğürcü gönderir. Kumarlıdaki kızın ailesi de: “Biz ağayı nasıl kıralım” derler. Meryem’i verirler. Hacı Durdu Ağa, Meryem ile 20 yıl yaşar ve 95 yaşında ölür. Altıncı eşinden altı çocuğu olur. Biri ölür, beşi yaşar. Meryem Hatın, eşi Hacı Durdu Ağa’nın ölümüne çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. On dördünde gelin geldim, Altı bağlı guşu öter, Sen olmazsan gul olduğum, Cami medrese batar.	5. Dokuz aydır hasada yatar Kürkünü galdırmaz golum, Ufak ala yetiminen, Dar yerde çevirdin ölüm.
2. Göçer Meryemçil Beli’nden, Kim dutar benim elimden, Sızılaşman guzularım, Mevlam geçer mi gulundan.	6. Başucunda fener yanar, Hacer hizmetına döner, Sekiz sürü dokuz bozu Evi Meyremçil’e gonar.
3. Elli beygirinen göçer, Benim gönüm nasıl geçer, Tiryaki gurban olduğum, Haşdırın’da gahve içer.	7. Hacı bunun öz yieni, Salakda avladı duvanı, Andırın’ın ağası ölmüş, Esnaflar örtün düveni.
4. Gapısında on uşaa, İkisi gahve gavırır, Muslukda dört atı balı, Küheylan guyrük savırır.	8. Gabırı benzer boyuna, Kimse çıkamaz teene, Şöhretli bibimin oğlu, Gız verir Maraş beyine. 58

9. Oğlunu asker edincek,
Haleb'e getdi atı,
Bu sonradan aa deyil,
Aşirethâneden zati.
10. Azıcık daha yaşa da,
Gözümün özü ışısın,
Aa gahveye meraklı,
Ahmet köpüklü bişirsın.
11. Bana öğüt vermen Hoca,
Tesbah çeker gece gece,
Birken yüzün sürdü geldi,
Bir daha niyetli Hac'a.
12. Dokuz aydır hasda yatar,
Nasıl hısımsınız sizler,
Şimden sonra Beyden düşdük,
Gara geysin gezsın kızlar.
- Mahire YAYCIOĞLU

65. YAYCIOĞLU ALİ AĞA'NIN AĞIDI

YAYCIOĞLU Ali Ağa 10 Kasım 1938'de ölü. Adana'dan köye getirilir ve babasının ölümüne çok üzülen Mahire Hanım ona aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Sabah oldu hatın anam, Kalk babam gahver pişir, Dullunun gahri zor olur, Başına damlacık düşür.	6. Kadanı alıyım Halıd, Ciğerlerim bölük bölük, Ezraile vermem dardin, Senin sevgili aan ölü.
2. Arif ihsan Hakgı gardaş, Okumaya isder emek, Gızlar gücük Hüseyin'im, Daha yedi yıllık bebek.	7. Ardahan'a tel çekin de Gelsin oğluyla gelini, Anşa abla anama öğret, Aman dulluğum yakımr.
3. Duydunuz mu gomşularım, Dağ dibinden devrildi, Vezir babamı duyuncak, Bütün ahâli savrıldı.	8. Ana babamı bilin mi? Babam paşaların dengi, Beline gılıç guşandı, Hacın'da eyledi cengi.
4. Kök saçardı babamın eski zamanı Bin bir muhtaç boyun bükse, Hepisinin keserdi amanın.	9. Vezir babama yandılar Maraş Ceyhan bir Adana, Hacın zaferin gazandı, Döşüne geldi madalya.
5. Nasıl ediyim ağlamayayım, Babam fukara gömleğe, İki evin bir vekili, Amcam galdı kör deyne.	10. Dört yüz çetesini çekdi, Eletdi Tufan Paşıya, Gurbannar oldum babam, Atın gayar goşuya.
	11. Hacın zaferin gazandı, Babam madalyalı dokdurdı, Maraş'ın gurtuluşnda, Tren hatdını yıkırdı.

Mahire YAYCIOĞLU

66. DAĞDA ÖLEN TÛCCAR MEHMET KAYRAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında tÛccarlıkta geçimini saglayan Mehmet KAYRAN 1949'da bir gün eve dönerken dağda kalır ve ölür. Eşinin ölümüne çok üzülen Zeynep KAYRAN onun arkasından şu ağıdı söyler:

1. Kömürlü'den davar almış,
Bir ucu Maraş'a varmış,
Gadanızı alıyım eller,
Eşim Aadere'de galmış.
2. uha şalvar dırnagında,
Altın yünsük barnağında,
Gezdirirdi eşim beni,
Altınnar'ın rneğinde.
3. Kele garı kele garı,
Derdininen derdim yarı,
Sen de gidiyorsan galan,
Oğlun gelsin gene geri.

Halil GÖK

67. HACI OSMAN'IN AĞIDI

Geben kasabasında yaşayan Hacı Osman BAKACAK vefat edince eşi Döne Hanım, arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Sabahan don yüzüne, Guydum elimi dizime, Garıncalar çoktum'ola? Eşimin gara gözünü.	6. Çinçin'in de yeri dök,le, Yağmır yağar olur gölek, Ben orıya göçücüyüm, Babanız yanımda gerek.
2. Uğunurum uğunurum, Daşlaray üz döğünürüm, Baban bana darılırsa, Ben kimlere sığınırım.	7. Yaylada da goca damı, Sol yanında goca beli, Gurban olam babamoğlu, Gardaş da yaylanın gülü.
3. Şu yamaşda çifde mezar, Yel eser gumları tozar, Gul oluyum ben anana, Onları sıramaşda gezer.	8. Çatal yanniğini yaydım, Çatal ağcaları gurdum, Bu yılda yaylada durdum, Heç mefasın bulamadum.
4. Şu yamacın yeri esik, Üstlerini kölge basık, Gadanızı alam kızlar, Babanız da bana küsük.	
5. Ben Çinçin'e gidiciyim, Ben orıya geziciyim, Eğer orda bulamazsam, Umudumu kesiciyim.	

Döne BAKACAK

68. KEŞ MEHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasından olan Keş Mehmet denilen kişi ölünce Halil İsmail adlı kişi arkasından bu ağıdı söyler:

1. Evimizin önü dere, Otur sakalını tara, Emmim yayladan gelir, Yeni düşmüş beli yere.	6. Memiş başında sızılar, Gelin ayakda bozular, Aleenden zor geliyor Ağlaşır ufak guzular.
2. Karlık'dan göçü çekilir, Davarı suya dökülür, Çoban benim emmimoğlu, Goyunu goşdan sıkılır.	7. Fakı'nın kızı süzüyor, Beli büküldü geziyor, Çardakdaki büyük gızı, Emmimoğlu bozuyor.
- Döne BAKACAK
3. Goyunu başında sallanır,
Çapar itleri yallanır,
Ben demiyem emmimoğlu,
Her yerde metin söylenir.
4. Gızının da adı Güllü,
Arkasında ağar süllü,
Ağla gelin gınamazlar,
Emmin gelmez şimden kerli.
5. Memiş başında ağlamaz,
Dili dutulub söylemez,
Küsgün benim emmimoğlu,
Hakgını halal eylemez.

69. GEBENLİ AHMET HÖBEK'İN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Ahmet HÖBEK adlı kişi ölür ve ölüsü teneşire çıkınca yan tarafa yaklaşıb oturan hanımı Emine HÖBEK üzüntüyle şu ağıdı yakar:

1. Sabahan dan yüzüne,
Sarı aslan yükün teğliyor,
Yok mu bunun oğlu gızı,
Hanı kim hizmet eyliyor.
2. Çatal yerde malın döner,
Tilki nerde ata biner,
Yiyid benim sarıaslanım,
Tarlada moturun döner.
3. Diyarbekir çöllerinde ,
Eşem Kürdisan ellerinde,
Ganadlansam da uçamam,
Kim varıcı yannarına of.
4. Süleyman izine gelmiş,
Ne duruyon gırgın gırgın,
Yorgunusan yornuk verem,
Dargınisan gönlün alam.
5. Uzun gabıtlı sar'aslan,
Yekin de boyunu gösder,
Eşen de izine gelmiş,
O da bizden baba isder.

Ömer HÖBEK

3.1.1.2.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

70. HATİCE ANNENİN AĞIDI- 1

Andırın'ın Efrağızlı köyünde yaşayan, Hatice Anne (ÇİNGİL), eski toprak, Osmanlı kadınıdır. İyi silah kullanır. Hatice Anne'nin 20 yıl çocuğu olmaz. 21 yıl sonra arka arkaya iki oğlan çocuğuna kavuşur.

Hatice Anne ölümünden bir gün önce çok ilginç olan şu hadiseyi anlatır: “Kızım şu pencereden dışarı baktım ki yeşil çadırlar kurulmuş, her taraf güllük gülistanlık olmuş. Üç tane de misafir gelmiş; biri daha önce ölen kocam, biri daha önce ölen babam, bir de beyaz sarıklı yeşil gözlü tanımadığım biri geldi. ” “Bunlar kim?” diye sorar. Gelin dışarı çıkar, sağa bakar, sola bakar: “Anne biz bir şey göremiyoruz” der. Hatice Anne de: “Siz zaten bir şey göremezsiniz” der. Sabah olduğunda Hatice Anne'nin oğlu Nuri sorar: “Anne ben işe gidiyorum bir isteğin var mı?” diye seslenir Hatice Anne: “Oğlum ben de gidiyorum” der. O ğlu Nuri: “Anne sen nereye gidiyorsun?” der. Hatice Anne sadece el sallar.

Hatice Anne'nin oğlu Nuri, dükkana gider. Saat 14: 30'da annesinin acı haberi gelir. Kaynak şahıs annesinin ölümüne çok üzümlere, o üzüntüyle şöyle bir ağıt söyler:

1. Çadırlar geldi kuruldu,
Dizimin bağı yoruldu,
Kurban olam kuzularım,
Herhal bana yol göründü.
2. Her tarafım çiçek çiçek,
Ecel şerbetini içek,
Kurban olam gelinlerim,
Kefenimi bolca biçek.
3. Yeşil göziün seyrek kaşın,
İşte geldi benim eşim,
İnce oğlum Nuri kuzum,
Mezarımı geniş deşin.
4. Çadırlarda yeşil direk,
Bende de kalmadı yürek,
Kurban olam Nuri ÇİNGİL,
Gerçek mekanıma göçek.

Nuri ÇİNGİL

71. HATİCE ANNENİN AĞIDI- 2

Andırın'ın Efrağızlı köyünde yaşayan Hatice Anne (ÇİNGİL),1996'da hayata gözlerini yumar. Hatice ÇİNGİL ile aile dostu olan Âşık Ayşe ÇAĞLAYAN, onun ölümüne çok üzülererek aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Her yerde ettik methini,
Bilen bilir kıymetini,
İnşallah cennet hatını,
Nuri ÇİNGİL'in annesi.
2. Beş vaktini kılıyordu,
Hak'tan rahmet diliyordu,
Nurlu yüzü gülüyordu,
Remzi ÇİNGİL'in annesi.
3. Sabahleyin er kalkardı,
Daima tesbih çekerdi,
Hak yolunda yaş dökerdi,
Nuri ÇİNGİL'in annesi.
4. İk'oğlu var kızı yoktu,
El malında gözü yoktu,
Haktan başka sözü yoktu,
Remzi ÇİNGİL'in annesi.
5. Hatır gönül güder idi,
Dünya malı neder idi,
Çok misafirperver idi,
Nuri ÇİNGİL'in annesi.
6. Allah ona rahmet etsin,
Makamını cennet etsin,
Mezarında güller bitsin,
Remzi ÇİNGİL'in annesi.
7. Bir de ahiretliği vardı,
Sanmayın ki kalbi dardı,
ÇAĞLAYAN'a ilham verdi,
Nuri ÇİNGİL'in annesi.

Nuri ÇİNGİL

72. İCLÂL'İN AĞIDI

Andırın'ın Gökomarlı köyünde yaşayan Münevver GÖK'ün İclâl adında bir kızı olur. Kenan Bey'in, Köleli köyüne öğretmen olarak tayini çıkar. İclâl, altı aylıkken ölür ve Köleli köyüne gömülür Kaynanası uzak olduğu için gelmeyince iyice üzülen acılı anne eve gelir ve kızına aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ben de Adanı'ya getmem, İclâl yanımda olmasa, Ayan olsun Fatma abla, Yirmiye	6. Beleli başım beleli, Kiprik gaşında Ulalı, Ne yatıyon a İclal'im, Yatdığın toprak Köle.
2. Çiçek veriyim eline, Götür gater hep gülüne, Gayınbabam darılıyor, Sehep çıkamadım yavrum	7. Yüksek evimin yapısı, Gılbıya doğru gapısı, Bitmez deme hatın dezzem, Biter o işin hepsi.
3. Garalı yaalık başımda, Göz boncuu var döşünde, Ben bebeği gelin etdim, Daha bebek bir yaşında.	Emine GÖK (Hodul Emine)
4. Gayın babam darılıyor, Ağlıyamam sana bebek, Cennetde şefeet eylesin, Bir ben daal yedi göbek.	
5. Akar goca Cahan akar, İclâl'im da bana bakar, Teneşire çıkartmışlar, Guzum burcu burcu kokar.	

73. SULTAN VE ZEYNEP KARDEŞLERİN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Ayşe TEMİZ'İN nce Sultan sonra da Zeynep adlı kızları peŐ peÇe liir. İki kızını da kaybeden acılı anne çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Cahallarım cehellerim,
GĞc'ırakda guşlar benim,
AĞ Sultan'ım hatın gızım,
Zeyneb'ime garşı gelin.
2. ı'ırsam dilim dutmuyor,
Uzatsam golum yetmiyor,
Bebem gckden getdi,
Yanıma yalnız yatmıyor.

Ayşe TEMİZ (Patlakkızı)

74. FADIMA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli Köyünde yaşayan Hacı Veli Ağa'nın kızı Fadima Hatun öldüğn zaman halası Şerif Hatun yeğeninin ölümüne çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bakın yavrumun yüzüne,
Sürmeler çekmiş gözüne,
Anam geri gellim demiş,
Ben inanmıyom sözüne.
2. Gardaşımın adı Hacı,
Yüreğime düşdü acı,
Ağlasana İmirz'oğlum,
Gider senin şimdi bacın,
3. Hanı gelmedi mi Cennet,
Daha dünden öldü Memmet,
Yavrumun sağmeni gelmiş,
Emmileri etsin , minnet.
4. Gadanı alam Telli Hatın,
Alınmaz ki alam satın,
Gurban olam Ağ Fadımam,
Babanı eyledin yetim.

Adil GÖK

75. ÖMER AĞANIN KIZI HAYRİYE HANIM'IN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Ömer Ağa'nın kızı Hayriye Hanım 1900'lü yıllarda ölür ve onun ardından annesi Elif Hatun ve bacısı Fatma Hatun aşağıdaki ağıdı yakarlar:

1. Emmimoğlu Hacı Beyim, Oğrun oğrun eder minnet, Şu başlı terliğini, Al Abdullah 'a geydir Cennet.	6. Gırmızı izar gara peçe, Güzel yakışır gızıma, Gızımdan yadiğar aldım, Ölünce örtün yüzüme.
2. Hayriye'nin anasıyım, Soldurdun gülgülü yüzümü, Babasının göönü olmuyor, Ziya Bey isder gızını.	7. Benim gızım güle benzer, Saçı sırma tele benzer, Varın yoklan Ağmezer'i, Türkmen gonmış ele benzer.
- Adil GÖK
3. Çifte davul çifte düdük,
Ahacık seemen atlandı,
Arabasın beri çekin,
İçerde cehez gatlandı.
4. Üsdü gadife keseli,
On sekiz gömleğini dürdüm,
Allah gayıl olmaz deyi,
Emmisi oğluna verdim.
5. Evimize bir ay doğdu,
Bu gızı size verince,
Türkmenler benini saymış,
Yüz peçesin yel alınca.

76. KINA GECESİ ÖLEN HACCA KIZ'IN AĞIDI

K. Maraş'da yaşayan Hacca'nın hikâyesi ile ilgili iki rivayet vardır: 1. Rivayet: Hacca adında bir kız bir gence verilir ve düğün kurulur. Hacca kız cumartesiye pazara bağlayan gece aniden hastalanır ölür ve Hacca'ya çok üzülen anası bu ağıdı yakar. (Hürşide KARPUZ)

2. Rivayet: Andırın'ın Cambaz köyünde yaşandığı tahmin edilen Hacca, kocaya verilir. Bir süre sonra düğün başlar. Kına gecesi Hacca'nın eline kına yakılır. Gece vakti herkes yatağına yatar. Sabah olur herkes kalkar, Hacca, kalkmaz. . Herkes yorulduğunu düşünerek kaldırmak istemez, ancak kuşluk vakti olur Hacca,hâlâ kalkmaz. Bunun üzerine gidip bakarlar ki Hacca çoktan ölmüş. Hacca Kız'ın annesi o acıyla kızına aşağıdaki ağıdı yakar: (Döndü PARMAKSIZ)

1. Bülbül boş dala gonmuyor, Mihnesi buna ganmıyor Varın sölen Hacca Gıza, Guşluk oldu uyanmıyor. ⁵⁷	5. Aşamdan geldi posda, Ben görmedim böyle hasda, Yekin Hacca gızım yekin, Cehez galdı desde desde.
2. Maraş'dan çıkdı bir ucu, Aksu'da oturdu m'ola, Ne mafasız yalan dünya, Hacca'yı götürdü m'ola.	6. Güvesi görmüş düşünü, Mevlam goyurmaz peşini, Hacca gelin ollum deyi, Aşamdan keşmiş kekilini.
3. Semen gelir toza toza, Ben görmedim böle gaza, Varın söylen Hacca gıza, Guşluk oldu uyanmıyor.	7. Yareden vermiş akılı, Kim ola güve vekili Semeen geldi boş getmiyor, Kesin Hacca'nın kekilini.
4. Seemen geldi gol gol gezer, Üç ketip cehezini yazar, Beş lirelik telden izar, Soykalar galdı Hacca'dan.	8. Saamen gedikden aşmıyor, Düğün yemeği bişmiyor, Hacca gelin ollum deyi, Gına çabudun çeşmiyor.

⁵⁷1 nolu dörtl.Döndü PARMAKSIZ'dan kayd.

9. Aşık Hösüün söze ganmaz,
Bülbül de boş dala gonmaz.
Varın söylen Hacca gıza,
Guşluk oldu da uyanmaz.

Bu arada damadın annesi şok geçirmesin diye erkeğin birine gelin elbisesi giydirilir. Gelin oğlan evine getirilir. Atalar: “Kara haber tez ulaşır” derler. Durum kısa zamanda anlaşılır. Oğlanın annesi o acıyla şöyle der: (Bedriye PARMAKSIZ)

10. Gelin gızcaazım gelin,
Çık da gapılarda salın
Üç günnücek gelin m’olur?
Kör olasıca ölüm.⁵⁸
Hürşide KARPUZ

---

⁵⁸ 10 nolu dörtlük Bedriye PARMAKSIZ’ dan kaydedilmiştir.

77. EMİNE DOĞAN (ÖKSÜZ GARI)'IN AĞIDI

Andırın'ın Alınoluk köyünde yaşayan Sıddık DOĞAN (Kara Müftü), üç buçuk yaşında yetim kalır. Öksüz Garı lakaplı annesi Emine DOĞAN, Kara Müftü'ye hem analık hem babalık yapar. Zaman geçer Öksüz Garı hayata gözlerini yumar. Annesinin ölümüne çok üzülen kaynak şahıs annesine şu ağıdı yakar:

1. Sabahınan gıkdı diri, Bakdım geliyor birbiri, Cennet âlâ ola yeri, Anamızın bacılarım.	6. Avni geldi Ahmet sorar, Halil ebesini arar, Allah'ımdan böyle garar, Biz şükredek bacılarım.
2. Bu öleni haber verin, Cemaatı çokca derin, Anamın cehezin görün, Gelin edek bacılarım.	7. Emmim geldi garı diyor, Her gelen duva ediyor, Babamın yana gediyoır, Anam bu gün bacılarım. ,
3. Fakılar bizim obamız, Gabul olursa töbebimiz, Hem anamız hem babamız, Hakkı çokdur bacılarım.	8. Gözünden akan yaşına, Selam salsın gardaşına Şükür Allah'ın işine, Diyek bizler bacılarım.
4. Haber verin obamıza, Devam edek töbemize, Selam selak babamıza, Anamınan bacılarım.	9. Söyle yalnızım söyle, Bu dünyanın sonu böyle, Unutman da duva eylen , Diyor anam bacılarım.
5. Gelin bacım gonuşalım, Küsdünüzse barışalım, Elin öpüm sevişelim, Anam yolcu bacılarım.	10. Elif'inin yeri uzak, Felek gurdu bize tuzak, Günahını hafıfladak, Anamızın bacılarım.

11. Mehmed hizmetin görüyor,
Yüyan kefine sarıyor,
Eli belinde duruyor,
Gardaşınız bacılarım.
12. Bu yıl geldik Arpalığ'a,
Her gün yalvarırım Halığ'a
Güvenmeyin siz sağlığa,
İşte ölüm bacılarım.
13. Esmey Ayşe Eşe Hatun,
Büyüğümüz öldü bütün,
Amel alınmıyor satın,
Hayır işlen bacılarım.
14. Bacım Hatca Emiş Döndü,
Ciyerimin başı yandı,
Babamıza gelin indi,
Anam bugün bacıların.
Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

78. DÖNDÜ TEMİZ'İN AĞIDI

Andırın'ın Torlar Çukurkoz köyünde yaşayan Safiye TEMİZ'in annesi Döndü TEMİZ ölür ve annesinin ölümüne çok üzülen kaynak şahıs annesine aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Aşamdan habarım oldu,
Benim de akılım durdu,
Gelirim de hatın anam,
Tatarlı'dan gızın geldi.
2. İçerimde de yanar yürek,
Damlar da istiyor direk,
Gelemedim hatın anam,
Benim de yollarım yırak.
3. İşde geldim bak, gelsene,
Şu hatırımı sorsana,
Ben geri gediyorum,
Eşine selam salsana.
4. Ehmed'in habarı olmamış,
Öldücenı de bilmemiş,
Gurban olucağım gardaş,
Sescezini de duymamış.

Safiye TEMİZ

79. ŞERİF ÇINAR'IN AĞIDI

Andırın`ın Keşkahlı köyünde yaşayan Durdiye ÇINAR, annesi Şerif ÇINAR ölünce çok üzülür ve onun acısına dayanamayarak şu ağıdı yakar:

1. Anne beni niye ksz bıraktın?
Yadellere atdın unuttun beni,
Gelmez yola gettin gelmezsın gayri,
Dillere düşürdün neyleyim ana.
2. El ana dedikçe bağrımı delerim,
Gözyaşı döker de saım yolarım,
lsen bile mezarlıkta ararım,
Dillere düşürdün neyleyim a?

Durdiye ÇINAR

80. ALMAZ'IN KIZI AYŞE'NİN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Almaz'ın kızı Ayşe, Ellez Ali denen kişiyle nişanlanır. Daha sonra Ayşe'ye iftira atarlar. Bunun üzerine Ellez Ali Ayşe'yi boşar. Ayşe de Ketib denen adamın kardeşiyle evlenir ve eşiyle Çukurova'ya göçer. Ayşe orada ölüür. Ayşe'yi çok seven kaynak şahıs Ayşe'nin acı haberini duyunca şu ağıdı söyler:

1. Sesi başında yellenir,
Püskülü altında tellenir,
Almaz'ın gızı Anşa,
Büyük korkudan sallanır.
2. Ufak galsın agal gimi,
Yeni duvar çağal gimi,
Ne hoş yatar Anşa gelin,
Ellezli'den daal gimi.
3. İlahe gırıla gıçım,
Bazara getdiğim suçum,
Gecikdim yatsına galdım,
Köşe yapırmak uçun.
4. Hemitiye'nin önü depe,
Bende geldim gopa gopa,
Teneşire çıkarmışlar,
Gulağında altun küpe.
5. Hemite'nin önü ılık,
Gulunşdan gulunca belik,
Kimsecik yok kele bacım,
Ağlaşalım soluk soluk.

Döne BAKACAK

81. MELEK GÖK'ÜN AĞIDI

Andırın'ın Boynoyoğunlu köyünden Turgut GÖK'ün hanımı Melek GÖK 2003'te ölünce, Turgut GÖK yalnız kalır. Köyündeki bir tepenin başına çıkar oturur. Etrafı seyrederken yakınındaki ağacın dalına bir bülbül konar ve başlar ötmeye. Kaynak şahıs orada efkârlanır hanımı Melek GÖK'ün ölümüne üzülererek aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Bülbül garib garib de fiğan eyleme,
Bendeki ayrılık sana dert m'oldu?
Garib gönlüm dertlerini söyleme, gurban söyleme
Nazlı yardan ayrılması düş oldu.
2. Gönül bağlanmış da saçın teline,
Ömür getsin ayrılığın yoluna,
.....
İnsanlar galmamış garaya bağrın taş oldu.
3. Acıyla başladı da acıyla bitdi,
Ayrılık derdine de dert de gatdın,
Sabırla beklemekten canıma yetdi,
Gözlerimden akan yaşlar sel oldu.
4. Ah Turgud'um Turgud'un üzgün,
Gaderim talihim de geliyor azgın,
N'edem gadir mevlem gara mı yazdın?
Kervan geçmez yar yollarım gış oldu.

Turgut GÖK (Durmuş Hoca)

82. ŞERİF GÖK'ÜN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Kürdoğlu Mustafa Efendinin kızı Şerif, Gındıralar'a gelin gider ve orada ölür. Şerif'in ölümü üzerine anası Beserek Hatın, teyzesi Göğşen Hatın ve daha önceden Şerif 'i seven amcasının oğlu Derviş, Şerif'e aşağıdaki ağıdı yakarlar:

Anası:

1. Bir ataş düştü özüme,
Miller çekilsin gözüme,
Teedeşleri hep toplandı,
Biri benzemez gızıma.

Teyzesi:

2. Göğşen kendirini gersin,
Ben cehizin atıcıyım,
Ener bacım gabil olsa,
Ben yerine yaticıyım.

Anası:

3. Irameyin gemi geldi,
Ben üsdünü kesdiririm,
Yabancıya verrim gızı,
Emmilerin küsdürürüm.

Derviş:

4. Kars'a ilaç dee getdim,
Ata üzengi çalarak,
Ağ Şerif'im can veriyor,
Yorkan üstünden atarak.
5. Senin kökün benim soyum,
Yatan garyolada uyun,
İnek sağman yanık yayman,
Çıkan garyolada uyun.

Döne EKİCİ (GÖK)

83. YAYCIOĞLU HATİCE’NİN AĞIDI

Andırın’ın merkezinde yaşayan kaynak şahsın annesi 2004’te ölür. Kaynak şahıs bu duruma çok üzülür ve annesi Hatice Hanımın arkasından aşağıdak ağıdı yakar:

1. Annem sana ağlıyorum,
Gardaşımı gata gata,
Gız sen babanı bilmen mi?
Binerdi Küfeylan ata.
2. Anam sana ağlıyorum,
Gardaşım da senden zata,
Vezir babam garşı gelsin,
Altı Arabustan atlı.
3. Güle güle hatın anam
Beni de goydun burada,
Merak etme anacığım,
Oğlun gızın var orada.

Latife YAYCIOĞLU

84. HÜSEYİN KE MEMMET'İN HANIMININ AĞIDI.

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Hüseyin Ke Memmet'in hanımı ölür. Hüseyin Ke Memmed Çukurova'da çalıştığı için hanımının ölümüne yetişemez ve çok üzülür o acıyla eşine şu ağıtdı yakar:

1. Ağcadağ'ın lamlı garı,
Yatar parlayı parlayı,
Benim eşim can veriyor,
Arını soğuk terliyi terliyi.
2. Babamın da oğlu Hacı,
Ciğerime godu acı,
Benim eşim garib idi,
Kim oldu ona sucu?
3. Babamın da oğlu Ali,
Ağlasam oluyom deli,
Benim eşim garib idi,
Kim oldu onun yoldaşı.
4. Gundurasını beri verin,
Aya'ana dar geliyor,
Gardaşın aşada galması,
Bir gardeşine zor geliyor.
5. Evimizin ardı söyke,
Gene beni aldı öfke,
Gelin yaylaya göçücü,
Altın küpe galdı sayka.

Meryem TEKATLI

85. ŞERİF TEMİZ'İN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Ayşe TEMİZ (Patlakkızı)'in annesi Şerif Hanım, öldüğünde kızı Ayşe çok üzülür ve anasına aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Eller başına döküldü,
Desde beliğin söküldü,
Çok yanarım hatın anam,
Gayrı bellerim büküldü,
2. Getirin bohçasını çecek,
Anamızdan umut üzük,
Eller de analı gezsın,
Biz de anasız gezek.
3. Cahalların boyun büker,
Önsüzlerin yürek yakar,
Önsüz galdım hatın anam,
Anam bana sook bakar.
4. Yoldan aldım salıgını,
Eller sökmüş beliğini,
Sook sular veremedim,
Duyamadım soluğunu.

Ayşe TEMİZ (Patlakkızı)

86. ÖLEN AĞ GELİNİN AĞIDI

Gelinin biri bilinmeyen bir sebeple ölür ve cenazesine annesi yetişemez. Bu duruma çok üzülen ve ölen gelininin acısına dayanamayan kaynana, onun arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Çıkdım dalın eğrisini,
Balta vurdum doğrusuna,
Doğan ayın yarısına,
Anan gelir Ağ Gelin'im.
2. Çıkdım çınarın bendine,
Çığırın kendi kendine,
Doğan ayın on dördüne,
Anan gelir Ağ Gelin'im.
3. Çıkın çınarın başına,
Çığırın dudu kuşuna,
Doğan ayın onbeşine,
Anam gelir Ağ Gelin'im.
4. Ne mutlu gızıyın canına,
Fakılar getirdim yanına,
Donatdım Kâbe donuna,
Gızın gitdi güle güle.

Melek TEMİZ (Melek Garı)

87. HÜSNE GÜRBÜZ'ÜN AĞIDI

Andırın'ın Kabağaç köyünden Hüsne GÜRBÜZ, yaşlanır ve dünya hayatına daha fazla dayanamayarak Hakk'ın rahmetine kavuşur. Ablası Rukiye GÜRBÜZ, bacısının ölümüne çok üzülürek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Aaladım da gülemedim,
Sööledim de bilemedim,
Yitirdim de ben bacımı,
Arayıb da bulamadım.
2. Bilmedim bacım bilmedim,
Mor beliği görmedim,
Gurban olam babam gızı,
Datlı diliği duymadım.
3. İrahan gatmadım güle,
Bilbil gonar daldan dala,
Gurban olam bacım seniğ,
Ağzındaki datlı dile.

Rukiye SERT

88. ÖLEN HANIMIN AĞIDI

Andırın'ın Çığışar köyünden olan Ayhan ÇIĞŞAR'ın hanımı ölünce çok üzülür ve eşine aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Sabah oldu horoz ötmez de,
Uzanırım golum yetmez,
Çağrın gelsin benim eşim de,
Bebeği beşikde yatmaz.
2. Gara saçı döküm döküm,
Kalksın da boyuna bakım,
Adana'da galdı eşim de,
Göçmemiz galuna yakın.
3. Mahana etdın yunağın,
Essiz mi goydun düneğın?
Yernik getdi benim eşim de,
Büyüdemedi bebeğim.

Mehmet ÇIĞŞAR

89. ÇAVUŞ ELİF'İN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyünde yaşayan Çavuş Elif, vadesi yeter ve ölür. Annesinin ölümüne çok üzülen kızı Döndü TEMİZ onunun arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Evimizin önü yazı,
Yaelir goyun ile guzu,
Gıyma Gadir Mevlam gıyma.
Anamınki ince sızı.

2. Evimizin önüm daşlı,
Ben ağlarım gözü yaşlı,
Gıyma Gadir Mevla'm gıyma,
Anam daha gara saşlı.

Ayşe TEMİZ

90. FATMA TEMİZ'İN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyü Tahirli obasında yaşayan Koca Tahir Mustafa TEMİZ'in hanımı Fatma, çocuklarının yanına Mersin'e gider. Fatma orada ölür. Oğulları analarının ölüsünü köye getirince kaynak şahıs eşinin ölümüne çok üzülür ve o üzüntüyle aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Soruyorum Fatma n'oldu?

Geregimiş Mevlam aldı,
Mersin'den gelen hediye,
Hepimize zehir oldu.

2. Felek bana vurdu daşı,

Zeher etdi ekmeğ aşı,
Gulu buna gayıl olmaz,
N'ideyim feleen işi?

Koca Tahir Mustafa TEMİZ

3.1.1.3. KAZA SONUCU ÖLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

3.1.1.3.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar

91. KAZ'A İLE ÖLEN HACI'NIN AĞIDI

Osmaniye'de Hacı adlı bir çocuk okuldan gelir, amcasının tabancasıyla oynamaya başlar. Tabanca birden ateş alır. Mermi çocuğun çenesinin altından girer beyninden çıkar. Oğlunun ölümüne üzülen çaresiz anne aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gapımızın önu dutlar,
Gene depreleşdi dertler,
Hırıl hırıl gızak çeker,
Guzumun bindiği atlar,
2. Elbise direkde asılı,
Şöyle dönüb değneyemem,
Var ardında iki bacın,
Yanarında ağlıyamam.
3. Hacı oğlum mekdib okur,
Dili bilbil gimi şakır,
Guzumun mekdibi gelir,
Okutdum diynedim şükür.
4. Hardağı gönül hardağı,
Var mı sözümün gardağı,
Yaralılar yangın olur,
Başucuna gon bardağı.
5. Gitmem Çınar'ın yoluna,
Soy ismine atmış goluna,
Gurbannık mı verdin guzum?
Osmaniye'nin eline.

Zülfü KABALCI

92. TRAFİK KAZASINDA ÖLEN RUHİ'NİN AĞIDI

Andırın'ın Bunduk (Akgümüş) köyünde Cumali TÜRK denen genç, köyün tek traktörünün şoförüdür. Traktörün sahibi Hacı, Cumali'ye, yeni yetişen oğlu Ruhi'ye de traktör sürmeyi öğretmesini ister. Tarladan eve dönüşte Cumali, traktörü çocuğa verir. Çocuk da eve geldiğinde traktörü durduramaz ve evin merdiveninden yukarı sürer. Traktör de şahlanarak geriye takla atarak çocuğun üstüne düşer ve çocuk altında kalarak can verir. Çocuğun babası Hacı, bu acıyla çocuğun arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Aman motur zalim motur,
Nasıl yedin oğlumuzu?
Götürdüğün gibi getir,
Sağ göreyim guzumuzu .
2. Ağyar'ın daşlı tarlası,
Sel alıp viran galası,
Bitmesin buğday arpası,
Bir oğlandan etdi bizi.
3. İmam Halil imam Halil,
Sabır versin Rabbim Celil,
El içinde melül melül,
Gan ağlıyor iki gözüm.
4. Ruhi'm yerin cennet olsun,
Sevenner bandımı çalsın,
Geride hatıra galsın,
Bu garib Hacı'nın sözü.

Bayram TÛTEN

93. İNC'OĞLU MEHMET'İN AĞIDI- 1

Kadirli'nin Değirmendere köyünden Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyüne gelin gelen Songül BOZDOĞAN (PİNEGÖZ)'in ağabeyi İnc'oğlu Mehmet (PİNEGÖZ), 10. 9. 1994'te Bozkuyu köyünde biber sularken, dinamodan çıkan elektrik akımı suya karıştır ve suyun içinde olan İnc'oğlu Mehmet çarpılarak ölü. Maksutoluğu'nda görev yapan Kozanlı Mustafa AKYILDIZ cenaze yakınlarının ağlamalarına dayanamayarak aşğıdaki ağıdı söyler:

1. Kaleye de dik söğüdü, Ahmet dinlemez öğüdü, Mehmet gibi genç yiğidi, Kara toprak da aldın mı?	6. Ben de oldum ona hoca, Ağlaşıyor genci, koca, Nasıl da yattı bu gece? Kara toprak da aldın mı?
2. Yalnız bırakmış gelini, Ceryan tutmuş elini, Genç koparmış gülünü, Kara toprak da aldın mı?	7. Yaylada da horoz öttü, Herkes de acı kattı, Babasın yanına yattı, Kara toprak da aldın mı?
3. Sâlâ ver dendi de bana, Ağlıyordu Döndü ana, O yiğit de genç civana, Kara toprak da aldın mı?	8. Toplandı da bütün oba, Kefenden de giydi aba, Öldü müydü kayınbaba? Kara toprak da aldın mı?
4. Genç Mehmet'in acıları, Dinamonun bocuları, Ağlıyor hep bacıları, Kara toprak da aldın mı?	9. Belli Mehmed'im belli, Ağlasana dudu dilli, Yatırmışlar göğsü kıllı, Kara toprak da aldın mı?
5. Açdım o yiğidi de ben, Dayanır mıdır buna can, Dopdolu oldu da insan, Kara toprak da aldın mı?	10. Toplandı da bütün oba, Kefenden de giydi aba, Öldü müydü kayınbaba? Kara toprak da aldın mı?

11. ukurova Çukurova,
Nasıl kıydın yiğit beğе,
Geri geldin mi yaylaya,
Kara toprak da aldın mı?
12. Karşıda kale görülür,
Su döktüm kekil yarılr,
Mehmet kefene sarılır,
Kara toprak da aldın mı?
13. Eller gelir tabur tabur,
Ağla gelin etme sabır,
Sana vermedi mi kabir?
Kara toprak da aldın mı?
14. Kara toprak kara toprak,
Yer yer usanmaz toprak,
Sardı seni yeşil yaprak,
Kara toprak da aldın mı?
15. Kirpik altında var sürme,
Boyu uzun bıyık burma,
Ağla kardeş uzak durma,
Kara toprak da aldın mı?
16. Tabudu konu evine,
Haber gönderin dayıma,
Gül dökün benim suyuma,
Kara toprak da aldın mı?
17. Ahmed'e yapmışdı düğün,
Ağladı mı yeni gelin?
Yok muyudu senin yavrun?
Kara toprak da aldın mı?
18. Evimde kaldı dökülü,
Anacığım ver akılı,
Gelinin boynu bükülü,
Kara toprak da aldın mı?
19. Yaylada gömdüler yeni,
Eşim gider mola geri,
Ağla gayrı zarı zarı,
Kara toprak da aldın mı?
20. Kayın ana kayın ana,
Eşim emanettir size,
O dinamo kıydı bana,
Kara toprak da aldın mı?
21. Ekmeyin gayri hiç biber,
Kardeşlerim edin sabır,
Orda yok muyudu kabir?
Kara toprak da aldın mı?
22. Yüce Hakk eylesin rahmet,
Şefaattir Muhammed,
Bu yiğit inc' oğlu Mehmet,
Kara toprak da aldın mı?
23. Eşim de evinde kalsın,
Beni ziyarete gelsin,
Bacılarım selam olsun,
Kara toprak da aldın mı?
24. Hakk'ın emri işte böyle,
İmam Akyıldız'ım söyle,
Yüce Rabb'im rahmet eyle,
Kara toprak da aldın mı?

94. İNC'OĞLU MEHMET'İN AĞIDI- 2

İnc'oğlu Mehmet (PİNEGÖZ) 10. 9. 1994'te Kadirli'nin Bozkuyu köyünde biber sularken dinamodan çıkan elektrik suya karıştır ve suyun içinde olan İnc'oğlu Mehmet'i çarparak öldürür. Ağabeyinin ölüm haberini duyan kaynak şahıs çok üzülür ve dayanamayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Evimizin önü eniş, Memduf gelmiş neler demiş, Bozguyu Memmed'i yemiş, Gel ha babam oğlu gel ha.	6. Dünyada gülmedi yüzüm, Gış oldu baharım güzüm, Kimselere deyil sözüm, Gahrım Allah'a Allah'a.
2. Bozguyu'nun dereleri, Soyka galsın araları, Söyle zalim dokdor söyle, Neredeydi yaraları.	7. Evimizin önü gavak, Güz geldi de dökdü yaprak, Sana yakışmadı toprak, Uyan babam oğlu uyan.
3. İşde bu bizim evimiz, Hep toplandı mı elimiz? Böyle miydi gaderimiz? Gel ha babam oğlu gel ha.	8. Derelerde selbi söğüt, Çok verdiler almam öğüt, Orda yatan babayiğit, Memmed deyil mi gomşular?
4. Yeşil gömleğini aldım, Aabim birgün gelir sandım, Onu da ben garşıldım, Gelip de yolda inince.	9. Bu Memmed'in gız gardeşi, Durmuyor gözümün yaşı, Diyollar Allah'ın işi, Gel ha babam oğlu gel ha. Songül BOZDOĞAN (PİNEGÖZ)
5. Musa aabim de goşdu yayan, Gardaş ol da buna dayan, Memmed'e ölmüş diyorlar, Uyan babam oğlu uyan.	

95. İNC'OĞLU MEHMET'İN AĞIDI- 3

İnc'oğlu Mehmet öldüğünde kardeşi Ahmet henüz dört günlük evlidir. Hanımı eşi Ahmet'i teselli etmeye çalışır. Ağabeyini çok seven kız kardeşi Songül, yengesinin dünyaya getireceği çocuğa ağabeyinin ismini vererek onun hatırasını yaşatmak için1995'te aşığıdaki ağıdı yakar:

1. Yeni gelin biraz gurnaz,
Ahmed'im de çok hatirnaz,
Memmed gelecekmiş bu yaz,
Gel ha babam oğlu gel ha.
2. N'olur Allah böyle olsun,
Guru deriye su dolsun,
Bacın sana gurban olsun,
Gel ha babam oğlu gel ha.

Songül BOZDOĞAN (PİNEGÖZ)

96. AHMET ÇERİBAŞI'NIN AĞIDI

Andırın'ın Canbaz köyünde bir kız Ahmet ÇERİBAŞI'ndan kirmen ister. Ahmet ÇERİBAŞI da şimşir ağacından kirmenlik bulmak için Tırl (Dırl) dağına gider. Kayalık bir yerde gezerken kayadan yuvarlanır ve göğsünün üzerine düşer, ÇERİBAŞI orada ölür. Olay sonrası kız çok üzülen kız ÇERİBAŞI'na şu ağıdı yakar:

1. Al gana boyandı minderi,

.....

Dokdor getir Şerif Fakı,

Baksın dönderi dönderi.

2. Guruçukur örenneri,

Oynaşiyor Cerenneri,

Top top olmuş geliyor,

Ahmet oğlanın yarenneri.

Döndü PARMAKSIZ.

97. SELDE GİDEN ÇOCUĞUN AĞIDI

Andırın'ın Çiçekli köyünün Keleşli obasında yaşayan Zeki'nin çocuğu, sele gider ve üç gün sonra çocuğun ölüsü bulunabilir. Bu acı olaya dayanamayan kaynak şahıs çok üzüülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Guru derelerin suyu cağladı,
Benim olayımı duyan ağladı,
Bunu Hatice dezzen söyledi,
Onun uçu bana ağlama ana.

2. Dağlarda gelsem da gurtlar da yese,
Çaardığını duymadım gelirdim sese,
Bulamasanız boulurdunuz hep gara yasa,
Onun uçu bana ağlama ana.

Hatice SALAN

98. ÜZERİNE TAŞ DÜŞÜP ÖLEN MUSTAFA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Çuhadarlı köyünde yaşayan ve kaynak şahsın amcasının oğlu olan Mustafa adlı gencin Çuhadarlı köyünün Çavuş Bekirli denilen yerindeki Cop Hacı'nın düğününde üzerine taş yuvarlanır ve ölür. Çok sevdiği, amcasının oğlu Mustafa'nın bu acıklı ölümüne dayanamayan kaynak şahıs aşığıdaki ağıdı yakar:

1. Adana'da geliyon mu?
Hediyeler alıyon mu?
Getme dedim Mustaf' oğlum,
Genç yaşında getirdiler,
2. Tabutuna yatırdılar,
Getme dedim Mustafa oğlum,
Getme dedim Aslan oğlum,
Goldan gola götürdüler.
3. Mustafa' mın kekiline,
Neler geldi akılına,
Gelin bakın emmileri,
Öğretmenin vekiline.
4. Mustafa' nın gaşı gara,
Açdın yüreğime yara,
Dokdur da bulmadı çare,
Gel ha aslan oğlum gel ha.
5. Söyle aşığı Duran söyle,
Mustafa' nın metin eyle,
Şehid düştü aslan oğlum,
(Ölmüş derler Mustafam'a)
Anası oturub ağla, Babası oturub söyle.

Duran AVAN

99. KAZA İLE TÜFEKLE VURULAN NEJDET'İN AĞIDI

1980'li yıllarda Andırın'ın geben kasabasında yaşayan Nejdete adlı genç, babasıyla tartışır ve İskenderun'a demir çelik fabrikasına yazılmak için evden ayrılır. Tokmaklı'daki teyzesine uğrar. Teyzenin oğlu da yeni bir tüfek almıştır. Nejdete'i görünce: "Nejdete gel yeni tüfek aldım bakalım" der. Biri yerde bir ayakta durmaktadır. Nejdete: "Yahu teyze oğlu ne kadar kıymetli tüfeğin var" deyip namlunun ucunu çeker. Tüfeğin dolu olduğundan haberleri yoktur. Çekme esnasında tüfek patlar. Nejdete'in karın bölgesi paramparça olur. Nejdete'i hemen Kadirli Devlet Hastanesi'ne yetiştirmek için yola çıkarlar. Nejdete hastaneye yetiştirilemeden yolda ölür. Nejdete aynı zamanda evin tek oğludur. Babasıyla dargın ayrıldığı için babası çok üzülür. Diğer Teyzesinin oğlu olan kaynak şahıs Nejdete'in ölümüne dayanamayıp aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Andırın Ovası kana bulandı,
Yağlı gürşun Nejdete sana mı değdi?
Dost düşman herkes acıyla yandı,
Bizleri bırakıp gittin mi Nejdete?
2. Teyzem oğlu Nejdete mezarda,
Gızıl ganlar galmış acı yarada,
Söyle gardaş söyle Nejdete nerede?
Teyzem oğlu Nejdete yatar mezerde.
3. Allah'ından bulsun gürşunu sıkan,
Kalmadı köyümde gözyaşı dökene,
Yar mıydı Nejdete'im yaranı saran?
Bizleri bırakıp gittin mi Nejdete?
4. Her gelip geçtikçe selam vereyim,
Mezar taşına yüzüm süreyim,
Açın mezarımı ben de gireyim,
Teyzem oğlu Nejdete yatar mezerde.

Nurettin MİRAL

100. TRAFİK KAZASINDA ÖLEN ZÜBEYİR TEMİZ'İN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünün Vaysallı obasında yaşayan Zübeyir TEMİZ, 18 Şubat 1992'de minübüsle K. Maraş'a giderken Kavaklı köyü civarında kaza geçirir ve 22 yaşında hayata gözlerini yumar. Bu acı olay üzerine kaynak şahıs, oğluna çok üzüülerek şu ağıdı yakar:

1. Bırak göynücüğün bırak, Maraş'ın da yolu yırak, Benim kuzum gelirdi amma, İzin vermedi felek.	6. Ulu sular akar gider, Kenarını yıkar gider, Zübeyir'im şehit düşmüş, Ala gözü bakar gider.
2. Direkson almış eline, Dönderememiş yoluna, Kuzum sende mi gittin? Allah'ın güzel yoluna.	7. Ulu suyun akıntısı, Kenarının yıkıntısı, Kuzularım düğün kurmuş, Hani bunun okuntusu?
3. Her işleri bitirdiler, Acı haber getirdiler, Kurban olam kuzularım, Töreninen götürdüler.	8. Derelerde olur söğüt, Atasından almış öğüt, Kuzuların kayıp etmiş, Oturmuş ağlıyor yiğit.
4. Kitabını almış ele, Arkadaşlarıyla bile, Ben de nasıl dayanayım? Kuzum gitti gelmez yola.	9. Enişdibi gündün yüzü, Yüreğime düştü sızı, Bana neden darılırsın? Hani Yusuf'un yoldaşı?
5. Kitabını yere kumaz, Derdini kimseye demez, Ben küstürdüm bir yavrumu, Kalkıp yemeğini yemez.	10. Yüksek yaylada yaylamış, Derdini kimse bilmemiş, Doktor beyim doğru söyle, İlacın hayrı mı olmamış?

Kara Sultan TEMİZ

101. İŞ KAZASINDA ÖLEN OĞULA AĞIT.

Andırın'ın Karapınar köyünde yaşayan Esmе PALALI'nın oğlu Mersin'e çalışmaya gider. Fakat orada iş kazasında ölür. Bunun üzerine acılı anne oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Mersin'in yolları yırak,
Guzuluma baba gerek,
Okuntusuz dü'ün gurdum,
Ocak başlarından yırak.
2. Kele gelin söylesene,
Benim göönüm eylesene,
Guzum işinden geliyor,
Yollarını deenesene.
3. Yoruldum yola oturdum,
Felek vurdu ben götürdüm,
Garabıyıklı oğul yitirdim,
Çıkmadı yayla yorduna.

Esmе PALALI

102. ISPARTA'DA KAZADA ÖLEN GENCİN AĞIDI

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Hatice SALAN'ın torunu Isparta'da çalışırken apartmandan düşer ve vefat eder. Torunun cenazesi köye gelince cenazenin başına giden büyük anne Hatice Hanım daha fazla dayanmaz ve aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Çamlı orman senin yurdun,
Günden güne arttı derdin,
Soyka galasın Isparta,
Hacı habar nasıl verdin.
2. Yıkıldım yere kakamadım,
Dört yanıma bakamadım,
Dayılarım garşı geldi,
Arabadan çıkamadım.
3. Tabıdın geldi gapıya dayandı,
İçeriye gir demedi felek,
Gencecik gelinin evde bekliyor,
İkimizi baş başa gomarı felek.

Hatice SALAN

103. SADIK DURUR'UN AĞIDI

Andırın'ın Emirler (Mitel) köyündem yaşayan Fikriye Arık'ın akrabası Sadık DURUR, 1938'de okumaya gider. Ancak yolda trafik kazası geçirir. Olayı duyan Fikriye Hanım, çok üzülür ve ona aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bir felaket olmuş Maraş elinde,
Çalkanıyor bütün halkın dilinde,
Maraş ile Adana'nın yolunda,
Bizi takla takla atdırdın felek.
2. İsmi Sadık DURUR aslı Ceyhanlı,
Yüksek Mühendizdi şöhretli şanlı,
Cesedi yatar yerde ala ganlı,
Bizi derpten derde saldın felaket.
3. Baba ile oğul nerede hani,
Oğul ile olmuş kazâ kurbanı,
Bir oğul bir baba neyledi seni,
İkisini birden aldın felaket.

Fikriye ARIK

104. KAZAYLA DÜĞÜNDE VURULAN ÖMER'İN AĞIDI

Eskiden Ömer adında bir genç, evliliğe hazırlanır. Düğün için bütün hazırlıklar biter ve düğün başlar. Herkes yemeğini yer, eğlenir. Halay çekilirken silahlar sıkılır. Sıkılan silahlardan birinin mermisi yanlışlıkla Ömer'e isabet eder. Ömer muradına eremediği dünyaya gözlerini yumar. Olaydan sonra Ömer'e aşğıdaki ağıt yakılır:

1. Gara çadır guruluyor, Çifte davıl vuruluyor, Okuntuya gelen seemen, Cenazeye çağrılıyor.	4. Yol üstünde gaymak serdim, Gelen geçen yesin diye, Ben gardaşa düğün gurdum, Atlı yayan insin diye.
2. Gara çadır is mi dutar? Altın kemer pas mi dutar? Ağlar anan bacın ağlar, Elin gızı yas mı dutar.	5. Yaamır yayar gün ışılar, Ahırda camız muşular, Gardaş gapıda yunurkan Gınamış bizi gomşular.
3. Gara çadır eğmeyinem, Ucu yere değmeyinem, Ne yatıyon Ömer gardaş? Bir çit gurşun değmeyinem.	6. Bacısının adı Döndü, Bunu duyan eller yandı, Ben gardaşa öldü demem, Yozunan Haleb'e indi.
	7. Bacısının adı Emiş, Sandığında dolu gümüş, Ben gardaşa öldü demem, Yozunan Haleb'e inmiş.

Ayşe ZORLU

105. TRAFİK KAZASINDA ÖLEN HASAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyü Çukurkoz obasından Hasan TEMİZ, 1930'lu yıllarda kamyon şoförlüğü tapmaktadır. Yine birgün kamyon ile Mardin'de trafik kazası geçirir. Genç yaşta ölen Hasan, köyde herkesi yasa boğar. Köylüsü ve akrabaası olan kaynak şahıs onun ölümüne çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Araba gelir Mardin'den, Yavrılar ağlar ardından, Bak goluna Hasan'ım, Sehetin düşmüş gordundan.	5. Araba dulukda bekler, İrabda ısdanı saklar, Nasıl gıydın Mevlam buna, (Nasıl gıydın gadir Mevlam?) Teze gelin yolu bekler.
2. Savcı geldi bekliyor, Polisler kimlik yokluyor, İlk ağşamdan düşmüş Hasan, Gannarı donmuş akıyor.	6. Çukurkoz'un düz yazısı, Geride galdı guzusu, Böyle mi alnın yazısı, Gurban olam gadir Mevlam.
3. Arabası hızlı geçdi, Hasan buna ne berk coşdu, Bu nasıl ataşdır böyle, İçerde ciyerim bişdi.	7. Geçen günner sayılır mı? Bu dünyaya doyulur mu? Gurban olam emmilerim, Hasan yere goyulur mu? (Yiğit yere goyulur mu?)
4. Nerde görse araba durur, Benim hatırımı sorur, Mencilise bir değer verir, Değerini bil Hasan'ım.	8. Hasan'ım dayrada gezer, Ağ elleri kehet yazar, Ora sana nasib olsun, Cennet ala daha güzel.

Fatma TEMİZ

106. NUSRET'İN AĞIDI

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Nusret DALKIRAN, tarlada mısır ekerken üzerine yıldırım düşer ve hemen orada can verir. İki çocuğu öksüz ve anaları da genç yaşta eşsiz kalır. Bu acıklı olaya dayanamayan kaynak şahıs, aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Top kekiller desde desde, Trakdörü süren usda, Herkes galdı bütün yasda, Nusret'den haber getir.	5. Andırın'ın baş tokduru, Gel de bana ilac eyle, Anam ardımdan yetişi, Dertlerimi ona söyle.
2. Ömer Amca Ömer Amca, Güller açar gonca gonca, Kızıma bayramlık alın, Kendi yavrınızdadan önce.	6. Eylem Hanım Eylem Hanım, Görünmüş mü böyle bir şey, Allar geyme bir demet gül goy, Mezarıma bir demet gül goy.
3. Üç kirazın çölleri, Çiçek toplar yavrımın elleri, Aceb babam gelir diye, Gözler oturur yolları.	7. Gara bulut geldi basdı üsdüme, Eziriyel can almanın gasdı ne? Yüzüdü düşdüm toprak üsdüne, Ağlama anam canım anam.
4. Üç kirazdan çıkdım yola, Arkanı dön deeme ana, Kuşlar ağaçlar gelsin dile, Derdimi söylesin bülbüle.	8. Yengemin adı Eşe, Takeri daydum daşa, Bu gençlikde neler gelir başa, Onun için açık geder gözleri.

Elife SALAN

107. USTA MEHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Alameşe köyünde yaşayan Usta Mehmet, 1990'da yeni yapılan bir evi sıvarken elektrik telinin geçtiği bir yeri oğullarına tehlikeli diye sıvattırmaz. Kendisi sıvamaya başlar elektrik teli baş tarafından çeker ve çarparak öldürür. Usta Mehmet'in ölümüne çok üzülen kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gazadan köye tel geliyor, Bakan gözden sel geliyor, Duymamış mı anan baban, Ceneze el geliyor.	6. Vardık evinin üsdüne, Yatar soğanın gasdine, Toprak yitiyollar üsdüne, Yatar gayri yorgun yorgun,
2. Taksi taksiye dayanır, Aliyesi boyanır boyalı, Bu dertlere kim dayanır, Bu da bize zor geliyor.	7. Uzatdın aşık sözünü, Yakmış bitirmiş özünü, Ağlattın avradı gızını, Yatar gayri yorgun yorgun.
3. Açın da bakım yüzüne, Vurdum bağrıma dizime, Ben ne deyim el gızına, Bu da bana zor geliyor.	
4. Köyden köye yol geçiyor, Hocalar kefin biçiyor, Yüklediği yükün göçüyor Bu da bize zor geliyor.	
5. Binmiş ikacın üsdüne, Gider ehreti dosduna, Yatmış ik'acın üstüne, Sürer atı yelgin yelgin.	

Mehmet DOĞAN

108. K. MARAŞ MEBUSLARININ AĞIDI

1960'lı yıllarda Andırın'ın Anacık (Anıcık) köyünden Halil BAL, ilkokulda okurken öğretmenleri öğrencileri Kadirli'ye sinamaya götürecektir. O zamanlar köyde sinama nedir bilinmemektedir. Kızıklı Ali denen adamın kamyonuyla Kadirli'ye giderler. Kadirli'de sinemadan çıkarlar ve yolda yürürken bir âşığı elinde destan, omzunda bir çanta ağıt söyleyerek gezdiğini görürler. kaynak şahıs, dikkatlice âşığı dinler ve aşağıdaki ağıdı duyar. Ağıda konu olan olayın K. Maraş'ın milletvekillerinin Ankara'ya gidip geri dönerken Ulukışla yakınlarındaki Göçmen köyünde kaza yapmaları olayı olduğu sanılmaktadır. 1958'den önce yaşandığı tahmin edilen bu fecî kaza herkesi derinden sarsmıştır Kimliği bilinmeyen ozan da halkın yüreğine tercüman olur ve herkesin acısını dile getiren aşağıdaki ağıdı yazar:

1. Altı gişi Ankara'ya gitdiler,
Vatan millet hizmetini etdiler,
Geri dönüp göçmen köye getdiler.
Orda bu gazayı gören ağlasın.
2. Pikapla giderken fırladı teker,
İçinde olanı yollara eker,
Kimi ala gamılı kimi can şeker.
Yetişib imdada eren ağlasın.
3. Memed Ali Kürek hafif yaralı,
Kimin düşmüş birbirinden aralı,
Demek ki bunların bahdı garalı,
O zalim pikabı süren ağlasın.
4. Ahmet Kadıoğlu fakir babası,
Bütün millet hizmetine çabası,
Acıyla gavrıldı Maraş obası,
Gelip bu gazayı gören ağlasın.
5. Beyim senin öldüğünü bildiler,
Emmi dayı hep toplanıp geldiler,
Mübarek camide namaz gıldılar,
Şehit namazını gılan ağlasın.

Halil BAL

109. ALMANYA'DA ÖLEN KİŞİYE AĞIT

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan ELİF BUDAK'ın eşi çalışmak için Almanya'ya gider. Almanya'da bir iş kazası geçirir ve ölür. Elif BUDAK iki kızı ile baş başa kalır. Uzun bir süredir göremediği eşinin ölümüne çok üzülen Elif BUDAK eşine aşağıdaki ağıdı söylerler:

1. Selaa da verir Fakılar, Gelin görüme dakılar, Gurbet elde eşi ölen, Alır pırtısını kokular.	6. Babamın gızı Perihan, Elinde koksun ırahan, Ben kimseye bişey demem, Beni böy'leden yareden.
2. Gurbannar olduğum babam, Oğlum esgiden buralı, Gınaman gomşular beni, Esgiden şeşim garalı.⁵⁹	7. Her gün söölerim adını, Almadım ben muradımı, Mezar daşına yazdırırım, Eşim seniyle adımı.
3. Hava'lanına varışın, Aklıma düşdü gülüşün, Şimdi eşim gelir sandım, Zalım uçağı görüşün,	8. Ellerinen ellerinen, Yaz mı gelir ellerinen, Eşim bana gelmiş tamam, Eli deste güllerinen.
4. Gadayı alırım baba, Sırtıma giyerim aba, Yedi sene yol beklerim, Ellere deedirmem baba.	
5. Gadayı alırım Hatça, Ciyerime aşdın matca, Ben eşime gedyorum, Hazırla da bana bohça.	

Hatice ÇERÇİ

⁵⁹ 1 ve 2 nolu dörtlükler Meryem ELMAS'tan kaydedilmiştir.

110. GIR ALİ'NİN AĞIDI

Andırın'ın Canbaz (Kızıloluk) köyünde yaşayan Gır Ali, 2003'ün sonbaharında sabah erkenden kalkar, oğluyla birlikte Tırıl (Dırıl) dağına kışlık odununu kesmeye gidier. Gır Ali, ağaç motoruyla bir ağacı keserken, bir yere kaçmaya fırsat bulamadan ağaç üstüne devrilir ve ölüür. Oğlu dağdan "imdat" diye bağırır. Köylüler vardığında Gır Ali çoktan ölmüştür. Gır Ali, sıvak ustasıdır ve şen şakrak biridir. Bu yüzden herkes onu sevmektedir. Gır Ali'nin ölümü bütün köyü yasa boğar. Gır Ali'nin can ciğer arkadaşı olan komşusu kaynak şahıs arkadaşının ölümüne çok üzüülerek şu ağıdı söyler:

1. Seherinen dağa çıkdın,
Ecel şerbetini iştin,
Köyümüzü yasa boğdun
Yakdın bizi Ali gardaş.
2. Konu komşu hep yörüdük,
Yorulduk yola oturduk,
Felek vurdu biz götürdük,
Yakdın bizi Ali gardaş.
3. Savcı dokdur hep geldiler,
Açıp yareni gördüler,
Götürün yuyun dediler.
Yakdın bizi Ali gardaş.
4. Erhan oğlun çok yanıyor
Yaren durmadan ganyor,
Alem hep sizi arıyor,
Yakdın bizi Ali gardaş.
5. Aşık Hacım daha hüüzün,
Gitdi gışın geldi yazın,
Ayrılık olur mu güzün?
Yakdın bizi Ali gardaş.

Hacı Mustafa DUMAN

111. YILDIRIM DÜŞMESİYLE ÖLEN NUSRET'İN AĞIDI

Andırın'ın Çiçekli köyünün Üçkiraz denilen yerinde traktörle tarla süren Nusret DALKIRAN, yıldırım düşmesi sonucu hayatı gözlerini yumar. Bu acılı olaydan çok etkilenen ve komşusu olan kaynak şahıs çok üzümlere aşağıdaki ağdı yakar:

1. Gara bulut gildi basdı üsdüme,
Eziriye can almanın gasdı ne,
Dar ikindin çıkardılar tenşirin üsdüne,
Onun ucu bana ağlama anam.
2. Yengemin da adı Eşe,
Tekeri dayadım daşa,
Gençlikde neler gelirmiş başa,
Onun uçu açık geder gözlerim.
3. Herkes bekler sırasını,
Kimler sarar yarasını,
Güççükden aldı guzum,
Öğsüzlüğün ferasını.

Hatice SALAN

112. ELEKTRİK DİREĞİNDEN DÜŞEN HÜSEYİN TOPAL'IN AĞIDI

Andırın'ın Aytepe mahallesinde oturan Hüseyin TOPAL, 11 Kasım 1991'de akşam üzeri elektrik direğinden düşerek hayata gözlerini yumar. Bu sırda Marmaris'te bir şantiyede çalışan ve Hüseyin'in çok samimi dostu olan Sıddık DOĞAN arkadaşının ölüm haberini duyunca çok üzülür ve o acıyla arkadaşına aşağıdaki ağıdı yakar:

1. On bir Kasım geldi ganadı yaram,
Yanıyor içimde görün Hüseyin,
O günden bu güne gara bağladım,
Dutuyor yasını yarin Hüseyin.
2. İnşallah Allah'ım bağışlar seni,
Dayı diye saygın yakıyor beni,
Nefsi nefsi denen o mahşer günü,
Cennetde okuna yerin Hüseyin.
3. O güzel ahlâkın sâdık inancın,
Artıyor düşmüyor bendeki sancın,
Gıldığın namaz dutduğun orucun,
İNşallah galbinde nurun Hüseyin.
4. Bütün dostlar sana yanıp ağlıyor,
Anan bacın eşin gara bağlıyor,
Gara Müfdü dayın duvâ eyliyor,
Huri gızı ola yarin Hüseyin.

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

113. ÜZEYİR AHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Yeşiltepe köyünde yaşayan Üzeyir Ahmet, ilkbahar ayında kuşluk vakti tarlaları gezerken traktör ters döner ve üzerine devrilir ve Üzeyir Ahmet oracıkta can verir. Ayten KOYUNCU'nun da çok yakın akrabası olması, onu fazlasıyla üzer bu genç yaşta olan ani ölüm üzerine Üzeyir Ahmet'e şu ağıdı söyler:

1. Günde oldu gaba guşluk,
Ben de alamıyom dışlık,
Mehtab okula gidici,
Buna kim göndersin haşlık.
2. Hekili gönüm hekili,
Her yerde meyven dikili,
Gurban ollum Dovan oğlum,
Sen misin evin vekili?
3. Gel Hülya yanıma otur,
Elini elime yetir,
Acel geldi vade yetmiş,
Gannı oldu goca motur.
4. Ölüm Allah'ın ölümü,
Peceden çıktı yalımı,
Kime emanet eyledin,
Golaç gollu aa gelini.

Fadime (Ayten) KOYUNCU

114. MAHMUT KÜTKÜT'ÜN AĞIDI

Kadirli'nin Cihanbekirli köyünden Mahmut KÜTKÜT'e söylenen ağıt ile ilgili iki rivayet bulunmaktadır,

1. Rivayet: Mahmut KÜTKÜT Andırın'ın Çığsar köyüne gelir. Çığsar köyünde bulunan Başkesik denilen yerde traktör ile kaza yapar ve hayata gözlerini yumar. Mahmut KÜTKÜT, için annesi ve hanımı aşağıdaki ağıdı yakar:

2. Rivayet: Çığsarlı bir kadın da bu acı olay üzerine çok üzümlere aşağıdaki ağıdı söylerler:

Anası:

1. Gaterlenmiş gara tiren,
Yok mu Mahmıd'ımı gören,
Ziyaratın gediğinde,
Motor da dutmamış firen.

2. Anası ıstusun saklar,
Çocuklar yerini yoklar,
Tez gelsin Mahmıd oğlum,
Andırın'da cipin bekler.

3. Evlerininönü enişli,
Gözü domur domur yaşlı,
Tez gelsin Mahmıd oğlum,
Ceyhan'da gonaan dağlı.

4. Garılar gelmez orıya,
Muzırlar girdi arıya,
Bir senede iki Mahmıd,
Yeni getirdim sırıya.

Hanımı:

5. Neni aa Mustafa'm neni,
Döşünün arası enni,
Eşim benden ayrılıyor,
Aa miltonu ala gannı.
6. Çığsar'ın da yolu daşlı,
Fatma'nın da gözü yaşlı,
Tez gelesin de Mahmut oğlan,
Cahan'da gonaan başlı.

7. Harmangaya deli öbek,
Fatma'nın gucaanda bebek,
Tez gelesin Mahmut oğlan,
Cahan'da gonaan başlı.⁶⁰

Aynur DOĞAN

⁶⁰ 6 ve 7 nolu dörtlükler Godaman Ali YILMAZ'dan kaydedilmiştir.

115. UÇAK KAZASINDA ÖLENLERİN AĞIDI

Diyarbakır'da Uçak düşmesi sonucu toplam otuz kişi ölür ve bu acı olay üzerine kaynak şahıs çok üzülerək aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Diyarbakır'dan uçak kakdı,
Esgerlerin belin бүkdü,
Gamereler nasıl çekdi,
Esgerlerim guzularım.
2. Kimi uzman kimi çavuş,
Gel de memlekete gavuş,
Gurban olam yaredene,
Bu olay da nasıl bir iş.
3. Akdepi'ye uçak düşdü,
Köylüler yardıma goşdu,
Acı habar tez yetişdi,
Esgerlerim guzularım.

Hatice SALAN

116. KAMYON KAZASINDA ÖLEN ALI'NİN AĞIDI

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Borazanoğlu Ali'nin bindiği kamyon devrilir ve Ali ölür. İki çocuğu ile dul kalan eşi Ümmühan Hanım çok üzümlerek şu ağıdı yakar:

1. Sabahınan bir guş ötdü,
Sesini sesime gatdı,
Gurban olam guzularım,
Babanız dokdura gitti.⁶¹
2. İki oğlum var biri deli,
Yapılıyor gamyon yolu,
Gidin bakın geliyor mu?
Borazanın oğlu Ali.

Ümmü Gülsüm TANER

---

⁶¹ 1 nolu dörtlük Cemile TATAR'dan kaydedilmiştir.

117. AVCI İBRAHİM'İN AĞIDI - 1

Andırın'ın Geben kasabası yakınındaki Değirmendere denilen yere Avcı İbrahim yeğeni ile ayı avına gider. Bir ayının izine düşerler ve ayı bir ine girer. Avcı İbrahim ayıyı ininden çıkarmak ya da vurmak için ine girer. İnde ayı Avcı İbrahim'e saldırır. Avcı İbrahim dışarıdaki yeğenine yeğenim ayı beni öldürüyor. Ateş et diye bağırır. O da ayının ini çok karanlık olduğundan içini göremediği için, sesin geldiği yere doğru ateş eder. Kurşun Avcı İbrahim'e isabet eder. Bu olaya çok üzülen yeğeni orada ağlayarak şu ağıdı söyler:

1. Deermendere yazıları,
Ceren govar tazıları,
Babam deyin gan ağlıyor
İrbehem'in guzuları.
2. Gapıda goçu bağlanır,
Toprakda meti söylenir,
Avcıl İrbehem deyincek,
Göğsün elleri sallanır.
3. Deermendere üçe gaya,
Çıkın bakın doğan aya,
Ağşam ikindin arası,
Gannı Salı indi köye.

Mustafa BALIKÇI

118. AVCI İBRAHİM'İN AĞIDI - 2

Avcı İbrahim'in ölümüne çok üzülen Âşık Mustafa ise aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Gülgülü, fersi başında,
Sırma yelek (var) döşünde,
Gıyma gadir mevlam gıyma,
Ergen on sekiz yaşında.
2. Akşam olur, sabah olmaz,
Gözlerime uyku gelmez,
Tazı ardında çifte elinde,
Gözlerim İrbaham gelmez.
3. Bir at aldım o da doru,
Üstünün keçesi sarı,
Gıyma Gadir Mevlem gıyma,
Süzülmüş oğulun balı.
4. Gar yetirin yınağından,
Gurşun degmiş yüreğinden,
Gır atı acı acı kişner,
Gara çadır direğinden.
5. Dıkıldım galdım, evlere⁶²
Çırdım gadir Mevliye,
İrbaham'ın öldüğün duyuşun,
Annesi çıkmaz yaylıya.
6. Âşık Mustafa'nın sözleri,
Gurşundan galkmaz dizleri,
İrbaham'ın ağıdını,
Bellesin Avşar kızları.

Âşık Mustafa KELEŞ

---

⁶² Eve anlamında evliğe olabilir.

3.1.1.3.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

119. YEĞEN HATİCE'NİN AĞIDI

Andırın merkezde yaşayan Hatice ÇİNGİL, 14 yaşındayken, 1991'de okul bahçesinde oyun oynarken yere düşer ve beynindeki damar zarar görerek bitkisel hayata girer. Hastalıktan bir yıl sonra 1992'de hayata gözlerini yumar. Yeğenin ölümüne çok üzülen amcası Nuri ÇİNGİL çok üzülerək şu ağıdı yakar:

1. Baban yüzlerinden öptü, Garip anan belin büktü, Esmâ Hoca suyun döktü, Vay Hatice diye diye.	6. Dayıları şöyle otur, Mehmet Hoca Kuran okur, Doktor Kenan mekik dokur, Vay Hatice diye diye.
2. Azrailin sabrı taşı, Kara toprak kucak açtı, Hatun yengen koku saçtı, Vay Hatice diye diye.	7. Yavrumun da sütü pişti, Ebu zezemini işti, Teyzeleri yola düşti, Vay Hatice diye diye.
3. Hatice yengen haber aldı, Durmuş amcan tabut saldı, Elif halan donakaldı, Vay Hatice diye diye.	8. Ali emmin açar cüzün, Ahirette gülsün yüzün, Halil'in de tutmaz dizin, Vay Hatice diye diye.
4. Başındadır Hacı Nenen, Ayrılmadı keleş deden, Dostlarıdır ziyaret eden, Vay Hatice diye diye.	9. Allah'tan diledik rahmet, Küçük kardeşindir Mehmet, Boynu bükük kaldı Samet, Vay Hatice diye diye.
5. Durmaz artık Haçça eben, On beşinde giydin kefen, Hakk rahmet eylesin hemen, Vay Hatice diye diye.	10. Gitmiyor ciğerim acın, Taktın mı şehitlik tacın? Yalnız kaldı Hacer bacın, Vay Hatice diye diye.

11. Servet Selver gelmiş bakar,
Gözler oluk gibi akar,
Ramazan da çayın yapar,
Vay Hatice diye diye.

12. Gelmedi bacım meleğini,
Ettik şahadet dileğini,
Abdullah yapar emeğini,
Vay Hatice diye diye.

13. Nuri ÇİNGİL yeter kalan,
Bilirsin ki dünya yalan,
Azraildir canın alan,
Vay Hatice diye diye.

Nuri ÇİNGİL

20. KUYUYA DÜŞÜP ÖLEN ZEKİYE’NİN AĞIDI

Andırın’ın Torlar (Tatarlı) köyü Baytar obasında yaşayan Zekiye gelin bir sabah ailesinin kahvaltısını verir. Onlar kahvaltıyı yaparken – Evde Kabakesme köyünden Hacı Kadir denen misafir de vardır- evde içme suyu bittiği için eline su kaplarını alır kuyunun yolunu tutar. Ancak kuyudan su çekerken ayağı kayar ve kuyunun içine düşer, ölür. Kahvaltıyı bitirenler, kahvaltıyı kaldırması için Zekiye gelini beklerler, gelmeyince mutfağa bakarlar yok, kısa bir zaman sonra Zekiye’nin kuyuya düştüğünü görürler. Zekiye’yi çok seven ve ona komşu olan kaynak şahıs bu işler acısı olaya çok üzüldüğü için Zekiye’ye aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Kör olası kötü kuyu, Alamamış bir gab suyu, Bu ay da zemheri ayı, Çok üşürsün Zekiye gelin.	4. İsmail’i kucağına aldın, Nüçün sararıb da soldun? Zehmeri’de gelin m’oldun? Çok üşürsün Zekiye gelin.
2. Sabahınan gelmiş suya, Dilbantında yeşil oya, Gezmedin mi doya doya? Söylesene Zekiye gelin.	5. Taksi geldi yol isdiyor, Yandı yürek kar isdiyor, Bizim Vaysal yâr isdiyor, Tez gelsene Zekiye gelin.
3. Zekiye’min bahdı gara, Anan gelmiş sora sora, Gızım seni çok açmışlar, Ağ göğsünü yara yara.	6. Açman gayrı odasını, Kimse savmaz gadasını, Öğsüz geden gelin kızın, Getirsinner babasını.
	7. Yol üsdünde yatan mezar, Sana da uğramış nazar, Dokdur geldi soru yazar, Söylesene Zekiye gelin.

Fatma TEMİZ

121. KIZILIRMAKTA ÖLEN GELİNİN AĞIDI

Eski zamanlarda kızın biri gelin olur ve 360 atıyla Kızılırmak köprüsünden geçerken köprü yıkılır. Gelin ve 360 atlı sele gider. Ölenlerin arkasından aşağıdaki ağıt yakılır:

1. Analı babalı bindirdik ata,
Yedi gardaşınan yolladık öte,
Köprüye varınca çıktı bir hata,
N'etdin Gızılırmak allı gelini?
2. Yengeler oğlak gimi mileşdi,
Abdallar gayıklara dolaşdı. ,
Hacı Güvee haber ulaştı.
N'etdin Gızılırmak allı gelini?
3. Yedi yerde cehezini dökdüler,
Kelpetennen bileziğini söktüler,
.....
N'etdin Gızılırmak allı gelini?
4. Gaynana der ki gelin gelecek,
Gayın baba der ki üç yüz gurban olacak,
.....
N'etdin Gızılırmak allı gelini?
5. Gızılırmak parça parça olasın,
Her parçan da bir hendeğe dolasın,
Sen de benim gimi öksüz galasın,
N'etdin Gızılırmak allı gelini?.
6. Gelini gelini allı gelini,
Balıklar mı yutdu nazlı gelini?

Fatma TEMİZ (Çobanın Kızı)

122. HATİCE ÇALIŞKAN (ANAYA AĞIT)'IN AGIDI

Andırın'ın Camuzluk köyünde yaşayan Halime DOĞAN'ın annesi Hatice ÇALIŞKAN Mersin'de trafik kazasında hayatını kaybeder. Annesinin ölümüne çok üzülen kaynak şahıs, annesine aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gel yanıma babam gızı,
Ne bakıyon kenni kenni,
Ana hakkı ödeşilmez,
Bize çaldı datlı nenni.
2. Mersin gözlerin kör ola,
Gırdım golumu golumu,
Anam gurbannar oluyum,
Yenice bildim ölümü.
3. Gannı pırtısını aldım,
Yenice habar duydum,
Seni böyle mi buldum,
Yenice bildim ölümü.
4. İlvan'a habar gönderdim,
Gomutanlar göndermiyor,
Evin barkın öyle galdı,
Yenice bildim öldü'ünü

Halime DOĞAN

123. TRAFİK KAZASINDA ÖLEN DURDİYE'NİN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Durdiye GÖK, Dört Yol Hemşire okulunu bitirir ve 2001'de Elazığ'ın Gezin Sağlık Ocağında görev alır. Orada bir öğretmenle evlenir. Öğretmen olan eşinin tayini de Elazığ merkeze çıkar. 9 Mayıs 2002'de Gezin Sağlık Ocağı'ndan ilişkisini kesip Elazığ'a doğru yola çıkar. Ancak yolda trafik kazası olur ve kaza sonucu hayata gözlerini yumar. Yeğenin ölümüne çok üzülen dayısı Behzat GÖK yeğenine şu ağıdı yakar:

1. Göreve başladım güzün,
Çalıştığın ocak Gezin,
Ölüm haberini aldım,
Dokuz Mayıs hem de yazın.
2. Anan ile çok gelmadın,
Bu dünyada gün görmedin,
Tahmin ediyorum yavrım, gızım,
Golay golay can vermedin.
3. İki bacı iki gardaş,
Bunlar birbirine sırdaş,
Seni benden sorarlarsa,
Derim anasına yoldaş.
4. Bacı gızını yolladım,
Aceb oraa vardı m'ola?
Yüce Mevla'ya yalvarsam,
Gelir sizden haber verir m'ola?

Behzat GÖK

124. KAZA İLE VURULAN KADININ AĞIDI

Andırın'ın Kadadut köyünde yaşayan Ayşe Bekar'ın anası ıstar dokurken çocuklar da tüfekte oynarlar. Ama az sonra çocuklar tüfeği yere düşürler. Tüfeğin içi dolu olduğu için ateşlenir ve ıstar dokuyan kadıncağız oracıkta canverir. Kızı Ayşe de annesine çok üzüülerek o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Akarsular yarışıyor,
Eller gelib gonuşuyor,
Hanı benim gelin anam?
Ciyerlerim alışıyor.
2. Sala guyar götürüller,
Al gamnara batırillar,
Goca mıydı benim anam,
Gara toprağa yatırillar.
3. Baba ne esgerdir bilmez,
Ben uzağım aklım ermez,
Gara toprak almış vermez,
Hanı beni gelin anam.
4. Bozdoğannar aşşağa göçer,
Gurşunnar yaralar açar,
Yekinsene benim anam,
Önsüzüm günü mü geçer.

Ayşe BEKAR

3.1.1.3.3. Hem Erkek Hem de Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

125. VURURLAN DAMADIN AĞIDI (HALBUR AĞIDI)

Zamanın birinde bir gençle bir kız evlenirler. Gelin baba evinden ayrılır. Halbur Yaylası'na çıkınca mola verilir ve herkes halay çekerek eğlenir. Silahlar sıkılır. Sıkılan silahlardan biri kaza ile damada isabet eder ve damat ölür. Bu üzücü olaydan sonra herkes gelini suçlayarak onun uğursuz geldiğini, damadın ölüme onun sebep olduğunu düşünürler. Bu acı ile sarsılan gelin, gelinin kaynanası ve kayınbabası karşılıklı ağıt söylerler:

Gelin:

1. Halbur derler yüksek yayla,⁶³
Ben daha görmedim böyle,
Halini sormaya geldim,
Eşim yarelerin heyle?

Kaynana:

2. Öte yüzden beri yüze,
Acı haber geldi bize,
Gırk altınnan nişan dakdım,
Ayağı gademsiz kızlar.

Gelin:

3. Süpürmedim havlınızı,
Böyle m`etdiniz gavlinizi?
Öyle deme hatın anam,
Ben m`öldürdüm oğlunuzu?

Kaynana:

4. Evimizin önü gavak,
Dalın gırdım ufak ufak,
Güççük oğlum zatan ufak,
Gözlen m'ola hatın kızım?

Gelin:

5. Evimizin önü gavak,
Dalın gırdım ufak ufak,
Güççük oğlun olsun ufak,
Gözlerim ben hatın anam.

Kaynana:

6. Ganadı bağlı lek geydirdim,
Çifte davılar dövdürdüm,
Gınamayın gomşılarım,
Gademsiz gelin indirdim.

Kayınbaba:

7. Üzüm gara üzüm gara,
Salkımları düzüm gara,
Şimdi anan baban gelir,
Söölemeye yüzüm gara.

⁶³ Halbur derler uzun yayla, Bayram TÜTEN

8. Ağ mı gatdım aşıma?
 Çehre yetirdim başıma,
 Gınamayın gomşularım,
 Gudretten geldi başıma.

Gelin:

9. Anşa Dezze Anşa Dezze,
 Süpürmedim evinizi,
 Bana ne çok darılırsın,
 Ben m`ölürdüm oğlunuzu?
10. Az gederim uz gederim,
 Ben yolumu düz gederim,
 Ben elimden gelin geldim,
 Geri döner gız gederim.
11. Akarsular durluyor,
 Gan belmeden beliniyor,
 Düyünüye gelen seemen,
 Cenezende bulunuyor.

Safiye TEMİZ

126. TAVSI YUSUF AİLESİNİN AĞIDI

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Tavsi ailesine mensup Yusuf, Adıyaman'da çalışmaktadır. Kasım 1999'da çocuklarını ve ailesini alır Kızıloluk köyüne gelir. Geri dönüşte büyük babasını da alır ve Adıyaman'ı gezdirmek ister. Hep birlikte Adıyaman'a doğru yola çıkarlar. Yusuf Adıyaman'a girmeden önce çimento fabrikasının yakınında taksi bir tırın altına girer ve arabanın içinde bulunan altı kişinin hepsi feci bir şekilde can verir. Acı haber köye tez ulaşır. Herkesin yürekleri parçalanır. Köy tamamen matem havasına bürünür. Köydeki feryat fiğan ortalığı inletmektedir. Bu acı olayı değirmeninde duyan kaynak şahıs çok üzülür ve dayanamayıp aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Fırak deli gönül fırak, Adıyaman yolu yırak, Erdoğan gelmiş oradan, Gidek çocukarı sorak.	5. Babamın adı Hüseyin, Ben bu feleğe küseyim, Eğer Nusret gurtulursa, Çifte gurban keseyim.
2. Gara haber tez ulaştı, Elim elime dolaştı, Dileyim'in sarı saçı, Gırmızı gana bulaştı.	6. Adıyaman önü dere, Gaderim yazılmış gara, Daha böyle görüldü mü? Altısını koyduk yere.
3. Babam derim de ağlarım, Gardaşa gara bağlarım, Bebekleri goydum yere, Ben bu dünyayı neylerim.	7. Çoban Sülo söyler sözü, Dayanmaz kimsenin özü, Hepsi de bir hanedan, Kimi oğlu kimi gızı.
4. Ağlarım dostlar ağlarım, İçim yandıkça söylerim, Düğün olur bayram olur. Gardaş geliyor sanırım.	Süleyman DUMAN (Çoban Sülo)

127. BEKTAŞLI'DA DEVRİLEN KAMYONDA ÖLENLERİN AĞIDI - 1

Andırın'ın köylerinden Çukurova'ya pamuk toplaya gitmek isteyenler, 6 Nisan 1975'te bir kamyonu binerler ve yola çıkarlar. Ne yazık ki bu gariban köylülere ecel yolda pusu kurmuştur. Kamyonun, Kadirli ile Andırın arasındaki Bektaşlı'da freni patlar ve uçuruma yuvarlanır. Kazada birçok kişi ölür. Ölenlerden ikisi de Torlar köyündendir ve kaynak şahsın yakın akrabasıdır. Bütün Andırın'ı yasa boğan bu üzücü olayda ölenlere çok üzülen Durdu onların arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Sabahleyin sevincinen getdiler, Tatlı camı Bektaşlı'da verdiler, Bütün gomşular da viran oldular, Ağlar ana ağlar vay guzum deyi.	5. Sefil yavruların gamı durmuyor, Kör olsun yoklsulluk aman vermiyor, Zalim dokdur yarasını sarmıyor, Ağlar ana ağlar vay guzum deyi.
2. Gice gasabadan haberini aldık, Ölü var mı deyi gelene sorduk, Bu ne acı haber şaşırдық galdık, Ağlar ana ağlar vay guzum deyi.	6. Devrilmiş araba yan yerde yatar, Gurban olam Mevlam bu nasıl gader, Dokturlar ölüyü tabıda guyar, Ağlar ana ağlar vay guzum deyi.
3. Torlar köyünde de böyle olmamış, Zalım arabada fren durmamış, Sefil guzuma da kimse bakmamış, Ağlar ana ağlar vay guzum deyi.	7. Varıb araba da deriye dolmuş, Bütün Türk milleti yardıma gelmiş, Salih ile Ömer de canını vermiş, Ağlar ana ağlar vay guzum deyi.
4. Taze yavrular dagüneş görmemiş, Geldi tabudu da benzi solmamış, Şu yalan dünyada murad almamış, Ağlar ana ağlar vay guzum deyi.	8. Âşık Durdu'm der de bahdım garalı, Otuz gişiden de golu yaralı, Yaralılar hasdanede sıralı, Ağlar ana ağlar vay guzum deyi.

Durdu TEMİZ

128. BEKTAŞLI'DA DEVRİLEN KAMYONDA ÖLENLERİN AĞIDI - 2

Kadirli ile Andırın arasındaki Bektaşlı'da meydana gelen bu üzücü kaza bütün ilçeyi yasa boğar. Bektaşlı köyünden Veli KORKMAZ, ölenlere çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Andırın yazısı bir uzun yazı,
Yüreğimize düştü anam bir sızı,
Kiminin ağlaşır gelini gızı,
Gözüme yaşların doldurdun felek.
2. Hep gelip bakanlar bize ağladı,
Ölen öldü ölmeyenler gara bağladı,
Kimsi de mezarlığı boyladı,
Ölüm çukuruna doldurdun felek.
3. Binmişler gamyona elliden fazla,
Freni patlıyor giderken hızla,
Cenazem geliyor yollarda gözle.
İsmimi defterden sildirdin felek.
4. Coşgun seller gibi ben de çağlarım,
Yaram göz göz oldu durmaz ağlarım,
Vurdu yerden yere akdı yağlarım,
Ölümm çukuruna doldurdun felek.
5. Ey Veli Korkmaz'ım gel bağla sözünü,
Hakk'a doğru hep eletem özümü,
Çoğunun ganlı yaşla gördüm yüzünü,
Gözüme yaşları doldurun felek.

Fevzi ZORLU

129. TRAFİK KAZASI GEÇİRENLERİN AĞIDI

1980’de Andırın’ın Akkale mevkiinde bir trafik kazası meydana gelir, trafik kazasında, sahibleri olanlar, hastalarını alır götürür, sahipsiz alanları da Sağır Dişçi olarak tanınan kişi toplayıp Sağlık Ocağı’na götürür. Hastalar arasında bulunan Boğazören köyünün Senir obasından Ahmet GÖK kendine gelince hem ölenler hem de kendi haline ve perişanlığına çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. N’oldu şu bize n’oldu?
Ganımız gurudu benzimiz soldu oy,
Sebebimiz bir cip oldu,
Şu cipi de gören ağlasın oy.

2. Andırın’nan Adana’nın arası,
Her birimizde olmuş hançer yarası oy,
Doktor tebib bulamıyor çaresin,
Çaresiz halımızı gören ağlasın oy.

3. Akgala’ya geldik de cip gürlemiş,
Her birimiz bir yerlere fırlamış oy,
Ganımız seller gimi şarlamış,
Al gennar içinde görem ağlasın oy.

4. Acı haber hemen köye duyulmuş,
Elbisemiz hasdanede soyulmuş oy,
Kimimiz ölmüş de kimimiz bayılmış
Şu perişan halımızı gören ağlasın oy.

5. Dokdur geldi ifademi alıyor,
Hemşireler elbisemi soyuyor oy,
Üç çocuk geride öksüz galıyor,
Şu öksüzün halından bilen ağlasın oy.

6. Hemşire hanım igneleri derin sokuyor,
Sokuşu da cigerimi yakıyor oy,
Üç çocuk geride göze bakıyor,
Üç çocuğun halından ağlasın oy.

7. Gul Ahmed’im der de yorulma yeter,
Viren hanelerde bayguşlar öter oy,
Bilmiyorumkine üç ocak batar,
Şu batan ocakları gören ağlasın oy oy.

Ahmet GÖK

3.1.1.4. ASKERE VE SAVAŞA GİDENLER İLE GÖREVDE ÖLEN KİŞİLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

3.1.1.4.1. Savaşa Gidenler Üzerine Söylenen Ağıtlar 130. 93'TE ŞEHİT OLAN ASKERLERİN AĞIDI

Erzurum Sarıkamış'ta Osmanlı –Rus Savaşı'nda on binlerce askerimiz şehit olur ve ardından birçok ağıt yakılır. Bu ağıtlardan biri de Andırınlı Fatma BENLİ'ye aittir. Ağdın yakılma tarihi belli değildir:

1. Erzurum'u dersen demir eşikdir,
Sofrası dökülmüş altın gaşıkdır,
Nice gelin verdik yanı beşikli,
Gelinlerin esir geden Erzurum.
2. Galdırdık halıyı serdik hasırını,
Biz de teslim etdik goca Mısır'ı,
Deftere yazdılar on bin esiri,
Tüm gençlerin esir geden Erzurum.
3. Yine mi doğuyor ayınan yıldız?
Savaşlar oluyor geceli gündüz,
Defdere yazdılar on yedi bin gız,
Genç kızların esir geden Erzurum.
4. Taş köprüye varınca bendim boşandı.
Pala bıyıklar yere döşendi,
Sırmalı palasgamı kimler guşandı,
Eli göçmüş kendi galan Erzurum.

Ali ÇAVUŞ

131. AVŞAR HÜSEYİN'İN AĞIDI

Kozanlı Ahmet Paşa, Dadaloğlu Avşar Beyi'nin orta Anadolu'ya gelmesini ister. Akarsu olan Ceyhan'ı sınır koyacaktır. Bu arada Hüseyin adlı delikanlının biri yeni evliymiş. Muharebeye gider. Eşi çok yalvarsa da Hüseyin dinlemez, gider. Kadın: "Sen giden de kellen gele" diye beddua eder. Gerçekten de Hüseyin savaşta ölür. Kelesi de kesik haldedir. Bu olaya çok üzülen Hüseyin'in eşi kocasına aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Hösüyün'üm Bey dediğim,
Ağlar olsun yediğim,
Yüreeme derd oluyor,
Kellen kesile dediğim.

2. Yoruldum yerde oturdum,
Felek vurdu ben götürdüm,
Gadanızı alım eller,
Kellesiz üleş getirdim.

Süleyman BAL (Çoban Kee)

3.1.1.4.2. Görevde İken Ölen Asker ve Polisler Üzerine Söylenen Ağıtlar

132. ŞEHİT ASKERLERİN AĞIDI (A. ÖCALAN'A İNTİZAR)

Andırın'ın Torlar (Tatarlı) köyünden askere giden gençlerden birkaçı kanlı teröristlerle girmiş olduğu çatışma sonucu köye şehit olarak gelir. Köye gelen şehit asker cenazelerini, nice dul kalmış anaları, yetim kalmış çocukları ve evladından olan gözü yaşlı ana-babaları düşündükçe yüreği parçalanan ve bir o kadar da teröristlerin başı Abdullah Öcalan'a nefret duygusu besleyen kaynak şahıs, terörist başının yakalanmasıyla aşığıdaki ağıdı yakar:

1. Sen de geçdin Türkiye'min eline, Emniyet kemerin vurdular beline, Sen de ileayık oldun ölüme, Can çeke çeke de sen de ölürsün.	5. Söyletmemişler son sözünü, Hemen bağlamışlar iki gözünü, Eyitim öğrettin oğlun, kızına, Can çeke çeke de sen de ölürsün.
2. Nasıl kıydın nice bir cana? Bebekleri boyatdın al gana, Ölüm ileayk oldu bu sana, Can çeke çeke de sen de ölürsün.	6. Esgerler gelmiş ceza evini bekliyor, Polisler gelmiş kimlik yokluyor, Öcalan da heç Allah'dan gorkmuyor, Can çeke çeke de sen de ölürsün.
3. Ayleleri geldi mezar başına, Dayanılır mı bu göz yaşına? Öcalan sen de kaçma boşuna, Can çeke çeke de sen de ölürsün.	7. Nerdeyimiş bu İmran Adası? Garannık m'ola Öcalan'ın odası, Neçe yavruların şehit babası, Can çeke çeke de sen de ölürsün.
4. Asker vuruldu Şırnağ'an deresinde, Gurşun galmiş çıkmıyor yarasında, Öcalan da iki bayrak arasında, Can çeke çeke de sen de ölürsün.	8. Kalmadı sana Türkiye'nin yararı, Herkese de çok eyledin zararı, Sana verilecek ilam kararı, Can çeke çeke de sen de ölürsün.

Fatma TEMİZ

133. ANTALYA'DA ÖLEN POLİS MEMİŞ'İN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasbasından olan polis memuru Memiş HÖBEK Antalya'da beyin kanaması geçirerek ölür. Abisi Ömer HÖBEK kardeşinin Ölümüne üzülenek aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Alnında da çattık gaşı,
Ağzında da sedef dişi,
Çağrın gelsin gelini,
Hanı bunun nazlı eşi,
2. Evimizin önü guyu,
Guyudan alıyom suyu,
Genşden geden memiş gardaş,
Gabırında rahat uyu.
Ömer HÖBEK

134. ASKERDE ÖLEN ÖMER TAŞ'IN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasından olan Ömer TAŞ askerde ölüür. Ölen kardeşinin acısına dayanamayan ağabeyi Ellez (İlyas) TAŞ ona aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Hasda benli Omar'ım Hasda,
Mekdubunu ederim desde,
Bursa'dan mendili gelmiş,
Gannar olmuş besde besde.
2. İli di gönlüm ilidi,
Otuz sekizli yürüdü,
Ağrı ferdi mor perçemli,
Benli Omarımız varıdı.
3. Ben gapıya çıkmayım mı?
Dört yanına bakmayım mı?
Avcılar avdan geliyor,
Gannı yaşlar dökmeyim mi?

Halil GÖK

135. ASKERDE ÖLEN HALİL HÖBEK'İN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasından Halil HÖBEK adlı genç 1920'li yıllarda askere gider, askerde verem hastalığına yakalanır ve tüm çabalara rağmen kurtarılamayarak ölür. Ölüsü de memleketine geri gelmez. Bu acı olay üzerine Halil'in amcasının kızı Fatma HÖBEK (BAKACAK) çok üzüülerek o acıyla aşağıdaki ağıdı söyler:

1. İki öremi daş ederim, Yüreemi daş ederim, Ener evime varırsam, Halil'i gardaş ederim.⁶⁴ 2. Öğlen namazına durdum, Sağ yanıma selem verdim, Gadanızı alıyım eller,⁶⁵ Halil'i düşümde gördüm.⁶⁶ 3. Yağmır yağar gün ışılar, Gınaman bizi gomşular, Tezkireciler görölür, Hasireti olan garşılar. 4. Van Gölü'nde var Omar'ım, Ondan da imdad umarım, Acı habar geldi bize, Gene guruldu damarım.	5. Uçuk damı yapıyollar, Ataş alıb atıyollar,⁶⁷ Tez gel emmim oğlu tez gel, Gelinini satıyollar. 6. Gardaş dutulmuş verama, Hançer sokdunuz yarama,⁶⁸ Boz öküzü müjde verrim,⁶⁹ Emmim oğlunu görene. 7. Bir goz ekmiş bitirmemiş,⁷⁰ Kölgesinde oturmamış, Emmimin de oğlu Halil,⁷¹ Bir oğlancık yetirmemiş. 8. Hayvasına verin direk, Buna dayanır mı yürek, Toplanın emmim uşaa, Biz Halil'e bedel verrek. 9. Gızının da adı Anşa, Guluncumu verdim daşa, Garib Sarı gider iken, Askerler etmiş temaşa.

⁶⁴ 1 nolu dörtlük Fatma BAKACAK'tan kayd.

⁶⁵ Gınaman gomşular beni, Fatma BAKACAK

⁶⁶ Gardaş düşümde gördüm. Fatma BAKACAK

⁶⁷ Ataşa atıb yakıyollar, Fatma BAKACAK

⁶⁸ İne sokdular yareme, Fatma BAKACAK

⁶⁹ Vallaha muşduluk verrim , Fatma BAKACAK

⁷⁰ Bir goz dikmiş bitirmemiş, Fatma BAKACAK

⁷¹ Yernik benim emmimoğlu, Fatma BAKACAK

Halil GÖK

136. SİLİFKE'DE ÖLEN ASKER AHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasından Ahmet adlı genç, Silifke'de askerlik yaparken ölür. Bu acı olaya dayanamayan Ahmet'in annesi oğluna aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Kölete'nin daşlarına ,
Güneş deymiş başlarına,
N' olur asger olmayınan,
Bak feleyin işlerine.
2. Çifte yorgan çifte döşsek,
Ben oğlumu yatırırım,
Ener izin verirsiniz,
Zilifki'ye götürürüm.
3. Zilifke'de okur mekteb,
Ağ ellerin dutar galem,
Gelinin evden çıkıyor,
Bize ne der ola alem.

Halil GÖK

137. ASKER HALİL'İN AĞIDI

Andırın'ın Sisne köyünde yaşayan Halil adlı genç 1970'li yıllarda Erzurum'a askere gider. Askerliği bitip teskeresini almaya az bir süre kala Halil, hastalanır ve ölür. Acı haber köye gelince gencin bacısı Hürü BAKACAK şu ağıdı yakar:

1. Erzurum'da goca çınar,
Yel eser yaprağı döner,
Babamoğlu can verirken,
Hepimizi birden anar.
2. Tesbeyini bana verin ,
O da Halil'in düzmesi,
Hasdanada can verirken,
Gouşda galmış cizmesi.
3. Oturum kakmam yerimden,
Köy üsdüme döneneça,
Yanarım gardaş yanarım,
Vadem yetib öleneça.
4. Hacı Omar Halil'e benzer,
Bakar gönlümü eylerim,
Eğer gardaş sağ dellerse,
Arzı'yı gurban eylerim.⁷²
5. Halil dutulmuş vereme,
İnne vurdular yareme,
Boz öküzü müjde veririm,
Babam oğlunu görene.
6. Sabahanan kaktım ıdı,
Bir ses geliyor üceden,
Goca gazaya getmişdi,
Habar getirmiş geceden.
7. Tesbeheni elime aldım,
O da gardaşın düzmesi,
Hastahanada yatarkan,
Gouşda galmış cizmesi.
8. Anan garı baban goca,
Gardaşıyın biri hoca,
Sabaha kadar yatamadık,
Künyanın geldiği gece.
9. Foturafın elime aldım,
O da yüzüme gülüyor,
Gapılara çıkmam gardaş,
Emsellerin heb geliyor.
10. Anan garı baban düşgün,
Goca Ehmed'in gızı şaşgın,
Bir mektübcük yollamamış,
Babamoğlu Halil COŞGUN.

⁷² 1, 2, 3 ve 4 nolu dörtlükler Bayram TÜTEN'den kaydedilmiştir.

11. Döşünde bülbülü sarı,
Her çiçekden alır arı,
Gardaş tezkeryi almış,
Gelirken yitirmiş yolu.
12. Silingir şabga başında,
Dolma galemi döşünde,
Yürüyüb gelirkenez,
Tabancası yan peşinde.
13. Davarımı dam almıyor,
Goyun da eve gelmiyor,
Tez gelesin babam oğlu,
Memmed gelini almıyor.
14. Göçmem Gögsün dağına,
Bakmam teneşden yüzüne,
Bizim ördek gonmaz oldu,
Gözel Eşme'nin dağına.

MustafaBALIKÇI

138. KADIRLİ (KARS)'DE VURULAN MEHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın bir köyünde yaşanan ağdın hikayesiyle ilgili iki rivayet vardır: 1. Rivayet: Memmet adlı bir genç Kadirli (Kars)'ye askere gider. Orada bir kızla anlaşır. Teskere günü kızı alıp gidecektir. Ancak Memmet'in asker arkadaşlarından biri kıskanır ve gidip kızın kardeşlerine haber verir: "Tren istasyonunda askerin biri şu tarihte kız kardeşinizi kaçırarak" der. o gün kızın kardeşleri pusu kurarlar ve Memmet'i teskere günü buluşma yerinde vururlar. Kız sevdiği gencin vurulduğunu görünce başına gelir ağlayarak aşağıdaki ağdı yakar: (Ahmet BALIKÇI) 2. Rivayet: Askerliğini yapmak üzere Kadirli'ye giden bir genç, Kadirli'nin Mehedinli köyünden bir kızla anlaşır. Ancak eşkıyalarla girdiği çatışmada vurulur. Can vermeden önce son nefesine yetişsin diye sevdiği kıza haber gönderir. . Kız sevdiği oğlanın ölüsüne yetişir ve başında şu ağdı söyler: (İbrahim GÖK)

1. Gül dalında boğum boğum,
Gül yaprağı dökdü bugün,
Hacı imamın Hacca gızı,
Bilbil oldu ötdü bu gün.⁷³

2. Tarlada tapan eğrisi,
Gitmez atımın sağrısı,
Ahmed Osman gardaşlarım,
Dayanamam ben doğrusu.⁷⁴

3. Düşmüş düşman arasına,
Bakın bunun çaresine,
Sinek çokar yarasına,
Ganını silmeyi geldim.

4. Neyin garannısı gece,
Yıkılsın engini yüce,
Mehmmed'i galdıran hoca,
Namazın gılmaya geldim.

5. Tüfengi dakar omuza,
Bakar sağına soluna,
Bahadırlı Gars eline,
Geldi mi sormuya geldin,⁷⁵

6. Verin şunun medilini,
Ganını silmeye geldim,
Canımı feda ederim,
Yoluna ölmeye geldim.

7. Avcılar avlar cereni,
Üç gün bekledim treni,
Gösterin eşim vuranı,
Hayıfın almaya geldim.

⁷³ 1 nolu dörtlük Emine İNANDI'dan kayd.

⁷⁴ 2 nolu dörtlük Ahmet BALIKÇI'dan kayd.

⁷⁵ 3, 4 ve 5 nolu dört Mustafa AK'tan kayd.

8. Memmed'imi severim candan,⁷⁶
 Memmed görünmüyor gandan,⁷⁷
 Memmed'i saklaman benden,
 Hayıfını almaya geldim.⁷⁸
9. Martini asar dalına,⁷⁹
 Çıkar dağların salına,
 Mehedinni Gars elinden,⁸⁰
 Benim eşim bulmaya geldim.⁸¹
10. Zekiye'm de söyler bunu,⁸²
 Kör olsun da dünya fani,⁸³
 Yaralanmış akar ganı,
 Tendirod sürmeye geldim,⁸⁴
11. Atını govarken yıkılmış,
 Düşman pusuya çekilmiş,
 İzinsiz harbe dıkılmış,
 Müsade almıya geldim.
12. Atı tavlıda goyrulu,
 Beyni havlıya savrulu,
 Bu görüşüm son ayrılık,
 Bergüzar almaya geldim.

İbrahim GÖK

⁷⁶ Bende geldim uzak yoldan, Emine İNANDI

⁷⁷ Gözleri görmüyor gandan, Mustafa AK

⁷⁸ Hatirin somaya geldim. Mustafa AK

⁷⁹ Mavzarı Dakar çam dalına, Ahmet BALIKÇI

⁸⁰ Mavi donnu Gars eline, Ahmet BALIKÇI

⁸¹ Memmed'i görmiye geldim. Ahmet BALIKÇI

⁸² Âşık Zekiye'm söyler bunu, Ahmet BALIKÇI

⁸³ Yıkılası dünya fani, Ahmet BALIKÇI

⁸⁴ Yarasın silmeye geldim. Emine İNANDI

139. ASKERLİKTE ŞEHİT OLAN FADIŞ BATTAL'IN AĞIDI

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Fadiş Battal, yaşı yirmiye gelince vatani görevini yapmak için askere gider. Askerde şehit olur ve cenazesi gelir köyüne. Oğlunun acısına dayanamayan annesi Fadiş GIVRAK oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gadan alayım yüzbaşı,
Daha yirmide yaşı,
Oğlumu soruyorsan,
Yok babası da tek gardaşı.
2. Hacın'dan geldim Hacın'dan
Öldüm acımdan acımdan,
Gadan ali'im yüzbaşı,
Yok babası tek gardaşı.
3. Hasda oturrum hasda,
Musg'ıslarım altın tasda,
Osman'ımdan haber gelirse,
Yedi şişek keserim üsde.
4. Maraş'ın da yeri yelli,
Eser tozi de tozar gumu,
Maraş' da bir yiğit yitirdim de,
Ara ara buldum mezerin ucunda,

Raziye ŞENSOY

140. ASKERDE ŞEHİT OLAN İBRAHİM'İN AĞIDI

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Ağ(Aa) Elif'in tek oğlu olan İbrahim, yaşı gelince Feye ilçesine askerliğini yapmaya gider. Ne var ki İbrahim askerde ölür. Haberi duyan acılı anne ayak yalın, başı gabak yola düşer. Bir gün içersinde oğlunun askerlik yaptığı yere iner ve oğlunun başında aşağıdaki ağıdı yakar ve sonra da aynı gün köyüne döner:

1. Hacın'dan geldim Hacın'dan,
Öldüm acımdan acımdan,
Bir ekmecek verin bana,
Söyliyem ucundan ucundan.⁸⁵

2. Beder İbrahim'im beder,
Ağcadağ'da goyun güder,
İrbaham'im yerin bulmuş,
Anayı babayı nider?

Meryem TEKATLI

---

⁸⁵ 1 nolu dörtlük Ümmü Gülsüm TANER'den kaydedilmiştir.

141. ŞEHİT POLİSİN AĞIDI

Andırn'ın Çığsar köyünde yaşayan Güllü GÜLMEZ'in kardeşi Ali, polislik yaparken Şehit olur ve acılı abla kardeşine çok üzülererek aşağıdaki ağıdı söylerler:

1. Olmaz olsun adım Güllü,
Gardaşın mendili telli,
Hoş geldin Akad Daana,
İzmirden de gızın geldi.
2. Vardım ki suyun ılıyor,
Gabır gazılmış duruyor,
Gurbam ollum gomşular,
Bu dert bana zor geliyor.
3. Yüksek galdırın salını,
Gitsin görünü görünü,
Kim diyen de sorularsa,
Ali, Veli Ağa'nın oğlu deyin.
4. Sabahanan bir polis gördüm,
Sandımkiine gardaş gelik,
Ciğerlerim delik delik,
Getme diyom oğlum sana,
İzmir sana vatan m'oluk?

Güllü GÜLMEZ

142. ASKERDE ÖLEN GENCİN AĞIDI

Andırın'ın Çiğsar köyünde yaşayan Güllü GÜLMEZ'in eniştesi askerde bilinmeyen bir sebepten ölür. Hem bacısına hem eniştesine çok üzülen kaynak şahıs ve askerin eşi Teslime Hanım birlikte ağıt yakarlar:

Güllü Hanım:

1. Bacımda da uzun saçlar,
Ötmüyor yuvada guşlar,
Ağlama gadersiz bacım,
Felek bildiğini işler.
2. Hısım da göynü görmedi,
Gayın baba hatırı sormadı,
Yernik getti gara yiğit,
Dünya da bebek sevmesi.

Teslime Hanım:

3. İzmir'in de yeri geniş,
Kak da binbaşına danış,
Şapaz benim sürmel'eşim,
Gel otur yanıma gonus.
4. Çıkmam dayıyın yüzüne,
Bakmam atıyın izine,
Tez gelsin sürmel'eşim,
Uymam eller sözüne.

Güllü GÜLMEZ

143. İNTİHAR EDEN ALİ UZMAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Çokak köyünde Uzman Çavuş olarak görev yapan Ali Uzman, çok masraf yaparak evlenir. Ancak eşyaların parasının hepsini ödeyemez. Eşya aldıkları adamlar babasını sıkıştırır. Bu olayı öğrenen Ali Uzman, çok üzülür, gururuna yediremez. Yaşadığı son gün askerlere: “Ben gidiyorum siz arkamdan gelin” der. Askerler gecikirler. Bunalıma giren Uzman Çavuş intihar eder. Askerler geldiklerinde yapacak bir şey kalmamıştır. Bu olaya çok üzülen Çokaklı komşusu kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Şu Çokak'ın garagolu, Eser rüzgar deli deli, Ben gomşumu gaybeyledim, Görmedin mi canım köylü?	4. Anan ağlar baban ağlar, Yine dumannandı dağlar, Balıkesir uzak şehir, Hem gelirler hem ağlar.
2. Ali uzman, Ali uzman, Neden yapdın deli uzman? İnsan canına gıyar mı? Nasıl gıydın deli uzman?	5. Evimiz de karşı karşıya, Ali uzman bana komşu, Canına gıymış dediler, Duymadın mı kele gomşu.
3. Tazecik Diley'in vardı, Küçücük Emrah'ın vardı, Onlar orta yerde kaldı, Nasıl gıydın sen canına.	6. Şu nizamın soğuk suyu, Akar harlayı harlayı, Genç yaşına ağlıyom, Ciğer parlayı parlayı.

Atne AYDIN

144. ŞEHİT ASKERLERİN AĞIDI

Andırın'ın Alınoluk köyünden Sıddık DOĞAN teröre kurban giden on binlerce şehidimize çok üzülür ve teröristlere de bir uyarıda bulunmak için aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gaderde tasada yâr deyil miyik,
Vatanda bayrakda bir değil miyik?
Yönetim Cumhuriyet hür deyil miyik?
Söylen gardaş kimler gandırdı sizi?
2. Ejdadımız darba vurmuş kaçına,
O darbalar ker ediyor içine,
Çoluk çocuk masum halkın suçu ne?
Söylen gardaş kimler gandırdı sizi?
3. Beraber savaştık düşmanı yıkdık,
İnönü'de onun belini büktdük,
İzmir'de Yonan'ı denize dökdük,
Söylen gardaş kimler gandırdı sizi?
4. Seni yaratmadı insan vur diye,
Emrine uymazsın bilmem ki niye?
Ası oldu Firavun boğuldu suya,
Söylen gardaş kimler gandırdı sizi?
5. Kafir müslümanı aslâ gollamaz,
Tövbe istiğfar et bir de gıl namaz,
Muhammed Musdafa ümmetim demez,
Söylen gardaş kimler gandırdı sizi?
6. Diline sâlık Sıddık sen binler yaşa,
Ermeni mi dedi çıkar gargaşa?
Bir tarihde ataş atdın Maraş'a
Söylen gardaş kimler gandırdı sizi?

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

145. TUNCELİ'DE ŞEHİT OLAN UZMAN ÇAVUŞUN AĞIDI

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Raziye ŞENSOY, Hatay'da yaşayan kızını görmeye gider. Kızının komşusu bir gelinin eşi Tunceli'de teröristlerce şehit edilir. Gelinin feryat figanına ve gençecik yaşta şehit olan eşine çok üzülen kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Anan var miidi yanıp tütecek?
Evladın var miidi yerin tutacak?
Devlet yoluna ölen Uzman'ım.
Vatan uğruna şehit olan Uzman'ım.
2. Odamızda yanar ışık,
Gol uzadıp sallamadım beşik,
Elin gızı yanmaz diyorlar,
Ben de oldum Hakk'dan âşık.

Raziye ŞENSOY

146. ASKERDE VURULAN UZMAN ÇAVUŞUN AĞIDI

1998'de Bingöl'ün Karlıova ilçesinde görev yaparken vurulan Âşık Turabî'nin oğlu bütün ailesini yasa boğar. Âşık Turabî oğlunun ağzı ile aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Sülüsümü aldım da gıtdim asgere,
Gısmet olur da alır mıyım tesgere,
Ayda bir mektup gönderin bana,
Üzülme sen,bir gün gelirim anam.
2. Talimgaha çıkıp da eğitim yapardım,
Süngümü de silahıma dakardım,
Gece gündüz nöbetimi dutardım,
Nöbet yerinde beni vurdular anam.
3. Bize kurşun sıkan eller kırılınsın,
Cenazem bayrağa sarılıb gelsin,
Teneşerin üstünde tenim yıkansın.
Oğlun şehit oldu ağlama anam.
4. Oğluma kıyanlar Allah'dan bulsun,
Vatanımız milletimiz var olsun,
Âşık Turabi öldü anam başın sağolsun,
Helâl et hakkını,sen bana anam.

Selahattin AVAN (Âşık Turabî)

147. TERÖRİSTLERCE ŞEHİT EDİLEN ASKERLERİN AĞIDI AĞIDI

1997’de Andırın karakolundan bir araba asker akşam üzere Geben kasabasına doğru yola çıkar. Askerler Bostandere köyünü geçip Halbur düzlüğüne çıkmadan önce çok dar bir geçitte PKK’lı teröristlerin roketatar saldırısına maruz kalır. Araç yanar üç asker şehit olur ve yedi asker yaralanır. Bu acıklı olay üzerine kaynak şahıs çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Andırın’dan öte çekdi yolumuz,
Halbır’a varmadan gırıldı belimiz,
Yara aldık heç galmadı birimi,
Onun uçu çok ağladı gözlerim,
2. Çınarlı dereden Halbır yokuşu,
Düşmanarın azgın azgın bakışı,
Ataş edip arabayı yakışı,
Onun uçu çok ağladı gözlerim.
3. Düşmannar önümüze pusu gürmüşlar,
Silahan içine mermi sürmüşler,
Garşıdan gelirken bizi görmüşler,
Onun uçu çok ağladı gözlerim

Hatice SALAN

148. ASKERDE ÖLEN KÂMİL'İN AĞIDI

Andırın'ın Gökömarlı Köyünde yaşayan Kamil adlı genç, askere gider ve askerde ölüür. Ölünce yeni evlenmiş olduğu eşini kardeşi Ahmet ile evlendirirler. Kamil'in annesi Şerif Hatın oğlunun acısına dayanamaz ve oğluna aşığıdıki ağıdı yakar:

1. Çavış Bekir düğün gurmuş,
Koç ayağıma okuntu salar,
Semen beriden çıkışır,
Gır at selemine durur.
2. Goca damda orta direk,
Dayanır mı şuna yürek?
Kimse gayıl olmaz buna,
Dosda düşmannara gerek.
3. Gıratına vurum keçe,
Heçe emmeciğim heçe,
Ocakda kötüsün guydu,
Eyyisini seçe seçe.
4. Burma bıyık kekil desde,
Buna navakıt olduk hasda?
Kimse olmaz buna gayıl,
Gerek düşmannara dosda.
5. Gıratı çekin dışarı,
Bindirmiyor çok haşeri,
Ben de bu dertlere düşdüm,
Kemil'den ayrı düşeli.
6. Hele Kemil'a Kemil'a,
Başında başlığı lele,
Ya ne güzel yakışıyor,
Tarabulus ince bele.

Emine GÖK (Hodul Emine)

149. ÇANAKKALE'DE ŞEHİT OLAN ASKERİN AĞIDI

Andırın'ın Çığışar köyünden bir genç Çanakkale'ye askere gider ve orada vatanî görevini yaparken şehit olur. Geride dul kalan, askerin eşi kocasına çok üzülür ve ona aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Çanakgala esger yurdu,
İçerimi aldı derdi,
Eşimin öldüğünü duyuşun,
Sekin etdi Kıskırdı.
2. Yaz gelir geçisi guzlar,
Gardaşın ağla nazlar,
Tez gelesin sürmel'eşim,
Garib gelin yolun gözler.
3. Yaz getdi de güz geliyor,
Etdikleri az geliyor,
Nasıl ağlamıyam anam,
Bir gınalı gız galıyor.

Güllü GÜLMEZ

150. ASKER KAÇAĞI AHMET'İN AĞIDI

Birinci Dünya Savaş'ında yedi sene askerlik yapan Ahmet, ailesinin hasretine daha fazla dayanamayarak askerden kaçar ve evine gelir. Askerler Ahmet'i aramaya başlarlar. Ahmet bir süre kaçar, fakat artık kaçmaktan usanır. Bir yaz günü hanımıyla buğdayları çuvala koyup, sonra da bozulmaması için toprağın içine yaptıkları kuyuya getirirler. Kuyunun üzerine de ağaç uzatırlar, çuvalları ağaçların üzerine koyup buğdayları tam kuyuya boşaltacakları (akıtacakları) anda bakarlar ki jandarmalar geliyor. Ahmet kaçmak ister kaçamaz. Sonunda çuvalların altındaki ağaçların altına gizlenir. Biraz sonra askerler eşine Ahmet'i sorarlar. O da: "Askerden gelmedi" der. Askerler biraz beklerler, sağa sola bakarlar, bu arada buğday çuvallarının altındaki ağaçlar kırılır ve çöker. Ağaçların ve buğday çuvallarının altında kalan Ahmet oracıkta ölür. Eşinin ölümüne çok üzülen hanımı o acıyla aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Birikin gomşular evine varak,
Ahmed Ağa evlenmiş gönlünü yapak,
Bir gazan gaynarsa dutar mı gapak?
Akıyor gözümünden sel emmim oğlu.
2. Hoca gelmiş cenazesin yumaya,
Şol yiğidi dar mezara goymaya,
İsmi sorana öldü demiye,
Vallaha dutmuyor dil emmim oğlu.
3. Ahmetsiz dünyayı ya ben niderim,
Başımı alır da diyar diyar giderim,
Çoban olur da el davarı güderim,
Gerekmez dünyada mal emmim oğlu.

Mehmet ÇIĞŞAR

3.1.1.4.3. İzin Esnasında Evinde Ölen Askerler Üzerine Söylenen Ağıtlar

151. TALİHSİZ ASKERİN (ABDULLAH TOPAL) AĞIDI

Andırın'ın Torun köyünden Abdullah TOPAL, askerlik çağı gelince vatanî görevini yapmak için askere gider. Askerden evine izinli geldiği gece yatağında uyurken, annesi Ayşe TOPAL, iki kızının yardımıyla bir dostu yüzünden oğlunu odun kazmasıyla başına vurup öldürür. Talihsiz Abdullah'ın acı olayını duyan Reyhanlı Âşık Mehmet SÖNMEZ Abdullah'a çok üzülenek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Duymayan dostlara haber vereyim, Öz oğluna kıydı canavar anne. Düşman olduğunu nasıl bileyim, İnsan evladına kıyar mı anne?	6. Gece arkadaşlar bize geldiler, Evin durumundan haber verdiler, Konuşan sözlere kulak verdiler, Evlada zalimlik olur mu anne?
2. Dokuz ay karnında beni gezdirdin, Beni büyüterek asker eyledin, Anne sınıfına niye girmedin, Evlada zalimlik olur mu anne?	7. Annem tuzak kurmuş asker oğluna, Dayanamam anne ağır züluma, Bana ettiklerin geliyor yoluma, Bu kadar zalimlik olur mu anne?
3. Asker olunca vardım kıtama, Hemen mektubumu saldı anama, Korkarım bir gün kıyar canıma, Evladına düşman görmedim ana?	8. İzinli gelince eline geldim, Varıp şu anamı göreyim dedim, Düşman olduğunu ben yeni bildim, İnsan, evladına kıyar mı anne?
4. Sevinçle görevimi yapayım dedim, Teskereyi alıp döneyim dedim, Varıp da anamı göreyim dedim, Canıma düşmanmış bilmedim anne?	9. Nasıl koydun beni düşman yerine, Ne geçti acaba anne eline, Beni destan ettin elin diline, Demir miydi özün ey zalim anne?
5. Gurbet elde anne seni özledim, Baktım yollara da mektup gözledim, İzinli olarak yanına geldim, Tuzak kurduğunu bilmedim anne?	10. Geldiğimi haber verdin dostuna, Ettiklerin bir gün gelir yoluna, Nasıl elin varıp kıydın oğluna, Demir miydi özün ey zalim anne?

11. Uku geldi yatağıma uzandım,
Anne darbesiyle kana boyandım,
Bitmedi askerlik kadere yandım,
Bu kadar zalimlik olur mu anne?
12. Emekle besleyip ne tez unuttun,
Bir dost için anne yolundan saptın,
Şeytana aldanıp bu işi yaptın,
İnsan, evladına kıyar mı anne?
13. Kazmayı vurunca kafam ezildi,
Kaderim alınma kara yazıldı,
Askerlik bitmeden mezar kazıldı,
Bu kadar zalimlik olur mu anne?
14. Döner iken dönmez oldu dillerim,
Kıralaydı bana vuran ellerin,
Zindan olsun o yattığın yerlerin,
Mahşerde hakkımı ararım anne?
15. Vurunca kazmayı kanım saçıldı,
Hanemize derin yara açıldı,
Muraz almadan da kefen biçildi,
Nasıl kıydın bana ey zalim anne?
16. Bir dost için anne evlat vurulmaz,
Bu fani dünyadır kimseye kalmaz,
Aldanıp şeytana nefse uyulmaz,
Bu kadar zalimlik olur mu anne?
17. Hani oğlum diye severim derdin,
Ne idi benden meremin derdin,
Bir dost için anne kanıma girdin,
İnsan öz oğluna kıyar mı anne?
18. Beni öldürmekle şeref mi duydun,
Odun kazmasıyla başıma vurdun,
Ne idi suçum al kana koydun,
Evlada zalimlik olur mu anne?
19. Deli midir acep bilemiyorum,
Anamdır bir şey diyemiyorum,
Darılır diye soramıyorum,
Bu kadar zalimlik olur mu anne?
20. Bu zalim anamı duyanlar oldu,
Köyümüz Torun'a gelenler oldu
Cesedimi görenin gözleri doldu,
İnsan evladına kıyar mı anne?
21. Niye büyütüp de, niye öldürdün,
Düşmanlar gibi de bana saldırdın,
El alemi başımıza güldürdün,
Demir miydi özün ey zalim anne?
22. İzinli gelince yakdın canımı,
Yatağa boyadın kızıl kanımı,
Kimseye vermesin böyle zalimi,
Evlada zalimlik olur mu anne?

23. Adım Abdullah'tır geldim sılaya,
Zalim anne ile kaldım belaya,
Birikmiş komşular bakar olaya,
Bu kadar zalimlik olur mu anne?
24. Annem ile bacım hepsi bir evde,
Kıydılar canıma yattığım yerde,
Kader kara ise ne gelir elde,
Nasıl kıydın bana ey zalim anne?
25. Yılan dokunmaz tatlı uykuda,
Birliğim bekliyor gözleri yolda,
Bilmiyorum anamı hangi bir soyda,
Evlada zalimlik olur mu anne?
26. Kıtam telgrafla beni arıyor,
Beni öldürmüş de annem gizliyor,
Görevli askerler beni soruyor,
Bu kadar zalimlik olur mu anne?
27. Annem bacım karakola vardılar,
Varınca orada soru sordular,
İfade alındı suçlu buldular,
İnsan evladına kıyar mı anne?
28. Karakolda bacım ikrar eyledi,
Annem düşünerek cevap vermedi,
Suçu belli oldu yüzü gülmedi,
Nasıl kıydın bana ey zalim anne?
29. Komşumuz Abdullah beraber oldu,
O da annem ile şeytana uydu,
Kazıp gübreliğe çuvalla koydu,
Çeker cezasını o zalim anne?
30. Anne olan anne yapar mı böyle,
Suçum var ise de, halama söyle,
Kınandın bütün, şehirle köyle,
İnsan evladına kıyar mı anne?
31. Annem çekemedi benim nazımı,
Mevlam kara yazmış benim yazımı,
Nasıl katil etti iki kızını?
Bu kadar zalimlik olur mu anne?
32. Dört ay cesedim gömülü kaldı,
Şu benim annem sevdaya daldı,
Sağolsun adalet öcümü aldı,
Çeker cezasını o zalim anne?
33. Gömülü cesedim çıktı meydana,
Bilmiyorum suçumu ne yaptım sana?
Niye bir annelik yapmadın bana,
Evladına düşman görmedim anne?
34. Birliğim orada bekler yolumu,
Beni öldürüp gömdü ölümü,
Asker oğluna yaptı zulümü,
Bu kadar zalimlik olur mu anne?

35. Gübrelik kazılıp cesedim çıktı,
Şu zalim annem canımı yaktı,
Hakim savcı gelip keşfine baktı,
İnsan evladına kıyar mı anne?

36. Evimizin yanmaz gayrı çırası,
Oğlunu öldürmüş zalim anası,
Abdullah Topal'ın ağır yarası,
Nasıl kıydın bana ey zalim anne?

37. Bundan sonra gayrı güler mi yüzüm?
Böyle miydi bana annelik sözün,
Kalmadı bakacak ellere yüzün,
Evlada zalimlik olur mu anne?

38. Ne idi garezin tatlı canıma,
Beni öldürüp de girdin kanıma,
İnsan kıyar mı hiç, asker oğluna,
Bu kadar zalimlik olur mu anne?

39. Hakim savcı geldi olay yerine,
Yazmak için kalem aldı eline,
Düştü adaletin şükür eline,
Çeker cezasını o zalim anne?

40. Bana oldu kimselere olmasın,
O Ayşe anamın yüzü gülmesin,
Dünyada ahrette yer bulamasın,
Çeksin cezasını o zalim anne?

41. Kaderimi yazın mezar taşıma,
Annem düşman gibi çıktı karşıma,
Askerlik bitmeden geldi başıma,
Nasıl kıydın bana ey zalim anne?

42. Babam öldü, öksüz kaldım yuvada,
Demedim kötülük gelir anadan,
Kurtulamadım ben böyle beladan,
İnsan öz oğluna kıyar mı anne?

43. Âşık Mehmet der ki bitiyor sözüm,
Duydum bu acıya dayanmaz özüm,
Yazarken destanı yaş doldu gözüm,
Ben de bu acıya üzüldüm anne?

Halk Şairi Mehmet SÖNMEZ

152. YASİN'İN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Hacı Mehmet Hoca (KARANFİLOĞLU)'nın oğlu Yasin, askere gitmek için beklemektedir. Babası bir gün abdest alırken oğluna: "Oğlum Yasin abdest leğeni bana getir" der. Yasin de leğeni getirmez. Oğluna çok kızan baba: "Oğlum askerden tepkil ala gele de ölesin" diyerek beddua eder. Yasin askere gider üç ay sonra tepkileye (hava değişimi) gelir. Babası yağ ile bal ile oğlunu besler, ama Yasin'in ölümüne engel olamaz. Hacı Mehmet, oğlunu kendi eliyle yıkayıp teneşire çıkarır ve bu acıyla oğluna aşağıdaki ağdı söyler:

1. Yıkılası nazlı dere, Kesmeleri sıra sıra, Yasin oğlum talim etmiş, Ökcesine vura vura.	5. Çınarlı'da goca tarla, Biderini saçıcıyım, Müşdereler hep toplanmış, Dükgenini açıcıyım.
2. Anasının adı Döne, Kül oluyor yana yana, Yasin oğlum hasda olmuş, Su içiyor gana gana.	6. Maraş'ında dağlarına, Şeker akmış bağlarına, Eceb Yasin vardı m'ola, Usdasının evlerine.
3. Dağlarda biter menevşe, Bacısının adı Anşa, Ne ağlıyon Kele gızım, Yazılannarı gelir başa.	7. Babasının adı Memmed, Allah'dan diledi rahmet, Eceb Yasin küskün m'ola? Yasin'ime eylen minnet.
4. Evimizin yanı dere, Sular akar çağlayarak, Biz Yasin'e düğün gurduk, Posda posda ağlayarak.	8. Allah'dan dileyim şöyle, Hürü gızını yoldaş eyle, Canım gurban guzum sana, Hakgını da halal eyle.

Mehmet BAKACAK

3.1.1.5. ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE ÖLDÜRÜLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

3.1.1.5.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar

153. ÇOKAKLI AHMET PAŞA'NIN OĞLU DURAN'IN AĞIDI

*Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan, Çokak ve civarının ağası olan Kayıran soyundan gelen Ahmet Paşa'nın oğlu Duran ile ilgili birden fazla rivayet vardır: 1. Rivayet: Ahmet Paşa'nın üç eşi vardır: Bu üç eşinden sadece birinin erkek bir evladı dünyaya gelmiştir. Ahmet Paşa'nın oğlu analığı olan ve Sislikızı diye bilenen kadına: "Et pişir de yiyeyim" der. Sislikız da: "Zıkımın dibini ye, pişir de ye" der. Ahmet Paşa'nın oğlu Duran da bir evin tek oğlu olayım da bana böyle yapılsın diye sinirlenir ar eder, damlacık geçirir ve ölür. Ölen oğlunun arkasından anası ve diğer yakınları aşağıdaki ağıdı yakar: (**Ümmü Gülsüm TANER**)*

*2. Rivayet: Andırın'ın Çokak köyü ve civarının ünlü ağası Ahmet Paşa'nın üç hanımı vardır ve üç hanımından tek bir oğlu vardır. Ahmet Paşa'nın tek oğlu olan Duran okula gider, öğleyin yemek için eve gelir: "Ben acıktım bana et pişirin de yiyeyim" der. Analığı olan Sislikızı oğlanı kıskandığı için etin içine zehir katar ve Duran'ın önüne koyar. Duran zehirli eti yer ve ölür. Ahmet Paşa'nın yanında çalışan Aziz adındaki kişinin kardeşi çok üzülerek Duran'a ağıt yakar: (**Hacı Mustafa DUMAN**)*

*3. Rivayet: Ahmet Paşa Çokak ve civarının çok sevilen ağalarından biridir ve iki evlidir. Sislikızı diye bilinen hanımı, Çerkez kızıdır. Sislikızı Ahmet Paşayı zehirleyip öldürmek için kavurma kavurur, içine de zehir koyar ve mutfağa bırakır. Ahmet Paşanın oğlu Duran okuldan gelir ve çok acıkmıştır. Hemen mutfağa dalar ve zehirli kavurmayı yemeye başlar, analığı Sislikızı: "Yeme" diye bağırır, ama Duran kavurmayı çoktan midesine indirmiştir. Duran kısa zamanda zehirlenerek genç yaşta hayata gözlerini yumar. Duran'ın annesi oğluna çok üzüdür ona o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar: (**Rabia DUMAN**)*

1. Allı bayrağını açın, Çerkez atlısını seçin, Ben oğluma düğün gurdum, Gelinnik asbabın biçin.	2. Ayağına vurduk sıvak, Merdiveni atmış ayak, Ben oolumu everiyom, Gelinine verin duvak.

3. Gemer tay gapıda bağlı,
Terkisinde gapıt bağlı,
Oolum okumadan gelir,
Kekili kalemi sağlı.
4. Atı Savrın'da sulanır,
Gelir gapıyı dolandır,
Duran'ın ölük diyorlar,
Duran'ın okumada galık.⁸⁶
5. Binboğa'nın suyu akar,
Yosulu dibine çöker,
Galma burada Duran'ım,
Sinek yer de mucuk çokar.
6. Binboğa'nın suyu ılık,
İçinde oynaşır balık,
Duran'a ölük diyorlar,
Duran okumada galık.⁸⁷
7. Sabahanan gün burnuna,⁸⁸
Arabası gıcır gıcır,
Altmış evli⁸⁹ Ahmet Paşam,⁹⁰
Yenice oldun muhacir,
8. Merdiveni seksen ayak,
Seksenine versem dayak,
Peygamber benizli yavrum,
Guru yere nasıl goyak.
9. Atı kikir kikir kişner,
Yemin yemez yerin deşner,
Deve kenni Sisiligızı,
Oturmuş da oya işler.⁹¹
10. Gel oturak Sisligızı
Biz de düzenledik saızı,
Ben oğluma gelin allım,⁹²
Bilmiyorum kimin gızı.⁹³
11. Çokağ'ın da al alması,
Dayımın telli zurnası,
Ne zor olur keke bibi,
Nişannılı gız galması.
12. Sabahanan bir guş ötdü,
Sesini sesime gatdı,
Gadanızı allım eller,
Oğlum da nazardan getdi.

⁸⁶ 1, 2, 3 ve 4 nolu dört Rabia DUMAN (GÜNGÖR)'dan kayd.

⁸⁷ 5 6 nolu dört. Mustafa DUMAN'dan kayd.

⁸⁸ Sabahanan seherinen, Foter Elif DALKIRAN.

⁸⁹ Atmış Ev: Ahmet Paşa'nın çiftçileri

⁹⁰ Altmış erli Ahmet Paşa, Foter Elif DALKIRAN.

⁹¹ 7, 8 ve 9 nolu dört. Hatice ÇERÇİ'den kayd.

⁹² Ben oğluma düğün gurdum Ü. Gülsüm TANER

⁹³ Bilmiyom ki kimin gızı. Ümmü Gülsüm TANER

13. Gır atı gapıda kişneyor,⁹⁴
Sandım ki çayır dişleyor,⁹⁵
Kör olası Sisligızı,⁹⁶
Oturmuş da oya işliyor.

14. Sabahanan erken duydum,
Duydum da şeytana uydum,
Deşirici Kürt mü sandım,
Bir çulpaza urfa guydun.

Murtaza YILMAZ

---

⁹⁴ Gıratı gapıda kişner, Hacı Mustafa DUMAN

⁹⁵ Ön ayağı yeri deşer, Hacı Mustafa DUMAN

⁹⁶ Deve kenni Sisligızı, Hatice ÇERÇİ

154. ÇOKAKLI AHMET PAŞA’NIN OĞLU KEMAL’İN AĞIDI

Andırın’ın Çokak köyünde yaşayan ve yörenin çok sevilen sayılan ağası olan Ahmet Paşa’nın çocuğu olmaz, sonra iki kadınla daha evlenir yine erkek evladı olmaz. Bunun üzerine Andırın’da yaşayan Abdurrahman Ağa ile evli olan kızının oğlu (yani torunu) Kemal’i evlatlık olarak alır. Ahmet Paşa’nun hanımlarından Sislikızı bu çocuğu kıskanır. Bir gün okuldan gelen çocuk Sislikızına: “Et pişir de yiyelim” der. Oda: “Zıkkım ye” der. Eti kavurur içine zehir atar. Eti yiyen Kemal kısa bir süre sonra ölür. Kemal’in ölümünden sonra Ahmet Paşa’nun hanımlarından Fakı’nın kızı, Sislikızı ve Şıh Efendi’nin karısı Fatma Hatun çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakarlar:

1. Böyük evin yapısı,
Gılbadan açık gapısı,
Alır şapkasın koklar,
Var mı Kemal’in kokusu?
2. Böyük evin aal gımı,
Ufak gabın çaal gımı,
Ne duruyon keke hatın,
Bebek sende deel gimi.
3. Çıkdım Çokağ’ın dağına,
Seyrettim her yanına,
Ben de gurban can da gurban,
Latifoğlu’nun soyuna.
4. Sabahınan gün burnuna,
Arabası gıcır gıcır,
Altmış evli Ehmet Paşa,
Yenice olmuş muhacir.

Ayşe GÜRBÜZ

155. BOŞ BEŞİK AĞIDI (BEBEĞİN AĞIDI)

Kadirli ile Andırın arasındaki Elmacık Yaylası civarında yaşandığı sanılan ağıdın haikayesiyle ilgili iki rivayet vardır. 1. Rivayet: Eskiden Yörükler bahar gelince kışları ılık olan Çukurova'dan yazları serin ve verimli olan Toroslara yaylalara çıkarlarmış. Yine bu göçlerden birinde Yörük kızı develeri birbirine çatar, bebeğini beşiğe koyar, devenin sırtına sarar ve develerin önüne düşer, develeri çeker gider. Bu arada ormanlık bir yerden geçerken alıcı bir karakuş bebeği beşiğinden alır ve gider. Eskiden gelinler iki üç yıl kayınbabalarıyla konuşmazmış. Gelin utandığından kayınbabasına söyleyemez. Konak yerine varınca bakarlar ki bebek yok. O yürek acısıyla Yörük gelini aşağıdaki ağıdı söyler:

Eskiden aşiret halinde yaşayan Yörükler yaylaya göçerlermiş. Yine Çukurova'dan yola çıkan göçebeler yaylalara gitmek için Andırın'a doğru yola çıkarlar. Yolda giderken bebeğin beşiğini deveye yükledirler. Yolda bebeğin beşiği çam ağacına takılır ve orada asılı kalır. Gelin de yeni gelinmiş. – Eskiden yeni gelinler iki üç yıl kayınbabalarından hicab ederek onunla konuşmazlarmış. – Gelin: “Konalğa yeri nasıl olsa yaklaştı. Bebeği geri gelir alırım” der ve utandığından kayınbabasına söyleyemez. Konalğa yerine varıp konarlar. Gelin bebeği almak için geri beşiğin yanına gelir ki karauuşlar (kara kuşlar) bebeğin gözünü oymuş. Yüreği yanık ana orada o acıyla şu ağıdı söyler: [Ali TEMİZ (Bebek Kee Ali)]

1. Yanık yerde ot mu biter, Bitse bile örk mü atar, Mevlam bir daha verir amma, A bebeğim yerin mi dutar.	3. Başımın heril eğmesi, Döşümün gümüş düğmesi, Ya nineyim ağca bebek, Bir gönüm Çukurova'da.
2. Gökde yıldızlar yılışır, Guzgunlar üleş belişir, Ağlamıya ar ediyom, Garşıda duşman gülüşür.^{97 98}	4. Gara guş döner havada, Cücüğü gomaz yuvada, Ya nineyim ağca bebek, Bir gönüm Çukurova'da.⁹⁸

⁹⁷ 1 ve 2 nolu dört. B. K. Ali TEMİZ'den kayd.

⁹⁸ 3 ve 4 nolu dört. Ayşe ÖKSÜZ'den kayd.

5. Bebeğimin beşiği çamdan,
Yuvarlandı düşdü damdan,
Şimdi emmileri gelir,
Kimi Urum'dan kimi Şamdan.
Nenni bebeğim nenni.
6. Bebeğin beşiğ ala,
Ben sallarım gene gene,
Bebek de doymuyor nene,
Nenni bebeğim nenni.⁹⁹
7. Deveyi deveye çatdım,¹⁰⁰
Üzengisin üsdüne atdım,¹⁰¹
Kayın babamdan hecab etdim,
Bebek galdı diyemedim,
Nenni bebeyim neni.
8. Helginciğ'in gayaları,¹⁰²
Çan çalıyor mayaları,¹⁰³
Zor muyumuş ağ bebeğim?
Garuuşun soyaları.
9. Garşıda gurtlar uluşur,
Bebeemi kuzgun bölüşür,
Geri döndüm bakdım ıdı,
Gavur düşmannar gülüşür,¹⁰⁴
Nenni bebeyim nenni
10. Yanık yerde ot bitmez,
Biter ama örkün atmaz,
Allah bir daha verir amma,
Ağ bebem yerin tutmaz,
Nenni bebeyim nenni.
11. Andırın'dan kakdık yayan,¹⁰⁵
Dayan hey dizlerim dayan,¹⁰⁶
Şimdik emmilerin gelir,
Kimi atlı kimi yayayan,¹⁰⁷
Nenni bebeyim nenni.
12. Bebeğimin beşiği bakır,
Ben sallarım takır tukur,
İçindeki Mulla Bekir,
Nenni bebeğim nenni.
13. Deve deveden üce,
Deveyi yüklettik gece,
Ağlıyamadım ağ bebeyim,
Yurda varmayınca gece,
Nenni bebeyim nenni.
14. Armitçık'da tütün tüter,
Başı çanlı kuşlar öter,
Mevlam bir dee verir amma,
A bebeğim yerin mi dutar,
Nenni bebeyim nenni.

Safiye TEMİZ

⁹⁹ 5 ve 6 nolu dört Güllü GÜLMEZ'den kayd.¹⁰⁰ Gateri gatere çatdım, Raziye ŞENSOY¹⁰¹ Yularımı üsdüne atdım, Ayşe ÖKSÜZ, İpini boynuna atdım, Raziye ŞENSOY¹⁰² Hayaları huyuları, Ayşe ÖKSÜZ, Gargılığın kayaları, B. K. Ali TEMİZ, Almali'nın gayaları, Raziye ŞENSOY¹⁰³ Çan düver de mayaları, Raziye ŞENSOY¹⁰⁴ Çadırdı düşman gülüşür, Güllü GÜLMEZ¹⁰⁵ Almacık'dan çıkdık yayan, Raziye ŞENSOY¹⁰⁶ Almacık'dan çıkdık yayan, Raziye ŞENSOY¹⁰⁷ Emmim atda gendim yayan, Raziye ŞENSOY

156. YONCALI ÖMER'İN AĞIDI - 1

Ağıda konu olan Ömer ile ilgili iki rivayet vardır: 1. Rivayet: Ömer adlı genç, Dirgen Aliler denilen kişilerle Afşin'de yayla yüzünden kavga eder ve bir iki tane adam vurur. Atatürk'ün zamanında olan bu olaydan sonra Ömer kaçır. Yetkililer de bulunmaksızın ve vurulacak diye emir verir. Müfrezeler gelir Ömer'in köyünü basar. Ömer de yakalanmamak için yonca tarlasının içine saklanır. Köylünün biri askerlerden biraz dayak yiyince, can tatlı gelir ve Ömer'in kaçtığı yeri söyler. Müfrezeler Ömer'in etrafını çevirirler ve orada Ömer'i vururlar. Ömer bu arada nişanlıdır. Ölümünden sonra çok üzülen anası, bacısı ve nişanlısı Ömer'e ağıt yakar. (Mustafa GÖĞÜS)

1. Rivayet: Andırın'ın Halbur Yaylası ile Sisne (Altın Yayla) köyü arasında Yoncalı denen yerde eşkıyayı bekleyen jandarmalar yanlışlıkla Ömer adlı genci vururlar. Bu acı olay üzerine Ömer'in bacısı kardeşine aşağıdaki ağıdı yakar: (Duran HACİMEHMETOĞLU)

1. Gamyon gelir harlayarak, Lambaları parlıyarak, Omar gardaş can veriyor, Mor kekili terliyerek of of.¹⁰⁸	4. İlan edin gazeteye, Omar gimib var mı yiğit, Bin Omar'ın bacısıyım, ?. . . . .¹¹⁰
2. Oy oy oy oy omar gardaş, Nola bacın öleyidi, Bacıym da guzuları, Nola yetim galaydı.¹⁰⁹	5. Yoncalı'nın boz dumanı, Hökümet bilmez amanı, Omar yükünü teğlemiş, Ot biçim orak zamanı.
3. Sabahınan sabahınan, Gayfe gelir tabağınan, Omar bacın gurban sana, Gucağında bebeğinen.	6. İzarım atdım başıma, Canımı aldım dişime, Ben kimseye görünmezdim, Candarma geldi garşıma.

¹⁰⁸ 1 nolu dördlük, Ömer HÖBEK'ten kayd.

¹⁰⁹ 2 dördlük, Duran Hacı MEHMETOĞLU'ndan kayd.

¹¹⁰ 3 ve 4 nolu dört. Raziye ŞENSOY'dan kayd.

7. Bacısının adı Emiş, ¹¹¹
Gır atın eyeri gümüş,
Angara'dan İsmet Paşa,
İll'Omar'ı vurun demiş.
8. Yoncalı'da gül ekili,
Gardaş Gaymakam vekili,
Şöyle döndüm bakdıkımdı,
Gan olmuş gara kekili. ¹¹²
9. Aşşağıdan gelen gazlar,
Ardı gelir önü gözler,
Biz Omar'a düyün gurduk,
Davılsız oynuyor kızlar. ¹¹³
10. Yoncalı'dan yol aşıyor,
Vara vara gavışıyor,
Omer'imi vuran Kürtler,
Golu bağlı savışıyor.
11. Hacısıyım hucusuyum,
Mor goyunun sucusuyum,
İncitmen de dokdurlarım,
Ben Omar'ın bacısıyım. ¹¹⁴
12. Yoncalı'nın başı dölek,
Yağmır yayar olur gölek,
Sanki biz de gelinm'olduk,
Al yeşilli telli duvak.
13. Gapısı da dört ganatlı,
Savışamaz gelen atlı,
Ben gardaşa türkü yaktım,
Kime ça'aram dertli dertli. ¹¹⁵
14. Yoncalı'nın ince yolu,
Gede gedede gavışır,
Omar'ı vuran esgerler,
Zehnetinen savışır.
15. Omar Osman gardaşlarım,
Getmez buradan gışlarım,
Bana da deli diyorlar,
Deli miyim arkadaşlar?
16. Yayladan tokmak indirdim,
Döğmesin döğdürrüm diye,
Gutnudan asbab kesdirdim,
Öznesini öğdürrüm diye.
17. Fincan dizdirdim tabağa,
Yerde gıratın göbee,
Cıgıl cıgıl ağlaşıyor,
Omar'ımın çift bebee.
18. Omar Osman der miyidim?
Hec dilimden gor muyudum?
Anam bana ölü salmış,
Zehir olsun yer miyidim? ¹¹⁶

¹¹¹ Annesinin adı Emiş, Ömer HÖBEK

¹¹² 5, 6, 7 ve 8 nolu dört.. Halil GÖK'ten kayd.

¹¹³ 9 nolu dörtlük, Bayram TÜTEN'den kayd.

¹¹⁴ 10 ve 11 n. dört. Eşe BARAKLI'dan kayd.

¹¹⁵ 12 ve 13 nolu dört. Ayşe ZORLU'dan kayd.

¹¹⁶ 14 , 15, 16, 17, 18 nolu dört Ayşe GÜRBÜZ'den kayd.

19. Ne yatıyon abainan,
Üsdünü ördüm libainan,
Şimdi emmin dayın gelir,
Bir belicik abainan.¹¹⁷

20. Yoncalı'dan yol aşıyor,¹¹⁸
Cılga cılga gavışıyor,¹¹⁹
Ömer'imi vuran asker,¹²⁰
İlgın ilgın savışıyor.¹²¹

Anası:

21. Yoncalı'nın boz dumanı,
Hökümet bilme zamanı,
Biz Omar'a düün gurduk,
Ot biçim'orak zamanı.

22. Yoncalı'nın cılga yolu,
Gide gide gavuşuyor,
Seni vuran cendermeler,
Çalımınan savışıyor.

23. Bacısının adı Döndü,
Duyan eller bütün yandı,
Ben gardaşa öldü demem,
Yozunan Haleb'e girdi.

24. Bacısının adı Eşe,
Yazılannar gelir başa,
Kör olası cendermeler,
Nişan almış altın dişe.

Nişanlısı:

25. Ne yatıyon hecin gimi,
Burma bıyık sicim gimi,
Ben ağlarım baş ucunda,
Anan gızı bacın gimi.

26. Aşşağıdan gelen gazlar,
Önü gelir ardın gözler,
Biz Omar'a düyün gurduk,
Davılsız oynuyor gızlar.

27. Ne enişin dibindeyim,
Ne yokuşun başındayım,
Bana dulluk yakıştır mı?
On üç on dört yaşındayım.

Bacısı

28. Gardaşımın adı Ali,
Odasının içi halı,
Yekinsene Omar gardaş,
Bibilerin oldu deli.

29. Bacısının adı Eşe,
Yaşa babam oğlu yaşa,
İll'Omar'ı vurun demiş,
Ankara da Kemal Paşa.

Mustafa GÖĞÜS

¹¹⁷ 19 n. dörtlük Döne BAKACAK'tan kayd.

¹¹⁸ Yoncalığın yolu iki, Döne BAKACAK

¹¹⁹ Birbirine gavışıyor, Döne BAKACAK

¹²⁰ Omar'ı vurun Kürt candarma, Ömer HÖBEK

¹²¹ 20 nolu dörtlük Hüsne ÖKSÜZ'den kayd.

157. YONCALI OMAR'IN AĞIDI - 2

1. Yoncalı'nın cılga yolu,
Yara vara gavişiyor,
Omar'ı vuran cendermeler,
Elveninen savışıyor.
2. Hota babamoğlu hota,
Gardaş biner yağız ata,
Nişannın Yarpız'dan öte,
O da duyar hota çalar, babamoğlu.
3. Yoncalı'nın söütleri,
Dal dal oldu bitdi m'ola?
Omar'ı vuran cendermeler,
Silasına yetdi m'ola?
4. Hota babamoğlu hota,
Gardaş biner yağız ata,
Nişannın Yarpız'dan öte,
O da duyar hota çalar, babamoğlu.
5. Sabahınan sabahınan,
Gayfe gelir tabağınan,
Bacın sana gurban olsun,
Gucağında bebeğinen.
6. Hota babamoğlu hota,
Gardaş biner yağız ata,
Nişannın Yarpız'dan öte,
O da duyar hota çalar, babamoğlu.
7. Punara inmiş su içmiye,
Atına yonca biçmiye,
Düşman karşıdan gelişin,
Namıs eylemiş gaçmiye.
8. Hota babamoğlu hota,
Gardaş biner yağız ata,
Nişannın Yarpız'dan öte,
O da duyar hota çalar, babamoğlu.
9. Gara kekil dutam dutam,
Arasına güller gatam,
Yarpız'a da tel vuruldu,
Ben bu gece nasıl yatam, babamoğlu?
10. Hota babamoğlu hota,
Gardaş biner yağız ata,
Nişannın Yarpız'dan öte,
O da duyar hota çalar, babamoğlu.
11. Evli diyel daha ergen,
Yoncalı'ya olmuş sergen,
Yok mu bu yiyidin evi?
Üsdüne getirin yorgan, babamoğlu
12. Hota babamoğlu hota,
Gardaş biner yağız ata,
Nişannın Yarpız'dan öte,
O da duyar hota çalar, babamoğlu
13. Yüce da'an gıcısıyam,
Mor goyununnergisiyem,
Gazatıya ilan edin,
Ben Ömer'in bacısıyam.
14. Hota babamoğlu hota,
Gardaş biner yağız ata,
Nişannın Yarpız'dan öte,
O da duyar hota çalar, babamoğlu.

Âşık Mustafa KELEŞ

158. DEMİRCİOĞLU'NUN AĞIDI

Evvel zamanlarda Andırın ile Göksun arasındaki Meryemçil Beli'nde Köroğlu denen biri yolu bekler ve gelen geçenin önünü kesermiş. Bir gün Köroğlu'nun karşısına Demircioğlu denen biri çıkar. Demircioğlu cebinden bir bakır para çıkarmış, Köroğlu: "Bu para bana yaramaz" demiş. Demircioğlu parayı Köroğlu'nun elinden hızla çekmiş ve: "Ben seni parayla satın alırım, sen benimle burada kalacaksın" demiş. Sonunda Beraber yaşamaya başlarlar. Köroğlu bir gün bir silah yapar. Demircioğlu silaha bakıp: "Bu silah adam öldürmez" der. Köroğlu: "Öldürür" der. Demircioğlu Köroğlu'na: "Haydi bana sık bakalım öldürecek mi ?" der. Köroğlu da sıkınca Demircioğlu hemen oracıkta yere yığılır ölür. Bu olaya çok üzülen Köroğlu Demircioğlu'na aşağıdaki ağıdı yakar:

1. No'ldu Demircioğlu'm n'oldu?

Eliminen vurdum öldü,
Çamlıbeller issiz galdı,
Hanı benim Demircioğlum?

2. Bağrımı da yemiş bitler,

Ganını yalamış gurtlar,
Çamlıbel'de goçyiyitler,
Hanı benim Demircioğlum?

3. Birim birim bitirdiyim,

Arkam'alıp götürdüyüm,
Evlad deyi yitirdiyim,
Hanı benim Demircioğlum?

Döne HÖBEK

159. VURULAN TTNCLERİN AĞIDI

Osmaniye'nin Dziği (Haruniye) ilĐesinin Hacılar köyüne altı arkadaş tütün almaya giderler. O zamanda tütün yasaktır. Jandarma bu altı kişinin peşine düşer. Askerler altı kiŐiden birini vurur. Vurulup yaralanan kişi Đok acı ĐektiĐinden aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Hacılar köyüne de anam basĐın oldu,
Tütünün dengleri de anam yasĐıĐım oldu,
Zalım gardaşlarım da anam gaŐdıĐım oldu,
Gelin arkadaŐlarım gelin yanıma,
Sebebim o ttnm basın ganıma.
2. Hacılar köyünde de anam ataŐım yanar,
Yüze elli tene mermi de anam üstümde döner,
Ellerin dalına da anam bülbüller gonar,
Bizim dala blbil deel baz inmez.
Gelin arkadaŐlarım gelin yanıma,
Sebebim o ttnm basın ganıma.
3. Öteden beriden anam Hacılar köyü,
Gelir Erciyes da'andan da iÇilmez suyu,
Yanıma gelmiyor da ahbabın biri,
Gelin ahbeblerim gelin yanıma,
Sebebim o ttnm basın ganıma.
4. Hacılar köyüne vardım da anam tütün almazlar,
Bozallar dengleri de anam para vermezler,
Vuruldım arkadaşlar da hep yanıma gelmezler,
Gelin arkadaŐlarım gelin yanıma,
Sebebim o ttnm basın ganıma.

Hacı Ahmet TEMİZ

160. ÖLEN EŞKIYA'NIN AĞIDI

Kıçıgırık, Çiçekli Halil ve diğer arkadaşları eşkiyadır. Düşmanları bunları Günerce'de çevirirler ve birini vururlar. Kıçıgırık ve Çiçekli Halil kaçarlar. Ölen eşkiyanın yakınları aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gürece'nin gündün yüzü,
Yannarıma indi sızı,
Gırıda'nın Döndü gızı,
Yaktı kül eyledi bizi.

2. Gürece'de çevirdiler,
Gurşununun gavırdılar,
Vurun deyi bağırdılar,

.....

Mehmet KARAGEDİK

161. KAÇAKÇI HACI'NIN AĞIDI

Andırın'ın Geben Kasabasında yaşayan ve kaçakçılık yapan Kaçakçı Hacı jandarmalar tarafından vurulur ve arkasından onun için aşağıdaki ağıt yakılır:

1. Hacım gadanı alıyım,
Yoluna gurban oluyum,
Sen ölme de ben ölüyüm,
Sen de galaydın el gimi.
2. Urumlu'nun başı gaynak,
Hacım'ın da yaresi oynak,
Elde bir düğün olursa,
Gardaş oynamam deynek.
3. Hacım seni çevirdiler,
Burda diyen çığırdılar,
Sehebsizliğin yüzünden,
Gurşununan gavurdular.

Döne BAKACAK

162. İNCE (SAFİYE) MEMMED'İN AĞIDI

*Andırın-Kadirli yörelerinde Eşkîyalık yapan Safiye Mehmed hikâyesiyle ilgili birden fazla rivayet vardır: 1. Rivayet: Safiye Mehmed Çetesi on bir kişidi. Hükümet halktan çok tepki alacağını düşünerek Kürtlerden bir çeteyi Safiye Mehmed Çetesinin üzerine gönderir. Tuvaras denilen yerde Safiye Mehmed ve çetesi koç boğazlayıp yerken, Kürtler baskın yapar ve Safiye Mehmed ile on bir çetesini orada öldürür. Sonra da Safiye Memed ve arkadaşlarının ardından yakınları ağıt yakar: (**Şemsi KODAL**)*

*2. Rivayet: Kadirli'nin Binboğa köyünde doğan İnce Memed çok ünlü bir eşkıyadır. Asıl adı Safiye Memmed'dir. Yaşar Kemal ise romanında bu ismi İnce Memed yapmıştır. İnce Memed 11 kişilik arkadaşıyla birlikte yaylalık bir evde yiyip içerken başka bir eşkıya çetesi tarafından baskın yapılarak öldürülür. İnce Memed'e kendi akrabalarından biri bir ağıt söyler: (**Mahmut TAŞKAYA**)*

*3. Rivayet: Safiye Mehmed söylenenlere göre Saimbeyli'nin Çötten köyünde yaşayan bir köylü vatandaştır. Eskiden küçük bir şeye küsen, düşman edinen kişiler çare bulamayınca dağa eşkıya çıkarmış. Safiye Mehmed'in de bir düşmanı varmış ve Safiye Mehmed de eşkıya çıkmış. Bu arada Safiye Mehmed'in Kürtlerle arası açılmış, özellikle Alo Çetesiyle. Bir gün Safiye Mehmed ve on bir arkadaşı koç kesmişler ve yemek üzereyken Alo Çetesi gelmiş. Andırın'ın Çokak köyüne yakın olan Tuvaras denilen yerde etraflarını sarmışlar ve orada çatışma çıkmış. Kürtlerin Alo Çetesi Çatışmada Safiye Mehmed çetesinin hepsini öldürür. Bu acı olay üzerine Safiye Mehmed'in bacısı aşağıdaki ağıdı yakar: (**Mehmet ÇIĞŞAR**)*

1. ....

Dedesi pazara gitmiş,
Onbeş tane cahil uşak,
Alaman yerine getmiş.

2. Çamurda bağlanır poçu,
Gallesçe yüzüyor goçu,
Neyidi de gilli Kürtler?
Bu uşacakların suçu?¹²²

3. Evimizin önü bosdan,
Bizde olduk ele desden,
Öldü'ünü gaygetmiyom,
Sen'öldüren Kelgadı Osman.¹²³

4. İnce Memed okur yazar,
Galles Ali fişsek düzer,
Çok sıkışmış aslanların,
Eli ile mevzi gazar.¹²⁴

¹²² 1 ve 2 nolu dördtl. Şemsi KODAL'dan kayd.

¹²³ 3 nolu dördtlük Nadire ERKEK'ten kayd..

¹²⁴ 4 nolu dördtlük. Ali KODAL'dan kayd.

5. Ekinin içinde yatar,
Elini annına dutar,
Kör olası gıllı Kürtler,
Esiklere mevzi tutar.
6. Tuvaras'ın boz yılanı,
Akar dolanı dolanı,
Sürmeleşim can veriyor,¹²⁵
Gana beleni beleni.¹²⁶
7. Biri Yoscu bir Mulu,
Yağmır yağar sulu sulu,
Yetişin hey Allah'ın gulu,
Düşman bizi öldürdü.¹²⁷
8. Tuvaras bundan ötesi,
Çardakta tütün tütesi,
Bu harbeden kimdelerse,¹²⁸
Safiye Mehmed çetesi,¹²⁹
9. Tuvaras'da biter neene,
Kamilde vuruldu gene,
Safiya Mehmed harbediyor,
Kürtlerinen döne döne.
10. Galleş Halil fişsek düzer,
Mehmed gardaş okur yazar,
Berk sıkışmış çetelerim,
Gamayınan siper gazar.
11. Galleş fişsek sıkımaz boşa,
Kamil düşememiş doşa,
Canı canınan deşmiş,
Yaşa da gar'aslannar yaşa.
12. Tuvaras'ın yolu daşlı,
Ben ağlarım gözüm yaşlı,
Siz Memmed'i bilmeniz mi?
Ale de gözlü galem gaşlı.¹³⁰

Mehmet ÇIĞŞAR

¹²⁵ On bir gişi can veriyor, Ali KODAL, Sürmel'eşim harp ediyor, Nadire ERKEK

¹²⁶ 5 ve 6 n. dörtlü Godaman Ali YILMAZ'dan kayd.

¹²⁷ 7 n. dörtlük Mehmed KARAGEDİK'ten kayd.

¹²⁸ Şu gırılan kim derlerse, Godaman Ali YILMAZ

¹²⁹ İnce Memed'in çetesi. Ali KODAL

¹³⁰ Uzun boylu gara gaşlı. Mahmut TAŞKAYA

163. SARI MULLA (MULLACIK)'NIN AĞIDI - 1

Andırın ve Kadirli sınırlarında eşkiyalık yapan Mullacık ile ilgili birden fazla rivayet vardır: 1. Rivayet: Bulgurkaya'nın Karadut obasında yaşayan, Ayşe Bekar'ın dedesi olan Mullacık (Sarı Mulla) adam öldürür, eşkiya olur. Bunun üzerine hükûmet Mullacık'ın peşine düşer. O zamanlar Karadut köyünün muhtarı olan Şerif Fakı, Sarı Mulla'nın yerini haber verir. Sonunda iki yere tuzak kurulur ve jandarmalar beklemeye başlar. Mullacık Gargılık'ın boyununda bulunan Kışlak denen yerden geçerken jandarmalar görür ve Mullacık'ı vurur öldürürler. Devlet Mullacık'ın kafasını istemiştir. Mullacık'ın kellesini kesip, heybeye koyup götürürler. Bu olayı duyan anası o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar: (Ayşe BEKAR).

2. Rivayet: Andırın'ın Karadut köyünde yaşayan Sarı Mulla, kısa adıyla Mullacık diye bilinen kişi dayısının kızı Döndü'ye âşık olur. Döndü de Mullacık'ı sevmektedir. Sarı Mulla dayısına düğürcü gönderir. Dayısı: “Mulla babasının askerden getirdiği mavzeri bana verirse kızımı ona veririm” diye haber gönderir. Mulla, babasına yalvarır ve mavzeri alarak dayısına götürür verir. Mavzeri alan Dayısı kızına: “Sen Mulla'ya varıcın sen ona yüz verdin” diye kızını vurur. Mullacık öte edip beri edip mavzeri geri alır. Dayısını takibe başlar. Sonunda Sarı Mulla dayısını Öteyüz denilen yerde bir evde bulur ve yedi kurşun birden sıkar. Sonra da Döndü'nün mezarının başına gelir ve Döndü'ye o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar. Daha sonra Mullacık kaçır ve eşkiyalara karıştır. Devlet, başına ödül koyar. Peşine de jandarma çıkar. Bu arada Mullacık'ın ünü her yere gürşun işlemez diye yayılır. Jandarmalar, Kargılık denilen yerde Mullacık'a pusu kurar ve vurur. Ölüsünün üzerine belki ölmemiştir diye üç gün varılmaz. Üç gün sonra köylüler gelip kafasını kesip hükümete teslim ederler. Oğlunun öldürüldüğünü duyan Mullacık'ın annesi de çok üzümlere oğluna aşağıdaki ağıdı yakar: (Celil DALKIRAN).

3. Rivayet: Mullacık denen kişi anası dul olan bir kadının oğludur ve attığını vuran biridir. Köyden bir kişi Mullacık'ın anasını rahatsız etmeye başlar. Kadın: “Beni rahatsız etme seni paltayla keserim” der. Adam yine bir gece gelir pencereden kafasını içeri sokar. Kadın da paltayı her ihtimale karşı hazırlar ve hamur yoğurmaya başlar. Kadın Paltayla adamın boynuna vurunca kafasını boynundan koparır. Mullacığın anası bu adamın dizinden aşağıyı bir parça, yukarısını bir parça ve kollarını ve kafasını bir parça eder ve Keşiş (Keeş) suyunun en seldiren bir yerine atar. Sarkıntılık yapan adamın akrabaları kadına dolandığını bildikleri için adam gelmeyince: “Bunu Mollacık

öldürdü” diye ortalıkta konuşmaya başlar. Bu arada Andırın ve Kadirli yöresindeki eşkıyaları yakalamak için Ankara’dan Nazmi Paşa komutasında bir müfreze taburu 1930’lu yıllarda bölgeye gelip eşkıyaların peşine düşer. Karadut ve Kargılık yöresinde yaşayan ve muhtar olan Şerif Fakı ve Tilkioğlu adlı kişiler askere gitmez. Mullacık da Kadirli’ye gider ve Kadirli’den geri dönüşünde Şerif Fakı’nın evine misafir olur. Mullacık’ın Şerif Fakı’nın evinde olduğunu öğrenen Tokmaklı karakolu: “Eve bomba atarak öldürelim” der. Şerif Fakı, kabul etmez: “Ben evimde kimseyi öldürtemem. Ancak Mullacık evden çıkıp gittiğinde size haber gönderirim o zaman vurursunuz” der. Mullacık sabah uyanır, kalkar gitmeye hazırlanır. Şerif’in hanımı gitme kahvaltı yap dediğinde Mullacık: “Hayır hemen gideceğim bugün rüyamda bir silah patlattım, aklım bende yok ben bende değilim” der ve evden ayrılır. İki jandarma sabah erkenden Sakartaş denilen yere otur ve mevzi alırlar. Ve Mullacık’ı orada vururlar. Acı haberi duyan Mullacık’ın annesi oğluna ağıt yakar: (Âşık Ali ATEŞ).

1. Gargılığ’ın har deresi, Hayli çekiyor arası, Yenil dedim yenilmedi, Yeniyor mu martin yarası.¹³¹	4. Evimizin gündün yüzü, Belli oldu atın izi, Dul mu galdın kele gelin, Gaytancı Hoca’nın gızı.
2. Gargılığ’ın gan deresi, Ganınan dolmuş arası, Güvenirdim Sarı Mulla’m Nerende gürşun yaresi.	5. Garadut’da dallı mezar, Yel eser de gumu tozar, İnanmaz gavırın dölü, Gelir mezerini gezer.
3. Garadut’da görüküyor, İmam Kehye birikiyor, Martin götüren golları, Gürşun yemiş gerikiyor.¹³²	6. Gızılıklar gızarıyor, Akan sular duruluyor, Körolası Şerif Fakı, O da içinde görünüyor.¹³³

¹³¹ 1 nolu dörtlük Ayşe BEKAR. ’dan kaydedilmiştir.

¹³² 2 ve 3 nolu dörtlükler Eşe BARAKLI’dan kaydedilmiştir.

¹³³ 4, 5 ve 6 nolu dörtlükler Âşık Ali ATEŞ’ten kaydedilmiştir.

7. Geçtiğin yer dar mıydın?
Mullam gurşun zor muydu?
Şakir Kadı içinde bile,
Şerif Fakı var mıydı? ¹³⁴
8. Gargılık'da görükyor,
Gumandanlar birkiyor,
Gurşun yemiş Sarı Mullam,
Aa bilekler gerikiyor.
9. Gargılık'da gan deresi,
Gan ile dolmuş arası,
Güvenirdim Sarı Mullam,
Aa döşde gurşun yarası. ¹³⁵
10. Gargılık'da görülüyor,
Gumandannar deriliyor,
Gurşun yemiş benim oğlum,
Ağ bilekler geriliyor.
11. Gargılık'da Har deresi,
Haylı da çeker arası,
Vurmuşlar da gomşularım,
Sağ yanında gurşun yarası.
12. Düşdüyün yer gum muyudu?
Vurannar da on muyudu?¹³⁶
Doğru söyle Şerif Fakı,
Şeker Kadı var mıydı?¹³⁷
13. Düşdüyün yer daş mıydı?
Vurannar da beş miyidi?¹³⁸
Güvenirdim Sarı Mullam,
Beşli mavzer boş muyudu?¹³⁹
14. Garadudun uzun özü,
Yandı ciyerimin özü,
Dul mu galdın kele gelin,
Gaytancı'nın gelin gızı. ¹⁴⁰

¹³⁴ 7 nolu dörtlük Hatice ÖKSÜZ'den kaydedilmiştir.

¹³⁵ 8 ve 9 nolu dörtlükler Hasan KARAGEDİK'ten kaydedilmiştir.

¹³⁶ Seni vuran on muydu? Hasan KARAGEDİK

¹³⁷ Kadı içinde var mıydı? Eşe BARAKLI

¹³⁸ Seni vuran beş miyidi? Hasan KARAGEDİK, Gelen düşman beş miyidi? Hatice ÖKSÜZ, Gelen atlı beş miyidi? Ayşe BEKAR.

¹³⁹ Çiftelerin boş muydun? Hatice ÖKSÜZ, . Martin tüfek boş müydü? Ayşe BEKAR

¹⁴⁰ ¹⁴⁰ Gaytancı Hoca'nın gızı- Hasan KARAGEDİK

15. Hebeb oldu hübeb oldu,
Yandı ciyerim kebeb oldu,
Kör olasın Şerif Fakı,
Bir guzuma sebeb oldu.
16. Ünnü sarı Mullam ünnü,
Gamayın da ucu enni,¹⁴¹
Geride yok bir bebeyin,¹⁴²
Oturam da çalam nenni.
17. Düşümde gördüm düşümde,
Gadife gömlek dösünde,
Vurmuşlar da Sarı Mullam,
Ateşler'in üsd başında.
18. Yanıbaşında dürbünü,
Akıyor ganı gürgünü,
Maraşlıya vurdu deller,
Dilkoğlu bunun elbiri.
9. Gışla yeri dölek dölek,
Gannar akar gölek gölek,
Sarı Mullam savışırkan,
Düşmannar vermemiş yolak.
20. Garadut'da çifde mezer,
Yel esdikce gumu tozar,
İnanmamış zalım oğlu,
Mezerini gelir gezer.
21. Gözledim de göremedim,
Aradım da bulamadım,
Kellesini de kesmişler,
Ben Mulla'mı bilemedim.
22. Ablak Sarı Mullam Ablak,
Gıyık da vurmamış şablak,
Yenil oğlum yenil dedim,¹⁴³
Yeniyor mu gara tobrak?

Celil DALKIRAN

¹⁴¹ Gamasının ucu ganni, Ayşe BEKAR.

¹⁴² Arkasında yok yavrısı. Hasan KARAGEDİK, Arkasında yok bir bebeği, Eşe BARAKLI

¹⁴³ Yenil dedim yenilmedin, Ayşe BEKAR

164. SARI MULLA (MULLACIK)'NIN AĞIDI - 2

Andırın'ın Kocafakılar köyünde yaşayan kaynak şahsın torunu Mullacık öldürülür ve acılı büyük anne torununa aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Tüfeği çalıya dayanmış,
Kekili gana boyanmış,
Hayfımı alamamış,
Be gardaşa güvenmiş,
2. Ay duvar da zatan ışık,
Golları yanına düşük,
Yernik getdi guzucuğum,
Golları sallamadı beşik. .

Ayşe ÖKSÜZ

165. EŞKIYALARIN AĞIDI

Andırın'ın ünlü eşkıyalarından Kıçıkırık, Çiçekli Halil ve iki arkadaşı köylüler tarafından fazla sevilmezler. Bulgurkaya köyünün Gürlek denilen yerinde bu dört eşkıya, başka bir eşkıya grubu tarafından öldülürölür. Bu dört eşkıyanın ölüm haberini alan köylüler çok sevinir. Aynı köyden Eşe BARAKLI'nın amcası bu dört kişiye Şu ağıdı yakar:

1. Ambarın üsdünde yundu,
Anası başında döndü,
Böyle ölmüş var mıydı?
Dünya âlem hep sevindi.
2. Çevlik'de de vardır sokak,
Varak yaresine bakak,
Ener de yaresi ız ise,
Bir gamacık da biz sokak.

Eşe BARAKLI

166. KİNE VELİ'NİN AĞIDI

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Kine Veli adlı bir eşkıya yaşamaktadır. Nürpetli bir kişi ile Kuruçukur denilen yerde tartışırlar. Nürpetli, adam kiralar ve Kine Veli'yi öldürtür. Öldürdükten sonra Kine Veli'yi çırılçıplak soyarlar. Oğlunun ölümüne çok üzülen annesi Fatma KOCABAŞ aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Duydun mu bana olanı?
Goynuma goydum yılanı,
Garib ölsü mü ne derler?
Şu koca Çokaa'a geleni.
2. Fırak deli gönül fırak,
Şu Çoka'an yolu yırak,
Bebeen oğlan olursa,
Veli'min adını vurak.

Kadriye TUNCEL

167. EŞKİYA İKEN ASKERLERCE VURULAN BATTAL'IN AĞIDI

Bir ağanın Battal isimli oğlu eşkıyalık yaparken askerlerce vurulur. Battal'ın acılı annesi oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Sabahınan bir guş ötdü,
Eller mirazına yetdi,
Yekinsene Batdal oğlum,
Gelin Kürd içine getdi.
2. Aziziye at oynağı,
Gana belenmiŐ göyneği,
Gıyman emmiler gıyman,
Dul garının bir deyneği.
3. Aziziye Aziziye,
Duman çöker çöl yazıya,
Oğlum seni donatırım,
Bir tabak dolu gaziye.

Ömer BOZKURT

168. KIZ KAÇIRIRKEN VURULAN HOCA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Hoca lakaplı genç Çokak'tan bir kızla nişanlanır. Daha sonra nişanlısını kaçırdırken öldürülür. Bacısı ve annesi Hoca'nın ölümüne çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Oturalım belik belik,
Aalaşalım soluk soluk,
Cenazeyi biçen ölü,
Arkasında desde belik.
2. Gayranlı'da goca punar,
Akar gürelyi gürelyi,
Hoca gardaş can veriyor,
Annı terleyi terleyi.
3. Evimzin önü mezer,
Yel eser toprağı tozar,
Dün bu vakıt geldiyidi,
Söölemişler değmiş nazar.
4. Hocam da yalnız yatar,
Ataşını kimler yakar?
Soyka diye veremiyom,
Seetini kimler dakar.
5. Gayranlı'da sıra çadır,
Hoca'm orıya vardı m'ola?
Aaları düğün gurmuş,
Bayrakları oldu m'ola.

Rabia DUMAN (GÜNGÖR)

169. GEBENLİ GIR MUSTUK'UN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Gır Mustuk adlı genç, çok sevdiği bir kızı kaçıtır. Kızın ailesinin şikayeti üzerine hapse atılır. Mahkemede kızın ailesi kızı kandırarak beni zorla kaçırdı diye ifade veririrler. Gır Mustuk hapishanede yatarken kızın bu sözüne merak sarar ve çatlayıp ölüür. Bacısı çok üzülerek kardeşine aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gara şalvar yıldır yıldır,
Gak gardaş silahını doldur,
Düşman arkandan geliyor,
Geri dön de onu öldür.
2. Nenni gara gapıt nenni,
Guluncundan döşü enni,
Gelmemiş Hacca bacısı,
Ellaheme deve kenni.
3. Davarını vurun döşe,
Tekesini bağlan daşa,
Gadan alam Aa gelinim,
Daha neler gelir başa.
4. İkindin günneri üzüldü,
Davarı yola düzüldü,
Yiğit benim Musduk emmim,
Ağşamdan gözü süzüldü.

Mehmet BAKACAK

170. KIZ KAÇIRMA OLAYINDA VURULAN SÜLÜ MEMMED'İN AĞIDI

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Sülü Memmed, 1959'da askere gider ve sonra izne gelir. Aydınlılar denilen göçebe yörükler Çokak köyünden bir kızı kaçırmak ister. Kızın yakınları olan Aydınlılar da "Kıskısak" denilen dar bir yol yerinde kaçırmak isteyenleri yakalamak ister. Yol tutulan yerde de Çokaklılar Orman İşletmesinin yolunu yapmaktadır. Çokak'ın yerlileri: "Aman Çokaklı var dikkat edin" derler. Askerden gelen Sülü Memmed'in gri olan elbisesiyle kızı kaçırarak olan gencin elbisesi aynı renkteymiş. Aydınlılar kızı kaçırarak çocuğu vurmak isterken kız bağıarak koşar ve Sülü Memmed'e sarılarak: "Kurtarın beni" diye yalvarır. O zaman uzaktan bilmedikleri için adam kızı kaçırıyor diye Sülü Memmed'e ateş ederler. Sülü Memmed orada can verir. Sülü Memmed arkadaşları tarafından evine getirilir. Sülü Memmed'in acılı babası ve büyük halası Ayşe GÜRBÜZ ile küçük halası Güllü YENER, çok üzümlere aşığadaki ağıdı söylerler:

Babası:

1. Evimizin önu dölek,
Yağmur yağar olur gölek,
Gurban olam emmi dayı,
Memmed'i geri alak.

2. Ev yapırdım önu yazı,
Goyuna veriler tuzu,
Gınamayın beni gomşular,
Ağlaşıyor çifte guzu,

Küçük Halası:

3. Yüksekte guşlar çikiler,
Enginde keklik dakılar,
İncitmen gurban oluyum,
Memmed'i yuyan fakılar.

4. Fırak deli gönüm fırak
Yaylamızın yolu yırak,
Gardaş eve düyün gurmuş,
Ocak başlarından yırak.

5. Evinde ceket dakılı,
Annında gara kekili,
Memmed burdan goyup getdi,
Kimler etdi vekili.

Büyük halası:

6. Gaba guşluk gaba guşluk
Memmedsiz gelmiyor dışlık,
Gurban olam goç yiyidim,
Gine geymiş gannı işlik.

7. Evini yayladan çekin,
Davarımı suya dökün,
Gurban ollum vezir gardaş,
(Memmed size gaherlenir),
Bu yıllık geline bakın.

Hatice ÇERÇİ

171. KIZ KAÇIRDIĞI İÇİN ÖLDÜRÜLEN İNCE HACI'NIN AĞIDI

*İnce Hacı'nın ağdının hikâyesiyle ilgili iki rivayet bulunmaktadır: 1. Rivayet: Andırın'ın Akifiye köyünde Çerkez Nuru, arkadaşı İnce Hacı'ya yardımcı olur ve köyden bir kız kaçırlar. Daha sonra Çerkez Nuru, kalleşlik yaparak arkadaşının yerini kızın kardeşlerine haber verir. Kızın kardeşleri İnce Hacı'nın etrafını çevirir ve vururlar. Kaçırılan kız da bu acıya dayanamayarak aşağıdaki ağdı yakar: (**Şemsi KODAL**) 2. Rivayet: Andırın'ın Akifiye köyünden Çerkez Nuru ve arkadaşı İnce Hacı, bir köyden kız kaçıtır. Daha sonra Çerkez Nuru, İnce Hacı'nın yerini Kızın akrabalarına haber verir. Kızın akrabaları İnce Hacı'nın yolunu çevirir ve öldürür. İnce Hacı'nın yakınlarından biri aşağıdaki ağdı yakar: (**Raziye ŞENSOY**)*

1. Gır atını içler ala, Gırmızı er yerde gala, Sana diyom Çerkez Nuru, Ağ gelinin bana gala,	5. Eliminen el eyledim, Diziminen yol eyledim, Senin uçun İnce Hacım, Tatarlı'ya car eyledim.
2. Garadağ'da çevirdiler, Burda diye çağıldılar, Tez gelesin tez gay'nım, Gardaşın gurşunla gavurdular.	6. Bizim Tatarlı uşağı, Hodul bağlarlar guşağı, Hacı'm arkam çok diyordun, Gelmedi emmin uşağı.
3. Garlı dağlar garsız dağlar, Garı erir de suyu çağlar, Gocam desem eller gınar, Gocam deel de emmimoğlu.¹⁴⁴	7. Belinde de altı patlar, Ganımı yalıyor itler, Düşmüşler İnce Hacım, ...
4. Çukura yavuz olur, Yalanlısı govuz olur, Kalk gidelim sürmeli eşim, Tatarl'eli nemiz olur.	8. Ağlarsınız kele ağlar, Kırmızı eğer yerde gala, N'etdimdi Çerkez Nuri? Ağ gelinini bana döne.

Şemsi KODAL

¹⁴⁴ 1, 2 ve 3 nolu dörtlükler Raziye ŞENSOY'dan kaydedilmiştir.

172. GEBENLİ KARCI İSMAİL (KAHVECİ)'İN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan İsmail'in hikâyesiyle ilgili birden fazla rivayet vardır: 1. Rivayet: İsmail KAHVECİ, Çokak köyüne düğüne gider. Çokak'a vardığında arkadaşlarına Aydınlı (Yörük) kızına âşık olduğunu anlatır. İsmail'in arkadaşları: "Çokak'tan Geben'e giden gelinle birlikte onu da alır kaçıırız, böylece iki gelinle Geben'e varırız" derler. Pazar günü Çokak'tan yola çıkılır. Geben yakınındaki Aydınlı kıztı da kaçıırılır. Kızın kaçıırıldığını anlayan ailesi Andırın'ın en ileri gelen ağası olan Yaycıoğlu Abdullah'a başvururlar. Yaycıoğlu kısa sürede İsmail'i yakalattırır. Kızı elinden alıp İsmail'i hapse attırırılar. İsmail hapisteyken kıztı korkutarak zorla: "İsmail'i istemiyorum" diye ifade veririrler. Severe kaçıırıldığı kıztın kendi aleyhinde ifade verdiğini gören İsmail bunu bir namus ve şeref meselesi yaparak sinir krizi geçirir ve düğüne düğüne ölür. İsmail'in bacısı da kardeşinin acısına dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar: (İbrahim GÖK)

2. Rivayet: Geben kasabasından bir genç Çokak'ta bir kıztla nişanlıdır. Kasabanın ileri gelenleri ve gençleri samen olarak Çokak'a düğüne gitmek için Geben'den yola çıkarlar ve değirmenin oraya gelince -orası çok güzel düzlük ve çimenlik olduğu için- cirit oyunu çıkarırılar. Abid Oğlu Hacı Osman'ı İsmail Kahveci destekler. Karşısında da Yaycıoğulları'ndan birinin kıztı da oradaymış ve o kıztı İsmail taliptir. Kızt da kendini seviyormuş. Kıztla yolda işaretleşirler. Kızt dönüşte elbisesini değıştirir. Düğünden dönüşte kıztı kaçıırılar. Fakat Yaycıoğlu ailesi çok nüfuzlu bir aile olduğu için genci yakalattırır ve içeri attırır. Kızt İsmail'i istemesine rağmen kıztı çok sıkıştırıp mahkemede: "Babamı istiyorum. " dedirtirler. İsmail çok sevdiği Şerif kıztın ifadesini değıştirmesini bir türlü içine sindiremez, gururuna yediremez ve hapiste kısa bir süre içinde vefat eder. Bunun üzerine İsmail'in bacısı Fatma HÖBEK kardeşinin bu acıklı ölümüne çok üzülererek aşağıdaki ağıdı yakar: [Belkise GÖK (Ballı Hatın)]

3. Rivayet: Andırın'ın Köleli köyünden Muhtar Ali yazları yaylaya Geben'e göçmektedir. Yine bir ilkbahar ayında yola çıkarlar. Azgıt'a (Yeni köy) çadırlarını kurarlar. Geben köyünden Göğ Ahmet ve askerden gelen oğlu Karcı İsmal ile terhisten bir ay sonra terhis belgesini almak için Andırın'a giderler. Akşam geri dönüşlerinde çok şiddetli bir yağmura yakalanırılar. Azgıt'a geldiklerinde baba Ahmet Bey oğlu İsmail'e: "Oğlum bunlar nasıl olsa tanıdık yağmurda ıslanmayalım şu çadıra varalım" der. Ve sonunda Köleli'den Muhtar Ali'nin çadırına misafir olurlar. Gece olur herkes

aynı çadırın içinde yatarlar. Muhtar Ali'nin güzel kızı Şerif, herkes uyduktan sonra çok beğendiği İsmail'in yatağına gelir: "Biz Gümüşoluk'a yaylaya varacağız, vardığımızda düğürcü gönder sana varacağım" der. Şerif, sabah erkenden kimse uyanmadan tekrar kendi yatağına gider. Sabah olur İsmail ve babası çadırdan ayrılır. Bir hafta sonra Muhtar Ali de çadırları söker ve tekrar Geben'in yolunu tutar. Geben'deki Gümüşoluk yaylası'na gelir ve çadırını kurar. Aradan biraz zaman geçtikten sonra İsmail babasından Şerif'e düğürcü gitmesini ister. İsmail'in babası yanına birkaç adam alır ve düğürcü gider. Şerif'in annesi: "Abaav şu abalı, ayağı çarıklı Gebenli de mi düğürcü gelecekti bana? Hiç olmaz boşuna uğraşmayın" der. Çadırın yakınlarında Kılı Mustuk'un değirmeni vardır. Bu değirmenin toşçuluğunu Arap ve Hasan adlı iki kardeş yapmaktadır. Bu arada Şerif buzağuları sürdükten sonra Tosçu Arap'ın yanına değirmene gelir ve Karcı İsmail'i bilir misiniz? diye sorar. O da: "Evet bilirim" der. Şerif: "O zaman benden İsmail'e selam söyleyin akşam beni vermediler, çaresi varsa gelip beni kaçırsın" der. İsmail, gece Tosçu ile beraber gelir kızı kaçırlar ve İsmail'in akrabasının yanına Çokak köyüne giderler. O zamanlar YAYCIOĞLU Müftü milletvekilidir ve ilçede Başbakan kadar hükmü geçen biridir. Muhtar Ali de YAYCIOĞLU'nun partiden sağ koludur ve YAYCIOĞLU'nun yanına varır: "Dostum, bir Gebenli benim kızımı nasıl kaçırdı, derhâl yakalanmasını istiyorum, yakarım burayı" der. Askerler hemen İsmail'i yakalamak için aramaya çıkar. İsmail askerlerin Çokak'ı basacağını duyunca Çokak'tan Çığışar'a geçer, Çığışar'ın da basılacağını öğrenince Çığışar'dan çıkarlar Çamurlu'nun altından Bunduk'un önünden geçip Say'dan aşarak Tosçu'nun köyü olan Karbasan'a doğru yol alırlar. Askerler İsmail'in akrabalarını çok sıkıştırırlar. Onlardan biri daha fazla dayanamayarak: "Değirmenci Kılı Mustuk'un toşçusu Karbasanlıdır, gitse gitse oraya gider" der. Askerler gider ve Karbasan'ın etrafını çevirirler. Köylüler bakarlar ki kurtuluş yok İsmail'e: "Sen şu kadın elbiselerini giy, eline de iki satır (su kabı) al çık ve köyden uzaklaş" derler. İsmail denileni yapar, askerler eve yaklaşırken kendisi o şekilde köyden uzaklaşır. Askerler evi basar, (baskın düzenle) Şerif'i alır götürler ve babasına teslim ederler. Şerif, ısrarla İsmail'i istiyorum dediyse de zorla kıza: "İsmail evi basıp zorla beni kaçırdı" diye ifade verdirirler. Kısa zamanda İsmail yakalanır hapse atılır. Bu durum İsmail'in çok zoruna gidiyor. İçerde düşünce düşünce kahrından verem olup ölür. Hapishane eskiden Maraş'ta olduğu için cenazeyi de Maraş'a gömerler. Bu olay

herkesi derin üzmüştür. Kardeşinin acısına dayanamayan bacısı Fatma HÖBEK (KAHVECİ) onun arkasından aşağıdaki ağıdı yakar: (Mustafa GÖĞÜS)

1. Geder Çokağ'ı da ararım,
Gara camızını da dararım,
Çokak'da da bulamazsam,
Gardaş Çığışar'a sorarım. ¹⁴⁵
2. Maraş'da da garib mezar,
Yeller eser tobrak tozar,
Ünü büyük babam oğlu,
Subay gimi ayrı gezer.
3. Gayranlı'nın günden yüzü,
Mor sümbüller bitdi m'ola?
İsmayil dutulsun diyen de,
Muradına yetdi m'ola?
4. Babasının adı Memiş,
Savış babam oğlu savış,
Arkana takibe çıkmış,
Kör olası Cemal Çavış. ¹⁴⁶
5. Sarı kilot boz elbise,
Birbirine yakışdırmış,
Gardaş hapiste okurkan,
Binbaşlıları bakışdırmış.
6. Maraş'da da garip mezar,
Kakıncak orduyu bozar,
Gurban olam babamoğlu,
Söölemişler demiş nazar. ¹⁴⁷
7. Gardaşlardan haber gelişin,
Elim helkeleri atdı,
Öldürecekdim bu canı,
Anam ellerimi dutdu.
8. Bacısının adı eşe,
Gamçısının dayamış daşa,
Gardaş güleşe çıkışın,
Selam salmış Kemal Paşa.
9. Şerif'in de beli ince,
Mor belik sürer gulunca,
Kör ola Şerif'in gözü, ¹⁴⁸
N'olur ifade verinci? ¹⁴⁹
10. Foter şapgası başında,
Sedef düğmesi düşünde,
Seengediği'ni aşmış,
Mukdarın gızı peşinde.

¹⁴⁵ 1 ve 2 nolu dört Mustafa GÖĞÜS'ten kayd.

¹⁴⁶ 3 ve 4 n. dört. Mehmet ÇIĞŞAR'dan kayd.

¹⁴⁷ 5 ve 6 n. dört. Meryem TEKATLI'dan kayd

¹⁴⁸ Kör olası Cemal Çavış, Ayşe GÜRBÜZ

¹⁴⁹ 7, 8 ve 9 nolu dört. Ayşe GÜRBÜZ'den kayd.

11. Yekin babamoğlu yekin,
Boz elbise döküm döküm,
Mahkemede isdemişler,
Sen seni nazardan sakın.
12. Gundura geyer gıçına,
Geder ellerin içine,
Şu muhdarın Şerif gızı,
Püsgül dolandır saçına.
13. Ata biner at yeldirir,¹⁵⁰
Yelkesini yel galdırır,
Yiğit bemim babamoğu,¹⁵¹
Yüz başıya el galdırır.¹⁵²
14. Şu Geben'in yazısına,
Goyun meler guzusuna,
Çalınmışsın babamoğu,
YAYCIOĞLU'nun azısına.
15. Geder Geben'i ararım,
Gara camızın dararım,
Geben'de de bulamazsam,
Varır Maraş'dan sorarım.
16. Babamoğu'nun kekili,
Bende goymadı akılı,
Hemi reis hemi ağza.
Hem de millevekili.¹⁵³
17. Hota babamoğu hota,
Yol mu gider bundan öte?
Hiç kimseye bişet demem,¹⁵⁴
Muhtarın ocağı bata.¹⁵⁵
18. Yanıyorum yanıyorum,
Göğde bulut dönüyorum,
Şu Osman'ın İsağ'ını,
İsmahal'im sanıyorum.
19. Gurban olam çiçeğine,
Saamen olur gucağına,
Yıkılası Yaycı müftü,
Bayguş ötsün ocağına.
20. Gızının da adı Eşe,
Yazılannar gelir başa,
Köylü değil babam oğlu
Angara'da Ferzi Paşa

¹⁵⁰ Yeldirir gırat yeldirir, Ayşe GÜRBÜZ.

¹⁵¹ Gardaş güleşe çıkışın, Ayşe GÜRBÜZ.

¹⁵² Binbaşılar el galdırır. Ayşe GÜRBÜZ, Mühendisler el galdırır. Mehmet ÇIĞŞAR

¹⁵³ 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 nolu dörtlükler, Ballı Hatın (Belkise GÖK)'dan kaydedilmiştir.

¹⁵⁴ Ben söyleyem sen amin de, Ballı Hatın

¹⁵⁵ Yaycılı kökünüz bata. Ballı Hatın

21. Altın yünsük barmağında,
Boz elbise dirnağında,
Gezer benim sarı aslanım,
Şu Boybeyler örneğinde.
22. Muhtarın da Şerif gızı,
Sık sarınıp yatdı m'ola,
Avını almış babamoğlu,
Murazına yetdi m'ola,
23. Ezmeyinen düzmeyinen,
Bulunmuyor gezmeyinen,
Gardaş Kütahya'dan gelmiş,
Mavırzalı cizmeyinen.
24. Parlıyor Maraş'ın daşı,
Durmuyor gözümün yaşı,
Akıllıca babamoğlu,
Kütühya'da topçubaşı.
25. Maraş'da da gardaşın evi,
Hediyeler ediciyim,
Yörü gediyorsan ana,
Ben gardaşa gediciyim.
26. Gara camızı tokuşur,
Âlem boyuna bakışır,
Yiyid benim babamoğlu,
Ne söylesem o yakışır.
27. Cizmesini yağladırım,¹⁵⁶
Gıraatını bağladırım,
Köleli'ye giden olsa,
Şerif gızı söyledirim.¹⁵⁷
28. Çığışar'ın da dağlarında,
Lale sümbül bitdim'ola,
Avını almış babamoğlu,
Murazına yetdi m'ola,¹⁵⁸
29. Uğunurum uğunurum,
Daşlar alır döğünürüm,
Latif cahal Durmuş cahal,
İsmahal'e sığınırım,
30. Azdı havanın da yüzü,
Dutmuyor bacıyın dizi,
Gıyamatda göremem mi,
Fincan gimi ela gözü.
31. Gine geldi gara yazlar,
Ördeyinen gelir gazlar,
Gardaş da bakın guru,
Mehendizler seni gözler.

İbrahim GÖK

¹⁵⁶ Dabancamı yağladırım, Mustafa GÖĞÜS

¹⁵⁷ Şerif gızı ağladırım, Mustafa GÖĞÜS

¹⁵⁸ See'den öte getdi m'ola. Ballı Hatın

173. DÜŞMANALARCA VURULAN ÜÇ YOLDAŞIN AĞIDI

Zamanın birinde düşmanı çok olan bir adam varmış. Adam yabancı insanlar bulur, onları paraya boğar ve: “Şu üç kişiyi öldüreceksiniz” der. Adamlar: “Parasını verdikten sonra mesele yok” derler. Adamlar üç kişiyi takibe alırlar. Adamlar takip edildiklerini anlayarak kurtulmak için ormana girerler. Adamlar arkasından takip eder. Sonunda para alan adamlar adamlara yetişirler. Adamlar bir mağaraya kaçarlar. Adamlar yetişip, yakalarlar. Adamların gözlerini bağlarlar. Verirler kurşunu. Hepsini öldü zannedip oradan uzaklaşırlar. Kurşun sıkılan adamlardan biri ihtiyarmış. İhtiyar adamın sadece diz kapağına kurşun değer, fakat inandırıcı olması için ölü numarası yapar. Vuran adamlar gittikten sonra. İhtiyar adam arkadaşlarının ve kendinin durumuna çok üzülerek söyle bir ağıt söyler:

1. Mağaraya elettiler,
Bağladılar gözlerimi,
Sıparım alamadım,
Daşlar soydu dizlerimi.
2. Emmimoğlu Yusuf Çavış,
Geçisine vurur Kürdü,
İki beğe ismar etmiş,
Çoğumuş düşmanı gardaş.
3. Düşman goşdu ben de goşdum,
Sıpar bulamadım şaşdım,
Can datlı emmimin gızı,
Çorabınan suyu geşdim.
4. Daşdan daşa sekerkennek,
Gapıdumdan akar gannar,
Uçan guşa can eyledim,
Düşman gurşun sıkarkannak.

Döne HÖBEK

174. HALID'IN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Halid (Halit) TEMİZ, çıkan bir kavgada vurularak öldürülür. Kardeşinin ölümüne dayanamayan ablası Ayşe TEMİZ o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. ....
Yandı ciyerimin başı,
Üç gardaşın bir bacısı,
Galk gedelim babamoğlu.
2. Davar güdüyor örüde,
Düşman çevirmiş beride,
Gaygeyleme babamoğlu,
Emmilerin var geride.
3. Davar gelir belik belik,
Ciyerlerim delik delik,
Ulaşamadım gardaşa,
Gardaşdan ayrılmış soluk.
4. Al gannara batırdılar,
Acı habar getirdiler,
Ayan olsun babamoğlu,
Gelinini götürdüler.
5. Davarını dam almıyor,
Goyunun eve gelmiyor,
Gurban olam babamoğlu,
Memmed gelini almıyor.

Ayşe TEMİZ (Patlakkızı)

175. SAİMBEYLİLERİN AĞIDI

Kurtuluş Savaşı yıllarında Adana'nın Saimbeyli ilçesinde acımasızca katliam yapan Ermeniler, yüzlerce kişiyi katleder ve o şehitlerin arkasına aşağıdaki ağıt yakılır:

1. Gara gazanı çatdılar,
Bebekleri gaynatdılar,
Gün görmemiş gelinneri,
Süngüyünen oynatdılar.
2. Ermeniler azıyollar,
Gapı gapı geziyollar,
Allah kimseye göstermesin,
Oğlak gımı yüzüyollar.
3. Kele Dudu, kele Dudu,
Kannı köynek yu diyollar,
Gazannarnan gaynatmışlar,
Guzu eti ye diyollar.
4. Amir memur demiyerek,
Hep bir ipe bağlamışlar,
Bekir oğlu Dede'ağayı
Demirinen dağlamışlar.
5. Hançer bıçak yüleniyor,
Heral bizi kesiciler.
Selam olsun Saimbeyli'm.
Urumlu'yu basıcılar.

Ayşe TEMİZ

176. CANAVARIN ÖLDÜRDÜĞÜ ALI'NİN AĞIDI

Ali adlı bir gencin babası, her rüyasında oğlu Ali'yi canavarların (kurtların) yediğini görür. Bu yüzden oğlunu hiç dışarı çıkarmaz, evlenme vakti gelince Ali'yi teyzesinin kızıyla evlendirmiş. Ne var ki gelin gece canavar olur ve Ali'yi yer. Yedikten sonra tekrar eski haline dönüşür. Kız bakar ki teyzesinin oğlu ve eşi olan Ali paramparça. Kız orada dayanamayıp çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bir alm'attım tekerlendi,
Dan yerler sakarlandı,
Uyan Ali dezzemoğlu,
Şimdi gelir babam bize.
Dört kitaptan yemin verdirir.

Fatma PARMAKSIZ

177. KIZ YÜZÜNDEN ÖLDÜRÜLEN HÜSEYİN'İN AĞIDI

1950'li yıllarda Andırın'ın Beşbucak Köyünde bir kıza iki genç âşık olur. Havıs adlı genç, Hüseyin adlı genci kandırır ve odasına davet eder. Hüseyin gelince Hüseyin'i orada öldürürler. Bunu duyan Hüseyin'in bacısı çok üzülür ve abisine aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Şu derede eğlemişler,
Elin golun bağlamışlar,
Anam oğlu Hösüün'üm,
Sığınağı eylemişler.
2. Şaşmış babam oğlu şaşmış,
Kekiline gan bulaşmış,
Gavır Havıs öldürürken,
Odasına gan bulaşmış,
3. Parlak gundura gıçında,
Keten köynek gan içinde,
Getme dedim anam oğlu,
Gavır Havıs var içinde.
4. Hota anam oğlu hota,
Yol mu geder bundan öte?
Göl yerinde deynek oynar,
Erefesin duta duta.
5. Nice anam oğlu nice,
Mavi püsgül dal gulunca,
Aralık seknisin varsın,
Bizim yalnız ölünce.
6. Nesini deyim nesini,
Kim bulmuş gannı fersini,
Göode melekler işitmiş,
Gardaşın datlı sesini.

Zülfü KABALCI

178. ÖLEN IRAKLILARIN AĞIDI

2003'te ABD Irak'a saldırır binlerce kişiyi asker sivil çocuk yaşlı, kadın erkek demeden öldürür. ABD askerleri Irak Savaş'ı nedeniyle Türkiye üzerinden de asker göndermek için bazı illerimize asker yerleştirmeye başlar. Bu acıya daha fazla dayanmayan kaynak şahıs mazlum olan Iraklılara çok üzümlere aşağıdaki ağdı yakar:

1. Dağları duman bürüdü, Irak'a asker yürüdü, Türk milleti hep birdi, Vatan için durmalıyım,	5. Annemin gözyaşı durmaz, Babamın heç gözü görmez, Şehitliğe herkes ermez, Türk milleti hep birdi, Vatan için durmalıyım.
2. Güzel vatan benim yurdum, İçerinden çıkmaz derdim, Cesareti şanlı ordum, Türk milleti hep birdi, Vatan için durmalıyım.	6. Yıldızım çok dertli sööler, Gözlerin durmuyor ağlar, Bozulmuş bahçalar bağlar, Vatan için durmalıyım,
3. Vatanı asker sarmış, Bu zaferi Allah vermiş, Nice Müslüman şehit olmuş, Türk milleti hep birdi, Vatan için durmalıyım.	
4. Annem südünü halal eyle, Herkesin gadari böyle, Bebe emi nenni eyle, Türk milleti hep birdi, Vatan için durmalıyım	

Ömer YILDIZ

179. SARI AHMET'İN AĞIDI

Seferberlik yıllarında Sarı Ahmet adında bir genç, eşkıyalar tarafından Köleli'de vurularak öldürülür. ve yakın akrabalarından biri ardından aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Cahan akar bucak bucak, Ot biçerler gucak gucak, Goca yazı gimi sıcak, Galksana Sar'Ahmed'im	6. Evlerinin ardı bayır, Silah öter çayır cuyur, İlehe de Hoca gelin, Ayaklı'yı çıkar gurtar.
2. Yücesinden çam yıkıldı, Dalı budağı döküldü, Yekinsene Sar'ahmedim,¹⁵⁹ Babayıñ beli büküldü.	7. Gaplan geldi höörmiye, Yaşı deydi de yirmiye, Her ananıñ kârı deyil, Böyle yigit doğurmuya.
3. Süzün Sar' Ehmed'im süzün, Gaşın kipriğinden uzun, Yekin gedek Sar'Ehmed'im, Baban düğün gurar güzün.	8. Bülbül oldum gondum dala, Dal gırdı düşdüm yola, Bu da sizden cedet oldu. Ben de geldim yalınayak.
4. Bağda gaplan ba'arır, Tarlada bilbil gurrır, Yekin gedek Sar'Ehmed'im, Anan mezerden çığırır.¹⁶⁰	9. Gümüş yünsük parmağında, Cufa şalvar dırnağında, Ata biner atdan iner, Büyük beler örneğinde
5. Evleri de aal gimi Gapları da çaal gimi, Ehmed bizden deel gimi Martinini aldı çıkdı.	

Mustafa AK

¹⁵⁹ Yekin gedek Sarı Ehmed'im, Koca Tahir Mustafa TEMİZ
¹⁶⁰ 3 ve 4 nolu dörtlükler Koca Tahir Mustafa TEMİZ'den kaydedilmiştir.

180. AYNALI AHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında Cumhuriyetin ilk yıllarında eşkıyalık yapan Koca Ahmet, her zaman evine gelemediği için kasabada bir dedikodu ortaya çıkar, Koca Ahmet'in yeğeni Aynalı Ahmet, Koca Ahmet'in karısına dolanıyor diye. Bunu duyan Koca Ahmet çok kızar: "Yeğenim benim hanımuma nasıl dolanır? Ben eşkıyayım, kılıcımın önü de kesiyor ardı da, bu adam beni bir şey sanmıyor (kâle almıyor) mu?" der ve Aynalı Ahmet'i takibe alır. Aynalı Ahmet de Andırın'a askerlik için muayeneye gider. Akşama geri döner. Dönüşte eşkıya Koca Ahmet yanına birkaç arkadaşını daha alıp yolunu bekler. Aynalı Ahmet Halbur yakınlarındaki Camuz Yokuşu denilen yere gelince Goca Ahmet önünü çevirir ve seslenir: "Aynalı Ahmet ileri çıksın gerisi çekilsin gitsin" der. Yeğeni olduğu için kendisi vuramaz ve arkadaşına vurdurur. Aynalı Ahmet bir kurşunla yere düşer ve dayısına yalvarır: "Dayı n'olur bir kurşunla ben ölmem beni affet" der. Ama artık çok geçtir. Annesi oğlunun öldüğünü duyunca çok üzülür o acıyla şu ağıdı söyler:

1. Yaylasına vardımıdı, Yanal teke yas tutuyor, Sahatini çıkarmışlar, O da eve pas tutuyor.	4. Ahmet gezer sele serpe, Arkasında emlik görpe, Duymuş haber eylememiş,¹⁶⁴ Bibisinin gızı Şerife.
2. Künde telifon geliyor, Mayeneye gelsin deyi, Düşmannarı fit veriyor, Bir gün evel ölsün deyi.	5. Varmış evini yoklamış,¹⁶⁵ Getmiş yolunu beklemiş,¹⁶⁶ Bir gurşundan ölmem demiş, Beş gurşunda imeklemiş.
3. Çamlı dağlı çanlı geçi,¹⁶¹ Neyimiş Ehmed'in suçu,¹⁶² Duymuş habar eylememiş, Gırılsın gelinin gıçı,	Halil GÖK

¹⁶¹ Yayladaki çanlı geçi, Ahmet BALIKÇI.

¹⁶² Var mıydı yavrumum suçu? Ahmet BALIKÇI

¹⁶³ Gelib haber eylememiş, Ahmet BALIKÇI

¹⁶⁴ Varmış da yerin yoklamış, Ahmet BALIKÇI

¹⁶⁵ Gelmiş yolunu beklemiş, Ahmet BALIKÇI

181. EŞKİYALARCA ÖLDÜRÜLEN ALİ KIRIK'IN AĞIDI

*Andırın'ın Büeme (Rıfatiye) köyünde yaşayan Ali KIRIK eşkiyalarca öldürölür.
Ali'nin arkasından Şu ağıt yakılır:*

1. Adana'da selbi sölüt,
Verseler de almam öyüt,
Her yer gezdim bulamadım,
Ali'm gibi babayığıt.
2. Oğlum elimin gınası,
Alim gözümün sürmesi,
Her yer gezdim bulamadım,
Alim gibi bir tanesi.
3. Gara poçu bağlar başa,
Ne hoş yakışır gardaşa,
Her yer gezdim bulamadım,
Alim gibi bir arkadaŐa.

İsmail Hakkı KAYA

182. VURULARAK ÖLDÜRÜLEN İNCE HACI'NIN AĞIDI

Andırın'ın Emirler ve Çukurkoz köylerinde yaşayan bir kadın kocası ölünce Ağ Oğlan denilen oğluyla tek başına kalır ve çok miktarda mirasa sahip olur. Mirasa göz diken düşmanlar Ağ Oğlan'ı Elma Dağı'nda ekini beklerken öldürürler. Fakat kimin vurduğu ortaya çıkarılamaz. Ağ Oğlan'ın annesi: "Maraş'a gidip Oğlumun vuranı bulduracağım" der ve Maraş'a varır. Maraş'ta kadıncağıza: "Sen bunu bulduramazsın, İnce Hacı'yı sana vekil tayin edelim o öldürenleri buldursun, oğlu'nun mirası da İnce Hacı'ya kalsın" derler. Bunu duyan düşmanları İnce Hacı'yı takip etmeye başlarlar. Çekez Nuri'nin de yardımıyla İnce Hacı'yı da vururlar. Bunun üzerine yüreği yanan çaresiz anne bölgeyi terk ederken o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Çuha şalvar bacağında, Gümüş yüksük tırnağında Av ediyor İnce Hacı, Delendeli ördeğinde	5. Düşdü'ün yer daş mıydı? Gelen atlı beş miydi? Ne yatıyon ağ dervişi? Altı patlar boş muyudu?
2. Er yaalığı yelesinde, Bir beni var neresinde, Şehit düşmüş İnce Hacı, Üç konağın arasında.	6. Gış gününe av avlanmaz, Yaz gününe at bağlanmaz, Elin gızı evde eğlenmez, Şimdi haram oldu evler.
3. Güççükük'ü çevirdiler, Gaşdı deyi çığırdılar, Kör olası Çerkez Nuru, Gurşununan gavırdılar.	7. Gıyık İnce Hacı Gıyık, Al dudaklar sümbül bıyık, Tatarlı'da boşca hoyuk, Hacım ona varamadı mı?
4. Gıratını içerler ala, Kırmızı her yerde gala, Kör olası Çerkez Nuru, Ağ gelinin bana döne.	8. Güççük leçe büyük leçe, Gül deşirdim seçe seçe, Bakdın düşman zor geliyor, Gaça İnce Hacı Gaça.

9. Yumam gannı köyneğini,
Güne serer gurudurum,
Ali Bey'im gelaña,
Bohçalarda çürüdürüm.

10. Atımın da ayaa sekil,
Hacı Bey'i de dutdum vekil.

.....

.....

11. Ne yatın hecin gimi?
Gara bıyık sicim gibi,
Başında garuuş döne,
Anam gızı bacın gimi.

Safiye TEMİZ

183. TÜFEK İÇİN VURULAN ÖMER'İN AĞIDI

*Andırın'ın Geben kasabasında vurulan Ömer ile ilgili birden fazla rivayet vardır: 1. Rivayet: Ömer koyunlarını otlatırken elinde de güzel bir tüfeği vardır. Tüfekle av rast gelirse av yapmaktadır. O yörede yaşayan bir eşkıya, Ömer'in yanına gelir ve tüfeği kendisine satmasını ister. Ömer de: "Arkadaş görüyorsun koyunlarının çobanıyım, kurtlar gelip koyuna saldırsa ben ne yapacağım?" der ve tüfeği vermez. Oradan ayrılan eşkıya çobanı uzaktan takip eder. Çoban uyuyunca çobana yaklaşır. Çobanın küçük kardeşi ağabeyine bir adamın yaklaşmakta olduğunu söyler, fakat Ömer fazla ciddiye almaz. Eşkıya iyice yaklaşır ve Ömer'i elindeki silahla vurur. Ömer oracıkta can verir. Ömer'in kardeşi bağırarak çadırlara koşar. Ömer'in vurulduğunu duyan anası o acıyla oğluna aşağıdaki ağıdı yakar: (**Bayram TÛTEN**)*

*2. Rivayet: Andırın'ın Keşkahlı Köyünde yaşayan Durdiye ÇINAR'ın kardeşi Ömer ÇINAR Geben`de koyunları yayarken eşkıyalık yapan bir Kürt gelir, Ömer'in elindeki silah hoşuna gittiği için Ömer'den silahı satın almak ister. Ömer de: "Ben bu kadar koyunla tüfeksiz duramam" der, satmaz. Eşkıya Kürt, gider bir iki saat sonra tekrar döner. Ancak Ömer bu arada uyumaktadır. 7-8 yaşlarındaki kardeşi de başında oynamaktadır. Ömer'in küçük kardeşi: "Abi bir adam geliyor" der. Ömer: "Tamam gelsin" der, geri yatar. Adam iyice yaklaşır. Ömer kafasını kaldırır kaldırmaz gelen kişi Ömer'e tüfeğini doğrultup silahını ateşler. Ömer orada can verir. Küçük çocuk bağırarak çadırlarına gider ve durumu ailesine anlatır. Bu acı olay üzerine Ömer'in babası oğluna ağıt yakar: (**Durdiye ÇINAR**)*

3. Rivayet: Andırın'ın Geben kasabası yakınlarına konan göçebe Aydınlu aşiretinden Temir adlı genç, Geben'e yakın olan Meryemçil denilen yerde koyunları güder(yayar). Koyun güden gencin elinde de çok güzel bir kırma tüfek vardır. Orada yaşayan bir Kürt genci gelir ve koyunu güden çocuğa: "Bu kırmayı bana sat" der. Temir "Biz dağda daшта geziyoruz silahsız gezemeyiz, satamam" der. Kürt genci ısrar etse de silahı alamaz ve oradan ayrılır. Eve gider bir silah bulup geri döner. Bu arada koyuncunun yanında bulunan küçük bir çocuk daha vardır. Silah satmayan Temir uyumaktadır. Küçük çocuk: "Yabancılar geliyor abi uyan" der. O da uykulu uykulu: "Gelsin bakalım" der. O arada Temir doğrulmadan biraz daha yaklaşan Kürt asıllı genç Temir'i elindeki silahla vurur. Küçük çocuk bağıra bağıra çadıra koşar ve: "Abimi vurdular, tüfeği de aldılar" diye çadırdakilere haber verir. Haberi duyar

duymaz koşup kardeşinin yanına gelen ablası kardeşinin öldüğünü görünce hem ağlar hem ağıt söyler: (Mustafa BALIKÇI)

1. Hanım söyler beyit beyit, Gıyma düşman babayığit, Yüzlerinden nur damlıyor, Belki Omar oluk şehit.	6. Keklik öter pineğinden, Gurban kesin ineğinden, Anam diye bak çağırıyor, Gurşun yemiş yüreğinden.
2. Gızıl goyun al duzundan, Annesi de duymuş öünden, Bakdın düşman zor geliyor, Gırman'ı çeksene gından. ¹⁶⁶	7. Kabe'den gelire hacısı,¹⁶⁹ Yürekte çoktur acısı,¹⁷⁰ Ömer yaylada galıcı, Gomşusu güççük bacısı.
3. Goyunu guzuya gatdım, Gaflet uykusuna yatdım, Duydunuz mu Aydınnilar, Canını çiftiye satmış. ¹⁶⁷	8. Goyun geldi Ömer yokdur, Ölüm cümlemize hakdır, Meyit yunağa çıkınca, Maşallah çekiyor dokdur.
4. Aydınli bizim elimiz, Ahrete döndü yolumuz, Baban shele göçücü, Nasıl durucun yalınız.	
5. Bazgırlı'dan çekin göçü, Neydi Omar'ın suçu, Nasıl gıydın gavır düşman, Bir çifte gırmanun uçu,	

Bayram TÜTEN

¹⁶⁶ 1 ve 2 nolu dört. Mustafa BALIKÇI'dan kayd.

¹⁶⁷ 3 nolu dörtlük Durdiye ÇINAR.'dan kayd.

¹⁶⁸ Mekgeden gelir hacısı, Durdiye ÇINAR.

¹⁶⁹ Cihanı yakar acısı, Durdiye ÇINAR

184. KAVGADA ÖLDÜRÜLEN KARA AHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Rıfatiye köyünde yaşanan ağdın hikâyesiyle ilgili iki rivayet vardır:

1. Rivayet: Kara Ahmet (ŞENSOY) ve Haşim Osman (DUMAN) komşu ve akrabadır. Haşim Osman'ın mısır tarlasına Ahmet ŞENSOYgil'in atı girer. Haşim Osman tarladan atı çıkarırken atın sahibi Kara Ahmet de gelir ve aralarında bir tartışma başlar. Dışarıdan bir kişi Ahmet'e: “Bak bak onu dövmüyon mu bre?” diye seslenir. Bu duruma Haşim Osman çok sinirlenir ve belinden kamayı çıkararak Ahmet ŞENSOY'un böğrüne saplar. Ahmet orada kan kaybından kısa bir süre de hayata gözlerini yumar. Olayı duyan Kara Ahmet'in annesi Sultan Garı oğlunun başında ağlayarak ağıt yakar: **(Hacı Veli DUMAN)**

2. Rivayet: Osmancık köyünde yaşayan Osman DUMAN'ın darısına komşusu Kara Ahmet'in sığırları girer. Osman, sığırları çıkarır ve sürmeye başlar. Kara Ahmet'in kardeşi K. Ahmet'e: “Avradını s... oğlu bu malı ne yapıyor bak bakalım?” der. O da varır Osman'ın yanına: “Ne yapıyon bu malları” diye bağırır. Aralarında tartışmaya başlarlar. Kara Ahmet Osman'ın alnını yumrukla kanatır. Osman da belindeki kamayı çıkarır ve Kara Ahmet'in koltuğunun altından saplar. Kamayı geri çekerken Kara Ahmet'in ciğerinin bağıını koparır. Kara Ahmet orada kanlar içinde can verir. Olaya çok üzülen Meryem DUMAN Kara Ahmet'e aşağıdaki ağıdı söyler: **[Şemsi GODAL (DUMAN)]**

1. Yücesinden çam yıkıldı, Dalı budaa döküldü, Yekin Gar'ahmed'im yekin, Bebeen beli büküldü.	3. Bre Durdu bre Durdu, Gardaşını kimler vurdu, Gedek de orıya gezek, Yazlık gediinde yurdu.
2. Şu dağların aapunarı, Akar dolanı dolanı, Bir gardaşın beş bacısı, Ağlar beleni beleni.¹⁷⁰	4. Yazlar geldi yazlar geldi, Ördenen gazlar geldi, Yekin sürmeli oğlum yekin,¹⁷² Top top oldu kızlar geldi.

¹⁷⁰ 1 ve 2 nolu dört. Döndü PARMAKSIZ'dan kayd.

¹⁷¹ Yekin Gar'ahmed'im yekin, Döndü PARMAKSIZ

5. Yaslan dayım gızı yaslan,
Sabaha gelir Ali Osman,
Ehmedi düşmana verdik,
Küpeliyi ee(eyi) beslen. ¹⁷²
6. Aa derenin aa suları
Akar gürleyi gürleyi,
Ahmet oğlum can veriyor,
Annı terleyi terleyi.
7. Yüklümü yükledim taya,
Ben giderim köyden köye,
İki değil bir tek oğlum,
Saramadım doya doya.
8. Gannı Çokak gannıymış,
Düşman bize kenniymiş,
Ben oğluma çocuk derdim,
Meğre döşü enniyimiş. ¹⁷³
9. Aa deremin aa suları,
Akar bulanı bulanı,
Beş gardaşın bir bacısı,
Ağlar dolanı dolanı.
10. Anan garı dolanıyor,
Al gannara beleniyor
Cahil geldin dayım oğlu,
Gene buram bulanıyor.
11. Gavır düşman gama vurmuş,
Açılmış güllerin soldu,
Yetimliyinen ben böötdüm,
Babası gurbetde galdı.
12. Memmed geliyor şoradan,
Bunu galdırın aradan,
Kimsiye bulmam mahana,
Bizi böyleden yaradan.
13. Gızlar da geldi mezere,
Ehmet uğramış nazara,
Kehet salın gardaşına, ¹⁷⁵
Posda geliyor bazara.
14. Ehmed de getirdi yazı,
Geliyor yaylanın güzü,
Heyle dayansın da dursun,
Anayın yalınız gızı.

Rabia DUMAN (GÜNGÖR)

¹⁷² 3, 4 ve 5 nolu dörtlükler Şemsi KODAL'dan kayd.

¹⁷³ 6, 7 ve 8 nolu dörtlükler Hacı Veli DUMAN'dan kayd.

¹⁷⁴ Heyet salın gardaşına, Şemsi KODAL

185. VURULARAK ÖLDÜRÜLEN ÜÇ KARDEŞİN AĞIDI

Andırın'ın Kerimli köyündeki Kerimli Beyleri ile bir kadının üç kardeşi tarla davası yüzünden döğüşürler. Kerimli Beyleri kadıncağızın üç kardeşini vurarak öldürür. Yüreği yanan acılı bacı o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bana verin yağlığı,
Ben isderim sağlığı,
Ya nedendir goca babam?
Kerimli'nin Beğliğin.

2. Üleş gelir düzüm düzüm,
Aleeciyinden Osman uzun,
Şonu bizim sanmıyordum,
Şo da bizim şo da bizim.

Hatice ÖKSÜZ

186. HACI BE AHMET'İN AĞIDI

1920'li yıllarda Andırın'ın Yeşilova kasabasından Hacı Be Ahmet evlenmek ister, ancak parası yoktur. Tecirli'den amcasının oğulları kaynak şahsın babaannesi Kadim Hatın'ın yanına para diye gelir. Yaşlı kadıncagız altınları çıkarır verir. Ahmet TECİROĞLU parayı alıp Ceyhan Irmağı'nı geçince eşkıyalar silahla vurup öldürürler. Üzerindeki parayı alırlar ve kendisini Ceyhan Irmağı'na atarlar. Ölüm haberini duyan Ahmet'in annesi çok üzülür ve oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Göğ yüzünde dönen guzgun,
Ehmed oğlum yaren azgın,
Gadanız alıyım gomşuları,
Atına da vurun dizgin. ¹⁷⁵
2. Yörüyelim yörüyelim,
Mor perşemi darıyalım,
Ahmet suya düşdü deyi,
Şu Cihan'ı arıyalım.
3. Aynalı martin gol isdiyor,
Gümüş kemer bel isdiyor,
Elin gızı yar isdiyor,
Uyan Ahmed'im uyan.
4. Garaguş ganadın darta, ¹⁷⁶
Pençe vurur yeri yırtar,
Gurban oluyum gadim bibim,
Altınını ver de gurtar. ¹⁷⁷

Hacı KAYRANLI

¹⁷⁵ 1 nolu dörtlük Hatice GÜRİSOY'dan kaydedilmiştir.

¹⁷⁶ Gök yüzünde dönen gartal, Hatice GÜRİSOY

¹⁷⁷ Dakımını ver de gurtar. Hatice GÜRİSOY

187. ŞOFÖR MEHMET'İN AĞIDI - 1

Andırın'ın Gökahmetli köyünden yaşayan Abdil Ağa'nın oğlu olmaz ve yeğeni Mehmed'i yanına alır. Ağa'nın bir de Aniş adlı güzel bir kızı vardır. Mehmet Abdil Ağa'nın yanında çalışırken arada Abdi Ağa'nın kızı ile yeğeni gizli aşk yaşıyorlar diye bir dedikodu çıkar. Çekemeyenler, hemen lafı Abdil Ağa'ya yetiştirip: "Abdil Ağa yeğenin senin kızına dolanıyor" derler. Abdil Ağa küplere biner: "Benim besleyip büyüttüğüm yeğenim nasıl benim kızıma dolanır" der ve karakola şikayet eder. İki jandarma gelir Abdil Ağa'nın evine. Abdil Ağa'nın yeğeni Mehmet dayısının kızı Aniş'e sorar: "Hayırdır bu jandarmalar ne geziyor burada?" der. Aniş de: "Bibioğlu ben duydum sen duymadın mı?" der. Mehmet: "O zaman ben kaçayım Aniş dayımın yüzüne bakamam" der ve çeketini alır arka kapıdan sızır ve kaçarken karaçılı dikeninin üzerinden atlarken çalıya takılır ve Mehmet ağzı aşağı düşer. Dayısı ve jandarmalar arkadan yetişmek üzeredir: Abdil Ağa askerlere: "Vurun" diye bağırır. Jandarmalar ateş eder ve Mehmet'in karnı parçalanır ve bağırsakları ortaya saçılır. Bu olay esnasında Kavaklı köyünde yaşayan Duran AVAN Kıyıkçadaki bacısının yanına gider. Kaynak şahıs daha sonra Kıyıkçadaki Kücçümük Ümmet denilen kişiyle cenazenin başına varır ve bu acı olay karşısında dayanamayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Gürül gürül gürler motur, Anıcık'tan toprak getir, Şihit dümüş Memmed oğlum, Abdil kötenini götür.	4. Akarça'da akar gelir, Moturunu yakar gelir, Yiyid benim emmimoğlu, Burcu burcu kokar gelir.
2. Akarca'dan akdı m'ola? Moturunu yakdı m'ola? Söylen bakiim Memmed'ime, Anşadan da geçdi mo'la?	5. Memmed'i çalıklıda vurdular, Üsdüne çarşaf gerdiler. Memmed öldü deyin amma, Andırın'a tel verdiler,
3. Moturunun donu sarı, Getdin amma gelmez geri, Dört çocuğu vardır amma, Heç biri dutmaz yerini.	6. Söyle âşık Duran söyle, Memmed'inin metin eyle, Gavırımış gavır dölü, Gurşunu nasıl sıkdın böyle.

Duran AVAN

188. ŞOFÖR MEHMET'İN AĞIDI - 2

Eskiden Andırın'da traktör yokken Andırın'da yaşayan Abdil Ağa, Kadirli'nin Hardallık köyüne gider, oradan Mehmet adından bir şoför getirir. Muhmet, Abdil Ağa'nın çiftini sürerken, Abdil Ağa'nın kızı Aniş ile arayı tutturur. Abdil Ağa'nın bundan haberi olur ve küplere biner: "Bir şoför parçası benim gibi bir ağanın kızına nasıl eş olmak ister" der. Abdil Ağa bir şeyimi çaldı bahanesiyle şoför Mehmet'i şikayet eder. Aniş'i de Kıdıralar ailesine verir. Askerler gelirler. Şoför Mehmet anlar ki ağa kendini yakalattırarak. Habersizden pencereden atlayıp kaçmaya çalışır. Askerler ateş eder. Mehmet al kanlar içinde yere düşer, bağırsakları etrafa saçılır.

Şöför Mehmet elini karnının yağlı kanlarına çalıp saçına sürer ve: "Aniş bu kurşunu senden yedim, keşkem bir kurşun daha yiyeydim" der. Bu arada olayı öğrenen Mehmet'in bacısı gelir ve o acıyla şu ağdı söyler:

1. Akarca'dan akar gelir,
Çifte motur yakar gelir,
Yiğit benim Ağ Memmed'im,
Burcu burcu kokar gelir.
2. Akarca'dan aşdı m'ola?
Gayfesini işdi m'ola?
Varın sölen Aniş gıza,
Ağ Memmed'den geşd im'ola?
3. Biyaz gonaan yapısı,
Açık dayranının gapısı,
Gurban olsun Ağ Memmed'e,
Gındıraların hepisi.

Ali TEMİZ (Bebek Kee Ali)

189. KIZ İÇİN ÖLDÜRÜLEN AHMET ÖĞRETMENİN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasının Gölpınar obasında öğretmenlik yapan Ahmet AVCI, köyde bir kıza âşık olur. Bu durumu öğrenen kızın akrabaları olan Çerkezler, Ahmet öğretmeni baltayla öldürüp, cesedini parçalarlar ve evin önündeki gübreliğe (zibilliğe) gömerler. Araştırma sonucu olay öğrenilir ve öğretmenin acılı annesi Fatma AVCI oğlunun arkasından aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Şu kirecin önü dölek,
Gan birikmiş gölek gölek,
Ahmed'imi öldürmüşler,
Ben nasıl dayanam felek.
2. Yanık yerde söğüt bitmez,
Biterse fidanı dutmaz,
Üç oğlum daha var amma,
Guzumun yerini dutmaz.
3. Geri durun ben nezleyim,
Gara kekili düzleyim,
Bir gün değel beş gün değel,
Ben de nasıl yol gözleyim.
4. Söhür vaatı galdırmışlar,
Paltayınan öldümüşler,
Sabahınan seher vahtında,
Bir telise doldurmuşlar.

Halil GÖK

190. KAVGADA ÖLEN HALİL VE KADİR KARDEŞLERİN AĞIDI

Andırın ile Göksun sınırındaki Kapıderesi köyünde çıkan kavgada Halil ve Kadir kardeşler ölür. Aileden biri Halil ve Kadir kardeşler için aşağıdaki ağıt yakar:

1. Gapıderesi'nde merkez guruldu,
Kürdü Türk'ü bir arıya derildi,
Yapalak'dan bir çift gurban verildi.
Biri Halil biri Kadir den varın.
2. Emmimoğlu bayrağımı galdırsın,
Gardaşların düğününü çaldırsın,
Garib annem kendi kendin öldürsün,
Gapıderesi'nde galdı den varın.
3. Gapıderesi'nde galdı den varın,
Ağlatman el kızını öldü den varın.

Godaman Ali YILMAZ

191. KALABOYNULU İSMAİL'İN AĞIDI

Andırın'ın Kalaboynu köyünde yaşayan ve tütün kaçakçılığı yapan İsmail'in hikayesiyle ilgili birden fazla rivayet vardır. 1. Rivayet: İsmail, OCAK 1965'te Andırın'ın Göksun yolu çıkışında yakalanır. Askerler İsmail'e silahını vermesini söyler. İsmail: "Komutanım silah benim değil, emanettir, ister canımı alın, ister malımı, her şeyimi alın ama emanet silahımı almayın" der. İsmail'in elinden silahı zorla alan onbaşı silahı İsmail'in bağına dayar ve: "Ulan deminden beri yalvarışın şu... için mi İsmail?" der. Eli o an farkında olmadan tetiğe değer. Mermi tabancanın ağzında olduğu için silah ateşlenir. Onbaşı hemen silahı geri çeker ama patlayan tek mermi İsmail'in kalbine isabet eder ve İsmail oracıkta ölür. Bir evin bir oğlu olan İsmail için hanımı ve anası karşılıklı ağıt yakarlar: (Eşe GÖK)

2. Rivayet: İsmail askerın dur ihtarına uymaz, asker de yakalar ve silahını alır. İsmail: "Silah namustur geri verin" der. O zaman asker: "Al ulan silahını" der ve tetiğe dokunur. İsmail, kalbine isabet eden tek kurşunla ölür. İsmail için hanımı Sultan OCAK ve annesi Hatice OCAK karşılıklı aşağıdaki ağıdı yakarlar:

Anası:

1. Gapımda tutum yıkıldı,
Dalı budağı döküldü,
Yekinsene oy İsmal'im
Babayın beli büküldü.

2. Zeliha boncuunu Dakar,
Meliha yollara bakar,
İki bayramdır garalıyık,
Çaarın babanız kakar.¹⁷⁸

Hanımı:

3. Odama girer aalarım,
Başıma gara baalarım,
Gınamayın gomşularım,
Babasız çocuk belerim.

4. Atın aharda beslenir,
Çiften içerde paslanır,
Yekinsene İsmal'im,
Kızların sana seslenir.¹⁸⁰

5. Altın saat sol golunda,
Dabanca çıplak belinde,
Benim eşimi vurmuşlar,
Andırın'ın dar yolunda.

Anası:

6. Elinde ince cuvara,
Belini vermiş duvara,
Yaralılar yangın olur,
Önünü dönder punara.

¹⁷⁸ Çaarın babanız kokar, Eşe GÖK

¹⁷⁹ Sahatı parlar golunda, Eşe GÖK

Hanımı:

7. Evimizin önu arpa,
Gırat gelir gırpa gırpa,
Sana ölüm yakışır mı?
Çocukların daha görpe.
8. Atını hara galdırır,
Cebine lira doldurur,
Böle cesur görünmüş mü? ¹⁸⁰
Denginen tütün galdırır. ¹⁸¹
9. Anam ağlar başım deyi,
Ben ağlarım eşim deyi,
Zalım çavuş çekmiş vurmuş,
Yol parası peşin deyi.
10. Kalaboyunu'nun yılanı,
Akar dolanı dolanı,
Benim eşimi vurmuşlar,
Gana beleni beleni.
11. Noldu İsmayil'im n'oldu?
Sen öldün bir oğlun oldu,
Adı da İsmayil galdı,
.....
12. Başıma gara bağlarım,
Odama girer ağlarım,
Gınamayın gomşularım
Babasız çocuk belerim.
13. Garşı dağdan bir guş öter,
Sesimi sesime gatar,
Var get zalim guş sen var get,
Zatan derdim bana yeter.
14. Zeliham ağlar Meliha'm ağlar,
Yine dumanlandı dağlar,
Benim eşim gelicimiş,
Onbaşı yolunu bağlar.
15. Zeliyam'ın saçı tel gibi,
Meliya'mın benzi pir gibi,
İsmayil böyle etmeseydin,
Ben de gezerdim el gibi. ¹⁸³

Melek KARAKAŞ

¹⁸⁰ Benim İsmayil tüccarımış, Eşe GÖK¹⁸¹ Yükünen tütün galdırır, Eşe GÖK¹⁸² 13, 14 ve 15 nolu dörtlükler Eşe GÖK'ten kayd.

192. KURŞUNA DİZİLEN EŞKIYA HACİVELİ’NİN AĞIDI

Kadirli’de Çörtül adında birinin Saim ve Haciveli adında iki oğlu vardır. 1930’lu yıllarda Şehrin içinde Çörtül’ün 30 dönüm arsası olur. Aslı Tatarlı’dan olan Tevfik COŞKUN Çörtül’ün arsasından bir dönümü kendi arsasına katar. Bu duruma kızan Çörtü’nün oğlu Haciveli bir mavzer alır Tevfik COŞKUN’u vurmak için eşkıyaların arasına katılır. Eşkıyalar adam vurmada Hacı Veli’yi aralarına almazlar. Eşkıyalar Gallinçi köyünden İbik’in oğlu Eşki Mustafa, Söğütlüğeçe’den Kıcıkırık Halil, Çiçekli Halil, Gebenli Koca Ahmet gibi eşkıyaların ileri gelenlerindedir. Kadirli Kaymakamı eşkıyalarla başa çıkamayınca Ankara’ya durumu bildirir ve gereğinin yapılmasını ister. Atatürk de Nazmi Paşa adlı komutanı görevlendirir ve: “Gerekirse Kadirli ve Andırın’ı haritadan sileceksin ama bu eşkıyaları bitireceksin” der. Ankara’dan Nazmi Paşa atlı süvari ve piyade jandarma birlikleriyle gelir ve Kadirli’nin Çamlı Kahve denilen yerine çadır kurar. Kadirli’nin ağalarını çağırır ve: “Eğer eşkıyaları bulmamda yardımcı olmazsanız hepinizin defterini dürerim derinizi yüzerim” der. Müfrezeler Kozan, Çığşar, Geben ve Andırın üzerine gönderilir ve eşkıyalar yakalanır. 31 tane eşkıya Adana’ya götürülmek üzere kendirlerle birbirlerine bağlanarak yola çıkarılır. Sarıçam’da makinalı tüfekle bekleyen jandarma hepsini durdurur ve kurşuna dizer. Eşkıyaların içinde Haciveli de ölüür. Acı haberi duyan ablası başka bir rivayette ise hanımı Haciveli’ye aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gara şalvar bacaanda , Yağlı martin gucaanda, Öldürmüşler Haciveli’ mi, Düşmanların ocaanda.	3. Dırıl derler Feng’e yakın, Ağca dağda sümbül sokun, Yekin emmim oğlu yekin, ...
2. Fişşekliyi var belinde, Dar kelepçe gurulu golunda, Öldürmüşler Haciveli’ mi, Sarıçam’ın düz yolunda. ¹⁸³	4. Hacivelim hodul gezer, Fişşegini parlak düzer, On sekiz seneden beri, Kelle goltuğunda gezer.

¹⁸³ 1 ve 2 nolu dörtlükler Eşe BARAKLI’dan kayd.

5. Hacıveli'min uşığı,
Gıvrak bağıyor guşığı,
Bu harpden gurtulmazsan,
Boşa sıkıyon fişeği.¹⁸⁴
6. Savrın suyu gıvrım gıvrım,
Horelisi geçdi m'ola,
Kara Sultan ağ özemiş,
Hacıveli'm işdi m'ola.
7. İşgıyalar hep buralı,
Cüzdenneri ne paralı,
Mavrılanman gıllı Kürtler,
Hasmiñiz geldi Horeli,
8. Gene bindi seyyar alayın,
Gadirli buldu belayın,
İşgıyalar teslim olmuş,
Kürtler çekiyor halayın.
9. Evimizin önü havlı,
Hacıveli'm geder bağı,
Buna namus etmiyor mu?
Çörtül'ün sevgili oğlun.
10. Gılıpceği dar golunda,
Fişşeklige var belinde,
Çeteleri öldürmüşler,
Sarıçam'ın düz yolundan.

Âşık Ali ATEŞ

---

¹⁸⁴ 3, 4 ve 5 nolu dörtlükler Hasan PÜRLÜPİNAR'dan kaydedilmiştir.

193. HÜSEYİN AĞA'NIN AĞIDI (HALBUR AĞIDI)

*Gökahmetli köyünden Arap Ağa'nın oğlu Hüseyin Ağa'nın hikayesiyle ilgili iki rivayet bulunmaktadır. 1. Rivayet: Hüseyin Ağa, Bayazıtogulları beyinin kızını kaçıır. Aradan üç sene geçer. Arap Ağa Göksun tarafında bulunan Bunduk'a yaylaya çıkar. Geri dönüş zamanı Halbur'dan geçeceklerdir. Bayazıtlı ailesi de Halbur'da yayladadır. Arap Ağa oğluna: "Oğlum kayınbabangili tepeleyip geçmeyelim çadırlarına varalım bir kahvelerini içelim de öyle gidelim" der. Bu arada Hüseyin Ağa'nın hanımı: "Babamgil kincidir, babana söylede çadırlara sapsmadan (uğramadan) gidelim" der. Ancak Hüseyin Ağa, babasına bunu söyleyemez. Arap Ağa, atını çadırlara sürer. Oğlu Hüseyin Ağa, Harem çadırına (ev) çadırına, Arap Ağa da oda çadırına (oda haymasına) iner. Arap Ağa oturur ama az sonra Bayazıt Bey'in işaretiyle adamları Arap Ağa'ya çökerler (saldırırlar) ve bıcaklamaya başlarlar. Arap Ağa: "Oğlum Hüseyin" diye bağıır. Hüseyin Ağa çadırdan hücum eder, çıkarken ayağı çadırın kendirine takılır (dolaşır) ve yere düşer. Onu da yetişip orada öldürürler. Hüseyin Ağa'nın çobanı Hasan, ata biner kaçar ve Hüseyi Ağa'nın hanımına haber verir. Haberi duyan hanımı o acılı başlar söylemeye: (**Ballı Hatın**)*

2. Rivayet: Andırın'ın Gökahmetli köyünden olan Gök ailesinden Arap Ağa'nın oğlu Hüseyin Ağa, Beyazid Beylerinden bir kız kaçıır. Aradan beş sene geçer. Beş sene sonra yayladan dönüşünde Beyazıdli de Halbur Yaylası'nda yayladadırlar. Hüseyin Ağa'nın babası Arap Ağa oğluna: "Oğlum kayın babangili tepeleyip geçmeyelim, çadırlarına varalım" der. Atları çadırlara doğru sürdüğünde gelin kocası Hüseyin Ağa'ya: "Benim ailem kincidir, babana söyle gitmeyin" der. Hüseyin Ağa bu durumu babasına söyleyemez. Sonunda çadıra varırlar. Arap Ağa oda haymasına iner. Hüseyin Ağa da kaynanasının çadırına iner. (Beyazıdli de bu duruma hazırlıklıymış) İner inmez Arap Ağa'ya oda haymasında bıçakla saldırırlar. Arap Ağa: "Hüseyin" diye bağıır. Hüseyin olayı anlar ve hemen çadırdan dışarı fırlar. Babasının olduğu oda haymasına hücum ederken ayağı çadırın kendirine takılır ve yere düşer. Hüseyin Ağa'yı düştüğü yerden kakmadan öldürürler. Arap Ağa'yı da oda haymasında öldürürler. Bu acı olay üzerine Hüseyin Ağa'nın hanımı olan Beyazıdli'nin kızı ve Arab Ağa'nın hanımı Ayşe Hatın ağlaşarak şu ağdı söylerler:

1. Halbır'ın akaba yanı,
Akar geder adam yanı,¹⁸⁵
Üç aylıcak gelin galdım,¹⁸⁶
Neder de alırdın beni,¹⁸⁷
2. Halbır derler serin yayla,¹⁸⁸
Ben ağlarım künde böyle,¹⁸⁹
Halını sormuya geldim,
Yarım yaraların heyle.
3. Oturmuş gayfe içmiye,
Atına yonca biçmiye,
Arlandın mı Hösüyn'üm?
Utandın mı ağanı goyub kaçmıya?
4. Çakır atı bilmez terki,
Fadik gıza düşdü korku,
Bir bahçada dokuz kürkü,
Yedi doymaz Bayazıtlı.¹⁹⁰
5. Yekin gara löküm yekin,
Dala gelir eşiği sakın,
Vezir ağam öldü diye,
Gavır babam tuğlar sokum,
6. Gollarımda altın burma,
Gözünü gözümden ırma,
Şo gavır gadının gızı,
Garşımda ağlayıb durma.
7. Bir geçit geçdim tereli,
Benim yüreğim yareli,
Başıma geldi biliyorum,
Oğlundan yarin ileri.
8. Akşamdan yurtlar yoklandı,
Sabaha yükler yüklendi,
Arlandın mı Hösüyn'üm?
Gızlar goyağa saklandı.
9. Evimiz gondu Bunduğ'a,
Biz de geldik inandığa,¹⁹²
Palta çalmış beyazıdlı,
On iki yeşil sandığa,
10. Gana çadır dokuz direk,
Gam kürüdüm kürek kürek,
Hemi oğlu hem babası,
Ocak başlarından yırak.
11. Halbır derler ufak depe,¹⁹³
Bem ağlarım gopa gopa,¹⁹⁴
Bir beebeik sevemedim,
Gulaunda altun küpe.

¹⁸⁵ Akar durmaz adam ganı, Hodul Emine

¹⁸⁶ Bir yıllığın için beni. Hodul Emine

¹⁸⁷ Nider de alırdın Hösüyn'üm, Hodul Emine

¹⁸⁸ Halbur derler uzun yayla, Adil GÖK

¹⁸⁹ Ben ağlarım bundan böyle, Adil GÖK

¹⁹⁰ Aldı doymaz. Beyazıtlı, Sariye GÖK

¹⁹¹ Biz de inandık Mustantığa, Sariye GÖK

¹⁹² Halbur derler alçak tepe Adil GÖK

¹⁹³ Karlar yağar sele sepe, Adil GÖK

12. Çakır at garşımdan geldi,
Bağan viran galdi diye,
Nasıl dedin gavır Hasın?
Gelin yarın öldü diye.
13. Yarım yiğitler goçaa,
Bende ona dökdüm saçaa,¹⁹⁴
Bir bukle bakla çiçee,¹⁹⁵
Yariminen bana benzer.
14. Halbır'ın ince yokuşu,
Halıya vurdum nakışı,
..... benzi,
Hösün Ağamın bakışı.
15. Yeğın ekinin firazı,
Takım koydular kirazı,
Yedi ülger üş terazi,
Beniminem bana benzer.
16. Seslen görümcü'üm seslen
Sesim çıkmaz gara yasadan,
Sarı çiçek dökmüş bosdan,
Beyiminem bana benzer.
17. Çakır at geldi kişniyor,
Bana binen galdı diyor,
Zalim Hasan ince dedin,
Gelin beyin öldü deyin.
18. Su vurmuşlar yuruk deyin,
Durur mu şehidin ganı,
Beyiminen bana benzer,
Selbi söğüt lale dalı.
19. Kırlangıç yapar yuvayı,
Çamır sıvayı sıvayı,
Bana düşman gızı derler,
Babam başından dolayı.
20. Çadırın direği kamaş,
Atın erişmesi gümüş,
Hançer bağrına batınca,
Yetiş Hüseyin'im demiş.
21. Hösüyün'üm Bee birisi,
Minderi kaplan derisi,
Kehribardan imaması,
Gördüm dayfalar içinde.
22. Uğramış gahve içmiye ,
Atına gasıl biçmiye ,
Ar eylemiş sürmel'eşim
Atına binib kaçmıya .¹⁹⁷
23. Su vurullar yudurullar,¹⁹⁸
Durur mu şehidin ganı,
Gül yapraa leylab dalı,¹⁹⁹
Yarimine bana benzer.²⁰⁰

¹⁹⁴ Yüzüne dökmüş saçaa, Mahire YAYCIOĞLU

¹⁹⁵ Guşburnu hartlap çiçee, Mahire YAYCIOĞLU

¹⁹⁶ 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 ve 22 nolu dörtlükler Adil GÖK'ten kaydedilmiştir.

¹⁹⁷ Su vurmuşlar yuruk deyi, Adil GÖK

¹⁹⁸ Selbi söğüt lale dalı. Adil GÖK

¹⁹⁹ Beyiminem bana benzer, Adil GÖK; 23 nolu dört. Mahire YAYCIOĞLU'n'dan kaydedilmiştir.

24. Hösüyünüm Bee birisi,
Minderi gaplan derisi,²⁰⁰
Kehribardan imamesi,
Gördüğüm dayfalar elinde.²⁰¹

Gelinin babası Bayazıt Bey ölünce ailesinden, babanız öldü diye haber gelir. O zaman Hüseyin Ağa'nın hanımı beslemesini de yanına alır babasının evine varır. Eve girerken annesi kızına bakar ve şöyle der:

25. Al gımayı yakınmışsın,
Siyah sürme çekinmişsin,
Gız ölen baban deyal mı?
Parlak dona dıkılmışsın.

deyince Hüseyin Ağanın Hanımı şöyle der:

26. Yüksek babamın çardaa,
Doldurun da gon bardaa,
Bir babamdan ne çıkacak,
Tekrarı deyin bir daa.²⁰²

Gelinin kaynanası: "Yeter düşmanın kızı batırdın beni" der.

Belkise GÖK (Ballı Hatın)

Kaynak şahıs Adil GÖK, bu ağıdı kendisinden gafilen aldıklarını, Yaşar KEMAL'i söyleyerek kızmakta ve Yaşar KEMAL'i mahkemeye vereceğini belirtmektedir. Hepsinin yalan olduğunu vurgulamakta ve gerçek Arap Ağa'nın ağıdının yukardaki şekilde olduğunu belirtmektedir.

²⁰⁰ Posdu gaplanlar derisi, Hodul Emine

²⁰¹ Gördüm dasmalar elinde, Hodul Emine

²⁰² 25 ve 26 nolu dört. Sariye GÖK'ten kayd.

194. AVCI MEMİŞ'İN AĞIDI

Bir oğlan ile kız evlenirler. Oğlan da avcıymış. Kız eşine: “Nolur gitme bu seherin vaktinde gitmene dayanamıyorum” der. Oğlan yine dinlemez. Kız, bir gün uyarken eşinin kursağının altına silahı dayayıp basar tetiğe ve kocasını öldürür. Avcı Memiş'in acılı annesi oğlunun ölümüne çok üzülererek aşağıdaki ağdı yakar:

1. Aa Memiş'im be Memiş'im,
Ben kime neler demişim?
Gelin aldım sanıyordum,
El gızını düşman almışım.
2. Siyah perçem yıldır yıldır,
Galk da tüfeeni doldur,
Gavırmış gavır gızı,
Uyansın da öyle öldür.

Süleyman BAL (Çoban Kee)

195. GINDIRA FAKI'NIN AĞIDI

Andırın'ın Tokmaklı yöresinde yaşayan Gındıra Faki Zilfaroğlu'nu vurur, öldürür. Daha sonra Eşkıyalar da Bekçeeaz (Bekçiağzı) çölünde Gındıra Faki'yi vurur. Bunun üzerine Gındıra Faki'nin anası Mıkdalık, oğlunun ölümüne çok üzülenek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Püsgüllü gaplık başında,
Gaplama fişek döşünde,
Cahal oğlum can veriyor,
Daha onsekiz yaşında.
2. Alasın goca tekeyi,
Yağlamış gara kekili,
Benim oğlum at oynadır,
Çalınmış burculu kokulu.
3. Benim oğlum aslan oğlum,
Gel sineme yaslan oğlum,
Başucuna anan geldi,
N' olur birken seslen oğlum.
4. Seni vuran unuttu mu Ulu'yu?
Dinlemezdin gaymakamı valiyi,
Vurmuşlar da Bekçeeaz'ın çölünde,
Akar gannar da vay ılık ılık.

Hurşide KARPUZ

196. NALBANT HASAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Alameşe köyünde yaşayan Göğ Oğlan Mustafa, 1980'de köyün içinden evine bir yol vurdurur. Nalbant Hasan da yolu bozdurmak için traktörü köteniyle getirip onu sürmeye başlar. Göğ Oğlan Mustafa (KORKMAZ) Adil adlı kişiye bir fişek sıkar ona isabet ettiremez. Adil kaçarak kurtulur, ardından Nalbant Hasan'a bir fişek sıkar Nalbant Hasan (SERT) Yere yıkılır. Etraftan sese koşan komşular Hasan'ı hemen çula koyup yola indirirler ve direk Adana Numune Hastahanesi'ne götürürler. Hasan hastahane de kurtulamayarak ölür. Nalbant Hasan'ı çok seven arkadaşı Mehmet DOĞAN arkadaşının ölümüne çok üzülererek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Öğüşyeri yerin dölek, Akdi gannar oldu gölek, Irahma'ya bir habar vererek, Vuruldu Hasan'ım vuruldu.	4. Ücesinde döner gartal, Gurşun dedi belin dutar, Gurban olurum Allah'ım, Hasan'ımı sen gurtar.
2. Uzak yoldan geldin, Datlı datlı laflar verdin, Gavır mıydın gavır dölü, Şucu neyidi de vurduñ.	5. Derelerde biter ılgın, Bıyıl yaprakları dürgün, Alırım hayıfuñ gardaş, Ederim anarı sürgün.
3. Ücesinde döner guzgun, Bıyıl da dertlerim azgın, Düşmannarın hep ok çalmış, Dostlarıñ bütün üzgün.	6. Söyle aşık Mehmed söyle, Gurşun deedi gezer böyle, Esseh dünyeye selam söyle, Vuruldum Hasan vuruldum.

Mehmet DOĞAN

197. ÖLDÜRÜLEN KOCANIN AĞIDI

Zamanın birinde bir adam eşiyle birlikte giderken bir esik yere (dereye) varırlar. Bu kuytu yerde bir grup Kürt, adamın önünü kesip eşini elinden alırlar ve kendisini de öldürürler. Adamın eşi çok üzülür ve ona şu ağıdı yakar:

1. İnce Ma'ara'nın da deresi,
Yıkılıb da harab olası,
Sürmel'eşim gadam alam,
Nerende gurşun yaresi,
2. Silkinir de biner ata,
At altında dört bükülür,
Sürmel'eşim güccük ama,
Alem şerrinden sakınır.
3. Terkinde de bir top gutnu,
Ben gutnuyu nidiciyim,
Goyuverin beni Kürtler,
Ben anneme gediciyim.
4. Beliğimden sürüdüler,
Yörümedim imekledim,
Senin için sürmel'eşim,
Altı gün ahar bekledim.

Eşe BARAKLI

198. ZİLFAROĞLU HACI BEY'İN AĞIDI - 1

Andırın'ın Gökahmetli köyünden olan Zilfaroğlu Hacı Bey, Andırın'ın ünlü ağalarından biridir. Zilfaroğlu Hacı Bey, 1931'de Gındıralar denilen yere çeldik eker. Gındıra Fakı denen kişi ise tarlayı çeltiğe vermem der ve diretir. Zilfaroğlu biraz da Ağalığına güvenerek cebri olarak suyu tarlaya bırakır ve çeltiği eker. Gındıra Fakı da: "Eğer bu çeltiği ben sana ağız tadıyla yedirsem şu at üzerime olsun Hacı Bey" der. Çeltik ekilir yetişir, biçilir, sergen olur. Sergende işçiler çalışırken Hacı Bey de kenarda oturmaktadır. Gındıra Fakı arkadan gelir Hacı Beyin bağırının başına bıçağı saplar ve Hacı Bey yere yığılır. Andırın'da herkes Zilfaroğlu'nun ardından memleketin ekmeğini vurdular diye ağlaşır ve yas tutar. Zilfaroğlu'nun kardeşinin kızı, amcasının ölümüne çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı söyler: (Hacı İNEKÇİ)

1. Mehmed ergen Ali ergen, Varsın issiz galsın sergen, Bin atına gedek eve, Al gana boyandı yorgan.	5. Sergene çadır dutdurrum oy oy oy, Motura çeltik dökdürüm, Böyle ünnü benim emmim, Moturu ...dikdirin oy oy oy.
2. Kiracılar geldi oturdu, Sandım ki yükü dutuldu, Vezir idin vezir emmim, Mersine çeltik döküldü.²⁰³	6. Sabahınan seherinen oy oy oy, Malı geder naharınan, Yık çadırı bin atına, ... oy oy oy.²⁰⁵
3. Sabahınan bir guş ötdü oy oy oy, Ağam galkmaz ne çok yatdı, Mektub salın İsmahal'a, Bey babası şehit getdi oy oy oy.	7. Candarmalar dineliyor, Dalında martin dakılı, Vezir emmim hasda olmuş, Yatağı yağlı kokulu.
4. Ali ergen Memmed ergen oy oy oy, Angara'dan gelir fermen, Yık çadırı bin atına, Varsın issiz galsın sergen oy oy oy.	8. Ali ergen Memmed ergen, Üstünde de telli yorgan, Ne yatıyon vezir emmim? Ağc'öönü'de çeltik sergen

²⁰³ 1 ve 2 nolu dörtlükler Hurşide KARPUZ'dan kayd.

²⁰⁴ 3, 4, 5 ve 6 nolu dörtlükler Hacı İNEKÇİ'den kayd.

9. Develer geldi yıkıldı,
Evinin yükü duduldu,
Ne yatıyon vezir emmim,
Çeltik Mersin'e döküldü.
10. Hanı efendi yiyeni,
Salakda avlar duvanı,
Andırın'ın Aası öldü.
Esnefler örtsün düveni,
11. Gaymakamınan bozuşmuş,
Hersli bıyığını gerer,
Hacı Bilal gatarlamış,
Çifte getdi develer.
12. Beherdam yaylaya göçer,
Aheliye altun saçar,
Tiirekiidi vezir emmim,
Haşdırın'da gayfe içer.
13. Cemel övünün yazısı,
Yalınız galmış guzusu,
Aslan Ağam av ediyor,
Kadife uçurur tazısı.²⁰⁵
14. Cemel önün yazısı,
Babasız galmış guzusu,
Goşga gezer vezir emmim,
Gadife çullu tazısı.
15. Patos geldi salaana,
Gan bulaşmış bilene,
Ne yatıyon vezir emmim,
Vali indi gonaana.
- Belkise GÖK (Ballı Hatın)

---

²⁰⁵ 13 nolu dörtlük Mustafa GÖGÜS'ten kayd.

199. ZİLFAROĞLU HACI BE'NİN AĞIDI - 2

Ağca koyun denilen yerde Ağ mezarda Hacı Be'yi çekememezlik yüzünden Gındıra Derviş ve Yağcıoğlu İbrahim Ağa vurdurur. Mehmet Ağa'nın hanımı Hacı Be'ye aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Atına binmiş de geliyor avdan,
Sözü dökülür gırcahan dağdan,
Binbeşyüz gişiye vermezdin meydan,
Yok gecenin gapısı be Zilfaroğlu.
2. Andırın'dan aşşaa Tokmaklı yarı,
Belinde evladı Gırşahan bazı,
Olmadı bir iki sözü buna,
Yok gecenin gapısı be Zilfaroğlu.
3. Harmanlı'dan aşşığı Andırın düzü,
Mahkemede olmazdı bir iki sözü,
Ordan da kesildi be Zilfaroğlu,
Yok gecenin gapısı be Zilfaroğlu.
4. Tokmaklı önünden birdir gonağı,
Havlıda beslenir gırat pineği,
.....
Yok gecenin gapısı be Zilfaroğlu.

Mustafa GÖĞÜS

200. ÇUHADAROĞLU MEHMET BEY'İN AĞIDI

1900'li yıllarda Kahraman Maraş'ta Çuhadaroğlu adında çok hayırsever ve zengin bir kişi yaşamaktadır. Bir ara karısı ile Ahır Dağı'na bağ evine göçer ve oradaki bağı bahçesiyle uğraşır. Çevresinde Çuhadaroğlu'nu çekemeyenler, kiralık katil tutarak onu öldürtürler. Çuhadaroğlu'nun arkasından aşağıdaki ağıt yakılır:

1. Gıratını çekiverin pazara, Mehmet Beyi uğratmışlar nazara, Gül Hanımla bir goymuşlar mezara, Ağlaşdı Maraşlı vay Beyim deyi.²⁰⁶ 2. İlk akşamdan Çuhadar'ı bastılar, Söyletmeden gollarını kездiler, Gül Hanımı mor belikden asdılar, Ağlaşır guzular vay nenem deyi. 3. Altındandır pencerenin köşesi,²⁰⁷ Gümüşdendir nergelenin maşası, Duydu geldi Angara'nın paşası, Ağlaşır guzular vay Beyim deyi.²⁰⁸ 4. Evleri de gonmuş bir ıssız daa, Verane galmış da bahçası baa, Duydum şehid olmuş Çuhadar Bee, Ağlaşır elleri vay Beem deyi.	5. Evleri gonmuş da dağlar başına, Gannar bulaşmış da hilâl gaşına, Zalım düşmannar da düşmüş peşine, Ağlaşır elleri vay Beem deyi. 6. Ünnendi de Memmed Beem ünnendi,²¹⁰ Akdı gamı döşşeklere göllendi, Çuhadar Bee ölüşün Maraş sallandı, Ağlaşır elleri vay Beem deyi. 7. İlk ağşamdan evlerini basdılar, Öldürmeden gollarını kездiler, Hanımını beliğinden asdılar, Ağlaşır guzular vay anam deyi,²¹¹

Hacer TEMİZ

²⁰⁶ 1nolu dördlük Sıdıka (Sariye)GÖK'ten kayd.

²⁰⁷ Gül dikili odanın köşesi, Sariye GÖK

²⁰⁸ 3 ve 4 nolu dördlükler Ömer BOZKURT'tan kayd.

²⁰⁹ Ünnendi de Çuhadaroğlu'm ünnendi, Ömer BOZKURT

²¹⁰ Ağlaşır guzular vay nenem deyi. Ömer BOZKURT

201. HÜSEYİN (UYDURAN) AĞA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Kumarlı köyünden Hüseyin Ağa (UYDURAN)'nın hikâyesiyle ilgili iki rivayet bulunmaktadır:

1. Rivayet: Hüseyin Ağa, Göksun ilçesindeki tapucu ile anlaşır ve kendi üzerine 300 dönüm arazi tapulatur. Tarlanın içinde 15 dönümlük bir bölüm başka biri adına tapuludur. Hüseyin Ağa Göksun'a gider tarlayı süren köylüleri jandarma zoruyla kovalar ve tarlayı sahiplenir. 15 dönümlük şahsî tarlası olan kişi: “Hüseyin Ağa ben senin çiftçi başın olayım benim 15 dönüm tarlama dokunma. Geri kalanını da ben ambarlarım, hesabına düşeni alır götürürsün” der. Hüseyin Ağa tarla sahibine: “H...S...sen ne oluyorsun?” der. Bu durum 15 dönüm tarlası olan adamın çok zoruna gider ve adam Elbistan'a Hüseyin Ağa'yı vurdurmak için adam bulmaya gider. Hüseyin Ağa'nın Göksun'a geleceğini öğrenince Geben ile Göksun arasındaki Meryemcil Beli'ne iki adamı pusuya yatırır. Kendisi de daha ileride bir yere pusuya yatar. Hüseyin Ağa gelir ve iki kişi cesaret edip de sıkamaz. Tarla sahibinin hizasına gelince silahını Hüseyin Ağa'ya doğrultur ve tetiğe basar. Mermi bağrının üzerine başına isabet eder. Hüseyin Ağa yıkılır, fakat ölmez: “Aman dur 300 dönüm tarlanın hepsi senin olsun, tek beni öldürme, canımı bağışla” der. Adam: “Yook. Hüseyin Ağa o iş bitti ben zamanında sana diyeceğimi dedim idi” der. Bu olayı Elbistanlı Âşık Hüseyin duyar ve o yörede yaşanlara ölen kişinin kim olduğunu sorar. Yöre halkı Âşık Hüseyin'e: “Bu adam Andırın'ın Derebeyi idi, vurdular, bir kaza kurbanı olarak gitti bu adama bir ağıt yakıcın” derler. Âşık Hüseyin, Hüseyin Ağa'nın kim ve nereli olduğunu, nasıl biri olduğunu iyice öğrendikten sonra Hüseyin Ağa'ya aşağıdaki ağıdı yakar:

2. Rivayet: Eskiden Çukurhisar'da Hüseyin Ağa adında bir ağa varmış, bunun aslı Kumarlı'danmış. Çukurhisarlıların çoğu Kumarlı'dandır. Hüseyin Ağa fakirlerin malını kabzeder, ağalığına güvenir. Fakirin birisi: “Hüseyin Ağa ben çok fakirim, benim malımı geri ver yoksa vururum, haddini bil” der. Hüseyin Ağa alaylı bir şekilde kışını göstererek: “Sen anca burayı vurursun” der. Fakir adamcağızın canına tak der. Birgün yola pusu kurar ve Hüseyin Ağa'yı vurur. . Ondan sonra Hüseyin Ağa'nın arkasından arkasından aşağıdaki ağıdı yakar: **[Ali TEMİZ (Bebek Kee Ali)]**

1. Düşmanın var idi alsana hisar,
Altında giratın yel gibi eser,
Sana sebep olan Şol Çukurhisar,
Bunu da böyle bil Hüseyin Ağa.²¹¹
2. Meclisde söylersin gos gimi sözü,
Gonur Daan'da yayladırın yozu,
Durmaz aalar derler o Çerkez kızı,
Gelinnerin dul galdı Hösüün Ağa.²¹²
3. Gögsün'ün göçü de Geben'e dökül,
Bende de galmadı akıl,
Al gapıt üstünde menevşe kekil,
Bunu da böyle bil Hösüün Bey.²¹³
4. Andırın üsdünde parlar gonağın,²¹⁴
Avluda beslenir dor'at bineğin,²¹⁵
On sekiz devesi elli ineği,²¹⁶
Can satın almıyor mal Hösüün Ağa,
5. Duşmanıñ varısa silahsız gezme,
Sürüsün yamçıda ayakda çizme,
Ölürkene ağam gözlerini süzme,
Yol ahrete düşdü bil Hösüün Ağa.
6. Ne hasda oldu da ne de sayri,
Uzadı yollarıñ gelmen gayri,
Hayfini alamaz gardaşın Hayri,
Bunu da böylece bil Hösüün Ağa.
7. Hökümete varınca goç gumu sözü,
Senir'de yayılır gınalı guzu,
Durmayıb ağlıyor şu Çerkez gızı,
Dul galdı geride bil Hösüün Ağa
8. Yok muydu giratıyın oynağı?
Al gana bulaşmış keten kömleği,
Batdı derler Uydurannar oymağı,
Bunu da böylece bil Hösüün Ağa.
9. Aşık Hüseyin'im der de bu kıtam bitdi
Gizli daş ardından üç silah ötdü,
Gınamayın ağalar vâdesi yetdi,
Ahrette hakkını al Hösüün Ağa.

Âşık Ali ATEŞ

²¹¹ 1 nolu dörtlük Suret ÇIĞSAR'dan kayd.

²¹² 2 nolu dörtlük B. K. Ali TEMİZ'den kayd.

²¹³ 3 nolu dörtlük Emine GÖK'ten kayd.

²¹⁴ Andırın düzündü parlar gonağın, B. K. Ali TEMİZ

²¹⁵ Avlusında bağı yaslı bineğin, B. K. Ali

²¹⁶ On sekiz deve de seksen ineğin, B. K. Ali

202. AHMET ÇAKIL'IN AĞIDI - 1

Andırın'ın Geben kasabasından Ahmet ÇAKIL, hanımını boşar. Sonra Çamurlu'dan bir kızla nişanlanır. Eniştesi Fakı, Ahmet'in (kayını) boşadığı kadına dolanır. Ahmet, bir gün Fakı'yı takip eder ve boşadığı kadının evine girdiğini görür. Bunun üzerine Ahmet, evin etrafını kuşatır. Evden çıkış olmadığını gören Fakı, içeriden ateş ederek Ahmet'i vurur öldürür. Bu acıklı olay üzerine aynı köyde yaşayan kaynak şahıs çok üzümlere aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Belin de garı erisin, Samen oraya yürüsün, Düğün gurmuş Ahmet gardaş, Benim de gönüm farısın.	4. Dokdur gapıya yatırdı, Geben halkını getirdi, Yazık oldu sana gardaş, Dokdur işini bitirdi.
2. Çamurlu'da nişannısı, Habar salsam gelmez m'ola? Kak gedek gardaşım galan, Dilek kabul olmaz mola.	5. Evlerinin ardı gölek, Gannar akar gölek gölek, Enişde gayın vurur mu? Buna da ne diyek felek.
3. Evlerinin önü yokuş, Dayandım da çıkamıyom, Gardaşıma selam söylen, Bundan böyle bakamıyom.	6. Gapıdı göresim geldi, Elime alasım geldi, Düşmanı evinde görünce, Çatlayıb ölesim geldi.

İbrahim GÖK

203. AHMET ÇAKIL'IN AĞIDI - 2

Andırın'ın Geben kasabasında bir anlaşmazlık yüzünden enişte ile kayın arasına düşmanlık girer. Enişte kayını Ahmet'i vurarak öldürür. Ahmet'in amcasının kızı Fatma BOYRAZ bu acıya dayanamaz ve Ahmet'e aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Yeşil emmim oğlu yeşil ,
Köyde gezer ışıl ışıl ,
Enişde gayın vurur mu?
Aklını başına deşir.
2. Hota emmim oğlu hota,
Yol getmez gaderden öte,
Enişde gayın vurur mu?
İleha ocağın bata.
3. Belin başı bahar m'ola?
Bassak gıçın gayar m'ola?
Biz Memmed'i Ehmet etsek,
Gelen gelin gayal m'ola?
4. Derindere'nin deresi,
Azgın Ehmet'in yaresi,
Enişde gayın vurur mu?
Böğründe gurşun yarası.

Fatma BOYRAZ

204. ABAZAOĞLU DURDU BE'NİN AĞIDI - 1

Andırın'a II. Abdülhamit tarafından Mustantik (Sorgu Hakimi) olarak seçilen Abazaoğlu Durdu Be, büyük bir heyecanla görevine başlar. Ancak bir süre sonra 1895'te Zeytin Ermenileri isyan ederler. Önce Çukurhisar köyünü basar birçok kişiyi öldürerek Geben'e gelirler. Geben'de de bir çok kişiyi öldürüp, Andırın'a yönelirler. Ermeni çetelerinin geldiğini haber alan Andırın'ın ileri gelenleri Andırın'ın girişine giderler . Ermeni çeteleri iki koldan şehre girdiklerinden Andırınlılar iki ateş arasında kalır ve kısa zamanda dağılıp kaçmaya başlarlar. Durdu Bey ise kaçmayarak çetelere karşı koyar. Bir çalının arkasına saklanan Durdu Be'yi orada yakalayan aslında kendi çiftçisidir. Ekmek yedirdiği (Ermeni uşağı) kişinin ihanetiyle şehit edilen Durdu Be, çeteler tarafından yakılacaktır. Bunu bilen hizmetçisi Ermeni, Durdu Be'nin ailesine haber verir ve Durdu Be'nin cesedi yakılmaktan kurtulur. Fakat gözü dönmüş caniler Çerkez Yusuf Çavuş'u şehrin ortasında dirir diri yüzerler ve en az 100 kişiyi de şehit ederler. Durdu Be'nin eşi Hatice hanım 22 yaşında dul kalır ve bir daha kocaya gitmez. Kahraman Maraş'ın çeşitli yerlerinde yaşayan Ermeniler, bir çok yerlere baskın yaparak yüzlerce insanı katletmiştir. Durdu Be'nin ölümüne çok üzülen biri onun için aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Geben'in de ardı dağlar, Duydu m'ola ulu Beğler? Be'en gızı gelin hatın, Çırpını çırpını ağlar.	4. Öldüğünü Be'ler duymuş, Asbabını gavur soymuş. Gavurumuş gavur düşman, Gözün gamayınan oymuş
2. Miralayım Ali Paşa , Ben diyim sen binler yaşa. Kurban oluyum oluyum, Daha neler gelir başa.	5. Abası yazıya düşmüş, Püskülü çalıya dolaşmış. Önünden düşman çıkışın, Ağamın tebdili şaşmış.
3. Odada goyun gavrulur, Dumanı göge savrulur. Durdu Be'en atı kalmış, Gavurlar ata çevrilir.	6. Andırın'ın altı bayır, Tüfek öter cayır cayır. Çiçekliler yok muyudu? Andırın'ı aldı gavur.

7. Hota Durdu be'em hota,
Silkinir de biner ata.
Öldürmüşler Durdu Bee,
Süngüyünen dürte dürte.

8. Durdu Be'en ala gözü,
Ağlaşıyor oğlu kızı.
Seherinen gavga ediyor,
Sanıyorum Battal Gazi.

Duran DOĞAN

205. ABAZAOĞLU DURDU BE'NİN AĞIDI - 2

1. Durdu'm da benzer cerene,
Mujdanlık veririm görene.
Haçça'yı kurban ederim,
Soyunup cenge gidene.
2. Durdu'nun yüzüğü hatem,
Gelinin beliği tutam.
Biz başımız kurtardık.
Var sen dediğinden utan.
3. Cöbünde altın fındığı,
Cümle alemin yandığı.
İstanbul'a tel eylemiş,
Hükümetin mustanlığı.
4. Geben'e gonak tutturmuş,
İçinde oturum diye.
İstanbul'a tel eylemiş,
Ben asker getirrim diye.
5. Yücelerde biter lale,
Durdu'm benzer gonca güle.
Ben sana gayil değilim,
Bu yıl doğan bebek öle.

Kemal KALE

3.1.1.5.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

206. ÖLDÜRÜLEN ELİF KIZIN AĞIDI

Adamın biri amcasının kızı Elif'i alır kaçıtır. Amcasının oğlu ile kaçan Elif kızın akrabaları Elif'i ve amcasının oğlunu takip ederler. En sonunda Elif'i yakalayıp öldürürler. Elif'in kocası ise olaya çok üzülür ve onun arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Engine yükseğine gondurdum,
Ellerimi gızıl gana bandırdım,
Elif seni öldüreni öldürdüm,
Göç sevdiğim vakdi geldi yaylanın.
2. Elif'im yaylanı gezdim de geldim,
Hece taşlarını dizdim de geldim,
Elif senden ümüdümü üzdüm de geldim,
Göç sevdiğim vakdi geldi yaylanın.
3. Emmim gızıydın da aldım da gaşdım,
Neçe goç yiğidin ganını saşdım,
Çerkez be oğlunun goluna düştüm,
Göç sevdiğim vakdi geldi yaylanın.
4. Elif'im nene gerek Terlikliden gömlek dikmek,
Yanını yivini belirsiz etmek,
Ne gerek idi al ganlar içinde belenip yatmak,
Göç sevdiğim vakdi geldi yaylanın.

Melek TEMİZ (Melek Garı)

207. VURULAN ELİF'İN AĞIDI

Köyün birinde Elif isminde güzel bir kız yaşarmış. Elif büyüyünce köyde bir oğlanla nişanlanır. Köyde yaşayan başka bir oğlan biraz kumaş alır ve: “Bunu Elif’e götürün bana bir köynek diksin” der. Elif öyle güzel bir köynek diker ki görenin giyesi gelir. Köyneğin sahibi yahu bu kız ne kadar güzel dikmiş bunun aklımı çeleyim de benim ile evlensin diyerek Elif’in peşine düşer. Bu durumu gören Elif’in nişanlısı Elif’i öldürür. Elif’in ölmesi üzerine yüreği yanık o acıyla şu ağıdı yakar:

1. Nene gerek idi keten köynek dikmek

Evini yerini belisiz etmek

Alganın içinde belenik yatmak

.....

2. Elin devesi çayda sulanır,

Elif’in devesi damı dolanır,

Eller Elif Elif dedikçe,

Benim yüreğim bulanır.

3. Evleri yol içinde,

Yemen gınası saçında,

Sallanıyor Ağ Elif’im

Zeytindere’nin içinde.

4. Bazardır gedek bazara,

Bazar otların bozara,

Elif’ime ölmüş diyenner,

Gendisi gona mezara.

Ayşe TEMİZ

208. İFTİRA YÜZÜNDEN ASILAN FATMA'NIN AĞIDI - 1

1974'te Andırın'ın Boğazören köyündeki Fatma adlı kız nişanlıdır. Fatma'nın babası da inşaat ustasıdır ve başka bir köye ev yapmaya gitmek için hazırlanır. Fatma'nın kaynanası olan Cennet adlı kadın: "Sen git senin kızın da nişanlısıyla çamlıklarda gezsin, zaten bu gecede kaçacak" der. Bu söze çok sinirlenen Fatma'nın babası gece gelir maşayla kızının başına vura vura öldürür. Çekik dağına kaldırır orada asılma süsü verir. Babaya bu akli veren Anıcık'tan Mehli Mustafa'dır. Olup bitenlerin aslını öğrenen kaynak şahıs bu acı olaya dayanamayarak kızın nişanlısının ağzıyla Fatma'ya ağıt yakar:

1. Baban seni maşayla vura vura öldürdü, Öldürdü de şu dağlara galdırdı, Haberci de gece bana bildirdi, Göz görmüyor varamıyom Fadima'm.	5. Yaşı da gencidi daha, Düyada görmedi safa, Anıcık da Mehli Mustafa, Onun d'eli var efendim.
2. Derlerde olur çınar, Yel eser yaprağı döner, Derdinden de oldum fener, Tütünüm çıkmaz Fadima'm.	6. Evlerinin ardı dağlar, Bahar gelir suyu çağlar, Dokdur savcı hekim Beyler, Suçluyu bulun efendim, (Cezasını verin efendim).
3. Evlerini yeri yırak, Saçlar olmuş turab turab, Başında da yeşil gılab, O da bozulmuş efendim.	7. Gul Mehmed de desin buna, Bulalmış eller dökülmüş bir yana, Bunu yapan cehennemde yana, Ben d'acıdım bil efendim.
4. Evlerinin yeri nazı, Gunar guşlar bazı bazı, Cennet deller goca cazı, Onun d'eli var efendim.	Mehmet HAYTA

209. ASILAN FATMA'NIN AĞIDI - 2

1969'da Andırın'ın Kuzgun köyünün Asar obasından Karabenizli Hüseyin'in kızı Fatma analık elinde kalır. Analığı Fatma'yı kendi kardeşine gelin almak ister. Fatma'nın babasıysa yeğenine vermek ister. Sonunda yeğeniyle tatlısı yenir. Durum böyle olunca analığı, kızı sevmemeye başlar. Kocasını iyice kıskırtır (fişkirir) ve kızı çirçir demiriyle iyice dövürür. Babasından aşırı dayak yiyen Fatma ölür. Babası ve analığı Fatma'yı ambara saklarlar. Adam en çok konuştuğu ve samimi olduğu Anıcıkta Mehli Omar ve Mehli Mustafa'nın yanına gider. Bunlar karakol ile de iyi konuşan kişilerdir. Arkadaşı, Mehli Omar'a durumu anlatır. Mehli Omar: "Sen bunu kimseye duyurmadan bizim Mustafa'nın yanına var onu al beraber gidin kızı gece ormanda bir ağaca asın, sabahleyin de karakola gel benim kızım kaçmış mı ölmüş mü nerede olduğu belirsiz benim kızımı bulun diye dilekçe ver " der. Karakol bütün köyü toplar, herkes dağda kızı aramaya başlar. Sonunda Fatma bulunur. Savcı ve doktor da gelir ve kendi eliyle asılıp intihar etmiş kararı verilir. Kuzgun'dan Âşık Bekir de cenazeye gidemez. Gelen gidenlerden sorar. Görenler, kızın karnının yarılp iç organlarının çıkarıldığından ve doktorun bu organları tek tek incelediğinden bahseder. Âşık Bekir Kuzgun kayalığına hayvanları götürür dal keser. Kendisi de taşına başına oturur ve Fatma'nın durumuna çok üzülerək aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Dokdurlar yola yollandı, Dağların guşu dillendi, Ela gözlü mor belikli, Gız kendirde çok sallandı.	4. Yaslı Mahmut Çavış yaslı, Köyümüzde bu gız uslu, Zalım ımuş analığı, Her işleri evde başlı.
2. Bakın şu gızın haline, Gınalar yakmış eline, Galeminen tarif olmaz, Doyulmaz tatlı diline.	5. Dokdurlar gelmiş bakıyor, Şu gız yüreemi yakıyor, Dokdur bucaanı açıncık, Gardaş boynunu büküyor.
3. Duyuncuk da ben oturdum, Bahçamda güller bitirdim, Soyka çıksın bu öksüzlük, Annesiz gazı yitirdim.	6. Âşık Bekir der başarır, Dyunca gözüm yaşarır, Ceneziye varamadım, Varsam gabırını eşerdim.

Âşık Bekir KARALI

210. AYŞEGÜL'ÜN AĞIDI

Andırın'ın Akıfiye köyünde Ayşegül adında güzel bir kız vardır. Bu kız bir gün aniden vurulur. Anası son soluğunu verirken: “Kim kızım” dediğinde, Ayşegül sadece: “İkiz vurdu” diyebilir ve ruhunu teslim eder. Olayı duyan Geben kasabasındaki halası Akıfiye'ye gelir ve yeğeninin alakanlı cesedinin başında ağlayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Biri İrfan biri Tufan ,
İçeriye gurduk Fuvan,
Anşegül gelin gediıyor,
Duvağını vursun İrfan.
2. Evlerinin önü dere,
Dereyi de geçememiş,
Düşman silahı çekişin,
Ganatlanıp uçamamış.
3. Asbabin asbaba gatak,
Götürek çarşıda satak,
Anşegül gelin gediıyor,
Çadrını ayrı dutak.

Elif DALKIRAN (Foter Elif)

211. KURTLAR TARAFINDAN PARÇALANAN KIZIN AĞIDI

Bilinmeyen bir tarihte gencin biri bir kıza âşık olur. Kızla evlenmek ister. Kız kabul etmeyince kıızı kaçıırır. Uzun bir süre gittikten sonra çok acıkırlar. Biraz daha giderler ve bir köye yaklaşırlar. Görünmemek için ormanın içine girerler. Genç, köye yiyecek almaya gitmek ister, giderken geri kaçır diye güvenmediği için kıızı kamalak (sedir) ağacına iple sıkıca sarar, eline de altı patlar denen tüfeği verir: “Ben köyden yiyecek alıp geliyorum” der. Genç, köye gidince kurtlar gelir kızın hareket edemediğini anlarlar ve kıızı paramparça ederler. Genç köyden geri gelir ki sevdiği kız, bağladığı yerde hiç yok. Sadece kemikleri kalmış, kurtlar parçalamış. Bunun üzerine genç, sevdiği kızın ölümüne feryat figan ederek ağlar ve ona aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Eliminen çama sardım, Ay aşmadan ben de geldim, Sanıyorum gannın dolum, Hayıfımı allım gurtlar.	5. Almalı Gediğ'e çıksam, ²¹⁹ Bizim eller görünür mü? Gannı köyneğin göndersem, ²²⁰ Anan duyar darılır mı? ²²¹
2. Sağ elinde altı patlar, Gurtlar üleşini atlar, Yarin de mahşer var, Hayıfımı allım gurtlar.	6. Yârin yanına uğradım, Ağzına şeker doğradım, Yâr seveli ben ağladım, Yâr da dertli benim gimi.
3. Gazmasız gabırın gazdım, Ağaçdan tabıdım düzdüm, Yalan dünya senden bezdim, Ölüm inkâr olunur mu?	7. Bizim yaylalar sekili, Sekiyorum gece gündüz, Seher vâtı duvan yıldız, Değne sunam görünür mü?
4. Su içinde biter andız, Ah çekerim gece gündüz, Söhür vahdı doğan yıldız, Gurt yeen yâr bulunur mu? ²¹⁷	Döne HÖBEK

²¹⁷ 4 nolu dörtlük Fatma BOYRAZ'dan kayd.

²¹⁸ Almalıgediğ'e otursam, Fatma BOYRAZ

²¹⁹ Gannı asbabın bohca etsem, Fatma BOYRAZ

²²⁰ Anam babam darılır mı? Fatma BOYRAZ

212. İFTİRAYA UĞRAYAN KIZIN AĞIDI

*Kadirli'nin Teçirli köyü civarında yaşadığı sanılan ağdın kahramanlarıyla ilgili iki rivayet vardır: 1. Rivayet: İki kardeş annesi ve babası ölünce öksüz ve yetim kalırlar. Kız çok güzel biridir. Oğlan da avcılığa merak sarıp avcılık yapar. Genç, avcı bir arkadaşıyla bacısını nişanlandırır. Komşularından yaşlı bir kadın da kızını kendi oğluna almak için çok uğraşır. Ancak işi olamaz ve: “Kalsın sizin kesenize” der. Aradan zaman geçer oğlanla arkadaşı olan eniştesiyle yemek yerken yaşlı kadın gelir ve kıza: “Pınara gidelim de su getirelim kızım” der. Kız: “Tamam nene” der. Biraz ilerleyince yaşlı kadın: “Yavrum sen suyu doldura dur da ben çapçağı (su tası) alayım” der. Yaşlı kadın hemen kızın abisinin yanına gelir: “Birinizin nişanlısı, birinizin kardeşi olan kız filanca yerde filanca oynuyor” der. Bu arada kız da: “Nene” diye geri döner. Haberi duyan kızın abisi, eline kılıcı alır almaz koşar, yolda kız kardeşiyle karşılaşır. Kıza sormadan boynuna kılıcı indirir. Kız kanlar içinde yere düşer ve ölmeden önce can çekişirken şu ağdı söyler: (**Adil GÖK**)*

*2. Rivayet: Eski zamanlarda kızın biri nişanlıdır. Köye bir boyacı gelir. Herkes ona ip boyadır. Kız da varır ip boyadır. Boyacının yanına kötü kalpli bir kadın gelir, amanın gardaş boyayı kaç yapıyorsun filan derken boyaya elini sürer ve elini de kızın sırtına vurur (sürer). Kısa zamanda oradan uzaklaşan kadın, doğruca kızın evine gelir ve: “Amanın kızınız boyacıyla sevişiyor” der. Kız da boyacının yanından ayrılır ve suya gider. Kızın ağabeyi haberi duyar duymaz sürerer atını su yoluna kızın arkasından yetişir. Bakar ki kız kardeşinin sırtında boyalı parmak izi var. Sanki biri tarafından kucaklanmış gibi. Elindeki kılıçla kız kardeşine vurunca kırk beliği olan kızın on beliğini birden yere düşürür. Kız yaralı olarak yere düşer. Ölmeden önce o can acısıyla aşağıdaki ağdı söyler: (**Fatma PARMAKSIZ**)*

1. Ben annemin biriyidim,
Sağ gözünün nuruyudum,
Yazzık oldu el oğluna,
Ben o sözden geriyidim.

2. Bu yareden ben de getmem,
Gardaşım intizar etmem,
Bu dünyada bişey demem,
Öte dünyada boynuma dolan

3. Guluncuma birden vurdun,
On beliğim birden düşdü,
İntizar etmem gardaşım,
Cahilsin akılın şaşdı. ²²¹
4. Süyüm süyüme dolaşdı,
Gardaş ardımdan ulaşdı,
Bir gılincının vuruncak,
On beliğim birden düşdü.
5. Punar varmayım başına,
Gül yağı çalmam gaşıma,
Boş yere beni öldürdü.
(Yok yere beni öldürdü)
Bakın gardaşın işine.
(Hele gardaşın işine).
6. Yüce dağın gariyıldım,
Ben anamın biriyidim,
Hele sorun el oğluna,
Sağ gözümün nuruyudum.
7. Yüce dağın gar'erimez,
Çayır çimeni gurumaz,
Vallah suçum yoğdu gardaş,
Ölsem kemiğim çürümez.
8. Hele bakın el oğluna,
Elini vermiş beline,
Bu dünyada gavışmadık,
Ahretde dolan boynuma.
9. Arkamda yüz on beliyim,
Galmadı çıkdı soluğum,
Söylediime bakma gardaş,
(Gonuşduğuma bakma gardaş),
Vallaha çoktan ölüğüm.
(İnan ki çoktan ölüğüm).

Adil GÖK

²²¹ 1, 2 ve 3 nolu dörtlükler Fatma PARMAKSIZ'dan kaydedilmiştir.

213. VURULAN DÖNDÜ'NÜN AĞIDI

*Andırın'ın Kocafakılar köyünde yaşayan Döndü'nün hikâyesiyle ilgili birden fazla rivayet vardır: 1. Rivayet: Andırın ve Kadirli civarının ünlü eşkiyalarından Kıçığırik, Döndü adında bir kıza âşık olur. Döndü'nün dayısı: “Kesinlikle olmaz ben eşkiyaya kız vermem” der. Kıçığırik ne kadar uğraşırsa da Döndü'nün dayısına olur dedirtemez. En sonunda Kıçığırik Döndü'nün dayısının hayatta kıramayacağı, çok sevdiği kişileri yanına gönderir. Bunun üzerine kızın dayısı: “ Bana bir mavzer ile beş altı bağ mermi getirirse kıızı alsın, ben seslenmem” der. Elçiler durumu Kıçığırik'a söylerler. Kıçığırik: “Yahu ondan kolay ne var alın götürün” der. Bir mavzerle beş bağ mermi verir. Mavzeri alan Döndü'nün dayısı bir gün geçmeden yeğeni Döndü'yü vurur. Bu olayı duyan Kıçığırik silahlanır yola çıkar. Sonunda yeğenini vuran adamı da kendisi vurur ve üstüne oturur. Ama Döndü'sü hayatta olmadığı için çok üzülen Kıçığırik o acılıyla aşağıdaki ağıdı söyler: (**Hasan KARAGEDİK**)*

*2. Rivayet: Andırın'ın Kocafakılar köyünde yaşayan bir adamın Döndü adında güzel bir yeğeni vardır ve Döndü köyde bir gence nişanlıdır. Dayısı birgün Döndü'ye: “Pilav pişir de yiyelim yeğenim.” der. Dayı ile yeğen oturmuş yemek yerken Kıçığırik denilen eşkiya gelir. Kızın dayısı: “Yeğenim seni Kıçığırik (İnce Mehmed)'a verdim” der. Sonra Kıçığırik gider. Döndü'nün nişanlısı tarafından sıkıştırılan dayısı: “Ben vermedim” der. Daha sonra köylülere bir şey diyemediği için: “Kendisi Kıçığırik ile kaçık” der ve yeğeni Döndü'yü vurur. Vurulunca Döndü'nün karnından oğlan çocuğu dışarı fırlar. Bu arada köyde bir kadın Kıçığırik'a deli yedirir. Kıçığırik da ayılınca hem deli yediren kadını vurur hem de nişanlısı Döndü'yü öldüreni vurur ve sonra da Döndü'nün mezarının başında aşağıdaki ağıdı söyler. Ondan sonra kendisi de eşkiya olarak dağa çıkar: (**Ayşe ÖKSÜZ**)*

3. Rivayet: Andırın'ın Karadut köyünde yaşayan Sarı Mulla, kısa adıyla Mullacık diye bilinen kişi dayısının kıızı Döndü'ye âşık olur. Kız da Mullacık'ı sevmektedir. Sarı Mulla dayısına Allah'ın emri, peygamberin kavliyle düğürcü gönderir. Dayısı: “Mulla babasının askerden getirdiği mavzeri bana verirse kızımı ona veririm” diye haber gönderir. Mulla, babasına yalvarır ve mavzeri alarak dayısına götürür verir. Mavzeri alan Dayısı kızına: “Sen Mulla'ya varıcın sen ona yüz verdin” diye kızını vurur. Mullacık öte edip beri edip mavzeri geri alır. Dayısını takibe

başlayan Mulla Öteyüz denilen yerde bir evde bulur ve dayısına yedi kurşun birden sıkar ve sonra da mezarın başına gelir ve Döndü'ye o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Döndünün top gürü kekili,
Yüzüne altun dökülü,
Döndürü öldüren gavır dayısı,
Gomam alırım hayıfı.²²²
2. Mezerine dut dikeyim,
Gul olayım dallarına,
Nazlı Döndü'm can veriyor,
Bak Döndü'mün hallarına.
3. Deyirmen tersine dönse,
Her dileğim kabul olsa,
Beş on gişi daha vurrum,
Nazlı Döndüm geri gelse.²²³
4. Mezerine dut dikerim,
Gurban olam dallarına,
Benim Döndüm can veriyor,
Bakın hele hallarına.
5. Veli'nin evine vardım,
Çift gurşunu birden vurdum,
Ayan olsun dayım gızı,²²⁴
Şükür hayıfımı aldım.²²⁵
6. Dırıl'ın da daşlarına,
Galem oynar gaşlarına,
Yılan çayan indi m'ola?
Ağ Döndü'nün döşlerine.

Celil DALKIRAN

²²² 1 nolu dörtlük Ayşe ÖKSÜZ'den kaydedilmiştir.

²²³ 2 ve 3 nolu dörtlükler Hasan KARAGEDİK'ten kaydedilmiştir.

²²⁴ Ayan olsun nazlı Döndüm, Hasan KARAGEDİK

²²⁵ Bugün hayıfımı aldım. Hasan KARAGEDİK

214. SERVET ÇİNGİL'İN AĞIDI

1996- 1997 yılında Andırın'dan Afşin'e kuma olarak gelin giden Servet ÇİNGİL, gittikten bir süre sonra eşinin önceki hanımı tarafından 39 bıçak darbesiyle öldürülür. Servet'in amcası olan kaynak şahıs, yeğenin ölümüne çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Çekilmez çilem bitmiyor,
Benim de aklım yetmiyor,
Kurban olam kardeşlerim,
Kimse elimden tutmuyor.
2. Zalim bıçak sinem deldi,
Kara haber tezden geldi,
Kurban olam kele anam,
Azrail canımı aldı.
3. Böyle imiş alın yazım,
Kimseye etmedim nazım,
Kurban olam canım babam,
Öldü taman Servet kızın.
4. Esti gene Afşin yeli,
Sizleri de ettim deli,
Kurban olam Mehmet ova,
Nerden geldi gavrın dölü.
5. Hısımlarım yola düşer,
Teyzem oğlu mezar deşer,
Kurban olam Adem kardeş,
Bu görev de sana düşer.
6. Yok muydu bunun kolayı?
Şahin de yaptı olayı,
Kurban olam Nuri emmi,
Suçum eşimden dolayı.

Nuri ÇİNGİL

215. ZEHİRLENEN FATMA HATIN'IN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Çapar Mehmet Ağa, Köleli köyünden Mulla Ali, genç yaşta ölünce hanımı Fatma Hatın ile evlenir. Çapar Mehmet Ağa'nın önceki eşi Fatma Hatını kıskanır, çekemez ve en sonunda zehirleyerek öldürür. Fatma Hatın'ın annesi Elif Hatın, kızının öldüğünü duyunca köye gelir ve o acıyla kızına şu ağıdı söyler:

1. Book evin aal, gimi,
Gabı yılı çaal gimi,
Elendi de burada galdı,
Fatma bizden daal gimi.
2. Böyük evde mısır gimi,
Mor beliği hasır gimi,
Eelendi de burda galdı,
Golu bağlı esir gimi.
3. On iki camız sanı,
Maraş evinin düveni,
Kimi atlas kimi sandal
Giyer cıvanı cıvanı.
4. Gadir hey Allah'am Gadir,
Yeni kapdı gara çadır.
Fatma sana çok yanıyor,
Hem'i Ağa hemi müdür.
5. Bir fincancık gahve içmiş,
Öörmüş öörmüş gusamamış.
Mor gundura telli fisdan,
Birim birim basamamış

Sariye GÖK

216. DUDU KIZ'IN AĞIDI

Andırın'ın Beşbucak köyünden Ahmet KABALCIOĞLU 1950'li yıllarda ayağa dışarılık yapıyor dedikodusu yüzünden, amcasının kızı olan eşi Dudu'yu keserek öldürür ve kaçar. Yolda bir eve varır. Gece o evde yatar. Ancak yorganda bir bit olduğu için kadına da kızar. Sonra Ahmet Bey, eşine çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Eşiklikden ganı akar,
Gözü mayıl mayıl bakar,
Su doldurmuş satır akar,
Kok emmimin Dudu'ızı.
2. Sabahanan er yekinir,
Dolama yere dökülür,
Âleme akıl yetirir,
Kok emmim Dudu'ızı.
3. Gaçan gandan gurtulur mu?
Acer köynek yırtılır mı?
Gavır mısın gavır Meryem?
Bitli yorgan örtülür mü?
4. Kele Dudu kele Dudu,
Sana Been gızı deller,
Gardaşım Gamadepe'de
Galdı mı Dudu galdı mı?

Hurşide KARPUZ

217. HÜSNE GELİN (KURU)'İN AĞIDI

Andırın'ın Çığsar köyünden Hüsne Gelin (KURU), 1946'da üçüz doğum yapar. İkisi kız biri oğlandır. Kızın biri doğumdan hemen sonra ölür. Hüsne Gelin de uzun bir müddet baygın yatar ve ayıkamaz. Herkes öldü zannedip cenaze namazını kılıp gömerler. Hüsne Gelin gece mezardan çıkar. Geri evine gelir. Bir atlın kendisini çıkardığını söyler. Evine geldiğinde kaynanasının yanına sokulur: "Ana ben ölmedim, korkma hortlak filan değilim" der. Ama kaynana korkmuş olsa gerek kocasının ve oğlunun haberi olur. Herkes hortlak geldi diye korkmaya başlar. Kayınbabası, oğlu Ali'ye: "Oğlum Hannu Omar'a git tüfeğini alıp gelmesini söyle." der. Oğlu Ali gider. Tüfeği alıp gelirler. Hüsne Gelin yalvarır: "Allah'tan korkun ben ölmedim, yaşıyorum, eğer inanmıyorsanız beni Doğruca'dan öte geçirin gardaşımın yanına gideyim." der. Kimse inanmadığı için bir tartışma başlar. Hüsne Gelin'i denemek için su verirler. Sonra ortaya ciğer atarlar. Yine iknâ olamazlar, korkarlar. Bu hortlak birimizi yemeden biz onu öldürelim derler. Tüfeği gören Hüsne Gelin ellerini kaldırarak: "Allah'tan korkun." der. Ancak kimseyi inandıramaz ve ateş ederek Hüsne Gelin'i öldürürler. Hüsne Gelin'in kanları akar ve ortalığı kan gölüne çevirir. Artık, gelinin gerçek olduğu hortlak olmadığı anlaşılır, ama artık iş işten çoktan geçmiştir. Hüsne Gelin'i tekrar toprağa gömerler. Hüsne Gelin'in kaynanası Köstü'nün kızı Elif KURU, bu acıklı ve yürekleri parçalayan olaya dayanamaz çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Zeyli'nin de suyu ılık,
İçinde oynasır balık,
Gadan allım gelin senin,
Gonmam sana Harlı oluk.

2. Yanar ocak tütmez pece,²²⁶
Elim goydum gızgın saca,
Nola ben de öleyidim,
Gelinin öldüğü gece.

3. Tarlamızda biter yonca,
Çiçek açar morca morca,²²⁸
Gelin sana bir şey demem,²²⁹
Bacın Anşa gelmiyence.

4. Ne yatıyon hecin gimi,
Gara belik sicim gimi,
Baş ucunda ben ağlarım,
Anan gızı bacın gimi.²³⁰

²²⁶ Yanar ocak tütmez paca, Suret ÇIĞŞAR

²²⁷ Çiçek açar ağca morca, Nadire ERKEK, Çiçek açar ağca buğca, Suret ÇIĞŞAR

²²⁸ Bacım sana heç ağlamam, Nadire ERKEK

²²⁹ 1, 2, 3, 4 ve nolu dört. Mehmet ÇIĞŞAR'dan kayd.

5. Mektub saldım vardı m'ola?
Gucur Ali gelir m'ola?
Habarı olsa Gara Şerife,
Bir yoruluğumu alır m'?ola.
6. Bir nar kesdim dane dane,
Asbabamı serdim yine,
Gelin seni yuucular,
Teneşir de döne döne,²³⁰
7. Arkasında gara belik,
Amanın Hüsne nic'oluk?
Kayınbabası ağlıyor,
Elleheme gelin ölük,
8. Pınarın önu tereli,
Gelin yüreğim yareli,
Senede bir gelin verrim,
Biri birinden ireli,²³¹²³²²³³²³⁴
9. Hele bakın hallarıma,
Tiken dökün yollarıma,
Çağırın Omar gitmesin,
Minnet eylen gelince.
10. Garlar yağar burum burum,
Gadanı alam Ugur'um,
Hep bir olun gomşularım,
Bebeği (ni)ele verin.²³²
11. Önsüzlü'nün suyu ılık,
İçinde oynasır balık,
Kayınbabası ağlıyor,
Elleheme gelin ölük.²³³
12. Emiş gezer Hüsne gezer,
Bebek ciğerimi ezer,
Siz Gucülü bilmeniz mi?
Safınan da arı bozar,
13. Topakdaş'da dutdum çadır,²³⁴
İneklerin meleşiyor,
Gadanı alırım gelin,²³⁵
Bebeklerin ağalaşiyor.
14. Çukuraa'dan geldin yorgun,
Serin ağla kele Şerif,
Soysuzunmuş bizim gelin,
Allahama sana gırgın.

²³⁰ 5 ve 6 nolu dört. Nadire ERKEK'ten kayd.

²³¹ 7 ve 8 nolu dört. Suret ÇIĞŞAR'dan kayd.

²³² 9 ve 10 nolu dört. Suret ÇIĞŞAR'dan kayd.

²³³ 11 nolu dörtlük Godaman Ali YIMAZ'dan kayd.

²³⁴ Topakdaş'a gurdük çadır, Godaman Ali

15. Elmas ağlar Solmaz ağlar,
Gene dumannandı dağlar,
Uğur oğlun çok kıymatlı,²³⁵
Osman'ını kimler eğler.²³⁶

16. Ne enişin dibindeyim
Ne yokuşun başındayım,
Bana bebek yakışır mı?
Ben de altmış yaşındayım.²³⁷

17. Odamızda yanar ışık,
Gelin aşkım sana düşük,
Gadanı alırım Ömer,
Anasız böyür mü beşik.

Murtaza YILMAZ

*Kaynak şahıslardan Godaman Ali (YILMAZ) geride kalan ikizlerin kendisinin
süt kardeşi olduğunu belirtmektedir.*

²³⁵ Tez gel gelinciğim tez gel, Güllü GÜLMEZ, Büyük oğlum çok kıymatlı. Mehmet ÇIĞŞAR

²³⁶ Bebekleri kimler eğler. G. Ali YILMAZ. Bebeklerin ufak ağlar. Güllü GÜLMEZ.

²³⁷ Yetmiş iki yaşındayım. Godaman Ali YILMAZ

218. GEBENLİ YEDİ GELİN'İN AĞIDI

Ağıtla ilgili iki rivayet vardır: 1. Rivayet: Kurtuluş Savaşı'nda Kahraman Maraş'ın Zeytin kasabasındaki Zeytin Ermenileri oradan kaçarak Geben kasabasına gelirler ve Geben'i basıp yakar, yıkar talan ederler. Birçok kişiyi öldürürler. Otuz kızı Ermeniler tarafından götürülmüştür. Gece dağda karanlıktan faydalanan üç kız saklanarak, kurtulur. Yedi gelini de Geben yakınlarındaki Kırksu denilen yerde keserek öldürürler. Gelinlerden birinin bacası ölüm haberlerini duyunca o acıyla aşağıdaki ağıdı söyler: (Murat İbrahim KIVRAK)

2. Rivayet: Andırın'ın Geben kasabasındaki Ermeniler göç ederken yüzlerce insanı ve çocuğu öldürür, kadınların ırzına geçerler. 30 tane kızı da alıp götürürler. Ölmüş anneyi emen yavruyu gören birisi dayanamayıp o acıyla aşağıdaki ağıdı söyler: (Ali TEMİZ/B. K. A.)

1. Gebenin de önü esik, Gün doğmadan kölge basık, Yavırmış goca gavır, Sekiz gelin birden kesik.²³⁸	4. Geben'in de yazıları, Ceylan govlar tazıları, Gurban ollum babam gızı, Yetim guydun guzuları.
2. Akşamınan bir yel esdi, Yatsıynan gavur basdı, Gavurumuş gara gavur, Yedi gelin birden kesdi.	5. Geben'den yükledim yükü, Varsın sallayı sallayı, Gollarım yoruldu bacım, Beşik sallayı sallayı.
3. Gökde yıldız sayılır mı? Çiğ yumurta soyulur mu? Gadanı alıyım bebek, Ölü mevta emilir mi?²³⁹ (Ölü ana emilir mi?)	

Celil DALKIRAN

²³⁸ 1 nolu dörtlük B. K. Ali'den kaydedilmiştir.

²³⁹ Ölmüş ana emilir mi? B. K. Ali TEMİZ

219. GÜLLÜ'NÜN AĞIDI

*Andırın'ın Beşbucak köyünden Kabalcıoğlu Mustafa kızı Güllü'nün hikâyesiyle ilgili birden fazla rivayet vardır: 1. Rivayet: 1950'li yıllarda Güllü'yü ailesi önce birine vermek ister, ancak daha sonra vazgeçerler ve Dırdıbtılı (Erenli) köyünden Löver Halil'e verirler. Güllü'nün kardeşinin düğünü olur ve Güllü, kocasıyla birlikte kardeşinin düğününe gelir. Düğünde güreş olur. Güllü'nün eski nişanlısı da güreş yapar. Güllü'nün eski nişanlısı olan gencin, güreşirken şalvarı sökülür. Genç, dikmesi için şalvarını orada güreşi seyreden yaşlı bir kadına verir. Yaşlı kadın da Güllü'ye: "Kızım benim gözlerim tam görmüyor, şunu dikiver." der. Güllü de hayır diyemez ve şalvarı diker. Güllü şalvarı dikerken kocası görür ve şalvarın Güllü'nün eski nişanlısına ait olduğunu bildiği için canı çok sıkılır, kıskanır: "Senin bilmem nereni n'ederim, seninle görüşürük." der. Güllü'nün kardeşi de gelini Karatepe'den almaktadır. Pazar günü Karatepe'ye gidip gelini alıp dönerler. Anıcık köyüne yaklaşır, Armutlu Mezarlığı'na gelince Löver Halil Güllü'ye: "Haydi buradan ayrılak ve köye gidek." der. Güllü: "Yahu herif delirdin mi, kardeşimin gelini inmeden gidilir mi?" der. Gelini eve getirirler. Löver Halil akşam yine gidelim diye ısrar eder. Güllü'nün babası: "Bre oğlum sabah olsun gelinin başı bağlansın ondan sonra gidersiniz, ama sen akşamdan gitmek istiyorsan git biz Güllü'yü yarın getiririz." der. Löver Halil köye gidiyorum diye oradan ayrılır. Bir keser ayarlar köyün dışındaki büklüğün içine girer saklanır. Gece kayınbabasıgile gelir, bacısıyla yatarken et keseriyle Güllü'nün kafasına bir kere vurur ve kafasını ikiye böler. Güllü o can acısıyla yerinden kayar. Kız kardeşi: "Abla üstüme geldin." der. Ablasını itecekken eline ıslaklık gelir. Bakar ki ablası kan içinde. O zaman bacısı bağırtır, ablamı öldürmüşler diye. Babası koşarak gelir, direk diye sobaya sarılır ve eli kolu yanar. Güllü'yü ertesi gün kabire koyarlar. Baba KABALCIOĞLU kızı Güllü'ye çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı yakar: (**Âştık Bekir KARALI**)*

2. Rivayet: Andırın'ın Beşbucak köyünden Güllü KABALCI'yı sevmediği birine verirler. Eski sevdiği oğlana da görünmesini verirler. Güllü bu arada kardeşinin düğünü için babasının evine gelir. Düğünde eski sevdiği genci görür ve arada bir bakışır. Bazı ara bozucu kişiler Güllü'nün kocasına: "Hanımın eski sevdiği oğlanla kaçar sen tedbirini al" derler. Güllü'nün kocası gece sessizce gelir elindeki tahrayla Güllü'yü keserek öldürür. Ablasıyla yatan kız kardeşi gece uyanır ve: "Baba üstümüz

akmış görüyor musun?” diye seslenir. Kızların analığı ateşi yakar, bakar ki Güllü’yü parça pelik etmişler. -Akan kan soğuduğu için kız kardeşinin eline değdiğinde damın aktığını zannetmiş. - Kızının ölümüne çok üzülen Hacı Ahmet KABALCI o acıyla kızına aşağıdaki ağıdı yakar: [**Emine GÖK (Hodul Emine)**]

3. Rivayet: Beşbucak köyünden Kabalcıoğlu’nun kızı Güllü Lüvender Halil denilen bir gence verilir. Lüvender, kayınının düğününe eşi Güllü ile gelir. Güllü, çok güzel olduğu için düğünde herkesin dikkati Güllü’nün üzerinde olunca eşi, Güllü’yü çok kıskanır ve gece baltayla keserek öldürür. Güllü’nün babası çok üzülür ve bir itirafta bulunur. “Zamanında elin gızını (hanımı) kestim el de benim kızımı kesti” der. - Düğünde Güllü akrabalarının gençleriyle gülerak şakalar yapmış. - Güllü’nün babası kızının ölümüne çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı yakar: (**Emine KABAGİL**)

4. Rivayet: 1940-1950 yılları arasında Beşbucak köyünde Lüver Halil adındaki gence Güllü’yü verirler. Güllü’nün kardeşinin düğünü olunca Lüver Halil ve Güllü, baba evine düğüne gelirlir. Düğünde hanımını çok kıskanan Lüver Halil gece hanımını baltayla keser. Gece, kız kardeşiyle aynı odada yatan Güllü’nün kız kardeşi uyanınca eline soğuk su gibi bir şey değince baba: “Dam akmış” diye bağırır. Babası Kabalcı Mustafa odaya gelince kızı Güllü’nün kızılkan içinde yatan cesedini görür ve çok üzülerak kızına aşağıdaki ağıdı yakar: (**Emine İNANDI**)

5. Rivayet: Beşbucak köyünde yaşayan GABALCIOĞLU Ahmet, bilinmeyen bir sebepten hanımını keser. İki küçük kız, Güllü ve kız kardeşi, öksüz kalırlar. Aradan zaman geçer, Güllü de kocası tarafından kesilerek öldürülür. Baba KABALCIOĞLU da çok üzülerak kızına aşağıdaki ağıdı yakar: [**Belkise GÖK (Ballı Hatın)**]

1. Gızım senin adın Güllü,
Düyün gurdum usul yollu,
Cennet alâ olsun yerin,
Şah bakışlım dudu dilli.

2. Henge guzucuğum henge,
Soyunmuş da girmiş cenge,
Aldım Çürükler’den gelin,
Anıyan ağıtıcı .....

3. Akar Fetene Deresi,
Azgın Güllü’ mün yarası,
İki sebebin var gızım,
Biri baban kör olası.

4. Aşağıdan gış geliyor,
Başımıza iş geliyor,
Güllü gızı öldürmüşler,
Cendermeler beş geliyor.

5. Akar fetene deresi,
Azgın Güllü'mün yarası,
İki sebebin var gızım,
Biri baban kör olası.
6. Güllü'm Güllü'm su gabağı,
Sokulmuş geyik göbeğı,
Güllü'm düvünden geliyor,
Gucağında yok bebeğı.
7. Evimizin önü çınar,
Yel eser yaprağı döner,
Şehit benim Güllü gızım,
Çırası başında yanar.
8. Gızım senin adın Güllü,
Düvün gurdum usul yollu,
Cennet ala yerin olsun,
Şah bakışım dudu dilli.²⁴⁰
9. Okuntu daatdım ele,
Yardım getirdim yola,
Güllü'mü gelin etdiler,
Beş gişiyinem bile.
10. Gökde yıldız yan gediye,
Yüremden gen gediye,
Yetiş dokdur Beem yetiş,
Ağ Güllü'den can gediye.
11. Gökde yıldız sayılır mı?
Çiğ yumurta soyulur mu?
Zalım mıydın zalım dayın
Güllü güzel gıyılır mı?²⁴¹
12. Gökde yıldız yan gediyo,
İçerimden gan gediyo,
Yetişin Tokdur Bee,
Ağ Güllü'mden can gediyo.
13. Yüksek galdırım salını,
Getsin görünü görünü,
.....Ağ Güllü'mün,
Heç kimse dutmaz yerini.²⁴²
14. Gözledim de göremedim,
Aradım da bulamadım,
Kellesini de kesmişler,
Ben Mulla'mı bilemedim.

²⁴⁰ 4, 5, 6, 7 ve 8 nolu dörtlükler Âşık Bekir KARALI'dan kayd.

²⁴¹ 9, 10 ve 11 n. dört. Emine İNANDI'dan kayd.

²⁴² 12 ve 13 nolu dörtlükler Emine KABAGİL'den kayd.

15. Benim guzum su gaba,
Dünyada yokdur bebe,
Gızım davete gelirken,
Dakınmış geyinmiş göbee.²⁴³
16. Okuntu daatdım ele,
Çaardım getirdim yola,
Cümle ev keyfine gelmiş,
Yanında doktor bile,
17. Evimizin önu çınar,
Yel eser yapraa döner,
Ağlamaya ar ediyom,²⁴⁴
Yakın düşmanın arası.²⁴⁵
18. Anan da ölür baban da ölür,
Gardaşların iflah m'olur?
Ben kitabda yerin gördüm,
Gözelin ömrü gısa olur,²⁴⁶²⁴⁷
19. Akar gannı Cahan akar,
Yoosulu yüzüne çıkar,
Aldım Çürükler'den gelin,
Güllü'm burcu burcu kokar.
20. Göğde yıldız sayılır mı?
Çiğ yımırta soyulur mu?
İki gözü kör olası,
Yavrıma da gıyılır mı?
21. Gapıda inek mileşir,
Elim ayaama dolaşır,
Yekin Güllü gızım yekin,
Ağ döşüne gannar bulaşır.
22. Oğlum aa oğlum aa,
Silahlansın çıksın daa,
Acirim sana Lüvere'm,
Müfdü seslenmiyor daha.
23. Kör olsun aralığın bocusu,
Çıkmaz yürekden acısı,
Cahallıktan ölen gızım,
Sekiz gardaşın bacısı .
24. Gapımızın önu ekin,
Yekin gızım Güllü yekin,
Cenneti âle yerin olsun,
Şahan bakışlı guzu dillim.
25. Darıldım da ben darıldım,
Ben de talihime darıldım,
Yekinsene gızım Güllü,
Gızgın sobaya sarıldım.²⁴⁷

Emine GÖK (Hodul Emine)

²⁴³ Sokulmuş geyik göbeği. Musa TEMİZ

²⁴⁴ Şehit benim hatın gızım. Musa TEMİZ

²⁴⁵ Işığı başında yanar. Musa TEMİZ

²⁴⁶ 14, 15, 16, 17 ve 18 nolu dört, Ballı

Hatın'dan kayd.

²⁴⁷ 24 ve 25 nolu dört. Güllü TEMİZ'den kayd

220. HAMİLEYKEN ÖLDÜRÜLEN ŞADIYE’NİN AĞIDI

Andırın’ın Karapınar köyü civarında yaşayan Şadiye gelinin kocası askere gider. Kocasının düşmanları Şadiye’yi öldürürler. Olay üzerine Şadiye’nin yakınları Şadiye’ye aşağıdaki ağıdı yakarlar:

1. Balyozun alışın çıktı oduya,
Gadir Mevlam yollarını buduya,
Dokuz aylık hamileydi Şadiye,
Dünyayı görmiyen yavru ağladı.
(Dünyayı görmeyen guzu ağladı.)
2. Ben de gapıyı açmak isdedim,
Biraz malları da görmek isdedim,
Halını hatırını sormak isdedim,
Birbirine dönüp Kürtçe söyledi.
3. Balyozu alışın çıktı yanıma,
Yorgan döşek hep boyandı ganıma,
Nasıl gıydın düşman datlı canıma?
Beşikde bebeği gören ağladı.
(Beşikde bebeği soran ağladı.)

Mustafa ERDEVİR

3.1.1.6. ÖLDÜRÜLEN VEYA ÖLDÜRÜLDÜĞÜ DÜŞÜNÜLEN DİN BÜYÜKLERİ ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

221. ATEŞE ATILAN HZ. İBRAHİM'İN AĞIDI

Nemrut, Urfa'da Hz. İbrahim'i ateşe atmak için mancınık yaptırır ve Hz. İbrahim'i ateşe atar. Hz. İbrahim'i çok sevenler üzümlere ona aşağıdaki ağıdı yakarlar:

1. Urfa'yı dersin makamı Halil, Guranda zikretti Hazreti Celil, Dini Muhammed'e olurdu delil, Allah'ın dosdu İbrahim Halil, Mevla'nın dosdu İbrahim Halil.	4. Yazı yaban dere depe demediler aşdılar, Altı ayda gaturınan odun taşıdılar, Nemrut fikir verdi bu işe başladılar, Allah'ın dosdu İbrahim Halil, Mevla'nın dosdu İbrahim Halil
2. Urfa'yı dersem Nemrud'un eli, Şiddetli kafir guvetli gulu, Allah'ın sevgili gulu, Allah'ın dosdu İbrahim Halil, Mevla'nın dosdu İbrahim Halil	5. Kala daşına mancınık guruldu Nemruda hadisi ora derildi, Şimdi Nemrud'un beli gırıldı. Allah'ın dosdu İbrahim Halil, Mevla'nın dosdu İbrahim Halil
3. Mağara içinde yedi işdiyadi uyudu, Yorgansız döşeksiz orda büyüdü, Halguh kendine vade buyurdu, Allah'ın dosdu İbrahim Halil, Mevla'nın dosdu İbrahim Halil.	6. Nemrut gızı pencereden bakıyor, Ataş düşdü ciyerini yakıyor, Anadan babadan vazgeçiyor, Allah'ın dosdu İbrahim Halil, Mevla'nın dosdu İbrahim Halil

Mehmet İNCİKLİ

222. HZ. YUSUF'UN AĞIDI

Hiz. Yusuf'un babası Hiz. Yakup, ikinci eşinden olan Yusuf Aleyhisselamı çok severmiş. Bu durumu çekemeyen, kıskanan kardeşleri Yusuf'u alıp ava giderler ve Yusuf'u bir kuyuya atarlar. Hiz. Yusuf'un gömleğini, vurdukları tavşanın kanına bulaştırırlar. Sonra öldü diye gömleği babalarına götürler. Babaları Hiz. Yakup, oğlu Yusuf için çok ağlar. Bu olaya çok üzölen bir kişi aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Yusuf'um hocadan okumaz oldu,
Anında nuru bakılmaz oldu,
Bölböl dilleri de şakımaz oldu,
Ağlar Yakub ağlar Yusuf'um deyi.

2. Yusuf'u götürüb bilmem n'etdiler?
Gurtlar yedi diye bühtan ettiler,
.....
Ağlar Yakub ağlar Yusuf'um diye.

3. Çıksam Şam'ın yaylasını yaylasam,
İnsem enine deryasını boylasam,
Şam ellerinden de sual eylesem,
Ağlar Yakub ağlar Yusuf'um diye.

4. Bezirgan geçerken gece yakından,
Yusuf'umu çıkartdılar guyudan,
Hakk emriyle Mısır'a oldu sultan,
Ağlar Yakub ağlar Yusuf'um deyi.

Fatma PARMAKSIZ

223. KERBELA'DA ŞEHİT EDİLEN HZ. HÜSEYİN'İN AĞIDI

Hız. Muhammet'in torunu olan Hız. Hüseyin Kerbela'da düşmanları tarafından şehit edilir ve Hız. Hüseyin'in arkasından aşağıdaki ağıt yakılır:

1. Allah Allah deyip de gapıyı açmış,
Kafirleri görünşük tebdili şaşmış,
Kellesi gucakta üç gün dövüşmüş,
Vay Hasan ile Hüseyin'im vay,
2. Höseyinim atdan düşdü,
Kafirler boynumu bişdi,
Zalım keklik ganımı işdi,
Vay Hasan ile Hüseyin'im vay.
3. Hüseyinimi götürdüler,
Gülgünözlere yetirdiler,
Al gannara batırdılar,
Vay Hasan ile Hüseyinim vay.
4. Kerbela'nın yazıları,
Ceren goolar tazıları,
Kerbela'da şehit düşmüş,
Fadıma ana guzuları.

Eşe BARAKLI

3.1.1.7. İNTİHAR EDEREK ÖLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

224. GELİN AYŞE’NİN AĞIDI

Gelin Ayşe hikâyesiyle ilgili iki rivayet vardır: 1. Rivayet: Gelin Ayşe adlı kız istemediği biriyle evlendirilir. Gelin Ayşe annesine: “Biz dirlik edemiyoruz.” der. Kısa bir süre sonra da daha fazla dayanamayarak kendisini derenin azgın sularına bırakır. Yirmi gün sonra Gelin Ayşe’nin cesedine ulaşılır. Bu acı olaya çok üzülen annesi aşağıdaki ağıdı yakar:

2. Rivayet: Bir zamanlar köyün birinde Ayşe adında bir gelin yaşamaktadır. Ayşe’nin kocası askere gider. Bir de küçük bir çocukları vardır. Bir olay yüzünden kayınbabası gelini döver. Bu olay Ayşe’nin çok zoruna gider ve çocuğunu kucağına alıp ırmağın kenarına varır ve çocuğuyla birlikte kendini coşkun akan ırmağa bırakır. Bu acı olay üzerine aşağıdaki ağıt yakılır: (Döne HÖBEK)

1. Hemeyinen hemiyenin, Garaçadır döğmeyinen, Gelin de sele geder miymiş? Kayınpeder dövmeyinen.²⁴⁸ 2. Goyun gelir yata yata, Çamırlara bata bata, Gelin Anşa’m suya getmiş,²⁴⁹ İlgınnardan duta duta.²⁵⁰ 3. Goyun gelir guzuyunan, Ayağının tozuyunan, Gelin Anşa’m suya getmiş,²⁵¹ Yeni görpe guzuyunan.	4. Evlerinin önü arpa, Gölük yelir gırpa gırpa, Gelin Anşam suya getmiş, Yanı görpe guzuyunan. 5. Gelin Anşa’mın yeşil sandığı, Daha yeni duruyordu, Ciyerime ken ediyor, Anam ben ölürüm dediği. 6. Yirmi ayak yirmi halka, Gelin oturalım sulka, Yirmi gündür belli, Anşa’mı bugün atmış dalga.

²⁴⁸ Inolu. dörtlük Döne HÖBEK’ten kayd.

²⁴⁹ Gelin Anşa’m sele getmiş Döne HÖBEK

²⁵⁰ Yosunlardan duta duta. Döne HÖBEK

²⁵¹ Gelin Anşa’m sele getmiş, Döne HÖBEK

225. İNTİHAR EDEN AYŞE’NİN AĞIDI

Andırın’ın Anacık köyünden Demirci Hüseyin’in karısını, Kör Fakı ile Gıdılık Duran 1947’de Muskayla karakol kumandanına ayarlarlar. Muskanın müddeti 40 gündür. 41. gün kadın kendine gelir ve olan işlerin tesirinden kurtulamayarak kendini suya atarak intihar eder. Gelinin, biri dört beş aylık, diğeri yeni yürüyen iki çocuğu öksüz kalır. Olaya çok üzülen komşularından Mehmet BAL (Mehmet Çavuş) dayanamayarak Ayşe’ye aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Aman gelin aman gelin, Uğrar Fatmagile yolun, Hüseyin’i demem amma, Aa bebeği gudun yetim.	4. Gapdan gafa ekme der altının hası, Gıdılık Duran’ı dersen aptalım pisi, Hanı n’etdin ona bebeğin anası, Ağlaşır guzular vay anam diye.
2. Gocasının adı Mümin, Verin bu işlere yemin. Gavırımış Anşa’na bak, Aa bebeği gudu yetim.	5. Mulla Durdu ezanını okuyor, Ahmetçik de bu işleri yapıyor, Gadir Mevlem cümle halka bakıyor, Ağlaşır guzular vay anam diye.
3. Çalık Hasan’a den de çeteleri toplansın, Elli atmış nöbetçi de şu yolları beklesin, Gomilist gavırını da gelini saklasın, Ağlaşır guzular vay anam diye.	6. Gul Memmed’im der de böyle söyledi, Ahır zaman yakın zina başladı, Kör Fakı ahretini işledi. Ağlaşır guzular vay anam diye.

Durdu ÇUHADAR

3.1.1.8. SOĞUK HAVA NETİCESİNDE ÖLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

3.1.1.8.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar

226. GARİP ÇOBANIN AĞIDI

Zamanın birinde bir çoban, bir kıza âşık olur, kız da çobana. Ancak kıızı bir türlü alamaz. Çoban gece kızın evine yakın bir yere gelir. Kız gelecek diye bekler. Kız da buluşma yerine gidemez. Çoban soğukta bekleye bekleye donar ölür. Sabahleyin sevdiği çobanın öldüğünü gören kız çok üzümlere şü ağıdı söyler:

1. Çobanın elinde gaval,
Arkasında sürü davar,
Leyli çoban, garip oğlan,
2. Çoban sana gel mi dedim?
Gel duvarı del mi dedim?
Bir çift öpüş almayınan,
Gar ayazda öl mü dedim?
3. Kırlangıç yapar yuvayı,
Çamır sıvayı sıvayı,
Deli çoban garip oğlan,
4. Havada da gar sesi var,
Başında da mor fesi var,
Ener davar susuzsa,
Bizim evin önü pınar.
(Bizim evin yanı pınar).

Döne HÖBEK

3.1.1.8.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

227. ÜMMÜLÜ'NÜN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyünde yaşayan Karayiğitli ailesinin kızı Ümmülü Çokak köyüne gelin gider. Ümmülü'nün çocuğu olmz. Kaynanası çok huysuzdur. Ümmülü birgün ahırlığa gider ve geri gelmez. Ahırlığa bakmaya giderler. Kış günü olduğu için hava da çok soğuktur. Ahırlığa varırlar ki Ümmülü ahırlıkta ölmüş. Ümmülü'nün ailesine ahırlıkta öldüğünü söylemezler ve alelacele gömerler. Ancak çok sonraları Ümmülü'nün annesi Ünselkızı, kızı Ümmülü'nün ahırlıkta soğuktan öldüğünü duyar ve o acıyla aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Ben giderim yıkılarak,²⁵²
Belceezim bükülerek,²⁵³
Ümmüme ölmüş derler,
Ahırlığa sokularak.
2. Tahta belik yel galdırır,
Gaynana gelin öldürtür,
Vermen ellere gızınızı,
Habersiz meyit galdırır.
3. Appaaca bileciğim,
Duymamış gulacığım,
Ümmü'me ölmüş diyorlar,
Dumamış gulaklarım.
4. Appaca bileklerim,
Kabil oldu dileklerim,
Ümmümü ölmüş diyorlar,
Duymamış kulaklarım.²⁵⁴
5. Çokak'ın kara yılanı,
Gelir dolanı dolanı,
Kör olası kayın babam,
Nasıl söyledin yalanı.

Ayşe TEMİZ

²⁵² Garı anan bükülerek, Melek TEMİZ

²⁵³ Yola gider yıkılarak, Melek TEMİZ

²⁵⁴ 4 ve 5 nolu dörtlükler Melek TEMİZ (Melek Garı)'den kaydedilmiştir.

3.1.1.9. NAZARDAN ÖLENLER ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

228. NAZARDAN ÖLEN RAHMA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Beğlik köyünden Köse Müftü, hanımının üzerine Gökahmetli köyünden Ömer Ağa'nın kızı Rahma'yı da alır. Rahma çok güzel olduğu için gelin gittiği yerde nazar ederler ve Rahma çok yaşayamaz ölür. Bacısının ölümüne çok üzülen abla Fadıma Hatın, o üzüntüyle aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Kibarıdı babam gızı, Başında yağlık oyalı, İçerde on iki masa, Üsdünde ayna dayalı.	6. Elbisesi türlü gumaş, Geyib birin soldurmamış, Hasd'olmuş da babam gızı, Yengesine bildirmemiş.
2. Türlü gumaş bohçasında, Geyib birin soldurmamış, Hasd'olmuş da babam gızı, Yengesine bildirmemiş.	7. Gırk arşından guyusu var, suyu çıkar dolabınan, Hemi Hoca hemi Müfdü, Gonuşurdu Halebi'nen,
3. Gadanı alıyım Müfdü, Gayrı bizden geçicin mi? Telli Rahma'mı alıp da, Meyremçil'e göçücün mü?	8. Mektebi harbiden çıkdım, Her şeylere girişirim, Küsgünüsen babam gızı, Elin öper barışırım.
4. Dudak kiraz yüz güz gülü, Var mı bacımın gusuru ? Müfdü bulamaz bacımı, Gezse Bağdad'ı Mısır'ı,	9. Hocam da gezdi Mısır'ı, Gardaş yükledi şeridi, Boyu uzun beli ince, Bir bacım daha var ıdı.
5. El etse ellisi gelir, Gapısında var dayfası, Yedi babamın gızını, Görgüsüz Mustuk Obası.	10. Emine'm dağlar nergizi, Rahma'm dağlar lalesi, İki bacım böyle oldu. Yenge gözü kör olası.

Sariye GÖK

3.1.1.10. ÖLÜM SEBEBİ BELLİ OLMAYANLAR ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

229. DAĞDA ÖLEN TÜCCAR MEHMET KAYRAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında tüccarlıkla geçimini sağlayan Mehmet KAYRAN 1949'da bir gün eve dönerken dağda kalır ve bilinmeyen bir sebeple ölür. Eşinin ölümüne çok üzülen Zeynep KAYRAN onun arkasından şu ağıdı söyler:

1. Kömürlü'den davar almış,
Bir ucu Maraş'a varmış,
Gadanızı alıyım eller,
Eşim Aadere'de galmış.
2. Çuha şalvar dırnağında,
Altın yünsük barnağında,
Gezdirirdi eşim beni,
Altınnar'ın örneğinde.
3. Kele garı kele garı,
Derdininen derdim yarı,
Sen de gidiyorsan galan,
Oğlun gelsin gen geri.

Halil GÖK

230. DÜLDÜL DAĞI'NDA KALAN AVCI MAHMUT'UN AĞIDI

Andırın Kahraman Maraş ve Osmaniye sınırlarının kesiştiği yerde bulunan Düldül dağı denen çok yüksek ve sarp kayalıklardan oluşan bir dağ vardır. Düldül dağında meydana gelen ağının hikâyesiyle ilgili birden fazla rivayet bulunmaktadır:

1. Rivayet: Avcı başı denen Mahmut adındaki avcı ve arkadaşları Düldül dağına ava giderler. Avcı başı Mahmut, bir geyiğin peşine düşer. Sonunda bir taşın başına çıkar ve geyiğe sıkmak ister. O arada geyikle Mahmut'un arasına bir adam gelir. Mahmut sıkamaz, Mahmut, birkaç defa denedikten sonra tetiğe basar. Tetiğe basmasıyla ayağının altındaki kayanın yükselmesi bir olur ve kaya o kadar yükselir ki Avcı Mahmut'un inmesi imkânsız hale gelir. Sonra arkadaşları gelir, bakarlar ki çok yüksekte. Ellerinden bir şey gelmez. Akşam yaklaşınca herkes evine dönmeye başlar. Kayada kalan Avcı Mahmut orada çaresizlik içinde aşağıdaki ağı söyler: **(Ayşe TEMİZ)**

2. Rivayet: Eski zamanlarda avcı başı olan Avcı Mahmut, arkadaşlarıyla birlikte Ağca Dağdaki Şahdüldül Kayası adı verilen yere geyik avına gider. Avcı Mahmut bir taşın başına çıkar ve etrafta gözetlerken geyikleri görür. Silahını geyiklere doğrultur. O sıra karşısına bir adam dikilir. Tüfeği indirir. Adam kaybolur. Tekrar dener, aynı adam çıkar. Sonra Avcı Mahmut sabırsızlanır ve geyiğe doğru tüfeği tutar ve tetiğe basar. Avcı Mahmut tetiğe basar basmaz altındaki kaya öyle bir yükselir ki uzayıp gider gökyüzüne doğru. Bu günkü adı ile "Şahdüldül" adı verilen kayada kalan avcı ne yapacağını şaşırır. Herkes yüksek kayanın önüne toplanıp bekler. Ve ardından çul sererek atla diye bağışırlar. Adam atlayamaz aradan vakit geçer gece olur. Gece sadece sevdiği kız uyanıktır. Gece yarısı yukardan kendini aşağıya bırakır. Sevdiğinin atladığını gören kız hemen eteğini açar. Kayalara çarparak aşağı inen Avcı Mahmut'un yalnız serçe parmağı kızın eteğine düşer. Avcı Mahmut paramparça olmuştur. Avcı Mahmut Şahdüldül'den atlamadan önce aşağıdaki ağı söyler, ondan sonra atlar: **(Safiye TEMİZ)**

3. Rivayet: Üç avcı birlikte geyik avına çıkarlar. Birisi nişanlıdır. Nişanlı olana diğer iki arkadaşı: "Geyiğin izine sen git" derler. Adam geyiğin izine gider. Sağa sola gidip dururken çok sarp bir yere geçer. Çıkarken kolay çıkar, fakat inerken bir türlü inemez ve sarp kayalıkta kalır. Avcılar biraz beklerler, inemeyince çekip giderler. Sarp kayada kalan avcı orada ölmeden önce bir ağı söyler: **(Ramazan KUŞCU)**

4. Rivayet: Andırın K. Maraş ve Osmaniye sınırının kesiştiği yerde sarp kayalıklardan oluşan yüksek bir dağ vardır. Bu dağa yöre halkı Şah Düldül ve Taş Düldül adlarını koymuşlardır. O dağda geyik de çok olur. Birgün avcılar toplanırlar ve Düldül dağına ava giderler. Avda adamın biri taştan düşer ve yaralanır, kimsenin de haberi olmaz. Avcı yaralıyken arkasını bir taşa verir ve ölmeden önce kendi haline acır ve ağıt yakar. Ağıdı da bir kağıda yazar cebine kor. Adam yaralıyken geyikler gelir karşısına dizilir. Adam yaralıdır. Sıkmak ister parmakları büzülmüştür. Sıkamaz: **[Mustafa TEMİZ (Koca Tahir Mustafa)]**

5. Rivayet: Andırın ile Kahraman Maraş arasında yer alan, çok yüksek ve sarp kayalık olan Düldül dağı, hafızalardan silinmeyecek bir olaya sahne olur. Adamın biri Düldül dağına geyik avına gider. Düldül dağında bir geyik ile yavrusuna rastlar ve onların peşine düşer. Geyik bir sarp kayalık yere gider. Kedisini de sarp kayalığa gider. Ancak gittiği yerden geri dönemez ve orada kalır. Kendisiyle ava gelen arkadaşları aşağıda ağlaşırlar. Kendisi de o acıyla şu ağıdı söyler: **(Ummahanı Ali TEMİZ)**

1. Ben getdim bir geyiğin izine,
Geyik çekdi beni sarpın yüzüne,
Ben selem söylen elin gızına,
Sakın olun öldü demen avcılar.²⁵⁵
2. Ben de düşdüm bir geyiğin izine,
Geyik çekdi getdi sarpın yüzüne,
Benden selam söylen emmim gızına,
Darasın zülfünü de döksün yüzüne.
3. Geyik geldi anacıma düzüldü,²⁵⁶
Tetik çekdim parmacığımı büzüldü,
Uyku geldi ela göze süzüldü,²⁵⁷
Gedin emmilerim galdım gayada.²⁵⁸

²⁵⁵ 1 nolu dörtlük Ramazan KUŞCU'dan kayd.

²⁵⁶ Geyik geldi düzüüm düzüüm dizildi, K. T. Mustafa TEMİZ

²⁵⁷ Annimize gara yazı yazıldı, Ramazan KUŞCU, Uyku geldi ala göze süzüldü, K. T. Mustafa TEMİZ

²⁵⁸ Sakın olun öldü demen avcılar. Ramazan KUŞCU

4. Geyik diye sıkdıcağım gurd oldu,
Kırıldı parmaklarım hurd oldu,²⁵⁹
Bu da anama atama derd oldu,²⁶⁰
Gedin gardaş gedin galdım gayada.
5. Çıkdım da Şah Düldül'ün başına,²⁶¹
Ganım galdı gayasının daşında,
Bir nişannım galdı on beş yaşında,
Güççük gardaşa verin avcılar.
6. Garı anam garşınızdan gelince,²⁶²
Sarı saçın top top edip yolunca,
Hanı benim Ağ Mahmıd'ım deyince,
Ağlatman anamı yolda den avcılar,
7. Arkamı verdim de ben bir sarınca,
Yedi getdi beni sarı garınca,²⁶³
Toplanık gedik de eve varınca,²⁶⁴
Ağlatman anamı yolda den avcılar.²⁶⁵
8. Garı anam da aşı pişirdi m'ola ?
Guzuların başına deşirdi m'ola ?
Avcı Mahmıd'ı aklına düşürdü m'ola?
Ağlatman anamı yolda den avcılar.

---

²⁵⁹ Daşdan düşüm gemiklerim hurd oldu, K. T. Mustafa TEMİZ

²⁶⁰ Anama babama da zalım derd oldu. K. T. Mustafa TEMİZ

²⁶¹ Ahım galdı Şah Düldül'ün başında, R. KUŞCU

²⁶² Anam gelir oğlum diye sorunca, K. T. Mustafa TEMİZ

²⁶³ Beni yedi tüketti de sarı garınca, K. T. Mustafa TEMİZ

²⁶⁴ Arkadaşlar burdan eve varınca, Ramazan KUŞCU

²⁶⁵ Ağlatman anamı da yolda den varın K. T. Mustafa TEMİZ

9. Garı anam garşınızdan gelince,
Sarı saçın yoluk yoluk yolarsa,
Hanı benim Mahmıd'ım der sorarsa,
Ağlatman anamı yolda den avcılar.²⁶⁶
10. Benden selem söylen Hamza Dayıma,
Ayar vursun binsin doru tayına,
Bir daha getmesin geyik avına,
Gedin gardaş gedin galdım gayada.
(Emmim gızı vesek getdi ellere)²⁶⁷

Avcı Mahmut'un nişanlısı da şöyle söyler:

11. İki geyik geldi gulacı'ımı yaladı,
Yerde yeten de gökde melek aaladı.

Safiye TEMİZ

---

²⁶⁶ Varın gedin avcılar da galdım burada. Varın gedin avcılar da galdım gayada K. T. Mustafa TEMİZ

²⁶⁷ 10 nolu dört Ummahanı Ali TEMİZ'den kayd

3.1.1.11. ŞAHISLAR HAYATTA İKEN SÖYLENEN AĞITLAR

3.1.1.11.1. HASTALIK ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

3.1.1.11.1.1 Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar

231. KANSERLİ ADAMIN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Döne HÖBEK'in eniştesi kansere yakalanır. Hastalığı çok çeker, gitmediği doktor kalmaz ve hastalığına çare bulunamaz. Çocuğuna: "Oğlum şu çile ve garip halime bir ağıt söylemeğim bir bant ile teyp getir" der. -Bu arada adamın oğlu askeredir, gelini ölüür torunu da öksüz kalır- Adam bu acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bacaklarım bacaklarım, Dizlerimi gucaklarım, Bir gün olur gomşularım, İssiz galır ocaklarım.	5. Mevlâm nereye gediğim, Ne dersen onu dutuyum, Kapına köle duruyum, Mükafatını vereyim.
2. Garşıdaki garlı dağlar, Yağmır yağar suyu çağlar, Gıyma Gadir Mevlam gıyma Bebek de beşikde ağlar.	6. Meryemçil'in bellerine, Garlar yağar direk direk, Sabah asker oğlum gelir, Ağ gelinim burda gerek.
3. Adana'dan çıkdık beri, Osmaniye oldu yarı, Emmim dayılarım geldi, N'olub n'olacağımı bildi.	7. Bebeğinin adı Umut, Havaları sardı bulut, Gadan alam ağ gelinim, Sabah gelir asger oğlum.
4. Allah'im ben sana n`etdim? Garezini bana mı etdin? Tükenmez yığın dertlerim, Hepisini bana satdın.	8. Ağ gelinim dargın yatar, Oya dolaşmış saçına, Gariş da gel a gelinim, Geben elinin göçüne.

9. Savulsun amırlı uşağı,
Geyindi gayret guşağı,
Gelinin meyti geliyor,
Maraş'da galdı döşeği.
10. Hemi de bana bakıyor,
ocuk da beni yakıyor,
İerimden alıcısı,
Yağlı gurşunna çekiyor.
11. Hemi bana bakıyollar,
Seslerimi ekiyollar,
Biri sağdan biri soldan,
Bacak yaresi mahane.

Döne HÖBEK

232. FELÇ OLAN ÂŞIK ALİ’NİN AĞIDI

Andırın’ın Efirağızlı köyünün Sazak obasında yaşayan Âşık Ali DEMİR, çocukluk yıllarında komşusu olan ve Topal Garı denen kadın yürürken topalladığı için kendisi de onun gibi yürür, yürüyüşünü ona benzeterek ona öykünüir ve onu taklit eder. Ancak kısa bir süre sonra 1940’ta kendisi de önce topal olur sonra da belden aşağısı tamamen felç olur. Âşık Ali 1970’li yıllarda hastalığına dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Küçük yaşta doğdum bahtım karalı,
Onun için sinem derin yaralı,
On yıl oldu felek bana vuralı,
Kurtarın beni bu dertten efendim.
2. Okula gitmiştim ben de beş sene,
Öğretmen pek zeki diyordu bana,
Nasıl olsun yürek dayansın bana,
Sinemin yarası yeni efendim.
3. Bir fenalığım yoktu benim bir kula,
Zalim felek beni düşürdün dile,
Her gün her gün evde oturmak ile,
Geçer mi insanın günü efendim.
4. Âşık Ali beni sözde ananlar,
Ziyaretle yanıma da gelenler,
Benim bu genç yaşıma yananlar,
Tarif etti bana seni efendim.

Nuri ÇINGİL

233. ASKERDE SAKATLANAN MEHMET'İN AĞIDI - 1

Andırın'ın Arıklar köyünden Mehmet CİNKARA 1980'de askere gider, askerliğini tamamlar ve köyüne geri döner. daha sonra Siirt'e seferberlik görevini yapmak için çağrılır. Siirt'te bir buçuk metre kar vardır ve Mehmet'in sağ dizi soğuktan güverme yapar ve sakat kalır. Bastonla gezdiği ve mağdur kaldığı için çok üzüülerek aşığdaki ağıdı yakar:

1. Dinlen dostlar vasiyetimi, Beni sevenler gelsin cenazeme, Ben ölünce çoğuları gülerler, Gülmeden öldü diye yazın mezar taşıma.	6. Tek bir bacım var anlamaz, O da varı yoğu bilmez, Kimse halimi sormaz, Bacıdan muaf gitdi diye yazın mezar taşıma.
2. Doğarken ağlamışım niye gülem, Bırakın ağlayarak ölem, Anam yok ki dert yanam, Anasız doğdu diye yazın mezar taşıma.	7. Gardeşin vardır dinde aşırı, İstemez kendisinden başkasını aşı, Ana parasıyla dik durur başı, Kardeşsiz diye yazın mezar taşıma.
3. Ömür boyu ağladım gülmedim, Nedense ben de muradıma ermedim, Anam babam var mı diye sormadım, Yetim diye yazın mezar taşıma.	8. Güzeldir dünya geçilmiyor, Suyumuz zehirlidir, içilmiyor, Bizim evde pırtı nedir biçilmiyor, Kefensiz gitti diye yazın mezar taşıma.
4. Nedense göz yaşlarım dinmedi, Hayatımda bir evim dahi olmadı, Bükülen boynum daha doğrulmadı, Boynu bükük diye yazın mezar taşıma.	9. Ne gün gördüm ne güldüm, Genç yaşımda ihtiyar oldum, Dört kişilik aile kaldım, Soyu gurudu diye yazın mezar taşıma.
5. Saçım sakalım hep ağırdı, Sevenim yoktu zaten hep dağıldı, Elimde ekmeğim bile çalındı, Aç öldü diye yazın mezar taşıma.	10. Dertli Mehmedim gün görmedim, Hep ağladım bir gün gülmedim, Gençliğimin gününü görmedim, Mağdur diye yazın mezar taşıma.

Mehmet CİNKARA

234. ASKERDE SAKATLANAN MEHMET'İN AĞIDI - 2

1. Kollarımı aşdım yana,
Çırpınarak geliyorum,
Ben de oldum bir gartal,
Uçaraktan geliyorum.
2. Yollarıma engel koyman,
Nerden geldiymi de sorman,
N' olur biraz beni dinlen,
Yıkılarak geliyorum.
3. Hayatımı koydum yola,
Şiir yazdım defterime,
İki yavrum ezberime,
Alsın diye yazıyorum.
4. Ayak topal elim çolak,
N'olu biraz mola vererek,
Nokdalarda biraz durak,
Oturarak geliyorum.
5. Ali Fakı torunuyum,
Yazın yağın bir doluyum,
Hacı Mustafa oğluyum,
Şanıminan geliyorum.
6. Kanat gırıp uçamıyom,
Basdansuz da galkamıyom,
Rampaları çıkamıyom,
Dizleyerek geliyorum.
7. Hırçın dolu kalbim ile,
Gülü sormuş dikenimle,
Mezardaki ölülerle,
Yataraktan geliyorum.
8. Hasta olan bedenimle,
Gerilenmiş zihnimle,
Yarı gırık basdonuma,
Yaslanarak geliyorum.

Mehmet CİNKARA

235. GÖZ HASTALIĞI(NURİ ÇİNGİL)NİN AĞIDI

Andırın merkezde yaşayan kaynak şahıs,1970'te gözlerinden rahatsızlanır, doktora gider. Gözlerine göz merhemi verirler. Maddî imkânsızlıklar nedeniyle başka şehirlerdeki göz doktorlarına da gidemeyen kaynak şahsın gözleri sulanmaya ve yanmaya başlayınca dayanamaz ve aşağıdaki ağıdı yakar:

1. İlk zamanlarda her tarafım ışıık,
Bazı anlarda dumanla garişik,
Derdim bir değil ikiyle sarışik,
Ansızın kapanır, belki açılır.
2. Kim olur oluk gibi sular akar,
Gözüm açık ama acısı yakar,
Bitmiyor bu sistem gittikçe artar,
Ansızın kapanır, belki açılır.
3. Çaresi var mıdır o güzel yârda?
Üşüttüm Elda'yı yoldaki karda,
Serersen göğsünü karşıkı belde,
Ansızın kapanır, belki açılır.
4. Birisin söyledin, öbürün gizli,
Baş harfi "H" da o peri yüzlü,
Okusun anam da ciğerin sızlı,
Ansızın kapanır, belki açılır.

Nuri ÇİNGİL

236. MEHMET ÇİNGİL'İN AĞIDI

Andırın merkezde yaşayan Mehmet ÇİNGİL 2004'te Afyon Kocatepe Üniversitesi'nin Maliye Bölümü'nü kazanır ve Afyon'a gider. Daha birinci yılında böbreklerinden rahatsızlanır ve durumunu babasına haber verir. Oğlunun hasta olduğunu öğrenen baba, o üzüntüyle oğluna şöyle bir ağıt yakar:

1. Bakın Afyon ellerine,
Kar mı yağmış bellerine?
Bana kötü haber verme,
Kurban olam dillerine.
2. Soyun benziyor soyuma,
Huyun benziyor huyuma,
Bana kötü haber verme,
Kurban olam boyuna.
3. Sana hiçbir şey demedim,
Uzun incecik Mehmed'im,
Bana kötü haber verme,
Murat alıp gün görmedim.
4. ÇİNGİL'dir babanın adı,
Evlattır dünyanın tadı
Bana kötü haber verme,
Kurban olam kibar kadı.

Nuri ÇİNGİL

237. VEREMLİ GENCİN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında bir genç, verem hastalığına yakalanır. Hastalığı iyileşmeyen genç, evde yata yata son haline gelir bedeni iyice çöker. Çaresizlik içinde yaşayan genç kendi haline üzülüp bir ağıt yakar. Ağıdı da bir kağıda yazıp cebine koyar. Öldüğünde yıkamak için teneşire çıkardıklarında cebindeki aşağıdaki ağıdı bulurlar:

1. Dağlar bulandı ha bulandı, Bağrımda bir ince ağrı dolandı, Bir bu doğru evvelkiler yalandı, Yok mu anam yok mu bunun çaresi?	6. Öksürdükçe oluk oluk gan geder, Hayat geder ömür geder can geder, Daha benim gimî kaç yiyid geder, Yok mu Rabbim yok mu bunun çaresi?
2. Yatak yokmuş hasdaniye almazlar, Acıyıp da başucuma gelmezler, Ne çektiğim acıları bilmezler, Yok mu Rabbim yok mu bunun çaresi?	7. Çeke çeke halim böyle n'olacak, Ahiret de herel benim olacak, Gorkarım gözüme tobrak dolacak, Yok mu Rabbim yok mu bunun çaresi?
3. Ana bana ölü deyi acıma, Selam söyle gardaşıma bacıma, Bu yaşda ölmek geder gücüme, Ne yapıyım anam gaderim böyle.	8. Eğelib galktıkça sızılar döşüm, Yanıma gelmiyor laf ediiim eşim, Yanıma gelmiyor laf ediiim eşim, Yok mu Rabbim yok mu bunun çaresi?
4. Bu alışın herkes benden kaçıyor, Nefsim daralıyor rengim göçüyor, Aziriyal da kefinimi biçiyor, Yok mu Rabbim yok mu bunun çaresi?	
5. Gelin gardaşlarım siz benden kaçman, Örtülmüş yaremi siz gelin açman, Etirefe böyle lafları saçman, Yok mu gardaş yok mu bunun çaresi?	

Döne HÖBEK

238. APANDİSTTEN AMELİYAT OLAN MEHMET DOĞAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Alameşe köyünden Mehmet DOĞAN 1998'de Kabağaç köyüne Cuma namazını kılmaya gider. Irmaktan abdestini alır geri döner. Birkaç adım sonra adım atamaz olur. Zaten Ramazan ayının birinci günüdür. Mide bulantısı başlar. Oğlu Mehmet, traktörün römorkuna bindirir eve getirir. Eve taksi çağırır Tokmaklı'ya götürür. Ordan Andırın Devlet Hastanesi'ne sevk edilir. Yolda sapsarı renkte istiğfar eder sonra hastaneye ulaşırlar. Apandisti patlamış olduğu için derhal ameliyata alınır. Doktor Kenan, Mehmet'e narkoz vermeden ameliyata başlar. Mehmet Beyin ameliyatta çok canı yanar. Mehmet Beyin, Bir hafta yattıktan sonra evine gelir ve bu çileli haline ve hastalıklı durumuna üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Getdim abdasım almıya, Acele geri gelmiye, Başladım da ben ölmüye, Tez gelin yavrularım tez gelin.	5. Aklım başımda duruyor Dokdur buçaanı vuruyor, Sefil babaңыз ölüyor, Tez gelin guzularım tez gelin.
2. Çıkdım yollara yayan, Dayan dizlerciim dayan, Apandis dedi salmam yayan, Tez gelin yavrularım tez gelin.	6. Aklım başımda gelmedi, Bu iş böylece getmedi, Kenan beni bayıltmadı, (Dokdor beni bayıltmadı), Tez gelin guzularım tez gelin.
3. Her yerlerim dutmuyor, Söylüyom amma bitmiyor, Enişteniz beninen getmiyor, Tez yavırım İrbehem tez gel, Tez gel guzum kaç gel.	7. Âşıklık vardır serimde, Kakamaz oldum yerimden, Bıkdım osandım canımdan, (Vallahi osandım canımdan), Tez gelin guzularım tez gelin.
4. Aklım başumda duruyor, Doktur buçaanı vuruyor, Sefil babaңыз ölüyor Tez gelin guzularım tez gelin	Mehmet DOĞAN

239. BELFİTİĞİ OLAN DURDU'NUN AĞIDI

1984'te Gazi Antep'te Yüksel İnşaat'ta çalışan Durdu TEMİZ, işin zorluğundan dolayı bel fıtığı olur ve 15. Nisan 1984'te Gazi Antep SSK Hastahanesin'de ameliyat olur. Ailesinden de uzak olan kaynak şahıs çok sıkıntı çeker. Çektiği sıkıntı ve hastalıklardan dolayı kendi haline aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ağrır başım sızlar dişim,
Söyle felek neydi suçum?
Genç yaşında belim bükük,
Çekmediğim dert mi galdı?
2. Yedim bıçak sızlar yaram,
Yok mu benim halim soran?
Kaderine boyun büken,
Çekmediğim dert mi galdı?
3. Akşam oldu uyku gelmez,
İltaap yara fırsat vermez,
Gader bana hiç mi gülmez?
Çekmediğim dert mi galdı?
4. Düşdüm daşdan baygın yatdım,
El dilinden eve goşdum,
Haftalarca yatak yatdım,
Çekmediğim dert mi galdı?
5. Âşık Durdu'm alın yazım,
Bozular mu gader benim?
Kesik dekat yokdur gücüm,
Çekmediğim dert mi galdı?

Durdu TEMİZ

240. MEHMET DOĞAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Alameşe köyünden Mehmet DOĞAN 1970'de hastalanır ve Kozan Devlet Hastahanesine gider. Hastahanedekiler: "Hastahane de yatak yok hastayı dışarı atacağız" der. Hastaya yer ayarlanır. Aradan bir gün geçer doktorlar gelirsene ameliyat olacaksın der. Birinci sıradasın deyince yüreğine bir korku girer. Nasıl ameliyat olacağım ya Rabbim diye düşünmeye başlar. İki gün sonra ameliyat ederler. Hastahane de ameliyattan sonra yatarken boş duramaz, yalnız ve çaresiz haline üzülerek kendi haline aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Kadirli'nin Avlık köyünden,
Hep mi doktor çıkar senin soyundan?
Etdiğin ameliyat Alameşe köyünden,
Yavaş yavaş uyumaya başladım.
2. Öz adın Uğur da soy adın SAYMAN,
Yalvarıyom yaremi derinden oyman,
Gaflete dalıp da masa goyman,
Yavaş yavaş uyumaya başladım.
3. Guzularım başucumda durmuyor,
Gören gözlerim şimdi görmüyor,
Zalım avrad hatirimi sormuyor,
Yavaş yavaş uyumaya başladım.
4. Sol tarafımdan yaremi oyuyorlar,
Oyub oyub bir buzucak goyuyor,
Âşık Mehmet şimdi yatdı uyuyor.
Yavaş yavaş uyumaya başladı.
5. İbrahim de başucumdan bakıyor,
Yarelerim şimşekliyor şakıyor,
Atmış Yasin-i Şerif-i hemen okuyor
Yavaş yavaş uyumaya başladım.

Mehmet DOĞAN

241. İSMAİL KESME'NİN AĞIDI

Andırın'ın Karamanlı köyünden İsmail KESME, 1999'da bronşit hastalığına yakalanır ve Ankara'ya hastaneye gider. Eşi Ayşe KESME çok üzümlürek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ankarı'ya yolcu etdim,
Sabahlara gadar ötdüm,
Yatanı terk etdim de,
Eşim sedirine yatdım.
2. Ben yollara düşdüm yayan,
Oğlanlarım olsun ayan,
Eşim evine dönerse,
Yerim ekmeğinen suvan.

Ayşe KESME

3.1.1.11.1.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

242. YARALI GELİNİN AĞIDI

Çukurovalı kadının birinin kocası askere gider. Kadının her tarafı yara içinde kalır. Kadın uzun süre bu hastalıktan kurtulamaz. Her tarafına sinekler üşüşür. Gelinin yarası bulaşıcı olduğundan, bulaşır diye kadını ıssız bir odaya kapatırlar ve hiç kimse yanına uğramaz. Bahar ayı geldiği için herkes Çukurova'dan yaylaya gider. Kadın Çukurova'nın kavurucu sıcağında yapayalnız kalır. Yaylayı da özleyen kadın, yaralar içinde yalnız bırakılınca çok üzülür ve kendi haline şu ağıdı söyler:

1. Süt düzericime esik, Yaremin başları kesik, Altı ay oldu görmüyorum, Gel göreyim gara püsük.	6. Evimizin önu yazı, Yayılrı goyunla guzu, Besledi'im ala tazı, Seni göresim geldi.
2. Sabahanan erken kakarım, Kekligine yem dökerim, Gusursuz hızzmat ederim, Gelin de gelmez yanıma.	7. Herkiş göştü göştü getdi, Sinek yurtda galsın deyi, Ataş vurup yaktılar, Yaralılar yansın deyi,
3. Sabahanan er göçerler, Sinek yurtda galsın diye, Haymalara ot sokalar, Yarelenip yansın diye.	8. Bebe'emin sarı saçı, Yanıyor yaremin içi, Varamıyom hatın anam, Ben de taman onun uçu.
4. Yaralı diye atdılar, Akşam sabah ağlıyorum, Mevlam bana desdur verdi, Yılan gimi gavlıyorum. ²⁶⁸	9. Mezerimi derin edin, Su sepin de serin edin, Şimdi gelir sürmel`eşim, Sağ yanından yerin edin,
5. Sabahanan er kakdım, Kekli'ine yem dökdüm, Gusursuz hızzmat etdim, Gayın gelmedi gelmedi.	10. Yüce dağlar bize n'olur, Esger ömrü uzun olur, Esger yarım gelince de, Yarelerim iyi olur.

²⁶⁸ 1, 2, 3 ve 4 nolu dört Nadire ERKEK'ten kaydedilmiştir.

Gelinin kocası olan amcasının oğlu 5 senelik askerliğini yapmaya gider ve iki sene sonra izine gelir. Asker evine geldiğinde hanımının söylediği ağıdı duyar ve çok üzülerek o da hanımına ağıt söyler:

11. Gara goyun oynamasın,
Etlere de gaynamasın,
İki sene esger oldum,
Nazlı yârim ağlamasın.

12. Gavalımı yağladı mı?
Yer dibine bağladı mı?
İki sene esger oldum,
Nazlı yarım ağladı mı?

Gelin:

13. Dşsemene mekgim otur,
Diregin yanına getir,
O da mıraz emmim oğlu,
Get de beş seneyi yetir.

Ayşe TEMİZ

243. HALİME DOĞAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Camızlık köyünde yaşayan Halime DOĞAN, Mayıs 2003'te kalp krizi geçirir ve Adana Başkent Hastahanesi'nin acil bölümüne yatırılır. Fazla yorulmaması ve hareket etmemesi için yattığı sedire eli kolu bağlanır. Halime DOĞAN da çok korkar ve herhalde ölümüüm geldi diyerek kendi kendine çok üzülür. Kendi haline şu ağıdı söyler:

1. Hallarım anam hallarım, Dokturuma el sallarım, Evini söyle dokdorum, Seni ziyaret eylerim.	6. Adana'yı fetheyledim, Hastanede çok ağladım, Guzularım heç gelmedi, Yavrularımı göremedim.
2. Ramazan'im duymaz beni, Uzaklarda onun yeri, Asker oğlum datlı guzum, Dokdurlar bağıyor beni.	7. Yoğun başım derler kötü, Sanki yedi gat yerin altı, Gece gündüz bilinmiyor, Ya Rabbi bu nasıl derttir?
3. Yanım yönüm dokdur dolu, Mevlam gayırmıyor beni, Esabil'im datlı guzum, Şefin mi salmıyor seni?	8. Sefil gardaşım gelmedi, Sanki beni heç duymadı, Gadanı alırım Kemal, Senin aklın mı ermedi?
4. Gollarımı bağıladılar, Gan çıkmıyor damarımdan, Ne anam var ne babam var. Haberim yok Omar'ımdan.	9. Ben Anış'i çok severim, Beni niye yoklamadı? Deli bacım o Selma, Neden beni beklemedi?
5. Sahat onbir yatıyordum, Bir ağrı girdi bağırımdan, Yer gök inledi ya Rabb'im, Benim deli baartımdan.	10. Ambalasin içi sıcak, Hemşiler açdı gucak, Gadanı alırım Omar, Benim halım ne olacak?

11. Bacılarım ağlaşıyor,
Gardaşlarım bekliyor,
Herhâl ölüm yaklaşıyor,
Benim halim ne olacak?
12. Gadanı alırım Anış,
Yaklaş babam gızı yaklaş,
Ağ gelinim datlı guzum,
Beninen olur gardaş.
13. Ben buna gelin diyemem,
Datlı gızım Ağ Leyla'm,
Yetiş ağ gelinim yetiş,
(Ben sırtımı giyemiyorum)
Halım perişan elleham.
14. Babam oğlu Gara Aliş,
Ben de sana küsmez miyim,
Sen hasta olsan deliririm,
O yolları kesmez miyim.
15. Garın mı izin vermedi?
Gelemiyon yanlarıma,
Gara gözlü babam oğlu,
Gar mı yağdı yollarına.
16. Ramazan'ım sana diyom,
Gel yavrım gel ben ölürüm,
Eğer ölmez de çıkarsam,
Yavrım yanına gelirim.

Halime DOĞAN

244. HACER GARI'NIN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyünün Tahirli obasında yaşayan Hacer TEMİZ, hastalanır, hastalanınca çok acı çeker ve dayanamayarak o acıyla şu ağıdı söyler:

1. Kakamam yerimden her yerim hamır,
Feleen yüreği daşınan demir,
Allah'ım da bana verir mi ömür?
Ben her gün ağlarım hastıyam diyeee.
2. Gara günner ile getirdim yazı,
Bellerime geldi bir zalım sızı,
Bu derdi almıyor verdim mi sözü,
Ben her gün ağlarım hastıyam diyeee.
3. Düşdüm derde gorlar gimi yanarım,
Bacım da yollardan gelir sanırım,
Otobusa yapyalınız binerim,
Ben her gün ağlarım hastıyam diyeee.
4. İnneyi ilacı yanıma daktım,
Bir sızılar geldi boynumu bükdüm,
Ben bu zalım derdi ne gadar çekdim,
Ben her gün ağlarım hastıyam diyeee.
5. İnneyi ilacı yanıma aldım,
Bir sızılar geldi oturdum galdım,
Ben bu zalım derdi nerede buldum?
Ben her gün ağlarım hastıyam diye.
6. Her gün her gün innelerim yapılır,
Sızılar geldikçe belim bükülür,
Allah'ın verdiği gader çekilir,
Ben her gün ağlarım hastıyam diye.
7. Tokdur mâne eder inneyi yapmaz.
Zalım bu dertler de başımdan galkmaz.
Bu zalım dertleri bir kimse çekmez,
Ben her gün ağlarım hastıyam diyeee.
8. Akşamlar olur da ışıklar yanar,
Bir sızılar geldi üsdümde döner,
Otursam aalasam el beni gınar,
Ben her gün ağlarım hastıyam diye.
9. Tokdurlar derdimi ne zaman bile?
Ben de düşmüşüm bu düşgün hala,
Oğlum kızım yok ki görmiye gele,
Ben her gün ağlarım dertliyim diye.
(Ben her gün ağlarım hastıyam diye)

Hacer TEMİZ

245. HATİCE SALAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Hatice SALAN, Kahraman Maraş'ta kızının yanında iken aniden rahatsızlanır ve hastahaneye kaldırılırlar. Hastahane de kendine gelebilen Hatice Hanım çok korkar ve bu korku ve acı olay üzerine aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Andırın'ın ovasına, Guş gonmamış yuvasına, Gurban olam a bebeem, Habar verin babasına.	5. Adamlar içeri doldu, Ambulans gapıya geldi Gelin hele guzularım Bilmiyorum bana n'oldu?
2. Ben söylerim acı acı, Bayılıyor ana bacı, Yetişin dokdur gardaşlara, Acele yapın ilacı.	6. Enişdemin adı Memmed, Ölüyorum eyle minned, Guzularımdan çok severim, Mekenin olsun cennet.
3. Salmadan çifte beşik, Galbelinden aklım şaşık, Sorun hele şu gapıya, Beni nere atmış eşik?	7. Gadanı alam Ürüsdem, Yaz gününe tez bosdan, Her birinize birer desdan, Yazı yorum guzularım.
4. Bilal başucumda ağlar, Şenel gelir neler söyler, Gözüm aşdum bakdemı dı, Hacı Emine başım bağlar.	9. Şu Hatay'da ova yazı, Goyuna gatardık guzu, Toplanın da gelin bura, Ben de isdiyorum sizi.

Hatice SALAN

246. FATMA NUR'UN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Fatma Nur TEMİZ, 25. 11. 1984'te üşütür ve parası olmadığı için doktora götürülemeyince hastalığı iyice artar ve bronşite dönüşür. Kızının gözünün önünde gün geçtikçe kötüleşmesine daha fazla dayanamayan kaynak şahıs kızına şu ağıdı yakar:

1. Bilirim para dersin,
Fakir olan nerden versin?
Onu kadir Mevlam bilsin,
Aman doktor bak çocuğa.
2. Uzaktan geldim yoruldum,
Fakir diye hor görüldüm,
Yedi şehirden kovuldum,
Aman doktor bak çocuğa.
3. Çocuğa verem dediler,
Derdi doktorlar buldular,
Son ümüt para dediler,
Aman doktor bak çocuğa.
4. Temiz'im böyle yazıyor,
Mecnunum çölde geziyor,
Yaralarım her gün azıyor,
Aman doktor bak çocuğa.

Muzaffer TEMİZ

247. NEVİN'İN AĞIDI

Andırın'ın Çeçekli köyünde yaşayan Elif DALKIRAN (Foter Elif), kadının küçük gelini Nevin hasta olur ve Kahraman Maraş'ta ameliyat ettirilir. Ameliyat haberini duyan kayınvalide Foter Elif, gece uyuyamaz, ağlar sızlar ve ardından aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Göksün Avşın'ın arası,
Ağır m'ola yarası?
Gurban olam a bebeem,
Angara'da var çâresi.
2. Geben derler böök yazı,
İçerime düştü sızı,
Gurban olan gomşularım,
Nediyim gelin gızı?
3. Yeşil vurun duvaanı,
Sallamadım bebeni,
Al duvaklı gelin m'aldum,
Böök eve Nevin seni.
4. Andırın'ın ovasına,
Guş gonmamış yuvasına,
Gurban olam a bebeem,
Habar verin babasına.

Elif DALKIRAN (Foter Elif)

248. RÜKİYE SERT'İN AĞIDI

Andırın'ın Kabağaç köyünden Rukiye SERT, hastalanır ve her tarafına ağrı girer. Ankara'ya doktora götürürler. Doktorlar bunun parası yok geri evine götürün derler. Rukiye Hanım, bu duruma çok üzülür ve kendi haline aşağıdaki ağdı yakar:

1. Arabaya çık dediler,
Ağrıyor benim dizlerim,
Ameiliyat yok dediler,
Galmadı benim sözlerim.
2. Arabanın servisine,
Geder yolun doğrusuna,
Ağar derdim azgın yarem;
Dayanamam ağrısına.
3. Gadanı alayım Ali,
Bülbül oldum öter dilim,
Ağar derdim azgın yarem,
İsdiyorum ben de ölüm.

Rukiye SERT

249. HAMİDE ASLANTAŞ'IN AĞIDI

Andırın'ın Kızık köyünden Hamide ASLANTAŞ, 1985'te dördüncü çocuğunu ameliyatla dünyaya getirir. Hamide Hanıma kan vermek gerekir. Kadirli ve Kozan'da kan bulunamaz. En sonunda Adana'da bulunabilir. Çok acı çeken Hamide Hanım, bu durumuna çok üzülerek aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Eylülün perşembe günü,
Her tarafa getdi ünü,
Gadirli'de bulunmadı,
Adana'dan aldı ganı.
2. Bir gızım gelsin başıma,
Baksın gözümün yaşına,
Bu dünyada gün görmedim,
Yazın mezerimin daşına.
3. Benim gözüm bir sulu yaamır,
Akıyor yere oluyor çamır,
Elim golum dutmaz oldu,
Ben de yunuramam hamır.

Emine KABAGİL

250. NİMET'İN AĞIDI

Andırın'ın iekli köyünde yaşayan Foter Elif'in kızı Nimet DALKIRAN, hastalanır ve Adana Balcalı Hastanes'inde yoğun bakıma alınır. Annesini Nimet'in yanına yaklaştırmazlar. Bu olaya çok üzülen ve fazla dayanamayan kaynak şahıs, kızına aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Guzularım guzularım,
Deve gimi bozularım,
Galanınız geldi amma,
Nimet'imi arzularım.
2. Balcalı'nın yöreleri,
Derin akar dereleri,
Gurban olam ağ bebeem,
Ağır m'ola yareleri?

Elif DALKIRAN (Foter Elif)

3.1.1.11.2. AYRILIK ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

3.1.1.11.2.1. Çeşitli Sebeplerle Gurbete Gidenler Üzerine Söylenen Ağıtlar

3.1.1.11.2.1.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar

251. KORE HARBİ'NE GİDEN KAMALI (MEHMET)'NİN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyüne bağlı Baytarlı obasında Yaşayan Kamalı 1952'de Kore Harbi'ne gider. Kara Fadıma Hasan'ın kızı Elif TAHTA savaşa giden kocasına çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Çıkdım çalının başına,
Ça'aramadım ben eşime,
Heceb etdim Cennet Bacı,
Gel de ça'ar gardaşına.
2. Yanıyor ciğerim başı,
Akıyor gözümün yaşı,
Cennet Bacımın güccük gardaşı,
Getdi galan gelir m'ola?
3. Döşemeyi almış eline,
Palasgayı vurmuş beline,
Çık da deene hatın anam,
Oğlun yeni esger olmuş.
4. Şu depe yakın m'ola?
Bu Kore işi batmaz m'ola?
Ayda bir mektubunu alsam,
Beni içine gatmaz m'ola?

Safiye TEMİZ

252. KIBRIS'A ASKERE ĞİDEN MEHMET DOĞAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Alameşe köyünden Mehmet DOĞAN, 1984'te Kıbrıs'a askere gider. Aradan uzun zaman geçer ailesi askerden mektup alamaz. Babası Andırın'a askerlik şubesine gider, sorar. Onlar da: "İadeli taahhütlü mektup yazın gönderin biz bir şey diyemeyiz" derler. Baba Mehmet, oğluna iadeli taahhütlü bir mektup yazar ve eve gitmek için yayan yola düşer ve yolda o üzüntü ve acıyla oğluna üzülerek aşığıdaki ağıdı yakar:

1. Ekinnere girdik orak,
Saņa etdik yavrım marak,
Gıbrıs uzak nasıl varak?
Mekdib yaz da yavrum cuvab yazak
2. Ekinneri etdim desde,
Burada gakmıyor posta,
Mekdib yaz da eşe dosda,
Mekdib yaz yavrım cuvab yazak.
3. Mekdib yaz gelsin garadan,
Saklasın seni yaredan,
Biz varamıyok buradan,
Mektib yaz yavrum cuvab yazak.
4. Âşık baban söyler sözü,
Dayanmaz oldu özü,
Ağlıyor da elin gızı,
Mektib yaz yavrum da cuvab yazak.

Mehmet DOĞAN

253. CİĞERCİ MEHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasından olan ve şu an Andırın'da yaşayan Mehmet BAKACAK ve kırk arkadaşı askere gitmek için toplanırlar. İçlerinden Topal Hasan'ı çağırırlar ve askerlerin üzüntülü durumunu dile getiren bir ağıt söylemesini isterler. Topal Hasan düşünür taşınır bir şey söyleyemez. Daha sonra Mehmet BAKACAK'ı çağırırlar. Kaynak şahıs elini kulağına atar ve başlar söylemeye:

1. Hökümetden emir geldi, Esger tabur tabur oldu, Ne yapalım arkadaşlar, Felek bana birden vurdu.	5. Guş olup dağda sezmedim, Ben bir kimseyi üzmedim, Eller gibi oturup da, Gara derdimi yazmadım.
2. Gelir m'ola yarın guzu? Ciyerimin başı sızı, Ne yapalım arkadaşlar, Hepisi feleyin işi.	6. Gayranlı'dan beri geldim, Geldim maane oldum, Emmim doyup hep yollasın, Tokmalı'ya cenderme oldum.
3. Annem de yaylaya gitti, Haber salsan gelme m'ola? Ben esgere gidiciyim, Gönünü mü de alma m'ola?	7. Gayranlı'nın yüzlerlinden, Sular akar gözlerinden, Hökümete ayan olmuş, Memmed perişan dizlerinden.
4. Guşlar konar yuvasına, Gurtlar düşmüş yarasına, Adana'ya doğru vardım, Tezce bakın çaresine.	8. Bu sözleri ben söyledim, Söyledim yürek dağladım, Eller pusula alırken, Oturdum da ben ağladım.

Mehmet BAKACAK

254. ŞIH MEHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Şih Mehmet (Hoca)'in askerlik ağı gelir Mardin'e askere gider. Şih Mehmet'in eşi Fatma TEMİZ kocasının askere gitmesine çok üzülür ve ona aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Mardin'in arkası kaya,
Uyudun mu doya doya?
Fadıma yolunu bekliyor,
Günlerini saya saya.
2. Mardin'in n daşlı,
Anasının gözü yaşlı,
Gıyma gadir Mevlâm gıyma,
Fadıma da gara saşlı.

Ümmü Gülsüm TEMİZ

255. ASKER ABDULLAH'IN AĞIDI.

Andırın'ın Çığsar köyünde yaşayan Güllü GÜLMEZ'in oğlu Abdullah askere gider. Aradan iki ay geçer ve Abdullah anasının gözünde tütmeye başlar. Oğlunun hasretine dayanamayan Güllü Hanım oğlundan gelen bir mektupla iyice yüreği parçalanır ve oğluna aşağıdaki ağıdı söylerler:

1. Acıl mektubun aldım,
Hemi ağladım hemi güldüm,
Gadan alam Abdulla oğlum,
Bu gece düşümde gördüm.
2. Garib elleri gezersin,
Hemi okursun hemi yazarsın,
Zor mu yavrum gurbetlik?
Gahirli mektup yazarsın.

Güllü GÜLMEZ

256. ASKER HAKKI'NIN AĞIDI - 1

Andırın merkezde yaşayan Hakkı ÇİNGİL 2004'te İstanbul Hadımköy'e vatanî görevini yapmaya gider. Hakkı birgün babasına telefon eder: "Babacığım 29 Ekim'de yapılan Cumhuriyet Bayramı'ndaki geçiş törenlerinde yürüyüş yapacağız beni televizyonlardan izleyin" der. Hasretiyle yanıp tutuştuğu oğlunun bu gururlu ve mutluluk verici haberini alan kaynak şahıs o an duygulanarak oğluna şöyle bir ağıt yakar:

1. Büyük yerden geldi ferman,
Dizlerimde kalmadı derman,
Kurban olam kadir Mevlam,
Hakkı'm Hakk'a emanettir.
2. Suval yoktur hikmetinde,
Sabah üç dört nöbetinde,
Dört metre suyun dibinde,
Hakkı'm Hakk'a emanettir.
3. Tankı ile tüfeğiyle,
Süngüsüyle mermisiyle,
Sırtındaki giysisiyle,
Hakkı'm Hakk'a emanettir.
4. Nuri ÇİNGİL iki gözüm,
Türk'üm müslümandır özüm,
Ya Allah Muhammed sözüm,
Hakkı'm Hakk'a emanettir.

Nuri ÇİNGİL

257. ASKER HAKKI'NIN AĞIDI - 2

Andırın merkezde yaşayan Nuri ÇİNGİL'in oğlu Hakkı ÇİNGİL 2003'te Ankara'ya askere gider. İlk oğlunu askere gönderen kaynak şahıs bu ilk ayrılık nedeniyle çok üzümlere oğlunun arkasından şu ağıdı söyler:

1. Sabah erken kalkışını,
Hızlı hızlı inişini,
Taksi tamir edişini,
Özledim agam özledim.
2. Acele yemek yiyişin,
Papuç kundura giyişin,
Nasılsın baba deyişin,
Özledim agam özledim.
3. Ara sıra gelişini,
Heybetlice duruşunu,
Çirkin çirkin gülüşünü,
Özledim agam özledim.
4. ÇİNGİL'im hayalim düşüm,
Mevlam kolay etsin işin,
Yüz yirmi ile sürüşün,
Özledim agam özledim.

Nuri ÇİNGİL

258. SELİM AVCI'NIN AĞIDI

Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyünden Mustafa BOZDOĞAN Mersin'e siva ustası olarak çalışmaya gider. Kaynak şahsın yanında çırak olarak çalışan, Silifke'nin Aydıncık kazasının Durağan köyünden Selim AVCI 2000 yılında askere gider. Ailesinden ilk defa ayrılan Selim AVCI'ya ustası çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Selim askersin bekle vatanı,
Düşün toprakta şehit yatanı,
Özlersin hem ananı hem babanı,
Severim vatan uğruna nöbet tutanı.
2. Asker oldun gittin gurbete,
Çavuşlar gezer devriyede,
Selim kalk kalksana nöbete,
Severim vatan uğruna nöbet tutanı.
3. O şimdi asker askerdir Gozat'ta,
Babayın işin tutardın yata yata,
Selim maaşını harcama boşuna,
Kimsecikler gelmez buradan yanına
Selam olsun vatan için nöbet tutana.

Mustafa BOZDOĞAN

259. ASKERE GİDEN MUSA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan ve altı kardeşin içinde tek erkek olan Musa TEMİZ yaşı yirmiye gelince askere gider. Çok sevdiği tek oğlunun askere gitmesine çok üzülen kaynak şahıs oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gözyaşlarım dökerim, Yollarına bakarım, Birici'im yok diye, Ben boynumu bükerim.	6. Adanı'ya iniyollar, İnsannarı gırıyolları, Allah mafaza eylesin, Düşmannar da siniyollar.
2. Aman dostlar gelmiyor, Heç halımdan bilmiyor, Akdi gözlerimin yaşı, Pınar oldu durmuyor.	7. Ağrı'nın da yeri uzak, Aramıza gürmuş tuzak, Ne yapıyım birici'im? Kar olup yanına tozak.
3. Musamın da usul boyu, Ne de tatlıydı huyu, ... Sanki Sultan süleyman soyu.	8. Uçaklarımız siz gedin, Musa'ma da selam edin, Musa'mı bulamazsanız, Ağrı'yı da viran edin.
4. Yeller hızlı hızlı esiyor, Benim ciğerimi kesiyor, Tez get de gel birici'im, Güççük bebe'en küsüyor.	9. Ne edem de nere gedem? Beş bacının bir gardaşı, Nasıl edem de esger edem? .....
5. Uçaklarımız uçuşuyor, Çiğerlerim dutuşuyor,i Tez get de birici'im, Acı haber yetişiyor.	10. Evimizin önünde, Sıra sıra söğütler, Oturmuş binbaşılar, Asgerlerini öğütler.

Ayşe TEMİZ

260. ALİ GÜRBÜZ'ÜN AĞIDI

Andırın'ın Kabağağaç köyünden Ali GÜRBÜZ, İstanbul'a astsubay okuluna okumaya gider. Oğlunun ayrılmasına dayanamayan annesi Rukiye Hanım, oğlu Ali'ye aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Fırak benim gönüm fırak,
İstanbul'un yolu yırak,
Gadamı alıyım guzum,
Guymadın içerde yürek.
2. Al mendilini aldı m'ola?
Göz yaşımı sildi m'ola?
Gurbetdeki Ali oğlum,
Mekdubunu saldı m'ola?
3. Ağlarım guzum ağlarım,
Çıkar yolunu değnerim,
Mektu bu gelmeyen guzum,
Varır posdaya söölerim.

Rukiye SERT

261. NURU GÜRBÜZ'ÜN AĞIDI

*Andırın'ın Kabağaç köyünden Nuru GÜRBÜZ, polis okulunu kazanır gider.
Oğlunun gitmesine çok üzülen acılı annesi Nuru'ya aşağıdaki ağıdı yakar:*

1. Nuru'nun ektiği ekini,
Gelir yekini yekini,
Anında gara kekili,
Gelir dökülü dökülü.
2. Nur'mun diktiği govak,
Dalım gırdum uvak uvak,
Gelin m'oldum guzuma,
Eli, gına yüzü duvak.
3. Nuru'mun diktiği dutlar,
Başında ötüşür guşlar,
Ana baba çit gardaşlar,
Sağa uzak oldu guzum.

Rukiye SERT

262. ALPER KESME'NİN AĞIDI

Andırın'ın Yeşilova kasabasının Karamanlı mahallesinde yaşayan Alper KESME, Ağustos 2002'de askere gider. Babaannesi üzülür ve torununa aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Kekili daramış gene, Deli oldum yana, yana, Güle güle get esgerim, Neneñ gurban olsun sana.	5. Şindik bir telifon gelse, O da Alperim'den olsa, Her gün arardı ciyerim, Yanıp kül odlumu bilse.
2. Sögnük ocak tüter m'ola, Benim acım biter m'ola, Emmisi babañım diyor, Acep yerin dutar m'ola.	6. Ölüm vazgeçmez senden, Gurban oluyum Yusuf oğlum, Sevgini esirgeme benden, Gelin gadañı alıyım (Alperin annesi)
3. Babasız eylemem esger, Mevlem golayını gösder, Emmisi sarıldı amma, Alper'im babasını ister.	7. Anan dağlarda ötüyor, Gayrı da ömrüm bitiyor, Nasıl dayanıyım Mevlâ'm. Gelin ellerde yatıyor.
4. Esger eder ele gotarım, Derdi içime atarım, Anañın gaygı eyleme, Oğlum yanında yatarım.	8. Aşamıñ aklı yetmiyor, Acı içimde bitmiyor, Yekin de gel Yusuf oğlum, Alperi'm sensiz getmiyor.
	9. Anşa'mın da boynu bükük, Acı içerimi yakık, Yusuf'um kokusun dökük, Burcu burcu kokar gızım.

Ayşe KESME

263. ASKERE GİDEN MUHSİN GÖK'ÜN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Muhsin GÖK, 1988'de askere gidince geride kalan kaynak şahıs oğlunun hasretiyle yanar tutuşur ve üzüntüyle gözleri dolar, oturur odanın köşesine ve oğluna şu ağıdı yakar:

1. İçeriye girdim idi,
Boş galmış elbise odası,
Süpürge düşmez elimden,
Ben m'oldum evin has gızı_
2. Yeşil suvan gahrediyor,
Gızlar yapmamış gısırı,
Hepi birbirinden nazlı,
Kimse bulamaz gusuru.
3. Gençler asgere gediyor,
Dargın varısa barışın,
Ne ağıyon Muhsin oğlum,
Telifon eden gonusun.
4. Ben bunları sulıyamam,
İçeri dışarı çiçek,
İssiz evi ben neyliyorum?
Adil bir saray al göçek.
5. Yeter Beyoğlu'nun gızı,
Sen çekemen bu sitemi,
Dünya fâni ahret bâkî,
Netdin aslını atanı.
(Düşün kefensiz yatamı).

Sariye GÖK

264. ASKER AĞIDI

Andırın'ın Karadut köyünde yaşayan Ayşe BEKAR'ın iki oğlu dört ay arayla askere gider. Oğullarının hasretine dayanamayan acılı anne o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Evimizin önü aş,ı, Dökülür gözümün yaşı, Yolladım da cit gardaşı, Anan ağlar guzularım.	6. Evimiz aşsağa bakar, Arasından dere akar, Guzularım gurbet elde, Acıları beni yakar.
2. Evimizin önü harman, Gözyaşım dökülür galan, Guzularım gurbet elde, Nasıl gatlanaım aman?	7. Çukuraa'nın yazıları, Oynaşıyor tazıları, Yolladım cit guzuları, Anan ağlar guzularım.
3. Evimizin önü eğme, Çit vurulur mu düğme? Cit guzuyu yollayıb da, Golay mı goca evde durma?	8. Keklik öter daşımızda, Gırat yatar garşımızda, Köyümüzü çıkdı getdi, Yakın dayıl çarşımız da.
4. Ağzımda ağrıyor dişim, Gözümnden akıyor yaşım, Esgerlik yapacak yaşın, Vatan görevini yap guzum.	
5. Damımızın götü daşlı, Anayın da gözü yaşlı, Ağ benizli gara gaşlı, Gurbet elde guzularım.	

Ayşe BEKAR

265. ASKERLİK AĞIDI

Andırın'ın Kızık köyünden Ahmet ASLANTAŞ 1961'de Kars Sarıkamış'a askere gider. Orada Şahlanan sınır karakolunda görev yaparken gurbette olmanın verdiği üzüntüyle efkârlanarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Şubeye vardım da soyun dediler,
Asger elbiseni geyin dediler,
Tayin garavana nedir bilmezdim,
Tayin garavanayı yee dediler.
2. Kazamız Andırın vilayet Maraş,
Oturdum berbere olurum traş,
Benimde mekdübüm gelmiyor gardaş,
Onun için dertli dertli söylenirim.
3. Şahnalar gıtamız dağlara bağlı,
Asgerin gönlü de silaya bağlı,
Nazlı yarimin de gözleri yaşlı,
Ağlama sevdiğim gelirim bir gün.
4. Karakolun önu kulalıya karşı,
Önünde söylenen İsdiklal Marşı,
Arzederim anam gönder mektubu,
Dosda düşmanıma garşı.
5. Ey mekdübüm sen silaya varınca,
Seni kimler yazdı deyince
Bu mektubu Ahmet yazdı diyesin,
Onun için dertli dertli söylerim.
6. Terene bindim de dönmüyor teker,
Şu Gars'ın yolları ne gadar çeker?
Ölmeden varannar muraza erer,
Hakgını helel et ey garib anam.

Ahmet ASLANTAŞ

266. YUNUS KESME'NİN AĞIDI

Andırın'ın Yeşilova kasabasının Karamanlı mahallesinden Yunus KESME, askerden gelir, Bodrum'a çalışmaya gitmek ister. Annesi gitmesini istemez ve üzülerek oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Özledim oğlum özledim, Gelir diyen yol gözledim, Deerini bil Yunus'um Hepsinden çok nazladım.	6. Gelmeden esgenlik eder, Gönlüm hep yanına geder, Ne gara talihim var ki, Güççükden ayırdı gader.
2. Anan olduumu bilmeñ Dolanıb yanıma gelmeñ Bir kere yüzüme gülmeñ Anam de de gül Yunus'um.	7. Gollarımda yatırdım mı? Sırtlarımda götürdüm mü? Ne çabık unuttun oğlum? Saña gelin getirdim mi?
3. Anayın dertleri bitmez, Acılar içimden getmez, Kimsecik yerini dutmaz Anam de de gel Yunus'um.	8. Osmaniye'yi yol eyledim, Gözyaşımı sel eyledim, Uzaklara getme guzum, Sen ananı del eyledin.
4. Anayın sözleri batır, Hayalın gözümde tüter, Boyuna yolunu değnetdin, Yeter goç yiğidim yeter.	
5. Esgenlik mi ediyon sen? Nerlere gedyon sen? Hasiretiñden ölüyorum, Beni deli ediyon sen.	

Ayşe KESME

267. MUSTAFA KESME'NİN AĞIDI

Andırın'ın Yeşilova kasabasının Karamanlı mahallesinden Mustafa KESME, Osmaniye'de yaşamaktadır. Annesi yanına çağırır. Mustafa gelmeyince çok üzülen kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Dizlerime indi sızı,
Yandı ciyerimin özü,
Neden gelmiyon Mustafa'm?
Zor günde büyütdüm sizi.
2. Dağlarda toprak eledim,
Geldim beşiğe bekledim,
Bir tek çabıda doladım,
Zor günde büyütdüm sizi.
3. Gece beşiği bekledim,
Günüz tarlayı yokladım,
Ellerden desde topadım,
Zor günde bööttüm sizi.
4. Dağlarda davar güderim,
Her garageldi gaderim,
Geliyorsan gel Mustafa'm,
Başımı alır giderim.
5. Dertli oğlum anañ dertli,
Bir gün olamadım mutlu,
Geliyorsan gel Mustafa'm,
Acelim burnuma tütdü.

Ayşe KESME

268. AHMET AĞA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Kara Mehmet Ağa'nın oğlu Ahmet Ağa kaçaktır. Aynı köyden Hasibe Hatun Darende'nin ünlü ağalarından Mustafa Bey ile evlidir. Hasibe Hatun Ahmet Ağa'ya kadın elbisesi giydirerek Darende'ye götürür. Aradan biraz zaman geçince Hasibe Hatun köye geri döner. Ahmet Ağa öldü diye etrafa haber yayar. Ahmet Ağa'nın ailesi orada mı öldü burada mı diye kaygılanır ve Ahmet Ağa öldü diye ağlaşırlar. Bu duruma çok üzülen kardeşi Telli Hatun ağlamaktadır ve üzüntüsünü dile getirmek için Hasibe Hatun'a sitem ederek ağıt söyler, Hasibe Hatun da ölmediğini bildiği için belli etmez ve durumu bir ağıtla söylemeye çalışır:

Telli Hatun:

1. Hoş geldin bacım Hasibe,
Bu geliş geliş olmadı,
Ağcadağ'a vardım da,
Gardaş da beni bulmadı,
2. Geldim de ıssız yurtlara,
Ben de uğradım dertlere,
Gardaşı amanat etdim,
Ağca Dağ'daa Kürtlere.

Hasibe Hatun:

3. Ne ağlar da ne yorulur,
Ben de tarihe darılmam,
Ne ağlıyon babam gızı?
Bir gizlice yerde derim,
4. Maraş'dan gelen olsa,
Tahkık habarını alsam,
Kürtler bizi öldürmeden,
Ahmad bizden evvel ölse.

Adil GÖK

269. ALİ PEKŞEN'İN AĞIDI

Andırın merkezde yaşayan Ali PEKŞEN ile kaynak şahıs çok samimi arkadaşlardır. Ali PEKŞEN evlenince, iki arkadaş bir süre görüşemez. Arkadaşı Ali ile her günü birlikte geçen kaynak şahıs, bu ayrılığa fazla dayanamaz. Çok özlediği halde göremediği arkadaşına şöyle bir ağıt yakar:

1. Uzaklarda gibi hasretin çektim,
Yanıma gel de göreyim kardaş,
Susuz çöl gibi beni susattın,
Suyumu ver de içeyim kardaş.
2. Zamanı gelince seni bekliyorum,
Anası yitik kuzu gibi arıyorum,
Kardaş geldi diye sağa sola bakıyorum,
Geliver de göreyim seni kardeşim.
3. Sen gelmeyince deli oluyom,
Han kamber ile Mahmud'a dönüyom,
Gece rüya, gündüz hayel görüyom,
Sahiden olsun benim kardaşım.
4. Beni görmeyince nasıl ediyon?
Kimi kardaş diye bağrına basıyon,
Nuri ÇİNGİL'ı da yadellere atıyon,
Atma beni yadellere kardaş.

Nuri ÇİNGİL

270. SİHIYECİ AHMET ARICI'NIN AĞIDI

Aslen Kadırlılı olan Ahmet Turan ARICI Andırın'da sıtma şavaş memuru olarak uzun yıllar çalışır ve emekli olur. Emeklilikten sonra uzun yıllar hizmet ettiği Andırın'dan ayrılır. Birçok Andırınlı gibi onu çok seven ve Sıhiyeci'nin samimi dostu olan kaynak şahıs arkadaşının ayrılığına dayanamaz ve aşığıdaki ağıdı yakar:

1. İnsan eyi olursa eyiyi bulur,
Nerden memnun olursa orada galır,
Andırın'a senden eyilik gelir,
Bahçemizde açan gülsün ARICI.
2. Yüce mevlam senden razı olsun
Avuşladığın toprak altına dönsün,
Andırın bahçe sen ise güldün,
Başımızda yerin vardır ARICI.
3. Sen bizden memnunsan biz senden çokdan,
Sana uzun ömür dileriz Hakk'dan
Aslantaş Barajı Geben Çokak'dan,
Bu arada bir tanesin ARICI.
4. Andırın Posdası'ndan selamın aldım,
Yanıma gelir diye Selma durdum,
Gardaşım nasıl diye müdüre sordum,
Galbimizde yerin ayrı ARICI.
5. Andırın'a vekeleten söylerim,
Yalanım yok senin metin eylerim,
Eğer giderim de vallah ağlarım,
Gardeşim yok gardeşimsin ARICI.
6. Dosd arıyan dosda selam salacak,
Aralık bitdi geliyor ocak,
Abin sana daim açıyor gucak,
Bir Şubat'da bayramlaşak ARICI.
7. Sıddık DOĞAN gardeş buldu sonradan,
Seni bizden ayırmasın Yaradan,
Gözlerini öpüyorum buradan,
Özümüz bir sözümüz bir ARICI.
Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

271. GURBETTEKİ ÇOCUKLARIN AĞIDI

Andırın'ın Kalaboynu köyünden Eşe GÖK'ün çocukları İngiltere'ye gider. 18 yıldır oğlunun ve kızının yüzünü göremeyen anne, evlat hasretine dayanamayıp onlara aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bilemem ki neden gülmüyor yüzüm, Göz yaşlarım düzüm düzüm, Goca sarı sıcak geçer, Bellisizdir gışım yazum.	6. Hasretidir boynumu büken, Gurbetdir ömrümü söken, Eller datlı datlı uyur, Yorgan yastık bana tiken.
2. Yağmır yağdı ben ıslandım, Vardım duvara yaslandım, Eller gülüp oynadıkça, Ben ellere heveslendim.	7. Şu dağlar bizim olaydı, Yaprağı üzüm olaydı, Yavrularım uyudu mu? Yasdığı dizim olaydı.
3. Yav iyi yolladım yola, Gözyaşlarım dola dola, Ölüm Allah'ın emiri, Hasretlik de soyka gala.	8. Gara gazan garasına, Açın bakım yarasına, Soyka galsın berk işlemiş, Ciğerlerin arasına.
4. Bu hasretlik bööle bitmez, Çabalarım başdan gitmez, Zengin sefalar içinde, Fakırın bacası tütmez.	9. Dağlar dağların nesidir, Gülден almanın hasıdır, Yüksek yaylayı sorarsan, O da abimin yaylasıdır.
5. Ben hastayım görenim yok, Gapıyı açıp soranım yok, Dilim damağım gurudu, Bir bardak su verenim yok, oy oy.	10. İngiltere zalım yolun ince, Ben ağlarım gündüz gece, Cenazemi yollamayın, Yavrularım gelmeyince.

11. Bakın Allah'ın işine,
Kar yağmış dağın başına,
Bir gün ananız ölürse,
Yazun mezarın daşına.

12. Pencereden kar geliyor,
Gurbet bana zor geliyor,
Eller datlı uyku alır,
Yorgan döşek dar geliyor.

13. Ben hastayım gar isterim,
Has bahçadan nar isterim,
Yavrularım uzaklaşmış,
Yabancıdan car isterim.

Eşe GÖK

3.1.1.11.2.1.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

272. YUNANLILARA ESİR DÜŞEN MÜFTÜ KIZININ AĞIDI

Erzurumlu bir müftünün kızı Türk- Yunan harbinde esir düşer. Kral esir aldığı Türk kızıyla evlenir. Kadın, kralın elinde 40 yıl esir kalır. Kadının kraldan üç tane çocuğu olur. Kadını kaçmasın diye Kral onu 40 yıl eve kitler. Kadın, krala: “Beni serbest bırak sana güzel hizmet edeyim” der. Kral serbest bırakır. Kadın çocukları yanına alır ve Türk gemilerinin uğradığı yere gider, çocuklarına: “Beni mi diliyorsunuz, babanızı mı?” der. Çocukların üçü de: “Babamızı diliyoruz.” derler. Kadın üç çocuğunu da denize atar ve Türk gemisine binerek gemiciye: “Sür.” der. Türk kadını esirlikten kurtulmanın sevinci ile çocuklarını geride bırakmanın üzüntüsünü bir arada yaşar ve dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yumurtayı yağladım,
Belime de bağladım,
Yonan alıp giderken,
Höngür höngür ağladım.
2. Yumurtanın sarısı,
Yere düştü yarısı,
Evel Müftü gızıydım,
Şimdi oldum gral garısı.
3. Erzurum’un içinde
Müftü gızıyım,
Ben nasıl gralın ,
Evinde geziyim.
4. Yumurtanın gulpu yok,
Gözlerimde uyku yok,
Sür gemici gemiyi de,
Yonan’dan da gorkum yok.
5. Çarşıya üzüm geldi,
Mevle’den de izin geldi,
Aç gağayı anası,
Yonan’dan da gızın geldi.
6. Gedin bulutlar gedin,
Yonan’a da habar edin,
Yonan üç guzum sorarsa,
Denizdeki balıkları takib edin.

Ayşe TEMİZ

273. LEYLA KOYUNCU'NUN AĞIDI

Andırın'ın Yeşiltepe (Kümbetir) köyünde yaşayan Ayten KOYUNCU'nun 14 yaşındaki kızı Leyla, eşi Giresun'da görev yapan teyzesinin yanına gezmeye gider. Leyla, teyzesinin yanına gittikten sonra teyzesinin hamile olduğu anlaşılır. Doktor Leyla'nun teyzesine: "Düşük tehlikesi olduğundan dokuz ay boyunca yatacaksın, fazla hareket etmeyeceksin." der. Leyla da teyzesini o halde bırakamaz ve mecburen yanında kalır. Kızı Leyla'nın ayrılığına dayanamayan anne kızını çok özler ve ona aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yavrım sen gideli dokuz ay oldu,
Anneyin galbine dokuz yıl doldu,
Dön gel Leyla'm dön gel dayanamıyorum,
Dön gel yavrım dön gel dayanamıyorum.
2. Ektiyin çiçekler domurcak oldu,
Aşdı güllerin de geri de soldu,
Yavrım sen gideli dokuz ay oldu,
Dön gel yavrım dön gel dayanamıyorum.
3. Baban zalim heç hakımdan anamaz,
Gardeşin küçük yanına gelemmez,
Ana guzusundan ayrı galamaz,
Dön gel yavrım dön gel dayanamıyorum.
4. Anam deli deli coşdu söyledi,
Yengen ile bacın alay eyledi,
Yavrım derdin beni deli eylei,
Dön gel guzum dön gel dayanamıyorum.

Fadime (Ayten) KOYUNCU

274. SÜREYYA KOYUNCU'NUN AĞIDI

Andırın'ın Yeşiltepe köyünde yaşayan Ayten KOYUNCU Süreyya adlı kızını Göksun'un Soğulcak köyüne kocaya verir. Bir ay sonra Soğulcak köyüne kızını ziyarete gider. Geri dönüşte Soğulcak köyünden ayrılırken Süreyya, anne babasının ayrılmasına dayanamayıp ağlar. O duygulu anı untamamayan anne otobüse biner ve Göksun'dan Kahraman Maraş'a gelinceye kadar ağlar. Ağlarken de dilinden şu acıklı sözler dökülür:

1. Depede dikilip durma,
Akan göz yaşını silme,
Oktay sana gücenirim,
Süreyya'mın galbini gırma.
2. Çukurova benim elim,
Göksun'a düşmüyor yolum,
Ben kime gahir ediyim,
Eliminen verdim gelin.
3. Nasıl çıkıp da geleyim,
Bilmem ki Soğulcak yoluna,
Vallahi gelemem yavrım,
Galırsam gardaş evine.
4. Babayın canı sağolsun,
Gelirim yavrım yanına,
Vallahâ gelem guzum
Galırsam gardaş eline.

Fadime (Ayten) KOYUNCU

275. ŞANLI URFA'YA GELİN GİDEN EMİNE'NİN AĞIDI

Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyünden Hacı İsmail, 1962'de Azgıt (Yeniköy)'ta demircilik yaparken Emine adında bir gelin kocasından ayrılır. Emine'yi Şanlı Urfalı birine verirler. Emine ağlayarak gider. Çocuğu olmadığı için birinci eşinden boşanan Emine gitmeden önce Hacı İsmail'e gelir: "Ben gitmeden benim için bir ağıt yaz" der. Emine'ye çok üzülen Hacı İsmail, ona aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bir suna küsmüş de Azgıt köyünde,
Güllerim dalında solacak deyi,
Yola çıkmış söylenerek ağlıyor,
Gucaam yavrısız galacak deyi.
2. Naylon pabışlarını oyana dakdı,
Köye bir şeşitli usul bırakdı,
Pınarlar ağlıyor her seher vakdı,
Emine'm de suya gelecek deyi
3. Gaybet'den Gısıık'dan geşdi ovayı,
Ergöçen'de aldı temiz havayı,
Zor güç ile yabdıcaa yuvayı,
Düşünür ellere galacak deyi.
4. Hakk'a ısmarladık dedi sizleri,
İkide bir dala gelir gözleri,
Köyün gelinneri yetgin kızları,
Bekliyor Emine gelecek deyi.
5. Yeter Aşık Hacım galemi bırak,
Geri gel boyların bir daha görek,
Dilin şeker gaymak bir ballı börek,
Gorkuyorum eller yiyecek deyi.

Hacı İsmil ÖZDEMİR

3.1.1.11.2.2. Gurbete Gidenlerin Geride Kalanlar Üzerine Söylediği Ağıtlar

276. GEBENLİ GEMALMAZ'IN AYRILIK AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında adı Gemalmaz olarak bilinen Ermeni biri yaşamaktadır. Kurtuluş savaşından sonra Ermenilere sürgün haberi gelir. Gemalmaz denilen Ermeni Geben ile Göksun arasında bulunan Meryemçil Beli'ne varınca oraya oturur. Bir süre Geben'i seyrettikten sonra bir daha belki de hiç göremeyeceği Geben için aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Şu Geben'in avukları,
Sızılıyor gavakları,
Anamı hime sığırır,
Şu Geben'in suokları.
Anam hatirime düşdü ağlarım.
Geben hatirime düşdü ağlarım,
2. Andırın'dan aşşığı da Geben elleri,
Souk olur Meryemçil'in belleri,
Eser seher vakdi garbi yelleri,
Anam hatirime düşdü ağlarım,
Geben hatirime düşdü ağlarım.
3. Kimisi de gış ununu öğütdü,
Kimisi de şalvarlığını eğertdi,
Besledi anam da beni böütdü,
Anam hatirime düşdü ağlarım.
Geben Hatirime düşdü ağlarım.

Murat İbrahim KIVRAK

277. SİLA AĞIDI - 1

Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyünden Hacı İsmail ÖZDEMİR 1966'da Türkiye'den Almanya'ya gitmek için trene biner. O eski günleri anarken bu durumu dile getiren şöyle bir ağıt yakar:

1. Ankara'dan bindik Almanya deyi,
Şirin İstanbul'u gördük de geçdik,
Galata köprüsü eyvence yeri,
İki gün orada kaldık da geçdik
2. Trene bindik de dokuz yüz gişi,
Kimin yanında gidiyor eşi,
Duyan var Yonan'da etdiğimiz işi,
Bir pulis dişini gırdık da geçdik.
3. Arkadaşın biri Türk bayraa aşdı,
O Yonan pulisi küfürü şaşdı,
Küfreden ağza tekme yi işdi,
Bizlere kim derler sorduk da geçdik.
4. Yonan fotoları aldı resmini
Dedik bizik eyi öğren hamsini,
Kahraman Maraş'ın şanlı ismini,
Yonan hüdüdüne yazdık da geçdik.
5. Bulgarya'da yine Türk'e gavişdik,
Biz onardan hürmet gördük savışdik,
Bir seher vahtında Yoslav'a düşdük,
Orada bir güzel gördük de geçdik.
6. Elma yanaklı da inci dişleri,
Ok kirpikliye benzer gaşları,
Al gulinca salıvermiş saşları,
Ga endimizi oka vurduk da geçdik.
7. Vardık Almanya'ya büyük Müçen'e
Tercüman der işçileri seçene,
Helal olsun yurdan yurda göçene,
Binbir çeışti cisim gördük de geçdik.

Hacı İsmail ÖZDEMİR

278. SİLA AĞIDI - 2

Andırın'ın Alanlı köyünden Hacı İsmail ÖZDEMİR 1966'da diğer gidenlerle birlikte Almanya'ya gider. Almanya'ya vardıklarında köyünden bir mektup alır. Almanya'ya nasıl geçtiniz, neden gittiniz? diye Almanya'ya Hacı İsmail ile birlikte giden biri de Hacı İsmail'e sürekli sorar: "Köyden haber geliyor mu, bizim köylüler ne yapıyor? Bana mutlaka söyle. Şiir yaz, şiir oku." der. Arkadaşının sıla özlemine gidermek ve heyecanını yatıştırmak için kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Almanya'dan bana mekdub yazmışın Köyden sana haber bildirmek için, Getdim durumları yerinde gördüm, Yazıyorum sana bildirmek için.	6. Çömçeli'ye varınca imamı gördüm, Biraz sohbet etdik halını sordum, Mitel'e gediyo habarın aldım, Geyik sırasını yoldurmak için.
2. Çugadarlı'ya vardım mor dutlar yetmiş, Güççük kızlar büyümüş gocaya getmiş, Mulla Hoca dünyadan intikal etmiş, Millet topları da galdırmak ister.	7. Göğcebel'e vardım çayırlar bitmiş, Çobana sürüyü vurmuş çimene yatmış, Osman Kee'ye sordum Anteb'e getmiş, Birkaç fakir bulub gandırmag için.²⁷²
3. Goc'Ali arp'etmiş evini önünü, Onüünen gün ediyor gününü, Goc'öğretmen Hakga dönmüş yönünü, Eski günahları sildirmek için.	8. Yetdi m'ola Kerçili'nin dutları, Sızılaşır Olucağ'ın gurtları, Goyun guzu şen ediyor yurtları, Güzeller yaylaya çıkıyor şimdi.²⁷³
4. Gabakesmi'ye de bir hoca gelmiş, Milleti şindiden hep merak salmış, Ağ Musdafa'nın küşnesi tarlada galmiş, Adem arıyordu yoldurmag için.	9. Goc'Ali kök söker gördüm düşünde, Mull'Apdulla bile yanı peşinde, Bib'oğlu da mor dutların başında, Işgın dallarını büküyor şimdi.
5. Hacı Bekir akşamdan Pertler'den gelmiş, Toplamış postları torbuya almış, Püsü poslarına aar fiyat vermiş, Galan püsüleri öldürmeg için.	10. Çürükden gelir de Mısır Oba'sı, Osman Kee de Muhtarının babası, Öğretmenin tek ayaklı zobası, Gaşık yongasını yakıyor şimdi.

Hacı İsmail ÖZDEMİR

²⁶⁹ 1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 nolu dört. Halil ÖZDEMİR'den kayd.

²⁷⁰ 8 nolu dörtlük Veysel BEBEK'ten kayd

279. SILA AĞIDI - 3

Andırın merkezde yaşayan Nuri ÇİNGİL, 1976'da Tekirdağ'ın Çerkezköy ilçesine askere gider. Çerkezköy'de askerliğini yaparken sevdiklerini ve memleketini çok özleyerek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Göz üstünde kaşlar gibi,
Dağdan kopmuş taşlar gibi,
Yuvadaki kuşlar gibi,
Çok özledim özlüyorum.
2. Coşkun akan seller gibi,
Deli esen yeller gibi,
Gurbet elde eller gibi,
Çok özledim özlüyorum.
3. Nuri ÇİNGİL bekler gibi,
Ara sıra tekler gibi,
Azrail de yoklar gibi,
Çok özledim özlüyorum.

Nuri ÇİNGİL

280. SILA AĞIDI - 4

1. Hele bakın kubbesine,
Sabahın tatlı sesine,
İmamından camisine,
Bu askerin selamı var.
2. O kırmızı güllerine,
Yiğeninın ellerine,
Anasının dillerine,
Bu askerin selamı var.
3. Ufak büyük taşlarına,
Havadaki kuşlarına,
O ayıran saçlarına,
Bu askerin selamı var.
4. Cümlemizi yaradana,
Timurlenk'in Murad'ına,
Kardaşların avradına,
Bu askerin selamı var.
5. Andırın'ın dağlarına,
Güzel Maraş bağlarına,
Çukurova ağlarına
Bu askerin selamı var.

Nuri ÇİNGİL

281. SILA AĞIDI - 5

Andırın'ın Alınoluk köyünde yaşayan Kara Müftü, para kazanmak için gurbete çalışmaya gider. Çalıştığı şantiyede iş biter ve başka bir yerde tekrar işe başlanacaktır. Ancak ilk defa memleketinden ve ailesinden ayrılan Kara Müftü'nün burnunda ailesi ve memleketi tütmede, sila hasretiyle yanıp tutuşmaktadır. Kara Müftü Ayrılık hasretine daha fazla dayanamayarak ağıt yakar ve şefinden izin ister:

1. Acıma duyguna bir şey diyemem,
Allah ömür versin Şef'im bin yaşa,
Hasiretim Andırın'a Maraş'a,
Sayın Şef'im izin ver de gedyim.
2. Gurbannarı sıra sıra yatırdık,
Tekbir aldık hem selavat getirdik,
Çok şükür Allah'a işi bitirdik,
Sayın Şef'im izin ver de gedyim.
3. Gurbetin gazancı zehirden acı,
Hem de ömrümüzden alıyor tacı,
Emir buyur izin yazsın Semerci,
Sayın Şef'im izin ver de gedyim.
4. Çokdandır sıladan haber gelmiyor,
Hüzünlü gönlüme neşe dolmuyor,
Sıddık Emmi heç akıla gelmiyor,
Sayın Şef'im izin ver de gedyim.

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

Sabah izin yazılır ve hasretlik biter.

282. SILA AĞIDI - 6

Andırın'ın Çukurkoz köyünden Melek Hüseyin TEMİZ Tokat'a askere gider. Tokat'ta ailesini ve köyünü çok özler. Dayanamayarak ağıt yakar. Aynı nakaratla başka bir ağıda daha rastladık, ancak asıl söyleyen belli değil. Bu yüzden aynı başlık altında vermeyi uygun gördük:

1. Zeytin yaprağını dökmez,
Muhabbet aradan getmez,
Varıb görmeye gücüm yetmez,
O sebebden arzederim veteni,
2. Aman mekdub benden götür selemı,
Okusunlar vafetsinler kelamı,
Bir daha görmek nasib olur mu?
Yoksa muhabbet gıyamata galır mı?
3. Gıbla tarafından bir yel esiyor,
Gumandanı nasıl tek tek basıyor,
Çetenin işi golumu gesiyor,
Mübarek olsun valide bayramın.
4. Yünseene çıksam da görünmez dalar,
Asgerlik adamı gıl ile bağlar,
Silade validem ah çeker ağlar,
O sebebden arzederim veten.²⁷¹
5. Tokad'a vardım da ağrıyor başım,
Siladan kesildi ekmeğim aşım,
Niçin mektub salman nazlı gardaşım,
O sebebden arzederim sılayı.
6. Yaz gelir de çayır çimen sulanır,
Gurbet elde benim midem bulanır,
Bir senede iki bayram dolanır.
O sebebe arz ederim sılayı.
7. Şu görünen dumanlı dağlar,
Esgerlik adamı gıl ipe bağlar,
Silada sevdiğim ah çekip ağlar,
O sebebe arz ederim sılayı.
8. Cezeirein kuşları garib garib ötüşür,
Gelir ciğerimin başı dutuşur,
Ellerin mekdubu gelir yetişir,
Niçin mektubun gelmez gardaşım,
O sebebe arz ederim sılayı.

Ümmü Gülsüm TEMİZ

²⁷¹ 1, 2, 3 ve 4 nolu dörtlükler Hurşide KARPUZ'dan kaydedilmiştir.

283. SILA AĞIDI - 7

Andırın'ın Yeşilova (Tokmaklı) kasabasının Karamanlı köyünden Erol KESME 2000 ile 2003 yılları arası Uzman Çavuş olarak görev yaptığı yerden ailesini görmeye gelemmez. Ailesi de gelmesini ister. Erol KESME gelmek isteyip gelemeyince çok üzülür. Ailesini de çok özler. Gurbette kalmanın üzüntüsü ve ana baba hasretiyle yanıp tutuşur. Kavuşamadığı için bu ayrılığa neden olan gurbet üzerine aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Karar verip bu yıl gelmek isdesem,
Bana gitme diyen dile alışdım,
Ayrılık bir azab zulüm olsa da
Gurbet başa ben gurbete alışdım.
2. Kim ister ki gurbet elde galmayı?
Anasız babasız mazlum olmayı,
Dağıt eşe dosda dikdiğim elmayı,
Gurbet başa ben gurbete alışdım.
3. Yıllar geçip sizden ayrı galınca,
Şöyle dönüb bir maziye dalınca,
Abi bacı gardaş aramayınca,
Gurbet başa ben gurbete alışdım
4. Erol'um bu yıl gelirim desem de,
Ağlamayıb yüzünüze gülsem de,
Son nefesi gurbet elde versem de,
Gurbet başa ben gurbete alışdım.

Erol KESME

284. AYRILIK ÜZERİNE AĞIT

Andırın'ın Yeşilova kasabasının Karamanlı mahallesinden Erol KESME, 2003'te Doğu'da Uzman Çavuşken hanımı ve çocuklarını anne babasının yanına gönderir, kendisi izni olmadığı için gelemmez. Küçük çocukları olan Dorukhan ve Nazlı'yı çok özler ve hasretliklerine dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ayrılık zor derlerdi ya,
Şu başıma yeni geldi,
Nazlı başa gülerdi ya,
Gülüğü aklıma geldi dost.
2. Sarıldı mı dedesine?
Nenesine teyzesine,
Gurban olam edesine,
Tamer'im aklıma geldi, dost.
(Doruğ'um aklıma geldi, dost)
3. Selamım herkese götür,
Ayrılığı çabuk bitir,
Dönüşünde tırşik getir,
Dokdorum aklıma düşdü.
4. Erol'uñ özledi seni,
Çok bekletme n'olur beni,
Hayat veren o buseñi,
Gülüğün aklıma düşdü dost.

Erol KESME

3.1.1.11.2.3. Sevgililerin veya Eşlerin Ayrılması Üzerine Söylenen Ağıtlar

3.1.1.11.2.3.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar

285. ASKER KAÇAĞI OLAN KOZANOĞLU'NUN AĞIDI

Kozanoğlu aşiretinden bir asker, askerden firar eder. Fakat kısa zamanda yakalanarak hapse atılır. Hapiste asılacağını düşündüğünden memleketini, ailesiyle nişanlısını düşünerek çok üzülür ve kendi halini dile getiren aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Gene göründü de Feke Dağları,
Meyve verir de bahçaları bağları,
Golunuza düşdüm de Guzan Beğleri,
El aman paşalar da asdırman beni.
2. Ağşamdan kaçanı da sabah dutallar,
Cezası olanı da hapısa atallar,
Ben ölürsem de nişanımı satallar,
El aman paşalar da asdırman beni.
3. Şeytana uydum da alaydan gaşdım,
Öldürüller diye de candan vazgeşdim,
Esgerlik elinden de evledim yokdur,
El aman paşalar da asdırman beni.
4. Guzanoğlu'm da çok söyledi yoruldu,
Öğlenniye de cümle meclis guruldu,
Allah emreyledi de kendir gırıldı,
El aman paşalar da asdırman beni.
5. Guzanoğlu'm da çok söyledim üzöldüm,
Söyler iken ganlar dökdüm gözümden,
Merhamet eseri de yok mudur sizde?
Haral aslınız da Yonan efendim Yonan efendim.

Mustafa AK

286. GURBETE GİDEN EŞİN AĞIDI

Zamanın birinde adamın biri fakirlikten dolayı gurbete çalışmaya gider. Aradan çok zaman geçince kadın eşini çok özler ve hasretine dayanamayarak ona aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gitdi yarım gelmez geri,
Bu sevda öldürür beni,
Cennet yüzü görmesinler,
Yârden ayıranlar beni.

2. Yazımız gara yazılmış,
Alınyazımız karaymış,
Gelmez olaydık dünyaya,
Kaderde ayrılık varımış.

İbiş KILIÇ

287. YAŞAR'IN AĞIDI

Andırın'ın Köklü (Balk) köyünden Mehmet KORKMAZ'ın oğlu Yaşar, herkes tarafından sevilen sayılan biridir. Yaşar evlenir, beş çocuğu alır. 2002'de Yaşar Osmaniye'de bir kadınla tanışır. Kadın, Yaşar'ı evine alır ve birlikte yaşamaya başlarlar. Yaşar daha sonra köydeki çocuklarını ve hanımını da Osmaniye'ye çağırır, ancak babası göndermez. Zaten çocuklar ve anneleri de gitmek istemez. Bu olaylardan sonra baba Mehmet'in içi yanar, oğluna çok üzümlere aşığadaki ağıdı yakar:

1. Yoluna gyardım hay yavrım başımı, Yetmiş buldu da oy benim yaşım, Andırın'da bulunmazdı vay guzum eşin, N'oldu sana guzum, nasıl oluyor? Gel hele gör hele, babañ ölüyor.	5. Sızlıyan yürek de durmadan yanar, Deli deyilidin sen nasıl gaman, İssiz galdı guzum gurulmuş binan, Ne oldu guzum da, ne oldu sana? Ne oldu yavrum ne oldu sana?
2. Dayanmıyor yürek evlat acısı, İçimden getmiyor bunun sızısı, Zor olurmuş da evlad acısı, Ne oldu guzum da ne oldu sana? Ne oldu yavrım da ne oldu sana?	6. Yaşar deyincik herkes ayağa galkardı, Yanında kimseler para kesesi çekemezdi, Baban milli servetinen sana bakardı, Ne oldu guzum da ne oldu sana? Ne oldu yavrım ne oldu sana?
3. Coşgum sular çağıl çağıl akıyor, Dereler sel olup yeri yırtıyor, Bahçalıkda baban gözyaşı döküyor, Ne oldu guzum da ne oldu sana? Ne oldu yavru da ne oldu sana?	7. Âşık Mehmed der de böyle olmuyor, Evladın insanın halından bilmiyor, Akıyor gözyaşım yavrım durmuyor, Aman guzum da ne oldu sana? Ne oldu yavrum da ne oldu sana?
4. Andırın'da senin çoğudu ünün, Neye sıkıldı da vay guzum canıñ? Akıyor bilekden durmadan ganım, Hasda oldum guzum gel gör sen beni,	Âşık Mehmet KORKMAZ

288. EKREM KOYUNCU'NUN AĞIDI

Andırın'ın Yeşiltepe köyünde 1975'li yıllarda yaşayan 15 yaşındaki Ekrem KOYUNCU, komşusu Mecid'in kızına âşık olur ve kızı kaçıtır. Ekrem'in annesi Ayten Hanım sabah kalktığında olayı öğrenir. Komşusunun hanımı tuvalete imekleyerekten gitmektedir. Anlaşılan oğlu ile kaçan kızın anasını kocası çok kötü döğmüştür. Ayten Hanım, oğlunun yaşının küçük olmasına mı üzülün, kız kaçırmasına mı üzülün yoksa dayak yemekten yürüyemez hale gelen komşusu Mecid'in hanımına mı üzülün? Bu çaresizlik içinde iken oğlunun karakolda olduğunu öğrenen Ayten Hanım, o an pencerenin önüne oturur ve o üzüntüyle şu ağıdı söyler:

1. Yoruldu dutmuyor dizim, Kimsiye galmadı sözüm, Boşa vermen mahkemiye, Mıkdar bizim a'za bizim.	6. Gadanı alıyım kele, Ne söyleyimkine ele, Dediler yollar dutulmuş, Habar verin İsmayile.
2. Sabahınan erken galkdım, Mecid'in evine bakdım, Önünde iki büyüğün Yavrum bunu nasıl yapdın?	7. Yeter deli gönlüm yeter, Guşlar yuvasında öter, Ben nasıl dü'ün çalıyım, Yavrum hapsanede yatar.
3. Mecid'in kapıyı atlıyor, Durdu başımdan gitmiyor, Gel barışak bre Salih, Düşmanlarımız çatlıyor.	8. Sana diyom zalim Ali, Beni getirdin oyuna, Arka çıkıyor dayısı, Gurban oluyum boyuna.
4. Gadanı alıyım Kele Ben de ne söyleyim ele, Aldırmaz derdim emmisi, Sabahanan düşdü yola.	9. Garakol vardı dayandı, Adnan'ın gapısına Daha küçük teslim etmen, Polislerin zopasına.
5. Yola çıkmaya gorkıyom, Ne çıkar bilmem önüme, Bacım gibi sahib oldu, Minneddarım ben geline.	10. Erkenden atılan gara, Düzülmüşler sıra sıra, Dayanamaz küçük yavrum, Teslim etmen Garagola.

Fadime (Ayten) KOYUNCU

289. ÇOBANIN AĞIDI

Bir köyde çobanlık yapan bir adam o köyde yaşayan bir kıza âşık olur. Çoban olduğu için vermeyeceklerini düşünerek düğürcü de gönderemez. Çobanın sevdiği kız da çobana âşık olur ve bu çaresizliğe sitem eden kız, artık dayanamayarak kendi sevgisini ve üzüntüsünü dile getirmek için çobana aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Çobanın elinde gaval
Arkasında sürü davar,
Eğer davar susuz ise,
Bizim elde çifte pınar,
Lili çoban, garib oğlan.
2. Dokuz gatdan urganım var,
Çiçekliden yorganım var,
Çoban beni kaçırırsan,
Yedi şişek gurbanım var.
Lili çoban, garib oğlan.
3. İpek mendil boyamadım,
Ben çobana doyamadım,
Çüçük guşlar yuva yapmış,
Serçe gadar olamadım.
Lili çoban, garib oğlan.
4. Yanına yoldaş olayım,
Yüksüğüne gaş olayım,
Yalınız davar güdülmez,
Ben yanına eş olayım.
Lili çoban, garib oğlan.
5. Çoban davar geçirsene,
Soğuk sular içirsene,
Senin göönün bana düşmüş,
Adam olup kaçırırsana.
Lili çoban, garib oğlan.

Safiye TEMİZ

3.1.1.11.2.3.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

290. MİNE HATUN'UN AĞIDI

Andırın merkezde yaşayan Mine Hatun, 1977'de kaynak şahıs ile söylenir. Mine ile söylenip askere giden kaynak şahıs maddî imkânsızlık yüzünden izne de gelemez ve çok üzülür. Çok sevdiği sözlüsüne o duyguyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Kağızman narıdır inci dişleri,
Niğde elmasına benzer işlerin,
Bursa şeftalisi olmuş dişlerin,
Sevmiyenen doyamadım kız sana,
Ne olur birazcık acısan bana.
2. İzmir'in üzümü ufacık gözün,
Afyon kaymağından ballanmış yüzün,
Mevlana şekeri sanki o sözün,
Sevmiyenen doyamadım kız sana,
Ne olur merhamet eylesen bana.
3. Antep pekmezidir süner kaşların,
Maraş sucuğundan uzun saçların,
Nuri ÇİNGİL gibi daha yaşların,
Sarmıyanan doyamadım kız sana,
Ne olur sözüme he desen bana.

Nuri ÇİNGİL

291. SEVGİLİYE AĞIT (KAHIR)

Andırın'ın Efrağzılı köyünde yaşayan Âşık Ali, çok sevdiği bir kıza ailesini dünürcü gönderir. Kızın ailesi, Âşık Ali'nin felçli olması nedeniyle kıızı vermez. Âşık Ali, bu duruma çok üzülür ve köyü terk eder. Köyü terk ederken de o kahırla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gidiyorum daha gelmem köyüne,
Dar yerlerin bol oldu mu yar galan?
Ben ölürsem bu dünyanın neyine,
Bağlamadan hayalimi sor galan.
2. Uğruna harcadım ömrüm çağımı,
Nasıl viran ettin gönül dağımı,
Daha güz gelmeden bozdun bağımı,
Olur olmaz güllerimi kır kalan.
3. Ferhat Şirin için kayalar yondu,
Garip Senem için Halep'ten döndü.
Kerem de Aslı'yı almadan yandı,
Zevki sefa muradına er kalan.
4. Hanı ya yiğitler periler hanı,
Hanı Yusuf lar Mısır'ın sultanı,
Meğerki yok imiş dünyanın sonu,
Âşık Ali'm bağlamaya vur kalan.

Nuri ÇINGİL

292. YALNIZLIĞIN AĞIDI

Andırın'ın Arıklar köyünde yaşayan Mehmet CİNKARA baharda yazlık denilen yere, yaylaya göçer. Okullar açılınca hanımı ve çocukları köye döner. O orada tek başına çaresiz kalan Mehmet o üzüntüyle aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Erken kurudu dallar hemen dökülüyor, Soğulgan'da davar goyun yatıyor, ... Çek atımızı göçelim sevdiğim.	6. Sen hastasın ben ise topalım, Üç beş tavuğumuzu satalım, Yavrulara biraz harçlık salalım, Çek atımızı da göçerlim sevdiğim.
2. Bu eller de bize yaramaz oldu, Yuvamızda hani kimse kalmadı, Odun ocak hepisi söndü, Çek atımızı da göçelim sevdiğim.	7. Soğulgan derler çukurdur yeri, Güzel esiyor hafiftir yeli, Zehir oldu buranın suyu, Çek atımızı göçelim sevdiğim.
3. Üç koyun ile yayla yapılmaz, Birici inek de satılmaz, Soğudu ortalık gayri yatılmaz, Çek atımızı da göçelim sevdiğim.	8. Oğlumuz kızımız dağıldı, İneğimiz erken sağıldı, Gayri goyunumuzun hepsi satıldı, Çek atımızı göçelim sevdiğim.
4. Varalım dükgana mola verelim, Çay yapıp birer yudum içelim, Gerekirse aşağısına göçelim, Çek atımızı da göçelim sevdiğim.	9. Yeter artık yeter çektiyim acı, Derinden geliyor içimde sancı, Galmadı gayri gardaşım bacı, Çek atımızı da göçelim sevdiğim.
5. Gençliyimizin gününü görmek, Davarlı mallı adam olmadık, Umduğumuzu zamanı bulmadık, Çek atımızı da göçelim sevdiğim.	10. Dertli Cinkaram dönüp duruyor, Gelen arabalara evlat soruyor, İki yavrumuz bize umut veriyor, Çek atımızı da göçelim sevdiğim.

Mehmet CİNKARA

293. ELİF KIZIN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan ve Göde Mehmet lakabıyla tanınan genç, akrabası ve komşusu olan Melek'in kızı Elif'e âşık olur. Almak için çok ısrar ederse de vermezler. Ailesi Elif Kızı başka birine verir, Elif'in aşkıyla yanıp tutuşan Göde Mehmet kavuşamamanın verdiği acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ergöçen'in yolu daşlı,
Ben gedeyom gözüm yaşlı,
Elif zatan sümbül saşlı,
Elif gurban Memmed sana.
2. Ergöçen'in yeri sarı,
Elif'im de arı duru,
Elif de Memmed'in piri,
Elif gurban Memmed sana.
3. Evlerinin önü köprü,
Hacı Musduk gara börklü,
Eşe zatan zatan boklu,
Elif gurban Memmed sana.
4. Evlerinin götü bayır,
Elif geliyor zayıp zuyur,
Tatarlı'da zine gavır,
Elif gurban Memmed sana.
5. Aman Ümmed yaman Ümmed,
Bunu söyleyen zatı Memmed,
Bunu da gınamak olmaz,
Güzeli sevmesi sünnet.
6. Elifciğim biçgi diker,
Elifciğim şavkı çeker,
Elif de Memmed'i yakar,
Elif gurban Memmed sana.
7. Ergöçen'in yeri guyu,
Guyudan alırlar suyu,
Elif'imin usul boyu,
Yeni açılmış güle benzer.
8. Evlerin önü cirpilti çalısı,
Elifimin var güççük bacısı,
Zor umuş Elif yarin acısı,
Mevlanı seversen gavışak Elif.
9. Elif'im de oturmuş daş çekiyor,
Melek Hösü'ün yan gözünen bakıyor,
Eşe de oturmuş derdin döküyor,
Gulak verme Elif'im gavışak sennen.
10. Mercimeğim küle küle,
Ben ölçerim sile sile,
Elif'im sudan gelirken,
Ben kakıyom güle güle.

11. Elif'in damı söküldü,
Saçı yerlere döküldü,
Daş çeke çeke ömrü söküldü,
Gıyamam Elif'im sana gıyamam.

12. Evlerinin önü yokuş,
Elif böyle nasıl bakış,
Halılara döker nakış,
Mekik atan eline gurban.

13. Elif'im suya yörüdü,
Golarımı sallıyarakl,
Sar'Elif'im sudan geliyor,
Gümüş gimi parlıyarak.

14. Analı babalı bindirdiler ata,
Yedi gişiyinen gönderiyorlar öte,
Böyle iş daha geldi mi başa?
Gediyor Elif'im duy Hösu'ün Hösu'ün
Arkasına da öl Hösu'ün Hösu'ün.

15. Aramıza da bir dağ dikilse,
Arayı uzatsan beni unutsan,
Ya Mevlam beni ya senin canı alsa,
Ya benim canım alsa seni unutsam.
Gediyor Elif'im duy Hösu'ün Hösu'ün
Arkasına da öl Hösu'ün Hösu'ün.

16. Ulu suyun akıntısı,
Kırağının yıkıntısı,
Dar Ova'sının döküntüsü,
Sardı Elif'imi Elif'imi.

Safiye TEMİZ

294. EMİNE'NİN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Karayiğit Yusuf lakaplı kişi komşusunun kızı Koca Emine'ye âşık olur. Ancak kızın ailesi, Koca Emine'yi vermez. Daha sonra Koca Emine'yi Kavaklı'nın, Kötü Kadirli denen yerindeki de yaşayan Samalı Osman'a verirler. Sevdiği kızı alamayan Karayiğit Yusuf çok üzülür ve ona aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Emine'm de su doldurur,
Eteyini yel galdırır,
Emine'm yürü'sün beni öldürür.
2. Halaman Emin'm halaman,
Gadirli'ye varsan da gelin olaman,
Garayiğit Yusuf gimi yiğit bulaman.
3. Goyunumu güderi ucundan ucundan,
Bir çektiğim var da Eşe bacından,
Bana gelsen ölür müydün acından.
4. Halaman Emine'm halaman,
Gadirliye varsan da gelin olaman,
Karayiğit Yusuf gimi yiğit bulaman.
5. Pencereden çıkan tütün,
Kele Emine'm halim çetin,
Yalan söylemek karım deel,
Alırsam ederim hatın.
6. Sivri'nin de gündün yüzü,
Kölgelenir bizden yüzü,
Güllü bibimin Emine gızı,
Yakdı kül eeledi bizi.
7. Evlerinin önü bükük
Bükükden keserler okluk,
Benim sevdi'im gara keklik,
Gel oturak kele bitii.

Safiye TEMİZ

295. KARŞILIK VERMEYEN GÜZELİN AĞIDI

Andırın'ın Karapınar köyünün Kesili obasında yaşayan Mustafa ERDEVİR adlı kişi, çeşmede gördüğü bir güzele âşık olur, kız ise ona yüz vermez. Bunun üzerine kaynak şahıs kıza şu ağıdı söyler:

1. Ya kesili derler suyu mu gaynar?
Seni görenin de yüreği oynar,
Kötüye varırsan güzellik neyler,
Arayıp eşini sorman mı güzel?
Arayıp eşini bulman mı güzel?

2. Karcık derler de kiseci kireç,
Mehremetsiz güzel de insafın gıraç,
Yönün çevir de gözünü beri aç,
Dolanıp boynumda galman mı güzel?
Arayıp eşini bulmaz mısın güzel?

3. Gocapınar dalında suna akıyor,
Güzel olan genden bana bakıyor,
Aşık gız boynunu sana büküyor,
Mehremetli gullardan olman mı güzel?
Dolanıp boynumda ölmen mi güzel?

4. Ya Kesili derler de kiseci kireç,
Mehremetsiz güzel de insafın gıraç,
Yönün çevirde gözünü geri aç,
Merhemetli gullardan olman mı güzel?
Dolanıp boynumda alman mı güzel?

5. Erdevirim der de yoktur suçu,
Belini örtüyor örgüsün saçı,
Gayadaki barda gerdanı döşü,
Mehremetli gullardan olman mı güzel?
Dolanıp boynuma galman mı güzel?

6. Ya Kesili derler de kiseci kireç,
Merhemetsiz güzel de insafın gıraç,
Yönün çevir de gözünü geri aç,
Merhemetli gullardan olman mı güzel?
Dolanıp boynumda galman mı güzel?

Mustafa ERDEVİR

296. İSTEMEDİĞİ YERE VERİLMEK İSTENEN KIZIN AĞIDI:

Zamanın birinde büyük bir çiftlikte ünlü bir ağa yaşamaktadır. Ağa kızını sevmediği biriyle zorla evlendirmek ister. Kız da verildiği oğlanı istemeyerek yanlarında duran ve işlerini yapan amcasının oğlunu sevmektedir. Amcasının oğlu tarlada bideri (tohum) ekmiş olup çift sürmektedir. Kız bohçasını alır ve acı ile amcasının oğlunun yanına gelir ve: “Kaçalım.” der. Amcasının oğlu da çaresiz olduğundan kabul edemeyeceğini söyler. Bunun üzerine kız dertli dertli yalvararak söylemeye başlar. Dayanamayan amcasının oğlu da aynı şekilde ağıtla cevap verir:

Kız:

1. Bileziğimi nal eyledim,
Saçlarımı çul eyledim,
Üç günnücek yem eyledim,
Bin gidelim emmim oğlu.

Oğlan:

2. Beş gardaşın var duyarlar,
Alayı birbirine uyarlar,
Tatlı canımıza gıyarlar,
Bem gidemem emmim gızı.²⁷²

Kız:

3. Arnacımız gızıl gaya,
Alnını alnıma daya,
Havlıdaki ağca taya,
Bin gedelim emmim oğlu

Oğlan:

4. Ağca tayın nalı yokdur,
Üsdünde de çulu yokdur,
Üç günnücek yemi yokdur,
Ben gedemem emmim oğlu.

Kız:

5. Bileziğimi nal ederim,
Örgümü de çul ederim,
Üç günnücek yem ederim,
Bin gedelim emmim oğlu.

6. Anamın belini bükdüm,
Babamın evini yıkdım,
Binbaş altın aldım,
Bin gedelim emmim oğlu.

Oğlan:

7. Anan duyar baban duyar,
Arkamıza atlı yığar,
Gelen atlı cana gıyar,
Ben gedemem emmim gızı.

²⁷² 1 ve 2 nolu dört Fatma TEMİZ (Çobanın Kızı)'e aittir.

Kız:

8. Anam duysun babam duysun,
Arkamızda atlı ıysın,
Gelen atlı bana gıysın,
Bin gedelim emmim oğlu.

Oğlan:

9. Evimizin önü ceviz,
Cevizin dalları gouz,
Gız nişanın itden yavız,
Ben gedemem emmim gızı.
10. Ala öküzü çifte goşdum,
Ağ bideri yere saşdım,
Ben bir halal ekmee düşdüm,
Ben gedemem emmim gızı.

Kız:

11. Ala öküzü gurtlar yesin,
Ağ bideri serçe deşsin,
Halal ekme zehir olsun,
Bin gidelim emmim oğlu.

Oğlan:

12. Beş gardaşın var duyarlar,
Alayı birbirine uyarlar,
Tatlı canımıza gıyarlar,
Ben gedemem emmim gızı.

Kız:

13. Evimizin önü garaçılı,
Yer esdikçe döner dalı,
Emmimoğlu zaten deli,
Bin gidelim emmim Arapoğlu.

Safiye TEMİZ

*Olup bitenleri takip eden kızın
kardeşi, bacısını vurur öldürür.
Amcasının oğlunun suçu olmadığını
görerek onu geri evlerine çağırır.*

297. SENEM'İN AĞIDI

Eski zamanlarda gencin biri yaylaya çıkar ve Senem adlı bir kıza âşık olur. Sonunda Senem ile oğlan evlenmeye karar verirler. Ancak bir türlü kavuşamazlar. İkisi de başkasıyla evlenmemek üzere söz verir. Yaylada işler iyi gitmez, göç geri şehre döner. Genç, yukarıda yaylada kalır. Aradan epeyce bir zaman geçer evlenmezler. O zamanlar gavurun biri köyleri gezerek öteberi satarmış, köyleri gezermiş. Bir gün bu gavur, Melemen köyüne varır. Melemen köyündeki Senem'in evine de varır -kız evde kocamış karı olmuş- Senem: "Sen nerden geliyor nereye gidiyorsun" der. O da: "Fılan yerden, filan köyden geliyorum" der. Senem: "O köyde filan adam vardı, o duruyor mu?" der. O da: "Duruyor" der. Senem: "Benden ona selam söyle yaylada vaat etmiştik evlenmedim aha gocadım garıdım" der. Adam: "Peki baş üstüne" der, oradan ayrılır gezer dolaşır geri adamın olduğu köye gelir. Adamın evine gider. Adam da gocamış yataktan kalkamaz olmuştur. Adama: "Senem'in sana çok selamı var, o da evlenmemiş, duruyor, seni sordu o da duruyor dedim." der. Adam yataktan doğrulur ve aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Ey Senemiñ geydiği de sarıdır sarı, amanın sarı,
Ölmeden bir dahi göreydim bari oy oy oyy,
Yanık değermenin de bozuk çarkeri,
Yeni yeni düzülmeye başladı oy oy oy oy.
2. Eyy bir selam gedi de nazlı Senem'den nazlı Senem'den,
Deli gönül şâd olmaya başladı oy oy oy,
Akmadı da kör punarıñ ayağı,
Seli geldi çağlamıya başladı oy oy oy .
3. Eyy aşığın cezvesi de ocakda gaynar ocakda gaynar,
Mejnun deli gönül de meydanda oynar oy oy oy,
Değermenci dillerinde şekerler çeyner,
Datlı datlı söz vermiye başladım oy oy oy.

Halil CAMIZEMEN (ARPACI HALİL)

298. BEKÂR FADİMA'NIN AĞIDI

Hatay'ın Payas ilçesinde Fatıma adında bir kız ünlenir. Başında fotür şapka, ayakda çizme, belinde tabanca, hiç kimse cesaret edip de bu kıztı şahsen isteyemez. Kadınlar arasında Fadıma'ya sorarlar o da: "Kocaya varmam." der. Âşık Bekir adındaki Ozan: "Bu kıztı ben de istedeyim bakalım ne diyecek." der. Fadıma'yı tanıyanlar: "Sen gitme bir kadına söylet yoksa seni çeker vurur." derler. Âşık Bekir sonunda bir kadına söyletir. Fadıma da: "Ben kocaya varman." der. Bunun üzerine çok üzülen ve efkârlanan Âşık Bekir, Fadıma'ya aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yörü bre yalan dünya yörü, Şu dünyada bir Fadıma'm, Zülüflerin tel tel eyle, Mah yüzüne ver Fadıma'm.	5. Gollarım yoruldu gümüş düğme çözerek, Sevdesinden üç beş sene gezerek, ... Biri sana hizmet etsin fay Fadıma'm.
2. Heç mi yok dinin imanın, Geçiyor vahdı zamanın, Goynundaki cit memenin, Birin bana ver Fadıma'm.	6. Düşümde gördüm düşümde, Gurdele sokulu düşümde, Sen de benim yanibaşımda, Sallanarak gez Fadıma'm
3. Goynunda leyle kirezi, Gözlerlin tel firezi, Eger isdersen mirazı, Gel goynuma gir Fadıma'm,	7. Fânisin de Gul Bekir'im fânisin, Diyar ellerde gemilerin yürüsün, Ak göğsün arası cennet gorusu, Kokuyor yanağın düşün Fadıma'm Mehmet İNCİKLİ (Şıh Goca)
4. Ay gimi yokardan doğar, Gün gimi yere değer, Bal şekeri düşün düver, Haldan bilmez tor Fadıma'm	

299. FATMA DENİZ'İN AĞIDI

Andırın'ın Kızık köyünden Ahmet ASLANTAŞ 15 yaşındayken teyzesinin kızı Fatma'ya âşık olur. Ancak Fatma'nın ailesi fakirdir. Bu yüzden kızın babası, zengin bir aile düğürcü gelince Fatma'yı onlara verir. Sevdiği kızın başkasına verilmesine çok üzülen kaynak şahıs, sevdiği Fatma'ya aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Küsme dezzem gızı küsme,
Sırtına geymişsin basma,
Sabatdan başına kakar,
Elin gızı gelin Esmе.
(Hocam gızı gelin Esmе)
2. Doslar gasafet deminde,
Düşmannar olur deminde,
Sevdim dezzemin gızını,
Gece davarlar damında.
3. Haynagılda bak haynığa,
Yemişi goydum goynuna
Ölmiyeşin vaz geçmemde,
Golum doladım boynuna.
4. Gürcük Dere'nin ormanı,
Eline almış kirmeni,
Seni bana vermiyollar,
Seten baban bir Ermeni.
5. Suya gider satırını doldurur,
Geri döner ak gerdanı galdırır,
Verem derdi gimi sardı gövdemi,
Bu dert beni iflah etmez öldürür.
6. Düğün gurub bayrağımı asamam,
Utancımdan oralara basamam,
Daha n'olup n'olmak vardır yollarda,
Ölmiyeşik umudumu kesemem.
7. Gelir pınarlarda gezer,
Gerdanına altın düzer,
Ellere mendil verirken,
Üsdüne ismini yazar.
8. Coşdu deli gönül coşdu,
Yaşım on beşini geçdi.
Böye eder intizarım,
Dezzem gızı atdan düşdü.

Ahmet ASLANTAŞ

300. FADİMA DEMİR'İN AĞIDI

Andırın'ın Köklü (Balk) köyünden Mehmet KORKMAZ 1959'da Darıovası köyünden Fadıma DEMİR adlı bir kıza âşık olur. Mehmet, bir gün ava gider. Geri eve geldiğinde Fadıma'nın başkasına verildiğini öğrenir. Bir doru taya biner ve Fadıma'nın ardına yola düşer. Mavzer de omzundadır. Düğün seğmeninin hepsini vurma niyetindedir. Mehmet, Seğmene Fadıma'nın gelin olduğu eve inerken yetişir. Ancak o saatten sonra elinden bir şey gelmeyeceğini anlar ve çok üzülür ciğeri yanar ve Fadıma'ya aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Evlerinin önü gaya,
Ağ Fadıma'm benzer aya,
Altımdaki doru taya,
Bin gidelim Ağ Fadıma'm
2. Evlerinin ardı çeşme,
Şaşma kömür gözlüm şaşma,
Benden kötüsüne düşme,
Gaç gedelim Ağ Fadıma'm.
3. Evlerinin önü dere,
Ben de daha gelmem bura,
Baban döyüs nâmın aslın,
Bahşış verdim elli lira.
4. Evlerinin ardı harman,
Dizimde galmadı derman,
Aşık Mehmed sana gurban,
Gaç gedelim Ağ Fadıma'm.

Mehmet KORKMAZ

301. YAYLAYA GİDEN GÜZELİN AĞIDI

Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyünden 1950'de Halbur yaylasına bir güzel gider. Sevdiği kızın gidişine aynı köyde yaşayan Hacı İsmail ÖZDEMİR çok üzülür, derinden etkilenir ve arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bir seher vakdına çekmiş göçünü, Döndü yaylasına yolu yavrının, Yörüyüşü cilveli ırgalar döşü, Ceren gimi ince beli yavrının.	6. Boyun'dan öte de Şose'yi geçer, Buz gimi yaylanın suyunu içer, Gitdiği yerlere amberler saçar, Kokar burcu burcu gülü yavrının.
2. Uzunyazı yolu dönderdi düze, Yücenin görecebi emanet size, Çugadarlı köyü uğrama göze, Olmasın perişan hali yavrının.	7. Âşık Hacı'm en son sözün der ki, Gız senin aşgına ölürüm belki, Sakla amaneti ayvalık mevki, Solmasın yeşili alı yavrının.
- Hacı İsmail ÖZDEMİR
3. Ordan öte Çömçeli'nin sulağı,
Dertlerin dermencisi durağı,
Değdi mi ağzına yarin dudağı,
Depreşir ağzında dili yavrının.
4. Gööcebel de az çok yaylalar misli,
Galaası yolları dumanlı sisli,
Şirin Garasu da galmasın yaşlı,
Geçerken uğrasın yolu yavrının.
5. Seereen yolları dumanlı tozlu,
Arpaderesi'nin sıçaa hızlı,
Yar geldi ayıtle daşını Gazlı,
Dolaşır fisdanı şalı yavrının.

302. AŞKA KARŞILIK VERMEYEN KIZIN AĞIDI

Andırın'da yaşayan İbrahim, Büeme (Rıfatiye) köyünde gördüğü bir kıza âşık olur. Fakat kız kabul etmez ve başka birine gider. Sevdiği kızın başkasına gitmesini bir türlü kabullenemeyen İbrahim, kızı çok sevdiğini göstermek için Âşık Hasan'a gider: "Âşık dostum ben bir kıztı sevdim alamadım. Benim ağzımla onun üstüne bir şeyler söyle." der. Âşık Hasan ile İbrahim giderler. Âşık Hasan da İbrahim'in üzüntüsünü aşağıdaki ağıtla dile getirir:

1. Çokak'da ününü duydum,
Büeme'de seni gördüm,
İrbehem derdinden öldü,
Söyle gelin nerelisin?
2. Bir ok atdı beni vurdu,
İrbehem derdinden öldü,
.....,
Söyle gelin nerelisin?
3. Yaylasına geden yolu,
Kelam söyler datlı dili,
Gül dalından ince beli,
Söyle gelin nerelisin?
4. Âşık Hasan var garşında
Sürme çekili gaşında
Bu güzellik var başında
Söyle gelin nerelisin?

Döne HÖBEK

303. ESME'NİN AĞIDI

Andırın'ın Başdoğan köyünün Haçhaç obasından Hacı İNEKÇİ Sarıveliler obasındaki Kürt Bahri'nin kızı Esm'e'ye âşık olur. Kaynak şahıslar çok uğraşmasına rağmen kızı iknâ edemez araya fesatçılar girer. Sonunda Esm'e'yi alamayan Hacı, 1960'da askere gider ve nöbet yerinde aklından hiç çıkaramadığı Esm'e'yi düşünür ve çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Orta güz aylarında topladılar bizleri ,
Ağlatdılar gelinneri kızları oy oy ooy.
Hakk'dan sürmeli de Benli Esm'e'min gözleri,
Onun uçun da arzederim silayı oy oy oy ooy.
2. Gara yüzbaşı geldi de veriyor başı ,
Erzincan'ın içi de karşıya karşı oy oy ooy.
On ay oldu da görmüyom çarşı,
Onun uçun da arzederim silayı oy oy oy ooy.
3. Dağlardan dağlara gara tren ötüyor,
Dördüncü bölük de hasda yatıyor oy oy oy.
Yekindim de bana da uyku çöküyor çöküyor,
Onun uçun da arzederim silayı oy oy oy ooy.

Hacı İNEKÇİ

304. KRAL KIZININ AĞIDI

Gencin biri kral kızına âşık olur ve arkasından kızdan kendisine yardımcı olmasını ister. Kız gencin evlenme teklifini kabul etmez. Genç bu duruma çok üzülür ve kral kızına ağıt söyler o da karşılık verir:

1. Aşdım bakdım dokur ısdar,
Çok güzel boyunu gösder,
Yüzbin lira galın isder,
Beyleri gral gızının.

2. Evleri gonmuş alana,
Cehezi vurmuş golana,
Aşar geder Boz beylerden,
Beyleri gral gızının.

3. Dolambaşdan giden yarin olaydım,
Bahçanda açılmış gülün olaydım,
Sen güzelsin ben de yarin olaydım,
İmana gel gral gızı imana.

Kız:

4. Duman başdan gider yara âşık değil,
Perçemden açılmış gül eksik değil,
Ben güzelim bana yar âşık değil,
Var get oğlan var get dönmem dinine.

5. Hacılar da Hac'a gider Hac' olur,
Demirciler demir düver tuc olur,
Bir gız uçu benim dönmem güc olur,
İmana gel gral gızı imana.

Kız:

6. Hacılar da Hac'a getsin Hac' olsun,
Demirciler demir dövsün tuc olsun,
Benim için olursa da güç olsun,
Var get oğlan var dönmem dinine.

7. Allah kelâmını goymam dilimden
Benim dinim Muhammed de dinidir.
İmana gel gral gızı imana.

Kız:

8. Allah kelâmını goymam dilimden,
Senin dinin Muhammed de dinidir.
Var get oğlan var get döndüm dinine.

Döne HÖBEK

Kız sonunda oğlana varır.

305. GELİNİN AĞIDI

Andırın civarında yaşayan Âşık Halil adlı ozan, bir geline âşık olur ve onun peşine düşer. Ancak bir türlü kavuşamaz ve çok üzümlere aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Akkala'dan çıkmış Çınar'a gonar,
Gazan Punarı'nda zülûfün dara,
Uzatdım elimi yetmez o yare,
Çığırışır geder de eli gelinin.
2. Çabıtlı'dan aşdı yularını çeker,
Meclisinen ataşına beni yakar,
Uzatdım elimi yetmez o yare,
Çığırışır geder e eli gelinin.
3. Azgıt basalakdır durulmaz orda,
Halbur'un belinin garı çekilmez,
Uzatdum elimi yetmez o yare,
Saç bağsını bağlar beli gelinin.
4. See'den geçdim Geben elini,
Usuldur boyu da incedir beli,
Bugün konalgamız Meryemçil beli,
Oğul bal verir biri (dili olabilir) gelinin.
5. Âşık Halil der de çekerdim yası,
Soğuk olur bu yaylanın havası,
Bugün konalgamız Söğüt Ovası,
Gonmuş abaz abaz eli gelinin.

Ahmet GÖK

306. AYŞE’NİN AĞIDI

Andırın’ın Darıovası köyünde yaşayan Duran AVAN, Ayşe adlı bir kıza âşık olur. Ancak bir türlü buluşma ve kaçırma fırsatı olmaz. Bu duruma çok üzülen Duran, sevdiği kıza aşığıdaki ağıdı söyler:

1. Cerid Alim der de yaylasına göşdü mü aman göşdü mü?
Cihan suyun Günburnu’nda işdi mi eyy , içdinmi oy oy ?
Eey Düşürümü de Haşdırın’a çeşdi mi aman çeşdi mi?
Galk sevdiyim vaatı geldi yaylanın oy oy yaylanın eey.
(Çek sevdiğim vaatı geldi yaylanın yaylanın oyy.)
2. Eyy Yaz geldi de menevşeler açdı mı açdı mı?
Gokusu her tarafa saçdı mı oyy saçdı mı oy oy?
Aşık Anşa’m da yaylasına göçdü mü, aman göçdü mü?
Hazır ol sevdiğim punarların başına oy oy başına eey,
(Hazır ol sevdiğin punarların gözne oy oy.)
3. Eyy Geben eli dellerde güvel ördekli yazılar aman yazılar,
Avını avlar göö boncuklu tazılar oy tazılar oy oy,
Gamalağın da guru dalı vızılar aman vızılar,
Çek sevdiğim vaatı geldi yaylanın, ooy ooy yaylanın eey,
(Hazır ol sevdiyim yaylanın zamanı oy oy zamanı oy.)
4. Aşık Duran der de ocak batma mı?
Halbır’dan sana da yol getme mi eey getme mi oy?
Galapınar da gılbasına akma mı aman akma mı?
Galk sevdiyim vaatı geldi yaylanın oy oy yaylanın eey,
(Hazır ol sevdiğim de güçmenin zamanı oy oy.)

Duran AVAN

307. TELLİ AYŞE’NİN AĞIDI

Andırın’ın Kıyıkçı köyünden Karaaş Omar’ın babası Menter Ali, Telli Ayşe denilen bir kıza âşık olur. Menter Ali, Telli Ayşe’ye sevgisini söylemeden Telli Ayşe ailesiyle yaylaya göçer. Menter Ali, Telli Ayşe’nin hasretine dayanamaz ve köyü. Tereli’den başlayarak yaylaya göçtükleri yere kadar, yolda kondukları yerlerdeki eşyaların ağzıyla da cevap vererek aşağıdaki ağıdı yakar:

Menter Ali:

1. Tereli’den yüklediler göçünü,
Haşdırın’a gondurdular üçünü,
Akgala’dan çekib geder göçünü,
Ekiz Çınar Tell’Anşa’mı gördün mü?

Ekiz Çınar:

2. Dün gışlağım gelip şuralara gondular,
Terledikçe sularımda çimdiler,
Ardıç Çam Gısığ’ı da Azgıt’a gondular,
Sor goca galaya belki o gördü.

3. Yörü bre yörü de Azgıt galası,
Heç getmiyor aşiretin belası,
Yıkılıb daşları veran olası,
Zalım gala Tell’Anşa’mı gördün mü?

Azgıt Kalesi:

4. Dün guşlukleyin aha da burdan göşdü,
Afşın Albis’dan suyunu işdi,
Ardıç Çınarlıdere’de Halbır’a çeşdi,
Sor goca ardıca belki o gördü.

5. Yörü bre yörü de Halbır’ın düzü,
Üzerimde yanıyor mazının közü,
Allah’ı seversen aldatma bizi,
Goca ardıç Tell’Anşa’mı gördün mü?

Koca Ardıç:

6. Dün guşluğun mahalda buradan göşdü,
Yıkıldım belime him daşı düşdü,
Türkmenler göçünü Geben’e çeşdi,
Bilemiyom senin yarin hangisi.

Menter Ali:

7. Yörü bre yörü de Geben’in düzü,
Yaelir ördee de çağrışır gazı,
Tell’Anşa’mın gonalgası da Gırksu’yun başı,
Tell’Anşa’m buralardan göşdü mü?

8. Menter Ali’m der de zatıdır zati,
Görünce güzeli eder de meti,
Tell’Anşa’mın gonalgası Gayranlı zati,
Tell’Anşa’m daşlarına basdı mı?

Osman ATEŞ

308. HASAN KEE'NİN KIZI FADİMA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Göde Mehmet adlı kişi aynı köyden Hasan Kee'nin kızı Fadıma'ya âşık olur. Fakat kızın babası Fadıma'yı başka birine verir. Sevdığı Fadıma'nın başkasına verilmesine çok üzülen Göde mehmet Fadıma'ya aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Fadıma'm davar güdüyor,
Nazını bana ediyor,
Sana diyom Hasan Dayım,
Fadıma'm ele gediıyor.
2. Fadıma'm davar çobanı,
Ne diye aldattın beni?
Ener dediğin olursa,
Ölmezsem alırım seni.
3. Fadımam 'ın gara saçı,
Hesab ettim iki bacı,
Sana diyom Hasan dayım,
Yürekden çıkmıyor acı.
4. Evlerinin önü öte,
Var mı sözlerimde hata?
Coli gucacında yata,
Akıllısın gız Fadıma'm,
5. Evden çıkan ikisiniz,
Ananızın ilkisiniz,
Çukurkoz'da dilkisiniz,
Akıllısın gız Fadıma'm.
6. Fadıma'm suya yörüdü,
Şavk'ı yüzümü bürüdü,
Sana diyom Hasan dayım,
Yürekde yağlar eridi.

Safiye TEMİZ

309. YEDİ BENLİ (BENLİ HÜRÜ)'NİN AĞIDI

Eskiden Andırın'ın Pınarbaşı mahallesinde yaşayan Bekir DALKIRAN, Benli Hürü adındaki bir kıza âşık olur. Benli Hürü, Bekir'in tarla ortaklarının kızıdır. Benli Hürü de Bekir'i sevmektedir. Fakat Bekir'in babası bu duruma karşı çıkar. Bekir ise ısrar eder. Sonunda Bekir'in dediği olmaz, babasının dediği olur. Bekir Benli Hürü'yü alamaz. Bekir bu arada askere gider. Bekir askere gidince Benli Hürü'yü başkasına verirler. Bekir askerden gelince, Benli Hürü'nün başkasına gittiğini öğrenir. Bu acıya dayanamayan Bekir, Benli Hürü'ye şu ağıdı söyler:

1. Gara mağara gararıyor, Mekeler de sulanıyor, Yedi Benlim'i vermişler, Gara Ümmüs gıvraniyor. 2. Dayımgile varamadım, Hal hatırın soramadım, Gadanı alayım Hürü'm, (Gadanı allım Yedi Bemli'm) Bir yuvacık guramadım. 3. Davar gelir sürüyünen, Atlar yeelir kürüyünen, Allah'ım beni gavuşdur, Yedi Benli Hürüyünen. 4. Yemen'den de gelir hurma, Havada ötüşür durna, Gadanı allım yedi Benlim, (Gadanı allım kele Hürü,) Goluna dakmadık burma.	Hürü: 5. Gır beygiri vermediniz galın, Söylemiye yokdur halım, Yedi sene Eyvaz Bekir, Beni veriyollar gelin. 6. Eyvaz Bekir söyler bunu, İnce Gafalı'nın yolu, Gadanı allım kele Hürü, Sebebin de Gabalcıoğlu. 7.. . . . . , Tütmez baca yanmaz ocak, Boztopraklı'da Mevlüd dayı, O da gurban Yedi Benli. 8. Evlerinin önü pınar, ... , Gazada da Hökel Omar, O da gurban Yedi Benli.

Celil DALKIRAN

310. YÖRÜK KIZININ AĞIDI

Yörük kızına âşık olan Karacaoğlan yörük kızının arkasına düşer ve onu takip eder. Takip ederken de yörük kızına şu ağıdı yakar:

1. Ay dost Akgala'dan da uğradın mı Çınar'a, amman çınara?
Gon Gazanpınar'a da zülfünü dara,
A heeey şimdi sevdiyim de gonar dağına,
Irgalar saç bağı beli yavrunun of yavrunun.
2. Ay dost Çapıl'a da batacak olmuş gonulmaz amman gonulmaz,
Halbır'ın belinde garlar alınmaz,
Aheey aradım Ceyhan'ı da misli bulunmaz,
Sallanır saç bağı beli yavrunun, oooy Suna'nın.
3. Ay dost Bugün geçtiğimiz de Geben'in suyu, ammanın suyu,
İncedir beli de usuldur boyu,
Aheey yarın gonalgası da Meryemçil beli,
Sallanır saç bağı beli yavrunun, oy Suna'nın.
4. Ay dost sabahdan gakar da Çiğin'i gezer, vay ammanın gezer,
Vurur deli gönülde gaynayıp coşar,
Aheey yüklemiş yükünü de Gögsün'e çözer,
Irgalar saç bağı beli yavrunun, oof Suna'nın.
5. Ay dost Karacaoğlan bırak bre de gamınan yası, ammanın yası,
Ne hoş olur şu dağların havası,
Aheey yârın gonalgası da Söğüt ovası,
Sallanır saç bağı beli yavrunun, oooy yavrumun.

Celil DALKIRAN

311. NAZLI HÜSNE'NİN AĞIDI

Andırın'ın Akifiye köyünden Nazlı Hüsne'nin ağdıyla ilgili iki rivayet bulunmaktadır.

1. Rivayet: Nazlı Hüsne çok güzel bir kızdır. Ceyhan'ın Karamezar köyünden bir genç Nazlı Hüsne'nin adını duyar. Fakat sonra Nazlı Hüsne'nin kaçtığını öğrenince çok üzülür ve Nazlı Hüsne'ye aşağıdaki ağdı yakar: **(Foter Elif DALKIRAN)** 2. Rivayet: Eskiden Andırın'ın Karamanlı köyünde yaşayan gencin biri, Hüsne adında bir kızı sever. Her ikisinin ailesi de yaz ayında yaylaya göçerler. Yaylaya birbirlerine âşık olur. Fakat aralarına bir engel girer evlenemezler. Oğlanın da çok üzülür ve aşağıdaki ağdı yakar:

1. Başdoğan'dan öte yolları murtlu,
Söyletmen beni de her yanım dertli of,
Çık Demirsöbeg'e de bir yol ayırdım,
Nazlı Hüsne'm bu yollardan geçdi mi?
2. Hacı Mamudlu'nun önü bir ince yazı,²⁷³
Garışmış goyuna yayılır guzu,
Sana derim sana Hoca'nın gızı,²⁷⁴
Nazlı Hüsne'm köyünüzden geçdi mi?
3. Çiçekli'den öte Garasu yakın,
Çık Ağ Gedig'e de dört yana bakın,
Açılmış yaylanın gülünü sokun of,²⁷⁵
Altınboğa Nazlı Hüsne'm geçdi mi?
4. Takımarmit'dan öte bir derin dere,
Söyletmen Nazlı'mı azıyor yare,
Çerkez'in kızları serine dura,
Akifi'ye Nazlı Hüsne'm vardır?
5. Ağları ağları Çerkez ağları,
Beyleri bey olur Çerkez beyleri of,
Nazlı Hüsne'm ordan göş de eylemiş,
İncitmen de n'olur Zerg'in dağları.

Celil DALKIRAN

²⁷³ Arımtlı önü de bir ufak yazı, Foter Elif

²⁷⁴ Sana derim sana da Nebi'nin gızı, Foter Elif

²⁷⁵ Arımtlı önü de bir ufak yazı, Foter Elif

312. BEHİYE’NİN AĞIDI

Andırın’ın Yeşiltepe (Kümbetir) köyünde yaşayan Koyuncu lakaplı adamın Behiye isminde dillere destan güzel bir kızı vardır. Kadirli’den Parmaksızlar köyüne yaylacı olarak gelen bankacının oğlu Ali Galip, Kümbetir köyüne bir düğüne gider. Düğünde gördüğü dünya güzeli Behiye’ye vurulur, ve ona şu ağıdı yakar:

1. Aslımı sorarsan Goyuncu gızı,
İçerime goydu ateşle közü,
Zannedersiniz ki seher yıldızı,
Aklımı başımdan aldı bir güzel.
2. Aazı gutu gimi elmasdır dişi,
Ona derler Kümbetir’in güneşi,
Güzellikde yokdur benzeri eşi,
Güneş beni eridiyor gar gimi.
3. İncedir beli de usuldur boyu,
Huri melekden de eyidir huyu,
Kafkasya’dan gelme de Çerkezdir soyu,
Çerkez kızı dudakların gor gimi.

Bedriye PARMAKSIZ

313. SEVGİLİYE AĞIT

Andırın'ın Kümbetir köyünde yaşayan Muzaffer YILMAZ adlı genç 1984'te kendi köyünden bir kıza âşık olur. Muzaffer 1985'te askere gider. Aynı yıl izne gelir. Ancak kızın nişanı olduğunu öğrenince izne geldiğine bin pişman olur. Sevdiği kızın resmini eline alır ve ona aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Resmini elime aldım,
Doya doya bakdım ona,
İki damla göz yaşıyla,
Her şeyi anlattım ona.
2. Derdimi döküyorum,
O cansız hayaline,
Sen şimdi ellerdesin,
Resmin bile çokdur bana.
3. Gısa günde kırk defa,
Resmine bakıyorum,
Unutmam yazdığını,
Ağlayıp okuyorum.

Muzaffer YILMAZ

314. GEBENLİ HÜSNE'NİN AĞIDI

Çukurova'dan yaz aylarında Geben'e gelen yaylacılardan Gıliboz (Gıllı Mehmet'in) denilen adamın oğlu Geben'de yaşayan ve Kitir Ali'nin kızı olan Hüsne'yi görünce âşık olur ve kavuşamayacağını (evli olduğunu) anlayınca çok üzülür ve Hüsne Gelin için aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Beş yüz hane deller de Geben eline,
Hayran kaldım da şu gelinin diline,
Yabayı küregi almış eline,
Harmana gidiyor gelini gördüm.
2. Beş yüz evleri yüksek de garagol bakar,
Gelinin ataşısı da oy alemi yakar,
Önüne düşmüş de gaanılar çeker,
Elinde cemberi telini gördüm.
3. Evlerinin önü de gücücek yokuş,
Gız gurban oluyum da bu nasıl bakış,
Halının üsdüne de çaldığın nakış,
İlmek çalan ellere de gurban oluyum.

İbrahim GÖK

315. İSMİKAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında bir genç İsmikan adlı bir kıza âşık olur. İsmikan çok güzel bir kızdır. Genç çok ısrar eder, ama nafile. Bunun üzerine genç umudu keser. Son kez bir kere daha söyleyeyim belki gönlünü ederim diye aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Meryemçil Beli'nden yol gelir geçer,
İsmikan oturmuş elbise biçer,
Görenner boynuna maşallah çeker,
Gelirim İsmikan gözle bir zaman.
2. İsmikan oturmuş garaya bakmaz,
Adam sevdiğini dilden bırakmaz,
Hey Allah'tan gorkmaz guldan utanmaz,
Gelirim İsmikan gözle bir zaman.

Döne HÖBEK

316. TELLİ ZEYNEP'İN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde 1960'lı yıllarda bir genç kendi köylüsü olan Telli Zeynep adlı kıza âşık olur. Fakat kızın ailesi Telli Zeynep'i başka birine verir ve Telli Zeynep'in düğünü başlar. Telli Zeynep'i çok seven ve onun gitmesine çok üzülen genç, aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Garüce'nin üçe başı
Yandı yüreğimin başı,
Gurban olam Telli Zeyneb,
Düğünümüz oldu gayrı.
2. Garüce'nin yolu daşlı,
Ben ağlarım gözüm yaşlı,
Gurban olam Telli Zeyneb,
Düğünümüz oldu gayrı,.
3. Davıl zurna vuruluyor,
Zeyneb evde süzülüyor,
Gurban olam Telli Zeyneb,
(Gadan olam allı Zeyneb),
Düğünümüz oldu gayrı.
4. Topuşlu'nun başı dökük
Yağar yağmır dolar gölek,
Gurban olam kele Zeyneb,
(Kölen olam kele Zeyneb),
Düğünümüz kuruluyor.

Hacı Ahmet TEMİZ

317. AZO GELİN'İN AĞIDI

Gencin biri Azo Gelin diye bir kıza âşık olur ve kavuşamayınca üzülür ve ona şu ağıdı yakar:

1. Azo gelin çıkmış Suriye dağlarının başına başına,
Güneş değmiş kemerinin gaşına gaşına,
Nen eyle de Azo Gelin nen eyle nen eyle nen eyle,
Çık da yüce dağlara bize el eyle el eyle.
2. Azo gelin de benim olsa vermem feleğe feleğe,
Anası hürü de gızı meleğe meleğe,
Nen eyle de Azo gelin nen eyle nen eyle nen eyle,
Çık da yüce dağlara bize el eyle el eyle.
3. Oğlan bir de babam çeksın nazını nazını,
Hürü gızı sürmelisin gözünü gözünü,
Nen eyle de Azo gelin nen eyle nen eyle nen eyle,
Çık da yüce dağlara bize el eyle el eyle.

Döne HÖBEK

318. EŞİNİ TERK EDEN HACER'İN AĞIDI

Andırın'ın Karanebili (Orhaniye) köyünde yaşayan İsmail KELEŞ Çukurkoz köyünden Hacer adlı bir kızla evlenir. Aradan bir yıl geçer. Hacer gelin İsmail'e "Evliliğimiz yürümeyecek." der ve baba evine çekip gider. Çok üzölen ve acı çeken İsmail, o üzüntüyle eşine aşağıdaki ağıdı söylerler:

1. Haksızlık olmuyor mu yârim?

Bırakdın yarımda yârim,
Here nere getsen de oy oy,
Çekdiklerim yetmez mi zalım?

2. Bir gün güldürmedin yüzüm,

Döndürdün dolaba beni,
Dilimden aldığın sözü,
Al âleme rezil ettin.

3. Gezdim dolaşdım ovayı,

Çukurkoz dediler köyü,
Yakmaz olayydın sevdiğim,
Bel bağlamaz olayıdım.

İsmail KELEŞ

319. HATİCE’NİN AĞIDI

Andırın’ın Boynuyoğunlu köyünden Turgut GÖK’ün hanımı 2002’de ölür ve Hatice adında bir kadın ile evlenmek ister, fakat kardeşleriyle kayınları evlenmesine yardımcı olmazlar ve Hatice, Turgut Bey’in köyündeki akrabası olan imamın yanına gelir. Turgut Bey çok istese de yakınları pek istekli olmaz ve Hatice Hanım köyden gider. Bu duruma çok üzülen kaynak şahıs Hatice Hanım’a aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Ala gözlü gül Hatice,
Şu halımdan bil Hatice,
Kerem gibi yanıyorum
N’ olur bana gel Hatice.
2. Eylerim de sana hizmet,
Eğer bilir isen gıymet,
Bağışlayım tümünden servet,
N’ olur bana gel Hatice.
3. Gel Hatice etme zulüm,
Sana arzyledim halım,
Sen Sultan ol bende kölen,
Gabul eyle sen Hatice.
4. Ataş atdın da özüme,
Dünya zındandır gözüme,
Uyma engelin sözüne,
N’ olur bana gel Hatice.
5. Aşk yolunda yorulursan,
Sen Turgud’a darılırsan,
Bir kötüye sarılırsan,
Göz kör olsun Hatice.

Turgut GÖK (Durmuş Hoca)

320. ELBEYOĞLU'NUN HANIMINA SÖYLEDİĞİ AĞIT

Elbeyoğlu yeni evlenir ve evliliğinin 12. günü İstanbul'dan padişah'tan ferman gelir. Giderken 12 günlük eşinden ayrılması çok zor gelir, eşine ve gidişine çok üzümlere ağıt yakar:

1. Aah kömür gözlüm nedir bu müşgül hallar,
Ben gedersem aslan olur çakallar,
Gorkarım ki yağlı ipe çekeller,
Aah nazlım senden ayrılmamız güc oldu.
2. Gece gündüz sohbetinde yerdiğim,
El uzadık gonca gülün derdiğim,
Senin ile zevgu safa sürdüğüm,
(Ağyar inen nice, zevkler sürdüğün ,sürdüğüm),
Aah yalan m' oldu bütün işler heç oldu?
3. Yüce dağda aah bahçe olmaz bağ olmaz, bağ olmaz
Aah çekenin yüreyinde yağ olmaz,
Alem dokdur olsa yaram iyi olmaz, iyi olmaz
Aah gücükenden sevdiceğim nic' oldu.
4. Melul melul aah ne bakarsın yüzüme, yüzüme,
Ateş goydun ciyerime özüme,
Çok ağlama boz düşürün gözüne gözüne,
Aah senin sevdan şu başımda tac oldu.
(Aah gelin sevdan şu başımda tac oldu).
5. Elbeyoğlu'm der ki beni etse de veran,
Ağ gonak yapırsam çal çal odalı,
Şol gara çadırılı Adirmevli,
Aah Arap ata binen Begler nic' oldu.

Âşık Hüseyin TOPAL

321. DÖNE'NİN AĞIDI

Andırın'ın Köleli köyünden Hacı Ke'nin oğlu Ahmet KADIOĞLU Kuzgun köyündeki Döne adlı kıza âşık olur. Ancak Döne'yi önce Ahmet'e vermezler. Bunun üzerine çok üzülen Ahmet, çok sevdiği Döne'ye aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Seni beni bilmez seni,
Hani söz vermişdin hani,
Göğsündeki gül nigarı,
N' olur himmed eyle Döne.
2. Baban da köyleri gezer,
Benim Dönem okur yazar,
Güzelsin değmesin nazar,
Muskadaki nazlı Döne'm.
3. Evlerinin önü kesme,
Kesmeye dikerler asma,
Usul boylu kendi yosma,
Sallanıyor nazlı Döne'm.

Halil BAL

322. GEBENLİ GELİN'İN AĞIDI

Gebenli gelin ağdının hikâyesiyle ilgili iki rivayet vardır. 1. Rivayet: Andırın'ın Tokmaklı kasabasından bir ağa kapısındaki işçilerden Ciyer Ali'ye: "Git Geben'den hayvanlara saman getir." der. O da biner atına Geben köprüsünü geçince kağnıyla birlikte harmana giden çok güzel bir gelinle karşılaşır. Ciyer Ali, orada gelinin güzelliğine daynamaz. Geline âşık olur. "Ulan bundan beni idam da etseler geline bir ağıt yakacağım." der ve başlar söylemeye:

2. Rivayet: Gökahmetli köyünden olan Mentel Ali Geben'e varır. Geben'de bir gelinin kağnının önünde tarlaya gittiğini görür. Gelinin güzeliğini görünce geline vurulur. Gelinden uzaklaşması gerektiğini anlayınca çok üzülerek şu ağıdı söyler:

1. Sora sora vardım Geben eline,
Âşık oldum şu gelinin beline,
Yabayı küreyi almış eline,
Harmana gediyo bir gelin gördüm.²⁷⁶
2. Temusda vardım da Geben eline,
Hayran galdım şu gelinin beline
Yabayı küreyi almış eline,
Harmana gediyo güzeli gördüm.
3. Şöyle bir hareketle görsem yolunu,
Söyletsem söyletsem duysam dilini,
Gadir Mevlâm bir yaratmış belini,
Her yeri sallanır güzeli gördüm.
4. Köy yeri deller de keklik uçurdum,²⁷⁷
Gelini görüncek ölüm geçirdim,
Gıratıma bozbulanık içirdim,
Akıyor punarın gözünü gördüm.²⁷⁸

²⁷⁶ 1 nolu dörtlük Ballı Hatın'dan kayd.

²⁷⁷ Köy yerine varınca keklik uçurdum, Ballı Hatın

5. Evleri bir çokdur da Karakol bakar,²⁷⁹
Gelinin ataşı göreni yakar,
Önüne düşmüş de gağnırlar çeker,
Ağzının içinde dilini gördüm.²⁸⁰
6. Beş yüz hâne derler Geben eline,
Elinin içinde gelini gördüm,
Dilleri şeker de ağzı bir gutu,
Ağzımın içinde dilini gördüm.
7. Âşık Ali'm der de giderek bakar,²⁸¹
Gördüğü güzele türküler yakar,
Badeler doldurmuş dilleri şeker,
Ağzının içinde dilini gördüm.

Hacı KAYRANLI

---

²⁷⁸ Akıp geden turnanın selini gördüm. Ballı Hatın

²⁷⁹ Geben eline de garogol bakar, Ballı Hatın

²⁸⁰ Cemberin içinde telini gördüm. Ballı Hatın

²⁸¹ Âşık Ali'm der de gezerek bakar, Ballı Hatın

323. HANIMI BABASI TARAFINDAN ALINAN ASKERİN AĞIDI

Eski zamanlarda gencin biri evlenir. Kısa bir sonra da askere gider. Oğlan askere gidince altı yedi yıl gelemes. Baba, oğlunun hanımını kendisine alır. Genç, askerden gelip durumu görünce çok üzülür, ne yapacağını şaşırır. O şaşkınlık ve üzüntüyle, daha fazla dayanamayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Pınarın başında söylenen sözler, Baba sende yok mu utanır yüzler?²⁸² Adam evladının yolunu gözler, Gavır baba nasıl aldın gelini?	5. Keten köynek geymiş yakası nazık, Gollarını sıkılmış altın bilenzik, Öpmiye gıyamam sevmiye yazık, Gavır baba nasıl aldın gelini?
2. Bir emir geldi de asger yürüdü, Ufacık dağları duman бүrүdü, Dört kitabın hangisinde varıdı, Gavır baba nasıl aldın gelini?	6. Keten köynek giymiş yakası kirli, Şeftali satallar ikili birli, Aslını sorarsan Diyarbekirli, Gavır baba nasıl aldın gelini?
Baba: 3. Postaneye vardım bir haber sordum, Albayın elinde küfene gördüm, Oğlum seni bana ölmüş dediler, Ağlaya ağlaya gözümünden oldum.	7. Keten gömlek geymiş yanı dizinde, Beder beder olmuş benler yüzünde,²⁸⁶ Böyle güzel mi olur köylü gızında, Baba nerden aldın sen bu gelini?
4. Yüce dağ başında bir soğuk pınar, Elimi soksam barmağım donar, Babamı öldürsem el beni gınar, Gavır baba nasıl aldın gelini?	Baba: 8. Postanaya vardım habarın sordum Ben almasaydım el alıyordu, Ben almasaydım da eller alırdı, El almasın deyi ben aldım oğlum.

²⁸² Heç mi youdu sende utanır yüzler, Ayşe ÖKSÜZ

²⁸³ Beder beder benleri var yüzünde, Ayşe ÖKSÜZ

9. Punarın başında desdin mi galdı?
 Esgeri görüşün gaygıya daldı,
 Eller almasın deyi oğlum ben aldım,
 Burcu burcu kokar ellerin yarı.
10. Sen almasaydın da eller alaydı,
 Gavır baba nasıl aldın gelini,
 Sen almasaydın da eller alaydı,
 Gavır baba nasıl aldın gelini? ²⁸⁴
11. Dağ başına çıkdım gurtulamadım,
 Gırıldı terezim dartılamadım,
 Ne gahirli gahirli söylen bre oğlan,
 Döyüs babayın elinden gurtulamadım, ²⁸⁵

Gelin:

12. Galadan galaya atılamadım,
 Gırıldı gantarım dartılamadım,
 Gahirli gahirli söyleme asger,
 Babayın elinden gurtulamadım.

Döne HÖBEK

²⁸⁴ Nerden aldın döyüs baba gelini, Ayşe ÖKSÜZ

²⁸⁵ 9, 10, 11 nolu dört Ayşe ÖKSÜZ'den kayd.

324. MENCİKİLİ ELİF'İN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyünde yaşayan Koca Tahir Mustafa'nın hanımı vefat eder ve bekar kalır. Kadirli'nin Menciki köyünde yaşayan ve Muhacir Mustafa denen kişi Koca Tahir Mustafa'nın otuz yıllık samimi arkadaşıdır. Muhacir Mustafa'nın bir de yedi sekiz yıldır evde duran Elif adlı dul bir kızı vardır. Mustafa Bey, evlenmek için Elif'e talip olur. Mustafa Bey Menciki'deki Kel Ahmet ismindeki bacanağının hanımı Kel Fatma denen kadına, Elif'e talip olduğunu ve işi ayarlamasını söyler. Kel Fatma: "Elif hastalıklı, sana yaramaz" diyerek karşı çıkar. Fakat Mustafa Bey kararlıdır. Sonunda Kel Fatma: "Tamam." der. Fakat bu arada Mustafa Bey'in komşusu olan diğer baldızı Tülümen Çavuş adlı kadın olayı duyar ve bacımı göreceğim diyerek Menciki köyüne gider. Fatma bacısıyla görüşür, konuşur ve Fatma'ya: " Sen benim bacımsan bu iş asla olmayacak." der ve oradan ayrılır. Sonunda Koca Tahir Mustafa Mersin'de yaşayan beş oğlunu da alır. Memciki köyüne gider. Ancak iş olmaz ve bu olaya çok üzülen Koca Tahir Mustafa acışkınlığının (üzüntüynen), şaşkınlığının ve düşkünlüğüne şöyle bir bir ağıt söyler:

1. Küçük Fatma atdı daşı, Dökdü gözlerimin yaşı, Cemile de arkadaşı, Çok zalım da hayın Fatma.	4. Aşırdı Fatma aşırdı, Gablıkda gaşık deşirdi, Bişmiş aşımı daşırdı, Acımadın zalım Fatma.
2. Küçük Fatma böyle söyler, Akar gözüm yaşı çağlar, Gözüm durmaz gönüm ağlar, Acımadın zalım Fatma.	5. Mahaciri daşladılar, Kel Fatma'yı süslediler, Hemen beni suşladılar, Çok zalım da hayın Fatma.
3. Saşlarını örüyorlar, Söküb söküb darıyorlar, Ora beni garıyorlar, Çok zalım da hayın Fatma.	6. Punardan da alır suyu, Her huya benzemez huyu, Gül dalına benzer boyu, Çok zalım da hayın Fatma.

7. Menciki'nin yeri hoza,
Elif gelir toza toza,
Ağ Elif'im vermediler,
Kel Fatma'yı geze geze.
8. Gezib gezib geliyorum,
Yuvayı bomboş buluyorum,
Tek evde de galıyorum,
Acımadın zalım Fatma.
9. Halan oldu hulan oldu,
Her ne desem yalan oldu,
Evim barkım talan oldu,
Acımadın zalım Fatma.
10. Hürü Çavış ora getdi,
Daşın böyüğünü atdı,
Fatma onun sözün dutdu,
Acımadın zalım Fatma.
11. Memciki'nin yeri sulu,
Memleketin gonca gülü
Ayırdı da elin dili,
Acımadın zalım Fatma.
12. Herele gönüm herele,
Benim ciyerim çok yaralı,
Fatma şu galanın gralı,
Çok zalım da hayın Fatma.

Koca Tahir Mustafa TEMİZ

325. NESİBE'NİN AĞIDI

Andırın'ın Kesim köyünde yaşayan Hasan DEMİRCİ Kümbetir köyüne Hayriye KESKİN adlı yeğenini ziyarete geldiğinde Nesibe adlı kızı görür ve ona âşık olur. Daha sonra kızı ailesinden istetir. Kızın ailesi Hasan DEMİRCİ'YE: "Sen evlisin." derler ve kızı vermezler. Hasan DEMİRCİ olaya çok üzülür çok sevdiği Nesibe'ye aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ben de çıksam Kümbetir'den yukarı,
Ağzıma goysalar yemem şekeri,
Gınamayın evlileri bekeri,
Verin Nesibe'mi öldürmen beni.
2. Ben de çıksam Kümbetir'in başına,
Seyran etsem toprağına taşına,
Doyamadım Nesibe'min kaşına,
Verin Nesibe'mi öldürmen beni.
3. Ben de insem Kümbetir'den aşağı
Çingeneler inmiş eder başağı,
Altıma atdılar atlas döseğı,
Verin Nesibe'mi öldürmen beni.
4. Ben de insem Kümbetir'in enine,
Kemer kuşak sarsam ince beline.
Doyamadım Nesibe'min kaşına
Verin Nesibe'mi öldürmen beni

Hayriye KESKİN

326. HACI BEY'İN AĞIDI

Eskiden bir şehrin derebeyi varmış. İsmi de Hacı Bey imiş. Hacı Bey çok zengin ve itibarlı olmasına rağmen bir türlü evlenmez. Kimisini kendi beğenmez, kimisi de kendine gelmez. Hacı Bey'in yaşı kırk beş elliye bulunca mutlaka evlenmesi gerektiğini düşünür ve atına binerek başka bir memlekete kız aramaya gider. Başka bir şehre varırken yol kenarında evleri olan güzel bir kızın gergef işlediğini görür. Kızı çok beğenir. Ancak kendisi yaşlı olduğu için kıza görünmez. Hemen evine geri döner. Kendi şehrinde çarşıda gezerken bakar ki çok yakışıklı bir genç, hamallık yapıyor. Hemen genci yanına çağırır: "Oğlum sen çok zengin olmak ister misin?" der. Hamal: "Beyim benimle dalga mı geçiyorsunuz? Zengin olmayı kim istemez?" der. Hacı Bey, hamala: "Oğlum zengin olmak istiyorsan peşime takıl." der. Hamal düşer Hacı Bey'in peşine. Hacı Bey hamalı alışverişe götürür, üzerine yeni ve güzel bir elbise alır ve hamala: "Bak oğlum, filanca köye gideceksin orada bir ev var, hemen o evin yanında bir yaşlı kadın var onun misafiri olacaksın ve bol miktarda bahşış vererek kadını kendine bağlayıp kendin için komşusunun kızına düniürcülük yapmasını isteyeceksin ve kıza da bir kere gözükeceksin." der. Oğlan Hacı Bey'in atına biner yanına da biraz altın alır kızın yurduna doğru yola çıkar. Kızın evinin önünden geçerken kız bunu görür ve çok beğenir. Oğlan komşu kadının yanına iner, atın yularını tutan kadının eline bir kese altını koyar. Kadın hizmet gösterir. Hamal, kadına: "Nene ben filan şehrin derebeyinin oğluyum orada kendime göre bir kız bulamadım ve senin komşuyun kızını bana çok övdüler ben onun için geldim. Onu bana isteyeceksin." der. Kadın kızın evine gider ve iki köşkten biri olan düniürcü köşküne gidip oturur. Eskiden iki tane köşk olurmuş düniürcü köşküne oturulduğu zaman kesin düniürcü geldiği anlaşılırmış. Kız, kadına: "Nene senin oğlun yok, bir şeyin yok, hayırdır." der. Kadın da olduğu gibi durumu anlatır. Kız, kadına: "Tamam nene git o oğlana söyle beni babamdan istesin, eğer babam vermezse buradan oraya gitmek için bir tünel kazdırır gene varırım." der. Kadın durumu oğlana anlatır. Hacı Bey kıza hemen düniürcüyü gönderir. Kızın babası kızın gönlünün olduğunu duyunca ilk gelmelerine kızını verir. Hacı Bey'in babasının sarayı kızın babasının sarayından çok daha gösterişlidir. Hacı Bey çarşıdan saraya kadar kırmızı halı döşetir. Kız baba evinden ayrılıp Hacı Bey'in sarayına yaklaşınca daha da sevinir. O zamanlar âdet farklıymış. Ancak gece gelinin yanına gidilirmiş o zamana kadar gelin damadı görememiş. Neyse gece olur Hacı Bey kızın kapısına

vurur. Bu arada kız üç kız kardeşmiş ve babası her kızına da güzel bir kılıç hediye etmişmiş. Kız, kapı vurunca birden heyecanlanıp kılıcı eline alır, kız kapıyı açar açmaz Hacı Bey ayağının birini içeri atar. Kız Hacı Bey'i görünce: "Bir adım daha atarsan senin kelleni uçururum." der. Hacı Bey, durumu kıza olduğu gibi anlatır, onun bir hamal oduğunu söyler ve: "Sana bir şartım var eğer onu tutarsan senin düğününü de ben yapacağım ve o oğlana elimle vereceğim, şartım bir ay seninle aynı yerde yaşayacağız, korkma sana elimi bile sürmeyeceğim" der. Kız çaresiz olarak kabul eder. Hacı Bey çok heyecanlı olduğu için kızın uyumasını bekler. Kız uykuya dalınca efkârlanıp kıza şu ağıdı söyler:

1. Telli durnam sökün gelir,
İnci de mercan yükün gelir,
Yar yatıyor yele garşı,
Elvan elvan da kokun gelir.
2. Getirin curayı bazı,
Dün avladık da biz orayı,
Seyis'de verin de Bozguleyi,
Binem gidem de yele garşı.
3. Şahanım var bazlarım var,
Tel alışgın, sazlarım var,
Yare gizli sözlerim var,
Ben diyemem de ele garşı.
4. Hacı beyim evli bekar,
Aşk ateşi beni yakar,
Dillerinden şeker akar,
(Gız dilinden şerbet akar,)
İçemiyom da ele garşı.

Mehmet ÇIĞŞAR

327. İHANET EDEN EŞİN AĞIDI

Eski zamanlarda Karacaoğlan adında bir âşık, köylerdeki düğünlerde saz çalıp insanları eğlendirmiş. Yine bir köyde düğün olur. Karacaoğlan düğüne gider. Karacaoğlan'ın eşini seven biri, Karacaoğlan'ın evine gelir ve eşiyile birlikte olmak ister. Karacaoğlan'ın eşi kabul etmez. Adam: "Eğer bu gece yanında yatmamı kabul edersen sana dokunmam, aksi takdirde seni herkese rezil ederim." der. Çaresiz kalan kadın mecburen kabul eder. Düğünde saz çalarken Karacaoğlan'ın sazının teli kırılır. Karacaoğlan bir şeyler olduğunu düşünerek yola düşer, gece evine gelir. Bakar ki başka biri karısının yanında yatmış uyuyor. Karacaoğlan sırtındaki paltosunu çıkarır üstlerine atar ve oradan ayrılır. Eşinin kendisini aldattığını zanneden Karacaoğlan o acıyla şu ağıdı ağıt söyler:

1. Yüce dağdan aşdım geldim,
Tozlu yola düşdüm geldim,
Eğildim yorganın aşdım,
Dosdum neler gördüm bugün.
2. Ağca kolların appak ola,
Dal boynunu sildim bugün,
Her bakışın bir gan eder,
Tatlı cana gıydım bugün.
3. Kızlar halaya düzüldü,
Etim kemikden üzüldü,
Ne dedim de benzi bozuldu,
Dosdum neler gördüm bugün.
4. Yüce dağdan bakınırkan,
Lale sümbül sokunurkan,
Ben engelden sakınırkan,
Sen engele uydun bugün.
5. Fâni Karacaoğlan fâni,
Veren alır tatlı canı,
Sevmediğim gara donu,
Dost başına geydin bugün.

Mustafa ERDEVİR

328. ARAP'IN AĞIDI

Zamanın birinde zengin bir ağa yaşamaktadır. Ağanın güzel bir kızı bir de kapısında çalıştırdığı Arap vardır. Ağanın kızı ile bir genç birbirine sevdalanır. Bu arada ağanın dutması Arap da kızı çok sevmektedir. Birgün kızla genç, gece buluşurlar ve kaçmaya karar verirler. Arap da gizlice dinler ve söylenenleri duyar. Arap ata biner gece diğer gençten önce gelir, hiç seslenmeden, kızı atın arkasına aldığı gibi atı kırbaçlar. Uzun bir süre giderler. Arap hiç konuşmaz. Sabah şafak söküp hava ısımaya başlayınca kız Arap'ın yüzünü görür ve hemen attan iner. "Ben seninle hayatta evlenmem." der. Arap, başlar yalvarmaya, dilinin döndüğünce sevdiğini anlatır. Ancak kız kabul etmez. Arap: "O sancılandığı için gelemedi, ben geldim. Ben karayım diye mi kabul etmiyorsun?" der ve o üzüntüyle başlar söylemeye:

1. Şo sallanıb giden güzel,
Boyuna gurban olduğum,
Âlem burda tanışalım,
Diline gurban olduğum.

2. Beni gara deyi yerme,
Mevlâ'm vermiş sen hor görme,
Ala göze siyah sürme,
Çekeller gara daal mı?
İnce beline dökülen,
Saçların gara daal mı?

3. Yırakda görünen dağan,
Neyine sevelller ağan,
Kabedeki beytullahan,
Örtüsü gara daal mı?
Külaha dökülen yaan,
Geçisi gara daal mı?

4. Yemen daana ekeller,
Ağar şeride çekeller,
Biyaz filcana dökeller
Gayfa da gara daal mı?

5. Garac'oğlan galasına,
Garşı düşdüm belasına,
Düşdüm bir yâr sevdasına
Düşmüyenner bilmez imiş.

Döne HÖBEK

*Kız Arap'ı kabul eder. O da
muradına erer.*

329. KAÇAN KIZIN AĞIDI

*Kayseri'nin Sarız ilçesinin Avşar köyünde bir kadının kızı sevdiği gençle kaçır.
Kaçan kızına çok üzülen acılı anne, efkârlanarak kızının ağzıyla şu ağıdı söyler:*

1. Hota benim kızcazım hota,
Sebebin ocaga bata,
Aa Meyrem'im canın vermiş,
Kendirlerden duta duta.
2. Senin analığın batsın,
Bir kene gelmedin geze,
Ahırda bir gelin ölmüş,
Mor belik boyanmış toza.
3. Senin analık batsın,
Bana yapmadın analık,
Türlü türlü geydirirken,
(Çeşit çeşit geydirirken,)
Ellerden almış yamalık.
4. Hota kızcazım hota
Sebebin ocağa bata,
Aa Meyrem'im canın vermiş,
Kendirlerden duta duta.

Fadime (Ayten) KOYUNCU

330. KAÇIRILAN DÖNE’NİN AĞIDI

Andırın’ın Geben kasabasında yaşayan Döne adlı kız Memiş adlı gençle nişanlanır. Fakat Döne’nin gönlü yoktur. Bunun üzerine Döne’yi Ali adında bir genç kaçıtır. Bu olay üzerine Memiş’in annesi, oğlunun düştüğü duruma çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Yeşil Döne gızım yeşil,
Suya gelir ışı ışı,
Niye vardın sümüklüye?
Aklını başına deşir.
2. Döne’nin de akılcı noksan,
Mustafa’nın yaşı seksen,
Teyiblere vereceğim,
Türküsünü etdim desden.
3. Hökümet gonağı aşdı,
Döne’nin tebkili şaşdı,
İkimizi bir görüşün ,
Hakim savcı hep gülüşdü.
4. Alınan mı balınan mı ?
Altınların gorunan mı?
Çok yanıyom kibar Döne’m,
Vermiyollar zorunan mı ?
5. İki keklik seke seke,
Bizim evi yol eyledi.
Ben kuş dili bilmez iken,
Döne beni del’eyledi.
6. Nazik elin suya daldı,
Yoruldu yollarda galdı,
Kör olsun anayın gözü,
Ben sevdim de eller aldı.
(Oğul sevdi de eller aldı)

FATMA BOYRAZ

331. BOŞANAN ALİ VE HÜRÜ KODAL'IN AĞIDI

Andırın'ın Hafızağzı köyünden Ali KODAL, kaynak şahsın dayısının kızı olan Hürü ile evlenir. Hürü'nün ailesine iç güveysi olur. Bu evlilik tam 30 yıl devam eder. Otuz yıldan sonra Ali KODAL arada bir huzursuzluk çıkarır ve eşi Hürü'den ayrılır. Hacı Mustafa yeğeni olan Ali (Yat Ali) ile eşini barıştırmak ister. Ve sonunda üzüntüsünü ve acısını yeğenin de ağzıyla dile getiren şöyle bir ağıt yakar:

1. Küstürmüş Ali'm Hürü'sünü,
Künde gider sürüsüne,
İnad etme Ali gardaş,
Özür dile sen yarinden.

2. Yanaz atı satmadın mı?
Hiç sarılıp yatmadın mı?
Sen Allah'tan gorkmadın mı?
Özür dile Ali gardaş.

3. Ceridiye binmez misin?
Heç azminden dönmez misin?
Sen yarini bilmez misin?
Özür dile Ali agardaş.

4. Ali gardaş dedim sana,
Çekmemişsin belli bana,
Gece gündüz sarıl ona,
Özür dile Ali gardaş.

Yat Ali:

5. Bişdim otu getirmedi,
Samanımı götürmedi,
Sofrasında oturmam.
Ben dilemem özür gardaş.

6. Bişdim yoncan galdı galdı,
Govulmadım neyim galdı,
Yâr sandığım yılan oldu,
Ben dilemem özür gardaş.

Hacı Mustafa Hürü'ye seslenir:

7. Yaşlarınız olmuş elli,
Eşekliğiniz bundan belli,
Ali eşin küsmüş belli,
Özür dile dayım gızı.

8. Hafta da gelir Memmed'i,
Hepimiz Muhammed Ümmeti,
Ali'm işlemez sünneti,
Özür dile dayım gızı.

9. Dutmasın dosdun sözünü,
Şeytan gaplamış özünü,
Eller etmesin sözünü,
Özür dile dayım gızı.

Hacı Mustafa DUMAN

332. AĞ ELİF'İN AĞIDI

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Ağ Elif adlı kız Andırın'ın Bunduk köyünden bir gence verilir. Ağ Elif'in nişanlısı Keşkahlı köyünde düğünde vurulur. Kazâ olup olmadığı da tam anlaşılamaz. Ağ Elif'i çok üzgün gören komşusu Hatice Hanım çok üzülrerek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Üç gün oldu görelî,
Elif yüreğın yareli,
Ağlama Ağ Elif'im,
Acel gelmiş sıralı.
2. Üç seet içerde godular,
Keşife geldi gadılar,
Vuranın ellerini,
Yesin kediler köpekler.
3. Ganın akmış gölek gölek,
Bööle mi diledin dilek?
Genç gocayı bilmez felek,
Ağlama Ağ Elif'im.
4. Ağladın da oldun hasda,
Acel geldi çıkdun üsde,
Düğün gursaydın Ağustosda,
Ağlama Ağ Elif'im.
5. Ben söylerim acı acı,
Bayılıyor ana bacı,
Nisannıyın adı neci,
Ağlama Ağ Elif'im.

Hatice SALAN

333. KAÇIRILAN KEKLİK'İN AĞIDI

Andırın'ın Beşbucak köyünde akşamleyin Bahratkızı Harman Yeri'nden: "Ümmeti Müslüman yok mu? Ciğerimi götürüyorlar." diye bağırır. Fakı Bey yıldırım gibi koşarak kadının yanına varır: "Ayşe Teyze n'oldu" der. Ayşe Teyze: "Keklik'iğimi kaçırdılar yavrum. " der. Keklik; kadıncağızın tek kızıdır. Bütün köylüler seferber olur. Bu olaya çok üzelen Sofu Ali, Keklik'e aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Çamlığın da yeri üce,
Keklik nasıl geçdin gece?
Gızıl Gedik'de Duran Hoca,
Keklik oraa varmadı mı?
2. Kekliğim de bağlar başı,
On üçüne değmiş yaşı,
Garool gumandanı, Al'ombası,
Keklik oraa varmadı mı?
3. Evlerinin önü punar,
Kekliğin yüregi yanar,
Anıcık öğretmeni Ahmet YENER,
Keklik oraa varmadı mı?
4. Evlerinin önü punar,
Kekliğime Şahan süner,
Anıcık'da Mehli Omar,
Keklik oraa varmadı mı?
5. Kekliğimde vurur kekmek,
İşi gücü dikin dikmek,
Maraşal da Fevzi ÇAKMAK,
Keklik oraa varmadı mı?

Durdu ÇUHADAR

334. KAYBOLAN MİTELLİ ÇOCUĞUN AĞIDI

Andırın'ın Emirler (Mitel) köyünde 1996 yılında dört beş yaşlarında kaybolan bir kız çocuğu tüm aramalara rağmen bulunamaz. Bitişik köyde yaşayan Durdu TEMİZ, çocuğun bulamamayaşına çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Zalım görmek istersen Mitel'i ara, Müslüman olan da gıyar mı cana, Nasıl dayanıyor şu garib ana, Netdiğiniz guzumu zalım Mitelli.	7. Köylerinin altı arpa deresi, Yakdı beni şu düşmanın garezi, Gayıb oldu yavrum akşam üzeri, Netdiniz guzumu zalım Mitelli.
2. Görmeye geldim de anam atamı, Atdılar içime iğde tikenı, Bundan kötü olsun böyle yapanı, Netdiniz guzumu zalım Mitelli.	8. Kör olsun gözleri böyle yapanın, Salınsın ciğeri yardım edenin, Allah yardım etsin acı çekenin, Netdiniz yavrumu zalım Mitelli.
3. Çaldılar yavrumu taşdan atdılar, Her türlü işkenceyi de yaptılar, Aradık taradık bilmem netdiler? Getirin guzumu zalım Mitelli.	9. Şivilgi Mitel'i yakın gomşumuz, Selam vermeye de dutmaz dilimiz, Gayıb olan yavru bizim guzumuz, Netdiniz yavrumu zalım Mitelli.
4. Dine eğri gavur yapar mı bunu, Acep ne olacak suçsuzun hani, Durmadan akıyor guzumun ganı, Nereye attınız zalım Mitelli?	10. Aylarca süründü suçsuz olanlar, Yam galib yatıyor suçlu olanlar, Demiyor yerini bunu bilenler, Netdiniz guzumu zalım Mitelli.
5. Küçücek yavruya böyle yapılmaz, Böyle yapmıyanan menzil alınmaz, Bugazı sıkılıp dağa atılmaz, Netdiniz guzumu zalım Mitelli?	11. Âşık durdum der de bitmez kederim, Böyle köylüye de destan yazarım, Elimden gelse de hesap sorarım, Netdiniz guzumu zalım Mitelli.
6. Görmeyi değer de goca Mitel'i Madalya almışlar bunda ne belli, Niçin bıraktınız bu top sakalı? Bu mudur Müslümanlık zalım Mitelli?	

Durdu TEMİZ

3.1.1.11.3. ÇEŞİTLİ KONULAR ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

3.1.1.11.3.1. Vefâsızlık Üzerine Söylenen Ağıtlar

3.1.1.11.3.1.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar

335. AVLAMAZ DURDU'NUN AĞIDI

Andırın'ın Kızık köyünde yaşayan Avlamaz Durdu 1870'li yıllarda Kargaçayrı köyüne yaylaya çıkar. Yaylada oğlunu evlendirmek isteyen Avlamaz Durdu yakınlarına: "Ağalar gelsin de şu düğünü kurayım." der. Çevresindekiler: "Durdu Emmi bu düğün de ağasız olsun." derler ve düğünü başlatırlar. Bu durumdan haberi olan ağalar toplanırlar, gelinin geçeceği Çinçin Beli'ne 30 kişilik silahlı adamlarını gönderirler ve gelini saamenin elinden aldırırlar. Bir hafta sonra Avlamaz'a bir tosun kestirerek ziyafet verdirirler. Avlamaz'ın bu kötü durumunu gören Gökahmetli köyünden Süleyman Gök, Avlamaz'ın durumuna çok üzülür ve şu ağıdı söyler:

1. Dinle şimdik Avlamaz'ın işini, Gendi eliynen bağlar başını, Üç beş tabak üstünde guzu döşünü, Yedirsen ağalara ölün mü Durdu?	5. Düşdünüz mü o döyüsün fendine, İnanmayın yeminine andına, Biraz mal gereğidi aldı gendine, Malıyın hesabını bilin mi Durdu?
2. Gökahmetoğlu'nu hor görüp geçme, Gonuş hanedeninen sen ayrı düşme, At deve isder diye gaygıya düşme, Soyluyu soysuzu bilin mi Durdu?	6. İsmail'in oğlunu da dersen atdığıñ almaz, Gaçar yörebe de heç geri gelmez, Tortmuk ilacı derler orda bulunmaz, Memmed'in hilasını bilin mi Durdu?
3. Zilfâroğlu o dağların kilidi, Davet etsen o ağalar da gelirdi, Bedeninden elli çakmak olurdu, O zaman gelini alırdın Durdu.	7. Çinçin Beli'ne de uğrucuun gelmişler, Memili'ye kırk buçacık vurmuşlar, Telli Anşa'yı da ellerinden almışlar, Sallanı salanlı geldin mi Durdu?
4. Yayıcıoğlu'nu dersen o dağların ulusu, Uğrasan alırdın söziün doğrusu, Çaylıoğlu Memili ya kimin nesi? Erkanı yolları bilin mi Durdu?	8. Ötdü dan davulu silah sıkıldı, Geden samenleri yola döküldü, Gargaçayrı'nda bayrak yıkıldı, Bu irezilliğini bilin mi Durdu?

9. Gul Süleyman bunu böyle söylemiş,
İnib aşgın deryasını boylamış,
Oturup eteğini tıraş eylemiş,
Cunhuruk çıkmış Avlamaz'ın Ali'si.

Adil GÖK

336. ÂŞIK HÜSEYİN'İN KADERİNE SÖYLEDİĞİ AĞIT - 1

Andırın'ın Erenler (Dırdıbtılı) köyünde yaşayan Âşık Hüseyin'in, işleri bir türlü yoluna girmez. Kaderinden dert yanar ve onun elinden kurtulamadığı için kendi kaderine üzülür ve efkârlanarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Derdim de derdim olalı,
Evvelden başım belalı,
Dünyaya geldim geleli,
Gülmedin gader gülmedin

2. Bahçelerde olur kiraz,
Şükür et de düşün biraz,
Şu dünyada sen de muraz,
Almadın gaader almadın.

3. Gönüldeki olsam zengin,
Yüksek uçar düşer engin,
Dünyada kayafın demgin,
Bulmadın gader bulmadın,

4. Hüseyin'im bitme işim,
Belli olmaz yazım gışım,
Durmaz akar gözden yaşım,
Silmedin gader silmedin.

Âşık Hüseyin TOPAL

337. ÂŞIK HÜSEYİN'İN KADERİNE SÖYLEDİĞİ AĞIT - 2

Andırın'ın Erenler köyünde hayatını sürdüren Âşık Hüseyin, bir gün olsun rahat bir hayat yaşayamaz. Yine bir gün gençliğinde gezip dolaştığı yaylalara giderken kederlenir, kaderinden karanır(dert yanar) ve kendi kaderine aşağıdaki ağıtı yakar:

1. Gader senininen de annaşamadım,
Ne yaptım da benden kaçıyor gader,
Çok goşdum peşinden de ulaşamadım
Havada ced gimi uçuyon gader.
2. Gezdiğim yerlerde gurmuşsun duzak,
Şu benim derdimi de alana yazık,
Dedim senin ile de beraber gezek,
Ben vardıkça gendin kaçıyor gader.
3. ....etdin yatırdın.
Şu başıma neçe hallar getirdin
En sonunda taze meyvasını bitirdin
Durmadan ömrümü biçiyon gader
4. Ah Hüseyin bir menzile eremem,
Gader senin heç gününü göremem,
Artık sana gizli sıırım veremem
Sırımı ellere açıyon gader,
(Sırımı yadlara açıyon gader.)

Âşık Hüseyin TOPAL

338. GEBENLİ MEHMET ÇAVUŞ'UN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan ve Kürt olan Elbeyoğlu ve Mehmet Çavuş birbirine zıt gider. Uğradığı haksızlıkları içine sindiremeyen Mehmet Çavuş o üzüntüyle şöyle bir ağıt yakar:

1. Gaçman Kürtler gaçman sizi dutarım,
Bişmiş aşınıza ağı gatarım,
Canınızı bir gırşuna satarım,
Gelin teslim olun der Mehmed Çavuş.
2. Vuruldum arkadaş akıyor ganım,
Çevirin etrafım çıkmasın canım,
Ağıdımı eylesin Gül Zekiye Hanım.
Bizim gavışmamız mahşere galdı.
3. Martini dayadım bir gara daşa
Evine de acı haber ulaşa,
Çocukların guzu gimi meleşe,
Bir gırşun payın var der Mehmed Çavuş.
4. Elboğlum der de çalındı galem,
Bir ben ölmeyincek batar mı alem?
İstanbul'a varam gönderem selam,
Sene sene yollarını beklerim.
5. Gıratun üsdüne binmeliyimiş,
Gürzülü çizmeyi geymeliyimiş,
Dövüşü dövüşü ölmeliyimiş,
Gardaş gimi mal yoğumuş dünyada.

Sonunda Mehmet Çavuş Elboğlu'nu vurur.

Döne HÖBEK

339. İBRAHİM ŞENSOY'UN AĞIDI

Andırın'ın Osmancık köyü Rıfatiye köyünden ayrılmak ister. Hacı Mustafa DUMAN da köyün ayrılmasını isteyenlerdendir. Hacı Mustafa'nın arkadaşı İbrahim ŞENSOY da ayrılmasını ister. Ancak daha sonra İbrahim ŞENSOY fikir değiştirerek Rıfatiye köyüne geçer. Verdiği sözden dönen İbrahim ŞENSOY'a çok kızan, fakat arkadaşı olduğu için de üzülen Hacı Mustafa, arkadaşının bu durumuna şu ağıdı yakar:

1. Maraş'dan Anteb'e geldik,
Adayı barbar seşdik,
Beş idik dörde düşük,
Neden ayrılıyon bizden,
2. Elbistan Göksun'a getdik,
Adayı barabar seşdik,
Beş idik dörde düşdük,
Neden ayrılıyon bizden,
3. Oldun da olma mı dedik?
Hakkını inkar mı etdik,
Anteb'e barabar getdik,
Neden ayrılıyon bizden,
4. Çıkardun bir madde işi,
Aptal mı cingen mi bu kişi,
Beğendin mi yaptığın işi,
Neden ayrılıyon bizden.
5. Âşık Hacı'm doğru söyler,
Dostlar hep metini eyler,
Ayrılan kendine eder,
Neden ayrılıyon bezden.

Hacı Mustafa DUMAN

340. VEFASIZLIĞA UĞRAYAN İBRAHİM KORKMAZ'IN AĞIDI

Andırın'ın Köklü köyünden İbrahim KORKMAZ 2002'de ölür. Aynı köyden Ali KORKMAZ cenazeye varır ki cenaze de sadece imam, İbrahim'in kardeşinin oğlu ve evinde oturduğu ev sahibi var. Akrabalarından hiç kimse yoktur. Bu duruma çok üzülen kaynak şahıs İbrahim'e ve vefasızlık yapanlara çok üzülenek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ulan emmi dayı da böyle mi olur,
Bir Müslüman bir Müslüman'ın ölüsüne gelir,
İbadetde bir gün de Hakk'ın dediği olur,
Daha ne diyem de ne söyleyem eller.
2. Garaymış da bunarın gapısı,
İnsannıktan yoksul da hepsi,
Hakk deel mi ulan dört kitabın hepsi,
Daha ne diyem den ne söyleyem eller.
3. Âşık Ali'm de hata gelmez elimden,
İnsannık beklenir de ulan dilinden,
Gelseneniz ulan da bunun yolundan
Daha ne diyem de ne söyleyem eller.

Ali KORKMAZ

341. VEFASIZLIĞA UĞRAYAN KINACI ÂŞIK HASAN'IN AĞIDI

1970'li yıllarda Andırın'ın Kızık köyünden Âşık Hasan Kuzgun köyüne amcasının kızığilin düğününe gider. Âşık Hasan'a: "Sen kız evine aşçı (kinacı) git." derler. O da gider. Orada Âşık Hasan'a akla gelmedik cezalar verirler. Seğmen ertesi gün gelini alıp yola çıkar. Eskiden düğünlerde görevli olanlara hediye (yolluk) verirlermiş. Âşık Hasan bakar ki amcasının kızı, kendisiyle gelen kardeşine bir heybe, kendisine de bir atlet veriyor. Âşık Hasan bu yolluk durumuna çok sinirlenir. "Bütün zahmeti çeken benim, büyük hediyeyi kapam ise amcanın oğlu" der. Gelinciler eve dönerken yolda bir çamın dibinde herkesi durduran Âşık Hasan, atleti eline alır paramparça eder ve çamın dalına asar: "Arkadaşlar kız evinde her türlü zahmete katlanan benim, malı götüren amca oğlu, oturan da beni dinleyin bakalım." der ve orada aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Gızığın da ardı yokuş,
Hebiye çalallar nakış,
Geline getirdim yemiş,
Aşçı hakı yenmez Saraş.
2. Gızıg'ın da ardı depe,
Geline dakdın mı küpe?
Aşçı geldim gopa gopa,
Aşçı hakı yenmez Saraş.
3. Varır Gürc'den sorarım,
Vurur müşdağımı gırarım,
.....
Aşçı hakı yenmez Saraş.

Ahmet ASLANTAŞ

Saraş denilen kişi gelir Âşık Ali'ye: "Gurban olayım tek, çuval vereyim de bunu bir daha söyleme." der.

342. VEFASIZ EMMİLERİN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyünün Tahirli obasında yaşayan Mustafa TEMİZ aniden dizinden rahatsızlanır. Hastahaneye kaldırılır ve sonunda dizinden ameliyat edilir. Hastahannede bir buçuk ay kalır. Ziyaretine gelmesini beklediği kişiler gelmeyince Mustafa Bey çok üzülür ve gelmeyen akrabalarına aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gara tiren vızılıyor, Yarelerim sızılıyor, Gönüm köyü örzülüyor, Galdım gurbetde gurbetde.	6. Bekir Ehmet hep geliyor, Halim hatırım soruyor, Gadirin gıymetin biliyor, Savılsın da Bekir Ehmed.
2. Mesut gelmiş yaralarım açıyor, Hemşireler gelmiş serüm dakıyor, Gonu gomşu bir gül oldu kokuyor, Galdım gurbetde gurbetde.	7. Bizim Bazda bura gelmez, Halim hatirim heç sormaz, Gadirin gıymetin bilmez, Çok zalım da o emmiler.
3. Şu gurbetin aşu acı, Memet Bey'de başlar tacı, Gadir Mevlem bana acı, Galdım gurbetde gurbetde.	8. Hacılar emmiler gelmediler, Halim hatirim sormadılar, Gadirim gıymetim bilmediler, Savılsın da o emmiler.
4. Veli Çavış bura gelmez, Halım hatirimi sormaz, Gadirin gıymetin bilmez, Çok zalım da Veli Çavış.	
5. Melek hasta gelemiyor, Halı hatırım soramıyor, Gadirim gıymetin bilemiyor, Savulsun da Goca Melek.	

Koca Tahir Mustafa TEMİZ

3.1.1.11.3.1.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

343. HACER GARI'NIN AĞIDI

Andırın'ın Camuzluk köyünden Hacer Garı, gözleri görmeyen yaşlı biridir. Hacer Garı Kahraman Maraşlı bir adamla evlenir. Beş altı sene rahat ve huzurlu yaşar. Fakat kocası ölünce kocasının eski eşi ve kızları, Hacer Garı'yı kapı dışarı ederler. Komşuların yardımıyla Hacer Garı 2000'de Kahraman Maraş Huzur evine alınır. Gözü görmediği için devletten aylık alan Hacer Garı'ya bankada bulunan iki milyarını huzur evine bağışlaması, aksi taktirde huzur evinden çıkarılacağı söylenir. Fakat tüm yaşlıların düşündüğü gibi Hacer Garı da kötü günde gerek olur diye parasına kıyamaz ve parayı huzur evine bağışlamaz. Kanun gereği Hacer Garı huzur evinden çıkarılır. Kocasının ölümüne dayanamayan kaynak şahıs bu olayla iyice sarsılır ve daha fazla dayanamayarak kendi haline aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Gene dumannandı Maraş dağları, Ne kötü de müdürleri, beyleri, Bana meken oldu huzur evleri, Ben her gün ağlarım huzur evinde.	5. Mamirler gelir de golunda sehet, Yenmiyor yemekler masada bayat, Bu huzur evinde geçmiyor hayat, Ben her gün ağlarım huzur evinde.
2. Ben de geldim de huzur evine, Nelet olsun müdürüne beyine, Ağlar ağlar acısırım beyime, Ben her gün ağlarım huzur evinde.	6. Huzur evi suyu çok ılık akar, Elimi yakasam yüzümü yakar, Zalim gader gara geldi ters bakar Ben her gün ağlarım huzur evinde.
3. Huzur evine geldim ağrıyor başım, Yanıma gelmez de bacım gardaşım, Bu huzur evlerinde neyidi işin? Ben her gün ağlarım huzur evinde.	7. Huzur evinin de işleri bitmez, Bir ucundan bir ucuna ses getmez, Zalim gader gara geldi heç getmez, Ben her gün ağlarım huzur evinde.
4. Tuğladan da huzur evinin yapısı, Sayılmıyor penceresi gapısı, Buraya gelenin yaşlı hepisi, Ben her gün ağlarım huzur evinde .	8. Huzur evinin bahçasında ötüştür guşlar, Amanın Allah'ım bu nasıl işler, Gözümden akıyor gan ile yaşlar, Ben her gün ağlarım huzur evinde.

9. Huzur evinin bahçasında çekili teller,
Otursam ağlasam deli bu deller,
Huzur evine geldiğimi duymasın eller,
Ben her gün ağlarım huzur evinde.
10. Geldi odamdan da halıyı çekdi,
Evin anakdarını elimden gapdı,
Evin şehbenini, suyunu kesdi,
Amanın Allahım bir gız garısı
(Ben her gün ağlarım huzur evinde)
11. Maraş dağlarını bürüdü duman,
Gız garısına da etmedim aman,
Onda da bulunmaz töbe din iman,
Amanın Allah'ım bir gız garısı,
(Ben her gün ağlarım huzur evinde)
12. Hep birikdi yaşlıların hepisi,
Zeyrata geldi de Maraş valisi,
Beni evden çıkardı bir gız garısı,
Ben her gün ağlarım huzur evinde
13. Hacer Temiz bunu böyle söyledi,
Düşdü gurbetlere her gün ağladı,
Huzur evlerine meken bağladı,
Ben her gün ağlarım huzur evinde.

Hacer TEMİZ

344. SAFİNUR'UN AĞIDI

Andırın'ın Kızıloluk köyünden Süleyman DUMAN bir gün evine geldiğinde, evdekiler: “Köyde filanca adam ölmüş.” derler. Baba Süleyman: “Ha öyle mi? O zaman ona göre kendinizi hazırlayın. Bugün o ölür, yarın öteki, bir güne bize gelir. Kendinizi denk alın söylediğiniz sözlere, yaptığınız işlere dikkat edin, bir gün ben de ölüyorum.” der. Bu sözlere çok içeren hemşire kızı Safinur: “Öleceksen oğlunu kızını yerle, ondan sonra öl.” der. Kızının bu sözüne baba Süleyman'ın canı çok sıkılır. Ve kızına: “Demek sen bu adam yaşlanır, hastalanır gelir, başımıza bela olur diyorsun, onun için böyle diyorsun. Kızım ben hasta olursam senin yanına da gelmeyeceğim çalıştığım hastahaneye de varmayacağım, başına da bela olmayacağım.” der. Safinur: “Babacığım ben böyle demek istemedim, sen ne biçim düşünüyorsun?” der. Tartışma biraz uzar. Süleyman Bey iyice sinirlenir ve akşam yemeğini yemeden evden çıkar gider. Aslında diğer kızının arkadaşına bir tembihi vardır ve onu söylemek için onlara gider, söyleyeceğini söyler. Sonra arkadaşının evinde yemek yerler çay içerler, aradan biraz zaman geçer. Bu arada Safinur babasının hiç gelmemek üzere çekip gittiği düşüncesine kapılır. Köyü ve yakın köyleri ararlar. Her taraf alt üst edilir ama babayı bulamazlar. Belli bir süre sonra baba Süleyman eve gelir ki ortalık toz duman. Kızı Safinur babasını görünce koşar boynuna sarılır ve saatlerce ağlar: “Nereye gittin, nerde kaldın, sen ölsen ben ne yapardım?” der. -Evdekiler intihar ettiğini zannederek çok korkarlar- Yatma saati gelir herkes yatağına yatar. Yatar yatmasına ama kaynak şahsın gözüne uyku girmez ve içini bir sıkıntı basar. O üzüntülü haliyle kahrını, üzüntüsünü, sitemini dile getiren aşığıdaki ağıdı yakar:

1. Gucağımda gezdirmişem, Ak südümü emzirmişem, Ben Safiye'yi küsdürmüşem, Bana dünya haram oldu.	3. Miyase'yi goydum yere, Sevdiğim düştü Safinnur'a, Dövüşe mi geldi sıra? Sevdiğim de yalan oldu.
2. Nen çalıp da uyutduğum, Küçücükden büyüttüğüm, Elaziz'de okutduğum, Bütün bunarla yalan oldu.	4. Aynur nurdan Safinnur, Bunlar evimin gururu, Mardin'den gelirken geri, Çekdiklerim yalan oldu.

5. Ben babayım yanar içim,
Tükendi galmadı gücüm,
Gapıda olurdu gocum,
Bütün bunlar yalan oldu.

6. Sizinle guruldu yarın,
Başım yasdığa goyarım,
Safi'm galbin gırıldıysa,
Kendimi ölü sayarım.

7. Çoban Sülo çok duygulu,
Safi'mdir kızların gülü,
Eğer yarın gider isen,
Bükülür babanın beli.

Süleyman DUMAN (Çoban Sülo)

345. VEFASIZ EVLADIN AĞIDI

Andırın'ın Kıyıkçı köyünde yaşayan Osman ATEŞ, büyük oğlunu dört defa Düziçi (Haruniye) Öğretmen Okulu'na kaydettirir, oğlu dördünde de geri gelir. Okumayacağını söyler. Bu defa da iki yıl hocaya gönderir hafızlık okutturur. Osman Beyin oğlu, çok güzel Kur'an okuması ve hafızlık yapmasına rağmen okuduğu ile amel etmez. Oğlunun vefasızlığına çok üzülen baba, oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Evlat babasına garşı geliyor,
Sen darılsan gendi hemen vuruyor,
Nuh peygamberin tufanını soruyor,
Ne devre zamana kaldık gardaşlar.

2. Evlat babasının sözün dutmuyor,
Gösderdiği yola doğru getmiyor,
Na gadar okutsan amel etmiyor,
Ne devre zamana kaldık gardaşlar.

Osman ATEŞ

346. AİLESİNCE SAHİP ÇIKILMAYAN BEDRİYE’NİN AĞIDI

Kadirli’nin ileri gelen ailelerinden birinin kızı olan Bedriye LOĞOĞLU, Andırın’ın Parmaksızlar köyüne gelin gelir. Akrabaları ve kardeşleri, özellikle Tahsin LOĞOĞLU, Bedriye’ye sahip çıkmaz, arayıp sormazlar. Bu duruma çok üzülen kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Garlar yağar esik üçe,
Sabah olmaz uzun gece,
Ben şindicik bişey demem,
Tahsin gardaş gelmiyence.
2. Gene dumannandı dağların başı,
Gözümden akıtdım ganınan yaşı,
Dırnaan varsa başını gaşı,
Gardaşdan bacıya fayda yoomuş.

Bedriye PARMAKSIZ

347. HIRSIZ TEYZE'NİN AĞIDI

Andırın'ın Kargaçayrı dolaylarında yaşayan bir kızı, öz teyzesi altınlarını almak için kaçıtır. Bunun üzerine kızın kardeşleri teyzelerini öldürmek ister. Yaşanan olaylardan dolayı çok üzülen kız, aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Gardaşlarım gardaşlarım,
Gana belendi saşlarım,
Sürmel'eşim senin uçun,
Delik damlarda gışlarım.

2. Gavur Kürtlerin deresi,
Yıkılıp viran olası,
Göremedim dezzem oğlu,
Nerende hançer yaresi.

Mehmet BAKACAK

3.1.1.11.3.2. Üzerine Kuma Gelen Kadınlar Üzerine Söylenen Ağtlar

348. ÜZERİNE KUMA GELEN ZÜLFÜ KABALCI'NIN AĞIDI

Andırın'ın Beşbucak köyünde yaşayan Zülfü KABALCI, üzerine yıldırım düştüğü için ameliyat olur. Zülfü KABALCI'nın eşi Kara Hacı, Zülfü KABALCI'nın üzerine kuma getirir. Zülfü KABALCI, kocasını çok sevdiği için ses çıkaramaz. Gelini almaya giderler. Gelin evde fır fır dolanır. Zülfü Hanım bir ganrazlık (huzursuzluk) çıkarmasın diye sessiz kalmaktadır. Gelinin babası Mustafa Bey Zülfü Hanıma: "Bu kız seninle düzenlik edecek seninle." der. Zülfü Hanım: "Mustafa Dayı ben ameliyat oldum diye Peygamber olmadım. Senin kızın bana on eyvallah edecek de ben bir eyvallah edebilirsem o da südüme vicdanıma," der. Sabah olur yola çıkılır. Zülfü Hanım yolda efkârlanır, o üzüntü ve kızgınlık içinde başlar söylemeye:

1. Hartlabımış meşeleri, İzarcığım dolaşıyor, dolaşıyor, Gurban olam Gara Hacı'm, Arkamsıra ulaşıyor, ulaşıyor.	5. Gum galası gum galası, Yıkılıb veran olasa, N'etdim idi kör olası, Götürüyon baş belası.
2. Çamın da dalları yeşil, Gelin akılcını deşir, Gurban olam Gara Hacı'm, Kak da çayımızı pişir.	6. Günnere günnere ekledim, Dört sene yolun bekledim. N'etdim idi kör olası, ...
3. Killiğin yolları çamır, Ben özümü etdim demir, Gaşı gara gözü de kömür, Gul oluyum Gara Hacı'm.	7. Anamın keleş çaylamış, Gelinin annı parlamış, Gurban ollum Gara Hacı'm, Tamam gulincin terlemiş.
4. Aman mazı aman mazı, İçerime atdı közü, Çürükler'in gavır gızı, Gul ollum Gara Hacı'm.	8. Üzüceğ'in yazıları, Yanar yürek sızıları, Gurban ollum Gara Hacı'm, Ayırır aralığın muzuları.

9. Tenekeler tıngır tıngır ediyor,
Garşıdan gelen yolcu acep bize ne diyor?
Yandım Allah ataşına narına,
Aman Allah bak guluyun gücüne.
10. Aman bu havuzu niye çatdırmış?
Benim gibi canını cehenneme atdırmış?
Yandım Allah ataşına narına,
Aman Allah bak guluyun gücüne.
11. Amanın evim parladı,
Halil ciyerim harladı,
Gurban ollum Gara Hacı'm,
Tamam altımda at terledi.

Zülfü KABALCI

349. KUMA GİDEN AKİFİYELİ AYŞEGÜL'ÜN AĞIDI

Kadirli'de yaşayan İkiz Hacı diye bilinen kişi iki hanımının üzerine bir de Andırın'ın Akifiye köyünde yaşayan Ayşegül adlı kızı alıp kaçıtır. Aradan biraz zaman geçer ve İkiz Hacı Ayşegül'ü anne babasıyla barıştırmak için Akifiye köyündeki evlerine getirir. Tekrar eve döneceklerinde Ayşegül İkiz Hacı'ya: "Bana resmî nikah yaptırmazsan seninle gitmem." der ve diretir. İkiz Hacı çok yalvarsa da ikna edemez. En sonunda dayanamaz ve Ayşegül'ü belindeki silahla çekip vurur. Ayşegül'ün ölümü üzerine çok üzülen Kara Kelle'nin kızı Ayşe EVCAN aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Aramızda ufak depe,
Ben de geldim gopa gopa,
Ayşegül'ü bilmeniz mi?
Gulağıdan altın küpe.
2. Güvel ördek göldeyiken,
Eğricesi göldeyiken,
Minnet edin şu geline,
İkiz Hacı eldeyiken.

Medine BENLİ

3.1.1.11.3.3. Eşkîyalar Üzerine Söylenen Ağıtlar

350. EŞKİYALIK YAPAN ÇERİBAŞI'NIN AĞIDI

Andırın'ın Cambaz köyünde yaşayan Çeribaşı lakaplı Mustafa, eşkıyalık yapmaktadır. Çeribaşı Çukurova'ya akrabalarının yanına gider. Birkaç gün sonra geri dönerken yoğunluk denilen yerde beygirlerin başıboş dolaştıklarını görür. Hemen ormana girer biraz ağca tevek çeker ve onunla atın birini tutar, biner ve son sürat sürer. Az sonra durumu öğrenen at sahipleri arkasından tüfekle sıkarlar. Saçmalar Çeribaşı'na isabet eder. Çeribaşı kaçarak Kızıloluk'a Rabia DUMAN'ın kardeşlerinin yanına gelir. Tabî onlar da kaçıktır. Çeribaşı'nı Kızıloluk'ta bir mağaraya götürürler ve orada yarasını ilaçlayarak iyileştirmeye çalışırlar. Çeribaşı'na: "Sen bu mağarada kal, eğer acıkır ve susarsan göğceoğlak gibi öt, biz anlarız, senin suyunu ekmeğini getiririz." derler. Çeribaşı'nın ve köylünün bu acıklı haline dayanamayan Elif KIVRAK (DUMAN) çok üzülererek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yoğunluk yoğunluk, Mavi sebka belik belik, Çeri'yi düşman çevirmiş, Bibisioğlu nerde galık.²⁸⁶	4. Çeri siper yatamamış, Eli martin dutamamış, Çeribaşı car edince, Çeteleri yetememiş.
2. Çeri de mağrada yatar, Kollarını bir hoş atar, Acıkık mı susayık mı? Çeri bayguş gımı öter.	5. Atı(ağası)Maraş'dan gelir, Sargısı parıl parıl, Hamza Çeri can veriyor, Mendürüsü gürül gürül.
3. Bre Çeri bre Çeri, Çetelerin çalar boru, Bakdın düşman zor geliyor,²⁸⁷ Çal bıçaa dönme geri.²⁸⁸	6. Evimizin önü yazı, Yazın yaalir goyun guzu, Gelik birken yoklamamış, Gar'osmanoğlu'nun gızı.

Rabia DUMAN (GÜNGÖR)

²⁸⁶ 1 nolu dörtlük Raziye ŞENSOY'dan kayd.

²⁸⁷ Bakdın düşman çok geliyor, Raziye ŞENSOY

²⁸⁸ Çal fişeği dönme geri, Raziye ŞENSOY

351. EŞKIYA OLAN REMZİ EFENDİ'NİN AĞIDI

Kadirli'nin Dikirli köyünde eşkıyalığa başlayan Remzi Efendi, çetesiyle birlikte, Kadirli'nin Kalealtı denilen yöresinde yaşayan ve zengin olan Bedel Hasan'ın yanına arada uğrayıp yer içer ve giderler. Yine birgün Bedel Hasan'ın evindeyken Remzi Efendi'nin istemezleri Karakola haber verir ve yerini söyler. Müfrezeler konağı basar. Çeteler karşılık verir ve çok kanlı bir çatışma olur. Remzi Efendi çetesi az bir zayıatla kurtulur. Fakat müfrezelerin çoğu yaralı bir şekilde Kadirli'ye kendilerini zor atarlar. Bu olay üzerine Remzi Efendi'ye aşağıdaki ağıt yakılır:

1. Becenen kapısı dölek,
Ganlar akmış yalak yalak,
Varılır mı onun üstüne,
İremzi aam çatal yürek.
2. Azgın İremzi A'am ağzın,
Üleşe döküldü guzgun,
Görenner maşallah desin,
Çetiye vermedi bozgun.
3. Müzevirler hep toplandı,
Çenderme yola atlandı,
İremzi Efendim gayfe içiyor,
Yalnız Hasan gatlandı.
4. Ünnü Hacı Veli'm ünnü,
Memmed'im evelden kenni,
Müfreze bazara endi,
Bir yarısı ala gannı.

Şemsi KODAL

352. HASİBE HATUN'UN NAZMİ PAŞAYA SÖYLEDİĞİ AĞIT.

1930'lu yıllarda Atatürk'ün Kadirli ve Andırın'daki eşkiyalık olaylarını bitirmesi için gönderdiği Nazmi Bey(Paşa) Hasibe Hatun'un ününü duyar. Hasibe Hatun aynı zamanda kaymakamlıkta jandarmadır. Andırın yöresindeki müfrezelerin insanları dövdüğünü duyunca İsmail Ağa'yı gören Hasibe Hatun şifreli olarak öğüt verir ve kızarak:

1. N'olur candarma olunca,
Emmi dayı bilinme mi?
Eşek miydin Hacı İsmail?
Bir gılavız salınma mı?

Devince bu sözler kumandanın kulağına gider ve Hasibe Hatun'u yanına çağırır. Hasibe Hatun Paşa beni ne yapacak diye korkar ve korktuğu Nazmi Bey'in huzuruna çıkarken onu yumuşatmak için aşığıdaki ağıdı söyler:

2. Gumandan beni istemiş,
İçimden goptu yüreğim.
Altı yetim anasıyım,
Efendim neye gereğim.

Nazmi Paşa, Hasibe Hatun ile tanışır, konuşur ve onu çok beğenir, takdir eder. Hasibe Hatun'a: "Seni maaşa bağladayım, gel yanımda kal, güzel türküler söylermişsin," der. Hasibe Hatun kocası öldüğü için dul birisidir, korkar ve devam eder söylemeye:

3. Toygun gumandanım toygun,
Hanımı kendine uygun.
Neçe eşkıya dutdurmuş,
Kimi kaçak kimi soygun

4. Yalınızı yetiresin,
Gölgesinde oturasın,
Goc'Ahmed'i dutdurub da,
Şerefinen getiresin.²⁸⁹

5. Görmeyince met edemem,
Ben bir hâne reisiyim,
Kalın dersin kalamam,
Altı yetim anasıyım.

Adil GÖK

---

²⁸⁹ 4 nolu dörtlük Mahire YAYCIOĞLU'ndan kayd.

353. SÜRGÜN AĞIDI

*Sürgün ağıdıyla ilgili iki rivayet bulunmaktadır. 1. Rivayet: 1930'lu yıllarda Toroslar'da otorite boşluğundan yararlanmak isteyen bazı kişiler dağlara çıkıp eşkıyalık yapmaya başlar. Bunlara bazı Çukurova ağaları da yardım eder. Devlet, ağaları ve eşkıyaları tek tek yakalar. Birazı Sarıçam'da kurşuna dizilir, birazı da önce Kozan'da hapsedilir, sonra Diyarbakır'a sürgün edilir. Sürgün esnasında çok üzülen Üçgözoğlu adlı kişi aşağıdaki ağıdı söyler: (**Emin DALKIRAN**)*

*2. Rivayet: Çukurova'da ağalığın hüküm sürdüğü bir dönemde, her ağanın birkaç tane eşkıyası bulunuyordu. Devlet bunlara bir emir verir: "Herkes eşkıyasını toplatsın, bulsun getirsin." der. Ancak ağalar bu emre itaat etmezler. Devlet, ağaları Kozan Cezaevi'ne hapseder. Ağalar yine uslanmazlar. Devlet de bunları Diyarbakır'a sürgün eyler. Bunların içerisinde bulunan Kozanlı Âşık da sürgüne giderken çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı söyler: (**Mahmut TAŞKAYA**)*

1. Eey Guzan hapisden de gamyona bindik, gamyona bindik,²⁹⁰
Serin serin eser de garbi yelleri, ooy,²⁹¹
Eey İncirli'den Misis'e aşağı indik,²⁹²
Aç göğsünü Diyerbekir çölleri çölleri oof.²⁹³
2. Eey gumandan geldi veriyor akıl veriyor akıl,²⁹⁴
Eey Çalındı gurnalar köprüden sakın ooy,²⁹⁵
Yaklaşdık menzile de varıyok galan,²⁹⁶
Aç göğsünü Diyerbekir çölleri çölleri, oof.²⁹⁷

²⁹⁰ Mapisler Gozan'da gamyona binince, Mahmut TAŞKAYA

²⁹¹ İlgit ılgıt esdi garbi yelleri, Mahmut TAŞKAYA

²⁹² Misis Tulumlu'dan aşağı indi, Mahmut TAŞKAYA

²⁹³ Gel baham Sarıçam'ın belleri ooy belleri. Sarı Hoca (Hasan TÜRK)

Al bakalım Sarıçam'ın belleri. Mahmut TAŞKAYA

²⁹⁴ İncirli'den baktık da Adana yakın, Sarı Hoca (Hasan TÜRK)

Adana İncirli gayedden yakın, Mahmut TAŞKAYA

²⁹⁵ Binbaşı neferleri eyledi sökün, Mahmut TAŞKAYA

²⁹⁶ Cenderme gumandan eyliyor akın, Sarı Hoca (Hasan TÜRK)

Tren eylenmiyor köprüden sakın, Mahmut TAŞKAYA

²⁹⁷ Haber versin Ergani'nin telleri ooy telleri. Sarı Hoca (Hasan TÜRK)

Ne hoş akar Seyhan ırmak selleri. Mahmut TAŞKAYA

3. Eey Adana'dan çıktı tren yörüdü,
Ortalığı bir garanlık bürüdü,
Eey Sağlam olan hasdaları sürüdü,
Yavaş çekin incinmesin golları golları ooy.
4. Eey Cahan Toprakgala'yı da görmeden geçdik,²⁹⁸
Güzel Osmaniye'de habersiz göşdük(aşdık olabilir),²⁹⁹
Eey Ağşam namazı idi tonele düşdük, .³⁰⁰
Eey Tam guşluk va'tidi dudduk elleri ooy elleri.³⁰¹
5. Eey Bazarcık ovası da ne uzak çeker, ne uzak çeker,³⁰²
Sürer araba da dönüyor teker,³⁰³
Kimi suvan eker de kimi turp çeker,³⁰⁴
Ne hoş anlaşılmaz dilleri var, efendim, efendim, efendim.³⁰⁵
6. Âşık Hakkı'm der de geldi gumandan,
Ferman okunmuyor tozdan dumandan,
Bu ağaları sorarsan Gadirli'den Gozan'dan
Al bakalım Diyerbekir çölleri.³⁰⁶
7. Eey aman ÜÇGÖZOĞLU'm der de nazirim nazir, nazirim nazir,
Mapuslar geldi de gardiyan hazır,
Yetiş bre hey Allah'ım boz atlı Hızır!
Af geliyor hey Allah'ın gulları, gulları oof!

Emin DALKIRAN

²⁹⁸ Ceyhan Toprakgale görmeden geçdik, Mahmut TAŞKAYA

²⁹⁹ Galdı Osmaniye yel gibi uşduk, Mahmut TAŞKAYA

³⁰⁰ Saat onda gardaş tonele düşdük, Mahmut TAŞKAYA

³⁰¹ 4 nolu dörtlük Sarı Hoca (Hasan TÜRK)'dan kaydedilmiştir.

Guşluk vaktiydi indik çöllere. Mahmut TAŞKAYA

³⁰² Bazarcık ovası pek uzak çeker, Mahmut TAŞKAYA

³⁰³ Tren eylenmiyor dönüyor teker, Mahmut TAŞKAYA

³⁰⁴ Kimi soğan çeker de kimi turp eker, Mahmut TAŞKAYA

³⁰⁵ Ne hoş kokarar, Malatya'nın gülleri. Mahmut TAŞKAYA

³⁰⁶ 6 nolu dörtlük Mahmut TAŞKAYA'dan kaydedilmiştir.

3.1.1.11.3.4. Evlatsızlık Üzerine Söylene Ağıtlar

354. ÇOCUĞU OLMAYAN ADAMIN SÖYLEDİĞİ AĞIT

Eski zamanlarda bir ailenin, uzun bir süre çocukları olmayınca adam çok üzülür efkârlanarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gel Dudu yanıma otur, Söyleyim cesimi yetir, Ben bıyıl yayla görmedim. Get dağlardan çiçek getir.	4. Ağ gonakda yüksek pece, Sabah olmaz uzun gece, Sıçırar ata binerdim, Şimdik oldum künküm goca.
2. Denginen yatıyor altın, Canımı almıyor satum, Üç beş tene el gızı aldum, Gıymetlısı Dudu Hatun.	5. indiriller cansız ata, İndiriller duta duta, Vardır dünyada, yol ahrete, Yelgin gider atum birgün
3. Doşgın atımı bağlıyom, Coşgun gönümü eğliyem, Oğrun oğru çok ağlıyom, Gel Dudu yanıma otur.	6. Altı yıl beri yatarım Kimse atlamaz eşiği Mevlam bir evlet verirse, Altun döğdürüm beşiği
	7. Gara çadur döküz direk Bende de galmadı yürek Ağ gonağım girmızevim Perçemlice golan gerek Belkıse GÖK (Ballı Hatın)

355. EVLATSIZ AĞANIN AĞIDI

Eski zamanlarda zengin bir ağanın çocuğu olmaz. 15 tane kadınla evlenir ama yine de çocuğu olmaz. Yaşlanınca kimseye söz geçiremez olur ve çok üzülür. Sonunda bu duruma dayanamaz ve aşağıdaki ağıdı yakar:

1. On beş dene el gızı aldım,
Heç birinnen de dad olmadı,
Ağ gonağım gırmız'evim,
Heç bir zaman şenelmedi.
2. Aşşığıdan gelen ferman,
Galmadı dizimde derman,
Mevlem bir evlet verseydi,
Keserim tülüden gurban.
3. Alt'ay beri hasda yatdım,
Kimse atlamaz eşiği,
Mevlem bir evlet verseydi,
Altın yapıdırırım beşiği.
4. Ağ gonağım yüksek baca,
Ben ağlarım gündüz gece,
Sıçırar ata binerdim,
Şimdi oldum künküm goça.
5. A'ar sufram çekilirken,
Ağ gonagım yapılırkan,
N'ola gençlikde öleyidim,
Âlem benden sakınırkan.

Koca Tahir Mustafa TEMİZ

356. DEĞİRMENİN (SEFİLLİĞİN) AĞIDI

Andırın'ın Boztopraklı köyünden Mehmet KÜÇÜK (Memili)'ün ailesinin bir değirmeni vardır. Memili ve iki ağabeyi değirmeni nöbetleşerek beklerler. Memili 17 yaşlarında bir delikanlıdır. İki ağabeyi evlidir. Memili bekârdır ve yalnız başına değirmende kalır. Değirmenin yeri ıssız bir yerdir. Yine bir akşam Memili değirmende kalır. Yatak yorgan yoktur. Orada Memili kendi perişanlığına üzülen eli kulağına atar ve başlar ağıt söylemeye:

1. Yasdık kütük yorgan çuval,
Üsdü açık dört tarafı duvar,
Unu iri övütsem eller beni düver,
Gider o gara günner gün gelir birgün.
2. Gapıda goca bir çınar,
Sankıla gelir de buna guşlar mı gonar,
Ben deermen toscusuyum patıron Halil Onar,
Gider o gara günner ömürler biter.
3. Evde bir anam var garı,
Gönderdiği azığı fareler yemiş ekmeğim guru,
Buğdayların iyisini onnar alır bana bir parça darı,
Gider o gara günner ömürler biter gayri.
4. Bre Memili Bre Memili,
Apdal olsan çalaman mı saykıla bu davılı,
Gardaş olur da gardaşın zalım olur gavırı,
Gider o gara günner ömürler biter gayri.

Mehmet KÜÇÜK (Memili)

357. FAKİRLİĞİN AĞIDI

Andırın'ın Kıyıkçı köyünü Arslantaş Barajı'nın suyu basınca köylünün durumu her geçen gün kötüye gitmeye başlar. Çevre köyden Gaçan Mehmet ile, Ömer Hoca, Kıyıkçı köyünden Süleyman ATEŞ'e, fakir olduğunu belirten bir şiirle şöyle derler:

Kıyıkçı köyünden çıkmış bir âşık,
Evinde galmamış çatal gaşık.

Bu sözü duyan Süleyman ATEŞ, çok üzülür ve aşağıdaki ağıtla cevap verir:

1. Bu dünya yalandır zengin de fakir de olunur,
Paran eline geçdiği zaman, gaşık çatal alınır,
Kemireceğiniz şimşir gaşığı, bizim zibilikde bulunur,
Bu gadar iftira etmen hoca,
Balık avlan gündüz gece,
2. Bir zaman da Mekgi'ye doğru açıldın,
Öncülük yaptın hacıları Cilvegözü'nden geçirdin,
Maraş pavyonundan beş yüz lira para geçirdin,
Din adamı böyle m' olur hoca?
Balık avlan gündüz gece.
3. Hanı benim menekşeli dağlarım?
Elim göşdü tek galdım ağlarım,
Sizin ardınıza birer gatar deve bağlarım,
Gündüz yola giden hoca,
Çimende yayılın gece.

Âşık Süleyman ATEŞ

358. FAKİRLEŞEN GÜNDEŞLİOĞLU'NUN AĞIDI

Gündeşlioğlu denen zengin itibarlı biri vardır. Daha sonra hem yaşlanır hem fakirleşir ve kendi kendine aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Evelden de neçe sürüm yörürdü,
Sürüm indiğin de çaylar gururdu,
Üsdü sülempetli göğ gıratım dururdu,
Şimdi baş gölüğüm eşşek olukdur.
2. Yaz gelir de çebişleri gırkardım,
Artanın da davarlara gatardım,
Otuz altı direkli de çadır dutardım,
Şimdi kölgeliğim gaşşak olukdur.

Koca Tahir Mustafa TEMİZ

359. OSMAN AKILLI'NİN AĞIDI

Kahraman Maraş'ın Yüksekayla köyünden Osman AKILLI, çok zor şartlarda bir hayat sürdürdüğü için fâni dünyadaki çaresizliğine üzülür ve aşağıdaki ağdı yakar:

1. Gel ağla hey gözüm, için ağlama,
Şu dünyada heç gülecek zaman mı?
Günahların gat gat olmuş yığılmış,
Âdem üç yüz sene ağlamadı mı?
2. Kolay mı hey gözüm gerçeği görmek?
Davud'un göz yaşı olurdu ırmak?
Günde elli vakit divana durmak,
Yağub'un göz yaşdır çağlamadı mı?
3. Niçin ağlamazsın yok mu ki suçun?
Halile gülzar ettin ateşi niçin?
Hacer'in ağladığın bildiği için,
İsmail'e gurban ettirmedi mi?
4. Heç güldü mü şu dünyada gelenler?
Dört kişi dünyaya hakim olannar,
Süleyman'dan tahtı tacı alannar,
Yüksüğünden iki tizer akdırmadı mı?
5. Julganay'ın düştü Hakk'ın yoluna,
Dünyayı kemer gimi sardı beline,
Set yapdırdım yeryüzünün yüzüne,
Yusuf'u köle diye satdırmadın mı?
6. Hakk'dan ayrılır mı gerçeği bilen?
Aksini konuşan söylüyor yalan,
Musa'nın esasını neyledi yılan,
Aslan'ı gablana yuttdurmadı mı?
7. Ah düşünsen bir kere gelmiş geçmiş,
Firavun gimi denizlere düşmüşü,
Buhtu Nasır gibi Hakk'dan şaşmışı,
Yunus'u balığa yutdurmadı mı?
8. Gul Osman ağlamak gula yaraşır,
Gezme cahillerle sana bulaşır,
Gölgesin silenner Hakk'a ulaşır,
Muhammed doğunca söyletmedi mi?

Osman AKILLI

360. GARİBAN HATİCE’NİN AĞIDI

Andırın’ın Kuzgun köyünden Âşık Bekir 30 Ağustos’ta Kozan’ın İmaoğlu kasabasında mısır sulamaktadır. Âşık Bekir’in yakınında bir köyden Hatice adında bir kız, her gün önüne birkaç inek kadar yol kenarlarında, takım aralarında yayar. Öğleyin sıcak arttığı zaman köye geri gider. Akşam serinliğinde yine gelir. Köyde ise sıcaktan dolayı pek yaşayan yoktur. Herkes Tekir Yaylası’na göçmüştür. Hatice elinde kırık şemsiye ile köye doğru yönelir. Âşık Bekir’in yakınından geçmektedir. Âşık Bekir, Hatice’nin perişanlığına acır, çok üzülür ve oturur arkın kenarına, kızın duyacağı şekilde küreği eline saz yapar ve aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Çukurova seni birgün yakarım,
Damlasın içimde malım sevdiğim,
Aah dayanılmaz Çukurova’nın gahrine,
Çek göçünü Andırın’a sevdiğim.
2. Soramadım güzel senin soyunu,
Anlayamıyom sevdiceğim huyunu,
Aah Tokmaklı’da hazır bulun çayıñı,
Yık göçünü Andırın’a sevdiğim,
3. Sordumdu güzel ismin Hatice, aman Hatice,
Gündüzleri olmuş yavrumda garanlık gece,
Maraş’ın dağlar gayatdan üce,
Çek göçünü Andırın’a sevdiğim.
4. Sordumdu güzel aslın buralı, aman buralı,
Annenden doğmuşum da yavrum galbin yaralı,
İsmin Âşık Bekir soyadım da GARALI,
Çek göçünü Andırın’a sevdiğim.

Âşık Bekir KARALI

3.1.1.11.3.5.. Haksızlığa Uğrayanların Dertlerini Dile Getiren Ağıtlar

3.1.1.11.3.5.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar

361. HAKSIZLIĞA UĞRAYAN DURDU'NUN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyünün Körmenli denilen orman sahasında 1983'te Orman İşletmesi, köylüye orman kesimi verir. Köylü kendi arasında Posta denilen gruplara ayrılarak kesim bölgesini bölüşür ve ağaç kesimi başlar. Gruplardaki bazıları çok çalışır, bazıları az, bazıları çalışıyor gibi görünür, bazıları da sürekli işten kaytarır ve hiç çalışmaz. Bu haksızlığa ve adâletsizliğe daha fazla dayanamayan kaynak şahıs üzüntüsünü aşağıdaki ağıtla dile getirir:

1. Kimi gurnaz kimi dilki,
Yakasında çokdur biti,
İnsan sandık Goca Kürdü,
O da susdu seslenmedi.
2. Toplanıb da posdsa gurduk,
Hak yerini alsın dedik,
Babam derdik güvenirdik,
O da susdu seslenmedi.
3. Kimi uzun kimi gısa,
Akıl ermez böyle işe,
Askerlide Uzun Musa,
O da susdu seslenmedi.
4. Şeytandan da evel doğmuş,
Yoksulun boynuna vurmuş,
O da bize meres demiş,
O da susdu seslenmedi.
5. Ne küsersin Âşık Durdu'm,
Hepsine hısımmım derdin,
Zalımlara fırsat verdin,
Boyun büküb seslenmedin.

Durdu TEMİZ

362. DURAN VE OMAR'IN AĞDI

1960'lı yıllarda Andırın'ın Çuhadarlı köyünden Deli Hacı'nın delimsirek bir kızı vardır. Kadirli obasında da Deli Hacı'nın bacanağı Deli Mehmet vardır. Kız Kavaklı'nın oradan teyzesinin yanına giderken Kavaklı Karakol'nun yakınından geçer. Bu kızı gören Karakol çavuşu olan ve lakabına Kemikkıran denilen çavuş bu kıza vurulur. Bu arada Kavaklı'da yaşayan Duran Avan ve Ömer adlı kişi de ormana süven yapmaya gitmektedir. Çavuş, kızın peşine düşer kovalamaya başlar. Kız da kaçarken Duran ile Ömerin yanına varır. Bunun üzerine Duran ile Ömer, kızı teslim etmek istemezler. Daha sonra her ikisi de Karakola çağrılır ve 500'er lira para alınır. Ömer'e yüklü miktarda dayak atarlar ve Duran'a da çok sıcak havada suyla dolmuş olan kireç kuyusunu ayıklattırırlar. "Ömer'e atılan dayağı bir ben bilirim bir de Allah." diyen kaynak şahıs bu haksızlığa dayanamayarak aşağıdaki ağdı yakar:

1. Aman Gavaklı deller de derenin içi,
Neydi döydünüz de anam Duran'ın suçu?
Algana boyandı anam kekili saçı,
Yörü Duran yörü de dosdun yoğumuş oy.
2. Gavaklı'dan çıkdım da güneye garşı,
Vay anam dedikçe vurdu on başı,
Yoğudu Duran'ın da bir tek gardaşı
Yörü Duran yörü de dosdun yoğumuş oy.
3. Gavaklı'dan çıkdım yıldız parladı,
Sağımı solumu da anam düşman bağladı,
.....
Yörü Duran yörü de dosdu yoğumuş oy.
4. Mezerlik deller de bir ufak yazı,
Yeelir goyunan da görpe bir guzu,
Sebeb oldu Duran'a da mukdarın gızı,
Yörü Duran yörü de dosdun yoğumuş oy.
5. Söyle Duran'ım da bu gadar yeter,
Ananın babasının gokusunu burnumda tüter,
Bu zulumlar sana ölümden beter,
Yörü Duran yörü de dosdun yoğumuş oy.

Duran AVAN

363. ÇARESİZ EKREMİN'İN AĞIDI

Andırın'ın Kabakesme (Kabaklar) köyünden Ekrem SAĞIR, evinin arkasındaki meşe ağacından keçilerine dal kesmek ister. Ancak komşunun iki oğlu buna kızar ve kız kardeşleri Seher de evi taşlar. -Aslında niyetleri Ekrem'i eviyle birlikte göçürterek yerine sahip olmaktır. İki kardeş Ekrem'e gelip çökerler ve Ekrem'in kafasını gözünü yararlar, kafasından al kanlar ılık ılık akmaya başlar. Çaresiz kalan Ekrem bu acıklı haline çok üzülür ve hemen orada aşağıdaki ağıdı söylemeye başlar:

1. Seher vakdı gapınızdan gecmedim,
Ecel şerbetini bu gün içmedim,
Öldürseniz dahi canımdan geçmedim,
Dünyayı bana zından eyledin Seher,
(Dünyayı bana zından eyleme Seher.)
2. Gafamı gırdılar ganlar akıyor,
Arkadalar mayıl mayıl bakıyor,
Zalım Seher eyeelerim söküyor,
Mezerime baykuş gönderdin Seher,
3. Eve geldim evi gafama yıkdılar.
Gafamın gılını birer birer çekdiler,
Asvalddan beni suya atdılar.
Balıklara yem eyledin Seher.

Ekrem SAĞIR

364. MAFYA'DAN KURTULAN MEHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Arıklar köyünden Mehmet CİNKARA K. Maraşlı bir adama bir araba satar. Adam arabanın parasının yarısını ödemez. Ödemeyince Mehmet de arabayı geri alır. Arabanın parasını getirmeyen kişi mafya ile köye gelip gece baskın yaparak arabayı zorla almaya çalışır. Ancak köylülerin haberlenmesiyle son anda mafyanın elinden kurtulan Mehmet'in elinde bir milyonluk açık bono senedi vardır. Komşularının yetişmesiyle ölümden kurtulduğunu gören kaynak şahıs acıklı olay üzerine o üzüntüyle aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Uyan hele hanım uyan, Bak başıma neler geldi, Kapımızı terör sardı, Uyan hele hanım uyan.	5. Atacaklar arabaya, Kesecekler bıçaklar ile, Gülüyorum bile bile , Uyan hele hanım uyan.
2. Yine Allah'a söyüyorlar, Bak beni de döyüyorlar, Yerden yere vuruyorlar, Uyan hele hanım uyan.	6. Yerlediler beni bura, Yumruklarla vura vura, Düşürdüler beni dara, Uyan hele hanım uyan.
3. Bağırıyorum imdat diye, Sarılıyom arabaya, Dayanılmaz bu acıya, Uyan hele hanım uyan,	7. Hanım kalktı saldırıyor, Büyük taşlar kaldırıyor, İmdat sesi hiç dinmiyor, Uyan hele hanım uyan.
4. Bağirtımı dinliyorlar, Kimse yanıma gelmiyor, Haklıyım da bilmiyorlar, Uyan hele hanım uyan.	8. Sen olmazsan öldürürler, Götürünce öldürürler, Kuşa kurda yem ederler, Uyan hele hanım uyan,

9. Dost dediğin telefon etmiş,
Yalnız gelin demiş,
Senedini alın demiş,
Uyan hele hanım uyan.
10. İmdadıma gelmediler,
İki fedayi getirdiler,
Bıçak silah saldırdılar,
Uyan hele hanım uyan.
11. Akrabamız sormuyolar,
Olaya da gülüyorlar,
Haklıyımđır bilmiyorlar,
Uyan hele hanım uyan.
12. Arabayı alacaklar,
Senedi de yırtacaklar,
Bana bıçak atacaklar,
Uyan hele hanım uyan.
13. On yedi yıldır hizmet verdim,
Mahalleye sahib çıkdım,
Düşmanımı yeni bildim,
Uyan hele hanım uyan.
14. Bacım yok ki ağlasın,
Gadaş yok ki imdat alsın,
Uyan hele düşman ölsün,
Uyan hele hanım uyan.
15. Mukdar geldi yalvarıyor,
Hep bana da darılıyor,
Hanım taşa sarılıyor,
Uyan hele hanım uyan.
16. İmam geldi kurtarmaya,
Bana cesaret vermeye,
Destek oldum Mehmed'ime,
Uyan hele hanım uyan.

Mehmet CİNKARA

3.1.1.11.3.5.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

365 YAŞI KÜÇÜK GENCE ZORLA VERİLEN GELİNİN AĞIDI

Bir kızı çok uzaktan olan Karabekir adlı bir gence verirler. Kız daha önce hiç görmediği Karabekir'in evine gelin gider ve damadın evine vardığında kocası olacak Karabekir'i hiç beğenmez. Damat yaşı küçük biridir. Talihsizliğine çok üzülen gelin kötü talihine şöyle bir ağıt yakar:

1. Gelin geldim Garabekir evine,
Yedi bayram gına yakın elime,
Gurban olsun çiğdem gimi geline,
Çok güzelidim, bir çocuğa verdiler.
Verdiler de günahıma girdiler.
2. Sabah olur asbabımı giyemez,
Gece olur gel sarılak diyemez,
Çok güzelidim bir çocuğa verdiler
Verdiler de beni bir çocuğa verdiler,
Verdiler de günahıma girdiler.
3. Sabah olur oğlan geder goyuna,
Oynar oynar daş doldurur goynuna,
Beni verenin de babalı da boynuna,
Çok güzelidim bir çocuğa verdiler.
Verdiler de günahıma girdiler.
4. Görünüyor babamgilin söğüdü,
Ben varmadan yaprakları böüdü,
Gitdi baba gucağında uyudu,
Çok güzelidim bir çocuğa verdiler,
Verdiler de gühanıma girdiler.
5. Sabah olur oğlan geder yazıya,
Dişiyinen ekmek doğrar tazıya,
İsmimi sorarsan Çanlı Şazıya,
Çok güzelidim bir çocuğa verdiler
Verdiler de günahıma girdiler.

Döne HÖBEK

366. ÇİRKİNLİK İFTİRASI ATAN NURDAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Efirağzlı köyünden Nurdan adlı kadın aynı köyden Mustafa ÇİNGİL'a çirkinsin diyerek ve onu zor durumda bırakmaya çalışır. Mustafa Bey sebebini sorsa da yeterli cevap alamaz ve bu durum Mustafa Bey'in çok zoruna gider, Nurdan'a aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bana da söyle kimdir bu usdan?

Önüden eesik olmasın hasdan,
Süsünü çıkarsan görünmez pisdan,
O zaman gözümden kaçaman bacım.

2. Mustafa'm der de bu sözler bitmez,

Güzeli bulamam çirkinin yitmez,
Sana muhtaç değil yalnız yatmaz,
Sevgilim gucaamda yatıyor bacım.

Mustafa ÇİNGİL

Nurdan da: "Gardaş ben sana bir daha bir şey dersem şu ağzım arka tarafa dönsün, n'olur bunu kimse duymasın burda kalsın" der.

367. EVDE KALAN KIZIN AĞIDI

Köyün birinde güzel bir kız vardır. Bu kıızı çok isteyen olur ama ailesi hiç birini beğenmez ve kıızı vermez. En sonunda kıızı hiç isteyen olmaz. Kız evde kalır. Bu duruma çok üzülen kız haline ağlayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Babamın evinde belim büküldü,
Ağzımın içinde dişim döküldü,
Şu yalan dünyada evim yıkıldı,
Hatın anam etme ele ver beni.
Hatun anam etme ele ver beni,
Sırtımda götürürüm cennete seni.
2. Benim yaşıtıların hep gelin oldu,
Her birisi ekiz çocuk doğurdu,
Babam bilmem beni oğlu mu sandı,
Hatın anam etme ele ver beni.
Hatın anam etme ele ver beni,
Sırtımda götürürüm cennete seni.
3. Şu dağlarda kar oldu eridi,
Cahallığın bir gününü görmedim,
Benim yaşıtlarım hep gelin oldu,
Her birisi ekiz çocuk doğurdu,
Hatın anam etme ele ver beni,
Sırtımda götürürüm cennete seni.

Annesi:

4. Ormanın dalını yeyin budallar,
Çoban olub her gün seni güdeller,
Güççüksün babayın gönün edeller,
Bu sene de evde gal hatın gızım.
5. Sırt elbisesini devre biçerim,
Elin oğluyunan bir gün kaçarım.
Hatın anam etme ele ver beni
Sırtımda götürürüm cennete seni.

3.1.1.11.3.6. Hapis Yatanların Durumunu Anlatan Ağıtlar**368. MAHKÛMLARIN AĞIDI**

Andırın'ın Geben kasabasında yaşıyan Nurettin MİRAL arkadaşlarını hapishanede ziyaret eder ve onların çok üzgün yorgun, umutsuz olduklarını görür ve çok üzülerek onlara aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Mapushane benim oldu yatağım,
Hiç mi yoktur beni dosttan sorarım?
Gece gündüz geçen günleri sayarım,
Bana haber yok mu zalim gardiyan?
2. Dört duvar içinde ömrümüz biter,
Güneş ışığımız vurmadañ batar,
Ölüm odasında günlerce yatar,
Aç şu gapımızı zalim gardiyan.

Nurettin MİRAL

369. RAUF DENKTAŞ'IN AĞIDI

Kıbrıs'ta Rauf DENKTAŞ hapse atıldığında bütün Türkiye gibi Mahire Hanım da çok üzülür ve o üzüntüyle aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Tekdaşı dutdular ettiler hapis,
Bilirsin ezelden meşurdur yavız,
Türk milleti hiçbir zaman yenilmez,
Damarlarındaki ganlar çok temiz.
2. Kıbrıs bizimdir vermek sizlere,
Çekilin pis Rumlar verin bizlere,
Türk milleti hiçbir zaman yenilmez,
Mustafa Kemal'i alın gözlere.
3. Kıbrıs için canımızı veririz,
Savaş olsa kadın erkek yürürüz,
Al bayrağa çeker hücum edersek,
O pis Yunanlıyı tek tek süreriz.

Mahire YAYCIOĞLU

3.1.1.11.3.7. Diğerleri

3.1.1.11.3.7.1. Erkekler Üzerine Söylenen Ağıtlar

370. VELİ BAKACAK'IN AĞIDI

Andırın'ın Geben kasabasından Veli BAKACAK'ın babası Veli'ye tarlaya gidip çifti goşmasını söyler. Veli tarlaya koşarak gider. Oradan eve çağırır, ama kimse duymaz. Çok bağırdığı halde kimseden ses çıkmayınca Veli çok üzülür ve bu ağıdı yakar:

1. Emmimoğlu Hacı Osman'ın,
Alayından berk ileri,
Her gün buradan geçiyom,
Gelin de koyun babam ileri.
2. Emmimoğlu Hacı Osman'ı,
Ben gezerim oymağını,
Bir aydan beri gelinnerim,
Heç demedim gayınnarım.
3. Yaylaların başı mısın?
Sen yaylanın düşü müsün?
Emmimoğlunun gelini,
Hanımların eşi misin?
4. Biri camız biri öküz,
Ne duruyon bonuz bonuz,
Babamı da salmıyor,
Anam denen goca donuz.

Döne BAKACAK

371. İDAM İPİNDEKİ GENCİN AĞIDI

Zamanın birinde bir genç varmış. Bu gencin cezası çokmuş. Genç yakalanmış ve idam sehпасının altına getirilmiş. İdam ipi güzelce yağlanmış. İlmeği boynuna geçirecekleri zaman genç yalvarmış: “Ne olur bana biraz müsaade edin şu biçâre halime bir şeyler söyleyeyim de öyle asın.” der ve başlar söylemeye:

1. İki durnam gelir gayadan daşdan,
Ganadın ıslanmış yağmırdan yaşdan,
Amik Uvası’ndan goca Maraş’dan,
Yol verin aşayım dumanlı dağlar.
2. Sabatdan kaçanı erken dutallar,
Cezası olanı mapusa atallar,
Ben ölürsem nişannımı satallar,
N’olur Tahsin Beyim gıyma canıma.
3. Dar ağacının dibinde bir sürü goyun,
Gabırımı deşin suyumu goyun,
Nişannım görmeden gabıra goyun,
N’olur Tahsin Beyim gıyma canıma.
4. Tahsin Bee dediler övdüler,
Görmiye geldim yanına,
Ne öldür beni de ne azad eyle,
Kendirin bağzıma dar dedim geldim.

Döne HÖBEK

Bunu söyledikten sonra Tahsin Bey, genci affeder o da sevdiğine kavuşur.

372. OTUZ YILLIK ESİRİN EŞİNE SÖYLEDİĞİ AĞIT

Adamın biri evlenir, hanımı hamile kalır. Ancak gavurlar adamı esir alıp götürürler. Adam 30 sene esir kalır. 30 sene sonra bir yolunu bulur geri gelir. Adam evinin kapısını vurur; ancak kadın kapıyı açmaz. Kapının açılmayacağını anlayınca aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Ağşamınan tandır gelin,
Gandilini yandır gelin,
Goynunda yatan yiyidi.
Bana bildir telli gelin.

Kadın :

2. Ağşamınan tandırmışam,
Gandilimi yandırmışam.
Goynumda yatan yiyidi.
Öz südümden emzirmişem.

3. Dere de arpa biçersin,
Suyu nereden içersin,
Etrefini sel alırsa,
Nerden geçen telli gelin.

Kadın :

4. Dere de arpa biçerim,
Soğuk suyu pınardan içerim,
Senin gimi ahmakları,
Göprü gurarda geçerim.
5. Hasdayım atdan inemem,
İnsem de geri binemem,
Ay garanlık yol gidemem,
Aç gapıyı telli gelin.

Kadın :

6. Hastasın atdan inersin,
İnsen de geri binersin,
Ay ışığı yol gedersin,
Yolcuyusan get yoluna.

7. İstanbul'dan gelen ferman,
Dizlerimde yokdur derman,
Mahmut Çavuş sana gurban,
Aç kapıyı telli gelin.

Kadın:

8. İstanbul'dan gelsin ferman,
Dizlerinde olsun derman,
Golum yasdık saçım yorgan,
Gir içeri Mahmud Çavuş.

*Kadın yanındaki oğluna:
"Oğlum babanın bağırında bir ben
olacaktı bak bakalım." der. Oğlu
bakar ve babası olduğunu anlar.
Mahmut Çavuş da hanımına
kavuşur.*

Döne HÖBEK

373. ÖMER YILDIZ'IN YAŞLILIK AĞIDI

Andırın'ın Tufan Paşa Mahallesi'nde yaşayan Ömer YILDIZ eskisi gibi gezip tozamaz, istediği gibi çalışamaz ve iş yapamaz. Bu duruma çok üzülererek kendi haline Ağustos 2004'te aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Şu derenin akışına,
Hayran oldum bakışına,
Şu depenin yokuşuna,
Çıkamıyom bundan sonra.
2. Örtlek yaprakların teze,
Ben ağlarım geze geze,
Deryalarda yüze yüze,
Yüzemiyom bundan sonra.
3. Örtek ağaçların bitmez,
Daşında kekliğin ötmez,
Benim gücüm sana yetmez,
Gezemiyom bundan sonra.
4. Şu dünyanın sonu yokdur,
İçerimde derdim çokdur,
Halımdan bilenim yokdur,
Gezemiyom bundan sonra.
5. Yıldızım çok dertli söyler,
Gözlerim durmadan ağlar,
Sonun yaşına bağlar,
Gezemiyom bundan sonra.

Ömer YILDIZ

374. SELVER VELİ'NİN AĞIDI

Kadirli'nin Çangaza köyünden olan Selver Veli adındaki adamın karısı kanser olur. Selver Veli yaz aylarında Kızıloluk köyüne yaylaya çıkar. O yıl yine yaylaya gider. Ancak bu defa çok üzgündür. Kızıloluk köyünden olan Hacı Mustafa DUMAN da Selver Veli'nin arkadaşıdır. Arkadaşının ağlayıp inlediğini gören Hacı Mustafa arkadaşından durumu sorar, kendisi de üzülür ve arkadaşına aşağıdaki ağıdı söylerler:

1. Eser boyraz deli deli,
Buna deller Selver Veli,
Ah çekiğ de iniliyor,
Hasda olmuş yari belli.
2. Evi galmış bu yaylada,
Yâri yatar hastanede,
Dertle dolu yalan dünya,
İniliyor Selver Veli.
3. Aşık hacım Hakka yakın,
Kibrit çakıp kına yakın,
Dokdur vermiş raporunu,
Gelin dostlar sizde bakın.

Hacı Mustafa DUMAN

375. ÂŞIK HÜSEYİN'İN AĞIDI

Andırın'ın Erenler (Dırdıbtılı) köyünde yaşayan Âşık Hüseyin'in babasının bir tane mal banısı (sığır evi, ahır) vardır. Kış bittiği zaman hayvanları yaylaya kaldırır. Kendisini de üstüne gönderir. Tantan deresi denilen yer, viran bir yerdir. Bir gün beş gün derken Mart ayında sabahleyin başlayan yağmur öğlene kadar devam eder. Öğlen vakti sığırları koyuran (bırakan) Âşık Hüseyin dışarı çıkar ki çamlıklarda pare pare duman var. Dumandan başka insan mahluku yok. Bunun üzerine çok üzülen, efkârlanan Âşık Hüseyin, babam neden beni her sene buraya gönderiyor diye kederlenir. Kendi kendine: "Tanrı canını ala gönül heylossa şad olmadın seni teselli edeyim şu dünyanın tadını almadan," der ve başlar kendi haline ağıt yakmaya:

1. Yörü bre yalan dünya,
Senden bir dad alamadım,
Bu gençliğin safasını,
Eller gibi süremedim.
2. Duman duman oldu dağlar,
Yağmur yağdı sular çağlar,
Dertli olan her gün ağlar,
(Aşğa düşen durmaz ağlar)
Ben de birgün gülemedim.
3. Çekdim dünya çilesini,
Gönül buldu belasını,
Bu gençliğin çaresini,
(Ben bu derdin çaresini)
Çok aradım bulamadım.
4. Âşık Hüseyin'im n'oldu?
Bu dert bana nerden geldi,
Eller muradına erdi,
Ben murada eremedim,
(Ben dengimi bulamadım).

Âşık Hüseyin TOPAL

376. ÖKSÜZ ÇOCUKLARIN AĞIDI

Andırın'ın Alınoluk köyünden Ümmü Gülsüm 1988'de göğüs kanserinden ölür ve çocukları öksüz kalır. Gelini ölen, torunlarını da yetiştirme yurduna vermek zorunda kalan kaynak şahıs çok üzülürek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Şu ebeniz çok ağlıyor, Halanız bohca bağıyor, Gomşular duvaa eyliyor, Yavrulara guzulara.	6. Yollarının ismi Talas, Emir geldi bizde telaş, Yetimlikde deden miras, Guzulara yavrulara.
2. Amanet Allah'ım sana, Öğüt ker etmiyor bana, Guzularım yakın cana, Guzularım yavrularım.	7. Gaş altından bakdım idi, Bakıcıların gediıyor, Hangisini çağırırsam, Hemen buyur dede diyor.
3. Dedeniz zatan yaralı, Evelde bahdı garalı, Yüzüm gülmüyor vereli, Guzuları yavruları.	8. Sinan'ımı Serdar'ımı, Harcadım olan varımı, Geldik boş gördük yerini, Guzuların yavruların.
4. Memmed ayrıldı eşinden, Bağzım gurur ateşinden, Giderim ben de peşinden, Guzuların yavruların.	9. Gurban oluyum Allah'ım, Yetimlerim ne yapıyor, Sinan'ı düşümde gördüm, Gelmiş elimi öpüyor.
5. Anaların gayıb etdik, Gayseriye bile getdik, Allah'a amanet etdik, Guzuları yavruları.	10. Müfdü şirk olanı deme, Allah büyük sen gam yeme, O variken benim neme, Guzularım yavrularım.

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

377. ÇOBAN SÜLO (SÜLEYMAN DUMAN)'NUN AĞIDI

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Çoban Sülo lakabıyla tanınan Süleyman ÇOBAN dede yadigârı olan değirmeni çalıştırarak hayatını sürdürmektedir. Süleyman Bey çok çileli geçen hayatında zamanın nasıl geçtiğini anlayamadan altmışına merdiven dayar. Bu fâni dünyadaki çileli hayatını gözünün önüne getirir ve üzülerek çileli hayatını dile getiren bir ağıt yakar:

1. Büyük dedem Murat rüyada görmüş, Orda bir değirmen var sen dönder demiş, Kazmasını alıp buraya varmış, O zamandan beri döner bu daşım. Ben bir değirmenciyim, Fikren çok gencim amma, Altmışdır yaşım.	4. Kesin tarihini bilen galmamış, İki yüz seksende bir göçmen gelmiş, Goyun posdu geyer kaçamak yermiş, Onlara da hizmet etmiş bu daşım. Ben bir değirmenciyim, Fikren çok gencim amma, Altmışdır yaşım.
2. Oğulları İbrahim Ahmet'le Mehmet, Çalışmışlar burda çekmişler zahmet, Bütün emelleri bu halka hizmet, Onlar sayesinde döner bu daşım. Ben bir değirmenciyim, Fikren çok gencim amma, Altmışdır yaşım.	5. İlk yapan insanlar Hakk'a ermiş, Cuma geceleri dönerken durmuş, Nöbetçi merakla toscuya sormuş, Ocaktır, ellemen döner bu daşım. Ben bir değirmenciyim, Fikren çok gencim amma, Altmışdır yaşım.
3. Atalarım hep buradan geçmişler, Şu küçük pınardan sular içmişler, Nice taş kesdirib tahda biçmişler, Tahda abarayla döndü bu daşım. Ben bir değirmenciyim, Fikren çok gencim amma, Altmışdır yaşım.	6. Duman Ali durdu İsmayil atdı, Bilmiyenler sorar bunu kim yaptı? Arif Yaşar'ın da vardı ne çabık kepdi, Yıkılmaz ayakda durur bu daşım. Ben bir değirmenciyim, Fikren çok gencim amma, Altmışdır yaşım.

7. Biri akçadağ'da koyun güdermiş,
Biri deyirmene hizmet edermiş,
En sonunda bunlar kemâle ermiş,
Evliyadan miras galdı bu daşım.
Ben bir değirmenciyim,
Fikren çok gencim amma,
Altmışdır yaşım.
8. Besmeleyle kapısını açarım,
Kömbemi pişirir çayım içerim,
Elbet birgün burdan ben de göçerim,
İnşallah durmadan döner bu daşım.
Ben bir değirmenciyim,
Fikren çok gencim amma,
Altmışdır yaşım.

9. Nice toscu sende hamır yoğurdu,
Rahmetlik babam şöyle buyurdu,
Bu daş nice acın karnın doyurdu,
Aç kalan sana kopardı daşım.
Ben bir değirmenciyim,
Fikren çok gencim amma,
Altmışdır yaşım.

10. Ben bir şair deyilim Süleyman adım,
Hiçbir zaman nankörlük yapmadım,
Çalışdım dönderdim nimetin yedim,
Hakkını bana helal et daşım.
Ben bir değirmenciyim,
Fikren çok gencim amma,
Altmışdır yaşım.

Süleyman DUMAN (Çoban Sülo)

378. MUHTARLIK AĞIDI - 1

Andırın'ın Torlar köyünde 2000 yılında muhtarlık seçimi olur. Adaylar Zemdi Ahmet, İdris Kee ve Omar Usta'dır. Omar Usta'nın kazanmasına kesin gözüyle bakılırken sandıklar açılır ve Omar Usta altı oyla kaybeder. Bu duruma çok üzülen Zemdi Ahmet'in komşusu kaynak şahıs, adaylara aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Toplanıp geldiler başına,
Gonuşub getdiler boşuna,
Zeher gatdılar pişmiş aşına,
Düşürtdüler adayları.
2. Yediler ekmeeni içdiler çayını,
Aldılar kırk elli oyunu,
Haram olsun bir tas suyunu,
Düşürtdüler adayları.
3. Gayıb etdi Omar Usta,
Para saymış deste deste,
Bebek Kee Ali yatar hasta,
Düşürtdüler adayları.
4. Gavırmış Tusdulu Ehmed,
Ona da eylemen minnet,
Bösböök Hacı Ehmed,
Düşürtdün adayları.
5. Döndü küsme ömür boyu,
Bize de vermedin oyu,
İkisi de gendinin soyu,
Düşürtdüler adayları.
6. Yardım eylemedi imam,
Dedi sizin işiniz tamam,
El vurmadı da emmiler vurdu hemen,
Düşürtdüler adayları.
7. Hasan Aa, Hasan Aa,
Eritdin yürekden yaa,
Seni sandık garlı daa,
Düşürtdürdün adayları.
8. Cefer biner minübüs sürer,
Nere varsa bizi garar,
Mencilisi bir çit söznen yorar,
Düşürtdüler adayları.
9. Nuh biner motorsiklete,
Gezdirdi de ite ite,
Bilmem hangisinde hata,
Düşürtdüler adayları.
10. Omar adaydan düşdü,
Zemdi doğru yolu şaşdı,
İdris oyları aldı gaşdı,
Düşürtdüler adayları.

Fatma TEMİZ

379. MUHTARLIK AĞIDI - 2

Andırın'ın Torlar köyünde Mart 2005'te yapılan muhtarlık seçiminde yarış Sadık TEMİZ ile İdris TEMİZ arasında olur. Ancak bazı kişiler muhtarlık seçimi yüzünden birbirine küser. Seçimi Sadık TEMİZ kazanır. Karşı tarafın kazanmasını isteyen Karayiğit Musa istediği yere oy vermediği için anne ve babasına küser. Oğlunun bu davranışı kaynak şahsın çok zoruna gider ve o duyguyla aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Bizim Sadık mukdar olmuş, Âlemin de akli durmuş, İdris deriye dolmuş, Kele bacım bizim Musa'ya n'olmuş?	6. Anan da davar güdüyor, Baban da gübre atıyor, Ali Keen gızı söz gatıyor, Bu Musa niye gelmiyor bizim sofraya?
2. Musa ellerin sözüne uymuş, Anan da bağrına vurmüş, Babasını yalnız guymuş, Gene gıymaz baban sana.	7. Üç gündən beri gelmiyor, Babıyan yüzü gülmüyor, Dünya kimseye galmıyor, Bu Musa niye gelmiyor bizim sofraya?
3. Baban sofranın başına oturur, Üzüle bacın yemek getirir, Heral ortalığı gelin batırır, Musa niye gelmiyor bizim sofraya?	8. Gelin gapıda oturuyor, Hava da habarın getiriyor, Ortalığı kimler batırıyor, Bu Musa niye gelmiyor bizim sofraya?
4. Sandık açılmış oylar daalıyor, Sadık mukdar olmuş bizim gelin ağlıyor, Musa'mın yolunu gelin bağlıyor, Musa niye gelmiyor bizim sofraya?	Ayşe TEMİZ
5. Ağıya ağlıya da gezerim, Ben de bu candan bezerim, Ben Musa'mı isdemeden üzerim, Ölürsem de Ali Keen gızından mezerim.	

380. ÇALINAN EŞYALARIN AĞIDI

Adana'nın Osmaniye ilçesinde görev yapan Âşık Turabî'nin evine çingeneler girer ve tavuk, tabak, inek ne gelirse alıp götürür. Çalınan hayvanlarına ve eşyalarına çok üzülen Âşık Turabî onlara aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Gapıyı gırıp girmişler,
Evimi talan etmişler,
Her şeyi alıp gitmişler,
Hırsız çalıp gitti gardaş
2. Gapıdaki arabamı,
Döğmüşler yaşlı babamı,
Çift dingilli ford kamyonu,
Hırsız çalıp gitti gardaş
3. Gapıdaki inekleri,
Yüklükteki yatakları,
Mutfaktaki tabakları,
Hırsız çalıp gitti gardaş

Selahattin AVAN (Âşık Turabî)

381. PERİŞANLIĞIN (KIZ İSTEME) AĞIDI

Andırın'ın Boztopraklı köyünden Memili (Mehmet) lakaplı Demirçinin oğlu lisede okurken Kızıklı'dan bir kıza âşık olur. Aradan zaman geçer Memili'nin oğlu polis olur ve görev yerinden babasına akrabaları vasıtasıyla haber gönderir ve kıızı tarif ederek düğürcü gitmesini söyler. Memili, iki muhtar arkadaşını da yanına alır ve kızın evine gider. Kıızı babasından ister. Kızın babası: "Kız üniversitede okuyor, onbeş tatil yakın, kız gelecek. O zaman gelin görüşelim." der. Aradan zaman geçer, okullar tatil olur. Memili, üç muhtar arkadaşı ve bir arkadaş daha yanlarında kızın evine gider. Kızın babası: "Kız, ben üniversiteye dilekçe verdim okuyacağım, şimdi evlenmek istemiyorum ded.i" der. Memili: "Tamam okuyan kıza bir şey denilmez okusun kız" der. Kış ayı olduğu için yollar kardan kapalıdır ve o gece o köyde bir eve misafir olurlar. Memili kış günü uzak bir köyde kalmanın ve eli boş dönmenin üzüntüsünü bütünü şiddetiyle hissetmeye başlar ve misafir olduğu evdekilere: "Şu tokacı getirin bana, o tokaca bir tel çekileyeyim de bem bu perişanlığımıza iki ağıt yakayım." der ve başlar söylemeye:

1. Üçümüz muhtar birimiz sivil,
Uzandı arkamızdan da Dırıl,
İndik minibüsten bir yağmur çamur,
İslandı elbiselerimiz ancak temmuzda gurur,
Oralarda şimdi gız arama zamanın mı?
2. Yokarısı Çokak beri Akifiye,
Söylemişler gıza devam edecekmiş okumaya,
Bir daş atdık dibi görünmedik gıyuya,
Şimdi daş çıkarma zamanı mı?
3. Orasına derler Arpa Tarlası,
Bülbül olurmuş yabancı yerin gargası,
Çalışanmış gızın gafası,
Şimdi gafa bozma zamanı mı?
4. Hasan Musdili'nen Mahmili neden buralarda gezer?
Gördüğü arabaların plâkasını yazar,
Bre oğlum gendi melmeketiyyinin gızı buralardan güzel.
Oralarda şimdi gız arama zamanı mı?

Mehmet KÜÇÜK (Memili)

382. KORKAK YEĞENİN VE CEREN'İN AĞIDI

Eski zamanlarda dayısından başka kimsesi olmayan bir genç, komşu köyden Ceren adlı bir kızı sever. Genç gelir dayısının yanına: “Dayı şu köyde benim bir sevdiğim kız vardı, ama yarın onu gelin ediyorlar. Seğmenin elinden nasıl alırsız senden başka kimsem de yok ne yapcağımı şaşırtdım.” der. Yeğenini çok seven dayısı da: “Yeğenim sen git filan yerdeki ardıcın dibine otur, seğmen gelirken silahını kuşan vur. Bende arkadan gelip vurayım ve böylece adamların elinden gızı alalım.” der. Seğmen söylenilen yerden geçip gider, gençten hiçbir ses çıkmaz. Adam yeğenin yanına varır ki yeğeni korkusundan altına pislemiş. Bunun üzerine dayısı çok üzülür ve orada aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Keten gömlek geymiş ucu yazmalı,
Yazmasının ucu gürün almalı,
Ey avcıyı vurub da Ceren'i almalı,
Vur yieen Ceren üsdüne varıyor oy oy,
Ey varıyor oyy eyy varıyor. oy oy oy.
2. Keten gömlek geymiş de ucu nazik,
Gollarını sıkılmış da altun bilenzik,
Ey avcıyı vurun da Ceren'e yazık,
Vur yieen üsdüne Ceren varıyor oy oy,
Ey varıyor oyy eyy varıyor. oy oy oy
3. Guşanıver de tufengini yayını,
Gösderiver de cemalını boyunu,
Aman yienim utandırma dayını,
Vur yieen üsdüne Ceren varıyor, oy oy,
Ey varıyor oy o eyy varıyor. oy oy oy.

Duran AVAN

383. HACI VELİ'NİN AĞIDI

Andırın'ın Rifatiye (Osmancık) köyünden Hacı Veli DUMAN, 1983'te Malatya'da bir trafik kazası geçirir. Hacı Veli'yi Mersin Devlet Hastanesi'ne götürür ve yatırır. Hacı Veli, gözlerini açtığı anda tanımadığı bir hastanede her tarafının yara ve kırıklarla dolu olduğunu görür. Çevresine göz atar ve kimseyi tanımadığını anlayınca çok üzülür. Ana yok, baba yok. Vücudunun her tarafı çok ağrıaktadır. Kaynak şahıs kendi haline ve çaresizliğine çok üzülenek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yiterim yiterim gapı açılmaz,
İçerim içerim zehir içilmez,
Can datlıdır datlı candan geçilmez,
Ben ölüyom sen gal galan el gızı.
2. Gadir Mevlam yüce dağdan aşırđı,
Aşırđı da şu Mersin'e düşürdü,
Ağrı geldi diz gapakdan deşirdi,
Ben ölüyom sen gal galan el gızı.
3. Yedi yıldır bir meyvacık yetirdim,
Yetirdim de gölgesinde oturdum,
Gollar açıp üsdüne mi yadırdım,
Ben ölüyüm sen gal galan el gızı.

Hacı Veli DUMAN

384. KAZA İLE ELİNİ VURAN PAŞA ÇOMULU'NUN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Paşa ÇOMULU adlı genç, yazın See Yaylası'na gider. Yaylada av tüfeğini doldururken kazayla tüfek elinde ateş alır ve eli parçalanır. Döne Hanım kardeşini Kahraman. Maraş'ta tedavi ettirmek için yola çıkar. Yolda giderken yaranın acısıyla Paşa feryat fiğan eder. Döne Hanım kardeşinin acı içinde kıvranarak ağlamasına dayanamayarak arabada aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Aman şu dağları aşdım,
Şaşdım babamoğlu şaşdım,
Şu Mevlem yardım eylesin,
Gardaş ben gurbete düşdüm.
2. Görünür Maraş'ın baa,
Yüreemde goymadın yaa,
Gaygeyleme geldik gardaş,
Görünüyor Ahar Daa.
3. Maraş'da da çifde oluk,
İşimiz Allah'a galık,
Babamoğlu gürşun deemiş,
Barnakları belik belik.
4. Andırın'ın yolu uzak,
Yırak yere mekdub yazak,
Bibimoğlu burda m'ola?
Gel gardaş gooşu gezek.
5. Görünmez dumanni dağlar,
Bacın arkansıra ağlar,
Galma gedek babamoğlu,
Nişannın da gara bağlar.

Döne EKİCİ

385. HARUN ÇİNGİL'İN AĞIDI

Andırın merkezde yaşayan Harun, dört yıl Düziçi'nde, beş yıl da Samsun'da okur. Okuduğu yıllarda hiçbir yönden babasını üzmez ve zor durumda bırakmaz. Kaynak şahıs, oğlunun hem gurbette oluşuna hem de kendini hiç sıkıntıya sokmayan bu güzel huyuna çok sevinir ve efkârlanarak oğluna şöyle bir ağıt yakar:

1. Dokuz sene gurbet elde,
Kaldın yavrum helal olsun,
Çeşit çeşit hülyalara,
Daldın yavrum helal olsun.
2. Ömrüyün baharı yeni,
Allah'ım korusun seni,
Perişan etmedin beni,
Hakkım sana helal yavrum.
3. Bu sözlerim sana özel,
Dileğin dilemiş ezel,
Hakkında hayırlı güzel,
Versin yavrum helal olsun.
4. Nuri ÇİNGİL'im neyledi?
Dilin döndüğün söyledi,
Her zaman dua eyledi,
Hakkım sana helâl yavrum.

Nuri ÇİNGİL

386. GÜCÜK'ÜN AĞIDI (TATLI AĞIDI)

Andırın'ın Beşbucak köyünden Eskici Hüseyin denen kişi, kızını Gücük lakaplı gence verir. Ancak kız bir süre sonra vazgeçer. Gücük, kızın amcasına 500 lira verir ve kendisine yardımcı olmasını rica eder. 5000000 lira da kızın babasına verir. Para işinden sonra kız ikna ederler ve Gücük'e verirler. Bu olaylı tatlı(sucuk) yeme işini duyan kaynak şahıs çok üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gücük'e dağlı dediler,
Sucaa yağlı dediler,
Beş bin beş yüzü alınca,
Maraş'da vali dediler.
2. İki evi yapı atlama,
Millet dadanmış datlıma,
Sucuk tükendi herifim,
Sen ol da buna çatlama.
3. Selbi'ye sucuk salmamış,
Fadıma hatire gelmemiş,
Döndü'ye sucuk tokenmiş,
Bereket versin ölmemiş.
4. Ali'm de yemiş sucuğu,
Sirtına geymiş gocuğu,
Zalım ımış zalım Hösün,
Geri şimdi etmiş Gücüg'ü.

Mustafa ESKİCİ

387. GINDAL SÜLEYMAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Telli Hatın, Gındal Süleyman'ın Kızılca Yaylası'ndaki evine varır. Gında Süleyman'ın hanımı da fazla ilgi göstermez Gındal Süleyman da: "Avrada da mı ayağa kalkayım," der ve yerinden kalkmaz. Bu söz, Telli Hatın'ın çok zoruna gider. Çok üzülen ve canı sıkılan Telli Hatın, aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Çocukları evde goymuş,
Şerif de atar tetiri,
Avrat sandık yanna vardık,
Avrat bilmedi hatırı.
2. Sülemen'e selam söylen,
Bir iyice avrad alsın.
Yüzü güleç dili datlı,
Sülemen'e gurban olsun.
3. Gahve gara bir su amma,
Lakin tartıya pahalı
Sordum aslâ görgüsü yok,
Tikennikte böyümüş dalı.
4. Et yemez ki çıka yaza,
Gıvrılmış yatmış köşüye,
Bana Telli Hatın deller,
Ayağa galdırrım paşıya.

Behzat GÖK

388. ÇARESİZ İNSANLARIN AĞIDI

Andırın'ın Geben beldesinde yaşayan Nurettin MİRAL, çevresinde yaşayan çaresiz insanların haline çok üzülür. İnsanların topluma faydalı fertler olarak yetiştirilmesini, Allah'ın kitabını bilmesini, vatanını milletini sevmesini, gelecektekilerin de şimdikiler gibi yanmamasını ister ve efkârlanarak aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Her taraf çaresiz insanla dolu,
Gidiyor bilinmez meçhule yolu,
Boynuna dolanmış ecelin golu,
Söyleyin bu dünya kimin dünyası?

2. Çirkefe düşüp de feryat edenler,
Kötülüğe çaresiz mahkûm kalanlar,
Sayısı belirsiz her gün ölenler,
Söyleyin bu dünya kimin dünyası?

Nurettin MİRAL

389. ZAMÂNE HOCALARINA AĞIT

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Süleyman DUMAN, bazı imamların yeterli bilgi birikimine sahip olmadan imamlık yapmalarına çok üzülür ve dayanamayarak bu tür imamlara aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Ezeni okuyor namaz gılmıyor,
Guran'ı okuyor tecvid bilmiyor,
Alıyor parayı garnı doymuyor,
Hey vatandaş böyle imam olur mu?
2. Akli fikri izin alıp kaçmada,
Bağ bahçe dikip de ekin biçmede,
Üsdüne yok köyde adam seçmede,
Hey Allah'ım böyle imam olur mu?
3. Bir okuduğunu yüz kere okur,
Guran'dan uzak ilimden fakir,
Azıcık dokunsan eyliyor küfür,
Hey arkadaş böyle imam olur mu?
4. Canım gurban olsun asil imama,
Ne yaparsa yapsın deme bana ne,
İslâmiyet çok incedir bilene,
Bu gadar da gaba imam olur mu?
5. Süleyman'ım Hoca denmez bunnara,
İmamlıkda dikgat edin şunnara,
Tadili erkana güzel Guran'a,
Muhammed'den iyi örnek olur mu?

Süleyman DUMAN (Çoban Sülo)

390. ÖĞRETMENLER GÜNÜ ŞİİRİNİN AĞIDI

Andırın'ın Sinse köyünde 1970'te Kayseri'nin Develi ilçesi ile Adana Kadırlı'nın Soğancılar köyünden olan iki öğretmen görev yapmaktadırlar. Öğretmenler günü nedeniyle Türkiye genelinde şiir yazma yarışması yapılır. Yunus BALIKÇI adlı öğrenci okuldan gelir ve babası Ali BALIKÇI'dan bir şiir yazmasını ister. Yunus'un babası oğlunun yalvarmasına dayanamaz ve bir şiir yazar. Yunus'un şiirini inceleyen öğretmenler, kendi aralarında görüşüp, "O çocuk böyle güzel şiir yazamaz" derler ve şiiri göndermezler. Sonunda şiiri Ankara'ya gönderme günü biter. Aradan on gün geçtikten sonra Hüseyin KURAK adlı öğretmen öğrencilerin babalarına şiirleri kimin yazdığını sorar. Durumdan şüphelenen kaynak şahıs öğretmenlere: "Yoksa şiiri göndermediniz mi? diye sorar. Onlar da: "Göndermedik" derler. Bu duruma çok sinirlenen kaynak şahıs, o üzüntüyle iki öğretmene şöyle bir ağıt söyler:

1. Aslen Develi de Gayseri ili,
Galmamış imanı şaşırılmış yolu,
Peygamber tanımaz Allah'ın gulu,
Biri Gayserili biri Suvancı.
2. İncelmiş beli de uzundur boyu,
Galmamış imanı kötüdür huyu,
Müslüman guluna gazıyor guyu,
Biri Gayserili biri Suvancı.
3. Gazdığı guyuya gendiler düşer,
Galmamış imanı ölürken şaşar,
Cehennem üsdüne sırtarır goşar,
Biri Gayserili biri Suvancı.
4. Küçük yavruları elden alannar,
El gördülük namazını gılannar,
Rakı şarap nerde onu bulannar,
Biri Gayserili biri Suvancı.
5. Âşık Ali'm öğretmeni üverim,
Bilirlerse dilim ile düverim,
Selayetim olsa burdan guvarım,
Biri Gayserili biri Suvancı.

Ali BALIKÇI

391. ÂŞIK ALİ DEMİR'İN AĞIDI

Andırın'ın Efırağzlı köyünün Sazak obasında yaşayan Âşık Ali DEMİR, genç yaşta felç olur. Etraftaki gençlere bakar bir de kendi gençliğini düşünür. Yaşadığı hayattan bunalan Âşık Ali 01. 03. 1978'de efkârlanarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Dokuz ayda geçtin kan deryasını,
Geldiğin kapusuz handan usanma,
Düşün emeğini can çaryasını,
Sakın hor görüp de benden usanma.
2. Gerçeği der isek olur hikâye,
Bilir de bilmez başka bir gâye,
Her nefes alışta bak şu emeye,
Dedi böyle çalış senden usanma.
3. Yoldaş olma kanlı kinli bayına,
Seni tuzak yapar kurar dayına,
İnkârcı olup söğme soyuna,
Damarında asil kandan usanma.
4. Koskoca tarihi kanınla yazdın,
İmparator kurdun kıtalar geçtin,
Neyinden usandın neyinden bezdin,
Bu günü görüp de dünden usanma.
5. Tenin güzel şanın güzel sen güzel,
İman güzel ahlak güzel din güzel,
Sazım güzel sözüm güzel ben güzel.
Âşık Ali derler ondan usanma.

Nuri ÇINGİL

392. KÜÇÜK MUSTAFA'NIN AĞIDI

Andırın merkezde yaşayan Küçük Mustafa'nın babası şair ruhlu bir özelliğe sahip olduğu için, Küçük Mustafa'nın üç büyük ağabeyine de şiir yazar. Küçük Mustafa dokuz yaşına geldiğinde babasına: "Babacığım üç büyük ağabeyime de şiir yazdın ama bana yazmadın, zaman gelir bir gün bana da şiir yazarsın." der. Oğlunun sitem dolu sözlerine bir cevap veremeyen baba Nuri ÇINGİL akşam yatar. Gece yarısı uyanır, küçük oğlu Mustafa'nın sözleri aklına gelir. Bir anda efkârlanan baba kağıdı eline alır ve oğluna aşağıdaki ağıdı yazar, sabah uyandıığında okuması için Küçük Mustafa'nın başucuna bırakır:

1. Çantayı takmış beline,
Kalemi almış eline,
İnciler dizmiş diline,
Küçük Mustafa'm Mustafa'm.
2. Daha küçüktür boyu.
Bilmem kime çekmiş huyu,
Sanki tam bir kabadayı,
ÇINGİL Mustafa'm Mustafa'm.
3. Anasından hiçayrılmaz,
Babasın görünce durmaz,
Kolay kolay yemek yemez.
Küçük Mustafa'm Mustafa'm.
4. Akşam erkencecik yatsın,
Sabah okuluna gitsin,
Bizlere de dua etsin,
ÇINGİL Mustafa'm Mustafa'm.
5. N'etsin Nuri ÇINGİL n'etsin,
Tutup gözlerinden öpsün,
Kızların koynunda yatsın,
Küçük Mustafa'm Mustafa'm.

Nuri ÇINGİL

393. MAHMUT ASLANTAŞ'IN AĞIDI (ŞOFÖR AĞIDI)

Andırın merkezde yaşayan Nuri ÇİNGİL'in diünürü olan Mahmut ASLANTAŞ (Mahmut Usta) şoförlük yaparak geçimini sağlamaktadır. Ancak yollarda çok hızlı araba sürdüğü için kaza yapmasından korkan kaynak şahıs, hızlı gitmesine gönliü razı olmadığı diünürü için aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Dinle beni canım kardaş,
Azraile olma yoldaş,
Sen gazına yavaş yavaş,
Bassan n' olur şoför abi.
2. Ayarlasan sen hızını,
Üzmesen karın kızını,
Etsen çeşitli nazını,
N' olur sanki şoför abi.
3. Sabrın sou selamettir,
Sürat ise malamattır,
Bu can sana emanettir,
Bilsen n' olur şoför abi.
4. Nuri ÇİNGİL bile bile,
Getirdi sözünü dile,
Sen yoluna güle güle,
Gitsen n' olur şoför abi.

Nuri ÇİNGİL

394. NURİ ÇİNGİL'İN AĞIDI (GÖÇ)

Andırın merkezde yaşayan kaynak şahısın oğullarından biri 19 Mayıs Üniversitesi'ne, diğeri Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne okumaya gider. Bir diğeri ise askere gider. Evlatlarının üçünü birden ayrılıp gitmesine çok üzülen kaynak şahıs, İş yerinde iş gücü yönünden sıkıntı yaşanırken bir de istemediği bir yerden istemediği bir haber daha gelir. Yaşadığı ortamdan ve hayattan iyice bunalan kaynak şahıs o ruh haliyle Nisan 2005'te kendi haline şöyle bir ağıt yakar:

1. Bu dünyadan göç etmeyi,
Özledim canım özledim,
Tabuda binip gitmeyi,
Özledim canım özledim.
2. Mezara girip yatmayı,
Huri kızlara bakmayı,
Cennete çadır çatmayı,
Özledim canım özledim.
3. ÇİNGİL'im ister gülmeyi,
Allah'ın kulu olmayı,
Ebedî yerin bulmayı,
Özledim canım özledim.

Nuri ÇİNGİL

3.1.1.11.3.7.2. Hanımlar Üzerine Söylenen Ağıtlar**395. AŞILAK HACCA'NIN AĞIDI**

Andırın'ın Parmaksızlar köyünde yaşayan Aşılak'ın kızı Hacca KUŞÇU'yu Andırın'ın merkezinde yaşayan Hüseyin DALOĞLU'na verirler. Damadı beğenmeyen kaynak şahıs Aşılak Hacca'ya çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Varın söylen bacısına,
Dayanılmaz acısına,
Nasıl vardın kele Hacca?
Ormaniye'nin sucusuna.
2. Varın söylen dayısına,
Hesab yetmez sayısına,
Nasıl vardın kele Hacca?
Daloğlu'nun ayısına.
3. Bakın şunun hırkasına,
Boncuk dakmış arkasına,
Nasıl vardın kele Hacca?
Daloğlu'nun soykasına.

Bedriye PARMAKSIZ

396. SÖZ TUTMAYAN KADININ AĞIDI

Bir yerde fakir bir adam varmış. Adamın hanımı dediğini hiç tutmaz yap dediğini yapmazmış. Giyinir kuşanır bol bol gezermiş. Bu duruma çok üzülen adam hanımının durumuna ağıt yakar:

1. Yörü bre yörü Anteb'in gızı,
Senin yakışın da yazınan gelir,
Gatar gatar olmuş telli durnalar,
Ördeğe garışmış bazınan gelir.
2. Dosdumun golunda altın burmalar,
Oturmuş da gaşın gözün sürmeler,
Gatar gatar olmuş telli durnalar,
Ördeğe garışmış bazınan gelir.
3. Yiyidi yiyid eden sırınan peklik,
Yiyidi kötü eden kör olsun yokluk,
Sen seni sarpa çekme gınalı keklik,
Ördeğe karışmış bazınan gelir.

Döne HÖBEK

397. KOLANCI KADININ AĞIDI

Andırın'ın Boğazören köyünde kadınlar kolan dokunmaktadır ancak kadının biri Safiye Hanımı çağırır ve o arada kolanın tezgahını söker, ipi ve yarım kolanı bahçenin ağılının içine sokar ve eve gider. Safiye Hanım gelir aralarında konuşurlar kadın tekrar tezgahı kurar ve kolan dokumaya devam eder. Bu olup bitenleri uzaktan gözetleyen Safiye Hanımın eşi Ahmet Bey olup bitenleri hanımına sorar ve o da: "Kolanın bir ipi kırılmış da onu geri ıtyamamış" der. Alaz denilen yerde kurulan kolan tezgahında olup bitenlerin aslını öğrenen kaynak şahıs, kadının beceriksizliğine üzüülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Alazda ıymış golanı,
Dokur dolanı dolanı, oy oy oy
Uluyamaz gırılanı,
İşde bu golancı bacım.
2. Golan alazda bekler,
Gelir dakgada yoklar,
Gılıcı bahçiya saklar,
İşde bu golancı bacım.
3. Gul Ahmed'im eder metin,
Vallah dakkada da koyar tek katın,
Golanı olmayan hatın,
İşde bu golancı bacım.

Ahmet GÖK

398. DUL KADININ AĞIDI

Osmaniye’de 2002’de 50 yaşında dul olduğunu söyleyen bir kadına Andırın’ın Tufan Paşa mahallesinde yaşayan Ömer YILDIZ, çok acır ve doğrudan seni götüreyim de diyemez. Fakat kadının durumuna çok üzülür ve şöyle bir ağıt yakar:

1. İnci gibi dişlerin var,
Güzel gara gaşların var,
Altmışında yaşların var,
Eyi bir gün göreceksin.
2. Poçulu bir hanım geldi,
Derd üsdüne derdler goydu,
Sabah güneş yeni doğdu,
Eyi bir gün göreceksin.
3. Dutmaz oldu elim golum,
Güzel söyler dertli dilin,
Gadirli’den geçer yolun,
Eyi bir gün göreceksin.
4. Yaylanın suyu sook akar,
Çiçekleri güzel kokar,
Isıcak belini büker,
Eyi bir gün göreceksin.
5. YILDIZ’ım der yaylıya gedek,
Son güz ayını hesap edek,
Aralık da geri gelek,
Eyi bir gün göreceksin.

Ömer YILDIZ

399. ANNELERİN AĞIDI

Andırın'dan YAYCIOĞLU Ali Ağa'nın kızı Mahire YAYCIOĞLU'nun oğlu Tayyar, ilkokulda okurken öğretmenleri Anneler Günü nedeniyle şiir isterler. O da annesine gelir söyler. Anne Mahire de yanlarından ayrılıp ebedî hayata hicret eden ve kendilerini yapayalnız bırakan fedakâr annesi aklına gelir annesinidişünür ve çok üzülür. O üzüntüyle bütün annelere aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Dokuz aydır hep anneler götürür, O doğuncak gaygısını bitirir, Altı ayı doldurunca oturur, Ona neşeyinen bakar anneler.	6. Altı yedi yaşarsa geder okula, İstikbâl ümüdü gelir akıla Yaka önnük onu sokar şekile, Ödevini yapırdannar anneler.
2. Dokuz aydır hep anneler taşıyan, Evladının sevgisiyle yaşayan, Gış gününe gece kalkıp üşüyen, Zemheride bebe veren anneler.	7. Büyüdükçe anne aklın şaşırır, İstediği yemekleri pişirir, Evlat sevgisini kalpte taşırır, Ciğerim pasesi diyen anneler,
3. Durmaz o yavrular her zaman ağlar. Uyusun der anneler ninniler söyler, Anneler oturur, hep uyur beyler, Hakkı bitmez idaaldir anneler.	8. Suç olursa anne ona darılır, Pişman olur üzüler sarılır, Ölüncüye evlad diye yorulur. Yorulduğun hissetmiyen anneler.
4. Birbuçuk yaşarsa ayaa kalkar, Evin eşyasını hem kırar döker, Başın boş bıraksan kendini yakar, Ona çok dikgathlı bakar anneler.	9. Gumarlar, oynasa içgiler içse, Gavgalar çıkarsa başa dert açsa, Bilirsiniz bunlar çok büyük suçsa, Gine avkatlığın yapar anneler.
5. İki yaş deyincek annaşır dili, İşte bu annenin neşeli gülü, Gapı açılırsa tez dutulur yolu, Koşup da getiren yine anneler.	10. Evlat deyin anne ömrün çürütür, Ki kızlar yağlarını eritir, Bütün askerleri anne üretir, Vatanın bekçisi gine anneler.

11. Gızsa gelin oğlan ise asgere,
Artık hasretlik düşdü başlara,
Beyaz düşer o simsiyah saçlara,
Hazan görür bahar görmez anneler.
12. Mekkubü gelirse okudur diner,
Biraz gecikince uyumaz inler,
Allah tez geçsin der sayılı günler,
Asgerin gününü sayan anneler.
13. Düşmanın bir de savaş çıkarsa,
İşde bu, annemi belin bükerse,
Gazi döner şehit ocak yıkarsa,
Viran bekler gara bağlar anneler.
14. Yeter artık son veriyom sözüme,
Alev düşer annelerin özüne,
İyi olsun der hem oğluna gızına,
Son nefesde yavrım diyen anneler.

Mahire YAYCIOğLU

400. SELE GİDEN FATMA'NIN AĞIDI

Andırın ile Kadirli sınırında yaşayan Bulutyaran lakaplı bir genç 17 yaşlarındayken 25 yaşındaki bir kıza âşık olur. Bulutyaran, aynı zamanda öksüzdür. Gencin anası, kızın yaşı büyük olduğu için onu almak istemez ama genç alırım der. Birgün kız Keyiş (Keşiş) Suyu'ndan karşıya geçip ıstar getirmeye gitmek ister. Bulutyaran, kıza: “Gitme hava bozuk, yağmur yağar dere taşabilir.” der. Kız dinlemez gider. Bulutyaran'ın içi rahat etmez, kızın arkasından gider kıztı izler. Bir de bakar ki sel geliyor. Oğlan, “Gelme! diye bağırır ama kız ıstarı omzuna almış derenin tam ortasından geçerken sel kıztı alır götürür. Kız ilerde bir çınarın dalından tutar, bağırmaya başlar. Oğlan gider ağacın diğer dallarından tutarak kızın yanına varır ve kıztı kurtarır. Arkasından başlar söylemeye:

1. Gaç zamandır yalvarırdım ben sana,
Etme diye etme diye sevdiğim,
Yeminner mi verdiler benim sözümü,
Dutma diye dutma diye sevdiğim.
2. Dilin söyler dudakların öğrenir,
Belden evel etekleri davranır,
Yol önünde gıvrım gıvrım gıvrandır,
Gitme diye gitme diye sevdiğim.
3. Ben mailem senin gibi dilbere,
Hele goynundaki iki narlara,
Yine bahar geldi guru yerlere,
Yatma diye yatma diye sevdiğim.

Hayrullah GURA

401. GELİNLİK HATİCE'NİN TATLI AĞIDI

Andırın merkezde yaşayan kaynak şahıs, Hatice ASLANTAŞ ile oğlunun ağız tatlısını yer. Ancak oğlanın babası olan kaynak şahıs büyük tatlıyı da yiyerek oğlunun mutluluğuna mutluluk katmak ister. Gelinlik Hatice ise liseden yeni mezun olduğu için biraz dinlenmek ister. Bu duruma çok üzülen kaynak şahıs efkârlanarak şöyle bir ağıt yakar:

1. Kış iken de ettik yazı,
Yürekte başladı sızı,
Bacımın da nazlı kızı,
Gel yiyelim şu tatlıyı.
2. Gece gündüz duramıyom,
Çok özledim varamıyom,
Sensiz hayal kuramıyom,
Gel yiyelim şu tatlıyı.
3. Ufuktaki büyük nursun,
Sen bizimsin herkes duysun,
Hakkı'mın da yüzü gülsün,
Gel yiyelim şu tatlıyı.
4. ÇİNGİL'im saydı düzledi,
Hep bu günleri gözledi,
Tatlı yemeyi özledi,
Gel yiyelim şu tatlıyı.

Nuri ÇİNGİL

402. GELİN HATİCE’NİN AĞIDI

Andırın’da yaşayan kaynak şahsın dört oğlu olur ama hiç kızı olmaz. En büyük oğluna Hatice ASLANTAŞ adlı kızı 26. 11. 2004’te istemeye gider. Kızın ailesi Hatice’ye sorar. O da kabul edince hiç kızı olmayan ve gelinini çok seven kayınbaba kızının da olmayışına efkârlanarak şöyle bir ağıt yakar:

1. Yüce Mevlâ’m senden razı,
Olsun kızım ne diyeyim,
Ömür boyu nurlu yüzün,
Gülsün kızım ne diyeyim.
2. Gökyüzündeki meleyin,
Boşa gitmesin emeğin,
Dilediğin her dileğin,
Olsun kızım ne diyeyim.
3. Hatice’dir senin adın,
Her an her an her zaman muradın,
İki cihanda da tadın,
Olsun kızım ne diyeyim.
4. Haktan yana aç ellini,
Zikir eyle hem dilini,
Nuri ÇİNGİL’in gelini,
Olsun kızım ne diyeyim.

Nuri ÇİNGİL

403. HATİCE ANNEYE SİTEM AĞIDI

Andırın merkezde yaşayan kaynak şahıs, 1974'te annesi Hatice Hanım'a çok sevdiği bir kız olduğunu söyler ve bir an önce onu istemeye gitmesini söyler. Ancak anne Hatice Hanım: "Oğlum acele etme, askerliğini yap gel, gerisini bana bırak" der. Kaynak şahıs çok ısrar etmesine rağmen annesini ikna edemez. Son çare olarak annesine: "Anne sana bir şiir yazarsam kendi kendine gidersin," der ve aşağıdaki ağıdı söyler. Söylenen ağıdı duyan anne, dayanamaz ve bir gün sonra kızı istemeye gider. Kaynak şahıs da böylece amacına ulaşır.

1. Akpınar'da neler ettin sen bana,
Bir düşman gibi davrandın ana,
İki oğlum diye sevmek isterken,
Vurunca belimi kırdın sen ana.
2. Remzi oğlum diye neler tutuyon,
Nuri ÇİNGİL'im diye iki tokat atıyon,
O damdan o damlara hopluyon,
Öldürmek mi maksadın benim anacım?
3. Yumurtalar yedin kel olsun diye,
Yetişip dünyaya gelmesin diye,
Remzi oğlum biraz büyüsün diye,
Neler yaptın bana benim anacığım.
4. Allah'ın sayesinde dünyaya geldim,
Oh yavrum deyip de bağına bastın,
Verdin memelerin sütün emzirdin,
Burnumdan getirdin benim anacığım.

Nuri ÇİNGİL

404. TELLİ HATIN'IN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Telli Hatın, Bee Pınarı yaylasındaki akrabası Lutfiye Hanımın yanına ziyarete gider. Yaylaya vardıktan sonra komşu evleri de ziyaret eder. Telli Hatın saygın birisi olduğundan herkes bir şeyler verir ve Telli Hatın'ın eli iyice dolar. Geri Lutfiye Hanımın yanına döner. Telli Hatın'ın eve iyice yaklaşmasına rağmen, ne Lutfiye Hanım ne de kızlarından biri karşılayıp da elindeki eşyalara yardım eder. Bu duruma çok kızan Telli Hatın: “Köpeğin kızları bana karşı gelmediniz size ağıt yakarım der.” ve birkaç kıta söyler. Telli Hatın'ın ağıtla taş vurmasına çok üzülen Lutfiye Hanım da aşağıdaki ağıtla cevap verir:

1. Gara Yusuf'un dağları,
Yaylacı Göğahmet ağları,
Yarin de orayı deşer,
Yetmiş Maraş'ın bağları.
2. Gara Yusuf'un dağından,
Toplamış çayı tütünü,
Yarin neriye gedicin?
Göğahmetli'nin hatını.
3. Bacısının adı Hasibe,
Ne gelse derim nasibe,
Ben sahip çıkamam anam,
Deşirib gelen hısıma.
4. Angara'da yol değniyor,
Bu dezzemin torunnarı,
Dünyayı deşirir gelir,
Garşı varmaz gelinneri.

Sariye GÖK

Bu sözleri duyan Telli Hatın, dayanamayarak ağlar ve: “Yeter sakalı b. . . kızı” der.

3.1.1.11.4. KINA TÜRKÜLERİ VE GELİN ÖVMELERİ

3.1.1.11.4.1. Kına Türküleri

405. KINA TÜRKÜSÜ - 1

Andırın'da yapılan düğünlerde gelinler gitmeye hazırlanırken, kına yakarken, damadın evine yaklaşıldığında ve gelin damadın evine girdiğinde kına türküsü ve gelin övmesi şeklinde türküler söylenmektedir:

1. Topacık topacık görünen daşlar,³⁰⁷
Babayın damının daşı deyil mi?³⁰⁸
Siyimce siyimce yağın yağmurlar,³⁰⁹
Anayın gözünün yaşı deyil mi?³¹⁰
2. Kak gelin yokarı deşir şeşini,
Ağla ağla sil gözüyün yaşını,
Gına mı gına mı yeşil gına mı ?
Ağlatmayın benim sefil anamı.
3. Samenler geldi dizildi,
Heral gınam yakıcılar,
Yeni umudum kesildi,
Beni alıb gediler.³¹¹

³⁰⁷ Ufacık ufacık görünen daşlar, Halil KÖSE, Annaşda görünen daşlar, Fatma TEMİZ,

Şu görünen topak daşlar, Ayşe TEMİZ,

³⁰⁸ Baba yurdumun daşı deyil mi? Fadime KOYUNCU, O da tarlanızın daşı diyel, mi? Halil KÖSE, Babasının damının daşı m'ola? Ayşe TEMİZ, Babamın tarlasının daşı m'ola? Fatma TEMİZ.

³⁰⁹ Siyim siyim yağın yamurlar, Fadime

(Ayten) KOYUNCU, Simir simir yağın yağmır Ayşe TEMİZ, Siimce siimce yağın yağmır, Fatma TEMİZ, Topacık topacık dökülen yaşlar, Halil KÖSE.

³¹⁰ O da gözlerinin yaşı diyel mi? Halil KÖSE, Anamın gözünün yaşı m'ola?, Fatma TEMİZ, Anasının gözünün yaşı m'ola. ? Ayşe TEMİZ.

³¹¹ 1, 2 ve 3 nolu dörtlükler Hatice KANDİL'den kayd.

4. Bir incecik yol dolanır,³¹²
 Atlar gediği dolanır,
 O da başından bulanır,³¹³
 Ana böüdür el gönenir,³¹⁴
5. Bindirirler yağız ata,³¹⁵
 Götürürler duta duta,
 Yollan beni eşim kızlar,
 Yedioluk'dan daha öte.
6. Mezleeler dutar hozak,³¹⁶
 Pürçünen yerini yazak,³¹⁷
 Gısmetim galkıyor amma,³¹⁸
 Bilmem yakın bilmem uzak.³¹⁹
7. Semenim geldi duruyor,
 Düğünümü gurucular,
 Şimdi umudum kesildi,
 Gayrı beni vericiler.
8. Gız anası gız anası,
 Hanı bunun öz anası?³²⁰
9. Hıllan kızlar hıllan kızlar,
 Ben deyim de bellen kızlar,
 Gurbet ele gedyorum,
 Üç Oluk'dan yollan kızlar.³²¹

³¹² Pınar gözünden bulanır, Ayşe TEMİZ,

³¹³ Ana besler baba böüdür, Ayşe TEMİZ

³¹⁴ Onu da eller gönenir. Ayşe TEMİZ

³¹⁵ Bindirirler ebeş ata, Hodul Emine (GÖK), Bindirirler cansız ata, Padişah ALİ TEMİZ

³¹⁶ Çam ağacı dutar hozak, Ayşe PARMAKSIZ

³¹⁷ Dibini püründen yazak , Ayşe PARMAKSIZ

³¹⁸ Bizim gısmet kakmış amma, Fatma ÇAVUŞ

³¹⁹ 6 nolu dörtlük Padişah ALİ (TEMİZ)'den kayd.

³²⁰ 7 nolu dörtlük ve 8 nolu ikilik Fatma TEMİZ'den kayd.

³²¹ 9 nolu dörtlük Döne HÖBEK'den kayd.

10. Fazla yakmayın gınamı,
Delmeyin benim sinemi,
Şu yüzüme duvak vurdular,
Çaarın gelsin anamı.
11. Gız anası gız anası,
Yansın gızıyın gınası.
12. Yengeler geldi dizildi,
Dizimin bağı çezildi,
Şöyle döndüm baktıydım,
Anamın benzi bozuldu.
13. Elimi yuduğum arklar,
Belimi verdiğim dutlar,
İşde geldim gidiyorum,
Silip süpürdücüem yurtlar.
14. Babam ekinin yetdi mi?
Gardaş mırızın artdı mı?
İşde geldim gidiyorum
El gızı keyfin yetdi mi? ³²²
15. Duz torbası duzsuz galdı,
Ağ satırı susuz galdı,
İşte gelin gidiyorum,
Böyük ev de ıssız galdı.
16. Atladım geştım Tuna'yı,
Kır ata yakın gınayı,
İşte geldim gidiyorum,
Ağlatman sefil anayı.

---

³²² 10, 11, 12, 13 ve 14 nolu dörtlükler Fatma ÇAVUŞ 'tan kayd.

17. Gardaş biderin bitdi mi?
 Babam ekmeyin artdı mı?
 İşte geldim gedyorum,
 El gızı keyfin yetdi mi?
8. Aşşığıdan göç geliyor,
 Gürültüsü geç geliyor,
 Gız anadan ayrılması,
 Ölümünden de güç geliyor.
19. Şo garşıdaa güvertiler,³²³
 Ekin daal suvanımış,
 Gız anadan ayrılması,
 Düğün değil dumanımış.³²⁴
20. Tarlaya bosdan ekerler,
 Vaatı gelince sökerler,³²⁵
 Gurbet ele giden gızın,
 Gözüne sürme çekerler.
21. Eliin gınası hamırdan mıydı?
 Gözüün sürmesi kömürden miydi?
 Gız anayın yüreyi demirden miydi?
 Sabahtan gızın gidiyor.

Safiye TEMİZ

³²³ Şu ekilen ekin m'ola, Fadime (Ayten) KOYUNCU

³²⁴ Ölüm değil yalanımış. Fadime (Ayten) KOYUNCU

³²⁵ Kivriğin enden çekeller, Döne HÖBEK

406. KINA TÜRKÜSÜ - 2

1. Başıma baalamam allar,
Boşandı duttuğum dallar,
Aalasana babam gızı,
Anam olsa durmaz aalar.
2. Dolanır gelir gelinci,
Elinde yalım gılıncı,
Böyük evin dadı gaçar,
Gız anadan ayrılıncı.
3. Gara goyun meler gelir,
Dağı daşı deler gelir,
Gurbet ele geden gızın,
Gör başına neler gelir.
4. Gara goyun etli olur,
Gavurması datlı olur,
Gurbet ele geden gızlar,
Ölmez amma dertli olur.

Ayşe PARMAKSIZ

407. KINA TÜRKÜSÜ - 3

1. Yeşil gınamı ezsinler,
Altın renkli tas içinde,
Gediyorum arkadaşlar,
Artık galbim yas içinde.
2. Tel elekden un elerim,
Kervan geldi gezelerim,
Elinizi beri verin,
Halallaşak dezzelerim.
3. Baba kızın çok muyudu?
Bir kız sana yük müyüdü?
Kör olası emmilerim,
Heç oğlunu yok muyudu?
4. Gediyorum elinizden,
Gurtuluyom dilinizden,
Yeşil başlı ördek olsam,
Su da içmem gölünüzden.
5. Don yuduğum yassı daşlar,
Kölgelendiğim kaba aaşlar,
İşte goyup gidiyorum,
Halallaşak arkadaşlar,³²⁶
6. Atladım geçdim eşiği,
Sofrada buldum gaşığı,
İşte goydum gidiyorum,
Büyük evin yakışığı.
7. Gız anası gız anası,
Başunda mumlar yanası,
İşte goydum gidiyorum
Hanı bunun öz anası.³²⁷
8. Taba'a düzülen gına,
Ben aalarım yana yana,
İşde goyub gediyorum,
Dua edib gara güne.
9. Başıma bağlamam allar,
Boşandı dutduğum dallar,
İşde goyub gediyorum,
Yarin beni kimler yollar.
10. Gız anası gız anası,
Hanı bunun öz anası,
İşde goyub gediyorum,
Ağlasana kör olası.
11. Elimi yuduğum arklar,
Arkamı verdiğim dutlar,
İşde goyub gediyorum,
Silip süpürdüğüm yurtlar.

Bedriye PARMAKSIZ

³²⁶ 5 nolu dörtlük Mustafa ERDEVİR'den kaydedilmiştir.

³²⁷ 6 ve 7 nolu dörtlükler Fadime (Ayten) KOYUNCU'dan kaydedilmiştir.

408. KINA TÜRKÜSÜ - 4

Çukurova'dan Kayseri'nin Develi ilçesine gönülsüz verilen kız çok üzülür ve kendi haline ağıt yakar. Bu ağıt Andırın'daki düğünlerde kına türküsü olarak söylenmektedir. Bu yüzden kına türküleri içinde vermeyi uygun gördük:

1. Develi'nin bayırına, At örklerler çayırına, Vermen beni Develi'ye, Ana baba hayırına.	6. Develeri heyhe bilmez,³³¹ İnsannarı selam almaz,³³² Yanalsam başımı yusam, Beliğimi ören olmaz.³³³
2. Devel'oglu'nun inadı, Keklik gafese dünedi, Vermen beni Develi'ye Elalem sizi gınadı.	7. Develeri haydan almaz, İnsannarı dilden bilmez, Vermen beni Develi'ye, Develi'ye giden gelmez.³³⁴
- Mehmet TEMİZ
3. Devel'oglu burdan geçdi,
Soğuk sularını işdi,
Gavırımış Devel'oglu,
Güzelin hasını seşdi.
4. Devec'oglu deve çeker,
Devesinin yükü şeker,
Anası dul, oğlu beker,
Vermen beni deveciye
5. Devec'oglu burdan geçdi,
Gayseriye dükgan aşdı,
Gızın güzelini seşdi,
Vermen beni deveciye.

³²⁸ Develeri haydan almaz, Hüsne ÖKSÜZ

³²⁹ Adamları selem vermez, Hüsne ÖKSÜZ

³³⁰ 4 ,5 ve 6 nolu dört. Döne HÖBEK'ten kayd.

³³¹ 7 nolu dörtlük Mustafa ERDEVİR'den kayd

409. KINA TÜRKÜSÜ - 5

1. Dolandı geldi gelinci,
Elinde yalım gılcıncı,
Heybeye goyun yemişi,
Dokunsun gına gümüşi.
2. Gız anası gız anası,
Başında mumlar yanası,
Gız gınayı yakdırmıyor,
Yok mu bunun öz anası?
3. Elimde mendilim gara,
Yüreğimin başı yara,
Amanetim bir gardeşim,
Yok annem halından bilen.
4. İnce elekde duz elerim,
Ferman geldi gezelerim,
Ben gedyom arkadaşlar
Yarın beni kimler yollar.
5. Cığıl cığıl akar sular,
Zından oldu bana daalar,
Ben gedyom arkadaşlar,
Yarın beni kimler yollar.

Fatma ÇAVUŞ

410. KINA TÜRKÜSÜ - 6

1. Anayın ataşı derede tüter,
Babayın ekini soyradan yeter,
Bir ayrılık geldi de ölümden beter,
Gız sabatdan gediyon mu? ³³²
2. Atladum geçtim eşiği,
Sufrada buldum gaşığı,
Böyük evin yakışığış
Gız sabatdan gediyon mu? ³³³
3. Atladım geçdim Tuna'yı
Ağ ele vurun gınayı,
Ağlatman sefil anayı,
Gız zabatdan gediyon mu?
4. Atladım geçdim eşiği,
Sufrada buldum gaşığı,
Böyük evin yakışığı,
Gız zabatdan gediyon mu?
5. Duz torbasın duzsuz goyan,
Böyük evi issiz goyan, ³³⁴
Anasını gızsız goyan, ³³⁵
Gız zabatdan gediyon mu?
6. Gediyorum elinizden,
Gurtulayım dilinizden,
Yeşil başlı ördek olsam,
Sular içmem gölünüzden.

Elif DALKIRAN (Foter Elif)

³³² 1 nolu dörtlük Eşe BARAKLI'dan kaydedilmiştir.

³³³ 2 nolu dörtlük Fatma ÇAVUŞ'tan kaydedilmiştir.

³³⁴ Böyük evi gızsız goyan, Eşe BARAKLI

³³⁵ Pabıcını dönderelim, Eşe BARAKLI

411. KINA TÜRKÜSÜ - 7

1. Anam benim ağlasana,
Al terkine bağlasana,
Anha geldim gediyorum,
Arkamsıra ağlasana.
2. Arkamı verdiğim duvar,
Silkip boşaltdığım çuval,
Ya ben sana n'ediyorum?
Anha geldim gediyorum.
3. Sufrada buldum gaşığı,
Atladım çıkdım eşiği,³³⁶
Böök evin yakışığı,
Aha geldim gediyorum.
4. Gerek bu gıza bir ana,
Ağlaşalım yana yana,
Zalım anan zulüm ana,
Aha geldim gediyorum.
5. Belimi verdiğim dutlar,³³⁷
Elimi yuduğum arklar,
Aha geldim gediyorum,
Silip süpürdüğüm yurtlar.
6. Çatdılar ocak daşını,
Gurdular düğün aşını,
Çaarın gelsin gardaşını,
Aha geldim gediyorum.³³⁸

³³⁶ Atladım geçdim eşiği, Ayten KOYUNCU

³³⁷ Arkamı verdiğim dutlar, Hürşide KARPUZ

³³⁸ 3, 4, 5 ve 6 nolu dört. Fatma TEMİZ'den kayd.

7. Buna da gerek bir emmi,
Ağlayacak nenni nenni,
Ya ben size n'ediyorum?
Anha geldim gedyorum.
8. Buna da gerek bir baba,
Ağlayacak oba oba,
Ya ben size n'ediyroum?
Anha geldim gedyorum.³³⁹
9. Gız anası gız anası,
Başında mumlar yanası,
Gız da yarin gedicisi,
Hani bunun öz anası?
10. Gerek bu gıza bir baba,³⁴⁰
Ağlıyalım gaba gaba,³⁴¹
Ağlasana aslan baba,
İşde gayrı gedyorum,
11. Gerek bu gıza bir bacı,
Ağlıyalım acı acı ,
Ağlasana hatın bacı,
İşde gayrı gedyorum.
12. Gerek bu gıza bir dezze,
Ağlıyalım geze geze,
Ağlasana hatın dezze,
İşde gayrı gedyorum,

³³⁹ 1, 2, 7 ve 8 nolu dört. Hurşide KARPUZ'dan kayd.

³⁴⁰ Buna da gerek bir baba, Hurşide KARPUZ

³⁴¹ Ağlayacak oba oba, Hurşide KARPUZ

13. Gedyorum elinizden,
Gurtulayım dilinizden,
Yeşil başlı ördek olsam,
Ganmam gayrı gölünüzden,

14. Atladı çıkdı eşiği,³⁴²
Sufrada galdı gaşığı,³⁴³
İşde gayrı gedyorum.
Böyük evin yakışığı,

Ummahanı Ali TEMİZ

---

³⁴² Atladı geçti eşiği, Safiye TEMİZ,
Atladım geçdim eşiği, Fadime KOYUNCU

³⁴³ Sufrada buldum gaşığı, Fatma TEMİZ

412. KINA TÜRKÜSÜ - 8

1. Çatdılar ocak daşını,
Gurdular düğün aşını,
Çağrın gelsin gardaşını,
Biz gınayı yakıcıyık.³⁴⁴

2. Sıra sıra yurt daşları,
Sırmalı yünsük gaşları,
İzin verin gardaşları,
Biz gınayı yakıcıyık.³⁴⁵

3. Sıra sıra söğütler,
Anası gızını öğütler,
İzin verin siz yiğitler,
Biz gınayı yakıcıyık.

4. Sıra sıra da sokular,³⁴⁶
Anası gızını kokular,
İzin verin siz fakılar,
Biz gınayı yakıcıyık.

Ayşe ÖKSÜZ

³⁴⁴ 1 nolu dörtlük Fatma TEMİZ'den kaydedilmiştir.

³⁴⁵ 2 nolu dörtlük Ayşe PARMAKSIZ'dan kaydedilmiştir.

³⁴⁶ Gapıda da sokular, Safiye TEMİZ

413. KINA TÜRKÜSÜ - 9

1. Aşağıdan gelen gelin alıcı,
Önüne dutallar yalın gılcı,
Biz de biliyoruz elin olucu,
Al gelin almıya geldik almıya,
Güllerin dermiye geldik dermiye

2. Galk gelin deşir şeşini,
Düşürme yazıya gözüün yaşını,
Emmiler dayılır görsün işini
Al gelin almıya geldik almıya,
Güllerin dermiye geldik dermiye

3. Çamlarının hozağı,
Dibinde olur tezeği,
Gısmet gıkıcı gıkıcı ,
Gelinimizin gezeği.

4. Anayın ataşı derede tüter.
Babayın ekini sonradan yeter,
.....
Ağlama gız ağlama eller böyl' olur.

5. Uçam gedem elinizden
Gurtulayım dilinizden.
Boynu yeşil boz ördeği,
Bem m'uçurdum gölünüzden.³⁴⁷

---

³⁴⁷ 5 nolu dörtlük Ayşe ÖKSÜZ'den kayd.

6. Annaçda arpa yoldurur,
Duvaacını yel galdırır,
Yabancıya vermen gızı,
Gaynana gelin öldürür
7. Yağmır yağar su bulanır,
Saamen gediği dolanır,
Ana besler el gönenir,
Al gelin almıya geldik,
Alıp da dönmüye geldik.³⁴⁸
8. Gına mı, gına mı yeşil gına mı?
Ağlatman benim sefil anamı,
Al gelin almıya almıya geldik,
Alıp da geri dönmiye geldik.³⁴⁹
9. Aşağıdan gelen gelin alıcı,
Önüne dutallar yalın gılıcı,
Biz de biliyoruk elin olucu,
Al gelin almıya geldik almıya,
Güllerin dermiye geldik dermiye.
10. Kak gelin deşir şeşini,
Ağlamadan sil gözüyün yaşını,
Emmi dayı bitirsinler işişi
Al gelin almıya geldik almıya,
Güllerin dermiye geldik dermiye.
Emine KABAGİL

---

³⁴⁸ 7 nolu dörtlük Hurşide KARPUZ'dan kayd.

³⁴⁹ 8 nolu dörtlük Halil KÖSE'den kayd.

414. KINA TÜRKÜSÜ - 10

1. Gapımızın önü meril,
Akar sular gürül gürül,
Sabahleyin kak da anam,
Guzum deyin bana sarıl.
2. Sıra sıra don daşları,
Ufacık yüksük gaşları,
Ben gınamı yakıcıyım,
İzin verin gardaşları.
3. Don yuduğum hemi daşlar,
Kölgelendiğim kabaaşlar,
İş de goyub gediciyim ,
Anam babam çit gardaşlar.
4. Bindiriller ebeş ata,
Dönderiller yönüm öte,
Yollan beni eşim kızlar,
Aa Oluk'dan üç gün öte.
5. Gız anası gız anası,
Söylen gelsin öz anası,
6. Garlar yağar burak Burak,
Anam beni verdin yırak,
Ağlasana hatın anam,
Büyük eve bir gız gerek.

7. Evimizin önü furma,
Furmanın dalını gırma,
Gelir sabatdan gelincim,
Çifde davıl çifde zurna.
8. Bir gız size çok muyudu?
Üsdünüze yük müyüdü?
Yıkılası köyümüzde,
Emmimoğlu yok muyudu?
9. Gız anası gız anası ,
Elinde güller yanası.
Emine GÖK (Hodul Emine)

3.1.1.11.4.2. Gelin Övme Türküleri

415. GELİN ÖVMELERİ

Andırın yöresinde gelini övmeler de kına ağıdı içerisinde gösterilmektedir. Çünkü burada geline yanlış işler yapıldığı taktirde kötü sonuçlarla karşılaşabileceği hatırlatılmaktadır:

1. Annaşda mazı gelinim, annaşda mazı,³⁵⁰
Mazının közü gelinim, mazının közü,
Gaynanan cazı gelinim, gaynanan cazı,
Sen sefa geldin gelinim, ağzın datl' olsun.
2. Ayakda cizme gelinim, ayakda cizme,³⁵¹
Ökcesin büzme gelinim, ökcesin büzme,
İzinsiz gezme gelinim, izinsiz gezme,³⁵²
Sen sefa geldin gelinim, ağzın datl' olsun.
3. Giydiğin atlas gelinim, giydiğin atlas,
İnneler batmaz gelinim, inneler batmaz,
Yalınız yatmaz gelinim, yalnız yatmaz,
Sen sefa geldin gelinim, ağzın datl' olsun.
4. Maraş'da gına gelinim, Maraş'da gına,
Okgası ona gelinim, okgası ona,
Nişanın suna gelinim, nişannın suna,
Sen sefa geldin gelinim, ağzın datl' olsun.
5. Giydiğin allar gelinim, giydiğin allar,
Tavlarda bal var gelinim, tavlarda bal var,
Ağana yalvar gelinim, ağana yalvar,
Sen sefa gelidin gelinim, ağzın datl' olsun.

³⁵⁰ Ocakda mazı gelinim, ocakda mazı, Ayşe PARMAKSIZ

³⁵¹ Geydiğin çizme gelinim, geydiğin çizme, Ayşe PARMAKSIZ

³⁵² Gonşuyu gezme gelinim gonşuyu gezme, Hurşide KARPUZ

6. Geydiğin yeşil gelinim, geydiğin yeşil,
Yörüdükce deşir gelinim, yörüdükce deşir,

.....

Sen sefa gelidin gelinim, ağzın datl' olsun

7. Geydiğin sarı gelinim, geydiğin sarı,
Sallan da yörü gelinim, Sallan da yörü,³⁵³

.....

Sen sefa gelidin gelinim, ağzın datl' olsun.

Zekiye KÖROĞLU

---

³⁵³ 5 nolu dörtlük Ayşe PARMAKSIZ'dan kaydedilmiştir.

3.1.1.11.4.3. Gelin İnerken Söylenen Karşılama Türküleri

416. GELİN İNERKEN SÖYLENEN AĞIT

Andırın'ın Çiçekli köyünden Elif DALKIRAN'ın anlattığına göre, düğünlerde gelin seçmeni, oğlan evine yaklaşıp eve girerken hem silahlar atılmakta hem de aşağıdaki ağıt söylenmektedir:

1. Kırmızı boya gelin donu hanım nenni nenni,
Bir daha böyle boyamasın hanım nenni nenni,
Selam söyle boyacıya hanım nenni nenni,
Bir daha böyle boyamasın hanım nenni nenniiii,
2. Yeşil boya hoca donu,hanım nenni nenni,
Bir daha böyle boyamasın hanım nenni nenni,
Selam söylen Boyacıya hanım nenni nenni,
Bir daha böyle boyamasın, hanım nenni nenniiii.
3. Gar' Elif'im poçaklandı, hanım nenni nenni,
Günden yüzü saçaklandı, hanım nenni nenni,
Yar garşıda giçeklendi, hanım nenni nenni,
Hanım nenni nenniiii, hanım nenni nenniiii.

Elif DALKIRAN (Foter Elif)

3.2. HAYVANLAR ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

3.2.1. Kaybolan Hayvanlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

417. CEREN'İN AĞIDI (KAYBOLAN BUZAĞI)

Andırın'ın Yeşiltepe köyünde yaşayan Ayten KOYUNCU'nun Ceren adında çok sevdiği güzel bir buzağısı vardır. Ceren birgün ortalıktan kaybolur. Ceren adlı buzağısına çok üzülen kaynak şahıs, onun arkasından şu ağıdı yakar:

1. Goyrulur mu küçük görpe,
Yaz gelir biçilir arpa,
Çok mu gördün kele Ceren,
Süt mü sağdım helke helke?
2. Akşam olur anan meler,
Abılan dizini döver,
Nerdeyisen gel Ceren'im,
(Nedeyisen çık Ceren'im)
Vallahi el bana güler.
3. Dolaştım da dağı taşı,
Gurumaz gözümün yaşı,
Nerdeyisen gel Ceren'im,
Bilemedim ben bu işi.

Fadime (Ayten) KOYUNCU

3.2.2. Satılan Hayvanlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

418. GIR BEYGİRİN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyünün Tahirli obasından Koca Tahir Mustafa'nın çok güzel bir gır beygiri vardır. Mustafa Bey, beygiri satmak zorunda kalır ve satar, fakat hem çocukları üzülür hem de kendisi. Kaynak şahıs sonunda gır beygirin yokluğuna dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gır beygirim esiyordu,
Taksileri kesiyordu,
İsmehel Bey küsüyordu,
Hanı benim gır beygirim.
2. Gır beygiri vurucular,
Ganatların gırcılar,
Bizi evden sürücüler,
Hanı benim gır beygirim.
3. Gır beygirim getdi gelmez,
Memmed küçük haldan bilmez,
Satdım deyi eve gelmez,
Hanı benim gır beygirim.
4. Gır beygirim akıyordu,
Susuz gendin yakıyordu,
Cennet gıyın bakıyordu,
Hanı benim gır beygirim.

K. T. Mustafa TEMİZ

3.2.3. Bakımsız Bırakılan Hayvanlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

419. NALSIZ KATIRLARIN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünde gezerken Karasu ile Çukurkoz arasında seyip yayılan ve ayaklarının nalsız olduğunu gören kaynak şahıs, katırlara çok acır ve onlara şu ağıdı yakar:

1. Gatır vermen Çukurgoz'a,
Nal düşürür geze geze,
Çok intizar eder size,
Mal vermeyin Çukurgoz'a
2. Çalışdırmaz etmez timar,
Boğazına geçdi semer,
Haftada bir gatır arar,
Mal vermeyin Çukurgoz'a
3. Bu sene de geldi bahar,
Ergöçen'e getdi zahar,
Mezlelerin dibi ahar,
Mal vermeyin Çukurgoz'a.
4. Gul Osman'ın deeşmez huyu,
Garasu'dan içer suyu,
Son durağı Gedikguyu,
Mal vermeyin Çukurgoz'a

Osman AKILLI

3.2.4. Çeşitli Sebeplerle Ölen veya Öldürülen Hayvanlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

420. KEDİLERİN AĞIDI

Andırın'ın Çuhadarlı köyünde yaşayan Hacı Bekir,kKedi postu ticareti yapmaktadır. Hacı Bekir özellikle çocuklara kedi gördüklerinde yakalayıp tenekenin içinde suya batırıp öldürmelerini ve gerisini kendine bırakmalarını, kedileri yüzeceğini ve kendilerine para vereceğini sıkı sıkı tembih eder. Bu duruma çok üzülen ve bunun düpedüz bir kedi, katliamı olduğunu, bu durumun tabiattaki doğal dengeyi bozduğunu gören Ekrem çok kızar ve Allah'tan kork, evleri ve tarlaları fare basdı bırak kedileri dediyseyse de Hacı Bekir'e söz dinlemez. Kedilerin acımasızca öldürülmesine çok üzülen kaynak şahıs onlara acıyarak şu ağıdı yakar:

1. Hacı baba da benim ağılı atdı,
Geldi anoyunan yatdı,
Bir kediyi beş yüz bine satdı,
Gavur m'oldun Hacı Baba?
(Zalım m'oldun Hacı Baba?)
2. Yedi yüz kediyi netdin?
Sermiyeyi nerden dutdu?,
Farelere imdad etdin,
Gavur m'oldun Hacı Baba?
(Zalim m'oldun Hacı Baba?)
3. Çuvallarda bulgur durmaz,
Fakirlerin yüzü gülmez,
Bu evler kedisiz olmaz,
Gavur m'oldun Hacı Baba?
(Zalim m'oldun Hacı Baba?)

Ekrem SAĞIR

421. TAVUKLARIN AĞIDI

Andırın'ın Parmaksızlar köyünden Hüsne Bacı'nın tavuklarını tilki yer bitirir. Hüsne Bacı'nın kocası tavukları yiyen tilkinin peşine düşer. Sonunda tilkiyi vurur, herkesin görebileceği bir yere atar. Bunu gören Bedriye Hanım ile tavukların sahibi Hüsne Bacı, yenen tavuklara çok üzülerek karşılıklı ağıt yakarlar:

Bedriye Hanım:

1. Geldim tavığın yasına,
Çıkdım bakdım yuvasına,
Hüsne bacım ağlıyor,
Habar salın gocasına.

Hüsne Bacı :

2. Horuzum dıkıl dıkıl gezer,
Tavıkları ardına dizer,
Tavıklarım yımırtlıyordu,
Elleheme deedi nazar.

Bedriye Hanım:

3. Gara Dayı Gara Dayı,
Savulsun tüüfeyiin yayı,
Atana ırahmet olsun,
Büyün gurtardın köyü.

Hüsne Bacı:

4. Ahacıka dilki posdu,
Tavıkların bana küsdü,
Hele edim ağlamıyam,
Çocukların rızgın kesdi.

Bedriye PARMAKSIZ

422. TAVUĞUN AĞIDI

Andırın'ın Bostanlı köyünde 1985'te tavuklara bulaşıcı ve öldürücü bir hastalık gelir. Tavukların hepsi hastalanır ve ölür. Tavuğuna çok üzülen kaynak şahıs sonunda dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bosdanlı'nın suyu daşdı,
Tavım da bir günde göşdü,
Kör olası derin imiş,
Milletin ocaına sışdı.
2. Tavığın keklik olası,
Ciğeri gurşun yarası,
İbiş gözü kör olası,
Ölü tavık salınır mı?
3. Tavıklarım aar hasda,
O da davarlıkda yatar,
Gadan alım tokdur bee
İlaç gönder bunu gurtar.
4. Sabahan horoz öter,
Tavım döneke yatar,
Benim tavım diye,
Kepezini eeri tutar.
5. Geder yuvasını yoklarım,
Gelir issiz inini beklerim,
Ener o tavım sağ kalırsa,
Üş dört oğluma saklarım.

Hurşide KARPUS

423. CÜCÜĞÜN AĞIDI

Andırın'ın Parmaksızlar köyünde yaşayan Ayşe Teyze'nin cücüğünü köpek ısırır ve öldürür. Bunun üzerine Ayşe Teyze küçük yavrulara çok acır ve aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ganadı var kilim gibi,
Acısı var ölüm gibi,
Ne süzülün cücüceem,
Böön geldik gelin gibi.
2. Kümbetir'in deresine,
Eli gonar sırasına,
Bir ilaccık bulamadım,
Cücüceemin yarasına.
3. Keklik punarının başı,
Yandı yüreyimin başı,
Ya niniem cücüceem,
Hepisi Allah'ın işi.

Ayşe PARMAKSIZ

424. OĞLAKLARIN AĞIDI

Andırın'ın Orcan (Alanlı) köyünden Köse Emmi denen kişi ekine girdi de yedi diye keçileri öldürür ve suya atar. Evde anasız kalan ve sürekli meleşen oğlalara çok üzülen, Köse Emmi'nin de torunu olan 17 Yaşındaki kaynak şahıs, dayanamayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Keçileri n'etdin dedem?
Emlikleri meleşiyor,
Kesip suya atmış dedem,
Oğlakları meleşiyor.
2. Dokuz yüz elli senesi,
Şimdi sana galdı nesi,
Acı acı gelir sesi,
Emlikleri meleşiyor.
3. Sırtımda geçirdim gışı,
Nasıl yaptın sen bu işi?
Biri erkek biri dişi,
Emlikleri meleşiyor.

Hacı İsmail ÖZDEMİR

425. GÖĞ KEÇİ'NİN AĞIDI

Andırın'ın Bostanlı köyünden Ahmet ASLAN aynı köyden Hurşide KARPUZ'un geçisini taşla vura vura öldürür. Göğ Keçi'sine çok üzülen kaynak şahıs dayanamayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Eeldi de daşı aldı,
Doğruldu da geçiye vurdu,
Ganadım golum gırdı,
Zalım mıydın zalım oğlan?
2. Almalı'ya varmadın mı?
Sen geçimi görmedin mi?
Zalım mıydın zalım oğlan?
Daşı alıb vurmadin mı?
3. Geçimden süfler akyor,
Yavrusu yola bakıyor,
Zalım mıydın zalım oğlan?
Yılan olmuş da sokuyor.

Hurşide KARPUZ

426. APRİL KIŞINDA ÖLEN KOYUNLARIN AĞIDI

Andırın'ın Akifiye köyünde bir koyuncu kış ayı çok kötü geçince ne yapacağını şaşırır. Ot kalmamış, saman kalmamış, kısaca yedirecek bir şey kalmamıştır. Koyuncu koyunları toplayıp Kadirli yakınlarına karsız bir yere götürmek ister. Orada bir şeyler bulunabileceğini düşünür. Sonunda koyuncu yola çıkar. Kızıloluk köyü yakınlarındaki Nalbulan denilen yere geldiğinde April Kışı denilen şiddetli bir kar ve tipi başlar. Etraf kapanır. Koyunların hepsi açlıktan ve soğuktan ölüyor. Bu acı olaya çok üzülen Göğ Ali DUMAN koyunlara aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gar ağartdı Gızılğöl'ün dağını,
Gayrı aldı şu sürünün beğini,
Akifiye gönderirdi guyrük yağını,
Andırın çarşısı pendirsiz galdı.
2. Gara eşek yitirmiş de çulunu,
Çamır çekmiş ayağının nalını,
Gar gabatmış Nalbulan'ın belini,
Andırın çarşısı pendirsiz galdı.
3. Sürünün ağası da Türk Osman Durdu,
Sürünün yanında samsunlar ürdü,
April yedisinde sürüyü gırdı,
Andırın çarşısı pendirsiz galdı.

Hacı Mustafa DUMAN

427. KOMPRÖSÖRÜ ÇEKERKEN ÖLEN CAMUZUN AĞIDI

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Meryem ELMAS ailesinin bir çift yiğit ve canlı camuzu vardır. Ormana yol yapılırken komprösörün çekilerek götürülmesi gerekmektedir. Orman şefi Meryem ELMAS'ın eşine: "Senin camuzların yiğit para verelim de şu komprösörü çek" der. Meryem ELMAS: "Hava çok sıcak camuzlar çatlar ölür ne olur verme" diye kocasını uyarır. Ama kocası camuzları verir. Camuzlar yükü çekerken sıcağa dayanamaz biri çatlar ölür. Çok sevdiği camuzlarının öldüğünü öğrenen kaynak şahıs çok üzülür ve onun arkasından şu ağıdı yakar:

1. Bacım da geldi cipinen yanıma,
Bakdı da benim garib halıma,
Ne zalımmış bunun eşi,
Ağlamadı mı yanın da?
2. Camızımın donu gara,
Ciyerimde derin yara,
Gavırmış Çokaklılar,
Camzıma bulmamış çare.
3. İşlettiyin yollar daşlı,
Ağlıyorum gözüm yaşlı,
Gınama garib gardaşım,
Her işim her yerde başlı.

Meryem ELMAS

428. BEYGİRİN AĞIDI

Andırın'da yaşayan Kasap Ökkeş birgün Helime Halasının yanına gider. Varır ki halasıgilin beygiri ölmüş ve halası hüngür hüngür ağlamakta. Kasap Ökkeş ve halası beygire karşılıklı olarak aşağıdaki ağıdı yakarlar:

Kasap Ökkeş:

1. Göl yerinin güney yüzü,
Gumarlı Hatiç gızı,
Oralara varmanız mı?
Üleşden govar sizi.

Halası:

2. Sen fıkara olmadın mı?
Bu yolları görmedin mi?
Gargaları govalayıb,
Bir sülücük almadın mı?
3. Ala var mı posdunuza,
İmam var mı dosdunuza,
Bir beygir daha alırım,
Kişnedirim üsdünüze.

Abdülkadir DEMİRKESEN

429. ALA İT'İN AĞIDI

Andırın'ın Çığsar köyünde yaşayan Güllü GÜLMEZ ailesinin çok güzel bir köpeği vardır. Köpeğin rengi de aladır. Ala İt bilinmeyen bir sebeple ölür. Çok üzülen kaynak şahıs onun arkasından şu ağıdı yakar:

1. Al'it gelir nenni nenni ,
Ürerken de lavmlı lavmlı,
Al'it gelir gannı gannı,
Pek yanarım al'it sana.
2. İnceğız'ın yalladığı,
Mor goyuna yolladığı,
Aslan gaplan bellediği,
Pek yanarım al'it sana.

Güllü GÜLMEZ

430. KAFESE KONAN YAVRU KEKLiğİN AĞIDI

Andırın'ın Canbaz köyünde yaşayan, Hacı Evcan dağda davarları yayarken bir keklik yavrusu yakalar ve eve getirip kafese koyar. Sabah olur davarları yaymaya gitmeden önce: "Hele şu kekliğime bakayım bakalım ne yapıyor. Bu gün ona dağdan çekirge toplayıp getireceğim." der. Kekliğin kafesine yaklaşır hiç kıpırtı yok. İyice yaklaşır ve yakından bakar ki çok sevinerek yakaladığı keklik ölmüş. O zaman çok üzüölür ve yavru kekliğe şu ağıdı söyler:

1. Gücücem cüp cüp eder,
Kafesciği bomboş yatar,
N'olursa ölene olur,
Hacı birin daha tutar.
2. Gücücem gum palası,
Böğründen çıkar alası,
Beş kentde gavır galası,
Gidip orıya varmadı mı?

Raziye şENSOY

3.3. MİZAHÎ AĞITLAR

3.3.1. İnsanlar Üzerine Söylenen Mizahî Ağıtlar

431. İFTİRA ATILAN SELVER ABLA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Kumarlı köyünden Türkmenoğulları ailesi, Kıyıkçı köyünden Âşık Süleyman'ın kızının birini gelin alır. Damat tarafının Selver Abla'sı olan kadın, gelini görmeye gelir ve gelini küçük düşürecek şekilde şiirle şöyle der:

Gapısında gayık bağı,
Döğme pilavı yağlı,
Gelin iyi güzel amma,
Ana tarafı dağı.

Gelinin anası söylenenleri duyunca çok canı sıkılır. Baba Süleyman ATEŞ de hanımını yanına alarak Selver Hanımın evine gider ve kızgınlığını, üzüntüsünü aşağıdaki ağıtla dile getirir:

1. Gırcıdır sözleri, Şımarık olur kızları, Cıngıloğlu'na dağı demiş, Gumarlı'nın hırsızları.	3. Olurudu arıları, Mal güderdi garıları, Abuzeroğlu'na dağı demiş, Gallinçi'nin delileri.
2. Cahan'dan su içenner, Yaylada kenger biçenner, Elli eşşeenen yaylaya göçenner, Cıngıloğlu'na dağı demiş,	4. Gumarlı'dan bir kız aldık, Elli dönüm tarla verdik, Soyka galsın kızınız, Abuzerli birbirini gırdık.

Süleyman ATEŞ

432. ARKADAŞINA HİLE YAPAN DUMAN MEHMET'İN AĞIDI

Andırın'ın Kargaçayrı köyünde yaşayan Duman Mehmet ve arkadaşı birlikte tüccarlık yaparlar. Tüccarlık iyi bir şekilde devam ederken Duman Mehmet hile yapar ve arkadaşını kandırır. Kandırılan arkadaş çok üzülür Duman Mehmet'e bir mektup yazar. Üzüntüsünü durduramayan arkadaşı bir de aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Gocamadan bükülecek bellerin, Ölmeden dudutulacak dillerin, Mezarlıkda dışda galır ellerin, Teraziyi doğru gör Duman Demmed.	6. Sıcak oluyor Adana Mersin, Eline ne geçerse sen onu yersim, Hösük Halil'e de hocam dersin, Hocanın gıymetini bil Duman Memmed.
2. Babası Ali de anası Hüsne, Dikkat et benim sözüme küsme, Dikersem olur mu orada asma? Eşgi gorukları yer Duman Memmed.	7. Şahım burada kendini över, Teraziyi her zaman kendine eyer, Nerede doğmuş nerede bööyer? Ara memleketini bul Duman Memmed.
3. Dolanır Şam'ı Haleb'i, Var mı evinin.....? ? Hileyle topladığın salebi, Yağın sualini ver Duman Memmed.	8. Meleşiyor goyun ile guzusu, Getdi m'ola bellerinin sızısı? Az mı geldi köyünüzün yazısı? Yazıyı dolan da gel Duman Memmed.
4. Bire aldığı beş gata satar, Helâl ekmeğine haramlar gatar, Eğer darılırsan zibilde yatar, Zibilin gıymetini bil Duman Memmed.	9. Âşıklar taşıyor bütün bakgalı, Yalan gonuşuyor büyük okgalı, Sana az mı geldi köylünün malı? Topla hepisini ye Duman Memmed.
5. Dumanın da daşlanıyor Çerkez'e, Şahinler vermez avını herkeze, Toplanıyor pamuk,galıyor goza. Eelen firezinde gal Duman Memmed.	10. Dağların kekliyi guşları öter, Havada turnalar hep gatar gatar, Dağları dolanır gapıda yatar, Silkin yatakdan galk Duman Memmed,

11. Camızları gatdı m'ola nahıra?
Hayvannarı goydu m'ola ahıra?
Gondu m'ola da yine bir hazıra?
Haramı helalı bil Duman Memmed.
12. Gomşuların mekeleri bişdi mi?
Aşiretler memlekete göşdü mü?
Goyunu guzuyu çoban seşdi mi?
Dağda galamarı yer Duman Memmed.
13. Elinden gelirse eyle hayırı,
Köyümüzün adı Gargaçayırı,
Haram yeeceene yesen zehiri,
Orada suali zor Duman Memmed.

Hayrullah GURA

433. VEFASIZLIĞA UĞRAYAN HİDİR AĞANIN AĞIDI

Andırın'ın Beşbucak köyünden Hıdır Ağa, Gökahmetli köyünden Seyfi Ali GÖK'ün çok samimi arkadaşıdır. 1950'li yıllarda birgün Hıdır Ağa, arkadaşı Seyfi Ali'nin yanına gelir ve arkadaşının bahçesinden domates, biber, patlıcan vb. şeyler toplayarak bir beygir yükü yük eder, atına yükler Seyfi Ali'ye de: "Ali Ağa sen de benim oraya gel. Benim karpuz tarlam var, ben de sana karpuz veririm." der. Aradan biraz zaman geçtikten sonra Seyfi Ali, atına iki çuval atar, arkadaşı Hıdır Ağa'nın yanına karpuz gider. Hıdır Ağa, Seyfi Ali'yi nazlar, tuzlar otururlar haymanın altına bir karuz kesip yerler. Seyfi Ali, Hıdır Ağa ile karpuz toplayıp yükleriz diye uzun bir süre bekler, fakat arkadaşından ses çıkmaz. Zaman biraz ilerleyince Hıdır Ağa: "Ali Ağa, bundan başka karpuz veremem, karpuz dört kişi ortağız. Kusura bakma bir karpuz yedik" der. Seyfi Ali, şaşkın ve kızgın bir şekilde atına biner ve oradan uzaklaşır. Arkadaşının bu hareketine çok üzülen ve canı sıkılan Seyfi Ali, yolda o üzüntüyle Hıdır Ağa'ya aşağıdaki ağdı söyler:

1. Tarlasının adı Topakdaş ımış,
Hıdır Ağam garpızlıkda üşümüş.
Dört ortağın malını gece daşımış,
Hakg'a nasıl sualini verecek.
2. İşerkenne hacca döner yönünü,
Garpız tarlasından dinle ününü.
Aman Allah golay alma canını,
Gööde borkü ya kimlere galacak.
3. Çifde beygiri bağı gazzıkda,
Kim demez ki bu adama yazık da.
Zengin, çoktur Anıcık'da, Gızık'da,
Adam yok ki gadir gıymet bilecek.
4. Rüşve düşer bu adamı görenner,
Bahdiyardır sohbetine erenner.
Hep toplanın emmi, dayı, yarenner,
Hıdır Ağam size garpız verecek.

Behzat GÖK

434. KÖR HASAN'IN AĞIDI

Andırın'ın Darıovası köyünden Kör Hasan denilen adama bir kadını beş altın karşılığında satarlar. Daha sonra da kadını Kör Hasan'ın elinden geri alırlar ve başka bir yere verirler. Hanımı elinden alınan Kör Hasan, kendini dolandıran vefasızları mahkemeye verir. Mahkemede üzüntüsünü ve acısını aşağıdaki ağıdı söyleyerek dile getirir:

1. Neyidi benim suçum?
Gırılısın ganadın gıçım,
Ne inek godum ne geçim,
Gariyeden sor efendim.
2. Beş altına galın kesdik,
Altı dedi onu da basdik,
Görülmez deeveye düşdik,
Şu deevemi gör efendim.
3. Göğöğlan yağa apışdırdı,
Bunlar itin bokun yerdi,
Bunlar çok terbiyesiz oldu,
Terbiyesin ver efendim.
4. Dağlardan dağlara geder,
Gördüğü bulaşığı yalar,
Aman önüne varman çalar,
Azıları gır efendim.

Osman ATEŞ

435. PALAVRACI ENİŞTENİN AĞIDI

Andırın'ın Kıyıkçı köyünde yaşayan Süleyman ATEŞ'in çok palavra atan bir eniştisi vardır. Kiloda 30- 40 kilo gelmesine rağmen ağzını açtığında muhtar, ağza (ihtiyar heyeti) köylü demeyip herkesi dövdüğünü söylemektedir. Palavracı eniştinin atmalarına daha fazla dayanamayan kaynak şahıs, enişteye aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Kilosu otuz mafya goltuğunda oturur,
On yedi asgeri var sivilleri dutar dutar getirir,
Mukdar ağza demez falakıya yatırır,
Gendi güççük lafı böök enişdemiz var bizim.
2. Çatmaamı bacak armit gımı gafası,
Çok vurulmuş bu lasdiğin havası,
Sıyrılmış cıvata bozulmuş yuvası,
Fren sarar ona benzer enişdemiz var bizim.
3. Gece gündüz barajın kenarından gelmez,
Hayat nedir insanlık nedir bilmez,
Demir düğme olmazsa elbise geymezi,
Bahriyeli enişdemiz var bizim.

Süleyman ATEŞ

436. KARGAÇAYRI KÖYÜNE YENİ SEÇİLEN HEYETİN AĞIDI

Andırın'ın Yenidemir köyünde bilinmeyen bir tarihte muhtarlık seçimi yapılır. Seçimi kazanan taraf, Könens Bıyıklı denen kişiye gelirler ve: "Seçimi kazandık bize bir şeyler söylesene," derler. Könens Bıyıklı da o anki duygularla aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Dördü ağza biri kâhya,
Boşanırsa geder dağya,
Yetişin avcılar salman bağya,
Mevlâ böyle heyet vermedi.
2. Birisi de depelerde oturur.
Gerisi de geder guru gemik getirir,
Osman Keen yaşı geçmiş ancak dört gırat götürür,
Mevlâ böyle heyet vermedi.
3. Bizim heyet goska gezer,
Köylü bundan hile sezer,
Yaşı genç arpıya ezer,
Mevlâ böyle heyet vermedi.

Hayrullah GURA

437. BAYTAR OBASINDAKİ VEFASIZ KOMŞULARIN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyü Kuşcular obasında yaşayan Ramazan KUŞCU aynı köyün Baytar obasında yapılan döğüne çağrılmaz. Buna çok üzülen kaynak şahıs obalılara ağıt yakar:

1. Parnaama takdım ellik, Kel Çavış'a verin yallık, Topallı'ya habar etmen, Eyvazlı'ya gopdu bolluk.	6. Uyuz Eşe uyuz Eşe, Arkasını vermiş daşa, Fehtahlı'da Gürsel Paşa, Sen dü'üne gelmedin mi?
2. Ummuhanı Temiz hasda, Yahnısını verin tasda, Baz Memed'e salın posda, Hınızır herif gelmemiş mi?	7. Eke Topal Keeyem eke, Ayağına vurun toka, Ala Memmed seke seke, Sen dü'üne gelmedin mi?
3. Çolak Yusuf akıl ermez işine, Ne çok bekmez bulaşdırdın dişine, Topal Kee çıkmış daşın başına, Loru gibi ötüşüne ne deyim.	8. Helva mıydı bekmez midi yediler? Topallıya haber etmen dediler, Temiz goca sana bekmez gudular, Seke seke gelişine de ne deyim
4. Bir elinde gücük gama, Çekilmişler isli dama, Gözlerini yuma yuma , Mazan Ali'm gelmemiş mi?	
5. Çok gab aldık amma bakır, Gelinin de gözleri çukur, Gıçı yasdı göde Bekir, Sen dü'üne gelmedin mi?	

Ramazan KUŞCU

438. KUMA AĞIDI

Andırın'ın Parmaksızlar köyünde yaşıyan İsmail Efendi'nin iki tane eşı vardır. İki eşle yetinmeyen İsmail Efendi Kadirli'nin Bozkuyu köyünden bir kız alır getirir. Bu olay üzerine yörenin ünlü ağıtçısı Hasibe Hatın çok üzölür ve şöyle bir ağıt yakar:

1. Bozkuyu'dan gelin geldi,
Gadirli zarkadak durdu,
İki avrad yedi çocuk,
Aman bu herif gudurdu.
2. Bozkuyu'dan gelen güzel,
Maşallah değmesin nazar,
İki avrad yedi çocuk,
Aman bu herif gudurgun gezer.

Ayşe PARMAKSIZ

439. GELİN HACCA'NIN AĞIDI

Andırın'ın Beşbucak köyünden Çavuş Hüseyin'in kızı Hacca'yı, fakir diye kimse almak istemez. Ali Kehye, kızı Camız Ahmet'e verir. Camız Ahmet yaşlı biridir. Hacca kız ise dillere destan güzelliğindedir. Emsalinden çok aşağı birine verilmesinden dolayı bu evliliğe kimse gönülden razı olmaz ve birçok kişi Hacca'nun arkasından ağıt yakar. Sofî Ali de Hacca'ya çok üzülür ve onun arkasından aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Yüksekine yağar tolu, İncelmiş Hacca'nın beli, Sebep olan Gırız Ali, O da gurban Gelin Hacca'm.	6. Evlerinin önü meke, Gelir Hacca'm seke seke, Mehli Hoca ala teke, O da gurban gelin Hacca'm.
2. Aşmadan aşdığın yere, Saç bağıın düşdüğün yere, Patad Ali Gurban olsun, Çemremip sıçtığın yere.	7. Düşünde de biter gülü, Çolak ola iki golu, Çuhadarzâde Uzun Ali, O da gurban Gelin Hacca'm.
3. Evlerinin yeri üce, İçine dıkılsan pece pece, Bostanlı'da Gazmalı Hoca, O da gurban Gelin Hacca'm.	8. Evlerinin yanı bayır, Çıkar yazılarda çayır, Kara Kee'ye belli gavır, O da gurban Gelin Hacca'm.
4. Evlerinin ardı kemar, Vumuşlar sırtına Semer, Anıcık'da Yunlu Omar, O da gurban Gelin Hacca'm.	9. Bağcılar da çalar basdık, Saar çacilerde pısdık, Duran Hoca oğlu Musduk, O da gurban Gelin Hacca'm.
5. Garogol'un yeri üce, Yanar ışıkları gece, Anıcık'da Halil Hoca, O da gurban Gelin Hacca'm.	10. Sabaanan yedirir balı, Döşetmiş oduya halı, Takedalı'da Mukdar Ali, O da gurban Gelin Hacca'm.

11. Evlerinin önu esik,
Esikden de gelir püsük,
Gook Ali'm Çakalci'ya küşük,
O da Gurban Gelin Hacca'm.
12. Evlerinin ardı gedik,
Giyerler de gırmızı edik,
Gook Ali'm yemin edik,
O da Gurban Gelin Hacca'm.
13. Âşık Ali'm yayar keklik,
Hacca'm da da çatal keklik,
Seni seven görmez yokluk,
Duymadın mı Hacca Gelin?

Durdu ÇUHADAR

440. HACI İSMAİL ÖZDEMİR'İN AĞIDI

Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyünde yaşayan Hacı İsmail ÖZDEMİR ve iki arkadaşı 16. 07. 1952'de tarlalarının kenarlarındaki fidanları keserler. O tarihlerde Andırın'da Mustafa KANADIKIRIK denilen bir hakim görev yapmaktadır. Hakim Bey ormana çok meraklı olduğu için ağaç kesenlere adeta savaş açmıştır. Tarla kenarlarındaki çaluları kesenleri bile mahkemeye vermektedir. Tarla kenarındaki fidanları kesmekten Hacı İsmail ve iki arkadaşını da mahkemeye verir. Hacı İsmail ve arkadaşları sık sık mahkemeye gider gelir. Olayın çok abartılmasından dolayı haksızlığa uğradığını düşünen kaynak şahıs çok üzülür ve 16. 7. 1953'te hakim KANADIKIRIK'a aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Dinle Hakim Beyim söylüyor dilim,
Agibet dünyada son verir ölüm,
Andırın mahkemesi oldu su yolum,
Hafta bir ifade al Hakim Beyim.

Deyince Hakim Bey güler: "Ulan çocuk aslında senin her sözüne altı ay hüküm veririm, fakat arada güldüm, gülünce iş bozuluyor," der.

2. Sen Ganadığılık'sın şerefın yüce,
Babayın ünü var da bir âlim hoca,
Yanarsın ahiretde sen gızgın saca,
Gel boşına yanma gel Hakim Beyim.

6. Orman kesenlerin yerleri bayır,
Şerefın yücedir mesleeni ayır,
Ormandan ileri milleti gayır,
İntizar alması zor Hakim Beyim.

3. Andırın halkı a hep senin dostun,
Bir çamı bir genşden görürsün üsdün,
Nice fakirlerin iflaanı kesdin,
Hak davası çetin zor Hakim Beyim.

7. Daha genç yaşında yakıldı canım,
Elim kessen çıkmaz bir damla ganım,
Aslı fındalıktır bir çeerek dönüm,
On dönümlü meşe der Hakim Beyim.

4. Sözlerim katidir söylemem yalan,
Kati boş çıkmaz da dayrana gelen,
Uz durub surete yüzüme gülen,
Ağlaşır elinden el Hakim Beyim.

8. Özdemir bunları yazar da söyler,
Hükümünü giyirse ölümü neyler,
Sizin aslınız da bey oğlu beyler,
Elini vicdanına goy Hakim Beyim.

Hacı İsmail ÖZDEMİR

5. Mahşer günü alayıklar darılır,
Herkes etdiğinden bir bir sorulur,
Hak adildir mahkemesi gurulur,
Dosyaları yanına al Hakim Beyim.

Hacı İsmail ÖZDEMİR, bu ağıdı sayesinde kendisi ceza almaktan kılıpayı kurtulur, ama suç arkadaşları dokuzar ay hapis yatarlar.

441. SAHTEKARLIK YAPAN ORMANCININ AĞIDI

Andırın'ın Beşbucak köyünden birkaç kişi, köylüleri olan Kabalcıoğlu adlı kişi ev yaptırırken köyü gezen ormancıyı şef diye tanıtarak Kabalcıoğlu'na iyi bir keçi kestirirler ve yerler, içerler. Giderken de güllüşürler. Bunun üzerine Kabalcıoğlu durumdan şüphelenerek neler olduğunu sorar. Olayın aşını öğrenince çok üzülür ve canı sıkılan Kabalcıoğlu ormancıya şu ağıdı yakar:

1. Fısıf fısıf yeller eser,
İşde geldi yağmurumuz,
Tısıf tısıf çarık geyer,
Gebenniymiş memurumuz.
2. Hele de durun azıcık,
Garagolumuz Anıcık,
Efendimi heç söyletmez,
Boynu guru Mustafacık.
(Boku guru Mustafacık)
3. Hobu deli gönül hobu,
At üstünde gelir zobu,
Efendimi bilmiyordum,
Boynun kertmiş gazan gabı.

Ömer BOZKURT

442. DAYAK YİYEN BEDRİYE’NİN AĞIDI

Andırın’ın Parmaksızlar köyünden Kestir Eşe’nin ekinine inekler girer. Bedriye’nin annesi gider inekleri ekinden çıkarır ve getirirken ekinin sahibi Kestir Eşe, arkadan yetişir ve yaşı küçük olan Bedriye’yi yere yatırır, sırtına birkaç çubuk vurur. Ondan sonra canı yanan kız çocuğu ağlayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Vakdı geldi göçemiyom,
So’uk sular içemiyom,
Eşe de geldi ulaşdı,
Önüm yokuş geçamiyom.
2. İki hoplar bir sıçırar,
Dağdaa sürüyü eve toplar,
Kimsiye bişey demem amma,
İnşallah da Eşe hortlar.
3. Çiğitden de göö gözü,
Cehennemden azgın yüzü,
Cehennemden çıkmıyasın,
Deli de döyüsün gızı.
4. Eşe gelir eşinerek,
Ben ağlarım düşünerek,
Kesdir Eşe davar güder,
Bitli saçın gaşınarak.

Bedriye PARMAKSIZ

443. CİMRİLİK YAPAN KİR ALI'NİN KIZI EŞE'NİN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Döne EKİCİ (GÖK), ailesiyle birlikte ilkbaharda See Yaylası'na yaylamaya çıkar. Aynı yere Maraş'ın ünlü ağaları da yaylaya gelir. Ağalardan birinin Eşe adında güzel bir kızı vardır ve Döne Hanım'a taş vurarak: "Sen bu adamla ne diye evlendin." der. Döne hanım kızar ama henüz iki aylık gelindir ve ağanın kızı olduğu için saygı göstererek karşılık vermez. Başka bir ağanın (Öküşler'in) kızı Döne Hanuma seslenerek: "Ağanın kızı Eşe az önce bir sahan tas yağtı, pekmezi götürdü. Şimdi onu asıda etti, varın da beraber yiyin." der. Döne Hanım ve arkadaşları toplanıp ağanın evine varırlar. Ağanın kızı Eşe asıda bulambacını yapmış kenara koymuştur. Az sonra bir kadın daha gelir. Sohbet bir hayli uzar aradan bir saat geçer bulambaç iyice soğur. Canları çeker ama Eşe getirip de ikram etmez. Sohbet biter dağılırlar. Ağanın kızı Eşe'nin yaptığı bu cimrilik, Döne Hanım'ın çok zoruna gider, koskoca ağanın kızı bunu nasıl yapar diye üzülür ve o üzüntüyle ağanın kızına şu ağıdı yakar:

1. Çalımı benzer hatına, Tavayı çalar götüne, Gız babana Aa deler, Biz de geldiydik metine.	3. Gız babana Aa deler, Ganı dağı alır satın, Bir gaşık da bize versen, Sanki besliyön mu yetim?
2. Tuluk tuluk var bekmezi, Sıra sıra yatmıyor mu? Bir gaşık da bize versen, Galanı sana yetmiyor mu?	4. O bekmezi ben de aldım, Babayın metine geldim, Ne şapaz galdırdın tavıya, Aptal geliyor mu sandın?
	5. Gız sen bir ağanın gızısın, Datlı narların nuzusun, Ağaya gurban ederim, Sen bir aptalın gızısın.

Döne EKİCİ

444. KIZ EMİNE’NİN AĞIDI

Andırın’ın Kuzgun köyünde yaşayan Âşık Bekir KARALAR, gençliğinde tüccarlık yapmakta köylerden hayvan alıp satarak geçimini sağlamaktadır. Yine bir gün şubat ayı içinde komşu köylerden birine gider. Köyün girişinde ve biraz kenarında bir eve yönelir. Evin önünde bir kız dut ağacının dibinde ağaca belini vermiş, ayaklarını uzatmış, radyoyu da yanına almış, bileklerini dirseklerine kadar çemremiş radyo dinlemektedir. Âşık Bekir, elindeki şemsiyeyi taşlara vurarak yaklaşır ki kız duysun da kendini toparlasın diye. Âşık Bekir iki üç metre kala durur ve: “Bacı bu ev sahipleri nerde?” diye sorar. Kız alttan yukarı bir bakar: “Ne yapacaksın ev sahibini?” der. Âşık Bekir: “Sordum” der. Aslında vakit öğle vaktidir, hem inek dana sormak hem de erkek varsa sohbet etmek ister. Kız tekrar sert bir şekilde bir bakar ve : “Sen konuşmasını bilemedin” der. Âşık Bekir: “Bre anam nen konuşmasını bildim.” der. Kız : “Hayır sen konuşmasını bilemedin, sen git konuşmasını öğren de gel.” der. Âşık Bekir fazla bir şey diyemez ve: “Kızım ben böyle senin gibi dağda büyümüş, insan görmemiş ayıya, ilk defa rast geldim, terbiyesiz ahlâksız, ne bu senin durumun?” der ve bakar ki evde kimse yok, kendi kendine: “Şer kadın şerridir Âşık Bekir, sen buradan uzaklaş ileri doğru ipini uzat” der. Biraz ileri yürür ve köyün bakkalına varır. Bakkalcı hâl hatır sorduktan sonra: “Âşık Bekir noldu suratın asık duruyor” der. Âşık Bekir: “Amca şu evdeki kız mı gelin mi? Bana konuşmasını bilmiyorsun dedi. Bana da Âşık Bekir derlerse ona intizarlı iki ağıt söylerim ki onu satılmaz hâle getiririm.” der. Bakkalcı: “Âşık Bekir ününü duyuyoruz ama henüz sesini duymadık, burada söyle de biz de dinleyelim.” der. Âşık Bekir kızın adını, ana babasının kim olduğunu öğrendikten sonra elindeki şemsiyesini dizinin üstüne saz niyetine çeker, dışından vurdukça bezin içindeki teller zangır zangır titreyerek dile gelir. Âşık Bekir o duygularla aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Sevdenin ateşi düşmüş başına, bunun başına,
Bana fırsat çekme güzel boşuna,
Uyuz oluk donuz gimi gaşına,
Sürüne de ölmiyesin Emine, gavır Emine.

2. Heç görgü terbiye yokdur özünde, bunun özünde,
Şer bela kokuyor iki gözünde,
Yılcıklar çıksın ayağında dizinde,
Sürüne de ölmiyesin Emine, gavır Emine.
3. Ben bilirim gonuşmayı, Ben bilirim gonuşmayı,
Çok severim uğraşmayı,
Mahallede dolaşmayı,
Öğrenginsin gız Emine, sen Emine.
4. Âşık Bekir eder meti, Âşık Bekir eder meti,
Sordum İsmail'in iti,
Donuz gimi yağlı eti,
Para etmez gız Emine, bu Emine.

Âşık Bekir KARALAR

3.3.2. Hayvanlar Üzerine Söylenen Mizahî Ağıtlar

445. KARA TAVUK'UN AĞIDI

Andırın'ın Boğazören köyünden Ahmet GÖK'ün çok sevdiği Kara Tavuk bir gün aniden ortadan kaybolur. Çok ararlar ama bulamazlar. Kara Tavuk'a çok üzülen kaynak şahıs onun arkasından şu ağıdı yakar:

1. Gomsulardan dosluk olmaz,
Gelip hatırını sormaz,
Çok arıyom bulamıyom,
Kimse bana Tavık vermez.
2. Dokturlara götürürdüm,
Gece demez yetirirdim,
Bulsaydım tavık seni,
Başbakana bildirirdim.
3. Hasdanede yatırırdım,
Filmini aldırırdım,
Bilseydim tavık seni,
Başbakana bildirirdim.
4. Yaşı da iki yaşında,
Horozlar döner peşinde,
Gadanı alam Gara Tavık,
Bu günde gördüm düşümde.
5. Gul Ahmed'im n'olur halım?
Bülbül olmuş şakır dilim,
Mekenin de cennet olsun,
Hepimize vardır ölüm.

Ahmet GÖK

446. TAVUĞUN AĞIDI

Andırın'ın Efirağızlı köyünün Sazak obasında yaşayan Âşık Ali DEMİR,1970'te komşu köy olan Torun(Katsal)'a düğüne gider. Köye vardığında arkadaşlarına bir tavuk yemek istediğini söyler. Arkadaşları da bir tavuk hırsızlar ve ateşe koyarlar. Ne var ki ateşe koydukları tavuk bir türlü pişmek bilmez, geciktikçe gecikir. Sonunda herkes dağıldıktan sonra tavuğu arkadaşlarıyla yiyen Âşık Ali'ye tavuğu sorarlar. Âşık Ali de zaten dolmuştur, canı sıkılmıştır. O duygularla tavuğa şöyle bir ağıt yakar:

1. Dinleyin Beyler inadı, Yandı tavuğun kanadı, Zalim imiş kara tavuk, Çömçe sapına dünedi.	6. Yandı hiç kalmadı surat, Gık deyince dedim marat, Arpacı Halil'le Murat, Afiyetle içmedin mi?
2. Taşlı Kastallı'nın yolu, Uzun çömçelerin kolu, Sana derim Kara Veli, Tavuk düştü yemedin mi?	7. Kız bacısı Haçca KÜSEN, Bulunmaz tavuğu kesen, Tekkulak'ın oğlu Hasan, Tavuk bişti yemedin mi?
3. Aşçılar geldi gece, Beni dinle Arif Hoca, Sen baştaydın İbili Hoca, Tavuk düştü görmedin mi?	8. Duydunuz mu ağlar onu? Kurudu tavığın gönü. Kastallı'nın malı künü, Tavuk sıçtı yemedin mi?
4. Kokar kümesliğin boku, Sardı içeriyi koku, Sana derim lomen fakı, Tavuk sıçtı yemedin mi?	9. Şimdi aşçılar ne yapar? Aldı sarı tavuk siper, Kastal kodamanı Çapar, Boklu sulu yemedin mi?
5. Verilen bu size yemmi, Dolaşır ortada Ümmü, Hey demirci Memidik Emmi, Tavuk düştü yemedin mi?	10. Doymaz Kastallı'nın acı, Tavuk tünek sındı sacı, He seni unuttuk İbili Bacı, Tavuk düştü görmedin mi?

11. Ağlar aman bilmez sabı,
Ne çok kızar buna Nebi,
Aşçı başı Emine Bibi,
Tavuk düştü görmedin mi?

12. Âşık Ali'm destan satma,
Sırını dışarı atma,
Kız anası Kara Fatma,
Sen bu işi duymadın mı?

Nuri ÇINGİL

447. KAYBOLAN HORUZUN AĞIDI

Andırın'ın Kargaçayrı köyünden Hayrullah GURA'nın annesinin horozunu komşularının gençleri habersizden kesip yerler. Bir iki gün sonra horozun yokluğu anlaşılır. Hayrullah, horozun akıbetini öğrenir, fakat annesine söyleyemez. Annesi, her gün horozu sormaya başlar. En sonunda annesinin üzüntülü haline ve ısrarlı arayışına dayanamayan kaynak şahıs, çok üzümlere horoza şöyle bir ağıt yakar:

1. Anamın da ayağı topal, Horuz gezer hopal hopal, Sana derim Tahsin TOPAL, Horuz yitdi görmedin mi?	6. Gurban kessem verrim payı, Sen bilirsin böyle köyü, Sana derim Arz'oglu Dayı, Horuz yitdi görmedin mi?
2. İnek satar benli benli, Guluncu düşünden enni, Sana derim Cemal Emmi, Horuz yitdi görmedin mi?	7. Bize zaten her gün bayram, Yoğurtlardan çıkar ayran, Sana derim Süllüğ Ayran, Horuz yitdi görmedin mi?
3. Horuz ala besde besde, Garı yaşlı gelin hasda, Sana derim Seyfedin Usda, Horuz yitdi görmedin mi?	8. Yasdadır garı yadsa, Yumurtadan olur pasda, Sana derim Saim Usda, Horuz yitdi görmedin mi?
4. Köşürgeli gider bağa, Horuz çekilir mi dağa? Sana derim Mehmet Ağa, Horuz yitdi görmedin mi?	9. Yaz gelirse uçar arı, Deyil her yiğidin kârı, Sana derim Yeter Garı, Horuz yitdi görmedin mi?
5. Yük getirir çeke çeke, Gonuşuyor eke eke, Sana derim Yaşar MEKE, Horuz yitdi görmedin mi?	10. Garımın da boyu gısa, Horuz gezer pısa pısa, Sana derim Terzi Musa, Horuz yitdi görmedin mi?

11. Düşünüyor acı acı,
Kaldır ateşdeki sacı,
Sana derim Sultan Bacı,
Horuz yitdi görmedin mi?

12. Garının dizleri sızı,
Del'eyledi bütün bizi,
Sana derim Tosun gızı,
Horuz yitdi görmedin mi?

13. Ya gündüzdür ya da gece,
Okutuyor hece hece,
Sana derim Cesur Hoca,
Horuz yitdi görmedin mi?

14. Yasdadır da köylü yasda,
Yem verirdik küçük tasda,
Sana derim Cafer Usda,
Horuz yitdi görmedin mi?

15. Yedi olan mısırı,
Varsa affeyle köyün kusuru,
Sana derim Hösük Basiri,
Horuz yitdi görmedin mi?

16. Böyle neden oldu acerb?
Yiyenler etsinler hicab,
Sana derim Şihın Receb,
Horuz yitdi görmedin mi?

17. Ara gardaş sen de ara,
Dayanılmaz oldu ahu zarı,
Sana derim Bİlal GURA,
Horuz yitdi görmedin mi?

18. Yaşa Hayrullah yaşa,
Sürsek gitmez daşa,
Sana derim Ali Paşa,
Horuz yitdi görmedin mi?

Hayrullah GURA

448. DEĞÜLÜŞ'ÜN AĞIDI

Andırın'ın Alınoluk köyünden Kerim Çavuş, sabanla çift sürmek için Orçan köyünden bir öküz alır ve adını Degülüş vurur. Ancak Degülüş çift sürmeye pek yanaşmaz üstüne bir de Kara Selim'in ekin tarlasına girer ve bir hayli zarar verir. Ekin tarlasından kaçarken Döndü Bacı adlı kadın Değülüş'ü yakalar. Sürekli çift sürmekten burnu yanan Değülüş'e çok üzülen Veli Dayı adlı kişi Değülüş'ün ağzıyla (öküz söylüyormuş gibi) ve kendisi karşılıklı olarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Degülüş:

1. Döndü Bacı Döndü Bacı
Geliyor zopanın ucu,
Göğ otlar can ilacı,
Goyur beni Döndü Bacı.³⁵⁴
2. Degülüş'üm Degülüş'üm,³⁵⁵
Nezl'oldu ağrıyor başım,
Kerim Çavış çift sürerse,
Çok perişan benim işim.
3. Büelek gelir ürkerim,³⁵⁶
Asılı daşa sarkarım,³⁵⁷
Gara Selim'den gorkarım,
Düver beni Döndü Bacı.³⁵⁸

Veli Dayı:

4. Degülüşüm Degülüşüm,
Dayıcık seni satıcı,
Ken ediyor Gara Selim,
Öldürüb hapis yatıcı.

Degülüş:

5. Tüyüm sarı tüyüm sarı,
Ağrıyor mesesin yeri,
Ah Orçan'a varamıdı,
Ölsem de deenemem geri.

Döndü Bacı'ya seslenir:

6. Öküze gasıl veriyom diye,
Boşuna masal okuma,
Çıkdım Gırlar'ın yasına,
Dünya yıkılsa s...

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

³⁵⁴ 1 nolu dördlük İsmail İNEKÇİ'den kayd.
³⁵⁵ Dugulüş'üm Dugulüş'üm, İsmail İNEKÇİ
³⁵⁶ Böölek görür ürkerim, İsmail İNEKÇİ
³⁵⁷ Gıran Gışlası'na çıkarım, İsmail İNEKÇİ
³⁵⁸ Goyur beni Döndü Bacı. İsmail İNEKÇİ

449. ÇİFT SÜRMEYEN ÖKÜZLERİN AĞIDI

Kahraman Maraş'ın Yüksekayla köyünden Osman AKILLI 1974'te Köşürge köyünden bir çift öküz alır. Osman Bey tarlayı sürmek için öküzleri boyunduruğa koşar. Fakat öküzlerle bir türlü düzen sağlayamaz. Öküzlerin biri sağa biri sola çekerek iş yapmak istemezler. Osman Bey çok uğraşır ama bir türlü başarılı olamaz. Sevinci kısa süren Osman Bey çok üzülerek oturur sabanın yanına ve iş yapmayan öküzlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ah bizim öküz çift sürmüyor,
Boynu galın boynuzlu haa!
Günde gösderiyor gövde,
Gaşınıyor uyuzlu haa!
2. Biri gara biri sarı,
Cehennemdir mutlak yeri,
Sola çeker daim kârı,
Saban gırrar titizli haa!
3. Biri Avrupa'dan geldi,
Biri ciyerimi deldi,
Çifçi etdiğini buldu,
İkisi de kütüzlü haa!
4. Büküldü çifçinin beli,
Anlaşılmaz söyler dili,
İğdiş etdik çıkmaz dölü,
Buynuzları yaldızlı haa!
5. Gul Osman'ım vakıt yakın,
Daimâ dosdundan sakın,
Tarihleri eyi bakın,
Atlısın birez daha dutun.

Osman AKILLI

450. SARI ÇEKİRGENİN AĞIDI

Andırın'ın Boztopraklı köyünde 1970'li yıllarda halkın Sarı karınca dediği sarı renkli çekirgeler gelir ve köylünün tarlasında, bahçesinde neyi varsa hepsini silip süpürür. Her şeyini kaybeden köylülerden biri sarı çekirgeye aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Çekirge geldi de düşdü yazıya,
Ot gumadı goyun ile guzuya,
Arpa buğday senin olsun deeme mazıya,
Dinimin düşmanı sarı çekirge. .
2. Karınca geldi de bilmez amanı,
Aman garılar da vermen tumanı,
Yedi başağı da galdı samanı,
Dinimin düşmanı sarı garınça.

İsmail İNEKÇİ

451. CİNS HOROZUN AĞIDI

Andırın'da yaşayan Deli Ökkeş'in cins bir horozu vardır ve bu horoz bir gün aniden ölüür. Deli Ökkeş çok sevdiği horozunu kucığına alır. Ağlayarak bir beze sarar. Tam bu sırada halası Helime Hanım gelir ve yeğeninin ağladığını görür. Çok sevdiği yeğeninin ağlamasına dayanamayan Helime Hanım aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Bunu sıkıyeci görmedi mi?

Gelip inne vurmadı mı?

Ne ağlıyon bibimoğlu,

Damızlığın galmadı mı?

2. Gadirli'nin yolu yırak,

Şimdi sehеп burda gerek,

Basmadan kefinnik olmaz,

Bunu gadifiye sarak.

Abdülkadir DEMİRKESEN

Sonunda horozu güzelce sarıp gömerler.

3.3.3. Diğer Varlıklar Üzerine Söylenen Mizahî Ağıtlar

452. KANADA KAVAĞI'NIN AĞIDI

Andırın'ın her tarafında en çok dikilen ağaç olma özelliğine sahip olan Kanada Kavağı, kısa bir zaman sonra bu özelliğini koruyamaz. Çünkü ilçede kanser vakaları giderek artış göstermiş, doktorların yapmış olduğu araştırmalar sonucunda bu artışa Kanada Kavağı'nın neden olduğu ortaya çıkmıştır. Doktorlar Kaymakamlıkla işbirliği yaparak kavakların bir an önce kesilmesini muhtarlar aracılığıyla herkese haber veririr. Bundan sonra da yerleşim yerlerinden en az beş kilometre uzağa dikilmesini isterler. Aslında Kanada Kavağı'nın zararları bununla da kalmaz: Küçük dereleri, pınarları kurutur ve su borularına zarar verir. Bahçe kenarlarına dikilenler mahsülün verimini bir hayli düşürür. Kanada Kavağı'nın yaptığı bu tahribattan çok canı yanan kaynak şahıs daha fazla dayanamamaya 01. 07. 2000'de aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Hayır sever biri alıp gelince, Bahçeye tarlaya saldırdın kavak, Belleyip budayıp suyun verince, Kudurdun sevinçten çıldırdın kavak.	5. Odundan ucuzdur odunu olmaz, Tahtası şaptası hiç doğru durmaz, Satarsın tüccara paranı vermez, Hesabı kitabı sildirdin kavak.
2. Çok geçmeden bildik sende maraz var, İnatçı kafada dert var araz var, Kiminin içinde kin var garez var, Bizi bölük bölük böldürdün kavak.	6. Gölgesi yaramaz, meyvesi yoktur, Zararı ziyarı gayette çoktur, Velhasıl bu meret bombala b...tur, Ağzımıza kem söz doldurdun kavak.
3. Düşündük taşındık işin hep zarar, Ev dibine diken oynuyor kumar, Bunun yaprağında binbir zehir var, Bilmeyen cahile bildirdin kavak.	7. Sobaya atarsın tıslar yanmaz, Pınarlar kurutur gene de kanmaz, Avarlık yaparsın altında onmaz, Bahçayı bostanı kaldırdın kavak.
4. Ayırık geliç bile dibinde bitmez, Dalında kargadan başka kuş ötmez, Aşı yapak dedik hiç aşı tutmaz, Bizi yelim yelim yeldirdin kavak.	8. Haram etti bize baharı yazı, Savrulur zehirli çiçeği tozu, Bu bir ağaç değil iblisin kozu, Yaylacı dostları çeldirdin kavak.

9. Sisli puslu hava buna yarıyor,
Bör böcük yemiyor burun kırıyor,
Beddualı için için çürüyor,
Hakkında çok bilgi aldırın kavak,

10. Gözardı bataklık, ot bitmez yerler,
Dikin boş kalmasın ıssız dereler,
Bilen bilmeyen debir ağaç beller,
İnce fikirlere daldırın kavak.

11. Kanser, astım hastalığı getirdin,
Turp gibi gençleri yere yatırdın,
İhtiyarlık devremizi bitirdin,
Al al yanakları soldurdun kavak.

12. Bir yanım ormancı yeşile dostum,
Ağaçlar içinde kavağa küstüm,
Bahçemde olanın hepsini kestim,
Işgınların bir bir yoldurdun kavak.

13. Bu kavak herkesi yandırdı yaktı,
Kel etti genç yaşta saçını döktü,
Sağlık kurulundan bir karar çıktı.
Sonunda doğruyu buldurdun kavak.

14. Pürçüğü düşünce kiri çıkmıyor,
Kimse artık pis yüzüne bakmıyor,
Heves eden hiç yok kimse dikmiyor,
Şimdi sevmeyeni güldürdün kavak.

15. Yamandır hemşerim bu kavak yaman,
Başka yeşilliğe vermiyor aman,
Dönerse bu millet sana o zaman,
Âşık Süleyman'ı öldürdün kavak.

Âşık Süleyman PERT

453. TARHANANIN AĞIDI

Andırın'ın Torlar köyünde genellikle sonbahar ayında tarhana yapılır. Torlar köyünün Kuşçular obasında yaşayan Ramazan KUŞÇU'nun hanımı Döne Hatın, Ramazan Bey'e: "Sen bugün oğlakları gütmeye git ben tarhana yapacağım." der. Ramazan Bey de kabul eder. Ramazan Bey eve gelir bakar ki tarhana yapılmamış. Hanımına niye yapmadığını sorar. O da: "Kazan boş değilmiş, komşunun hanımları, bizinkiler kurusun sonra seninkini yaparız dediler." der. Ramazan Bey kızar: "Yahu hanım bak yağmur yağar sen bu tarhanayı ıslatırsın." der. Aradan iki gün geçer Ramazan Bey'in eşi tarhanayı yapar, bir gün sonra tarhanayı sermeye başlar. Aynı gün tarhana yapıp seren komşusu gelir ve: "Komşu önce benimkini serelim ondan sonra seninkini sereriz." der. Bu arada hava bulutlanmaya ve gök gülemeye başlar. Neyse komşunun tarhanasını sererler. Ramazan Bey'in eşi ikindinleyin tarhanayı sermeye başlar. Yardım ettiği komşusu da gelmez. Akşama doğru yağmur yağmaya başlar. Döne Hatın telaşlanır. Gider tarhananın başına öte beri sarmaya çalışır ama tarhana yağ olduğu için hamur gibi olur. Oğlakları güdüp eve gelen Ramazan Bey tarhananın ıslanmasına hem kızar hem de üzülürek tarhananın arkasından şu ağıdı yakar:

1. Görmedin mi Garüce'nin başını?
Isladın mı tarhananın aşını?
Şimdi gırarım otuz iki dişini
Şu zopayı elime ver Döne Hatın.
2. Yağmur dutdu Garüce'nin başına,
Çok garişdın şu Allah'ın işine,
Döne Hatın heç çalışma boşuna,
Onu ineklere ver Döne Hatın.
3. İşini yap da gahir etme feleğe,
Felek neylesin de seninin gimi salağa,
Heç inanma Ayşa'yınan Meleğ'e,
Onların çelmesi zor Döne Hatın.

Ramazan KUŞÇU

454. KAYIP TÜFEĞİN AĞIDI

Andırın'da yaşayan Süleyman PERT, 17 Mayıs 2000'de avlanılması yasaklı beş tane karatavuk kuşuyla yakalanır. Jandarma tüfeğe el koyar ve Süleyman Bey'i mahkemeye verir. Canından çok sevdiği tüfeğini kaybeden kaynak şahıs tüfegine çok üzülür ve acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Kahya "sırttan" dedi indim kıyıya,
Mermim çoktu gelmez idi sayıya,
Tüfeğim düşürdüm dipsiz kuyuya,
Avcı gardaş, tüfeğimi gördün mü?
2. Aklıma gelmezdi bilmeden gitti
Bir tavşan dersi delmeden gitti.
Kırlıydı tüfeğim simeden gitti.
Ziraatçı, tüfeğimi gördün mü?
3. Hüzünlüdür bu ilanın yazarı,
Unutmuşum çarşambayı pazarı,
Yıktı bizi el âlemin nazarı,
Güdük Musto, tüfeğimi gördün mü?
4. Tüfeğime bebek gibi bakardım,
Gözümün ırdığı yere sıkardım,
Şahidim var toplamaktan bıkardım,
Çağşakl'oluk, tüfeğimi gördün mü?
5. Kırk elli milyona ruhsatın aldım,
Bir derin hülyanın içine daldım,
Meskun mahallerde hiç kullanmazdım,
Kara Hoca, tüfeğimi gördün mü?
6. Elinde beslerdi atmaca yılan.
Nedir bu sefilin başına gelen.
Hayatta söylemez bir dirhem yalan.
Fazlı Gadir, tüfeğimi gördün mü?
7. Kızım Ayşe,Hürü halımdan bilmez,
Münevver'le Ekrem göz yaşım silmez,
Cengiz Maraş'tadır hiç beri gelmez,
Yakup guzum, tüfeğimi gördün mü?
8. Ne genç,ne ihtiyar,ortadır yaşı,
Marangoz mesleği,incedir işi,
Çamlarda ötüyor gosgoğuk kuşu,
Osman Usta, tüfeğimi gördün mü?
9. Kürtüllü muhtarı dostum sırdaşım,
Âşık Ahmet, Âşık Mehmet gardaşım,
Çimil Hösüyün de eski yoldaşım,
Kerem Ali, tüfeğimi gördün mü?
10. Takip eder agustosı mayısı,
Sarımsak'ta belli keklik sayısı,
Kollar zamanını onun dayısı,
Tavil Ahmet, tüfeğimi gördün mü?
11. Karaböcük kurşun yemiş soluyor,
Barak gelmiş cemkiriyor dalıyor,
Avcı kimdir? O'nu bilen biliyor,
Gara Memmet, tüfeğimi gördün mü?
12. Dayımın oğludur Kel Ali Mehmet,
Keçik Ali komşumuzdur nihayet,
Sorun, soruşturun sizlere zahmet,
Bekir yiğen, tüfeğimi gördün mü?

13. Palavra atmazsın güzel vurursun,
Gözlüğün takınca iyi görürsün,
Yıllarca avlandık o'nu bilirsin,
Bankacı Osman, tüfeğimi gördün mü?

14. Eğreltide dutta güzel kav olur,
Tüfegim görenler hemen tav olur,
Kesik yaylasında büyük av olur.
Basri Usta, tüfeğimi gördün mü?

15. Uçanı kaçanı atar düşürür,
Tanımayanların aklın şaşırır,
Bildircini düz ovada deşirir,
Efil Yusuf, tüfeğimi gördün mü?

16. Göö Oğlan Mustafa tühsünüp durur,
Münafıklar güler oynar kudurur,
Kahpe felek adâletin bu mudur,
Hacı gardaş, tüfeğimi gördün mü?

17. Zengin'in oğlundan avcarın aldım,
Sanki av var gibi hayâle daldım,
Beş kara tavuktan cezayı buldum,
İskender'im, tüfeğimi gördün mü?

18. Avcıyım atadan soyum bilinir,
Orta değil, uzun boyum bilinir,
Ben ağırbaşlıyım huyum bilinir,
Mübaşirim, tüfeğimi gördün mü?

19. Aldırmazdım kasavete tasaya,
Hatamız döküldü kara masaya,
Saygılıyım adalete yasaya,
Hanım gızım, tüfeğimi gördün mü?

20. Ne avukat tuttum, ne temyiz ettim,
Acı karar çıktı, evime gittim,
Ellerimi açıp dualar ettim,
Arzuhâlcı, tüfeğimi gördün mü?

21. Âşık Süleyman'ım n' olur encamım,
Affeyle Allah'ım cürmüm günahım,
Dilerim kimseyi tutmasın ahım,
Avcı başı, tüfeğimi gördün mü?

Âşık Süleyman PERT

*Andırın'da çalışan bayan savcı,
Avcı Süleyman'ın bu tüfek ağıdını
okuyunca çok duygulanır, yeni bir tüfek
alır ve yasaklı zamanlarda
sıkmayacağına dair söz alarak tüfeği
Avcı Süleyman'a hediye eder.*

455. GRİP HASTALIĞININ AĞIDI

1970’li yıllarda Türkiye’nin değişik yerlerinde olduğu gibi Andırın’da da aşırı bir grip salgını yaşanır ve bu salgın herkesi perişan eder. Millet in bu perişan haline dayanamayan Âşık Ali aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Haberin yok mudur Sağlık bakanı? Vatandaş gripten ölüp gidiyor. Görmüyon mu grip taruza kalktı? Milleti ikiye böldü gidiyor.	6. Sen can götür de gripten ölme, İçinden geliyor insana gülme, Eğer erkek isen burnunu silme, Ağzın sümük ile dolup gidiyor.
2. Akıyor burunlar bir oluk gibi, Yanıyor yüreğim kor oluk gibi, Koyun sürüsüne kurt dalık gibi, Dört yakadan bizi sarıp gidiyor.	7. Grip seni de haklamış Ali, Çayı içe içe kabardı dili, Kimi görüyorsan burnunda eli, Mendil de dayanmıyor ulup gidiyor.
3. Bu ermiyesi nereden çattı, Büyük küçük yok hepsi yattı, Koca Türkiye’yi işgal etti, İsrailler gibi sarıp gidiyor.	
4. Grip çadırını getirip kurdu, Zenginin fakirin belini kırdı. Gribin gününü eczalar gördü, Hep satarak zengin olup gittiler.	
5. Bu yaramaz bize nereden geldi, Silah patlamadan tam teslim aldı, Adana’yla İzmir bir günlük oldu, Cepheden cepheye dalıp gidiyor.	

Nuri ÇİNGİL

3.4. DİĞER VARLIKLAR ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

3.4.1. Doğal Âfetler Üzerine Söylenen Ağıtlar

456. ERZİNCAN DEPREMİNİN AĞIDI

1939'da Erzincan'da büyük bir deprem olur ve binlerce kişi ölür. Ardından onlarca ağıt yakılır. O ağıtlardan biri de Erzincan Ağıdı'dır. Ağıdı kimin yaktığı belli değildir:

1. Erzincan uvası kışa kanar mı?
Karların üstünde ataş yanar mı?
Seni titiremeden diller anar mı?
Uyanmaz uykuya dalan Erzincan,
Bir daha görüyüm uyan Erzincan.
2. Hani senin elin, köyün, bucağın,
Şirin yuvaların tüten ocağın,,
Gannı mezermiş sütlü kupağın
Ağrısı içini oyan Erzincan.
Uyanmaz uykuya dalan Erzincan,
Bir daha görüyüm uyan Erzincan.
3. Temel taşı, kırdı parçaladı demir tuncu,
Yediden yetmişe yaşlısı genci,
Binlerce suçsuza gıyan Erzincan,
Uyanmaz uykuya dalan Erzincan,
Tayfa tabiatına uyan Erzincan.

Sındıl Hüseyin TÜRK

457. ADAPAZARI DEPREMİ'NİN AĞIDI

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Hatice Salan'ın kızı Adapazarı depreminde deprem dehşetini tüm şiddetiyle yaşar. Çok üzülen ve korkan kaynak şahıs depremden ölenler için aşağıdaki ağıdı yazar:

1. Alın da beni götürün, Atın akamet denize, Yüze yüze yetişiyim, Sizden önce öğsüz gıza.	6. Ölen öldü galan galdı, Hoca toplu cenaze gıldı, Gardaş bacı hep gırıldı, Gardaşlarım bacılarım.
2. Deprem oldu gırıldılar, Bir çukura derildiler, Felek vurdu yorulduklar, Gardaşlarım bacılarım.	7. Sarı Burak sarı Burak, Varamam yollarım yırak, Gurban olam ağ bebeğim, Başımdan getmedi merak.
3. Gece uykuda çevirdi, Süslü binalar devirdi, Gardaş bacı hep gırıldı, Gardaşlarım bacılarım.	8. Gavırdan telefon etmişler, Genşler nereye getmişler, Öksüz bebeği netmişler, Bebeklerim guzularım.
4. Çift gardaşlar yola düştü, Vatandaşın aklı şaşdı, Dozerlerin mezerin deşdi, Gardaşlarım bacılarım.	9. Bunu söyliyien Hatice Salan, Dünyada sözüme gatmadım yalan, Hepimiz Allah'ın guluyuz inan, Guzularım bebeklerim.
5. İhtiyarlar yürüyemez, Yemeği versen yiyemez, Ölenner de geri gelmez, Gardaşlarım bacılarım.	

Hatice SALAN

458. 17 AGUSTOS DEPREMİ'NİN AĞIDI

17 Agustos'ta Marmara Bölgesi'nde meydana gelen depremde binlerce kişi ölüir. Deprem, bütün Türkiye'yi yasa boğar. Andırın İmam Hatip Lisesi öğretmenlerinden Ahmet Hoca, Sıdık DOĞAN'a bir öğrenci gönderir ve deprem üzerine bir şeyler söylemesini rica eder. Zaten üzüntü içinde olan kaynak şahıs deprem üzerine bir ağıt yakar:

1. Deprem oldu mu buyara ganiyor,
Gurunun yanında yaş da yanıyor,
Saraylar köşkler takla dönüyor,
Gıyametin benzeridir depremler.
2. IŞIKARA'm fay hatdından bahseder,
Günahı işleyib deme ki gader,
Seni yaradan uyarır imtihan eder,
Gıyametin benzeridir depremler.
3. Eğri yoldan doğru yokla gelelim,
Oruş dutub beş vakidi gılalım,
Fay hatdını yaradan kim,onu bilelim,
Gıyametin benzeridir depremler.
4. Teknik iredledi bunu biliyom,
Gece gündüz hülyalara dalıyom,
İslam Âlemine saâdet diliyom,
Gıyametin benzeridir depremler.
5. Lut Gavmi'ni düşünüb ibret alalım,
Oruş dutub beş vakidi gılalım,
Depremi yapırdan kim onu bilelim,
Gıyametin benzeridir depremler.
6. Söylersen Sıddık doğruyu söyle,
Taa ezelden Mevla'mın nizamı böyle,
Allah gösdermesin de,dualar eyle,
Gıyametin benzeridir depremler.

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

459. AFYON DEPREMİ'NİN AĞIDI

Andırın'ın Akifiye köyünde yaşayan Nihat ATEŞ, Afyon depreminde meydana gelen hâdiseleri televizyonda izler ve dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Habersizden geldi deprem Afyon'a,
Hep evler yıkılmış durur yan yana,
Ağlayıp durur gelin ganyana,
Nasıl gıydı gaderleri canlara.

2. Ana bacılar evler altında galdı,
Habersizden ecel gapıyı çaldı,
Kimi acı acı uykuya daldı,
Kiminin aklını başından aldı.

Nihat ATEŞ

460. KAR FELAKETİ ÜZERİNE SÖYLENEN AĞIT

Andırın'ın Boğazören köyünde 2002'de çok şiddetli bir kış olur. Çok miktarda kar yağar. Herkes perişan olur. Bu şiddetli kar için kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Duman çöktü Balk'ın dağının başına,
Avcı silah sıkar keliğine guşuna,
Bu sene de uğradık Alma Dağı'nın gışına,
Affeyle Allahım suslarımızı.
2. Balkın dağı seyirinen erişir.
Aç mallar da ahırında bağraşır,
Gonu gomşu birbirine çağrışır,
Affeyle Allah'ım suşlarımızı.
3. Az Amasya'da amma gölü buradan,
Gıraderler gar kürüyor, Sivas'da yöreden,
Niçe talebeler kaldı aradan,
Acıver Allah'ım yollarımızı.
4. Dereler deperler gar ile doldun,
Bey namaz olannar namazın gıldım,
Garib gurabalar arada geldin,
Affeyle Allah'ım soçlarımızı.
5. Sıkışdı Gul Mehmet bunları dile getirdin,
Yedi mallar yem samanın bitirdin,
Hasdaları gençler sırtında dokdura götürdün,
Açıver Allah'ım yollarımızı.

Mehmet HAYTA

3.4.2. Ağaçlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

461. ORMAN AĞIDI

Andırın'ın Efirağzlı köyünün Sazak obasında yaşayan Âşık Ali DEMİR, Türkiye'nin en güzel ormanının bulunduğu ve bitki örtüsü yönünden çok zengin olan ilçenin ormanlarının bilinçsizce ve acımasızca tüketilmesine dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Gel vatandaş eli ele verelim,
Güzel yurda yeşil kilim gerelim,
Orman bir cennettir biz de üretelim,
Kalkınmamıza büyük yol olur.
2. Atalar konmuş asırlar beri,
Bu vatan atayın hep alın teri,
Yurdun seviyorsan ormanı koru,
Orman tükenirse bu yurt çöl olur.
3. Durma yorulma büyüt bir fidan,
Büyük ulusuya hem hizmet eden,
Birçok felaketler hep yelden sudan,
Yağan yağmur gelen seller göl olur.
4. Diktiğin o fidan gün gelir büyür,
Gelir gölgesine bir mümün uyur,
Yegâne bir iş bu da bir hayır,
Ölsen de bu ağaç sana sal olur.
5. Âşık Ali size der fidan dikin,
Büyük küçük buna edelim akın,
Göz bebeğin gibi yangından sakın,
Büyük servetimiz yanar kül olur.

Nuri ÇİNGİL

462. BAKLALAR KABİLESİNİN YOK ETTİĞİ ORMANIN AĞIDI

Andırın'ın Kıyıkçı ve Gökahmetli köyü eskiden çok güzel ormanı olan bir yermiş. Andırın'ın ağaları Baklalar kabilesini bu köylere yerleştirirler. Kıyıkçılılar da Çöpfakılar denilen kabileyi kıyıkçı köyüne yerleştirirler. Köylere yerleştirilenler zamanla ormanları keserler yakarlar ve tarla yaparlar. Sonunda ormanın acımasızca yok edilmesine gönü razi olmayan bir kişi çok üzümlere aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Borçluları getirdiler,
Adaleti yitirdiler,
Şu ormanı batırdılar,
Gan ağladık baklalardan.
2. Çoklarının adı hoca,
Dört kitabı hep okudu,
Her birisi ufra gadı,
Gan ağladık baklalardan.
3. Azzıkları bellerinde,
Sakalları dizlerinde,
İtibar yok sözlerinde,
Gan ağladık baklalardan.

Osman ATEŞ

63. SATILAMAYAN ODUNUN AĞIDI

Andırın'ın Efirağızlı köyünün Sazak obasında yaşayan Âşık Ali DEMİR'e 1970'li yıllarda Andırın Orman Dairesi satması için bir miktar odun verir. Âşık Ali, odunları satmaya götürür, fakat bir türlü satamaz. Artık canından bezen Âşık Ali, son çare olarak Vali Bey'in huzuruna çıkar ve aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ölü deyilim ki yaşıyorum ben,
Yaşamayı isbat et diye geldim,
Ömür köprüsünden düşüyorum ben,
Uzanan elimden tut diye geldim.
2. Büyük elemelerim birazcık oldu,
Hayat deryasına bir gemi daldı,
Temeli açıldı, çatısı kaldı,
Çatısın da size çat diye geldim.
3. Ben ben iken okyanusa açıldım,
Kan deryası idim yine içildim,
Daha göcek iken kökten biçildim,
Tabiat güzeli ot diye geldim.
4. Emrinizle Ali Maraş'a gitti,
Vali beye arzusunu anlattı,
Vali bey de size emanet etti,
Emrinizle odun sat diye geldim.

Nuri ÇINGİL

464. DUT AĞACININ AĞIDI

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Hatice Salan, çocuklarının gurbette olması, eşinin de daha önce ahirete göçmesi nedeniyle kendisini çok yalnız hisseder, üzülür ve. Balkonun önünde kendisi gibi yalnız olan dut ağacına bakar ve efkârlanarak dut ağacının dalına aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yalnız oturma zor mu?
 Senin de bir derdin var mı?
 Aolamıyon gözün kör mü?
 Sana deyom dudun dalı.
2. Sen burada otururken,
 Hacı habar yetirilir,
 Ben eşimi yitireli,
 Gaç yıl oldu dudun dalı?
3. Sen burayı mı bekledin?
 Sırını kime sakladın?
 Gelenneri mi bekledin?
 Sana deyom dudun dalı.
4. Yarıda da oğlum kızım,
 Tükendi de bitmez sözüm,
 Pınar oldu akar gözüm,
 Sana diyom dudun dalı.

Hatice SALAN

465. KAVAK VE SÖGÜTLERİN AĞIDI

Andırın'ın Kabaklar (Kabakesme) köyünde yaşayan Ekrem SAĞIR, evinin ön tarafındaki Maraş yoluyla derenin arasına kavak ve söğüt fidanı diker, oranın ark olarak kullanılmasını düşünür. Fakat köylüler bu kişi burayı sahiplenmek istiyor der ve muhtarı da yanlarına alırlar, kavakları ve söğütleri sökmeye başlarlar. Ekrem Hoca: "Kardeşim köy namına teli çevirin park olarak kullanalım yazık ağaçları sökmeyin." dediyse de söz dinlemez. Tek tek elleriyle diktiği fidanların gözü önünde sökülmesine çok üzülür, hem ağlar hem de aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Anteb'e mi getdin Maraş'dan mı döndün?
Kömürlere vardım seleme durdun,
Anteb'in yolunu eline aldın,
Anteb'den mi geri döndün sen Hacı?
2. Anteb'den öte de Nizib'i geçdin,
Müşrik pınarından bir tas su işdin,
Bilecik köprüsünden yel gibi geçdin,
Allah'ın ismini andım mı Hacım?
3. Bilecik'den geçdin de Urfa'ya uğradı mı yolun?
Beni sorarsan da Allah'ın kuluyum,
Halil İbrahim'e de o kutsal yere,
Oraya da yolun uğradı mı Hacım?
4. Viranşehir'de viran olsaydı yolu,
Hacının içinde şeytanlar dolu,
Allah'ın emrettiği o doğru yolu,
Görmüş amma heş dutmamış bu Hacı.

5. Habur gapısında turisdim dedin,
Suriye'ye girdin naneyi yedin,
Ben hacı oldum diye yalan söyledin,
Senin gibi zalım Hacı görmedim,
6. Ebu Zemzem'i gördün de şarab mı içtin?
Oriya getdin de dünyalığını seçtin,
Öbür dünyadan sen vaz mı geçtin?
Senin gibi zalım Hacı görmedim.
7. Âşık Ekrem Hakk'a yönelsen sözüm,
Durmadan yanıyor içimde özün,
Kör olsun Hacı o iki gözün,
Senin gibi gavır Hacı görmedim.

Ekrem SAĞIR

3.4.3. Sular Üzerine Söylenen Ağıtlar

466. KARASU'NUN AĞIDI - 1

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yüksek dağların diplerinden tabiat harikası olarak çıkan kaynak su, 30-40 km aktıktan sonra Ceyhan Irmağı'yla kucaklaşarak hasret gidermektedir. Köyün her türlü su ihtiyacını karşılayan, içerisinde Su Samuru'nun yaşadığı ve Türkiye'de sadece altı yerde yaşayabilen "Kırmızı Benekli Alabalık"ın yetiştiği Karasu, aynı zamanda doğadaki bütün canlıların su ihtiyacını karşılamakta ve yörenin doğal güzelliğine güzellik katmaktadır. Karasu, asırlardır sapasağlam ayakta duran ecdâd yadigârı değirmenlerin, kulaklarımızın pasını alarak bizleri çok ötelere götüren ses armonisi içinde durmaksızın dönmesini sağlamaktadır. Ne yazık ki bütün bu güzelliklerin önüne, halkını düşünmeyen ve yalnızca kendisine ve çevresindekilere yaşama hakkı tanıyan Bağdat Kralı gibi, Kahraman Maraş Belediyesi dikildi ve suyun çevresindeki evlere çok cüz'î paralar vererek yangından mal kaçırır gibi yıldırım hızıyla çalışmayı başlattı ve Karasu'yu Kahraman Maraş'a içme suyu olarak götürdü. Bu duruma çok üzülen köylüler bahtı karalı Karasu'ya ağıtlar yaktılar. Ben de acımı daha fazla saklayamadım ve gelecek kuşakların da bunu unutmaması için o anki üzüntümü dile getiren aşağıdaki ağıdı söyledim:

1. Çukurkoz'un Karasu'yu, Akar gider dizler boyu, Seni bekler Ceyhan Suyu, Zalım mısın zalım muhtar? Nasıl verdin bizim suyu?	3. Karasu'yun gündün yüzü, Öksüz bıraktılar bizi, Yüreklere koydun sızı, Zalım mısın zalım muhtar? Nasıl verdin bizim suyu?
2. Karasu'yun akan çayı, Kuruttular gözün suyu, Ağlattın bak bütün köyü, Zalım mısın zalım muhtar? Nasıl verdin bizim suyu?	4. Karasu'yun suyu güzel, Alabalığın sana özel, Tadın zembemden de güzel, Zalım mısın zalım muhtar? Nasıl verdin bizim suyu?

5. Güzelliğın herkes sezer,
Su Samuru sende yüzer,
Gidişın tüm köyü üzer,
Zalım mısın zalım muhtar?
Nasıl verdin bizim suyu?
6. Elveda dedirdiler sana,
Yüreğımız yana yana,
Doyamadık kana kana,
Zalım mısın zalım muhtar?
Nasıl verdin bizim suyu?
7. Seni alanlar gülmesin,
Sürünsün de ölmesin,
Cennet yüzü görmesin,
Zalım mısın zalım muhtar?
Nasıl verdin bizim suyu?
8. Seni verenler utansın,
Ciğerleri hep dağlansın,
Cehennem koruyla yansın,
Zalım mısın zalım muhtar?
Nasıl verdin bizim suyu?

Mehmet TEMİZ

467. KARASU'NUN AĞIDI - 2

Evi Karasu'nun gözünün çevresinde olan ve götürülmesine çok üzülen kaynak şahıs o acıyla Karasu'ya aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Yıktdın evimi galdı mı düzen?
Ciyerin gavrasın isdimlak eden,
Kör olsun gözleri tarlayı satan,
Giderim buradan gal Garasu'yum.
2. Vakdi mi geldi zaman mı doldu?
Aslanlar yurduna çakallar gondu,
Kahraman Maraş derler suyumu aldı,
Giderim buradan gal Garasu'yum.
3. Nereden gelip musallat oldu?
Buz gibi suların boruya doldu,
Köyümün ahmakları zengin mi oldu?
Giderim buradan gal Garasu'yum.
4. Pınarından soğuk suyun içerdim,
Garpuz yetiştirip mavra atardım,
Göllerinden yeşil tere toplardım,
Giderim buradan gal Garasu'yum.
5. Bozuldu yolların gidilmez oldu,
Sayın Gaymakamım gelsin de görsün,
Maraş valisi de yardımcı olsun,
Giderim buradan gal Garasu'yum.
6. Âşık Durdu'm der de ben de niderim?
Feleen sillesine boyun bükerim,
Evim yok ki çadırlarda gışlarım
Giderim buradan gal Garasu'yum.

Durdu TEMİZ

468. KARASU'NUN AĞIDI - 3

Karasu'yun gidişine çok üzülen ve götürülmesini istemeyen Ozan Murat da Karasu'ya aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Karasu'yum akıyor,
Üzgün üzgün bakıyor,
Almanya'dan destek gelmiş,
Reis beyim yıkıyor.
2. Köylüm vilayete koşuyor,
Vali beyim susuyor,
Tarlalarım susuzluktan,
Çatlıyor, kan kusuyor.
3. Körsulu'm kör mü oldun?
Maraş ili el mi oldun?
Karsu'yu yıkınca,
Sayın Reisim, bey mi oldu?
4. Doğan'ın kanına girdin,
Balıklarımın soyunu kırdın,
Atamdan dedemden kalan,
Karasu'yuma göz mü koydun?
5. Andırın'da babamı sordum,
Ayşe pınarı Keşkahlı'yı yordun,
Biridi beş oldu derdim,
Reisim su alacak burayı mı buldun?
6. Maraşlım çık gör Karasu'yu,
Ye mangalda alabalık ve pulluyu,
Çıksın vücudun nefes darlığı,
Sen de sür artık Reisim beyliği.
7. Kahraman Maraş ilimiz,
Andırın yine kırıldı belimiz,
Size kötü söylemeye,
Hemşerim varmıyor dilimiz.
8. Ozan Murat'ım dertli söylerim,
Karasu'yu alırsanız, ben neylerim?
Yalvarıyorum size beylerim,
Almayın suyumuzu, kalsın beylerim.

Ozan Murat ÖZDEMİR

469. KIZILOLUK KÖYÜNÜN SUYUNUN AĞIDI

Andırın'ın Canbaz (Kızıloluk) köyünün suyu az olduğundan devlet köye su getirir ve bir su deposu yapar. Suyu evlere taksim eder. Yaz gelince aşağıdaki obalar suyu bahçelerine tutarlar ve bahçe sularlar. Yukarıdaki mahalle bu yüzden susuz kalır. Bu olaya çok üzülen ve susuzluktan canı yanan kaynak şahıs, şu ağıdı söyler:

1. Yapıldı depomuz akamaz suyumuz,
Ölmeyince çıkmaz kötü huyumuz,
Yarın mahşerde nasıl olunuz?
Gomşunun sivalı zordur arkadaş.
2. Yandı otumuz da yokdur suyumuz,
Giyince gotu da çıkar neyiniz,
Gomşunun sivalın nasıl veriniz,
Gomşunun sivalı zordur arkadaş.
3. Aşık Hacı'm der de birlik olalım,
Susuzluğa gardeş çare bulalım,
Adam olub insan gibi ölelim,
Gamşunun sivalı zordur arkadaş.

Hacı Mustafa DUMAN

470. ARK YÜZÜNDEN YAKILAN AĞIT

1950’li yıllarda Andırın’ın Yeşilova (Tokmaklı) kasabasında yaşayan Ali Zilfaroğlu ile onun karşısında yer alan köylüler su arkı yüzünden düşman olurlar. Köylüler Mehmet YAĞCIOĞLU’nu avukat tutarlar. Zilfaroğlu da Kadırlili Murat Beyi avukat tutar. Keşfe ise Andırın’da görev yapan hakim Mustafa KANADIKIRIK gelir. İstenmeyen olaylar olay yaşanır. Yaşanan olaylara çok üzülen Ahmet KABALCI üzüntüsünü dile getiren şu ağıdı söyler:

1. Kanadıkırık derler geldi oturdu,
Gırgınlıkla gendi gendini yitirdi,
Zilfaroğlu gonacığına götürdü,
Culukların garnını yarmalı gardaş.
2. Murat Bey derler bir heykel geldi,
Oturduğu tahtayı ikiye beldi,
Gadimler toplandı görmeye geldi,
Ayı mı gaplan mı sormalı gardaş?
3. Tebdili veriyor ol canı candan,
Tarlama vermiyom ne isden benden?
Topraklar boyanır insan ganından
Aslanı garşında görmeli gardaş.

Kanadıkırık hakime ise:

4. “Dışın yılış yılış da için bir yılan,
Heç boş çıkmaz da dayrana gelen,
Camiye varıb da beş vakit gılan,
Beş vakit namaza gul hakim Bey ” der.

Ömer BOZKURT

3.4.4. Çeşitli Yiyecekler Üzerine Söylenen Ağıtlar

471. ATATÜRK'E HEDİYE İÇİN YAPILAN TARHANANIN AĞIDI

Atatürk 1938'de Hatay'a gelir. Hatay'da rahatsızlanır ve birkaç gün orada kalır. Andırınlı Hasibe Hatun'un ününü duyan Atatürk, onu Hatay'a çağırır. Hasibe Hatun Atatürk'ün huzuruna gelir. Atatürk'e ağıt ve türküler söyler. Atatürk Hasibe Hatun'a: "Sen neyinle meşhursun Hasibe Hatun?" der. Hasibe Hatun da: "Ben tarhanamla meşhurum Paşam." der. Atatürk: "O zaman seni Ankara'ya bekliyorum Hasibe Hatun" der. Hasibe Hatun o yıl Elmadağı'na yaylaya göçer ve orada tarhanalık ayran alır ve Atatürk'e hediye götürmek için tarhana yapar ve daha güzel olması için köknar (mezlee) ağacının dallarının üzerine serer. Ancak ineğin biri habersizden tarhanaya gelir, hem yer hem de içine pisler. Bu durumu gören Hasibe Hatun ne yapacağını şaşırır ve çok üzülür ve o üzüntüyle tarhanaya aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ellerden ayran topladım,
Emeklerim getdi heçe,
Tarhanamı inek yemiş,
İçlerine sıça sıça,
2. Gısa geydim oldum hanım,
Zatan sıkılıyor canım,
Tarhanayı inek yemiş,
Angara'ya getdi ünüm.

Sariye GÖK

472. ŞEKERİN AĞIDI

1970’li yıllarda ülke genelinde şeker kıtlığı vardır ve herkes o günleri anarken o günler gitsin de geri gelmesin diye dua eder. Âşık Hüseyin bir gün şeker almak için Tokmaklı’ya varır, dükkan dükkan gezer ve sorduğu dükkancılar: “Şeker ilaç oldu duymadın mı?” derler. Yarım kilo şekere razı olur. Âşık Hüseyin: “Şeker ilaçsa çay da şuruptur muhakkak.” der. Bunlar da eczanede satıldığından çaresiz yarım kilo şekerle eve geri dönen Âşık Hüseyin çok üzümlere bu şeker kıtlığına aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Şeker ilaç oldu çay ise şurub,
Recetesin kimden alak efendim,
Köylüler şehere varırsa garib,
İmal yerin nerde bulak efendim.³⁵⁹
2. Mevsim soğuk çay içmesek olmuyor,
Ticaret Bakanı bunu bilmiyor,
N’oldu böyle hiç yüzümüz gülmüyor?
Gül deyin de biz de gülek efendim,
3. Başbakanım dört köşeyi dolaşdı,
Yokluk geldi bizim ile güleşdi,
Bütün millet ak günlere ulaşdı.
Bırakın da böyle galak efendim.
4. Toz şekeri gaymak tozu etdiler,
Kilosunu on liraya satdılar,
Gabaatı bütün bize atdılar,
Söylen suçumuzu bilek efendim,
5. Âşık Hüseyin’im derdim bitmiyor,
Kazancımız masrafıma yetmiyor,
Tutduğumuz çoban goyun gütmüyor,
Biraz da çobansız durak efendim.

Âşık Hüseyin TOPAL

³⁵⁹ İlgili memurlara söylüyor.

473. SOĞANIN AĞIDI

Kahraman Maraş'ınYaylaüstü köyünde yaşayan Osman AKILLI, 1963'te evde yiyecek bitmek üzere olduğu için atına bir yük soğan yükler ve soğanı satıp buğday almak için yola çıkar. Andırın'ın 15'e yakın köyünü gezmesine rağmen hiç soğan satamaz ve gezmeye devam eder. Armutlu köyüne geldiğinde, bir kişi "yükiün bir dengini kızıl darı ile değışelim." der. Osman Bey de bu teklifi çaresizlikten kabul eder. Tekrar yoluna devam eder. Akşam güneşi batarken Boztopraklı köyüne gelir. Orada Müftü denilen Duran HACİMAHMUTOĞLU'nun evine gelir. "Tanrı misafiri kabul eder misiniz?" diye sorar. Onlar da kabul eder. Akşam yemekler yenir çaylar içilir, ardından koyu bir sohbet başlar. Bir ara Duran Hoca: "Osman Efendi çerçilik yapanlar ilâhi, türkü filan söylerler hele bir iki tane söyle de dinleyelim." der. Osman Bey birkaç tane ilâhi söyler ama içi yanmaktadır soğanı satıp da mısır ya da buğday alamadığı için "Aklından şu Hoca'ya bir ağıt söyleyeyim bakalım benim soğanı alıp mısır darısı ya da buğday vermez mi?" der ve başlar acıklı acıklı söylemeye:

1. Tercubalar görmüş hem galbin temiz, Vicdan merhemetin imamda bir hız, Dokuz baş nüfusum geçinme ırız, Vicdanla yüzüme bak benim hocam.	3. Neyliyem çıkmıyor âşığın sesi? Dil bir anakdardır galbde gasası, Sende bulunur ameliyetin masası, Yarama bir ilaç dök benim Hocam.
2. Asgerde gumanda oldun mu Çavuş, Bir sözle biter cümle noksan iş, Rüyamı yoramam çirkin benim düş, Derde derman sensin tek benim Hocam.	4. Gul Osman da köle senin gapına, Güvenirim vicdanına lafına, Ezrayil çok geç gelsin gapına, Bir denk suvan galdı al benim Hocam.

*Ağıdı dinleyen Duran Efendi:
"Alak alak sabah olsun da" der.*

Osman AKILLI

474. FISTIĞIN AĞIDI

Andırın'ın Arıklar (Cinkaralar) köyünde yaşayan kaynak şahıs köyündeki Kovukçınar denilen yere fıstık eker. Ancak fıstıktan zarar ettiği gibi cebinden de harcama yaparak iyice iflas eder, acı ve sıkıntıyla fıstığa şöyle bir ağıt yakar:

1. N' olur avrad anla beni, Mangırlar gelir birgün beri, Her, yokuşun bir enişi, Rüyamda gördüm bugün.	6. Geri düzen hepin kalkmış, Bizden gayri yokluk yokmuş, Fısdık millonu da aşmış, Rüyamda gördüm bugün.
2. Gurban olam yüz azdırma, Şeker yağa bitdi deme, Gurbam olam millonnara, Rüyamda gördüm bugün.	7. Dertli Mehmet boşa çalan, Çok uğraşma sonra gülen, Evimde de tekbir suvan, Rüyamda da gördüm bugün.
- Mehmet CİNKARA
3. Rüyamda geziyordum,
Guyumcuya giriyordum,
Altın küpe alıyordum,
Rüyamda gördüm bugün.
4. Davar goyun meleşiyor,
İnekler de anrışıyor,
Çoban sürüyü güdüyor.
Rüyamda gördüm bugün.
5. Oğlan gız da çuğalmışız,
Marka dolara dalmışız,
Turbo motur da almışız,
Rüyamda gördüm bugün,

475. KABAĞIN AĞIDI

Kadirli'nin Mehirli köyünden Mehmet KÜRKÇÜ, kabağı çok seven biridir. Birgün sığırlar bahçeye girer ve ne var ne yoksa hepsini yer. Bahçede kabaktan eser kalmaz. Bu duruma çok üzülen Mehmet Bey, çok sevdiği kabağa şöyle bir ağıt yakar:

1. Gabaan toomunu aldım nerdinden,
Öldüm gabaan derdinden,
Gabak gurban olam sana,
Onu göçürüm yurdundan,
2. Tomartisi kökten sürmüş,
Baldırcanı yere sermiş,
İnkâr etme Meherl'oğlu,
Gara Fakı evden görmüş.
3. Gabaan hepisi yandı,
Dumanı denize indi,
Gabak gurban olam sana,
Kokusu burnuma sindi.

Hacı Ahmet TEMİZ (Kaymakam)

476. TIRŞIĞIN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Âşık Turabî (Selahattin AVAN), görevinden dolayı ilçesinden ayrı düşer. Görev yaptığı yerde, Andırın'ın yöresel yiyeceklerinden olan ve Andırın Doktoru olarak ünlenen, pancar yaprağından yapılan tırşik yemeğini çok özler ve dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Kadirli, Gozan'ı Ceyhan'ı gezdim,
Aradım tohumunu bazarda buldum,
Fakirlerin baş yemeği sen oldun,
Andırın dokduru canımsın tırşik.
2. Şen yerin Gasdal ile Haşdırın,
İnce gıyıp ayran ile basdırın,
İçine döğmeyle sarımsak goyun,
Bişince dadına doyulmaz tırşik.
3. Gavırma guşbaşı vermez tadını,
Patlıcan kebabı tavık budunu,
Meşe odunu ile bişirin onu,
Doyulmaz tadına canımsın tırşik.
4. Akel pirinci sana nasıl garışır?
Sulu yemeklerinden başa yarışır,
Bulgurun pilaviyinen iyi anlaşır,
Andırın dokduru canımsın tırşik.
5. Çukurova halkı seni tanıyor,
Birçok kadınıımız yapmasını biliyor,
Zengini fakiri hepisi yiyor,
Andırın dokduru canımsın tırşik
6. Galın barsak ile safra kesesi,
Hekim gibi iyi eder herkesi,
Âşık Turabî de özledi seni,
Andırın dokduru canımsın tırşik.
Selahattin AVAN (Âşık Turabî)

3.4.5. Alacak Para Üzerine Söylenen Ağıtlar

477. VERİLMEYEN KAVAK PARASININ AĞIDI

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Bekiroğlu denen kişi Hatice SALAN gilin kavağını keser götürür ve parasını da vermez. Bu olaya çok canı sıkılan ve üzülen kaynak şahıs o acıyla şu ağıdı söyler:

1. Bir gomuyon gavağı aldan götürdün,
Ötürdün de borcuna mı yoturdın,
Öksüzleri heç aklına mı getirdin?
Ölüm var bunu bil Bekiroğlu.
2. Bu dünyada saga sola goşarsın,
Acel gelir aldına işersin,
Ahretde sival vermiye şaşarsın,
Ölüm gızın dutmaz elinden,
3. Heç kimse gurtulmaz elinden,
Borcunu ver gapındaki malından,
.....,
Ölüm var bunu bil Bekiroğlu,
4. Bir gamyon gavak bir milyon eder,
Gul hakı yiyen cennete mi geder?
Başında bitmesin gam ile keder,
Ölüm var bunu bil Bekiroğlu.
5. Gırık Bekir bir kızının acısını görsün,
Katı katı benim gibi ciyeri yansın,
Helalleşek diye habar selsin,
Helal etmem bunu bil Bekiroğlu.

Hatice SALAN

3.4.6. Mekânlar Üzerine Söylenen Ağıtlar

478. ANDIRIN AĞIDI - 1

Kahraman Maraş'ın Andırın ilçesinin Karadut köyünden olan polis memuru Kâzım TEMİR Diyarbakır'da görev yaparken Andırın'dan ve köyünün güzelliklerinden ayrı kalır ve gözünde tüten Andırın ilçesine aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Kalaylı kazana tirşik basdıran, Yogurdu torbaya goyub asdıran, Pilavın üsdüne horuz kesdıren, Yufka ile yiyenlerin nic'oldu?	6. Tüfeğini omzuna dakanlar, Efsin yapıp al durnaya sıkanlar, Eyrelti meşeden ataş yakanlar, Kül kömbesi yiyenlerin nic'oldu?
2. Güvercin etinden yahni sulusu, Çerkez kaçamağı tere yağlısı, Nerde galdı gara suyun yalısı Burcu burcu firiklerin nic'oldu?	7. Ormanlar kesilir hopur olurdu, Bir yandan sel akar kepir olurdu, O zaman köylüler hep bir olurdu, Oha! Diye çift sürenlerin nic'oldu?
3. Meke unu ile yapılan çörek, Yeşil ıspanakla pişerdi börek, Haymanın altında bağdaş gurarak, Çam bardaktan içenlerin nic'oldu?	8. Gar kakınca Yeşilirmak çıkardı, Zopur yağar gabak şaha kakardı, Çiçeğinden anam dolma yapardı, O nur yüzlü cennetlikler nic'oldu?
4. Yumurta mıklası pürenin balı, Hayalimde tüter şu Mazgaç beli, Haziranda açar Çigşar'ın gülü, Cıvıl cıvıl göçenlerin nic'oldu?	9. Maraşlı bağcının tuluk bekmezi, Çıtımık kahvesi gatık süsmesi, Harman savururken zaman tozması, Yaba vurup savuranlar nic'oldu?
5. Banadura ekip yazı bekleyen, Bir seklem buğdayı ata yükleyen, Hakınaya bir de guzu ekleyen, Çaman yapıp yiyenlerin nic'oldu?	10. Ölenlere ısgat yapılır idi, Otuz üç farzı herkes bilirdi, Bayramlarda köy meydanı dolardı, O coşgulu bayramların nic'oldu?

11. Çimenli yerlere çemlik derlerdi,
Geçi yavrusuna emlik derlerdi,
Tavuk kümesine pinnik derlerdi,
Sabah vakti öten horoz nic' oldu?

12. Köy hocalarına fakı derlerdi,
Buğday ezen daşa soku derlerdi,
Dokdura gitmeyip tirşik yerlerdi,
O sağlam insanların nic' oldu?

13. Gıymatlı yerlerin adı değışdi,
Artık ağzımızın tadı değışdi,
Şimdiki malların südü değışdi,
O gaymaklı yoğurtların nic' oldu?

14. Arpa ekilirdi olurdu gasıl,
Dedesini aramayan bu nesil,
Çok şeyleri gaybetmişiz velhasıl,
Hani Musul, hani Kerkük nic' oldu?

15. Sana söylüyorum güzel Andırın
Nerde galdı sacın hani tandırın,
Üç asır ötesi ismin Enderin,
Hani üçyüz on beşliler nic' oldu?

16. Takvalar'dı köyüm Karadut obam,
Kesme kütüğünden yanardı sobam,
Cihangir oğlunun gızıydı ebem,
Hani Eyi Musa dedem nic' oldu?

17. Kargılık'da Şerif Fakı dururdu,
Mıkdar idi möhürünü vurudu,
Herkes Andırın'a yayan yörürdü,
Saplıcan denilen dertler nic' oldu.?

18. Gısıklık yolda vardı bin yıllık cevzim,
Girgil ekmeğiydi ezelden bizim,
Sülalenin sonuncusu bu Kâzım
Anam yurdu Alaybeyler nic' oldu?

Kâzım TEMİR

479. ANDIRIN'IN AĞIDI - 2

Kahraman Maraş'ın Andırın ilçesi, coğrafi şartlar ve siyasî görüşler yüzünden ihmal edilmiş ve bunun sonucu, Andırın her yönden geride kalmış ve gelişmemiştir. Bu acı durumu bizzat yaşayan, canı yanan ve çok üzülen kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakmıştır:

1. Coğrafi yerin mi yoksa kaderin mi? Niçin gelişmiyor elin Andırın? Çıkamaz sokak mısın yolun gider mi? Neden sorulmuyor hâlin Andırın?	6. Sahibimiz yoktur, bahtımız kara, Hastane olmayan tek ilçe bura, Madem vatandaşsın, hakkını ara, İstemeyi bilsin, dilin Andırın?
2. İl merkezi tam dört saat sürüyor, Bir araba bir senede çürüyor, Mebus Beyler gelip bunu görüyor, Neden asfalt olmaz yolun Andırın?	7. Bütün sebze tüm dışardan geliyor, Bir haftalık bizde taze oluyor, Yarı uluk, yarısı da çürüyor, Karamsarsın demen, gelin Andırın?
3. Nüfusumuz altı bini bulmuyor, İşsizlikten göç edenler gelmiyor, Devlet baba bir fabrika kurmuyor, Yıldan yıla kötü yılın Andırın.	8. Yegâne nimetin, ormanın pek bol, Bu yüzden yapılmış köylere bir yol, Kıymetini bilip, ona sahip ol, Tek varlığın orman, malın Andırın
4. Devletimiz bize önde olsalar, Varlıklarıyla hisse senet verseler, İlçemize bir fabrika kursalar, İşlense odunun dalın Andırın.	9. İki mevsim var, kış ile yaz, İlkbahar hiç olmaz, sonbaharın az, Bakırcıoğlu gerçek budur sen de yaz, Açılmaz baharda gülün Andırın.
5. Civar ilçelerinde birkaç bin kadar, Çok ilçede yok, otomatik santral, Bizdeki telefon, iki yüz kadar, Evlere ulaşamaz telin Andırın.	

Ali BAKIRCIOĞLU

480. ANDIRIN AĞIDI - 3

1. Dağları yüce de ne güzel hava,
Getmez kimse şimdi oy aman yaya,
Ehdiyeci yok da vay souk suya.
Andırın Andırın şeker Andırın.
2. Ne güzel duruyor köyün havası,
Ne güzel görünür datlı ovası,
Guşlar gelir bütün leelek yuvası,
Andırın Andırın güzel Andırın.
3. Ağlar da bütün masa çatıyor,
Fukaralar durmaz cılbak yatıyor,
Zengin olannar da göbek atıyor,
Andırın Andırın güzel Andırın.
Havası datlı da canım Andırın.
4. Balk köyü de Andırın'ın vay ünü,
Yaylaları büyük amanın canı,
Soran olur mu ola vay beni?
Andırın Andırın canım Andırın.
5. Dağların başında keklik ötüyor,
Derdi olannar da buna yetiyor,
Fakirlerin elinden kimler dutuyor?
Andırın Andırın canım Andırın.
6. Çok bu dağlarda goyunla guzu,
Elime verin de çalıyım sazı,
Maraş'ın da Andırın vay gara gözü,
Andırın Andırın canım Andırın.
7. Âşık Mehmed der de söyler duruyor,
İki de bir saz teline vuruyor,
Mevlâm bizi fakir nasıl görüyor,
Andırın Andırın, canım Andırın.

Mehmet KORKMAZ

481. ANDIRIN - 4

1. Kahraman Maraş'ın şirin ilçesi,
Ne gadar güzelsin canım Andırın,
Öyle çok meşhurdur ki Gışla Bahçesi,
Soğukdur suların canım Andırın.
2. Etrafın dağlarla çevrili senin,
Yeşile bürünmüş güzel Andırın,
Ne gadar misafirperverdir halkın,
Hayranım ben sana güzel Andırın.
3. Akifiye, Çokak Geben yaylası,
Soğukdur suları temiz havası,
Tokmaklı'da pamuk fıstık tarlası,
Fakirin çalışır güzel Andırın.
4. Seni görmiyenler çok pişman olur,
Gelini kızları yaylaya gelir,
Üzümü inciri narı bol olur,
Doyulmaz tadına güzel Andırın.
5. Gökahmetli köyüm Kızık Amıcık,
Sümbülü, nergizi, zambak gelincik,
..... ,
Burcu burcu kokar güzel Andırın.
6. Âşık turabi'nin oz yatağsın,
İşçinin memurun dert ortağsın,
Yaylalar içinde sen birtanesin,
Hayran galdım sana güzel Andırın.

Selahattin AVAN (Âşık Turabî)

482. ANDIRIN'IN AĞIDI - 5

Andırın'ın Alınoluk köyünden siddik DOĞAN çok sevdiği köyünden ve Andırın'dan ayrılarak Temel Enerji işinde çalışmak üzere Kemerburgaz'a gider. Orada STV şirketinde biraz çalıştıktan sonra doğup büyüdüğü memleketiyle ailesini çok özler ve dayanamayarak 5 Temmuz 1987'de aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Herkes beyenir huyunu, İnkâr edemez soyunu, Keşiş'in coşkun suyunu, Göresim geldi göresim.	6. Denizde yüzen vapuru, Severim daşı kepiri, Fakılar'da gır zopuru, Göresim geldi göresim.
2. Gurbet yakıyor özümü, Yaşlar doldurdu gözümü, Güzel Andırın düzünü, Göresim geldi göresim.	7. Bilmezsün farzı ayını, Ahretde çıkar oyunu, Yeni Başdovan köyünü, Göresim geldi göresim.
3. Dolanarak varır yolu, Gasdal Andırın'ın güllü, Yasdığaya Kötügölü, Göresim geldi göresim.	8. Damad sever akcasını, Gızlar düzer bohcasını, Güzel Gışlabahcesini, Göresim geldi göresim.
4. Geçdi seksen yedi yazı, Âşık oldum bazı bazı, Silada oğlanı gızı, Göresim geldi göresim.	9. Âşıklar söyler halini, Saza atarsa elini, Bütün köyler Andırın'ı, Göresim geldi göresim.
5. Bitmiyeci acılarım, Kesilmesse sancılarım, Gardaşım yok bacılarım, Göresim geldi göresim.	10. Geldi geçdi bahar yazlar, Çalar oldu çalmaz sazlar, Müfdü memleketi özler, Göresim geldi göresim.

Siddik DOĞAN (Kara Müftü)

483. ANDIRIN'A AĞIT - 6

Andırın'ın Canbaz köyünün Güzelbey obasında yaşayan kaynak şahıs yaşadığı yerlerin güzelliği için aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Ey Zindan derler de ne hoşca yayla,
Çık Yoğunoluğ'a da Tahta'yı gözle heyle,
Eyy Garcığız Gediğ`ne çık da aşüre söyle,
Büeme`nin pınarları buz olur buz olur.
2. Eyy atıma binem de gidem Mazamaz'a,
Har yiğit'de sevdi'inen gezemez,
Eyy sufat gocar amma göl gocamaz,
Gene gönül bir yosmaya vuruldu.
3. Ozan Mustafa'm der de zehirden acı,
(Garib Mustafa'mderde zehirden acı,)
Gönül arz ediyor da Çokağ`ı ucu,
Eyy çık Başıkesig'e de gözle Mazgac'ı,
Gene yük daşlarım dizili görünür uyy.

Mustafa ERDEVİR

484. ANDIRIN AĞIDI - 7

Andırın merkezde yaşayan kaynak şahıs, 1976'da kısa bir süre Andırın'dan ayrılır ve çok sevdiği ilçe, gözünde tütmeğe başlar. O ruh haliyle aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Çağıldar her yerden suyun alası,
Yazın bir cennettir Andırın yaylası,
Bırakmaz gönülden elemi yası,
Neşelidir her yanı güzel Andırın.
2. Sonbaharda dökülüyor yapraklar,
Konuşmuyor küsmüş bütün ahpaplar,
Yas tutuyor hepsi bütün varlıklar,
Sararmış solmuş bizim Andırın.
3. Ucu göründü de haber veriyor,
Kış geldi diye, yağmur müjde ediyor,
Kar yağmış da fırtınalar esiyor,
Bembeyaz olmuş bizim Andırın.
4. İlbaharda ağaçlar hep donalır,
Cennet misali gibi çiçek açılır,
Yaylacılar teker teker yola saçılır,
Bir kervan misali bizim Andırın.

Nuri ÇINGİL

485. ANDIRIN AĞIDI - 8

Andırın'ın Efiraiğzlı köyünde yaşayan Âşık Ali, çok sevdiği Andırın ve çevresinin doğal güzelliklerine hayrandır ve o güzelliklerden uzak kaldığı zaman efkârlanarak aşağıdaki ağıtları söyler:

1. Deli gönül Adana'dan yörüdü,
Gitme diye kömür gözlüm ağlar hey,
Misis'ten yukarı kazla şoförüm,
Yine coştı Ceyhan suyu çağlar hey.
2. Aman bir dakika dur Kadirli'ye varınca,
Dertli dertli bağlamaya vurunca,
Bir yiğit de sevdiğini görünce,
Görünmez gözüne dünya beyler hey.
3. Gerek Tokmaklı'yı gerektir bilmek,
Ne mutluluktur burda saz çalmak,
Bu gece fikrimiz çatakta kalmak,
Yemyeşil göründü çamları hey.
4. Menekşeyle donanmışsın Haştırın,
Akam Akkale'ye serindir serin,
Açılmış güllerin bizim Andırın,
Bırakmaz Ali'yi yoldan eyler hey.

Nuri ÇİNGİL

486. ANDIRIN AĞIDI - 9

1. Yine yandı Adana'nın ovası,
Gitmiyon mu kız göçmenin zamanı?
El âlemi gaflet bastı uyudu,
Kara gözlüm gel kaçmanın zamanı.
2. Açıldı laleler kırmızı güller,
Şakıyıp ötüyor sarı bülbüller,
Andırın'a güzel yatağı derler,
Meryemçil'den su içmenin zamanı.
3. Çıkam Akçadağ'a, bakam Mazgaç'a,
Görünür Erciyas yücedir yüce,
Suna boylum gül istemiş bu gece.
Top top edip biçmenin zamanı.
4. Âşık Ali'm der de Keyseri n'olmuş?
Çarşısı, pazarı ne güzel olmuş.
Seni istiyorlar saatın gelmiş,
Çukurova'ya geri dönmenin zamanı

Nuri ÇINGİL

487. ANDIRIN AĞIDI - 10

1. Boztepe önü de Misis devrendi,
Bir dalga geldi de, boşandı bendi.
Allah'a ısmarladık deyince kendi,
Ela göze kanlı yaşlar düzüldü.
2. Ver elini beri Kadirli düzü,
Düzüldü yollara koyunlu kuzu,
Göçün başın çeker bir Yörük kızı,
Gönlüm gelindeydi yine kız oldu.
3. Görünüyor Akarca'nın çamları,
Orda güzel seven çekmez gamları,
Yemyeşil görünür Çatak çamları,
Andırın'ın pınarları buz oldu.
4. Asıl bağlamaya sen Âşık Ali,
Göken ovası giydi kırmızı alı,
Gönül arzuluyor Meryemçil Beli,
Bütün Türkmen hep buraya çöz oldu.

Nuri ÇİNGİL

488. KAHRAMAN MARAŞ'IN AĞIDI

Kurtuluş Savaşı'nda Kahraman Maraş Fransız ve İngilizlerce işgal edilir. Savaş çok çetin geçmektedir. Öyle an gelir ki ümitler tükenmek üzeredir. Bu acılı günleri yaşayanlardan biri çok sevdiği Kahraman Maraş'a ağıt yakar:

1. Nasıl terk edeyim şanlı Maraş'ı,
Altundan kıymetli toprağı taşı,
Tarihlere geçtin mertçe savaşı,
Yürün aslanlarım Ali'm geliyor,
Alını top perçemli gülüm geliyor.
2. Bir kış günüydü girdik savaşa,
Hiç aman vermedik dağlara taşa,
Kahpe düşman giremezsin Maraş'a
Kan kokusu vardır topraklarında
3. Savaşa katıldık gelinni gızlı,
Nice koç yiğitler alını yaldızlı,
Yirmi iki gece hem de gündüzlü,
Nöbet tuttuk Maraş sokaklarında.
4. İlk kurşunu atan Sütçü İmam'dır,
Yüreğinde kuvvet kalpde imandır,
Bize göz dikenin hali yamandır,
Kar yağar Maraş'ın sonbaharında.

İbiş KILIÇ

489. TÜRKİYE'NİN AĞIDI

Âşık Turabî hastalanır ve İskenderun Devlet Hastahanesi'ne kaldırılır. Gözlerini açtığıında başında üç hemşireyle iki doktorun olduğunu görür. Ancak hemşirelerin kendisiyle ilgilenmediklerini, sohbet ettiklerini görür. Her yönüyle cennet kadar güzel olan Türkiye'nin bu içler acısı durumuna çok üzülen Âşık Turabî daha fazla dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Üç hemşire iki tokdur,
Hasta geldi bakan yoktur,
Ne yapsalar bize hakdır,
Burası Türkiye gardaş.
2. Vatandaş yanmış kimene,
Hemen hazırlar bahane,
Bu vurdumduymazlık niye?
Burası Türkiye gardaş.
3. Bankayı talan etdiler,
Paraları alıp gitdiler,
Hırszlara ne yaptılar?
Burası Türkiye gardaş.
4. Turabi derdin bitmiyor,
İlaç sana kâr etmiyor,
Söz verdi amma dutmuyor,
Burası Türkiye gardaş.

Selahattin AVAN (Âşık Turabî)

490. ÇUKURKOZ'UN AĞIDI

Andırın'ın Çukurkoz köyünd eyaşayan Hacı Ahmet TEMİZ'in iki kardeşi köydeki geçim sıkıntısından İstanbul'a yerleşir. Aradan iki yıl geçer ve her ikisi de memleketi çok özlerler ve ağabeylerine: "Abi memleketi çok özledik, özlemimizi giderecek bol havadisli mektup gönder!" derler. Ağabey Hacı Ahmet de kardeşlerini çok özlemiştir ama ne yapsın fakirlikten dolayı elinden bir şey gelmez. Kardeşlerine uzun bir mektup yazar ve o acıyla bir de ağıt yakar onu da özlem dolu mektubuna ekler ve kardeşlerine yollar:

1. Yine bahar geldi oluyor yazlar,
Yemyeşil oluyor dağlarda gozlar,
Gırlara çıkmış da gelinner kızlar,
İstanbul'a poz veriyor Andırın.
2. Esmân'ım Ummân'ım toplamış çiçek,
Getirin kızlarım sümbülü seçek,
Menevşe içinde hepinden gökçek,
İstanbul'a poz veriyor Andırın.
3. Azgıt uvasının yazısı düzde,
Ergöçen Garasu otları dizde,
Çukurkoz çok güzel görükür gözde,
İstanbul'a poz veriyor Andırın.
4. Tabiyet çok güzel ötüşür guşlar,
Gelini kızları oyayı işler,
Danteli nakışı odayı süsler,
İstanbul'a poz veriyor Andırın.
5. Ahmet TEMİZ der ki okuyur fermen,
Unumuz tükendi ahdeci deermen,
Garılar gidiyor elinde kirmen,
İstanbul'a poz veriyor Andırın.

Hacı Ahmet TEMİZ (Kaymakam)

491. BAŞDOĞAN KÖYÜNÜN AĞIDI

Andırın'ın Başdoğan köyünde yaşayan Âşık Mehmet PERT, gurbete gittiğinde köyünü çok özler ve dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar: .

1. Arzusun çektiğim Başdoğan dağın,
Evlam evlam çiçeklerin aşdı mı?
Çevre yanın güzelliğın ortaya,
Bekçilerin evlerine göşdü mü?
2. Çalı'n dağı eteğinden yaslanmış,
Kelleciler duman olmuş puslanmış,
Tüm ağacın bir yağmurda ıslanmış,
İnekçilere nur-ı rahmet şaşdı mı?
3. Zaman verib bekçilerin varırken,
Davarlar guşluğa geri dönerken,
Gadınlar gapıda yanık yayarken,
Bir tas ayran aklına düşdü mü?
4. Güney tarafında Çıkak Pınarı,
Tez bitir ebem garı işleri,
Güzel öter meşeliğın guşları,
Yavru şahin yuvasından uşdu mu?

İsmail İNEKÇİ

492. EFRAĞZILI KÖYÜNÜN AĞIDI

Andırın'ın Efrağzılı köyünde çocukluk yıllarını geçiren kaynak şahıs, aradan yıllar geçtikten sonra tekrar köyüne gelir. Ancak aradan geçen zaman zarfında çok şeylerin değiştiğini görür. Eskisiyle yeni durumu karşılaştırırken çocukluk anılarını hatırlar ve o duyguyla aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Efrağzılı bilmem ki ne oldu sana?
Sarıp solmuşsun bir gazel gibi,
Yemyeşildi dağların cennet misali,
Dönmüşsün viran yurtlara Efrağzılı.
2. Yüce dağlar başında kuşlar öterdi,
Üç pınar birden bulgur gibi kaynardı,
Bütün güzel kızlar çimde oynardı,
Yalan oldun şimdi sen Efrağzılı.
3. Koca yazılarda neler olmazdı.
Senin varlıkların asla solmazdı,
Müslümanlık hiç bir zaman sönmezdi,
Gidenleri gelen tutmazmış Efrağzılı.
4. Hacılar, hocalar senin ocaktan,
Aslımı sorarsan ÇINGILOĞLU göbekten,
Annemin yavrusuyuz iki bebekten,
Küsüp de gitmişiz, sana Efrağzılı.

Nuri ÇINGİL

493. KUTSAL YERLERİN AĞIDI

Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyünde yaşayan Halil ÖZDEMİR 2002'de Hacc'a gider. Mekke ve Medine'de gördüğü kutsal yerden çok etkilenir. Kutsal yerlerden bir türlü ayrılmak istemez ve bütün İslâm âleminin ziyaret yeri olan o kutsal yerleri görüp de bütün insanlığa gönderilen son peygamber Hazreti Muhammed'i göremediği için çok üzülür ve o duygularla aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Huzuru Nebi'ye varsam, Kırk vakıdı orda kılsam, Muhammed'e selam versem, Baksam ağlayı ağlayı.	4. Bir görmeye olan oldu, Aklımı başımdan aldı, Benim gönüm orda galdı, Geldim ağlayı ağlayı.
2. Ben orıya doyamadım, Geceleri uyumadım, Kimselere diyemedim, Gizli ağlayı ağlayı.	5. Allah bilir vakıt geçik, Bu dünyaya gonan göçük, Ayak yalın başım açık, Dönsem ağlayı ağlayı.
3. Rehberi alsam elime, Çıksam Arafat yoluna, İhram bezini belime, Sarsam ağlayı ağlayı.	6. Halil İbrahim'e varsam, Kırk vakıdı orda kılsam, Muhammed'e selam versem, Baksam ağlayı ağlayı.

Halil ÖZDEMİR

494. ARMUTLU YAYLASI'NIN AĞIDI

Andırın'ın Orçan (Alanlı) köyünün Armutlu Yaylası'ndaki ağaçların hepsi Orman Dairesi'nin izniyle kesilir. Her taraf çırılçıplak kalır. Yemyeşil Armutlu Yaylası'na alışan ve yaylaya bir daha göçemeyecek olan kaynak şahıs bu duruma çok üzülür ve 1980'de Armutlu Yaylası'na aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yüksekleri pare pare garı ıdı, Dağlar geçit vermez geçmek zor udu, Patla kesmez ormannarı var ıdı, Meşesi galmamış mazı galmamış.	6. İlkbaharda çiçekleri otları, Sürümüzün gaymakları sütleri, Goyun guzu şen ederdi yurtları, Goyunu galmamış, guzu galmamış.
2. Yüce dağ başına duman inerdi, Göç evleri bölük bölük gonardı, Yaylanın üsünde şahan dönerdi, Şahı galmamış bazı galmamış.	7. Ezeli de deli gönül ezeli, Güz gelmiş de dağlar dökmüş gazeli, Nazlanurdu bu yaylanın güzeli, Güzeli galmamış nazı galmamış
3. Aşıkların türküsüne sazına, Otururduk çimenine düzüne, Doyulmazdı sohbetine sözüne, Sohbeti galmamış sözü galmamış.	8. Yayla neçe sook sular içirdin, Neçe güzelleri gonup göçürdün, Neçe yiğitleri serden geçirdin, Yiğidi galmamış sözü galmamış.
4. Seher vakdı keklikleri öterdi, Her çalı dibinde davşan yatardı, Avcıları avlığına gederdi, Avcısı galmamış tazı galmamış.	9. Yayla garib galmış bize küsüyor, O günün yerine yeller esiyor, Âşık Halil buna desdan yazıyor, Âşığı galmamış sazı galmamış
5. Eser bağdı sabah serin, Yörük güzlelleri datlı dilleri, Enişli yokuşlu tozlu yolları, Yollar galmamış tozu galmamış	

Halil ÖZDEMİR

495. KAYAPINAR YAYLASI (SARIZ)' NIN AĞIDI

Çukurova'nın Cihanbekirli kasabasında yaşayan Ali Bey ile hanımının arası ilkbaharda göçecekleri yayla yüzünden açılır. Ali Bey, "Zorkun Yaylası'na göçelim." der, hanımı ise "Kayseri Kayapınar Yaylası (Sarız)'na göçelim." der. Sonunda anlaşamazlar. Ali Bey'in hanımı yükü yükledir, tek çocukları olan Şahin'i de yanına alır, yola çıkar. Ali Bey Cihanbekirli'de kalır, ortaklarıyla harmanları çıkarırlar ve ürünler paylaşılır. Ali Bey, oturur harmana ve düşünmeye başlar. -Eskiden Ağaların âşıkları olurmuş- yanındaki Âşık Abdurrahman'a: "Âşık Abdurrahman iki çal da dinleyelim." der. Tabî âşığın canı da Kayapınar Yaylası'na gitmek istediği halde Ağasına bir türlü söyleyemez. Âşık, işte şimdi tam sırası der ve çok özlediği yaylaya duyduğu ayrılık özlemini dile getiren aşığıdaki ağıdı söyler:

1. Aceri de yaylasına göşdü mü?
Günburnuna Cahansuyun geçdi mi?
Düşürüm'ü Haşdırın'a çöşdü mü?
Gaterlerde tor mayalar bozular,
Aah benim gönlüm Şahan Beyi arzular oy.
2. Bu gün geçdiğimiz Cebel'in suyu,
Açıkdır gerdanının iyidir huyu,
Dosdun gonalgası Meyremçil Beli,
Vurur garbi gar'ardıcın sızılar,
Aah benim gönlüm Şahan Beyi arzular oy.
3. Göksün derler güv ördekli yazılar,
Ceren avlar gök boncuklu tazılar,
Sehip durnam Binboğa'nın çölüne,
Vurur garbi gar'ardıcın sızılar,
Aah benim gönlüm Şahan Beyi arzular oy.
4. Ah Abduraman'ım der de ocak batma mı?
Ördekli'den Sarızlıya geçme mi?
Gayapınar gılbasına akma mı?
Gonun dosdum pınarların gözüne gözüne.
Ah benim gönlüm Şahan Beyi arzular oy.

Durdu ÇUHADAR

496. YAYLALARIN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan ailelerin bir kısmı ilkbaharda Kızılcaova yaylasına göçer, bir kısmı da Göksun'un Ak Oluk Yaylası'na göçer. Sonbaharda herkes kışlağına geri döner ve kendi göç ettiği yaylasını över. Bazıları da işi iftiraya kadar götürür. Bunu yapanlar avarelikten (buturanlıktan) usanan hanımlardan: Telli Hatun, Fatma Hatun, Döne Hatun, Fadıma Hatun'dur. Yapılan haksız iftiralara dayanamayan kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Yusuf Ağa'ya kötü demiş,
Yanaşdırak gişininen,
Kele nasıl laf söylemiş?
Sen gosgoca başıninan.
2. Yusuf Ağa böök Ağa,
Arkamızda karlı dağa,
Buruya mekdub salmışlar,
Ellehem alamıyaklar ya'a.
3. Yaylamıza kötü demiş,
Yel eser gelir kokusu,
Ağam odıya dutdurdu,
Altında okur fakısı.
4. Yağ aldık deriyinen,
Laf söylerik yeriyyinen,
Bu yayladan geri galmak,
Engellerin şoruyunan.

Döne EKİCİ (GÖK)

497. SAY YOLUNUN AĞIDI

Andırın ile Alameşe arasındaki say yolu kapalıdır araba gitmez. Kargılık ile Kabağağaç muhtarı önderlik yaparak yolu açtırmaya uğraşırlar. Mehmet DOĞAN, hasta olduğu için merak eder: “Say yerine dozerler gelmiş, nerede?” der. Etrafındakiler: “Sana ne?” derler ve bir şey söylemezler. Bu durum, kaynak şahsın çok zoruna gider ve üzümlere aşağıdaki ağıdı yakar:

1. Sıra geldi Gabağağaç miktarını üverim,
Kargılık miktarını da yürekden severim
Yol Gandıl’a gelmiş deyi duyarım.
Say yolu yerinden delinir gayri.
2. Arabıya birden Gandıl Sağırgaya’dan geçdim,
Belediye çeşmesinden bir su içdim,
Say yolu delinmiş umuda düşdüm,
Say yolu yerinden delindi gayri.
3. Aabıya binişin buram bunlardı,
Saargayıya bir gaya yuvarlandı,
İndi dozer komperaser geldi dayandı.
Tek şeritden geçdi yolumuz gayri.
4. Arabıya bindim şöyle bakdım,
Yürekden bir ah ah çekdim,
Gurbanım veli çakılın dökdür,
Say yolu yerinden delindi gayri

Mehmet DOĞAN

498. KIYIKÇI KÖYÜ (ASLANTAŞ BARAJI)'NÜN AĞIDI - 1

Andırın'ın Kıyıkçı köyü, Arslantaş Barajı'nın su tutmaya başlamasıyla su altında kalmaya başlar. Birgün evinde hanımıyla oturan Süleyman ATEŞ evine dalgalar vurmaya başlayınca çok üzümlürek kendisi ve hanımının ağzıyla aşağıdaki ağıdı söylerler:

Âşık Süleyman:

1. Allah'ım ya Rabbim nasıl olurum?
Tarlama baraj basıyor nerde galırım?
On çocuğunan acımdan ölürüm,
Avrat senin vatana göçelim, buradan kaçalım.

Hanımı:

2. Gardaşlarım beniminen atışır,
Hanımları bir çekişe dutuşur,
Benim vatanda gızılılık yetişir,
Ben Ağpunar'a göçemem, buradan vazgeçemem.

Âşık Süleyman:

3. Hanım ben bir ati insanım daldan dala atlarım,
Napiyim tarlamı barac basdı kesildi umutlarım,
Her gün beş teneke kiraz toplarım,
Hanım senin vatana göçelim, buradan kaçalım.

Hanımı:

4. Hanım oldum galın keten giyemem,
Dişim döküldü darı ekme yiyemem,
Gocadım gabak gurusu soyamam,
Ben Ağpunar'a göçemem, buradan vazgeçemem.

Âşık Süleyman:

5. Bize düşer Ören Yeri'nin yarısı,
Birez de ekerik girgil darısı,
Birez de guruduruk gabak gurusu,
Hanım senin vatana göçelim, burdan kaçalım.

6. Allah'im ya Rabb'im nasıl olurum,
Birgün kayıktan baraja düşer boğulur ölürüm,
Hanım Çatak'daa yıkık deermene toscu olurum,
Hanım senin vatana göçelim, burdan kaçalım.

Hanımı:

7. Gardaşlarım gece gündüz yatmıyor,
Gardaşlarımdan mal artmıyor,
Çatak'daa deermen Musduk Amcam ile Goca Cenned'e yetmiyor,
Ben Ağpunar'a göçemem, buradan senden vazgeçemem.

Süleyman ATEŞ

499. KIYIKÇI KÖYÜ (ASLANTAŞ BARAJI)'NÜN AĞIDI - 2

Andırın'ın Kıyıkçı köyünün tarlaları Aslantaş Barajı yapılırken su altında kalır. Herkes tarla parasını almak için 6. Bölge Su İşleri Müdürlüğü'ne gider. Herkes kapının önünde beklemektedir. Çoğunluğu kadındır. Muhasebeci üstü başı düzgün olanları hemen çağırır ne istediklerini sorar. İşlerini halleder gönderir. En sonunda ak sakallı iki yaşlı adam kalır. Biri Kıyıkçı'dandır. Biraz zaman geçer öğlen olur. Memurlar: "Emmi siz ne istiyorsunuz" diye sorar. Onlar da: "Biz de para diye geldik" derler. Memurlar: "Haydin yürü gidin para gelirse biz size haber göndeririz," derler ve iki yaşlı adamı oradan kovarlar. Bu durum birkaç defa devam eder. Giderler boş dönerler. En sonunda canı yanan adam, 1946'da Arslantaş Barajı'nın olduğu yere gelen Karatepe adıyla da bilinen yerde kazı çalışması başlatarak "Geç Hitit" dönemine ait eserler ortaya çıkarılmasını ve daha sonra bölgede 7000 dönüm arazinin millî park yapılmasına aracı olarak Karatepe'de açık hava müzesinin kurulmasını sağlayan Halet ÇAMBEL'e³⁶⁰ söylediğini zannettiğimiz aşağıdaki ağıdı söyler:

1. Barac barac derken geldi başıma,
Zeher gatdı ekme'eme aşıma,
Küfür etme yakışmıyor yaşıma,
İlehe gözlerin kör ola Halet.
2. Buğday tarlaları sular basıyor,
Su işleri bize gulak yasıyor,
Dayrasına varsak hemen süsüyor,
İlehe gözlerin kör ola Halet.
3. Bu sene de biçemedik arpayı,
Yapamazsan çıkarmayı çarpmayı,
Hangi devletlere verdik arkayı,
İlehe gözlerin kör ola Halet.
4. İslâm kitabında bulunmaz adı,
Aslını sorsalar herhal Yahudi,
Ne gadar seviyor heykeli pudu,
İlehe gözlerin kör ola Halet.

Osman ATEŞ

³⁶⁰ Daha geniş bilgi için bkz., Çukurova'dan Dünyaya Kadirli, Sayı- 2, s. 6-14, Adana 2000.

500. GÖKAHMETLİ KÖYÜ (ARSLANTAŞ BARAJI) NÜN AĞIDI

Andırın'ın Gökahmetli köyü 1983'te yapılan Arslantaş Barajı yüzünden su altında kalmaya başlayınca herkes canının derdine düşer. Kimi Kadirli, Osmaniye ve Adana'ya göçmekte, kimi evini sökmekte, kimi ağlayıp kimi gülmektedir. Doğup büyüdüğü ve çocukluk anılarının saklandığı toprakları bırakıp gitmek herkese çok ağır gelir ve göz yaşları sel olur. Köylünün bu acı feryadını yüreklerinin en derin yerinde hisseden Ballı Hatın ve Hasibe Hatın (II. Hasibe) da çok üzürlüler ve e karşılıklı olarak köylerin ağıt yakarlar:

Hasibe Hatın:

1. Ucdan ala Guran Kursu,
Hocalar veriyor dersi,
Hocam hutbede oturur,
Başında gırmızı fesi.
2. Köyümüzde ünlü cami,
Herkes sana güveniyor,
Başında ayı yıldızı,
Minareimiz canıyor.
3. Hocalar okuyor Gur'an ,
Var mı bizi arıyan soran?
Ününü almış Gökahmetli,
Bakın hele olmuş viran.³⁶¹
4. Oturdum da ben ağlıyom,
Ağ gonağım bozulurkan,
Gökahmetli harab oldu
Tarihlere yazılırkan.
5. Çarın da gelsin Ballı'ya
Ben söyliyem o belliye,
Barac bizi ayırıyor,³⁶²
Yaşım da değdi elliye.

Ballı Hatın:

6. Söylesene Hasibe Abla,
Düzü boraçda geldi eline,
Düşünmüye ne gerek var,
Düzülür gelir diline.
7. Neçe çıkdım neçe indim,
Barac gelmiyeci sandım,
Ag gonağım gırmız'evim,
Babam ölük gimî yandım.

Hasibe Hatın:

8. Okur yazarlığım olsa,
Galem alıb yazıcıyım,
Havıs tüves tuttum evi,
Elleheme bozucuyum.
9. Geldi odalara doldu,
Gavırımış barac suyu,
Kimlerinden gomşu ollum,
Belli olmaz elin huyu.
10. Şehirliler köye geldi,
Ayrana hasiret galdı,
Gınamasın eller bizi,
Memlekete sülar doldu.

³⁶¹ 1, 2 ve 3 nolu dörtlükler Adil GÖK'ten kayd.

³⁶² Ben ayrılıyom köyümden, Adil GÖK

11. Seyhan emmimi yutdu,
Aklım da başımdan getdi,
Olmaz olasıca barac,
Bize edeceeni etdi.

Ballı Hatın:

12. İtler içesice barac,
Ayağıma gelir gendi,
Mevlama duva ederim,
İnşallah yıkılır (delinir) bendi .

13. Babamoğlu Gadir Hoca,
Eviyin de yeri üce,
Olmaz olasıca Barac
Halımız n' olacak nice.

14. Camının güzel yazısı
Taman babamın eseri,
İki gözüm gan ağlıyor,
Eller vurdukca keseri.

15. Babam gızı göçmüş Çala,
Ağlıyarak düşdüm yola,
Gınamasın eller bizi,
Memleket gediıyor sele.

16. Emmimin oğlu Efendi,
Benim de ciyerim yandı,
İtler içesice barac,
Geldi odalara doldu.

17. Geçmiş olsuna gelmedi,
Darılsın halam gızıma
Barac kendini de basa,
Ataşlar düşe özüne.

18. Gavırımış gavır barac,
Geldi odalara doldu.
Gurban olam babam gızı,
Babam yurdu nasıl oldu?

Belkise GÖK (Ballı Hatın)

SÖZLÜK

A

Aa: Ağa.

Aala-: Ağlamak.

Aalaş-: Ağlamak.

Aar: Ağır.

Aar Fiyat: Yüksek fiyat.

Aazı: Ağzı.

Abainan: Aba ile.

Abaz Abaz: Avaz avaz, yüksek sesle bağırma.

Abdas: Abdest.

Abıla: Abla.

Acış-: Acımak, üzülme.

Açıncık : Azıcık.

Afsın: Afşin.

Agibet: Akıbet. son, sonuç.

Ağ: Ak, beyaz.

Ağc'öönü: Yer adı.

Ağca: Beyazca..

Ahacık: İşte (Gösterme sözcüğü.)

Ahar: Ahır.

Ahbeb: Dost, arkadaş.

Aheey: Ünlem.

Ahmad: Ahmet.

Akaba: İniş, meyilli yer.

Akkala: Akkale.

Akamet: Kesintiye uğrama, verimsizlik, kısraklık, verimsizlik. Mec. Yarıda kalma, başarısızlık.

Akış-: Koşmak.

Aksüd: Ak süt, helâl Süt.

Alayı: Hepsi.

Alaz: Ormanın içindeki açık kısım.

Albistan: Elbistan.

Ale'emiz: Hepimiz, tümümüz.

Alışgın: Alışkın.

Amanat: Emanet.

Ambalas: Ambulans.

Andız: Belli bir yükseklikten sonra yetişen, yaprağını dökmeyen bir ağaç.

Anha: Aha, işte.

Annaç: Karşı.

Annaş: Anlaşmak.

Anşa: Ayşe.

Anşegül: Ayşegül.

Apak: Bembeyaz, tertemiz.

Appaaca: Bembeyaz.

Aprıl: Kişi adı.

Ar eyle-: Utanmak.

Ark: Su gitmesi için yapılan çukur.

Arlan-: Utanmak.

Aşşa: Aşağı.

Avrad: Hanım.

Ayaa: Ayağa.

Ayan: İlham olma, haberdar olma.

Ayan Olsun: Müjde olsun, haberin olsun.

Ayıtla-: Ayıklamak, temizlemek.

Azgıt: Andırın'da bir köy adı.

Azo Gelin: Lakap.

B**Ba'ar-**: Bağırmak, çağırmak, seslenmek.**Baala-**: Bağlamak.**Baartı**: Bağırıtı, yüksek ses.**Babamın çardaa**: Babamın çardağı.**Bahd**: Baht, talih şans.**Bakim**: Bakayım.**Baldırcan**: Patlıcan.**Barac**: Baraj.**Barmak**: Parmak.**Basalak**: Sıkıcı hava, çukur yer.**Basma**: Bir çeşit kumaş.**Bayazıtlı**: Beyazıtlı.**Bayraa**: Bayrak.**Beem**: Beyim.**Beğ**: Bey.**Bekceaz**: Tokmaklı'da yer adı.**Beker**: Bekar.**Belceez**: Yer adı.**Bele-**: Sarmak, bağlamak.**Belen-**: Sarılmak, yerde sağa sola dönmek.**Belicik**: Bir parçacık, paylaşıcık.**Belik belik**: Parça parça.**Belik**: Saç örgüsü.**Belle-**: Öğrenmek. Tarla veya bahçeyi

kürekle toprağı işlemek.

Besde besde: Top top, sıra sıra.**Bezirgan**: Kervan başı.**Bıyıl**: Bu yıl.**Bib'oğlu**: Bibi oğlu/hala oğlu.**Biçgi**: Biçki.**Bider**: Tohum.**Bigaç**: Birkaç, bundan sonra**Bir arıya**: Bir araya**Bir daa**: Bir daha.**Biricii**: Biriciğı.**Birken**: Bir kere.**Biş-**: Biçmek.**Biş-**: Pişmek.**Bişet**: Bir şey, hiçbir şey**Biti**: Az, biraz**Biyaz Gonak**: Beyaz konak**Bohça**: Büyük çıkın.**Book**: Büyük.**Bosdan**: Hıyar, salatalık.**Boz**: Bir renk, bir deve çeşidi.**Bozar-**: Boz rengine dönüşmek.**Böcük**: Böcek.**Böole**: Böyle.**Böön**: Bugün.**Böötmek**: Büyütmek.**Börk**: Başa giyilen kalpak.**Bös Böök**: Büsbüyük, çok büyük.**Böüt**: Büyütmek, yetiştirmek .**Bre**: Erkeklere seslenme şekli.**Buçaanı**: Bıçağını.**Burma**: Bir çeşit bilezik.**Burunnu**: Yer adı.**Buyda**: Buğday.**Büelek**: Yaz aylarında hayvanları sokarak rahatsız eden bir böcek türü.**Büeme**: Andırın'da bir köy adı.**Bühtan**: İftira.**Büklük**: Dikenlik.**Büküyürük**: Büküyoruz.**Bülbil**: Bülbül.**Bibi**: Hala.

C**Cahan:** Ceyhan.**Candarma:** Jandarma**Car Eyle-:** Yardım istemek.**Car İste-:** Yardım istemek.**Cazı:** Cadı, fena kadın, kötü kadın.**Cazı:** Cadı.**Ced:** Jet.**Cemel:** Cemal.**Cenderme:** Jandarma**Ceng:** Cenk, savaş.**Cerid:** Aşiret adı.**Cıgıl Cıgıl:** Yansıma ses.**Cılbak:** Çıplak, elbisesiz.**Cılga:** İnce yol, patika yol.**Cıvanı cıvanı:** Güzel güzel.**Cıvata:** Vida.**Cingen:** Çingene.**Cirpilti:** Çalılık.**Cizme:** Çizme.**Coşgu:** Coşku.**Cufa Şahvar:** Çuha şalvar, ayağa giyilen giysi.**Cura:** Küçük saz.**Cuvab:** Cevap.**Cuvara:** Sigara.**Cüzden:** Cüzdan.**Ç****Çaal:** Çağıl, taştan yapılmış duvar.**Çaar-:** Çağırarak.**Çabık:** Çabuk, hızlı.**Çaman:** Doğranmış etin köz kstünde pişmiş hali.**Çavış:** Çavuş.**Çayır Cuyur:** Tabiat taklidi ses.**Çebiş:** Bir Yaşındaki Keçi Yavrusu**Çelme:** Birini yere dürürmek için yapılan ayak oyunu. Bir işi engelleme.**Çelmik:** Yeşil otluktan oluşan alan.**Çemlik:** Çimenlik yer.**Çerkez Kaçamağı:** Mısır unundan yapılan bir yemek.**Çeyne-:** Çiynemek.**Çıtımık:** Menengiç, kahve yapılan bir meyve çeşidi.**Çiçee:** Çiçeğe.**Çiğit:** Çekirdek, pamuk çekirdeği.**Çimil:** Lakap, unvan adı.**Çit:** Çift.**Çoğ:** Çok.**Çömçe:** Yemekleri tabaklara koymak için kullanılan âlet.**D****Daat- :** Dağıtmak.**Dabanca:** Tabanca.**Dak-:** Takmak, asmak.**Dakılan-:** Dert yanmak, konuşmak.**Dalık:** Dalmış.**Dane dane:** Tane tane.**Dara-:** Taramak.**Dart- :**Tart-.**Daş:** Taş.**Dat'l Olsun:** Tatlı olsun.

Datlı: Tatlı.

Davar: Keçilere verilen ad.

Dayfa: Tayfa.

Dayıl: Değil.

Deel: Değil.

Deeş-: Değişmek.

Degülüş: Hayvan ismi.

Değel: Değil.

Değne-: Gözetle.

Değnet-: Baktırmak.

Dekat: Güç, dayanma gücü.

Del eylemek : Deli eylemek.

Deene- : Bakmak, gözetmek.

Deal: Değil.

Depe: Tepe.

Depreşir: İçten içe ortaya çıkma, etkileme.

Desden: Destan.

Desdur ver-: Müsaade etmek

Deşir-: Tutmak, toplamak.

Deyan, deyi: Diye.

Deyincik: Değincek, söyleyince.

Deynek: Sopa.

Dezze: Teyze.

Dezze: Teyzem.

Dıkıl Dıkıl: Tavukların korktuklarında çıkarmış oldukları ses.

Dıkıl-: Girmek, İçeri, girmek.

Dırıl: Andırın'da Bir dağ adı.

Dırnaan: Tırnağın.

Dırnag: Tırnak.

Di-: Demek, söylemek.

Dikgat: Dikkat.

Dikin Dik-: Dikiş dikmek.

Dilbant/Dülbant: Bayanların kullandığı ince baş örtüsü.

Dikli: Tilki.

Dingil: Araçlarda tekerlekleri birleştiren parça, argoda dönek ve tutarsız insanları nitelemek için kullanılan sözcük.

Diyyerbekir: Diyarbakır.

Dolambaş: Kıvrımlı yol.

Dolma Tüfek: Tek fişek atan tüfek.

Don: İç giysisi, soğukta kar ve suyun donması.

Donuz: Domuz.

Doru: At.

Dosd: Dost.

Doşgun?

Döğdür-: Dövdürmek.

Döğme: Buğdaydan yapılan yiyecek türü. vurma, canını yakma.

Döl: Çocuk, evlat.

Dölek: Düz arazi.

Döyüş: Kavga.

Dudu'zı: Dudu kızı.

Durna: Turna.

Dut: Tut, ağacın meyve vermesi.

Dut-: Tutmak, yakalamak.

Duvaa: Dua.

Duvan: Doğan.

Duz: Tuz.

Düğün gur-: Düğün kurmak.

Dükgan: Dükkân.

Düne-: Tünemek, tavuk ve kuşların gece uykusuna yatması.

Dürgün: Katlanmış.

Dürte Dürte: Dokundura dokundura.

Düşgün: Önem verme, zayıf düşme.

Düşürüm: Çözme.

Düv-: Dövmek.

Düven: Dükkân.

E

El: Yabancı.

Ebeş?: Hayvanlarda bir renk. Argoda, her şeye ters bakan, problem çıkaran.

Edik: Her tarafı yumuşak ve renkli deriden yapılmış yarım konçlu mest tipi ayakkabı.

Eele- : Eyle, oyalamak

Eesik: Eksik.

Efirağzı: Andırın'da bir köy adı.

Efsin: Av avlarken gizlenmek için yapılan yer.

Eğel-: Eyilmek.

Eğert-: İp eğirtmek.

Eğle-: Bekletmek, oyalamak.

Ekiz: İkiz.

El: Yabancı. Parmak eli.

Elalem: Herkes.

Elaziz: Doğu Anadolu'da bulunan Elazığ'ın eski adı.

Elbiri: Yardımcı, işbirlikçi.

Elle-: Dokunmak, kavga esnasında başkasına sataşma.

Ellik: Ekin biçmek için ele takılan, ağaçtan yapılmış âlet.

Emi: Bir şeyi başkasına tembihleme.

Emlik: Keçi yavrusu.

Emmi: Amca.

Ener: Eğer.

Epey: Fazla, çok.

Erefe: Arefe.

Ergen: Ergenliğe girmiş olan kişi, genç.

Erkencecik: Çok erken.

Esik: Çukur yer, eksik.

Esnef: Esnaf.

Esseh: Gerçek.

Eşe. Eşe, bayan ismi.

Eteyi: Eteği.

Etiref /Etréf: Etraf, çevre.

Evel: Önce.

Evlam evlam: Çeşit çeşit

Eyilik: İyilik.

Eyle-/ Eğle-: Bekletmek.

Eyrelti: Bir ot türü; araştırma bölgesinde meşe ağacına verilen ad.

Eyvaz: Ayvaz.

F

Fadik Gız: Fadik kız:

Fak: Tuzak âleti.

Fakı: Fahri köy hocalarına denir.

Fedayi: Fedayi.

Feleen: Feleğin

Fettahlı: Andırın'da bir yer adı. Bir kabile adı.

Firak: Ayrılık.

Firaz: Firez.

Firez: Biçilen buğdayın yerine verilen ad.

Firik: Kabuğuyla ateşe atılarak kavrulmuş taze buğday başağı ve nohut. Olgunlaşmamış mısır koçanı ya da buğday tanesine verilen ad; mec. Evlenmemiş genç kız.

Fişek: Mermi.

Freng: Fransız, Cermen veya Latin ırklarının birinden olan kimse.

G

Gaba: Kaba, hacmi büyük, iri, görgüsüz, terbiyesiz.

Gabaan: Kabağın.

Gabakesme: Andırın'da bir köy adı.

Gablık: Kaplık, mutfaktaki kap kacakların dizildiği raf.

Gabul: Kabul.

Gaç-: Kaçmak.

Gadasını Al-: Sana gelen bela bana gelsin.

Gader: Kader.

Gadem: Uğur.

Gadı: Kadı.

Gadir: Kadir.

Gadirli : Kadirli.

Gafes: Kafes.

Gaherlen-: Küsmek, darılmak.

Gahir: Kahır, derin üzüntü.

Gahret-: Kahretmek.

Gala: Kale.

Galaası. Andırın'da bir yer adı.

Galb: Kalp.

Galbır: Kalbur, buğday vb. şeyleri elemek için yapılan âlet.

Galk-: Kalkmak.

Galleş: Kalleş.

Gama: Kama.

Gamyon: Kamyon. : Tüfek ve tabanca gibi hafif

Gan: Kan.

Ganadıgırık: Kanadıgırık Andırın'da görev yapan bir hakimin soy adı.

Gandır: Kandırmak,aldatmak.

Gap: Kap.

Gap-: Kapmak, tutmak.

Gapı: Kapı.

Gapıd: Sırtta giyilen palto.

Gaplama fişek: Kaplama fişek.

Gar: Kar.

Gara Ümmüs : Eskiden buruyumcuya verilen isimdir.

Gara: Kara.

Garakol: Karakol.

Garannık: Karanlık.

Garbi: Batı.

Gardar: Kardeş.

Garez: Kin, husumet, düşmanlık besleme.

Gargılık: Andırın'ın Karadut köyünde bir yer adı.

Garın: Canlıların midelerinin dış parçası.

Garınça: Karınca.

Garool: Karakol.

Garpışlık: Karpuzluk.

Gars: Kars.

Garşı: Karşı.

Gartal: Kartal.

Garüce: Andırın'da bir dağ adı.
Gasafet: Sıkıntı.
Gasdal: Kasdal: Andırın'da bir yer adı.
 Çeşme olan yer.
Gasıl: olgunlaşmamış ekin, diz boyunca yetişen yeşil ot.
Gaş: Kaş.
Gat-: Karıştırmak.
Gat: Kat.
Gatarla-: Dizmek, sıralamak.
Gatik: Katık, ayran.
Gatır: Katır.
Gatlanmak: Katlanmak, dayanmak.
Gat-: Karıştırmak?
Gavak: Kavak?
Gaval: Kaval.
Gavır: Ecnebilere verilen ad, kötü kişi.
Gaviş- Kavuşmak.
Gavrul- Kavrul-
Gaya: Kaya.
Gayal=Kayıl Ol-: Rız olmak, kabul etmek.
Gayal m'ola: Rız mı ola.
Gaygeyle-: Kaygı etmek.
Gayil: Rız.
Gaymakam: Kaymakam.
Gayran: Kayran, Andırın'da bir yer adı.
Gayseri: Kayseri.
Gaytancı: Andırın'ın Karadut köyünde yaşayan bir kişinin lakabı.
Gazatı: Gazete.
Gazi: Eskiden çeyrek altınlara verilen ad.
Geben: Andırın'da bir kasaba.

Geçi: Keçi.
Ged-: Gitmek.
Gedek: Gidelim.
Gedik: Tepe.
Gediyon: Gidiyorsun.
Gela: Gel ha.
Gendi: Kendi
Geş-: Geçmek
Get: Gitmek.
Gey-: Giymek.
Geyip: Giyip
Geze: Geziye, geziye çıkma.
Gıbla: Kible.
Gıbrıs: Kıbrıs.
Gıç: Bizim çalışmamızda insan ayağı veya bacağı anlamında kullanılmıştır
Gıur-: Tavukların bağırması.
Gılavız: Kılavuz.
Gılıpce: Kelepçe.
Gımı: Gibi.
Gındıralar: Kındıralar, bir ailenin lakabı.
Gır-: Kırmak, küstürmek.
Gıraç: Verimsiz ve kurak yerlere verilen ad.
Gırat: Kır at, tahıl ölçü birimi.
Gırıcı: Kırıcı.
Gırıl-: Ölmek, küsmek, darılmak.
Gırk- Kırmak, koyun ve keçilerin kıl ve yünlerini kesmek.
Gırksu: Andırın'da bir yer adı.
Gırma: Tek fişek atan tüfek.
Gırmızı ev: Kırmızı ev.
Gırpa gırpa: Kırpa Kırpa.

Gırşahan bazı: Güçlü, büyük evlat.

Gısa: Kısa.

Gısıklık yol: Dar geçit.

Gısıklık: Dar Yer.

Gısır: Yemek.

Gışlağ: Kışlak;kışın yaşanılan yer.

Gıtamız: Kıtamız, askeri birliğimiz.

Gıvrım gıvrım: Kıvrım kıvrım.

Gıy-: Ölümüne müsaade etmek, canını almak. Kıymak.

Gıyamet: Kıyamet.

Gıymet: Kıymet, değer.

Gızıl: Kızıl.

Gızılalık: Kızılalık.

Gimi: Gibi.

Gişi: Kişi.

Goc'öğretmen: Koca öğretmen

Goca : Koca(Büyük).

Goku: Koku.

Golan. Sırtta yük taşımaya yarayan ip.

Golancı: Kolancı, kolan (ip) dokuyan kişi..

Gomlist: Kominist

Gon-: Konmak.

Gonak: Konak.

Gonuş- : Konuş.

Gopa Gopa : Koşa koşa.

Goruk.: Olgunlaşmamış üzüm.

Gos: Ağır, kırıcı.

Gos Gimi Söz, ağır söz.

Gosgoğuk: Çok koğuk.

Goş-: Koşmak.

Govla- : Kovalamak.

Goyak: Çukur yerlere verilen ad.

Goyan: Bırakan, terk eden.

Goyun: Koyun.

Goza: Koza.

Göbee: Göbeği.

Gögcebel: Andırın'da bir yer adı.

Gül Yapraa: Gül yaprağı

Gölek: Göl biriken yer

Gölek: Küçük Göl

Göö:Gög:Mavi

Gööcebel: Andırın'da bir yer adı.

Görpe: Körpe taze, küçük.

Göş-: Göçmek.

Göz gamayı: Çapak.

Gucaam: Kuçağım.

Guculu: Hüsne'nin babasının lakabı.

Gul: Kul.

Gulinc: Gulınç, kulunç.

Gulp: Kulp.

Gumandan: Kumandan.

Gumar: Kumar.

Gun-: Konmak yerleşmek.

Gurban Ol-: Canını feda etmek.

Gurban: Kurban.

Gurdele: Kurdele.

Gurub: Topluluk.

Gurud-: Kurutmak.

Gus-: Kuş.

Gus-: Kusmak.

Guşlukleyin: Kuşluk vakti.

Goltuk: Koltuk, koltuk altı.

Gutnu: Kumaş.

Guyumcu: Kuyumcu.

Guzan: Kozan.

Guzanoğlu: Kozanoğlu.

Guzu: Kuzu: Koyun yavrusu, parçada oğul anlamında.

Gücücek: Küçücek.

Güççük: Yaşı küçük olma.

Günnercek: Günlerce.

Gürgün: Kanın gürleyerek hızlı bir şekilde akması.

Güvel: Yeşil başlı(ördek).

H

Had: Hat, sınır.

Hakına: Dişi keçinin yavrulamamış olanına verilen ad.

Halal: Helâl.

Halallaş-: Helallaşmak.

Halaman: Uydurma söz

Halbır: Halbur.

Hamır: Hamur.

Hani?: Hani?

Hanim: Hanım.

Hapıs: Hapis, hapishane.

Harlı: Çığışar köyünde bir yer adı.

Hartlab: Kahraman Maraş'a bağlı bir köy.

Hasd'ol-: Hasta olmak.

Hasım: Hasım, düşman

Haşdırın: Andırın'da bir yer adı.

Hatem: Yüzük.

Hatir: Sayma, bir kişiye değer verme.

Havlı: Avlu bahçe.

Havya: Ayva

Hayıf Al-: Öç almak.

Hayıf: Öç, yazık eyvah, haksızlık, üzüntü.

Hayfımı Allım: Öcümü alırım.

Hayma: Dört direk üzerine kurulu gölgelik.

He: Tamam, evet.

Hebeb, Hübeb: Yakıştırma söz.

Hec: Hiç

Heceb: Hicab, utanma.

Hecin: Dayanaklı, süratli deve gibi.

Heç: Hiç.

Heebe: Heybe.

Heebiye: Heybeye.

Hele: Seslenme ünlemi.

Helke helke: Kova kova.

Hemayinan hemayinan: Yakıştırma söz.

Heral: Herhâl, galiba

Herel : Herhâl. Belki.

Herhâl: Belki.

Herkiş : Herkes.

Heyhe: Çağırma ünlemi.

Heyle: Nasıl ne durumda.

Himmed: Karşılıksız yapılan yardım.

Hopla-: Zıplamak, sıçramak.

Hota Çal-: Seviç ve coşku çığılığı atmak.

Hota: “Yaşa”, “var ol” anlamlarına gelen bir ünlem.

Hozak: Bazı ağaçlarda yetişen bir tür meyve.

Höngür Höngür: Hüngür hüngür.

Höörme: Höğürme. Bağirtı, yansıma ses

Hörmet/Hürmet: Hizmet, Saygı.

Höseyin: Hüseyin.

Hösüyün: Hüseyin.

Hurd ol-: Ezilmek.

Hübebe ol-: yakıştırmaya söz

Hüdüd: Hudut, sınır, takım

Hürü: Bayan adı, cennette insanlara hizmetle görevli melek.

I-İ

Ilgın: Akdeniz bölgesinde yetişen küçük bir ağaç cinsi.

Irahma: Rahime.

Irga: Irgat İşçi.

Isdar: Dokuma tezgâhı.

Isgat: ölen kişinin borçlarını ve günahlarını bağışlatmak amacıyla yapılan dinî tören ile törende verilen para, ziyafet.

Işgiya: Eşkiya.

Iz: Az.

İdaal: İdeal, iyi olan.

İflah m'lor: Kurtulur mu, sağ kalır mı?

İğdiş: Hadım etme, burma, erkekliğini alma,

İlam: İdam.

İleayık: Layık olma, hak etme.

İlehe: İlâhi, bir çeşit seslenme ve samimiyet ifadesi.

İlk ağşam: İlk akşam.

İltaap: İltihap, yaranın mikrop kapması.

İmaama: İmâme, tesbihlere takılan büyük boncuk.

İmran adası: İmralı adası.

İnne: İğne.

İnsannık: İnsanlık.

İntizar et-: Beddua etmek.

İrbehem: İbrahim.

İreli: İleri.

İrelle-: İlerlemek.

İrezil: Rezil.

İsdimlak: El koyma.

İsdiyad: İşdikât?

İsmahal: İsmail.

İsmikan: Bayan adı.

İssiz :İssiz, kuytu, sakin.

İşde: İşte. işaret için kullanılan ünlem.

İşlik: iç giysi.

K

Kaçamak: Mısır unundan yapılan bir yemek.

Karcık: Yer adı.

Kasıl: Ekinin baş çıkarmayan büyüme hali.

Kav: Bazı ağaçların kavuğunda yetişen asalak kav mantarından elde edilen, çabuk tutuşur bir madde. Ateş veya sigara yakmaya yarayan ,çakmak vb. ile tutuşturulan bir madde.

Kebeb: Kebap.

Keeye: Muhtar.

Kekil: Alna dökülen ya da bırakılan saç.

Kelam Söyle-: Güzel söz söylemek.

Kelep: Boğaza takılan gerdanlık.

Kendir: Kalın İp.

Kenger: Bir bitki türü.

Kep-: Çökmek.

Kepir: Verimsiz toprak.

Ker et-: Kazanç sağlamak.

Kert-: Yontmak, boğmak, sıkıştırmak.

Kirez: Kiraz.

Kirmen: İp eğirmeye yarayan âlet.

Kiseci: Andırın'da yer adı.

Konalga: Durak yeri, yayla çadırlarının kurulduğu yer.

Kölge: Gölge.

Kömbe: İnce taşa veya sacda pişirilen bir ekmek türü.

Köynek: İç giysi, gömlek.

Kulalı: Kuleli.

Kuzu : Koyun yavrusu. Mec. Evlat.

Kümküm: Yaşlı, beli bükülmüş kişi.

Künde: Her gün.

Kürtül: kürtüllü köyünden olma. Andırın'da yer adı.

Kürü: Küçük at yavrusu.

Küsgün: Küskün. Dargın.

Küşne: Bitki, ot.

Kütüz: Kısa boylu tıknaz.

L

Lamen: Bayan ismi.

Lavmlı Lavmlı: Nemli nemli.

Leş: Hayvanların ölmüş etine verilen ad.

Liba: Bir giysi türü

Libainan: Liba ile,

Lor: Bir tür beyaz, yumuşak taze peynir.

Lök(üm): Tek hörgüçlü deve.

M

Maane: Bahane, muayene.

Mahacir: Muhacir, bir yerden başka bir yere göç eden kişi

Mahane: Bahane.

Malamat Ol-: Herkese rezil olmak.

Mamir: Memur.

Mâne etmek: bahane etmek.

Mapus: Hapis.

Mavrılan-: Övünmek.

Mayıl Mayıl: Melül melül

Mazı: Bir ağaç türü.

Mekdib: Mektup.

Mekdüb: Mektup.

Meke: Mısır.

Meken: Mekân, yer.

Meliya: Meliha.

Melul Melul: Üzgün üzgün, boynu bükük.

Mendürüs: Andırın'da bir yer adı.

Meraa : Merağı.

Merhemet: Merhamet.

Meşur: Meşhur, ünlü.

Metend: Küçük değnek.

Meti: Methi, övgüsü.

Mevle: Mevlâ, Allah.

Mevta: Ölü.

Meyit: Ölüye söylenen şiir veya kıta, cenaze.

Mezer: Mezar.

Mezlee: Kışın yaprağını dökmeyen bir ağaç türü.

Mıkdar: Muhtar.

Mıkla (Mihla): Yumurtayla yapılan bir yemek çeşidi.

Mıraz: Murat.

Mile-: Melemek.

Miraz: Murat, mutluluk.

Misis: Adana'da bir yer adı.
Mitel: Andırın'da bir köy adı.
Morca Morca: Mor Mor
Möhör: Mühür.
Mull'apdulla: Mulla Abdullah
Muraz : Murat, mutluluk,
Mustanlık: Hakim.
Müçe: Hisse, pay.
Müstehak: Lâyık, hak etme.
Müşgül: Yapılması zor olan şey.
Müzevir: Azarlama, yaramaz, laf taşıyan.

N

Nahar: Ahır.
Nahr: Ahır.
Nelet ol-: Lanet Olmak (beddua).
Nen eyle-: Bebekleri uyutmak için söylenen ninni, ezgili parçalarda söylenen nidâ.
Nenene gerek: Neyine lâzım.
Nere'e: Nereye.
Nergele: Nargile.
Netdin: Ne yaptın.
Nezl'ol-: Nezle olmak.
Nic'oluk: Nasıl oluk.
N'oldu: Ne oldu.

O-

Ocaa: Ocağa, eve.
Ocak başlarından yırak: Kötülükler uzak olsun, Allah göstermesin anlamında kullanılan bir dua.
Okga: Okka, ölçü birimi.

Ollum: Olam, olduğum.
Omuza dak-: Omuza asmak.
Osan-: Usanmak, bıkmak.

Ö

Öç: İntikam.
Öğdür-: Övdürmek, methettirmek.
Öğlenkiye: Öğlenleyin, öğle vakti.
Öğrengin: Alışkın.
Önnük: Önlük.
Öör-: Öğürmek. Bağırarak, yansıma ses.
Örtle-: Bitkilerin dallarının ışkın sürmesi.
Örü: Eskiden kalma taştan yapılmış duvar, taş yığını.
Örzüle-: Özlemek.
Öze-: Karıştırmak.

P-R

Pabiş: Pabuç.
Paltayınan: Balta ile.
Pece: Baca, punara.
Pendir : Peynir.
Pırtı: Giyecek türü öteberi.
Pıs-: Saklanmak.
Pinek: Tavukların uyuduğu yer.
Pinnik: Pinlik, kümes.
Posda: Posta.
Pulis: Polis.
Punar: Pınar, çeşme.
Pürçü: Ağaçlardaki tomurcuk.
Püsü: Kedi.
Rahmet: Bolluk, bereket.

S

Sabattan: Sabahtan, yarın.
Sabı: Yaşı küçük olan çocuk.
Sal-: Göndermek, haber salmak.
Samenner: Samenler.
Sandal: Sandalet.
Satır: Su kabı, kova, kesici âlet.
Savış-: Gitmek, habersiz geçmek.
Savma-: İstemediği bir şeyi üstünkörü yapmak.
Savul-: Sağ olun, bir çeşit teşekkür.
Sayri: Uydurma söz.
See: Andırın'da bir yer adı.
Seet: Saat.
Seheb: Serbest, başıboş.
Seher vaatı: Sabah vakti.
Seklem: Eksik, esik.
Selavat: Salavat.
Senen: Senin ile.
Sergen: Sergi serilen yer.
Serüm: Serum.
Seş-: Seçmek.
Seten: Zaten.
Sevde: Sevda.
Sıcaa: Sıcağı.
Sıdık: Sıddık.
Sıpar Al-: Siper almak.
Sicim: İplik.
Sicim Sicim: Uzun Uzun?
Sila: Sıla, gurbete gidenlerin geride bıraktığı memleketin, yurt.
Sival: Sual, soru, sorgu.
Soğulgan. Yer adı.

Soku: Buğday ezilen taş.
Sook: Soğuk.
Soyka: Soyuntu, sırttan çıkarılan elbise.
Sögnük: Sönmüş.
Söhür vaadı: Sahur vakti.
Söüle-: Söylemek.
Söölen: Söyleyin.
Söüt: Söğüt.
Sucaa: Sucuğa.
Sufra: Sofra
Sulk: Sulh, barış
Suvan: Soğan.
Sülücük: Küçük sülük.
Sün-: Uzamak.
Süsme: Vurma. iteleme.
Süyüm: İplik teli, sap.

Ş

Şablak: Şaplak: İki eli birbirine vurma.
Şapaz: Hızlı, çabuk.
Şavkı: Yansıma.
Şehben: Şofben.
Şeher: Şehir.
Şeş: Başa bağlanan örtü.
Şindicik: Şimdilik.
Şivilgi: Emirler köyünün eski adı.
Şo: Şu.
Şorda: Şurda.

T

Taba'a: Tabağa.
Tabud: Tabut.

Takımarmut: Takımarmut. Andırın'da bir yer adı

Tandır: Ekmek çeşidi, ekmek pişirilen yer.

Tavık: Tavuk.

Tebdil: Değiştirme.

Tedayi: Tedavi.

Telifon: Telefon.

Telis: Çuval.

Tell'anşa: Telli Ayşe.

Temus: Temmuz, Temmuz ayı.

Tercuba: Tecrübe.

Terki: Hayvanların semerlerinin arka kısmı.

Terki: Semerin gerisi.

Teyib: Tayyib.

Tısla-: Ağır yük altında zorlanarak çıkarılan ses.

Tiireki: Tiryaki.

Tikennik: Dikenlik.

Timurlenk: Moğol hükümdarı Timur.

Tirşik: Yabanî pancardan yapılan bir yemek (çorba) türü

Tiz-: Tezmek, gruptan yanlışlıkla ayrılmak.

Tokdur: Doktor.

Tomartis: Domates.

Tonel: Tünel.

Tor: Acemi.

Töbe: Tövbe.

Tuc: Tunç.

Tuluk: Tulum, Peynir, Pekmez, Su V.B.Ni Muhafaza Etmek İçin Kullanılan

Önü Yarılmadan, Bütün Olarak Çıkarılmış Hayvan Derisi.

Tutum: Davranış.

Tüfeen: Tüfeğin.

Tühsün-: Kaybolmak.

Tülü: Buhur ve âdi devenin çiftleşmesinden doğan erkek deve.

Tür: Çeşit, Şekil.

U

Uçun: İçin.

Ul-: Çürümek.

Urgan: İp.

Usda: Usta, herhangi bir işin uzmanı olma.

Usul Yollu: Usulca.

Uva: Ova.

Uvak Uvak: Ufak ufak

Uz: Yavaş.

Ü

Üce: Yüce, yüksek.

Üleş: Hayvanların ölmüş etine verilen ad

Ülger: Süreyya yıldız.

Ünnü: Ünlü.

Ürüdem: Rüstem.

Üsd: Üst, üst baş. kılık kıyafet.

V

Vaati: Vakti

Vakıd: Vakıt, zaman.

Vakt: Vakıt.

Vallahâ: Vallahi.

Vasfet-: Anlatmak, tarif etmek.

Vekeleten: Vekaleten.

Verane: Virâne, eski, yıkık dökük.

Vesek Get-: Başkasına gitmek.

Vesek: Başkası, el, yabancı.

Veten: Vatanı.

Y

Yaalir: Yayılır.

Yaan: Yağan.

Yaba: Ağaçtan yapılan, saman savurmak için kullanılan çatal ağızlı kürek çeşidi.

Yaelir: Hayvanların yayılması, otlaması.

Yağlık: Bayanların kullandığı ince baş örtüsü.

Yahnı: Bir çeşit etli yemek.

Yaka-: Yıkamak, temizlemek.

Yakış-: Uygun olmak, güzel olmak.

Yaldız: Eşyâlara altın veya gümüş görünüşü vermek için yapıştırılan yaprak veya eriyik halindeki altın, gümüş veya bunların taklidi olan. madde. mec. kötü olan bir şeyi herkesin gözünü boyayarak, iyi gösteren hâl, göz boyama.

Yalınayak: Çıplak ayak.

Yamalık: Kıyafetlerin yırtılan ve eskiyen kısmına eklenen kumaş parçası.

Yamçı: Kamçı

Yanaz: İnatçı, aksi, huysuz, kavgacı.

Yanını yivini belirsiz et-: Yanını yönünü belli etmeme

Yapalak: Andırın'da bir yer adı.

Yavız: Cesur.

Yazma: Bir çeşit baş örtüsü.

Yed'atı: Bahçe.

Yeel-: Yayılmak.

Yekin-: Kalkmak, doğrulmak.

Yel: Rüzgâr.

Yetim Guy-: Yetim bırakmak.

Yetir-: Yetiştirmek.

Yılancık: Bir kuş adı.

Yırak: Irak, uzak

Yieen: Yeğen.

Yiyid: Yiğit, güçlü kuvvetli.

Yoğ: Yok

Yokardan: Yukardan.

Yokarı: Yukarı.

Yokla-: Kontrol etmek.

Yolak: Yol verilen dar bölge.

Yoldur-: Koparttırmak.

Yoz. Kısır hayvan.

Yörü-: Yürümek.

Yudur-:Yıkak.

Yunağ : Yunak, ölü yıkanan yer

Yunur-: Yoğurmak.

Yu-: Yıkamak.

Yüklük: Köy evlerinde yatak vb. eşyaların dizildiği bölüm.

Yünseene: Yüksekine.

Yünsük: Yüksük

Z

Zalım: Zalim, zulmeden, acımasız.

Zarkadak Durma: Ansızın durma, birdenbire durma.

Zatan: Zaten.

Zayır Zuyur: Cayur cayur.

Zeher: Zahar, herhalde, zehir.

Zehmeri: Zemheri.

Zehnet: Zihnet, değerli takı.

Zeliya: Zeliha.

Zemdi: Şimdi, erkek ismi.

Zemheri: Kışın en soğuk olduğu ay.

Zenfin: Zengin.

Zeyrat: Ziyaret.

Zibillik: Hayvan gübrelerinin atıldığı yer.

Zine: Çok kötü ve yaramaz olan çocuklara verilen lakap.

Zopa: Sopa.

Zopur: Çiğ, hafif hafif yağan bir yağış çeşidi.

KAYNAK ŞAHISLAR HAKKINDA BİLGİ

Ağıt metinlerini derlediğimiz kaynak kişilere ait bilgiler, kaynak kişilerin soyadlarına göre alfabetik olarak dizilmiştir.

Derlemede, kaynak kişilere aşağıdaki sorular sorulmuştur.

I.

- a. Adı-soyadı
- b. Doğum yeri ve yılı
- c. Tahsili
- ç. Mesleği
- d. Söylediği ağıtlar

II.

- a. Adı-soyadı
- b. Doğum yeri ve yılı
- c. Tahsili
- ç. Mesleği
- d. Dipnotların kullanıldığı ağıtlar

Yukarıdaki sorular, her kaynak kişi için tekrar yazılmamış olup sadece maddeler tekrarlanmıştır.

Kaynak şahısları: Metinleri çalışmalarda kullanılan kaynaklar ve derleme yapılıp da dipnotta kullanılan kaynaklar olarak iki ayrı başlık altında ve kaynak şahıslara sorduğumuz “d” maddesini dipnotta kullanılan ağıt numaraları şeklinde vermeyi uygun gördük.

I- METİNLERİ ÇALIŞMADA KULLANILAN KAYNAK ŞAHISLAR

a. Mustafa AK	a. Nihat ATEŞ
b. Andırın- 1929	b. Andırın- 1953
c. Ali okulu	c. İlkokul
ç. Çiftçi	ç. Çiftçi
d. 179, 285	d. 459
a. Osman AKILLI	a. Osman ATEŞ
b. K. Maraş- 1940	b. Andırın- 1916
c. İlkokul	c. Okuma yazması yok
ç. Çiftçi	ç. Çiftçi
d. 359, 449, 419, 473	d. 307, 345, 434, 462, 499
a. Fikriye ARIK	a. Süleyman ATEŞ
b. Andırın- 1951	b. Andırın- 1939
c. İlkokul	c. İlkokul
ç. Ev hanımı	ç. Çiftçi
d. 103	d. 357, 431, 435,498,
a. Ahmet ASLANTAŞ	a. Atne AYDIN
b. Andırın- 1941	b. Andırın- 1359
c. İlkokul	c. İlkokul
ç. Çiftçi	ç. Ev Hanımı
d. 265, 299, 341	d. 143
a. Âşık Ali ATEŞ	a. Duran AVAN
b. Andırın- 1930	b. Andırın- 1942
c. İlkokul 3	c. Okuma yazması yok
ç. Çiftçi	ç. Çiftçi
d. 192, 201	d. 47, 98, 187, 306, 362, 382

- a. Selahattin AVAN(Âşık Turabi)
- b. Andırın- 1956
- c. Ortaokul
- ç. Gardiyan
- d. 146, 380, 476, 481, 489

- a. Halil BAL
- b. Andırın- 1950
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 108, 321

- a. Döne BAKACAK
- b. Andırın- 1327
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 51, 56, 67, 68, 80, 161, 370

- a. Süleyman BAL (Çoban Ke)
- b. Kadirli-1910
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 131, 194

- a. Fatma BAKACAK
- b. Andırın- 1930
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 53, 54

- a. Ali BALIKÇI
- b. Andırın- 1942
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 390

- a. Mehmet BAKACAK
- b. Andırın- 1947
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ciğerci
- d. 31, 41, 152, 169, 253, 347

- a. Mustafa BALIKÇI
- b. Andırın- 1934
- c. Okuma yazması yok
- ç. Çiftçi
- d. 117, 137

- a. Ali BAKIRCIOĞLU
- b. Andırın- 1941
- c. Ortaokul
- ç. Serbest
- d. 479

- a. Eşe BARAKLI
- b. Andırın- 1924
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 165, 197, 223

- a. Ayşe BEKAR
- b. 1942- Ümmi
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 124, 264

- a. Medine BENLİ
- b. Andırın- 1927
- c. İlkokul
- ç. Ev Hanımı
- d. 349

- a. Fatma BOYRAZ
- b. Andırın- 1931
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 52, 203, 330

- a. Mustafa BOZDOĞAN
- b. Andırın- 1969
- c. İlkokul
- ç. Sıva ustası
- d. 258

- a. Songül BOZDOĞAN (PİNEGÖZ)
- b. Kadirli- 1967
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 93, 94, 95

- a. Ömer BOZKURT
- b. Andırın- 1939
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 167, 441, 470

- a. Halil CAMIZEMEN
- b. Andırın- 1335
- c. Okuma yazma yok
- ç. Çiftçi
- d. 297

- a. Mehmet CİNKARA
- b. Andırın- 1960
- c. Lise
- ç. Çiftçi
- d. 233, 234, 292, 364, 474

- a. Ali ÇAVUŞ
- b. Andırın- 1942
- c. Üniversite
- ç. Emekli öğretmen
- d. 130

- a. Fatma ÇAVUŞ
- b. Andırın- 1933
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 409

- a. Hatice ÇERÇİ
- b. Andırın- 1942
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 109, 170

- a. Mehmet ÇIĞŞAR
- b. Andırın- 1951
- c. Lise
- ç. Emekli Polis
- d. 88, 150, 162, 326

- a. Durdiye ÇINAR
- b. Andırın- 1951
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 79

- a. Mustafa ÇINAR
- b. Andırın- 1927
- c. Okuma yazması yok
- ç. Çiftçi
- d. 42

- a. Mustafa ÇINGİL
- b. Andırın- 1952
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi -Şoför
- d. 366

- a. Nuri ÇINGİL
- b. Andırın- 1956
- c. İlkokul
- ç. Lokantacı
- d. 9, 48, 70, 71 ,119 ,214, 232, 235, 236, 256, 257, 269, 279, 280, 290, 291, 385, , 392, 393, 394, 391, 402, 403, 446, 455, 461, 463, 484, 485, 486, 487, 492

- a. Durdu ÇUHADAR
- b. Andırın- 1934
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 225, 333, 439, 495

- a. Celil DALKIRAN
- b. Andırın- 1951
- c. İlkokul
- ç. Lokantacı
- d. 13, 163, 213, 218, 309, 310, 311

- a. Emin DALKIRAN
- b. Andırın- 1929
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 353

- a. Elif DALKIRAN (Foter Elif)
- b. Andırın- 1936
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 20, 210, 247,250, 410, 416

- a. Abdulkadir DEMİRKESEN (Fazlı)
- b. Andırın- 1940
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 451, 428

- a. Aynur DOĞAN
- b. Andırın- 1940
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 114

- a. Duran DOĞAN
- b. Andırın- 1973
- c. Üniversite
- ç. Öğretmen
- d. 204

- a. Halime DOĞAN
- b. Andırın- 1952
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 122, 243

- a. Mehmet DOĞAN
- b. Andırın- 1929
- c. Okuma yazma yok
- ç. Çiftçi
- d. 107, 196, 238, 240, 252, 497

- a. Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)
- b. Andırın- 1926
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 2, 6, 77, 112, 144, 270, 281, 376, 448, 458, 482

- a. Hacı Veli DUMAN
- b. Andırın- 1938
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 383

- a. Hacı Mustafa DUMAN
- b. Andırın – 1936
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 110, 331, 339, 374, 426, 469

- a. Rabia DUMAN(GÜNGÖR)
- b. Andırın- 1899
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev Hanımı
- d. 32, 168, 184, 350

- a. Süleyman DUMAN (Çoban SÜLO)
- b. Andırın- 1942
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 24, 33, 126, 344, 377, 389

- a. Mustafa ESKİCİ
- b. Andırın -1934
- c. Tahsili yok
- ç. Çiftçi-kendisi
- d. 401

- a. Döne EKİCİ (GÖK)
- b. Andırın - 1925
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 4, 15, 39, 44, 60, 82, 384, 443, 496

- a. Mustafa GÖGÜS
- b. Andırın – 1930
- c. Okuma yazması yok
- ç. Çiftçi
- d. 156, 199

- a. Meryem ELMAS
- b. Andırın- 1942
- c. İlkokul
- ç. Ev hanımı
- d. 427

- a. Adil GÖK
- b. Andırın- 1940
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 5, 8, 18, 23, 25, 26, 40, 62, 63,74, 75, 212, 268, 335, 352

- a. Mustafa ERDEVİR
- b. Andırın- 1946
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 220, 295, 327, 483

- a. Ahmet GÖK
- b. Andırın- 1935
- c. Ali okulu
- ç. Çiftçi
- d. 129, 305, 397, 445

- a. Nadire ERKEK
- b. Andırın- 1927
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev Hanımı
- d. 27, 28

- a. Behzat GÖK
- b. Andırın- 1950
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 16, 123, 387, 443

- a. Belkise GÖK
- b. Andırın- 1945
- c. İlkokul
- ç. Ev hanımı
- d. 59, 193, 198, 354, 500

- a. Emine GÖK (Hodul)
- b. Andırın- 1939
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 72, 148, 219, 414

- a. Eşe GÖK
- b. Andırın- 1933
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 271

- a. Halil GÖK
- b. Andırın- 1928
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 66, 134, 135, 136, 180, 189, 229

- a. İbrahim GÖK
- b. Andırın- 1940
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 34, 138, 172, 202, 314

- a. Sariye GÖK (Sıdıka)
- b. Andırın- 1946
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 14, 17, 46, 215, 228, 263, 404, 471

- a. Turgut GÖK (Durmuş Hoca)
- b. Andırın- 1935
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 81, 319

- a. Hayrullah GURA
- b. Andırın- 1950
- c. Ali okulu
- ç. İnşaat ustası.
- d. 400, 432, 436, 447

- a. Güllü GÜLMEZ
- b. Andırın- 1934
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 141, 142, 149, 255, 429

- a. Ayşe GÜRBÜZ
- b. Andırın- 1924
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev Hanımı
- d. 154

- a. Duran HACİMEHMETOĞLU
- b. Andırın- 1955
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 12

- a. Hacı İNEKÇİ
- b. Andırın- 1929
- c. Okuma yazma yok
- ç. Çiftçi
- d. 303

- a. Mehmet HAYTA
- b. Andırın- 1939
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi -usta
- d. 208,460

- a. İsmail İNEKÇİ
- b. Andırın- 1962
- c. Ortaokul
- ç. Çiftçi
- d. 450, 491

- a. Döne HÖBEK
- b. Andırın- 1930
- c. İlkokul
- ç. Ev hanımı
- d. 37, 158, 173, 211, 226, 231, 237, 302,304, 315, 317, 323, 328, 338, 365, 367, 396, 371, 372

- a. Emine KABAGİL
- b. Andırın- 1951
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev Hanımı
- d. 259, 413

- a. Ömer HÖBEK
- b. Andırın- 1940
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 69, 133

- a. Zülfü KABALCI
- b. Andırın- 1927
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 91, 177, 348

- a. Mehmet İNCİKLİ (Şıh Goca)
- b. Andırın- 1910
- c. Okuma yazma yok
- ç. Çiftçi
- d. 221, 298

- a. Kemal KALE
- b. Kadirli-1907
- c. Ortaokul
- ç. Emekli Memur
- d. 205

- a. Mehmet KARAGEDİK
- b. Andırın - 1923
- c. Okuma yazması yok
- ç. Çiftçi
- d. 160

- a. Melek KARAKAŞ
- b. Andırın - 1939
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 191

- a. Âşık Bekir KARALI
- b. Andırın - 1952
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi – Usta
- d. 209, 360, 444

- a. Hurşide KARPUZ
- b. Andırın- 1332
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 55, 76, 195, 216, 422, 425

- a. İsmail Hakkı KAYA
- b. Andırın- 1923
- c. Ortaokul
- ç. Emekli Uzman Jandarma
- d. 181

- a. Hacı KAYRANLI
- b. Andırın - 1926
- c. Ali okulu
- ç. Çiftçi
- d. 186, 322

- a. İsmail KELEŞ
- b. Andırın - 1924
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 318

- a. Mustafa KELEŞ
- b. Andırın - 1924
- c. Ali okulu
- ç. Çiftçi
- d. 118, 157

- a. Hayriye KESKİN
- b. Andırın -1946
- c. İlkokul
- ç. Ev Hanımı
- d. 325

- a. Ayşe KESME
- b. Andırın- 1940
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 241, 262, 266, 267

- a. Erol KESME
- b. Andırın- 1963
- c. Lise
- ç. Uzman Çavuş
- d. 283, 284

- a. İbiş KILIÇ
- b. Andırın- 1941
- c. Lise
- ç. Çiftçi
- d. 286, 488

- a. Murat İbrahim KIVRAK
- b. Andırın- 1935
- c. Okuma yazması yok
- ç. Çiftçi
- d. 276

- a. Şemsi KODAL
- b. Andırın- 1915
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 171, 351

- a. Ali KORKMAZ
- b. Andırın- 1932
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 340

- a. Ayten KOYUNCU
- b. Andırın- 1948
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 113, 273, 274, 288, 329, 417

- a. Âşık Mehmet KORKMAZ
- b. Andırın- 1934
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 287, 300, 480

- a. Zekiye KÖROĞLU
- b. Andırın- 1956
- c. İlkokul
- ç. Ev hanımı
- d. 415

- a. Osman KUŞÇU
- b. Andırın- 1952
- c. İlkokul
- ç. D. D. Y. Emeklisi
- d. 3

- a. Ramazan KUŞÇU
- b. Andırın- 1930
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 437, 453

- a. Mehmet KÜÇÜK (Memili)
- b. Andırın – 1936
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi-Demirci
- d. 356, 381

- a. Halil ÖZDEMİR
- b. Andırın- 1940
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 493, 494

- a. Nurettin MİRAL
- b. Andırın- 1962
- c. İlkokul
- ç. Lokantacı
- d. 99, 368, 388

- a. Murat ÖZDEMİR
- b. Andırın- 1965c
- c. Ortaokul
- ç. Çiftçi
- d. 468

- a. Ayşe ÖKSÜZ
- b. Andırın-1930
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 164, 412

- a. Esme PALALI
- b. Andırın- 1914
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 101

- a. Hatice ÖKSÜZ
- b. Andırın- 1927
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 50, 185

- a. Ayşe PARMAKSIZ
- b. Andırın- 1924
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 406, 438, 423

- a. Hacı İsmail ÖZDEMİR
- b. Andırın- 1937
- c. İlkokul
- ç. Demircilik-Şairlik-Ustacılık
- d. 275, 277, 278, 301, 440, 424

- a. Bedriye PARMAKSIZ
- b. Andırın- 1940
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 58, 312, 346, 395, 407, 442, 421

- a. Döndü PARMAKSIZ
- b. Andırın 1955
- c. İlkokul
- ç. Ev hanımı
- d. 96

- a. Fatma PARMAKSIZ
- b. Andırın- 1934
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev Hanımı
- d. 176, 222

- a. Süleyman PERT
- b. Andırın- 1940
- c. İlkokul
- ç. Orman emeklisi
- d. 452, 454

- a. Ekrem SAĞIR
- b. Andırın- 1951
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 365, 420, 463

- a. Elife SALAN
- b. Andırın- 1970
- c. İlkokul
- ç. Ev hanımı
- d. 106

- a. Hatice SALAN
- b. Andırın 1929
- c. İlkokul
- ç. Ev hanımı
- d. 21, 97, 102, 111, 115, 147, 245, 332, 457, 464, 477

- a. Hürü SALAN
- b. Andırın 1929
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 49

- a. İsmail SEDEFOĞLU
- b. Andırın- 1975
- c. Üniversite
- ç. Coğrafya öğretmeni
- d. 22

- a. Rukiye SERT
- b. Andırın- 1921
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 87, 248, 260, 261

- a. Mehmet SÖNMEZ
- b. Reyhanlı- 1935
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 151

- a. Raziye ŞENSOY
- b. Andırın- 1939
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev Hanımı
- d. 139, 145, 430

- a. Ayşe TEMİZ
- b. Andırın- 1948
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev Hanımı
- d. 89, 175, 207, 224, 227, 242, 259, 272, 379

- a. Ümmü Gülsüm TANER
- b. Andırın- 1956
- c. Lise
- ç. Ev hanımı
- d. 116

- a. Ayşe TEMİZ (Patlakkızı)
- b. Andırın- 1939
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 38, 57, 73, 85, 174

- a. Meryem TEKATLI
- b. Andırın- 1932
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev Hanımı
- d. 29, 84, 140

- a. Durdu TEMİZ
- b. Andırın- 1957
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 127, 249, 334, 361, 467

- a. Kazım TEMİR
- b. Andırın- 1940
- c. Lise mezunu
- ç. Polis memuru
- d. 478

- a. Fatma TEMİZ
- b. Andırın- 1911
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 7, 105, 120, 132, 378

- a. Ali TEMİZ (Bebek Ke)
- b. Andırın- 1936
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 188

- a. Fatma Temiz (Çobanın kızı)
- b. Andırın- 1940
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 121

- a. Hacer TEMİZ
- b. Andırın- 1920
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 61, 200, 244, 343

- a. Mehmet TEMİZ
- b. Andırın- 1969
- c. Üniversite
- ç. Öğretmen
- d. 10, 408, 466

- a. Hacı Ahmet TEMİZ (Iraz)
- b. Andırın- 1940
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 159, 316

- a. Melek TEMİZ (Melek Garı)
- b. Andırın- 1330
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev Hanımı
- d. 86, 206

- a. Hacı Ahmet TEMİZ (Kaymakam)
- b. Andırın- 1938
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 475, 490

- a. Muzaffer TEMİZ
- b. Andırın- 1961
- c. Ortaokul
- ç. Çiftçi
- d. 35, 246

- a. Sultan TEMİZ (Kara Sultan)
- b. Andırın- 1943
- c. İlkokul
- ç. Ev Hanımı
- d. 11, 100

- a. Safiye TEMİZ
- b. Andırın- 1934
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 1, 30, 78, 125,155,153, 182, 230, 251, 289, 292, 294, 296 , 308, 405

- a. Koca Tahir Mustafa TEMİZ
- b. Andırın- 1934
- c. Okuma yazması yok
- ç. Çiftçi
- d. 90, 324, 342, 355, 358, 418

- a. Ummahanı Ali TEMİZ
- b. Andırın- 1941
- c. Okuma yazması yok
- ç. Çiftçi
- d. 19, 411

- a. Ümmü Gülsüm TEMİZ
- b. Andırın -1926
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 45, 254, 282,

- a. Latife YAYCIOĞLU
- b. Andırın- 1340
- c. İlkokul
- ç. Ev hanımı
- d. 83

- a. Âşık Hüseyin TOPAL
- b. Andırın- 1940
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 320, 336, 337, 375, 472

- a. Mahire YAYCIOĞLU
- b. Andırın- 1928
- c. İlkokul
- ç. Ev hanımı
- d. 64, 65, 369, 399

- a. Kadriye TUNCEL
- b. Andırın- 1959
- c. İlkokul
- ç. Ev hanımı
- d. 166

- a. Ömer YILDIZ
- b. Andırın- 1948
- c. Okuma yazması yok
- ç. Çiftçi
- d. 178, 373, 398, 385

- a. Hüseyin TÜRK (Sındıl)
- b. Andırın- 1921
- c. Okuma yazması yok
- ç. Çiftçi
- d. 456

- a. Godaman Ali YILMAZ
- b. Andırın- 1927
- c. Okuma yazması yok
- ç. Çiftçi
- d. 190

- a. Bayram TÜTEN
- b. Andırın- 1966
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 36, 92, 183

- a. Murtaza YILMAZ
- b. Andırın- 1329
- c. Okuma yazması yok
- ç. Çiftçi
- d. 153, 217

- a. Muzaffer YILMAZ
- b. Andırın- 1964
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 313

- a. Ayşe ZORLU
- b. Andırın- 1949
- c. Okuma yazması yok
- ç. Ev hanımı
- d. 43,104

- a. Fevzi ZORLU
- b. Andırın- 1963
- c. İlkokul
- ç. Çiftçi
- d. 128

II- AĞIT DERLENİP DE DİPNOTTA KULLANILAN KAYNAKLAR

- a. Adı-soyadı
b. Doğum yeri ve yılı
c. Tahsili
ç. Mesleği
d. Kullanıldığı ağıt numaraları

- a. Emine İNANDI
b. Andırın- 1946
c. İlkokul
ç. Ev hanımı
d. 138, 219

- a. Ahmet BALIKÇI
b. Andırın- 1944
c. İlkokul
ç. Çiftçi
d. 138, 180

- a. Hatice KANDİL
b. Andırın- 1949
c. Okuma yazması yok

ç. Ev

hanımı

KAYNAKÇA

- a. Veysel BEBEK
b. Andırın- 1940
c. İlkokul
ç. Çiftçi
d. 278
- a. Suret ÇIĞŞAR
b. Andırın -1933
c. Okuma yazması yok
ç. Ev hanımı
d. 201, 217

AKAR, Metin – Sebahat DENİZ
- Fahrünnisa BİLECİK (1994). **Türk Dünyası Çağdaş Edebiyatı**, İstanbul.

AKAR, Hatice(2000):
“Koyunabdal Köyünden Derlenen Ağıtlar”, **Erciyes Dergisi**, C. 23 S. 273, Eylül, Kayseri, s. 29 – 30.

AKBAŞ, S. Burhaneddin(1986):
“Bünyan Ağıtları”, **Erciyes Dergisi**, C. 9, S. 106, Ekim, Kayseri, s. 28 – 30.

.....:..... “Bünyan Ağıtları: 2 (1987)”, **Erciyes Dergisi**, C. 10, S. 117, Eylül, Kayseri, 24 – 26.

.....: “Kayseri ve Yöresel Ağıtları Üzerine Düşünceler”, (1993): **Erciyes Dergisi**, C. 16, S. 181, Ocak, Kayseri, s. 23 – 30.

- a. Hatice GÜRSOY
b. Andırın- 1939
c. Okuma yazması yok
ç. Ev hanımı
d. 186

- AKPINAR, R. Bahar; (1994)
“Erzican Ağıt, Efsane ve Manileri, 3
(22) 63-64.
- AKSOY, Ülkü(1993):
“Gürc’oğlu Ağıdı”, **Erciyes Dergisi**, C. 16, S. 187, Temmuz, Kayseri, s. 20.
- ALPTEKİN, Ali Berat(1991):
“Osmaniyeli Ağıtçı: Meryem Berk”,
Erciyes Dergisi, C. 14, S. 158, Şubat,
Kayseri, s.22 - 23.
- .....: “Masal, Halk
Hikâyesi ve Efsanelerin Ağıtlarda
İşlenişi”, **Erciyes Dergisi**, C. 15 S.
178), Ekim, Kayseri, 1992, s. 13 – 15.
- .....: “Avşar Ağıtlarının
Bazı Özellikleri Üzerine” **Erciyes
Dergisi**, C. 21 S. 246, Haziran, Kayseri,
1998, 23 – 27. 28.
- .....(2004): **Erciyes
Dergisi Bibliyografyası**, Kayseri.
- ALTINKAYNAK, Erdoğan,
(1997) **Pınarbaşı – Sarız – Tomarza
Avşar Ağıtları (İnceleme Metinler)**,
(Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Doktora Tezi), Elazığ.
- ALTUNEL, İbrahim (1994):
“Edebiyatımızda Ağıt Kavramı ve Ağıt
Yakma Geleneği”, **Erciyes Dergisi**, C.
17 S. 201, Eylül, Kayseri, s. 20 – 23.
- AND, Metin (1962). **Dionisos
ve Anadolu Köylüsü – İnceleme-**
İstanbul.
- ARAT, Reşit Rahmeti (1979),
Kutadgu Bilig I, Ankara
- ARTUN, Erman (2000).
Tekirdağ’da Ninni Söyleme Geleneği,
Türk Halk Kültüründen Derlemeler
1997, Ankara. 293/ s. 47- 73
- ARIK, Nesli: (1987) “Sarız
Çevresinde Ağıtlar”, **Erciyes Dergisi**,
C. 10, S. 117, Eylül, Kayseri, 27 – 28.
- ASLANOĞLU, İbrahim(1981):
“İki Ağıt”, **Erciyes Dergisi**, C. 3 S. 36,
Mart, Kayseri, s. 16 -17.
- ATAŞ, Hayri(1995): “Ağıtlar
Üzerine Bir Ağıt”, **Erciyes Dergisi**, C.
18, S. 213, Eylül, Kayseri, s. 23.
- ATSIZ, H. Nihal (1943), **Türk
Edebiyatı Tarihi**, İstanbul.
- AYDINGÜN, Ayşegül-İsmail
(2004). **Kırım Tatarlarının Vatana
Dönüşü -Kimlik ve Kültürel
Canlanma-**, Ankara
- BALİ, Muhan (1997), **Ağıtlar**,
Ankara
- BANARLI, Nihat Sami (1971),
Resim Türk Edebiyatı Tarihi, M. E.
V, Ankara
- BERKOK, Dursun(1981):
“Gizik Duran Tartışması ve Ağıdı”,
Erciyes Dergisi, C. 4 S. 45, Kasım,
Kayseri, s. 9. 12.
- .....: “Ağıt Edebiyatı
ve Müziği Derlemeleri”, **Erciyes**

Dergisi, C. 4, S. 48, Ocak, Kayseri, 1982, s.16. 17.

.....: “Düğünde Vurulan Damadın Ağdı”, **Erciyes Dergisi**, C. 5, S. 56, Ağustos, Kayseri, 1982, s. 27.

BIÇAK, Ayhan (2004), **Türklerde Evren Tasavvuru ve Ölüm Anlayışı** “Kutadgu Bilig”, İstanbul.

BİLGE, Kilisli Rıfat (2001), **Mâniler**, (Hazırlayan Yrd. Doç. Dr. Ata ÇATIKKAŞ), İstanbul.

BORATAV, Pertev Naili (1968a), “**Halk Şiiri** (Çev. Bilge KARASU), Türk Dili (Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı), 19/207 Aralık, s. 299.

BORATAV, Pertev Naili:(1983)., “Anadolu Ağıtlarının Türü Nakışları ve Yakılışları Üzerine” (: 454-471)

BOZYİĞİT, Ali Esat(1996): “Ankara Yazıcıoğlu ve Karaşar Zeybekleri İle Hikâyeli Ağıtları” **Erciyes Dergisi**, C.19, S. 220, Nisan, Kayseri, s. 23 – 27.

ÇAGIMLAR, Zekiye (1999) . **Adana Yöresi Avşar Ağıtları ve Bu Ağıtların Adana Aşıklik Geleneğine Ekisi**, Adana.

ÇAPAN, İbrahim (1990): “Kars Merkez’den Derlenen Ağıt”, **Erciyes Dergisi**, C. 13, S. 155, Kasım, Kayseri, s.30 – 32.

ÇELİK, Ali (1994), “Trabzon Yöresi Ağıtları”, **Erciyes Dergisi**, C. 3, S. 13, Güz, Kayseri, s.18-23.

ÇELEBİOĞLU, Amil (1982). **Türk Ninniler Hazinesi**, İstanbul.

ÇINAR, Ali Abbas (1996), **Kazak Halk Edebiyatı Türleri, Türk Dünyası Halk Kültürü Üzerine Araştırma ve İncelemeler**, Muğla, s.59-70.

ÇINAR, Abbas, Ali (1996), **Türkmen Türkleri Halk Edebiyatı Türleri, Türk Dünyası Halk Kültürü Üzerine Araştırma ve İncelemeler**, Muğla, s.95-96.

DAVUTOĞLU (KARALI), İbrahim(1982): “Kadirli Hasibe Hatununun Ağıtları ve Hayatı”, **Erciyes Dergisi**, C. 5, S. 51, Nisan, Kayseri, s. 27 – 29. 30.

.....: “Kalburun Ağdı”, **Erciyes Dergisi**, C. 11, S. 130, Ekim 1988, Kayseri, s.14 – 15.

DİLÇİN, Cem (2000), **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Ankara.

DURU, Bircan Kalaycı (2002), **Türk Halk Kültürü Araştırmaları**, Ankara.

DUYMAZ, Ali (1990), “Gelibolu Ağıtı”, 1 (8), Kış, 40-42.

ELÇİN, Şükrü (1986), **Halk Edebiyatına Giriş**, Ankara.

- ..... (1990), **Türkiye Türkçesinde Mâniler**, Ankara.
- .....(1990), **Türkiye Türkçesinde Ağıtlar**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ELDEN, Yaşar (1981): “Gizik Duran Ağıdı”, **Erciyes Dergisi**, C. 4, S. 42, Ağustos, Kayseri, s. 19 – 20.
- ERDİ, İslam Beytullah (2002). **Bulgaristan Türkleri Halk Edebiyatında Ağıtlar, Uluslar Arası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultay Bildirileri**, Ankara.
- ERGİN, Muharem (1970). **Orhun, Âbideleri**, İstanbul
- ERKOÇAK, Mehmet (1988) **Osmaniye Yöresinde Ağıtlar ve Türküler**, Osmaniye Belediyesi Kültür Yayınları: 2, Osmaniye
- ESEN, Şükrü (1999). **Anadolu Türküleri**, (Açıklamalar ve dizinlerle yayına hazırlayanlar Prof. Dr. Pertev Naili BORATAV, Yrd. Doç. Fuat ÖZDEMİR), Ankara
- GÖRKEM, İsmail (1993). *“Çukurova Ağıtlarında İnsanların Fizikî, Sosyal ve Psikolojik Özellikleri”*
- I. Uluslararası Karacaoğlan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu**, 21-23, Kasım 1990 Adana / Bildiriler, Adana 1993. 438-448.
- .....(1999). **Yukarı (Çukurova) Ağıtları Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma (İnceleme-Metinler)** Elazığ, (Yayınlanmış Doktora)
- ..... (2001). **Türk Edebiyatında Ağıtlar, (Çukurova Ağıtları) İnceleme Metin**, Akçağ Yayınları, Ankara
- GÖZAYDIN, Nevzat (1989). **Anonim Halk Şiiri, Türk Dili (Türk Şiiri Özel Sayısı)**, C. LVII / 445- 450 Ankara, s. 21- 29.
- GÜMÜŞ, Fatma (2001). **Kızık Köyünden Derlenen Halk Edebiyatı Örnekleri**, (Basılmamış Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Elazığ).
- GÜRLEK, Ahmet: “Develi Ağıtlarından Bir Demet”, **Erciyes Dergisi**, C. 12, S.138, Haziran 1989, Kayseri, s. 29 – 32.
- HANKO, Lavri; (1996) (Çev: İsmail Görkem), “Ağıtlar, Yeniden Yaratma Yapı ve Tür Problemleri”, 4 (29/30), Bahar / Yaz , 73-80.
- İNAN, Abdulkadir (1985). **Manas Destanı**, Ankara.
- ..... (1992). **Manas Destanı**, Ankara.
- KABACALI, Alpay (1997). **Gül Yaprığın’ Döktü Bugün**, İstanbul.

- KALAFAT, Yaşar (1995). **Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri**, Ankara.
- .....(1998).
- Dağistan Halk İnançları, Türk Halk Kültüründen Derlemeler** 1996, Ankara, s. 81- 82.
- .....(2002).
- Balkanlar'dan Uluğ Türkistan'a Türk Halk İnançları -I-**, Ankara.
- Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I** (1991) Ankara
- KÂMİL, Erkan (Emir Kalkan) (1980): Türk Halk Edebiyatı ve Geleneğinde Ağıt”, **Erciyes Dergisi**, C. 2, S. 21 – 22, Mart, Kayseri, s. 12 – 16.
- .....: “Seferberlik Ağıt ve Destanları”, **Erciyes Dergisi**, C. 4, S. 37, Mayıs 1981, Kayseri, s.6 – 12.
- KARTAL, Numan(1985): **İnegöl ve İnegöl'de Ölümle ilgili Gelenekler - Derleme Araştırma**, İstanbul / 2. , s. 40.
- KAYA, Bahti Şen: “Mucur İlçesinden Derlenen Ağıtlar”, **Erciyes Dergisi**, C. 15, S. 172, Nisan 1992, Kayseri, s.27 – 28.
- .....: “Mucur İlçesinden Derlenen Ağıtlar”, **Erciyes Dergisi**, C. 18, s. 205, Ocak 1995, Kayseri, s.20 – 21.
- KAYA, Doğan(1990). **Anonim Halk Şiiri**, (Ağıt Bölümü) Akçağ Yayınları, Ankara.
- KAYA, Turhan (2002). **Uluslar Arası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultay Bildirileri**, Ankara, s. 245-246.
- KEMAL, Yaşar (1997). **Ağıtlar**, İstanbul 1997.
- KETENE, Cengiz (1973). **Kerkük Halk Edebiyatından Örnekler**, Erzurum.
- KOCATÜRK, Vasfi Mahir (1970). **Büyük Türk Edebiyatı Tarihi**, Ankara. KÖMÜRCÜ, Mustafa(1994): “Bir Şehit Babasının Değişleri”, **Erciyes Dergisi**, C. 17, S. 194, Ocak 1994, Kayseri, s. 12.
- KÖKSAL, Âsım, Mustafa (2003): **Hız. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası**, İstanbul. .
- KUÇKARTAY, İristay (2002). **Özbek Halk Edebiyatı Terimleri ve Türkçe Karşılıkları,- Uluslar Arası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultay Bildirileri-**, Ankara
- MİRZAOĞLU, F. Gülay (1989): “**Adana Ceyhan Yöresinde Ağıtlar**” (Basılmamış Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi)
- OĞUZ, M. Öcal: (1986) “Pehlivanzade Nuri Bey ve Ağıdı”,

- Erciyes Dergisi**, C. 9, S. 107, Kasım, Kayseri, s. 26 – 27.
- ORAZBAYOĞLU, Muhtarkan; (1999), “Kazak Türklerinde Ağıt”, 1 (6) Yaz, 26-27.
- ÖNDER, Erdoğan(1997): “Yaşanmış Bir Hazin Olay ve Bir Ağıt”, **Erciyes Dergisi**, C. 20, S. 238, Ekim, Kayseri, s.31 – 32.
- ÖZDEMİR, Ahmet Z. (2002) **Öyküleriyle Ağıtlar I-II.**, Ankara
- ÖZDAMARLAR, Kadir: “Sarız’dan Türkmen Âli’nin Oğullarını Ağıdı”, **Erciyes Dergisi**, C. 3, S. 27, (t. y.), Kayseri, s. 5 – 6.
- ÖZKAN, Nevzat(1986): “Şehzade Mustafa’nın Katli ve Edebiyatımızdaki Yankıları”, **Erciyes Dergisi**, C. 9, S. 106, Ekim, Kayseri, 10 – 15.
- PALA, Erdoğan(1999): “Sarız – Tufanbeyli Yörelerinde Derlenen Sosyal Nitelikli Ağıtlar”, **Erciyes Dergisi**, C. 22, S. 263, Kasım, Kayseri, s. 21 – 22.
- .....: “Göksun Yöresinden Derlenen Hikâyeli Ağıtlar”, **Erciyes Dergisi**, C. 24, S. 279, Mart 2001, Kayseri, s. 31 – 32. 33.
- SAKAOĞLU, Saim(1983) **Sahada Derleme Metodları**, Erzurum
- ..... (2003). **101 Anadolu Efsanesi**, Ankara
- ..... (2003). **101 Türk Efsanesi**, Ankara
- SANTUR, Alparslan (1991). **Türk Halk Kültüründen Derlemeler**, Ankara, s. 109-110.
- SÖZBİLİCİ, Şaban (1988): “Kına Gecesinde Kına Yakma Anında Söylenen Ağıtlar”, **Erciyes Dergisi**, C. 11, S. 130, Ekim, Kayseri, s.21 – 22. 31.
- ŞİMŞEK, Esmâ(1984): “Kadirliden Derlenen Ağıtlar”, **Erciyes Dergisi**, C. 7, S. 81, Eylül, Kayseri, s. 11 – 12.
- ..... (1990). “Ağıtların Söyleyicileri Sadece Kadınlar mıdır?” **İçel Kültürü**, 4 (12) Eylül, , 14-16.
- ..... (1990). “Azerbaycan Ağılları (Ağıtları)” **Azerbaycan Türküleri**, “ (4) Temmuz, 20-22.
- ..... (1990) “Kadirli’den Derlenen Ağıtlar ve Ağıtlar Üzerine. Bazı Düşünceler”, **Erciyes Dergisi**, C. 13, S. 152, Ağustos, Kayseri, s.24-26
- ..... (1991). “Ağıtların Halk Edebiyatının Anlatmaya Dayanan Türleri ile Olan Münasebeti” **Millî Folklor**, 2 (12) Kış /, 55-58.

- ..... (1993).
Kadirli ve Osmaniye Ağıtları,
 Antakya
- ..... (1994).
 Kadirli'de Yetişen Ağıtçı Hanımlar,
Erciyes Dergisi, C. 17, S. 202, Ekim,
 Kayseri, s. 28-31.
- ..... (2001).
**Yukarı Çukurova Masallarında
 Motif ve Tip Araştırması, C.I-II**,
 Ankara
- TEMİZ, Mehmet (1995)
**Andırın Yöresinde Anlatılan Halk
 Hikayeleri**, İnönü Üniversitesi Lisans
 Tezi, Malatya.
- TERZİBAŞI, Atâ (1980).
Kerkük Havaları, İstanbul, s. 61-68.
- TURAN, Şükriye (1993)
*Çukurova Kına Geleneğinde Ağıt
 Türküleri*, II. 1991,
**Uluslararası Karacaoğlan
 Çukurova-Halk Kültür
 Sempozyumu**, 20-24 Kasım, Bildiriler,
 Adana
- Türkiye'de Turizm Beldeler
 Dergisi Andırın Sayısı, (1986) İstanbul
- Türkçe Sözlük, C. I** (1988)
 Ankara
- UNAT, Faik Reşit (1940). **Hicrî
 Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme
 Kılavuzu**, Ankara.
- ULUSOY, Hasan(1997):
 “Keskin ve Emirdağ Yöresi Ağıtları”,
Erciyes Dergisi, C. 20, S. 229, Ocak,
 Kayseri, s.22.
- USLU, Mustafa(1992): “Yozgat
 Ağıtlarının Ağıt Geleneğimizdeki
 Yeri”, **Erciyes Dergisi**, C. 15, S. 172,
 Nisan, Kayseri, s. 24 – 26.
- Türk Dünyası Edebiyatı
 Tarihi C. III (2003)** Ankara
- ÜNLÜ, Mahir (1982)
**Toplumsallık Açısından İnsanlık
 Sürecinde Örneklerle Türk
 Edebiyatı**, İstanbul
- YABGU, Mehmet Ali(1993):
 “Esef'in Ağıtı”, **Erciyes Dergisi**, C. 16,
 S. 187, Temmuz, Kayseri, s. 24 – 25.
- YALMAN (YALGIN), Ali Rıza
 (2000). **Cenup'ta Türkmen
 Oymakları, C. I - II**, (Hazırlayan
 Sabahat EMİR), Ankara
- Yeni Tarama Sözlüğü** (1983),
 Ankara
- YARDIMCI, Mehmet (1993)
 “Ağıt Söyleme Geleneğimiz ve Kadirli
 Kozan Yöresinde Söylenen Ağıtlar” **I.
 Uluslararası Karacaoğlan ve
 Çukurova Halk Kültürü
 Sempozyumu 21-23 Kasım 1990.
 Adana / Bildiriler**, Adana, s. 360-376.
- ..... (1998)
**Başlangıçtan Günümüze Halk Şiiri,
 Aşık Şiiri, Tekke Şiiri**, Ankara
- YAVUZ, Muhsine Helimoğlu
 (1995). **İpek Yolu Uluslar arası Halk**

Edebiyatı Sempozyum Bildirileri,
Ankara

YILDIZKAYA, Ömer Faruk
(1992) **Emirdağ Yöresi Türkmen Ağıtları,** İzmir.

..... “Emirdağ Yöresi Ağıtlarında Dil, Tema ve Motifler”
Erciyes Dergisi, C. 17, S. 200, Ağustos 1994, Kayseri, s. 61-64.

.....: “Karaçay Ağıtları”, **Erciyes Dergisi,** C. 19, S. 219, Mart 1996, Kayseri, s. 15 – 20.

.....: “Bir Kore Ağıtı”,
Erciyes Dergisi, C. 19, S. 221, Mayıs 1996, Kayseri, s. 6.

.....: “Emirdağ’dan İki Ağıt”, **Erciyes Dergisi,** C. 19, S. 228, Aralık 1996, Kayseri, s. 28.

.....: “Anadolu Türkmen Ağıtları ve Batı Trakya Türk Ağıtları Üzerine Bir Mukayese”,
Erciyes Dergisi, C. 22, S. 259, Temmuz 1990, Kayseri, s. 23 – 24.

d. 405

- a. Hasan KARAGEDİK
- b. Andırın- 1940
- c. Okuma yazması yok
- ç. Çiftçi
- d. 163, 213

a. Ali KODAL

b. Andırın- 1962

c. İlkokul

ç. Çiftçi

d. 162

a. Halil KÖSE

b. Andırın- 1942

c. Okuma yazması yok,

ç. Çiftçi

d. 405, 413

a. Hüsne ÖKSÜZ

b. Andırın- 1964

c. Okuma yazması yok

ç. Ev hanımı

d. 156, 408

a. Hasan PÜRLÜPINAR

b. Andırın- 1939

c. İlkokul

ç. Çiftçi

d. 192

a. Mahmut TAŞKAYA

b. Kadirli- 1939

c. İlkokul

ç. Çiftçi/Âşıklık

d. 162, 353

a. Cemile TATAR

b. Andırın- 1949

c. Lise

ç. Ev hanımı

d. 116

ç. Çiftçi

d. 353

a. Padişah ALİ TEMİZ

b. Andırın- 1956

c. Lise

ç. Çiftçi

d. 405

a. Padişah ALİ TEMİZ

b. Andırın- 1956

c. Lise

ç. Çiftçi

d. 405

a. Güllü TEMİZ

b. Andırın- 1940

c. Okuma yazması yok

ç. Ev hanımı

d. 219

a. Musa TEMİZ

b. Andırın- 1921

c. İlkokul

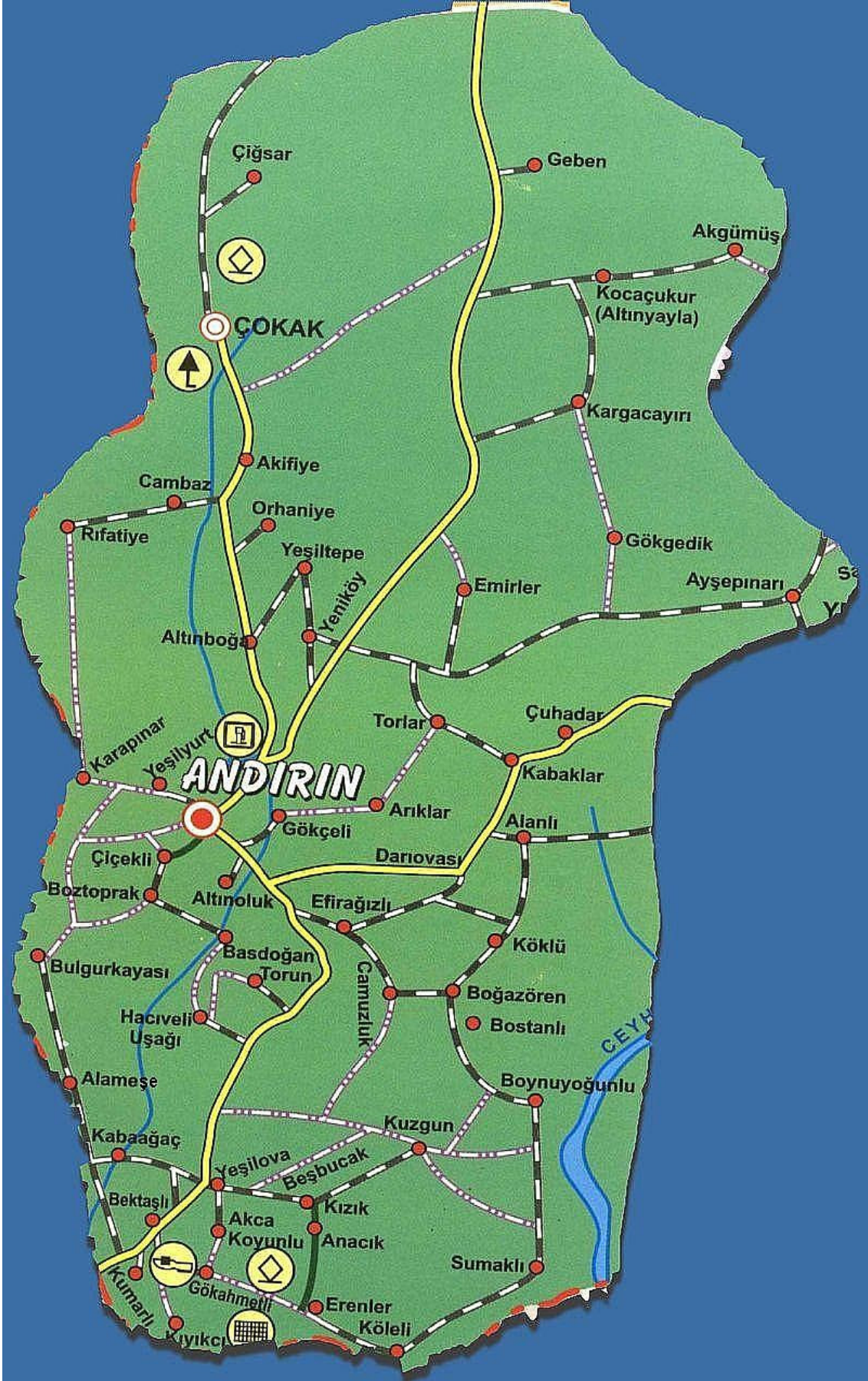
ç. Çiftçi

d. 219

a. Hasan TÜRK (Sarı Hoca)

b. Andırın- 1921

c. Okuma yazması yok

ÖZGEÇMİŞ

1969 yılında Kahraman Maraş'ın Andırın ilçesinde doğdum. İlkokulu Andırın ilçesinde, ortaokul ve lise öğrenimimi Osmaniye'nin Kadirli ilçesinde tamamladım.

1991 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü'nü kazandım. 1995 yılında Lisans öğrenimimi tamamladım. Aynı yıl Tekirdağ ilinin Çerkezköy ilçesine Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak atandım.

1998'de Malatya iline tayin edildim. 2002-2003 güz yarıyılı döneminde, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde, Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı'nda, Yüksek Lisans yapmaya hak kazandım. Halen Malatya Merkez Fatih Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak meslek yaşantımı sürdürmekteyim.

Evli ve iki çocuk babasıyım.